Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Historia Mongolorum

https://hdl.handle.net/1874/335230

Band vernichtet
Nov. 1959

Hs.
5 B 2

Aevum medium.
Scriptores ecclesiast.
No. 339.

F 2 B
N: 2

F. 737

737 *(Eccl. 339, antea 285z.) Charta. fol. 291 ff. Saec. XV.*

Joannes de Plano Carpini, De gestis Tartarorum et de situ locorum transmarinorum, fol. 2—24. (25, 26 vacant.)

Fol. 1b. De gog et magog. Methodius martir et episcopus Patarensis, cet. Fol. 2a. De gestis Tartarorum. Est in partibus Orientis, cet.

Gesta Karoli magni (ex diversis scriptoribus congesta), fol. 27—40.

Fol. 27a. Karolus magnus cum iam super francos regnasset, cet. — Fol. 41a. Gothi ortum habent, cet. — Fol. 42a. Supradictis hunorum bellis quae adeo, cet.

Ordines a Sede apostolica comprobati, fol. 43—44.

(Sequuntur fol. 45:) Gesta lungobardorum. Tempore pelagii, cet. Fol. 46 vacat.

Gerardus de Antverpia (Arvernia?), Biblia tabulata, fol. 47—68.

Fol. 47a. Ad dominum Gregorium hoc nomine decimum. Incipit historia figuralis ab origine mundi usque ad primum annum pontificatus sui qui fuit anno... 1272, cet. ..... Sanctissimo patri ac domino Gregorio X°. ... Gerardus de Antwerpia deuota pedum oscula, cet.

Capitula Vet. et Novi Testamenti, metrice, fol. 69—81a.

Fol. 69a. In libro Genesis determinatur generacio hominis, cet. Fol. 82 vacat.

Chronicon ab Adam usque ad Fridericum IV Imp. et Sextum IV Papam (qui obiit 1484), fol. 83—119a.

(Eccl. 339, antea 285z.) Charta. fol. 291 ff. Saec. XV.

Joannes de Plano Carpini, De gestis Tartarorum et de situ locorum transmarinorum, fol. 2—24. (25, 26 vacant.)

Fol. 1b. De gog et magog. Methodius martir et episcopus Patarensis, cet. Fol. 2a. De gestis Tartarorum. Est in partibus Orientis, cet.

Gesta Karoli magni (ex diversis scriptoribus congesta), fol. 27—40.

Fol. 27a. Karolus magnus cum iam super francos regnasset, cet. — Fol. 41a. Gothi ortum habent, cet. — Fol. 42a. Supradictis hunorum bellis quae adeo, cet.

Ordines a Sede apostolica comprobati, fol. 43—44.

(Sequuntur fol. 45:) Gesta lungobardorum. Tempore pelagii, cet. Fol. 46 vacat.

Gerardus de Antverpia (Arvernia?), Biblia tabulata, fol. 47—68.

Fol. 47a. Ad dominum Gregorium hoc nomine decimum. Incipit historia figuralis ab origine mundi usque ad primum annum pontificatus sui qui fuit anno... 1272, cet. ..... Sanctissimo patri ac domino Gregorio X°. ... Gerardus de Antwerpia deuota pedum oscula, cet.

Capitula Vet. et Novi Testamenti, metrice, fol. 69—81a.

Fol. 69a. In libro Genesis determinatur generacio hominis, cet. Fol. 82 vacat.

Chronicon ab Adam usque ad Fridericum IV Imp. et Sextum IV Papam (qui obiit 1484), fol. 83—119a.

reibolonis traiectensis episcopus ut legitur in speculo historiali. Anno domini M rimo, cet.

De imperatoribus equivocis huius nominis Heinrici, fol. 14—16a.

Cf. Potthast p. 737; Moll in Kerkhist. Archief, III (1862) p. 180.

Primes regula ab⁹ traiecto ex dona
tione honorabilis viri mgr̄i floreñi
de zoelen Orenbrigh⁹ fidelis⁹ pro eo

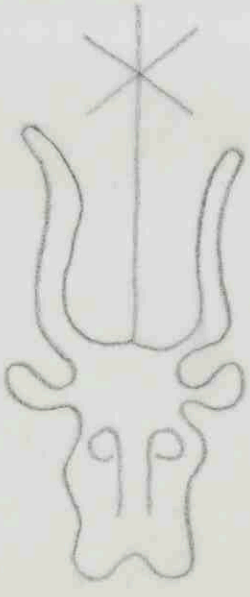

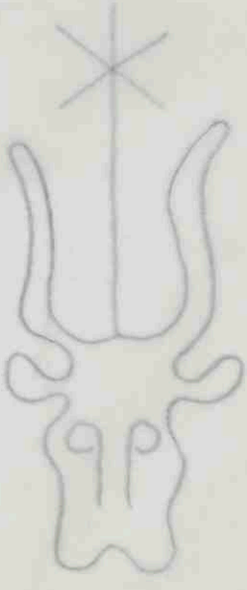

1-

26

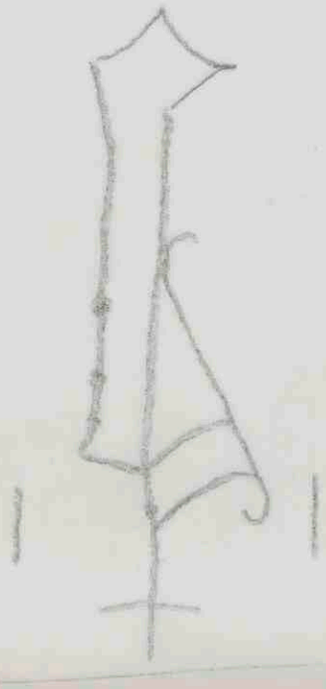

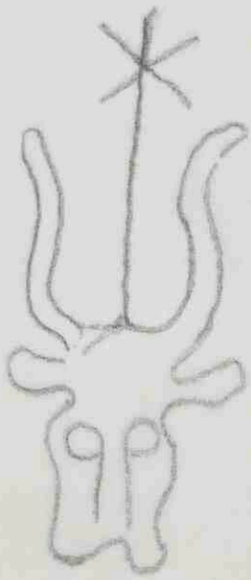

1140

S = 35-36

G = 31-32

c = 29-30

= P II, IX, 13 : a 40-42

S 34-35

G = 31-32

c = 29-30

Arnhem, Zutphen

Basel, Speyer, Stuttgart

1460 – 1463

45-

+149

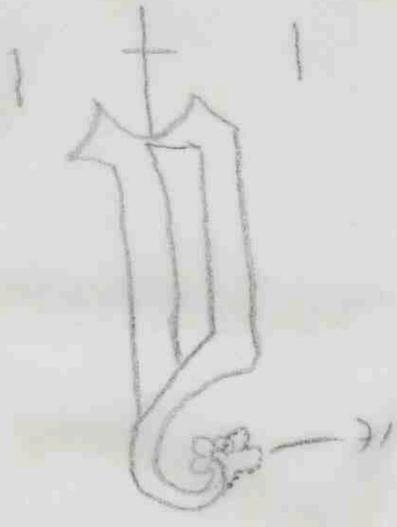

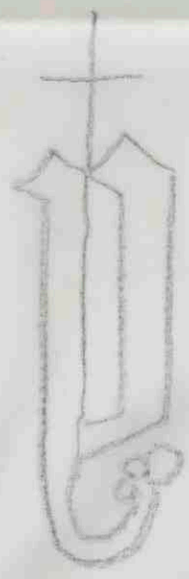

Briquet 9183

Recklinghausen 1472

→ Utrecht 1476

⇒ Hs. 737 ca 1460–1470

cf. fol. 11gr!

1-68 ich.

69-82

83-

Linker pag. hoort bij
Stuk dat volgt.

nº 246. 9.

[redacted]

[redacted]

[redacted]

nº 205. 2

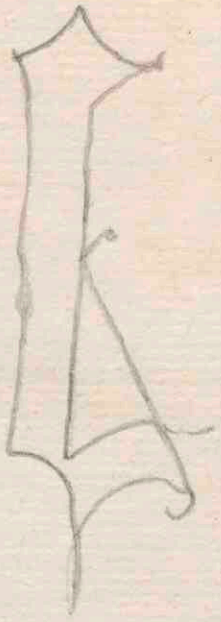

De gog et magog

Methodius martir et epus patarens in de regnis
gentiu et nomissis tribulationib⁹ de Alex
andro Magno mduat alia et gog et magog In hac modu Philippi nat⁹ pr
alexandri ai cet mcdo accepit in uxorem Chiseth filia regis ethiopie nomine phool
de q hic natus Alexander grecor tyranni factus hic magna cōgessit alexandria et reg
nu ea annis xij Iste defendit ni eam condit darni fuste medie et diuersas multas
regiones et amittit et demittant terra et defendit vsq ad mare quod vocat rubo
solis vbi conspexit gentes immundas et aspectu horribiles Sut at ex filijs Jafeth ne
potes quor immundia vides exhorrent Comedebant hi de animalibus spurcissimis et omnia
bile vt exorabile ide canes mures serpentes mortuosq⁹ carnes ab utero barbara
corpora et ea q malo nō dū pl̄m viuentia vacuata sut vt ex alia parte membror
prodicta ppago per nia fugiendi possit pfici cultu vt signu expone et h⁹ immundor nō
erat et oem spem ferar immundar Mortuos at neq⁹ sepelent p sepe gedut eos h⁹
veo vnusa ghe plato alexander ab eis inuiditer et sceleter fieri timens neq⁹ caut ex
clusis in terra sua et illa obtinet a pollutionib⁹ istis q̄ussis affectionib⁹ depmt
est dns impes⁹ et pacies congregant eos oes Mulieres q cor et filios et oia sua intr
cor et edixit eos de tra exire et edixit eis ne intrarent in finib⁹ aquilonis
et nō intrent neq⁹ exirent ab oriente vsq ad occidente q̄ne possit aliq⁹ ad eos trasire
vt intret Continuo ergo supplicat⁹ e dns Alexander et exaudiut eo obsecrationem et
precipit dns ei duob⁹ montib⁹ q̄ib⁹ e ambiti vbi aquilo et aquilones exierunt inter
vsq ad xij mbitor et custodiuit partes eoas et suppinxit eas Assyrios vt si volu
erint eas pacifice in seruitio possint Aut dissipe q̄ igne mor valeat vtriq⁹ si
simul aquile eas extinguat Tabi em e natia Assyrioz q̄ neq⁹ ferro possit intu
ferre neq⁹ igne superare resolutionem vnusa eo admirabil dicit et cuncti gentes mor
tiferas abstinuerunt ab opant hec obsessione et discordie gentes vt sordida gentes
cuncta et magnas aquas malor abbutum inuiditer eam in hijs sordida et inmunda
pollutio est Magi at vt optatum de eo audiut destructu sit malefactu eor Jta vt nō
possit neq⁹ ferro neq⁹ igne vt ai ipsis aqua ascensu cassa reserare vt aple portas
et fugie In nomine vero tribus sedm Ethiel gehenna q dicut In nomine dne gentiu
nois mundi egredet gog et magog mittet⁹ q sup gentes et reges qb restituit Alex
ander in finib⁹ aquilonis et in finib⁹ septentrionis gog et magog et Anog et Agog
et Acheual et Nephar et Pauiechei et Libij et Cimer et Pharilei et Tebel et
Larmathiam et Cardem et Amahite et Agrimadi et Amfigij q dicut Cenocephali
et tribei et Ilami et Thasdei et Phisolomi et Arimei et Saluazej hij xxij reges
consistit reclusi mtr-mille portar⁹ qb fixit Alexander hr methodij vbi sup

In hoc volumine continentur sequencia

De gestis tartarorum
Gesta karoli magni
Imperium ephatorum
Biblia tabulata
Capitula veteris et noui testamenti
Cronica tpm ab ada usq ad papam Iohannem xxij et fredericum ij
Hystoria trium regum
Descriptio terre sancte
De mirabilibus mundi
Hystoria salomonis a tpe godfridi de bille

De regibus Tartarorum

Et primo qualiter Tartari terram

Mongul sive Tartaria dicitur est sita prope mare quod orientalem oceanum dicitur habet terram letticiorum et eam solitudinem. A meridie vero terram Turkomanorum que est ab oriente usque ad meridiem terram Iuy ruz et ab occidente prope ad Naymanos. Ab aquilone vero quibusdam arenosa et montuosa nec est in ecclesia pertinens ad regnum Iuy get quidam ibi sit nascitur vinum nec vallem nec aliquam arborem ibidem reperit excepta una que Cuacum appellatur et situs luna de qua ad evectum tartarorum in quibus hortabatur eos diis ipsa ut ab hostium insultibus desistent et fidei veritatem recuperet missi autem illa non videmus ibi ad dimidium dietum ipse fluvius ad apud Syrum ordam a terra maiore in pectoris cum est hoc aliquis testificari sit illa terra tam alendis pecoribus quam aptata in aliquibus pertinet sit aliquis silue modice. Illa vero sui ligni et omni tempore tam imperatore quam principes et alii sedet et aberna sua deducunt ad soni de hyemi et equos sertonitrua et fulgura magna sunt et quibusdam plurimi accidunt homines eodem tempore ibidem mavis minus sunt et ibidem vetus frigidissimus tam mavis tempestatibus quod aliquis vix possunt ibidem homines estate vix ad ordam demum sic enim apud eos imperator et principes appellatur. Propter magnitudinem terre Tartari jacebamus et mare propter pulveres magnitudine minime poterant nec ibi plurimum hyeme sit frequenter in estate et tam modicum ut vix possit aliquis pulverem et radices graminum manducare. Ibi quoque mavis gurdi cadit sepe vicibus imperator clericum sed regni debent allocari nobis in terra tua equitibus tota aquidit gurdi propter ut ex toto resolvatur propter ubi homines in eadem terra sit subministrantes et habitacula plura fuerunt deducta ibi eadem est in estate subito advenit magnum et repente maximum frigus.

De infectione domini Indie regis a Tartaris et de electione Cynguschan regis eorum

Anno domini mcc xj Indum quosdam Tartari propter occasionem dum sui venerunt in proprios destructionem. Nisi enim propter adhuc in terra sua modo Tartaria a quibus Indie reddebat cum rege domino suo Indie regi prisbri iohis qui dam dominatus et imperator Indie filium abstinuerunt eius dolose machinando mittebant. Quibus audito ab aliquo Tartarorum Indie regi fuerat subiectum ei propter ac quem debita usque ad tempus illud exsolvebat tributa quod pro eis tributum solitum exigebat propter sicut et quamvis et quibusdam aliquid deservierunt illi sicut agricolae manu dum sui equitibus amerunt plures tamen virtutem ei simpliciter obedierent ut ei quod posset obtinuit. Inde

Nist

n° 246. 9.

Gesta

De pugna Tartarorum

quos ena bello subiecit | inde pedes ad Metrinos pugnam evertit et illos
ena optinuit

Mongali at hec est tartari in terra sua habitantes se ad scythas
ad plm pervenerunt et castra mutuo metati sunt. Dicti imperator scythaz venit ad eos cum exercitu suo ad illos et omissis
est plm duz in ipso congressu sit dicti. Dein qui nobiles erant ex eis
atq ex plebe septem sit occisi. Tunc ad illos volentes impugnare alias regiones mi
nat alias strages. Adhuc respondet illi ena eos nisi septem tenui
mos et hi nec arcum in multitudine magna habuerunt nec terram detinuerunt
Cyngischa de et alii q remanserunt in terra sua fugerunt. Dixq permisset
aliquantuli pervenerunt septem ad plm et possidet ad terra hyrcanos. Isti
sit hores vpiam de secta nestoz et hos ena tartari devicerunt et eoz
habitacula aperuerunt plm septem no habebat nisi cade mongalos
tram appellavit. Demum cum terra Sarhuyne et cum terra tartarorum
et cum terra hyduac possit quos ceb bello venat hyduac ad terra sua
redijt et aliquantuli remanent. Demum hyduac sibi hodie sunt cum hy
nos plt possiderunt dum ex eis illos pugnates magna pte terre illoz
vicerunt eoz ex imperatore in civitate sua maneze obtinerunt qui et tyflo
go bene obsiderunt ex quorum copia defecerunt qui et tyflo
rent penitus non habent excepit Cyngischa sine et de ere hodie omni ad
mandatum darent. Illi veo de civitate machinis et saguttis eos illos
nos pugnabat. Et ei defecerit lapides arcubus et manibus habuerunt
Civitas siqde illa intus eat divitis opulenta. Cupit dum tartari pugnassent
et ei bello vince non possent vna magna sub tra vsq ab exercitu usq
ad medium civitatis fecerunt et pugilatores i medio et cum eis pugnerunt
Illi quoq qui eoz remanserunt vde mo cum illos pugnabat demq scalatores
per muz civitate miserunt et imperatore ei plures occidebant. Videntes
derunt Juxta ex et argentum et ceb ydolatras abstulerunt. Et ei illi terre
suos hores plenasset in terra ppa sit reversi. Huic primo imperatore scythaz
deincbs fuo est Cyngischa imperator fundata in pte illoz terre qe posita
erat a mari nullatenus devenerunt usq hodie. Huic at scythay hores plurimi
hyntes bene spectate et ena veteres et nomi vt testamenti scripturaz hyt
ena vetus primi et hebreus et domos in quibus orat tribus suis ad modu
civitas sine. Insolida ena sub hac se dixit et cum deu colit vnu deum
omni venerant et credit vnu eternu nec baptizat. Septem mensi
horat ac venerat expianos diluxit et ecclias plures fecit hores qz he
migni sit et humani videt barba no hyt et in disposicoe facei ei magni
sunt tartari qui e in pte orientali habitat. Melioes astutiores in mundo non dicunt
in oibus qbus hores exercet. Terra ozz e opulenta in mes i ter
metoz z mo aqua et fenu ac arbores veteres

Incipit Cronica

Regum Tartarorum cont[inen]s Indiã Maiorẽ et Minorem.

Cum at mongulu ai[m]pator suo Omnipotẽtia p[re]fata victoriã
aliquãtulũ in[m]inuisset euocatos suos dimisit Impator si
dẽ omũ de filijs suis moie Thosu que eã Can dest Impatorẽ
appellabãt ai euocatum unũ Romanos misit q[uo]d ille multo bello domat
et postmodũ in terrã suã redijt Alterũ ueo filiũ ai euocatum uoluit Indos mi
sit q[uo]d z minorẽ Indiã subiugaret hijs Phangri Sarracenis q[uo]d ethyopes sibi uocati
Vigt Ethiopes

Hic at euocatus ad pugnã cum uiginos q[uo]d sũt in India maiori pressit
ab[ad]iens rex illis qui uulgo p[re]sbiteri Iohes appellat[ur] cum illoꝝ exerci
tu congregato uenit et facies ymagines aureas homini simillimas posuit
in cella sua equũ posuit et miro ingenio hominem qui solle sup equũ posuit
et miro ingenio p[ro]ymagrem Imagines in multis equis et ymagibus utr[u]q[ue] pugnãt
ad pugnã cum mogolos p[ro]cesserũt et ubi ad locũ pugne uenerunt equos suos
uiuos mox alios p[ro]miserũt Uiri at qui erãt uetro mesao quod sup ignem q[uo]d erat
int[er] ymagines posuerũt et ubi sollibus fortit[er] sufflauerunt ubi simul erut ex
igne hostes et ei[us] obuiarũt[ur] et cum eis acr[iter] pugnando dimicarũt[ur] Tũc p
sui tartaros fugientes secuti sunt quos cum uidissent Sic euocatos eos cum magn[a] ad[ver]sitate de suis finibus m[u]ltos q[uo]d ad ipsos red
ierunt quidam

Th tartari qui
fi simul cũ
Indis

Anno ab hoibus eorum expulsi buzythabeti

Cum at p[re]fatus redisset in p[ri]mã terrã uenerunt
in q[ua] simul nob apud imparatorẽ antiq[uu]m p[re]decessores Ruthenos et alios
qui dum fuerunt int[er] ipsos fixerunt assẽdo referebat[ur] mõstra q[uo]d ymo
thume scripta hystoria repererunt Quos cũ p[er] multos int[er]pretes interrogasset ubi
uiri terre illius essent Respõderunt q[uo]d in illa terra q[uo]d q[uo]d sepe nascebãt[ur] habebãt
formã humanã Masculi ueo speciem caninã Dũ q[uo]d mora in terra illa p[ro]trahẽt
unus ab alio flumen pte q[uo]d uenerunt Et cũ set hyemps asperrima ueo se in aq
p[re]cepit Post hoc magnũ spacium pulueꝝ uolebãt[ur] sic q[uo]d pulueꝝ ad
modum aque sup eos agebãt[ur] Et ut plures fierunt quasi sup eos depss
cadũ cũ impetu magno cum tartaros ad pugnã p[re]uenerunt Ac ueo cũ illi sa
gittas sup eos iactabãt ac si sup lapides iactassent uetro sagitte redibant
Alia q[uo]q[ue] arma aduersus illos fedo potuerunt Ipsi ueo unus in multos in tar
taros furentes morsibus uulnerauerunt multos et comederunt sic q[uo]d illos de suis
finibus euecerunt Un adhuc int[er] illos q[uo]d[am] de hoc sibi et dixit adiuuãt[ur] ydo
p[ro]mer[i]di sic mer[i]di a quibus fuit ortus Multos at alios q[uo]d repererunt ad terrã
suã duxerunt et usq[ue] ad die mortis eoꝝ ibidẽ fuerunt

Dũ at euocatus ille Ma
gnus redijt uolut ad terrã buzythabeth Q[ue] habitatores pagani sũt et hos
tes tartari bello uicerunt hijs q[uo]d sibi uendicãdo habet mirabilem uno quoq[ue] mense bibe

Buzythabetni
hostes tartaro

re qui eni alios p[re]mort[uos] egregiat ani putelã et quedã eis hijs pilos i bar
bã nõ habit imo ferru quodã in manibus simul quidam portant ei q[uo]d sit bar
bã si forte animo aliquo mercenat depilat Multi enim deformes sũt hyde
ueo tartaros euocatos in terrã suã est uenerius

De magnitudine quos Tartari post mortẽ dñi sui subiugauerunt

Rex iste imp[er]ij dando ei oibus finib[us] a tartaris ut dñs ẽ pmto Omnipotẽs celsi
p[er] tartaros de pctis suis modis gloriãtes flagellos sibi tũc ameare

Anno

Sirpbm̃ evarserunt vt mstigare dyablo qppent aũ sind dñm sm̃ ẽ
ꝑ tam̃ qplatum midi sibmgarent dnõ suo Rad mag fuga optem
victoia de Judeo do pmitere regẽ q dmd et ej ꝑpl evigenb pcũ nuci
by forthbyet helhwsis vnꝰ seni retenth et in seruitute suã tenens qrtũ
adiacẽtes regiões reperũt paulati inadẽ et expugnare cõpit q dnõ suo pcty
submgare sicq ꝑ a principio pangẽs et abiecti slam et tributarii terrã magn
indie maserũt sup ordinãte dei mdiano amilcy q ꝑplez pcũ evigenb
m anno et argento et possessibꝰ nãm at multitudiẽ sermẽti dnites su
as fere sup oẽm mortm̃ culta salue orẽbrm̃ nmem dñi essu sm Quapde nlli
hom̃ ecclies a tritma fere vsq ad ortũ solis et ab ortu vsq ad motte medi
terraneũ dilatati sũt et imãbilẽ luna et regn̄ suo dnõ sbicerũt in alby
terꝰ q ab eis desertũt. scuã fines valda sejt. sand postea ꝑ cuẽpla mai
festabit. plinius ung terꝰ in sermtiẽ ozr rednas qdã vilẽ resiterũt
eis s Judia magꝰ et qdã magnates alanoz et qdã magꝰ pcs hyrkanoz et sces
Sciroz Quãdã eñ eoz amitie tartari obsederũt sz eos pmere nõ potuerũt
Et renẽa tartari nõ placuit mdi sm̃ ergo illos qui eos fortit resistũt nc
vnq̃ mslinũt in hoiẽ q stãtes sepe vnitẽ defendẽtes aug repugnãtes sz vty
eoz est eñ fugientes q̃q sup eos ꝑplos timẽt fr̃anos sc eñ ꝑpl et eos
tũsmarini largos supus vsibl̃ nouerũt eos ꝑpl̃anos vñ sues pdecessores a
ꝑ missi ad eos cũ venissẽt in qcunq eoz finibus ꝑpl tartari vsq dies
bat q ꝑ qcunq qd fr̃anci verebat qui sequẽtes suos iã i medio turbã
cant demũ vbiq ꝑtãt hũt suos mslidus et supdyos recipiebãt
tũm eos odit tartarus Carmeni georgiani armeni cteri q ꝑpli q eos
in bntate sermit nulli dubiũ e sibꝰ q pdas ꝑpetet eoz affligẽdo ostrctis
et mseũ tenuerũt Qualit dnos suos dñm̃ctes fugerunt
erunt et qualit ꝑclos destruxerunt
fuit post victoriam de Judeis et pdam̃ e sup̃bie cornua erigẽtes ac de tam
midi sbiectã ꝑsumẽtes ad dnos suos tũsm̃ serũt pmos minos tũ
q ad sibi ꝑpinquios arrogant eos mandates q̃si famulos et ꝑcipuam
hũlt obedierẽt ei q̃ sermtiẽ ꝑpetm̃ ei tributa suppederẽt Ac deo dnos
mm̃ sup mdanõe sibi sua q̃ plm̃ midigni pdõs minos ceꝑũt mt
sm̃ Tartari veꝰ sup illos omia sup modm̃ indigni et turbati dñs
multe maꝰ tartarus eoz q̃ q eis voluntatẽ ul timẽ se cõpuerũt terã
dnos suos et ꝑfugas de finib⁹ suis pemptẽ fugientes sm̃ pdnos suos
semanẽ eoz dnantes fugerũt et m fines se ꝑsid moverũ q i amitie ꝑce
me Turpolos effuderũt qui eoz sepe multos ondẽrũt Postmodũ ad i
fines illos tartari fugnerũt et dnos suos fugientes ad sep̃m terꝰ sol
dam Turque latuerũt postea deo a soldano babilonie dud exercitu immitti
atq aduch in regno Theosolomitano vexantes et ꝑplos debellãtes ante
gressum civitate magnã Sraz multitudinẽ de Jerusalẽ ꝑsequuntur et
ibi sũ dñi sepulchrũ destruxerũt atq mt et eo sancti amitie ꝑplos
quãplurimos occiderũt Ex fuit e ano dñi m cc lxxv dum sultz dnos suos

Dnos suos destruxerunt

Anno 1285

Plimadus

De montibus caspijs

Sz in fuzmhao mi fo 184 vbi agit de alijs filijs hyau et quib⁹ burgen sup apposabit[ur] [illegible] de relinquie tribus.

Hic incipit quedam alia materia de montibus caspijs et de habitatoribus eorum

De habitatoribus eorum

postq̃ ad p̃mittebat hm fraudes et impietates q̃mserũt trãsijt dñs dignoscẽdi
ia fere ocẽ ad michiñ redditi sũt Postq̃ at tartari p̃sidẽ ingressi sũt
ũtate m ea ventũ portas q̃ vocãt caspias reperũt nõ q̃dẽ ãte
sua p̃ ãgz myndanoz q̃s illuc dñi ñr̃i fecerãt Porro ad sue arrogãtie
tumẽ ostẽdẽdũ et ad mandẽdũ auditũ timorẽ ei expediebat m ea montẽ
vnũ fortẽ de rubalde vocatũ in pede mõtis caspij habitatoribus m oĩb⁹
illis locis dẽputatis aptũ rebellẽ sibi ĩ mortuoz ãbsidẽrit duos q̃s
simotos eisdẽ montibus m acto posita ostendens ad chanum trãsmisit

Quales a montibus caspijs et ab hoĩb⁹ subtermanẽs reperti sũt et quid alexander magnus ibi quãdoq̃ egerit

Cyngischam eũ illo tpe quo dimisit alios exercitus cõtra
terrã tartarie ei expedire placuit quos tũ tute bello nõ mouit
et ut nõb dicebat ibidẽ usq̃ ad montes caspios p̃uenit Vbi mõ
tes m ea pte ad quã applicuerũt de lapide adamãtino sũt ideoq̃ fugitiui
et arma ferrea illoz ad se trahentes hoies ãt mt caspios mõtes excelsi
clamore exercitus audito audientes montes fugere reperũt et ĩ alio tpe
post deũ ãnos redeũtes tartari montẽ ascendere ĩceperũt Vbi ad illos acce
dẽ attemptassent minime potuerũt q̃ nubes q̃da eos posita sup illos ultq̃
ire nullatenꝰ poterãt Diuo q̃pe nisu amittebat status et ad illa p̃cipi
tant Vbi at ex adiso cognouerũt quod tartari ad illos ascẽdere formidarent illud
ne cõtra eos fecerũt Et statim ut p̃uenerũt ad mõtẽ q̃pe ascẽdere p̃dictum p̃cedẽ nõ
potuerũt Quãta ẽt de montibus caspijs hystoria est medio tempore q̃ dubiũ
in vent inserẽ volo Cũ enim dicat hystoria mea scholastica q̃ Alexand magnus
Rex macedũ ordẽ impetrauit a dño ut montes caspios
ipsos q̃ extra sine nudi p̃dicent exitus/ sacre nr̃i scãt ordis p̃dicatores m qe
ordine amicitie Tripoli q̃pe montes Caspios ẽ ubi p xp̃i ãnos cõmoti sũt
diligẽter a georgianis et p̃sis et cãa a maris de mensa illa mãserũt et
dicũt eos cãa rpi nudi q̃ michil penitus nr̃e sunt nr̃e vnq̃ in suis hystoriis
inuenerũt h⁹ at septũ hunt tumo q̃ alexand ille quosdã hoies immanes
et horribiles q̃pe montes caspios habitãtes q̃m alios homines et cãa se nu
de q̃ medebãt mt montes illos habitãtes cepit et cãa ibi portas eustrui
fecit q̃ adhuc videtur porte alexandri dicte sũt q̃ illaz tartari ẽfre
gerũt Cetez de rectitudine hoĩm ĩ montibus illis michil aliud certitudinaliter reperi
illis locis Ac vero ad hoies montes p̃dictos p̃uenerunt tartari p̃ q̃ p mẽ
sẽ p vastã solitudinẽ tũsierũt et ad p̃dictos adhuc q̃ orientẽ p̃ q̃dã
p̃ mẽsem p magnũ desertũ p̃xerũt Itaq̃ p̃uenerũt ad q̃dã terrã
mq̃ vast q̃dã tribus habitat q̃ neminẽ tunc̃ p̃ceperũt Tandẽ q̃
tres vnũ hoiem ad q̃rere sua reperiũt q̃ m p̃sona Cyngischã ad
duxerũt q̃m ad interrogandũ illos vbi hoies illi terre essent p̃dicti
q̃ in tra sibi montib⁹ habitarẽt Tunc Cyngischã retẽtis q̃rere misit ad
illos vnũ illi mandãs ut ad se veniret ad q̃rendũ ut ipse mandauit Item p̃ces ad

illos cū nauibus aut Cyngischā cū mādarent Illi cū tādius diuertunt
q̄ dic tibi venirēt ad plm̄ ut fuerūt ei mandatū Ac tpe medio tpis q̄ viag
aculeus sub tm̄ sc̄ congregātes ad pugnā cōtra illos venerūt z subitu sup
eos irruentes plurimos occiderūt solus quoq; senitij m orbi suo sustinē
no potuerūt ymo tpe quo oriebat oportebat eos una cum ad tēpa po
nē et sinzuore fortē optinere ne sonū illi terribile audirēt nec sic tu
nic potuerūt qui hac de cā plimi eos interiuit Vndē gr Cyngischā et
sin q̄ mihil p̄ficerēt si posset homēs suos p̄dere fugiendo ac terra illā ey
terunt Illi tū vxy ai vxor sua soli adiuerūt qui cū ea vsq ad mortē m tra
ey fuerūt Inter quos nec regiā sua sub tra soleant habitare diuert
q̄ ibi quoda tpe anni ai ortū sol tales sit somny aut homēs nulla vbe tra
lent sustinē Attū cā tue in organis et ypsanis cetery q̄ musicis instru
mētis q̄dē solet ut sonū illi nō audiunt

Cha ac morte ey et de filijs ac duabus eius

Quem ad terra illa venīt Cyngischam defecerunt eo victualia
fame q̄ pacē bāt maxima Que miserā vitā hostes exercēa cibu
uenerūt q̄ amplectēs deposito tm̄ seruitij deuerūt et cora
Cyngischam deportata parū abinde erat Ipso q̄ statim Cyngischā ut
nc̄ sanctus nc̄ miserū nc̄ aliquid de hostia q̄ madumā p̄ p̄cat exaudit
seruitij Inde gr m tm̄ ppā est cū sub ibi q̄ leges et statuta q̄dit q̄ inu
tari violabilē obseruat Post hec ab uxe tam terni ocissē habuit ac quor
filios ut supi tacitē hoccaday vocat p̄mo Thosu cui sedē Cyyaday tūs
dem̄ nc̄ ignoamus Ab hijs quor desiderit dēs duces Mongalor p̄mo
filior hoccaday z Cuyne qui nūc est Imperator huius sedis Cocten et
genen Ex filijs ac Thosu cui sc̄ Badu Ordu Cyban Buri Badu
q̄ imperatore omi dignor et potenor Ordu vero duci omi seniori filij
Cyraday sc̄ hurzyn et Cadan filij ac alij filij Cyngischā quor ip
noāmus sc̄ mengu et bygu et alij plures huius Mengu mai Ecclesiam
z dnā magnā extruxerūt excepta imperatoris vxe plurimi alij q̄ po
tiores excepto Bathi licet ac sc̄ nōia duai Ordu qui fuit in Polonia et
hungaria Badi quoq; et hurzyn Cadan et Cyban et duyget q̄ ecclesiā
erūt in hungaria Vz adhuc et Syrpodan q̄ adhuc z alt maxime cū quos
Saldanos sarracenos et alios habitatores Ore tūs maxime filij vero nomā
seruit m tra sc̄ mengu Cyzenen hubilay Cuio aut Cangay Cybedey
Bora Akeray Corrensa filij quoq; duces eor plures sc̄ quos nobis nota
sc̄ ignotos

De potestate Imperatoris ac ducū eius

Dicto imperatore tartaroz sup eos vz mirabile dictu Nullā em
dat in alia morā nisi ubi assignauit ipe et ipe quā assignat duab
ubi manent Duces at loca mille nariis assignat Mille narij vero centenarijs
et centenarij decanis Alundq; at eis dapib quotiesq; tpe quotiesq; loca sū
ad bellū sine ad mortē sine vlla obediant q̄dictā Ma et si quid aliq filiā

Mōit Cyngischam

Genealogia Cyngischam

Questa.

et ingressum vt soldanus mox ei sui nuncii exponunt eam / nimo frequentes colligunt agmen ex oibz terris suis et si vult aliqs extraneus sibi retinz alias ceo dat sub hoibz manus et pecunias et ubicunq; hostis mittat oportet vt dent ei sui mota expensas et equos Sibi quicunq; venit tributa et nisi oportet equos et munera et auru et expensas nubi Ar ceo nisi q alius de venit in magnum sedia qui ac vestis pecunia sed Mauie cum qui venit ad principes et ibi debet mori ghe Tunc adu pacz dat deo hoibz qui vix possunt inde duo vnus Insuper et si aliq ill inuite sunt minus gesti facile possit Multi quos munera tua a principibz qui a retro ab illo petunt q si no dederint vilipendit et ipsi p nichilo reputat hinc et nos magna pace vez q nobis p expensas a fidelibz date emit a multe oportunt i municibz date Denigz sic ora sua manu impauit qd nemo audet dicere hoc meu et vt alibi p ora sua sal tus et munera ac hoies sui xpi ja qui p ora dnm hinc duos sup sibi subiectos

De electione Imperatoris et de legatione duas Baty.

Defuncto vt supdam et Cynghischam conuenerunt duces et elegerunt hoctaday filiu eius imperatore Cui habito consilio primo apud eu dimisit exercitu Misit qz Baty qui sibi gen attingebat ei cont terra Mussodan et con terra Bisermingz qui Sarracini erant p loqbat comanai Cui terra Alanz mgrem cui cu pugnat cu q sibi bello subueat Queda at cumanis noie Bascym dm resistit eis Cumanos Mussodam et bisermini

Cues eni in arcuitu cumanis fuecab multos fecerunt qui quos no potuerant a tergo capi donec illos repleuissent Cues at verbis Sarracenis hoc audientes cucurrit obuiam eis spdae i manu ex se multos vii cum eis ex desuetudine no sunt p plures ex omouerit et alios trisulerit accepit qz spoliis vrbe alios hoibz repleuerit et cu cumanis Deinq preuerit hoc est minime applosa et duas applosa Venit eni ibi plures Sarracenoz videlz grecoz archithen i Alani et alii xpiani et Sarracenoz Cui qz Sarracenoz dnm cumanis est eni posita sup quedam magnu flumen et i ipsi portu hinc fez maximu Cuius tertia no posset eis alia trahere simul qui p vrbe intrabat Quaterit et illi ei vrbe i hoibz subiugauerit

Deinq Cuchia preuerit et magnu strage in ea fecerit Cumanos et eisdem deliuerit et hoies ondenit Deinde Cuchie metropolitanu obsidet et tande capit et omes interfecerit cui qui p illa terra ibant i manibus capita et ossa mortuoz iacentia sup montes inuenerant fuerat eni urbs valde magna et applosa et nunc ipsi ad nichilu redacta Vix eni duos ibi remanserunt duces qz eam habitatores tenet in magna seruitute Deinde de Cuchia et de romania tartari cu hungaros et polonos pugnauerunt ubi qz plures ex xpis interfecerunt et si hungari uictoriosi essent tartari ab eis q fuit resistere Quia crudeles in bello mordacez ad ipsi pugnu uenerunt eos p bello uicerunt quia cu bulgaria magna p totam fere et regnu dno destruxerunt hinc ad aquilone adhuc omnia

Quinta Cuchia

Cuchia destructa

Quinta mordacium

Victa Bulgaria

Carthago

Bastardos idest Vngariã magnã pasſerũt et illos eãdẽ demouerũt Hunc
amplig ad aquilonẽ ꝙ gẽtes ad Paſtinos venerũt ã quos hũtes ſtrõcho
et os ꝑmi nõ manducãt ſ carnes amby dentes ſe ſuꝑ ollã ponũt et
ſimũ ꝛcipiũt de hoc ſolo reſiãt ꝛ ſi aliqmd mãducãt hoc valde mo
dicũ Hunc ad ſagittẽdos venerũt ã tñi de venacoĩbꝫ viuũt et tabẽna
clã veſtes q̃ tñi hũt de pellibꝫ beſtiaꝝ Inde ad q̃dã terrã ſuꝑ oceanũ
ꝑuenerũt vbi mõſtra q̃dã inuenerũt ã ꝓpria formã humana habẽtia
ſ pedes bouinos et capud quidẽ humanũ ſ facies et oculos duos ꝛba loq̃bãt
ut hoies terrã latinbãt ut arnes Hunc rediertũt in Romaniã et ibi
unc ibi morãt ex eis q̃dã Hodieday eãdẽ poſtq̃ Imperator poſuit ſint
ꝑpe q̃dã ad meidiẽ eſt quoddã deſertũ magnũ m q̃ꝑ aerio ſilueſtres
hoies habitãt dicũt qui nullatẽ loquũt nec mutuũ in arnibꝫ hũt
de lana camelorũ quibꝫ veſtiũt ſuant et ꝙ vẽtũ ponũt et ſi qñ tartari
ꝑgentes ad eos vnicant eos ſagittis ſuã in eis ponũt et ſepe eñ ꝛpos
ſerũt fugiũt

De regnõe Cyrpodan duas

Eq̃dẽ ꝑte nr̃e hodieday dicã Cyrpodan duas ei ciuitates ad meri
diẽ eñ hergis qui et illos bello ſuꝑant hñi hoies ſ̃ pagani ꝙ
ꝓlos in barba nõ hũt q̃nos ꝙſuetudo tãt ẽ ut eã alios ꝑ mort
ſua teneat hñs at demẽs duo Cyrpodan eñ q̃menos init ad meidiẽ
eli ſunt dum eã tñſierit ꝑ deſertũ q̃dã moſtra inuenerũt efficiẽ hũana
hnãa q̃ nõ una bẽhñ ea manu i medio ꝓcedẽs et una ꝑde habẽtia
et duo ei arno arcu ſagittabãt adeo q̃ veloat currebãt qui eã ab inſe
quẽ nõ poterãt Currebãt em ſuꝑ una ꝑde ſaltando et ei erãt ſati
gata talẽ eãdẽ dabãt ſuꝑ manũ et ꝑdẽ ſe tali ꝑ arenilo reuolutãdo Calci
ſe erãt ſingulis anis ſedm ꝑdẽ modũ ibant hos yſydros Cyclopedas appel
lat ꝙꝛ eos curtos nãmillos ocãderũt et ſiad nõ a ſuthiemẽ deꝛiꝛ
ꝑ ei ciuitã diebat ã mortẽ ei Imperatẽ ꝑdẽ Dnõs ex eis miſſi venerũt
ꝑ legnaõe ad curiã Imperatoꝛ ſuꝑius annotati ut poſſit hyẽ pacẽ fi dlo
hinc ꝓcedẽtes venerũt ꝑ armeniã quã bello demiserũt et eã georgie ꝑte
Alia vẽo ꝑte venit ad mãdatũ eoꝝ et ſingula amb dederũt et adhuc dat
ei ꝓtributa vv ꝙ yperẽoꝝ ꝓſt h ad terrã ſoldani de brimi ꝓcedẽtes et
magnũ ꝓceſſerũt ei quo eãdẽ pugnãtes ꝑſi demerũt demq̃ ꝓceſſerũt
ulteꝛiꝰ rebellãdo ac armãdo uſq̃ ad terrã Soldani halapie et mt eã
terrã optinẽt Alias quoq̃ terras vlẽ illas ꝓpinquẽtes impugnare nr̃ poſtea
nuiſi ſ̃ in terrã ſuã uſq̃ hodie q̃mq̃ eũdẽ eñ terrã Calyſibaldas
ꝓuincie quã eãdẽ ſibi ſubdidit ꝛ ut eum vo byſantios evaſit baldaſimo
rebeꝛ q̃ annuũ eis ꝙ utidie ꝓ tributo dare optanunt Sꝫ et q̃libꝫ ãno

Viat Hungria magna
Paſtine
Samagede
Monſtra
Hoies ſilueſtr
Viat Hgrie
Cyclopedes
Viat Armenia vel georgia
Viat brimi
Halapia viat
Calyſibaldi

mittit mũros ad mbsii vt ad eos veniat qui cũ tributo mittat mũnera mag
tũs mtres vt eũ supportent rogat apẽ at Impẽator tertarũ
mittat qnãẽ accepit et mhilo minꝰ vt veniat ꝓ eo mittit

Cũ sẽb venerũt ad Cyuitat filiũ Impatorẽ z dmõ chigedi eu

Postqua zbaty magnꝰ principib et aliis duc qmplib sanctis
timis Ad Cyuitat hoctaday filiũ Impatorẽ filiũz pncipũ
obi erat sollẽpnis curia sã cũ mlta mducta ut ppꝰ elec
tocũ dñi Cyuitat reat nobis dare tentoriũ et cupeu sab qbus nob
tertaꝰ dari solent nob tũ melius qua alys mũeribꝰ fiebat Adqui at
vocati nõ fuissẽ eo qꝰ nõdũ electꝰ erat nec adhuc de impẽio se intromit
tebat Imptũ eo tũ terꝛ dñi ppẽ ac ẽba eaã a nob dñi apdõ zbaty
erant ei mandata Qui ꝑ at sereniss̃e ibi ꝑ quinq vl sex dies ad mrem
suã nob tũsmisit vbi admabat curia sollẽpnis et cũ venissẽm illuc
tũ cytẽsii erat tentoriũ magnũ de alba purpura ꝑtũ erat ꝑ tũ gnde
nũ indico qꝰ ply ꝑ duo mlia homũ poterant cõsidere sub illo et in circuitu
suũ erat ligneũ tabulatũ variis ymagibꝰ depictũ Illos gꝰ principes cũ
tertarꝰ nobis ad tũ studiẽdũ assignatos vbi ꝑ venerũt ad duces et ꝓceres
cũ hoibꝰ suis equitabat in circuitu ꝑ plateas et valles Vna prima die
vestiti sic ẽbãt in purpura alba Jn sedã dei in nubib Et nũc venit Cyuitat ad
tentoriũ illud Porro terna die venerũt ad nos in blanis purpuris et qrta
die in optimis baldekinis In illo at tablato nũ tentoriũ erant due ma
nsiones porte ꝑ quas sol Jmpẽator debebat intrare et ad illas nulla
erat instodia quamvis esset apta et ꝑ illas nulli andebat ingredi vel exire nisi ad
quas ipe admittebat intrabat et ad illas custodes cũ gladijs et arcubꝰ et sa
gittis erant Imꝓssi ꝑ quos fetor ꝓcedebat valde timendi qui positi erant si
quis ꝓcedebat ꝑcutiebat et si fugiebat sagittabat Nulli ꝑ ibi erant qui fre
nos ꝓcedentibꝰ retinerent et hinc inde nisi unus erat qui manus haberet
super duces mittentem collocabat et de Jmpẽatore eunte tractabat ut
a nob audiret Illi at missi ꝑ lõgum erat qui tablatũ collocabat et ibi
se vbi ad meridiem videbat et sic Jmpiebat hec nunciabit bene et sic ad
vesperum bibebat qui erat ebrius mirabile Nos at admirati sumus et dixerunt
nob sermissi ꝑ nunciabunt hec nõ bibebamus et hꝰ cũ nob ꝑ magno se
cerunt homẽ ꝑ nũ nob ꝓcellebat ad bibẽdũ qui mllatenꝰ poterimus ꝑ quo
sanctitatis sue vñ ostendimus ab hꝰ ẽ nob grãe ita qꝰ essemus erant nos
pelle ferꝛ qui erat dnꝰ Jerozlaus de sudal Fusichẽ ꝓnũcs qꝰ duces tcy
mozi et solagur dno qꝰ filꝰ regis georgie Nuncq cũ Coluli de baldach
qui erat soldanꝰ et ꝓꝰ qui alys soldanis sarracenoꝛ ut credimus ꝑ simul
nob a ꝓnuntijs dicebat erant ibi mnoꝛ ꝓꝰ qui mlta mittebãt illos qui
tributa ꝓbebat et illos qui defebat munera et soldanos et duces alios qui
ad thzdũ semꝑ venebat et illos ꝑ quos illi miserat illos qui qui terras ꝑ
sertas erant hꝰ cũ sil cũ mblatũ ꝓcedebat eos qui sil bene ꝓcedebat nob at
er dnus Jerozlaus sẽꝑ ab eis dabat singulor log qui ad eos erant cyterms

Cartarox

Valuex in imperii sublimatus est

Iohēs de plano carpini pdm ordis minoz

De etate ac moribus et de Sigillo Imperatoris

Hic at Impator qñ sblimat ē in regno dicebat se etate vl vt vb
q̄nor. Mediocr eat stature ē prudēs valde nimis astut. multū q̄ seros
et grīs i moribꝫ. Nūq̄ videbat eū hō de facili rīdē. et alioꝫ sentētie
facē sicd dicebat vpīam qui ei ppō obiabat. ⁊ ultime dicebat eaq̄ nobis
assēdo firmē vpīam qui erāt de familia ei. qđ deberet fieri vpīanꝫ. Ei signū
erat q̄ rpe clericos vpīanos tenebat et expēsas eis dabat. hꝫ eaq̄ fīl ei
pellā vpīanoꝝ apud magnū tentoriū suū. vbi audiūt clericos publice et apte ac
pulsant ad hōs vt ecīā vpīani sēdm mores grecoꝝ quātūcūq̄ sit ibi multitudo
tartarorꝫ vl ecīā alioꝝ homī hoc tū nō faciūt alij duces eoꝝ. Est at mos Im
patoꝝ illoꝝ vt miꝫ ozeppo loqt̄. ei q̄tumcō quātūcūq̄ sit magnꝫ si audit
et sciūt q̄ mīpositū pſone. et quātūcūq̄ negociū ꝓponit ut mīpeatoꝝ expēdiat
audiūt illi q̄ sub eo sūt quātūcūq̄ sint magni. Nec vnꝰ eoꝝ audet ꝓ
sistere. Nec aliqua de gñe ne sue aliquo negocio loqui habet. Est ꝓsus ab hīmōi
tē difficilis. Est hꝫ at Impator. ꝓdīs q̄ātēs q̄ phonotarios atq̄ scriptores ad
ꝙssionales in negociꝭ tā pubicꝭ q̄ priatis. q̄ceptis admodū tā sue hēat
vt mīoꝝ scrīptis sēdm arbitriū Impatoꝝ ordīa fūt. Hꝫ quoq̄ pīncipes tartā
roꝝ de hīs q̄ ad illos pīnent. fiunt hoc ei nouerūt. omnīa q̄ nob cōscribūt hꝫ
in scriptis auctā et plūmbo sūb mandato Dem Cuyne Imperatoꝝ. Nōne eleg
ad oīa sibi ꝓpīa pbus exercit. vexillū aūi cruciū dei ac fōm Imperii ac aūi sua
regna vpīanoꝝ. et ꝓpos occidentē sūt. Et ab sit faciūt ea que mādabat
dns ppe alīa ꝓcepta. et ab vpīanoꝝ ꝓpīs cadit. ut ꝓpī subdat. ⁊ eos sibi ꝙ
cepti vpīani tale nulla ē aceptū ut orbe quā timeat. et ideo aūi nos ad pugnā
se ꝓpāt. Hmōi siqđē Imperatoꝝ ꝓpe hoīa dīa mentis sue. ut veneno et ob hoc q̄ bellū
q̄meruīt ppe planū Intēdo at. ut sit deū ē supī. et sibi soli sūbmittūt sue
a Cynghischā hūit mādatū vñ et rpe Imperator. in lris suis sic scribit. Ex fortitu
do omnī hominī Imperator. In cuius sigillo sigilli sui est hoc. Deus in celo et Cyngis
chā sup terrā. dei fortitudo unus hominī Imperatoꝝ sigillū.

De moribus

emb ac pcīpibus et exercitibus ⁊ Primo de seō qñtmo pdo

Et hoc qñdē nōn Cham sive chaam. est appellatiuū. ut dē q̄ sonat q̄dē
vl Imperator sive magnificus seu magnificatiue. Vñ hꝫ tartari singulariter
attribuūt dño. suo nomē ex ꝓpīo excellēdo. ppē q̄ gloriat se ee filiū dei se
que sic ab hoībꝫ appellari. Idem at sonat Cynyc q̄d et gog sēdm alia lingua est
itaq̄ nōn Imperatoꝝ ꝓpīi gog et frīs ex magog. Siquidē ꝓ ex chiele dns ad
tū gog et magog ꝓdūt. aut q̄ intellexit se fuisse illi q̄dē ꝓmittit. Ipī quoq̄ tar
tari ppe loquēdo se vocāt Mongali sive Mogol. q̄ vbi fortasse cōsonat Moloch
sive itaq̄ Cynyc chan sive gog chaam fuerūt et essent in hoīe ꝓfectionē qli
bet. Mōēs a cognōte seu hīs exercitꝭ quoq̄ suo dño seruientes ꝓ quos exigit
eos sibi cōtrarios ac rebelles in finibꝫ ac ꝓsidiis hꝫ pncipē nouē

Capitulum xxxvij

qm totã terrã ypsiq̃ozz et sirmatenozz vs ad mare meditaneũ et ppe anchyochyam et vlr̃ p̃ duas dietas ẽ dñi̇o ſubmiſerunt ita q̃ a cipri te ꝓſidib⁹ vſ ad mar̃ ei tã regna qua tiorderi atiſſimt ẽſt ait Bayot ꝓpũ no⁹ ſtoy veõ ſignificat dignitatẽ ẽſt enã dny qnda tri'tozz noie Co tenſam ẽſtnõ yptianoꝝ om dẽt qui hz ſnb ſe armatozz ſex cẽtũ mlia ſtmb ibi tũ m aſſidua ne ſint ꝓpõ ac ſbſequẽtes vernat ſubito yptiani Porru Baroth p̃ncepꝫ eoꝝ tirtiozz mayl̃m hoby qnd̃ ſmõ ſatis te mgnꝫ fuit ab eo ſit valde reneẽtꝫ hñ ꝓpũ võ ẽ crudeliſſimꝫ In evẽtu Baroth ſtꝫ ſex cẽtũ mlia ꝓpũ vidꝫ cẽtũ vl̃ mlia tirtiozz et q̃drigẽtũ et tñ mlia tũ yptianoꝝ et aliozz m fidelium & d⁹ habẽ ꝓlieꝫ bellatoꝝ m ſepti mplo mõ q̃ Bayetnoy m evẽrtu ſno Porru chaam d⁹ hr̃ evẽtꝫ qm̃q; quoz amĩ nemo de finali ꝓpoſit mmũ adꝑhẽdẽ ffert⁹ ait Baroth vbm Barmos ſtos nõ ev vadẽ ꝓpt̃ ner ev eadẽ mrẽ ꝑ ev dñſis habm ſſe quoz vmſaꝑ y mlia ꝓpũ hz ſnb ſe Dz de oibꝫ illis nõ mtuerunt ñ duo ſtos regnũ yngarie debebat ait ãmb vvũ ꝓpẽ in ꝓpũ dñ ꝑ tut vt dñi eſt mtefectꝫ fint Imp̃ator ooꝝ veneno Clauꝫ ꝙnerũt tpe q̃ ut aut Imp̃atorẽ habuerũt mer ſe ad ꝓpũ ꝓmerunt

munoz

De Colomanno fratre Almi et munoz ad Imperatorem Alexium

Colomanꝫ ille vbi poſitꝰ ẽ Imp̃ator m thrano vocati fratrẽ ſuũ ꝙ Cuꝫ ſynodꝫ ꝓthonotariꝫ ẽ noiã mã ſuſtiſſet illoꝝ q̃ a quib⁹ miſſi eram et duas Salangoꝝ et aliozz clamant alta voce exatus illa aui Im ꝓpiãt ac omia ſibi dñi Cano facto ſtetit vnꝰ ex eis mã ꝑtem q̃ter ſi miſerũ et momerũt ne tã gerem⁹ limẽ deoꝝſũ Cuꝫ q̃ auſcult nõ ꝓdige riſſẽ ſanctã finiſſent et millatenꝰ inemſſet mtinꝫ vſtũ ab oratiõ ꝓte q̃ mlꝫ ab o dẽte miſi ſolꝫ Imp̃ator audit mtre fuit et dñs ab illa ꝓte ingredit⁹ ſolꝫ ſi eſt ẽtoz mẽ ẽ Minaeꝫ ait nõ multũ curat de mihi Tuc em ꝓmũ m ẽ ꝓna a ſuã mtinꝫ ſanctoꝝ vidꝫ poſtꝫ ſtos eſt Imp̃ator ibidẽ dẽt moꝝ micꝫ nec ab eo recepti ſtꝫ ꝑ ꝓtaiſſimi tenturũ ẽ Intrauerũt ꝙbi veõ tanta dulcia ab ipſis mirꝫ fuerũt ei ꝓtinꝰ q̃ aſſidebãt mi ſimꝫ vidꝫ m Camet⁹ et ꝓnrpus⁹ et baldekinis ac ſingulis ſeruꝫ ei dns ꝓpũ ꝙ pelliby eã nobliby eterꝫ q̃ munẽby dnoda eã ſolm ſine tetrulu q̃ ſnꝑ capud Imp̃atoꝝ portat⁹ ſint ei dẽ ꝓtinꝰ q̃ totũ eãt ei gẽmis ꝓpi ti Cãda veõ ꝑſtos ꝓtãe emꝰ addux̃t ei aimelos mmlos ei baldeki nis tectos ſnꝑ q̃ eſſẽ poſite ei m ſtrumẽtꝫ q̃ibuſdã eãt m q̃by horeꝫ mtꝰ ſedẽ valebãt Equos enã mmlos et mmlos addux̃bat ei dẽ ꝓpleatos fine armatos q̃oſdã q̃ndã de auro et q̃oſdã de ferro ſtos ait ꝛeamſitꝫ ſuꝰ an ei munẽa dare vellem⁹ ꝑ ſua ſanctas nõ adeãt q̃ aia ſere mea⁹ ſnꝑ ſeam⁹ ibidẽ longe a ſtuarby ſnꝑ motẽ eramꝰ poſiti auro ply q̃ q̃ſeti q̃m dẽs auro et q̃ſeto et ſeruiſ veſtib⁹ eãt ꝓleni Cuch q̃ mt Imp̃atorẽ et duos di miſi fuerãt ſingulꝰ q̃ duos mt̃ heroes ſuos ꝓtes ſuas ve ſs ꝓlacãt dmiſerũt

De Colomanni dimiſſione Imperatoris et matris ſue et de nece Iezoſlay duas Filiolas

Illa

Illa vero die venimus ad aliud locum ubi venerunt mirabile dictu de puteo
puteum unum qui Kyrkuy dicitur est pollutus Illuc enim mei inundantis fluminis
et ipsi in tantum nobis dabat ad bibendum sufficiens ut omnium et equorum
nostrorum si volebamus ad libitum ederet Erat qui solacium sui dare habuit alterius
patris ubi thronus Imperatoris est positus et ex ebore mirabili sculpturis in quo
equus est argenteus et lapides pretiosi si bene memini et illuc assidebat qui ipsi
erat qui quidem super thronum vero erant positi in ornatu sedis ubi desuper
sedebat a parte sinistra in scamno a deauratus at vero sedebat super quem duo
sedebant in humanis miris et hinc medio ubi astabant post eos et quolibet
die venerabat domus magna multitudo Ista vero tota tentoria de quibus supra dum
mus erant valde magna alia quae habebat pavones suos de filtro albo satis
magna et pulchra. Ibidem Imperator dimisit ad matrem suam quod irent in una tre
pide et Imperator in alia ad medium faciendum Capita siquidem erat amicus Impera
toris istius quod veneno interficeret prout ex ore ipsius quod audivimus ingratia
sunt pro quod causa quidem qui sit in pluribus illud recessit de quo in alios pluribus fami
liaris et omnes fuerunt // Inde pro mortuis sunt Jerusalem duo magni Gothardi
qui est data per Iustitiae vocatum eum ad meum Imperatoris ipsi pro honore ut mandaret
ac libet de manu qui magnetici ad hospitium est reversus In fine quae mortuis
pro vivis deus totus qui ex ore ejus nisi modo gloriam effusa est dicebat quae ab ortu
quidem ibidem quae verum ex libet ac plenarie possident mysteria et

Nuncii soldani pro

Nuncii soldani pro treugis ad Imperatorem accedentes treugas dederunt et acceperunt

Dominus tartarus noster nos ad Imperatorem diverunt dicens ei audisse ab
illis nos ad eum venisse Iussit nos ad mensam sedere volebat enim secum de
mandato suo dare et non totam omnem terram vexillum erigere quod nos vo
lebat ignorare Itaque reversi sicutimus panes dicebat hesterna quae ad unum reversi sumus
eum quo bene pacem sumus in tanta fame ac sitis quae vix unde potuimus Nam expe
se quae nobis per dies xv. dabat duo unus sufficiebat qui venire poterimus aliquod
ad emendum quae fere est minus remotus Sed deus nobis quidam Ruthenus nisi dissi
mus fabri pannus qui sabis dilecti Imperatori nobis in aliquo sustinebant et hi nobis
ostendit thronum quae pene fecerat unde ponebat in sede et sigillum ex quae habuerunt
pene Post hic Imperator pro nobis misit nobis quae ei thungay pro honoratum duci
fecit ut alia nisi et magnum faciemus ei quae pacem et fecimus Post
plures dies nobis tres omnes fecit et utrum erant apud dominum pacis quae Ruthenos
et Saracenos ante eum Interpretes Iussi intelligent interrogant Cui res
pedimus quae milla istius huius habebamus Saracenum in eum et tres remoti
a domo per dominum in quibus nobis respedie audebat quae in tartarum scribent et
nobis interpretabat nobis at in hac mea diligent scribemus et tu hanc quae mittaque
ad dominum pacis deferremus Hinc a nobis recesserunt et ad Imperatorem inierunt
Horum die hunc martium sumus vocati Hinc Kadar Kan Imperatoris pincerna
et thungay et bala plures quae septies ad nos venerunt nobis quae hanc de alio
ad alium interpretati fuerunt et cum latina hanc scripsissemus faciebat sibi per singulas

orcēs mittere uolētes facere nos mentionem aliquam ex nrarum. Cū quidam alexandre fuissent septem fecerunt nos semel ac sepius legere ne forte minus aliquid haberemus diuerunt quod nobis uidere quod oia bona mutuo gauderent quod nō expediret quod oia bona nō mutuo gauderent. Istos ena in sacramento separauerunt ut aliquos ni ptabimus inueniri possit qui eos si opus est legeret.

Qualiter baptizati fuerunt

Quando tartari nri nobis diuerunt quod imperator mundi nos nobis mittere uolebat ut ut credimus quod nos ad ab eo peteremus. Sic cū uno de tartaris nris qui semper erat nos ad hoc petendū hortaret nobis quod ut ueniret negocium bonum uidebat. Tandem respondimus ei quod nō erat nrm petere. Si sponte sua imperator petere mitteret eos eos sene deberemus domino admittere nobis ut ob plures causas ut ueniret nō uidebat expedire. Dubia quod fuit quod timum mus ne ciuis dissensionibus ant querelis quod fuit inter nos magis uideret ad ueniendū ciuitatem nos. Dubia fuit quod timebamus illos exploratores terre sicut. Terra fuit quod timebamus eos inter fines. Gentes eius mercatores sint et simplices. Cū qui sermones qui sunt nobiscum quod cum quibus cardinalis legatus alemanie in habitu tartarico iuerant ad ipsum in uia fere lapidati sint a theutonicis et coacti deponere habitum illum. Considerando autem tartarum ut cū illi qui nuncios eorum occiderunt nequid facere nisi simulate de illis placem. Dubia ena cum sint quod timebamus ne nobis insidiantes ei quibus cum sint quod de aduentu illorum nulla foret utilitas cum nullum haberent aliud mandatum ut primum cum quod primus imperator ad domini papam et ad principes deferret. Dubia multis nobis nos habebamus et malum quod eorum aduentum posse significare credebamus. Tandem terram die pasche in festo beati christofori nobis dederunt licentiam et literas imperatoris sigillo munitas mittentes nos ad nuncium quem unanimiter nrm dixit pellicanum unum de pelliboys uolentes quod haberet pilos defixos et purpuram una de quibus tartari nri fuerant sint quod unanimiter unum passim de illa quoque qui dabat sermonem meliorem medietatem sint fuerant. Quos nos quidem nō ignoramus si in uita manere uolumus.

Qualiter ab illo itinere redierunt

Quando iter ad uisitandum arripuimus ac per totam hiemem ueniendo ad festum christofori nisi quantum potuimus nobis cum pedestri labore fuit quippe nocuit grabes et planus omnino et sepe mane nos ducebamus totos nunc qui uetus uolebat accipere. Cui ueniendo usque ad nativitatem domini quidem ad bathy. Quo cuique dicimus quod dicat domino quod uult se nolle aliud nisi quod imperator diligenter scire debeat mandare datus nobis de quantum literis ab eo necessitamus et sabbato misa octabis pentecostes usque ad menoy quidem ubi erant quidam nri ac sermones qui fuerunt retenti quos ad nos fuerunt redeuntes hinc usque ad ungariam magnum a quibus quidem nuncium quidem. Cui uero sicut in eius adeamus a nobis quantum petendi nō dedimus quod nō habebamus. Dedit quod nobis duos humanos qui erant ex tartaris pheli usque ad kyomam fustifie Tartari tui mi nō dimittunt nos donec exierimus aliquam tartarum custodiam. Isti uero alii qui nobis a quinque dati sint in sex diebus ab ipsa custodia usque ad kyomam nos duxerunt uenimus ad illuc cum festum beati iohannis baptiste per diebus. Postea kyamenses aduentum nrm

papiētes oaiz̄rezerūt nob aēs lenūt Cogit̄nlabāt ēm nob tlāy a mozte xe
fiūsatalt sic fecerūt nob p̄ totā ꝯfischiā polomā et bohemiā Dauel & ive
nsilio fr̄ ej duaēs vinschne festū nobis magnū fecerūt et nos oēm volūtē
nzami bñ p octo dies tenuerūt medio ap tpe mē se et al epis aterj ap plus
vnē sing hnis ꝯ locuti fuimꝰ eisdē in pcessu nrō ad tartaros aōsiliū hītes
respōderūt nobis ḡr dicētes q dnūm ppaz hre vellent in spēale dnī
et in pzeūt sanū quoz romanā ecclām mr dnam et nigrām oōis matēs eaā
oiā q̄ p̄ de hac matēa p abbatē sinū tūsimserūt et sup hoc eaā nobis tā
ad dnūm ppaz mdos suos et lras tūsimserūt ¶ Qualit̄ fres p̄dī
ordēs a dnō pp̄ missi admissi sūt ad bayoth noy principē
tartarorū in pside

Anno dnī mcc xlvij in die tūsfiaōis bti dnici fr̄ Andreas a dnō pp̄
simd cū sociō ē missus ad socios suos puenit in quoddam tartarie
et hoc in pside ubi cāt exercitꝰ ille sub bayoth noy principe tar
andiēs idē principēs in tentorio suo sedēs in vestitu deaurato lineo et bruzilo
in sedio vestibꝰ pannos ac deauratis armillis tibꝰ mist ad dēos fres quos
ex eisdē baronibꝰ cū suo exercitu et principali de ōsiliarijs et nūciis p̄dictis
p̄misso salutaōis eulogio dixit eis Quo nūcij estis ffratres aūt Andreas
principalis dm̄ ppē nīus respōdit p oēs ego sū dni ppē nīi q̄ apud vestra
nos dignitatē maiorē oī honē reputat et ab eisdē illi tūq̄ pēi ac dnō re
pētia exhibet In hōc ūro illi qui plurimū indignati dixerūt dnō suo ꝯtra legē
dicti q̄d pp̄ dēos vr̄ sit maior oī honē nūq̄d sat ille q̄d christus sit filius dei et
qui bayoth noy et baty sūt principes ejusq̄ nomē exaltat et magnificat vbiq̄ tēporibꝰ ffr̄es In fine dixēs sit q̄dā vt dēs sit bayoth noy vt
baty dnūs ppā nesat nr illoz nomē vniū audiunt hoc at a pluribꝰ audiunt et
intellexit qz gens p̄dā barbara q̄d tartarorū de finibꝰ orientalibꝰ q̄dā diuti
ejunt q̄ pluēs dnōs suos regnēs subiugauit nulli q̄ pcēs infinitā hominū mul
titudinē pstauit Si nomē christi quasi quotidie audissēt aliquo
no in lrīs suis q̄d affectuose sancte mallatenus omisissēt Ac vēo de tanta homī
strage maxime q̄ christianoz dolēs auditis tanta atq̄ talia pcēs pietatis misericordis
de consilio fratrū suoz ardentiū misit de ōsilio fratrū suoz ardentiū nos
ad exercitū tartarorū quē cautius et̄ possimꝰ exhortāt dnī exercitus
ēs q̄ ei audiunt ut ab hominū strage et maxime vrā noz fraēda in posterū
cessent ac de pcēs flagitijs ac fraudibꝰ pēitent quod tenor lrārū
ipī plene legētibꝰ manifestat Rogamꝰ ḡr eū p̄ nob ut lras dni ppē re
cipiat viso q̄ illaz tenorē p suas lras suos p nūcios vt salutē solo vobis p
me dnō ppē rusp̄deat ¶ Qualit̄ ab eis tartari de nunci
is et de adventu fratrum nūntiarunt

Dñis itaq̄ peractis barones p̄dī ait mr̄ predictis suis ad dnūm suū re
uersi sunt ei q̄ ōba frīs Jn. p̄dī retulerūt post hec aliq̄ tēpis

Carthusy

Syrano porrigy vestigy mittit Ihūs q̄ de nouo mdnt̄ ei nēpdibꝫ sins ad
sues redierūt eis q̄ dixerūt hoc vnū q̄ dixerūt q̄rimꝫ a vob vtrū
ppā dnūs vē dnō nr̄o Bayothnoy aliquid mittat q̄d ei appor-tet Rnd
ille Nr̄ pnt michi vnaꝫ apportemꝫ ea ex pte dn̄i ppē necessē est illi ysme
tis alīs enarma alicui mittē mfideli et ignoto maxīe tm̄ quia fideles
ei filij salꝫ ex pāni et eaā mfideles q̄plurimi frequēt ei dona mittūt et ex
ema offerūt Tūc itez illi eis ad tentoria Bayothnoy reūsi sūt et post ali
quātulā morā alijs mdnunēt de nouo mdatū redeūtes sūb dixerūt Quō
potest p̄ nēdia aīe dnūi nr̄i velle q̄ pace mali⁹ vacuꝫ porrigēdꝫ
tuꝫ dn̄i vr̄i q̄d nulli⁹ hoīs hmōi vsus fieat Tūc ille Nr̄ pnt ei vbi
et apud vpiānos mansiē ostendy q̄ bonū optineat vt pulcz mādatuꝫ dn̄i
sui fiere ām illū qui deferet velat rpm q̄ videat et i ex̄pis malꝫ porrigat
Si nos aīe dn̄i nr̄i absq; munerib⁹ acquā nō licet n̄ vob iō placet h⁹
vob oīb⁹ si placet emittemꝫ dn̄i ppē tuē dn̄o nr̄o Bayothnoy ex pte ei⁹
porrigēdaꝫ In pmis at quoīb⁹ sins erat mulcū q̄ sollicitē ā sūb⁹
mirebat Vtrū adhuc in syriā fugā tutissimū ēt audierāt eū a mīcis
tribus sins vt dicebat q̄ multi fugaꝫ in syriā in breui tutissimū erit
ex tūc aliū ām-mitea fortiss apud se cogitabat q̄les pdictis dacpadis ex
pedib⁹ nouitatib⁹ in rpō ex mirabili ppāret sine sub silāq̄ fidei ypiāe
susapiēt si sub q̄libꝫ alia mēdaci obsitate vt rpāb⁹ a tergo exuꝫ ihūm
mēquē s. et alaphie abstergeret seq̄ salē ad tempꝫ animab⁹ suis vellet
ficē silāret ab sinꝫ ex hoīb⁹ qui sūt i mūdo sciā attestāt Carthaginē et
armeni tm̄ et formidat

Quale adūnē Bayothnoy facē ostenderūt

Post ista pdēi barones ad intpidibus sins ad dn̄i sui tentoriū
redierūt ibiq; paululū quiescētes rursū vestimēt sins de nouo
q̄mūt ad sūb reūsi diverūt Si vltr̄ placet dn̄o nr̄o vidē et ei dn̄o
vr̄o sūb ptāt operter q̄ eū adeāt tāq̄ sibi ex regulate sinꝫ tm̄ tria
p̄ anno rpm facēdi gemiscentiā Hoc em̄ placuit nobis Chaam regnāt
sinꝫ terrā sibi dei vt pniāles suos Bayothnoy et baty ab oīb⁹ hinc ad
venientib⁹ finaliter sciāt semetipm̄ adorari q̄ et vsq; mē fecimꝫ et ipsam
firmē observare ꝓponimꝫ Tūc dubitantib⁹ quibusdā sūb⁹ et mē se q̄rentib⁹
q̄d sibi Bayothnoy p̄ adūnē mīt̄ vtrū s. pallatā vt aliq̄d aliud
fiat q̄ratis dꝫ cerimoniis facēs macis et ḡsuetudinis exterioꝝ ab a gorgi
ens didicerat mē quos eaā in vsu amittē timēs mandato sentiū p̄ alios
vij q̄ sata fuerat sinꝫ h⁹ illos certificans ēt de pallatura q̄ tibi Bayoth
noy nullatenꝫ formidet q̄ nō hanc sibi petit a vobis fieri Ē m signū ꝑ
certioris dn̄i ppē vasꝫ p̄ vnū ac ēnē mādatu chaam subinde ad hāc sibi
q̄ā anditus venientā oīb⁹ ad se venientib⁹ mirabē exhibēri Dein
tuaꝫ fides ar̄ pfectam hmōi exhibentes sentierit vnanimē ad se vnaꝫ
velle accipitrē q̄ā sic adunāt gremia flectit ante Bayothnoy et her
tam ppē honorē q̄ā ab eis adorandū tā ppē q̄ritanoꝝ et armenoꝝ

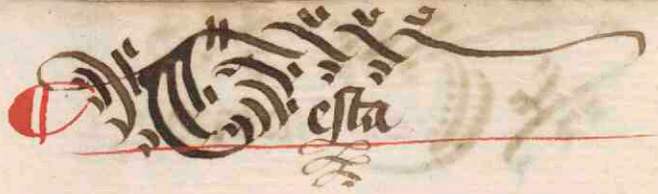

et grecor atq; ꝓsar et turcor omi q; nacomi orientalis fidei hi em tendi ne s̄ hmoi xpiana ꝙsumi subiectois atq; tributi q̄z turcus impedi a xpiāmb omissio et materia cultuois oib; eme i mas ꝓ tres orientales dumlguet² et ne xpianis ab eis captuat atq; subiectis spes sue libāois a dño q̄z supne ꝓ romana em̄z pemy auferret² et ne ead sacrosc eme m̄ vehite di Sabaoth noy a xpiāib; obiā defui ⁊ sue morte q; tirice mada q̄z resurgi vl apparere posse credet ¶ Quale tm̄ fres xpiānitie hia serit

Pater ssc̄e Au ꝓdam cōsiliū ac decretū ab ab; stib; obsernādi de cōsensu ꝓor libe orā oib; illic assistib; ꝓbuit et mihi ad didit ne forte qd absit materia dissēcois et omissio maligna di m respōsionib; nīs a dño nro vt ead ab alijs valeat reprehendi q; fue tasse superbia vt rigore nisi vtilē ambigy vt alior vba nra inuere videbit² hec ead ꝓ nob significam q; qd ami remedia eide patri simy exhibe q; decet nob dei sacerdotes ⁊ religiosos mros et nīaos dm̄ ꝓpe salua religois xpiane dignitate et observantia m cōib; eme libertate illa q; christiana q; nīs maioib; ac regib; ac principib; sue ⁊ suem my quā ead decet nob sac̄ septima die magti hmoi tm̄ patri simy dño nro sue ꝓpe honi ꝓfab et vnitatis et cōcordie illa quoq; q; petitis oino respuimy tm̄ ignominia religois xpiane Morte q; q; nos dns vr nob; misereri voluerit ꝓpa ⁊ delignmy sustinē ⁊ hi at qd dnō ihū et acq xpiani q; plurimū exoptarēt dns vr Sabaoth noy vellet xpianoy fidei no solū in ihm gemina flectendo vez ead ad vos ecc̄s ꝓpa cōmy ⁊ ihū tas ꝓdis ihi q; omi q; vrm ead minoz ihū deū hmoi oscātes ⁊ illi vt audierūt sup āmodū ad ista q; plurimi indignati ac ꝓturbati ad impetu et furore vehemēti sub; sic respōderūt moneti vt xpianis famy nos sumy q; omes stand et vob nōne ihū vr est avus et vob ecc̄s xpianis omes estis ⁊ dh; fr̄es an nullatenus ni ꝓdor abnegnacēs q; dei esse supponebāt mde potuit Inpedity dicēs voz ingentib; ac fremitibus clamosis atq; ꝓterritis Itaq; ꝓdā ꝓsules ad impediby sus ad tēpus mi dñi sui redierūt et sicad respōderūt fres eide plenarie rehulerūt

Quale tm̄ fres de sua morte mi fres tractauerūt

Hec diebus itaq; Sabaoth noy q; suo equo et baronib; et impedib; sing fres videbāt et indignāt sustinēs m vsq; fres eque sit suoz ter ꝓpos ꝓ sua diffinitiua omdi ꝓpies Innocētu voz sanctuez esse dicē no abhorrēs n̄ omi genau ⁊ sue die apparatu mensis ingē q; multis vbiq; nīaos ꝓgredi et regredi libe ac sene tam die q; consiliarij hoc mō dicebāt No mirabitur q; ecc̄s illos ⁊ tm̄ duos ex illis et ad ꝓpos remittam ⁊ alios duos Illi veo dicebāt hoc mō ⁊ ocurret unq; videl principalib; ꝓpe nīaos ead q; pelle impleti galea ꝓ suos suos ad dm̄ sui tm̄ suntiam ⁊ rex alij dicebāt duo tm̄ ex

eis p̃mo fangtis p̃ vñ exercitū fangtis oñdāt. Alii at duo q̃dā fiā eoꝝ subsequētes hunc veniant reseruāt. Porro eadē alij dicebāt hoc mō duob⁹ ex illis nobis fāt dnam j m exercitū ut ibi multitudinē et ex tertiū nr̄m minuant. et tractēt⁹ machinis hostiū nr̄oz an illas ponāt sic q̃ nō a nob⁹ a machinis mīsia arbitrēt. Ut vēo Bayothnoy fima p̃valebat ut animali sima placeret. ēt illi q̃ ghazaes fuant mīstra noē. adūcāt fuaeda sibi. Tandē illo subordinātē qui dissipat asilia p̃nāpiū una de sey vxoib⁹ Bayothnoy q̃ antiqor erat et ideō eaꝝ q̃ sup̄ nūcios illuc venientes omīa habebat oib⁹ modis quib⁹ potuerunt restiterūt sme date de nece finī. Illa siqdē vxor ei⁹ talē vtā ei⁹ p̃cabat. Si nūcios istos oderit omīa q̃ te tale fecisse quid audierit odiū et horrorē i animo dna q̃ et enarrā q̃ tibi a magnis hoīb⁹ ex dnis ac locis regionib⁹ tuis mitti solebāt amittes. Nūcios ei⁹ q̄b⁹ ad magnos hoīes mittēs vbiq; mstio freti nūcios destinet ab illa mstiōnē sibi et omdē. Ille q̃ qui nūcioz aduentū animo habebat Bayothnoy sic dicebat. Nosti si vxor q̃dā iāt mi fecit. Ghazā sup̄ omnia oīa nūcij quē mīsi ad Dauustī ei⁹ ore a mīstrib⁹ ei⁹ tractū ad exercitū terrore alios nūcios venire et alios alios audiret. m ea mei p̃cepit p̃ totū exercitū tuū nec publice depositū fecisti. Si q⁹ nūcios istos odē nō misserit. nō oīda fuga a te fugiā et inoē ad meā conservatōē festinabo q̃ cū ad ghazā et de morte istius i plenaria curia tā q̃ malefici et hostes dānabit. cum sab te atq; adūcā hīs q̃ p̃sua suadib⁹ Bayothnoy emollitus et animatus ex suis fallacib⁹ et turbulēti p̃cepto fernē subtracto sedauit animū et pacificauit. **Qualē de mō adrandi tartari de finib⁹ ad muros sunt aduenti**

Deinde post mortē soldani longue Bayones ad fines ei⁹ pedib⁹ suis venisti. dnīq; sui fuerūt q̃ illoz ciuitā gaudia cuncta distillantes ppter tales allocuti sūt. Quare nullatenus dnm nr̄m sleyn gemi adūc diquem q̄rimus q̄b⁹ sit modus. quod vos sedm quē mandat vīus q̃ne dicat illoz dignitatē veneranda. Preterea si vos venit p̃mittimus ad p̃sentiā dñi nr̄i q̄rimus quē hon̄ce ac veneranter modū suscepit ei p̃cipit dicat vos ei dignatiōne humiliter venerari. Hec fit. Antiquitus sibi a quib⁹ p̃cepta subtilia et pauca quib⁹ mīnūs sic nit hinc modus veneranter q̃ maioribus nr̄is solebat⁹ et hac Bayothnoy dñs vero milla q̃ alia vlla ostentatiōe veneranda exhibēt p̃mittit. Rex vero ostendit tartari q̄b⁹ est modus sedm quē deū adorāt p̃sentiā. Ac ille venit. Multi p̃sentiā dei adorant. mōbus qui alij ad tēm p̃sentiā alij genib⁹ in tēm defixis alij alio et alio et multi q̃dā ac dnis de longe venientes dnm nr̄m adorant venientes. spē ty rannizandē p̃cepti Ac vero dñs pp et eos p̃sentiā tyrannizandi ei⁹ nō metuit nec ab eo q̃ maior hac potestē adūcandi exigit nec q̃ p̃cepit. Quia ill dominādi q̄ nulla dnādi subiecti sūt. Rex p̃das quoib⁹ alia addixerit. Cui vos p̃sentiā

adūcī lignū et lapides ⁊ lignis et lapidibꝫ mirabilibus arcaꝝ fœderis Sanctuarii sui adūcāt edificare edificium quē filiꝫ dei chaā ut scriptū ꝓcepit adūcī hymeneū quoꝝ duplicia articula inodata sūt In Quib ex ordiē ligna et lapides nō adūcūt ypocrisim ⁊ signū arcus eiusdē impressū quē dñm nrm ihesum xpm in ea suspexit qui mēbris suis tāq ꝓpriis ea margarete ornauit sno ꝙ cruore cōsecrauit et in ea salutē nrām acquisiuit Dñm ac xpm ꝓdas tuorum membrorum latentꝫ possumꝫ adire quātinus nob ꝓbitū cruciatuū passiōe

Qualiter fres ac thanu me examinauerūt

Equitibꝫ huiusmodi cōmissis dū barones ad dñm sim reuertentes eidē ꝙ cōmissa fuerāt referentes ꝓ aliquātula ibidē morā de mādato ei ad fres redierūt dicentes dñs noster ꝙ mādat vob vt vos me ad chaā duceretis ac regē omīm tartarorꝝ ꝙcurretq Tunc eni ad eū venientes qs et qlis sit ei debitis quātus ꝙ sit ei potentia quātus ꝙ gloia q sua mē absorbuerat ab omī veri cognitōe agnoscerēt ihū xpm deū chaā laudes ei dñi nri ꝓcibus mādabꝫ puris pūtē visis ꝙ potentia et gla dominoꝝ quoꝝ chaā misimꝫ eidē dño deo debitor poterūt q ibi videbāt et audierūt omīa Ac deo fr An malicā cōmissa wythnoy papiem ⁊ aditenē ei eā ꝓlixa diligētia exposuerāt a primo in vltimo ei infidelibꝫ ꝓdas barōib sic erāt Cui dñs meꝫ vt alias diximus nō chaā nō audiebat nec me ad pnām me ꝓcipere ꝑmittebat q ad pnām quē inemē possem ex eratū tartarorꝝ mittebat ad chaā me nolo nec debeo ꝓhibere dm dñi et ex eratu ei qs h ꝓpei obtentu et imitatiōe officij exercitū ꝑficiēdi habeā

Iubet itaq dñs ꝓpē dnō suo et ei exercitui pātyssi ostēdē si placeret vob exaīe ac videre Sim at ad pnām remeabo cuiꝙ re gressū ꝓ ordinem

mandauit furtim illi q fuerāt cōmissi vob xpiānis ceb audiebāt dicē ꝙ ꝓpā sit oi hoīi maior dignitate quā emi vnq audiuit ꝙ ꝓpā vr tot et tāta regna acquisiuit qd et ꝙtus filiꝫ dei chaā deo sibi hoc largiēte acquisiuit quā vnq tā longe late ꝙ diffusi audiuit nos ꝓpē sanctū et nos chaā i orbe terrarū tā diffudit et dilatauit et vbiq tamet ꝑā deo ab ortu solis ab ortu solis vsq ad mare meditarraneū ⁊ vsq ad pontū de mittere dnāt et vbiq i hiis finibus nos ei celebre ac magnū ab oibus eius habitatoribꝫ tamet timent chaā ꝙ maior ⁊ ꝓpā vr et oi hoīe potētia et gla ade dnāt et acquisitis dignitate Ad pnā ꝙtē hoc quoib ff An sic erāt dñs ꝓpē hoīe oi maiorē diamꝫ dignitate ꝙ beo petro et ꝙ suis cōfessoribꝫ gressa ē a deo ꝓtinus remissalis sacrosce matris eccie ac eade ill vsq ad ostium aduersi sibi ꝙ dnāte Demiꝙ hec eis quoꝝ fres An audiebāt oib et exēplis explanāte illi tāq brutales hoies nullatenꝰ intelligē valuerūt Ceteꝝ at articuli nō potuit cuiq impedire exq ꝓterna et clamosa instātia ac magnificentia eoꝝ vesana rerupēte

Qualiter dñs papa literas mandauit

de tartaris transferri fecerunt

Post hec dū barones reuisi ibidē fratrū Bartholomeo retentis aliquātulū ibidē moāti rursū ad fres redierūt dicētes Dñs

nr̃ Banoth noy p nob mãdat vob vt dñi vr̃i ppẽ hñs ab ypõ tenẽdas et
spiandas nob oĩb⁹ tamq̃ mĩgs sms fidelib⁹ ac sear̃ gillat⁹ magi fr̃
An nõ vocatu ad pñã Banoth noy fr̃ eccliã cõmisit ei hñs haet cõ ofne
tnẽ mãdr̃ approbãs hoc fact̃ ĩnitq; Illi vẽ regredientes cũ hñs ad dñm sm
venisi sñt post paulsũ dies vt mediãtib⁹ scribã alijs q; mẽbr̃is ibidẽ ag
ãtib⁹ hñs ppẽ m lingua psica descripsẽr̃ Dñs Banoth noy porrexẽ iterũ de
psico m tartarica exposite ab ppẽ Banoth noy plenãe audierũt. Tũc sr̃
cũ tribus sms scribã ac tribus mẽbr̃is ac sptualib⁹ Banoth noy se a mulatu
die asciam segnestrauit mille q; ill⁹ vnũdecĩ sinagastãe hñs dñi ppẽ de ybo
ad ybõ mediãtib⁹ alijs ãpãtib⁹ exposuit Plib⁹ qđ nolentes scribẽ tib⁹
ea q; audiebãt a tartaris et a greacis mẽbr̃is et eadẽ a scribã hñs magi his missis
ac mediantib⁹ mẽbr̃is sms m tartaria Banoth noy exposuit eisdẽ q; pe
nes se cũ bulla retenuit Idẽ Banoth noy misit iterũ pdcos barones ad frẽs
cũ quodã magno scriba et sollẽpni chana qui sms ad vtrũq; iter arripuerũt
eãt dicẽtes mandat vob Banoth noy vt ex vob eligãt dno qui vadat ad
chanã sm̃ cũ isto seruo suo vb ad vtrũq; fidẽ cob pducturo dñi
ad illũ quẽrentes dñi vr̃i hñs et pnũcie portarẽt vtrũq; q; responsoẽ ea q;
viderunt de potẽcia et gl̃a chanã dno suo referẽt Cumq; ffr̃ Jn et Andr̃ Jhãs
dixissẽt q; ex mãdato nob iniũcto ad chanã ire nõ teneãr̃ et ligari qđ possimus
ac violẽter illuc duci p̃ sp̃ostanei nõ ibimus nr̃ndem Inẽ nos q; nolumus
duci nr̃ in hac legnacẽ ffissa nob ab ĩmẽ separi Tũc ill⁹ recedẽtib⁹ pdcis
scriba redijt cũtis vbis dolos et adulatorijs mẽpositis ffrem Jn de ybeydũca
repliẽdis Et si quid vtrũq; ad Banoth noy aduenerit mchãre valẽt reputans
dñi ffr̃ Jn ayt putabã magt vt a plurib⁹ audierũ qđ mẽ tartarus libẽr̃ vel
tũs audiret⁹ p̃ vt vidi ea certius in plateis coram nr̃is ad illos ingredi nr̃i ab
ill⁹ diligit⁹ nr̃ vet⁹ duo yba dixi qđ dnẽ ppũ quo ad ypocritas dignitate
maior sit oĩb⁹ hoẽ et qđ nesciat qđ sit chanã qđ ve Banoth noy dñe placeret
verbis meis gratanter Banoth noy suos q; barones vt adiutẽ potui si; p libertate fidei ac
veritatẽ fidei hanc assiduo honorẽ q; morẽ nõ timeo Cũq; ea vespe frẽs rede
rẽt a curia hortari scriba pdcus m ẽstuo pfectury frẽs curã se gerat ad no
cumi legit q; verã obedientiã qđ chanã Banoth noy nũsmittat p totã ordẽ de
mãdatas Admonẽs frẽs vt ea q; in eisdẽ hñs audierũt et mẽorie retinerẽt
Dieb⁹ vẽ pdcis vltimis ypocrita fuerunt in die pma

Qualẽ frẽs dolis et illusionibus tartari apud se diuersis vtuntur.

Eadẽ itaq; die mane tenoẽ hñs audito pmittẽtib⁹ ill⁹ barombis et
scriba q; eisdẽ scribã mãdẽt⁹ eadẽ tũscripta copia frẽs ad tentoria sua
redierũt iemini p milliare magnũ distãs a tentorio Banoth noy
Diffactis postea diebus m.cc. ffr̃ Jn et ffr̃ G cũ tentoriũ Banoth noy
venientes mediãtib⁹ barombis et mẽpositis sms eadẽ mãdauerũt q; tenori
dñi ppẽ scripti idem tenor⁹ exponerẽt aliquo mõ dignaret⁹ rndere

Iesta

Ipõb ꝙ ſrẽb qñtũcũq; remittẽdo ſemẽ ꝙ terrã ſuã reducẽ ꝓmdã vo
barones qñ malũe qñã adũ hiis ſrẽb Banothmoy ꝙcepẽt aſſen
ſũ ꝓbuerũt mlẽ ſcribꝫ ꝓtulerũt Altrã die cũ ante dñi nri Banoth
moy aliã remiſſẽ ẽtellegũs ẽ vobis trib; ꝙ ad vidẽdũ ẽcrationẽ
tre tuã venẽtis cũ ſ2 toty ẽcratꝫ nr̃ nõdũ in vnũ congregatũ
ſit ipm ꝙ nõdũ videritꝫ adhuc a nobis licẽciari vl ab ẽcratu nr̃o nẽ
evic nõ poteſtis Crimbꝫ ſſ Jn ſic ſtũt Sicud in ꝓmo die ſuꝑ h' verbo
phares vob reſpõdim; neq; ad vidẽdũ ẽcratũ vr̃m ꝓtinꝰ alẽ
ſ ꝙ dñi nr̃i ꝑe hrãb ad vos reſeudab eam ꝙ tũſiam eid̃ reſeũdã huc
veniꝫ licet vnq; ad nr̃m aduẽtũ ꝙſeq; vid̃ vos z vr̃m ẽcratũ Tũc
barũib; ad Banothmoy reuẽtib; et ſibi ꝓdcã vba nũciãe ſuã ꝙ reſpõ
ſionẽ ipi ſcribꝫ remũciãe referre ꝓmittẽtib; ijdẽ frẽb in ſchis ſermone
ymoñtes illos ꝙ ad ſe reũſuros a ꝓ dicẽ hõe vſq; ad nonã ẽſpectãtes
tunc ad tentoriũ ſuũ vnanꝫ reuerſi ſũt nullã ꝙ reſpõſionẽ audiẽtes
Sic eam alias multotiẽs cũ hanc optime de tunã frequẽtãtes a tertiꝫ
ſũt illuſi et vt vilez gurſiẽs tũſiã illoꝝ indigni ẽ eam velud omes
ab eiſdẽ ſũt tertiꝫ reputati Itaq; ſeptimo ꝙſi octauo die ad tunã accedẽtes
et a ꝓma vſq ad ſextã ac frequẽtes vſq ad nonã in tunã ſol meſtiſſimo
animo ꝙ nullo ꝙ eos vocando obumbrãte gmoniales tũſiaꝫ ſibi fieri li
ceãã ꝙ ſibi dari ꝓcurũt et ſũ reſpõſiã vl eam ſũ collocandã aut de
tunã indignãtes ad ꝓpos accedẽ ac huꝫ ad tentoriũ ſuũ iemmi ac ſumme
liꝫ redierũt ꝓ ꝑdcõ Banothmoy adũſq; illos indigne et ad evaſa
nonẽ malũe ſine dniã tũſionũ eoꝝ ꝓtẽdẽs illos ꝙ tertiꝫ dñi ẽ
omdi ꝓpiẽ ꝓ nouẽ ſeptimanas ꝓpos in ẽcratu ſuo retinuit tũq; nulla
eos audiẽcia dignos vilipẽdẽs Itaq; frẽs eñ ex ymaiã indignacõ
ꝙ paucẽ z humilẽ ſuſtẽbãt ac mutuẽ in vtilẽ ſollertẽ cõmutabant

Qualiter illos Aghutam ẽſpectare cõpulerunt

Decimꝰ ꝓ quidꝫ ſeptimanas ẽcratũ in eos late ſine ſuſpẽdẽs
mãdũ frib; eoꝝ ſnis ad ꝓpꝫ tuſmittẽdis mandꝫ quoꝫ ꝓpꝫ ad ipos
ad eũ deſtinãdis cupiunt eos hanare videl in feſto bti iohis
baptiſte Sz die terna ſeptimi eãdẽ hanã renouant ꝙ eis ꝙceſſerat
dicẽs ſe nolle ab ẽcratu ſuo tue recedẽ qñ a dnõ ſuo chaã dei filio nr̃i
ihu quẽdã magnũ et ſollepne Aguthã nouẽ ſtatũ in ẽcratu ſuũ admẽ
turũ ee audiẽat ꝙ eam ab ipo chaã ꝓut phares aſſebat totũ ꝙverſari
impandi mãdatũ habebat hinc etenim Aguthã in tunã chaã magnã
eꝫ ꝙ cõſiliariꝫ eat ſciebat eñ alte ipe chaã dnõ ꝑe reſpiciat man
datũ ꝙ nomi ab ipo chaã ꝓ remiſſõe orbẽ tuſmittẽdũ aſſebat ꝙ qdẽ
mãdatũ volunt ide banoth moy ſcribꝫ ituare ipm ad ꝓpꝫ tuſmittũ ꝓ coſdẽ
fratẽ ac maios ſuos tuſmittẽ Idẽ ꝙ aguthã octauo die ꝓſtabat ad ba
tothmoy et maioꝝ barumby de illo ẽcratu cũ multa jumẽtum lacrimꝝ

ad potiendū appatu Ac q̄ nolebat frē luct cū lucēntibus adhuc recēt de
nec ad execrandū p̄miserat hō ille mandatū nomī chaā allaturi et fra-
te de mōte fr̄m vt quēdā vehemēt credebāt quā vlq; tūc dissimulāt cū
p̄dō dissimulatū cōsiliū habituri fr̄es ad tyrrimdi p̄fi Treuothmoy resistē
nō valētes p̄ tres septimanas et amplius adhuc p̄acēt et hūiē susstinerēt
aduētū Agulfe de die in diē p̄stolātes subitū q̄ hiemi et imobiles pane
arti et aquā bruie p̄ sustēnacē corpōali q̄libz vie ad sufficiēcā hūtes
et p̄ defin̄ pamb⁹ ibi ad vesperam q̄nq; ieiunātes Capūm et vacuū lac et
caā fortasse q̄libz mmētum gēebant aq̄ caā purū frigidū bibebāt et
q̄nq; p̄ magē petitā aliū acetū lacte nīsi de vno frō menagio

Quatuor post Agulfe aduentū fres recessērunt

Porro fr̄ Andr̄ p̄ mozē illā q̄ illuc cōiugebat cū q̄tuor de fratribus pas
sagiū maris ppt̄ mēpitudinē hyemalis tp̄is fratū se posse nitēt p̄
terram ad quēdā magnū cōsiliarū curie regis ut p̄ fratres apud Tre
uothmoy p̄tractus mitigare vellet q̄ caā cōcedēt hiemā recedēdi volēs
etiā tempꝰ redimē qui dies mali sunt expēta quēdā eidē cōsiliario gratū p̄mlit
si ad hūc p̄fm adūxet Ille i ad Treuothmoy accedēs ac bona ziba quib⁹ q̄ p̄
fratres mitigāt p̄ tūc imtēdāt ut iā dnō placeāt ordiātū de manda
to Treuothmoy fieri p̄cepit ac mīcis ordiātis q̄m bōs Treuothmoy et chaam
ad p̄fatū tūc hiemāt recedēdi licēciā fratres impetrāt Porro bōs fratres mīcis
q̄ in eisdē bōs noiātis et adit arripiēdū p̄fatū cursum p̄dā die q̄ p̄ cursū
erant de execratu p̄dō Agutha suppliēt cū annuēte soldano Alapie et fre
soldano mosaal q̄ olim nimie vōbat Illi quez duo Agutha comitātes de
chaā recēbāt cum p̄ nepotibus suis homagiū fecerāt eiq; p̄ plurib⁹ dnis
et enemis hōmerunt ac tributarij eisdē effi fuerāt Agut et an̄ p̄dā
Bacothmoy venerāt ei q̄ dona et enconia p̄cipua offerētes capūt q̄ cū tra
gemū flectēdo tāpūt q̄ m tēā allusiue sōm mādatū chaā adūātes Itaq;
Bacothmoy et cēt ei cōsiliarij de aduētu Agulfe et cōitū ei sup̄ medū co
ultrātes festū et grandi mōtu sōm mozē illū in latū humētum potmoribz
et in cantu sen potoq; plurimis ibi eidē fratrib⁹ tartarus quoq; manos cū sy
cōibz ad augmētū sollēpnitatis cōuocātes negociū fr̄m ab ozo q̄ mdacy ex
tortis postposuerūt septē quoq; diebz ymmis cōmessationib⁹ potu
noib⁹ et plurimis vacauerūt et in octō die s̄c̄ Jacobi cū mīcis ac fratre
Treuothmoy fratib⁹ q̄ chaā q̄b⁹ vouit tūc ad p̄fatū tūc mīcis fratribz libē
ac absolute recedēdi licēciā cōtulerūt fuerūt p̄ cōitū in ozdīo ad
p̄dōs eūdo et cū p̄dōs mozādo et mdē redeundo Et ffr̄ quidē Jacobus in
via illa tota mortuus fuit p̄ annos tres et mēses septē minus q̄ ad p̄fatū recedi
tūc Dicit ait ut dicit ab Achon vbi ad execratū illū tartarorū in p̄sēcia dicte

De bōs q̄ a papa tartarorū ad p̄fatū nūcios fuit

Cumplū ait bē q̄ a Bacothmoy ad dnū p̄fatū missa ē hoc est
dispositacē dūmodo p̄fatū chaam tūc nūcius Bacothmoy verbū

Papa ita scias Tu mihi venerit et tuas lras ad nos detulerit
Tu mihi magna verba diverit nesamy vtru tibi invent eis ita loq
ant a semetipis diverit et in lra tua sepius legeis multos om
dnus et mtis mitis et pdns pceptis dei stabile et statutis ei q tua ord
scae ytuet ad nos sic est q cunq; audierit statutu sup qbz terre
agnat z pdniu sedeat et ei qui scae tuae orbis ytuz tradat ytute
q cunq; at statutis et pceptis no audierit si aliq sederit illi deleat et
pdant. Nuc sup h illud statutu et pceptis ad nos tis unitus si ivlet
sup terra nram agi et pmonitis sede oportet ut tu qbz ple in ppa
psona ad nos venias et ad eis qui scae tuae orbis ytuet cauebas et
si tu pceptis dei stabile et illis qui scae tuae orbis terre ytuz no audier
illud nos nesamy dicere sit oportet ut aliq veniat nuncios tuos
et nobis significes si rem aliq no si rebus nobis aliq apponere aut imuere
de et tuis iam pceptis tuis ad nos tuis unitus Istud pceptis p manus nros
et seruos misimus mense Julij xvj die luna ante in territorio scae castri sipli

De litteris ab impatore ppz ad eius nuncios missis.

Hoc est at exemplu lrarum quas ad Bauothnoy quos ipi tartari
vocant suos dei p pceptis dei vini Cyngischa filius dei dicas
et venerabilis dicat qz deus excelsus sup oia ple dilectos
et sup terram cyngischam solus deus volumus istud ad audiencia oim hoim
mundi locis pueniri pcipue nobis obedientibus et pcipue nobis rebellantibus
Oportet quidem o Bauothnoy ut evacues eos et notifices eis qz hoc est
mandatu dei vini et imortalis Incessanter qz inoteseas eis sup hoc pcepta
one tua et inoteseas in oi loco hoc meum mandatu ubicunq; poteris mihi
deuenire et quicunq; fugerit tibi venabit et terram tuam vastabit et certa
sim te quicunq; no audierit hoc meum mandatu erit surdus et quicunq; mandat hoc
meum mandatu et no fecerit erit cecus et quicunq; fecerit secundum meum illud in
dictum ignoscetes pace et no fuat ea erit clandus hoc mea ordinacio pue
niet ad notitia eorum ignoauit et scire tamen qz audierit et observa
re neglexerit destruet pdet et mactet Malefactus est istud o Bauoth
noy et quicunq; voluerit subtrahere dominus sue et pscentys istud fuerit et
voluerit nobis fidelis salvabit et honorabit et quicunq; audierit istud fuerit
erit secundum voluntate tua fuerus ois ut requirit studeas

Hec de tartarorum gestis et tunc primum pdictorum atq minorum et eoru
doctrinis Nunc at de forma habitus eorum ordinis autem et mis
sarum ac sanctorum ibidem in sequentibus est dicendum.

Nota qd de istis gestis tartarorum pcedentibus et sequentibus
diversimode scribit vincencius in speculo hystoriali dis
finis libros xxx capitulo lxv et dicens ad idem libros xxxi
capitulo xxxvi sed vsq ad capitulum lxxxvi inclusive egregie

De tartaroz

De exteriozz qualitate forma habitu ac victu tartarozz

Sunt aũt tartari hoiẽs turpissimi q̃ ꝓnẽs q̃si deform hñt grossos et ꝓminẽtes multũ oculos pulchrũ in q̃ valde ꝓna ẽ aptũa m eis latus hñt facies latas q̃ frõtes planas q̃ planos Sũt aũt mbarbes quapto q̃ m superiori labio et m mẽto rarus hñt pilos et quasi volatiles Vasnã suam tpe ẽhas sumptuẽ q̃ descendit mseij q̃ typorum ab anno xp̃i ad mille Sedet q̃ vasnã illa sup capud eoz ad ferri eqni modũ fabrefactũ a ꝓle posteriori et longos hñt capillos attractos retro m̃ aures reliq̃s aũt crines sicut mulieres crescẽ ꝓmittũt de quibus duas arcuas faciũt et vnã ꝑ q̃ aurẽ ut ita dicã ẽ hq̃nt Tales eñ vasnã hñt acc illi q̃ nõ eis sũt ut comãi sarmatarũ et alij Facies omniũ eoz dissilẽs sũt faciebus turcozz cpi ꝓpi tartari q̃les sũt m aq̃lo quãlẽ cumq̃ ꝓnt Deo q̃ fere sũt tartari statũre medioc̃r Corpules eaq̃ sũt lenes et agiles ac bñ eq̃tãtes Aprica disciplina eq̃tandi arcubus post arma eqnez z alioz mãlium cũq̃ maiores essũ sũt ci pribus sms m bell̃ q̃li obtinẽt eq̃tat mlli q̃ illoz pedes vadit ꝑ ceb eaq̃ minimi gressibus eqnis ac bubus misceat Serenissimo tibias et medios pedes hñt habpotuit eni q̃du lacerãt pedites eñ me dm neq̃t Mulieres eoz turpissime sũt et eq̃tant simul vi equos eñ hñt q̃ nec ferrũt nec ordeo vtũt multũ q̃ sũt disciplinabiles ac magni laboris existũt et naues fusores hñt Preda tartarũ nõ integritate clamosa loquũt nisi guttural rabiosa et horribili Palatales mugiũt ut tauri vlulat ut lupi voces iucundatas in cãtando proferũt et hñt ditalena Alay Alay gr̃ ac fere q̃ẽt eundẽt Vestes tã viroz q̃ mulierũ uno forte sũt Pallijs vt cupis vt cupissijs nõ utũt tunicis nec manu nõ sortas portant de bucarano vt purpura vt baldekino Pelliũ hz pilos exteriꝰ q̃ aptũ ẽ a posteriorib hñt tamen caudulã unã q̃ ad genua retro Vestes suas nõ lauat nec lauari ꝓmittũt et mauis aptẽ q̃ tentoria iaponũt usq̃ dum at ꝺ̃ cepit in tentoriis sp habitũt et nõ in villis ut urbibus Stratas hñt multidas i modũ tentorij de virgul et banis similit ꝓparatas Supra eas i medio tutiora hñt fenestra vñ ingrediat lumẽ et fumus exire possit q̃ sp i medio suam eq̃ Parietes aũt et tecta filtro sũt oportuna Lana q̃ de filtro sũt fini hayr quã statim solumitur et repant et sup summatos deferunt Aqueã eas dissolui nõ possunt Si in curribus deferunt et q̃cq̃ sibi ad bellũ sũ alias vadũt sp illas secũ deferunt Pastores pecoz numerosi sũt ci maiorib valde dmites sũt sicut canes bobus asper et ouibus Inmẽti et equos hñt tãti mutationis q̃ tã nõ credit tibi mundũ residuũ hñre Porcos z alias bestias nõ hñt In hieme manẽ q̃ fuerunt in planicie manẽ In estate pascuntur ubi bene seruntur i montibus In hiemalibus delitiant et in sagittationibus tã q̃ i sms potissimũ grandinosis et ceratinosis pigmẽs ac arbitrio sũt corporibus Venationis qdem mabiles sũt z ordinati ac saturati ad venãdũ ꝓgnit ita q̃ nulla venatica fugiendo q̃

dunt dmaz eq ipſi de ſe ꝓ̃s cornꝰ vnã frangũt et nãc ſagittã de vndiaz i
terfigũt et capiũt Imꝑator ac ducẽs ac alij magnẽs eoz m̃ meo argẽto
ac ſeruo ac gẽmis habũdãt Cibi eoz ſ̃t qꝛa q̃ mandi poſſũt Vinu
eos ena mandunaĩe ꝓdictõ vtiliſſiẽ q̃medũt ꝓnẽ nõ hũt nec aquã Nec
ſalibꝰ nõ vtũt2 nec manutergijs ꝙ̃ edũt q̃ manib⁹ illoꝝ Aquã ꝓpriſſiẽ bibẽtes
aꝑtã ipſũt et qñ bibũt velũd eq̃ in gutt̃e tꝛhauũt lac bibũt mãlm̃
et in mauꝛã q̃titate ſi hũt immẽtũ ꝓpter eo habet i dnitꝰ ſint
ꝓpter in hyeme lac immẽtũ nõ hũt Milm̃ ei aq̃ deq̃rũt et tã tenue
fiũt vt illud bibẽ valeant cũ quibꝫ eaz aꝑtã bibũt vnꝰ vel duos i
mane et q̃nq̃ mil aꝑtã mãducãt in die Inde at vnusq̃ dat de ceteꝛis
modicũ et bibũt eꝫ eos brodiũ ꝓpter in esũte q̃ ſat⁹ hũt de lacte in
mẽsa carnes q̃medũt cum inſi forte adnẽt2 eis aut venerãt beſtiã
aliqñ aꝑerunt vt ñem ¶ De cultu ac ritu xp̃ianoꝝ
eoz et morꝫbus eoz bonis ac malis.

Quid ꝺe deo tenent xp̃m q̃q̃ omi ce tã visibilẽ q̃ i vi
bilem fatꝛe et cũ timoꝛe in hoc mũdo q̃ penaz ce dauꝛe n̄c
ti ouibꝰ vt landibꝰ ant aliquo ritu xp̃ũ colũt Nicholoi⁹ hũt
vdla ꝺa de filio ad ymaginem hoiꝭ fm̃ q̃ ponũt eꝫ vtq̃ ossa beatꝛij
ꝑte et ꝺa de filio i modũ vbꝛy ferẽ sibꝰ illa ꝺi q̃ credũt pecuz simi
litudes ce ac bñficiũ lactis et pullozꝫ eis ꝓbere Alia veꝛo de pannis
cerneis fiũt illa q̃ multũ honoꝛant Mꝛnda ea ponũt i pulchꝛo teꝛ
mino ꝙ̃ ostiũ tentoꝛij et quicq̃ in aꝛcta illo aliq̃d fiunt2 sic villa
in sedẽa ꝺe ondit2 Cui at vdla facẽ volũt eis manẽs dnẽ q̃ sic in stuba
ꝙ̃ueniũt eq̃ q̃ cũ tenẽa fiũt Deni ouẽ mtficiunt ei q̃ mãducãt et
ossa eoꝝ igne ꝙburũt Qui ena aliqs ꝓcer mficit2 ꝓdcꝫ mõ fiũt vdlꝫ
et bꝫnt sup eclaũ Duces quoq̃ millenarij ac centenarij sꝰ hũt hinc i
medio sue stuboꝭ et vdlis ꝓdcis offerũt ꝓmi lac oib⁹ immẽti ac pecuꝫ
Sz et qñ ꝓmo bibẽ vt q̃dã magnt ꝓmitꝰ eis de abarys sibꝰ vt de po
ti offerũt Cuiq̃ festiũ aliq̃ mtficiũt offerũt aꝛ eꝫ vdlo q̃d i aꝛcta
m aliquo cyatho et ꝑ in mane dicũt Inde veꝛo de pincꝛa vdli afferũt illud
et deq̃rũt et qñ mãducãt ꝓpter eaz Imꝑatꝛi sum vdlꝰ an stationẽ
hꝫrsiaꝛ ponũt qui multa immeꝛa offerũt Sz et equos solẽt ei offerꝛe q̃
mill⁹ amet ꝑ ad mortẽ aſcẽdẽ Alia q̃q̃ nãha ei ce offerũt q̃ omdũt ad
mãducãdũ et nllꝫ eꝫ ossibꝰ eꝫ q̃ferq̃t p̃ igne ꝙburũt hmc ena vdlo ad
mei die tq̃ dcmchiãt et aliq̃s nobles michaꝛe fiũt q̃ sepꝰ reddi
derũt vñ michaele magnũ dnẽ Fusthac omderũt cũ nollꝫ se an y
magnem Cynyſchã michaꝛe Dole ena ac lunã ac igne et aq̃ et teꝛrã
venerãt2 et adꝛũt ꝓmitas eis potyas alvꝛ offẽtes mactatꝫ potiſſiẽ
an q̃ q̃medũt vt bibant Hũt at macis quosda q̃nda q̃medables et q̃da
detestabiles magꝫq̃ sꝰ obedientes dnis sms quã aliq̃ q̃ mũdo sꝰ hoies
sũ religiosi sũ solitꝛes nã eis maxie veneũt2 nec ill⁹ de facili mereũt2 vbi vt

hoes eoz q̃medables

Carmen

fm̃ mw adiuuãe cõtẽdũt bella ꝙ ut ruue vlneã ut hoĩ adiuuãe nõꝙ mt illos ꝛtinguit Panes ẽcõ ac fruges magnas tez ibidẽ neqꝙ ineũt² Deoꝙ fmacẽ ac carry eoz ibi thesaurꝰ hñt serꝛ ac vestibꝰ nõ firmãt² Si alq̃ bestia fuerit ꝓdita q̃libꝫ ineũt eã ut dixit vl adillos q̃ ad hoc positi sũt eã ducat Ꝑpnd̃ qđ ille ejẽ bestia illa ꝛequit et abẽ villa difficilis intuitu pit vnq̃ alms sanꝰ hõmt et famihaĩtẽ ac abaia ꝑmꝰ apud eos fuit panem libãlẽ satꝛ gestit habꝰ em sũt sufficientes nec ñ ieiunauerũt una die ut duabꝫ cõno fm̃ alꝰ vidẽt impacẽtes ꝫ aĩtat ac indut ac si bñ gedisset Tu estiã ad multũ sitiunt frigy calorẽ quoꝙ minuũ pauũt² Inẽ eos q̃si nulla planta sũt et ꝑmꝰ milũ ebrietat² tũ ẽ ebrietate sua nõꝙ gredũt nullã hñ fẽmt si minat et ꝓmoner qnã ñ possũt Case sũt ꝛez mulieꝛ nec alq̃t nit eos audit² de pace ꝛpendiacia Quieda ñi qꝙ eis ꝺba turpia satꝛ hñt et impudica Porro ergo ceteꝛos hoĩes tartari superbissimꝰ sũt adeo ꝙ no bles et ignobles q̃si ꝙ nichilo reputates despiant Vñ audiens imꝑatoꝛ magnꝰ Vnsithne dñe et filꝰ regis georgianoꝛ ac Soldanos multos et magnos milli honoꝛe debitũ reꝙrẽ apud eos q̃m eã tartari eisdẽ assignã ꝙtiũq̃ zules eũt illos q̃ precedebat sp ꝙ ꝓmꝰ loci et sumꝰ tenebãt ꝑmo eã sepe oportebat ꝙ ꝛez ꝓsteꝛgã sed ꝙtinua audi sũt et indignãtꝰ nãe multũ ergo ceteꝛos hoĩes et alios modꝰ ergo eos mendaces In principio q̃dẽ blãdi sũt si postmoꝛ ut seꝛpiẽs ꝙgnit ꝺbaꝺi em et fundoleti sũt ceteꝛos hoĩes si possint astuta cũuẽiũt dolo mali eis fuerit nunq̃ mõ cauẽt ut sibi nõ possit ꝙdẽ ut q̃ ꝛez as suas remedia ineũt Immudi ꝙ sũt ẽ alu et potu sine ꝺbus ut ditꝰ ẽ et ĩ teteꝛ suis sint ebrietas apud illos ẽ hõmbil Quoq̃ multũ alios bibeũt ibidẽ ꝛegat nec adeo ꝛefiat qui ꝛez bibat Ad pcẽ dñi mauimi sũt ewachies tenentissimi ꝛebelles paissimi donatoꝛes Moꝛ hoĩm occisio ill ẽ ꝙ nichilo.

De legibꝫ statutis consuetudinibꝫ ac mõnijs eoꝝdem

Statutũ ẽ at mẽ tartaꝛoꝝ A Cyngis chã ꝓmo ꝛez dño et ꝙsitꝫ ut q̃cũq̃ insultia exerty aũtẽ q̃a sñ ꝓcipi elatꝰ uolueit imꝑatoꝛ ee occidat² sñ ulla misꝛatõe ꝙpt hoc et unã de ꝓcipibꝫ noie Jemichã nepotẽ xpi Cyngis chã occisꝫ est ñ elatꝰ xpi ꝙ reꝙ re uolebat nõ elatꝰ Aliud qnoq̃ statutũ hñt ꝙ ocem tuã sibi debeũt subꝛ mittere ñ tũ alq̃ gẽte placẽ hre misi sbdat² eis q̃nosti ueiet ꝛepugnꝛe mẽsnoib Omnes hoꝛ debent pugnꝛe et ꝛum tm̃ꝰ ꝛegnꝛe ꝙh ut xpi di mit ab alia nacõe debet ꝛemi ut patꝛimatꝛi ẽ ill nesciunt tũ q̃ illa sit et q̃m ena ꝑterunt ut dicũt legẽ illã tenẽ debet q̃a teneũt illi a q̃ exti sũt xpi nãq̃ tartari dñna aliby auꝛiꝛ aꝛtificijs ueneficijs et incantacib multũ intendũt ut ñ ill a dñoib ꝛespõdeat² deũ sibi loq̃ credũt Est eã statutũ Cyngischã illꝰ ꝓmi qđ ꝙ milleniꝰ ceteꝛatꝰ ac decanos ewaꝛtiaꝛ aũ debeat ordinari qđ ꝛetu edm̃ gñale chaã ẽ ut ubiq̃ exeat²

a tartaris aut a seruis eorundē multis quātocūq; sint ab eis benēat eis ex sua vo
luntate abutant. Et sic de quocūq; tartaro equū rapere potuerit unicuiq; et
ubicunq; inuenerit et cuicunq; sic rapte rem possessor illi habeat. Dū tū tartari non sit
Porro de mulieribus tale edictū quale rapte quilibet magt tartarus vel tartari seruus
aliquē in uxorem inuenerit dū tū non sit mercatrix. hinc nulla tartarica que inuenit et
accipiatur sit seruus rapientis et si sit tartari seruus donec a dño suo repetat. Sunt
autē dno quā tartarus diuisa quedā hmōi ydola matutina ꝑ unicā legē et ritū simul
simā ante thesauros habent in lege sua quibus credunt ut eorum sint custodes
et ipsi pecorum et humanorum. Si quis inuenientes in adulterio manifeste. Sicut
aliquis occidit eum ut ipse ꝓximū manifestum ducit sic illa
impune occidit. Si quis denudat coram filia matris que valent ad bellum pugnē dat
et sine postea non potest placare quātocūq; multa ꝓmittat cum magno dolore patris
sui. qui aliquā minus offendat in aliquo uel eius a maioribus sibi positis. Pat ꝑ duos
vel tres grauiter afflictus. Matrimonia quilibet quicquid sibi eorum ꝓximus cuique
ta matre et filia et sorore ex eadem matre nisi sororem tui ex patre et uxore ex patre
mortuo ut alibi de pupillo tenet. Duces solent duas uxores eorum fratres habere
ex mortuo ut alibi de pupillo tenet. Duces vii dū adhuc cum gente terra duas quasi
andreas nouit apud quos equos tartarus de terra educit et alios vendit
unus fatus est ex hac causa est hoc audiens minor. Et uxor eorum
que venerunt ad ꝓsentiā ducis supplicare volentes ne terram auferret. Et illo prece
pit ut fratres defuncti ducat uxores mulieri quoq; ut illa quoq; unum ducat secun
dū consuetudinē tartarorum que erat se ꝓiurando velle quia sic cum lege fuerat. Et ille
michi eā illi tradidit quātocius uxorem duxerunt quātū possent sanq; ducatus eius
in loco thamate pueri et plorātes super illa posuerunt quos ex gemitu ꝓtrahere
dem ex post mortem matrum uxores tartarus nō de facili solent ad sibi quicquā
tū sine metu ex re quo velint seruā ut noueram suā ducē. Nulla vero dimittit est a
pud eos mīr filium uxoris et patrem me ꝑ dat ꝓximum cuiq; qd velit. Ita qd si sit ex duas
quē ita sit duo filii patris me simul filii uxoris legitime ut ait vero generis duos filios
imp̄ unus. Et nouē melior legitimi alter vero dimid ex adulterio nabi huic
mortuo ex terra pte adulterio filio reliquisse melior ait eā ex pte matris regni ob
tinebat quā ꝑ sibi tenebat. Prevenit ad imp̄atorē tartarorum et qd et dimid terre
ꝓtinebat ad illi ambobus reuertibus ad curiā datis quibus minucibus
petebat adulter filius ut fieret ei ut stata sedi morte tartarus dari ex fratre
cum melior ut dimid qui maior erat natu sibi erat ac terrā ꝓ pte sibi gessit
quiete ac pacifice possidet. Ceteri tartarus unus hz uxor multitudines una
ꝑ se sua hz familiā ac stationē et una die tartarus edit et bibit et dor
mit ei una alteri die ei alia una tū inter ceteras maior habet ei ꝙ frequenter
quā ei alius ymoat. Et licet ut dant ē sint mille nōp tū de facili queunt inter se

De superstitionibus traditionibus tartarorum

Quibusdā vero traditionibus idolorū suorū ē patrē dicūt qd et nphī et am
plexus aut fixerunt unū est quidem in quo figē ut quotiescūq; mo

ignē cultello tangē vt caā de caldaria cū cultello arrenē cōbē vt cū scarpi nō
ignē nsādere credūt eū ꝙ sic auferri capud ignī aliud ē eī appodiare se
ad flagellū quo ꝓcutiāt eūq; ꝑ cōs nō audēt calcaneis q̄ flagellos suptus
tangē mmeneb ameb aꝑē vt dicāt cū freno equū ꝓcutere ob eā esse alio
fulgē hī lac vt aliquē potū ac tibi sup tuā effudē m stuacē mīgē qđ si
voluntate fuat omdūt si aī alī oꝑtet qđ peccatā multā mādauī solut
a quo ꝑpificāt. Ami caā fuat qđ stuacō cū oib; q̄ in ꝑāt nē ipōs ignes
transeat ꝙ sic ꝑpificāt nulli audet mēre ner aliquid de illa exportare
Oteā si aliqui mercatū impōnt quē deglutire nō possit et illū de ore suo deiat
foramē sub stuacē fit ꝙ quod cōbūt ac sīl villa misā audēt. Insup si
qui calant sup limē stuacōb duab alioꝝ mēfiāt multa caā hūt hūs siha q̄
reputāt pcā. Ac horēb omdē aheꝝ trib inadē ac reb illoꝝ dreplē ac q̄ dī
ꝓcepta vt ꝓhibiacōb fuē nulli apud eos ē ꝓcm de vita etna et de dāpi
nauē ꝑpetua michl scāt Credūt tū qđ ꝓst morte in alio sād umat ignē
ges q̄ multiplicē gdet z bibāt et ateā fuacē q̄ h̄ a viuētib; fiat ꝑ pi
liacōb vt in ꝓcessu mapmūt qđq̄ nom agē volūt ꝙāq̄ q̄ luna ꝓpia
torē magnū appellāt eā q̄ de ꝓcutes gemā flectūt. Deb q̄ morūt in stuacōb;
tartarozz oportet ꝙ ignē ꝑificāt. Quē s. ꝑificacō fit h̄ mō duas q̄dē ignes
fiant et duas hastas mīs eis vnā q̄ arcā in sū mittāt hastaꝝ ꝓmūt
ligūt q̄ sup arcā illā quasā de lignamo salionēs sub q̄ arca et ligatur
mē illos ignēs tū sent horēs ac bestie ac stuacones. Fuē caā due mulieb; vna
ignē et alia mādē aquā ꝓcētes ac q̄dā carnā crudā. Cetez si alīq̄s
a fulgōe omdūt oꝑtet ꝙdā mō ꝙ ignē tū sic eis illos qui in dāb stuacōb;
morāt. Stuacō siqđē ac lectū et aliud sūl ac vestes et quodq̄ talī habūt
a nullo tāgūt si ab eis tāq̄ cruda rep̄hūt. et ut breuit dicā ois ꝓcu
ratio dicit ꝙ ignē vñ q̄ venit ad eos nūcij vt ꝓnapes vt q̄libet q̄ ꝑsone
oꝑtet ipos et munera sua ꝙ duos ignes ut ꝑificāt tū sic ne forte vene
fica fecerūt aut venenū aut aliquod mali genꝰ attulerūt

De impietate et superbia tartarorū aliās Nogelor

Ante eos impietas superbie et arrogātie sit vt dnm suū chaā filiū dei
appellāt et ipm loca dei sup terrā venerant. Quādo dicēt fīo q̄
vndēt istud in eis ce impietas. Quia cū dns tm at ad filiū hoīs nā
et ipe chaam se filiū dei appellat et in tōb suis sub h mōe eis mandat emisse
q̄ subditi cuidā tartari de madato suo ꝓnapes q̄ ꝓpe q̄dā oth nay et
Bathe violēt ab eis nūcijs ad ipōs venientib; fuant audaci ut triplia q̄
in mflectāt triplia quodq; capitū suaz in tra alia sic dem q̄ sup nom gloriatēb
et tua q̄ mādi dnū se in breui ventūs ꝓsumētes a deo deiunt vt maneāt
dnē suo chaā nemīne in mūdo fore credant vt caā aura se nudari ꝙāz vt
alīq̄ maneāt sustineant. Deb horēb qui i mūdo sūt veluti pecudes reputant
se q̄ solos eis ꝓsentes ꝙāz et deb ydolatras christianos appellant. Quos caā de
ydolatria affirmant q̄ lignē et lapidē. signū a nob in lapidib; et lignis

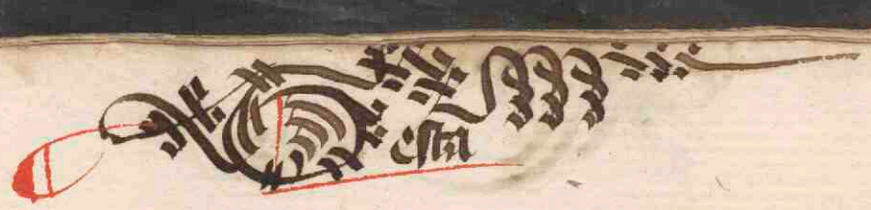

impressiõ vt insculptũ adhuc hõrum vero obseruantiã et maiestas arrubescit tendãt venit ꝙ magos sciã vt dnos ꝙ quos a remotis finibus habitãtibus sibi xãsa dari petit deũ ꝙ sibi vt dñs est loqui credit quẽ s. dñm yrogã nominãt ꝙ rpm ꝙm ꝙmã chaã appellãt quẽ mãbile venerãt ac humi et ciãmitus oblationes ac ꝓmissas adhuc et postmodũ offerunt ac sidem cõfirmãt ꝓmissa firmãt Solẽ dẽ preter lunã cui ꝙ lunã a sole recipiat dicunt diã ꝙ ignẽ ꝓtinus fieri credunt dies ac menses mauult ꝙ noctes annos ac tpa obseruãt nullũ diei vt tribus abstinentiã mẽ illos seruat Nulla ꝙ dies celebrior vt dignior reputat Ad exteros homines sanctitate ingenuitates et humanitates sic vt etiã cũ eis colloqui hyrẽ dedigniãt et nudis et vbique se ꝓferri volunt Vñ cũ in coꝛ cuiusdã dno ypriani georgiani ab nris initiati cũ duobus tartaris luctarent cũ hiis et dno tartari abbe villa lesse corroꝛ a georgianis ad terrã cecidit submissi alii tartari de illoꝛ ꝓsumptione simplicitate in georgianos illos irruerunt tum ꝙ eoꝛ omnibus brachiũ vnius eorum quod fregerunt

De pœnis expeditis et damnatis

Quãtũ vero expeditis in eis cauebãtur vt cũ aliqd ꝙ sibi placet vi deant sumi aut nimia importunitate extorqueant aut violenter auferunt ab illo qui est debet noctu Pecunias suas mittunt ad usuram itaq ꝙ denarius quatuor quadrantes vnã ꝙ mensẽ Post primũ vero denarium de quolibet denario ꝙ usuram ibeꝛ accipiunt vnũ denarium Itaq omnes de georgia de quibus vxores a tartaris acceptis ꝙ annos quibus retenti coactus fuerat ab eadem septem milia ꝙ usuras Quedã etiã dna tartarica ꝙ quibusdam ab ea mutuo accepit et ille ꝙ septem annos tenuerat petiit ab illo ꝙ usuras illaꝛ omnium expleta septem mila ꝙ usuras quedã etiã dna tartarica ꝙ quibusdam ab ea mutuo accepit et ille ꝙ septem annos tenuerat petiit ab illo ꝙ usuras illaꝛ omnium expleta septem mila ꝙ usuras Vnde sine tributis duos annos aggregat omnes quatuor vt mercatores magni s. ydi terre barones ꝙ quibusdam chaã sui habuit tributũ ad nutum ꝙ ea quibus se a speciebus quibus valet vxores seruos seruos dños ꝓpriis Terrao dños ꝓpriis quarta minus ꝓpriales quidam frequentes ꝙ sunt eis quemoꝛ ꝓsentiales Post eam minus sufficientes cũ equoꝛ migratiis quibus ꝙ mercatores mercẽs Vnde de quolibet rusticano laborante accipiunt aspeos tres ac de quolibet bone tres et de sex pecudibus tres Et minus quidem bñ accipiunt si nõ sequitur tributiales et ꝓ millo datur aliquid aliud tributum vt eam gregem reddat Cum pecudes quascunq; illi dant illa sibi debet cuiꝰ omnis dñs arbitrant Quicquid manducat eoꝛ ꝓpria ad accipiendũ et ꝓrsus ad dandũ callã Quicquid infirmitate habuerat grecibus pecudes et arietes multum ꝙ in eis nutriendi et multiplicandis adiuuãtur ꝙ grandia magnoꝛ pascua gregũ ꝓ minima tenuitate animalis viri aut mulieris ꝙ aut mihi aliquid accidit sanctũ aut omnium ꝙ qui mortuus est si sancta de moribus vt mutuabãtur aut aliquã molestiã affligi demq; ei habuerat tributiales ꝓpter manum egeno vt plurimum ꝓrogat hoc tũ sibi laudabile quo ad quid hmt ꝙ vbicunq; in gentibus vt arena aliquis eis superueniat habent illud quo vescunt et bibant ac volentes sancti quedã non exhibuntur

De efficacia eoꝛ et luxuria

De anit m mahan sua effrenata ſſt vt nullatenꝰ ſe posse vt dele refre
nare putaret a destructa quã aperuit ouilli qd tale de xpiã nõ
ueret ponẽ Nos mãt simꝰ quasi de mãu sagittaꝝ emissa q nõ
desistat donec obstaculũ eñ ꝓpellens ac cõfringes ineãt Sup mlta ne
gentiũ sue gloriãtes nllã gentẽ eis posse resistẽ p hẽ qm qd i medio pe
mit Nos simꝰ ut anit ut flumiꝰ magnꝰ aqꝝ multaꝝ q pl sua pfidia te mi
mia tuis vadaꝝ negnit q impetꝰ fundans absorbꝝ qlqꝫ ineit haut a pno
fonte oriat et a plurib⁹ riuis ducet Cetez eã minimi gurſicẽs ozz ani
mãt et rapnt mulieres pl anitates eis subiectas S georgie Turcie pſidis
armenie maiorꝫ et minorꝫ exceptis eã ill q priuãt a gentib⁹ xpiis fidẽ
pl gurſicẽs ozz ac mũj quos alqꝫ ibidẽ eqtantes inuenerit si eqtatiꝫ idi
gent fiunt illos de eqs descẽdẽ ac ducãt eos ubi uoluerũt Deinde mgnũ
tes penitꝰ hnt terrã plenã desſabit delicti diuꝫ peaidib⁹ se idruꝫ q
missẽ sicad et sarracani nã m ill pꝫ uigint soanne pcul et m terraꝫ
eã est diffusiũ Preã uxores sibi acquirũt tertiã qtã uolũt et sustẽtare
possũt Nulli q assistit ut ofa gustat q dꝰ m eis abstinat Mã uxor tertiã
ad mortua fuerit ille eas ꝙ seruãs ut filias si sibi placeãt sigillatim ut sit d uxo
res acquirit Pse tres tũ ab ozz excludit mandato S mat et filia et sorꝛ
res eñ alias psonas sibi ut uxoribꝰ q habũt ac habuerũt aliã attingẽtes
sibi libẽ uxores acquirũt Cuiꝰ tartarꝰ uxorẽ accepit nõ reputat eã uxo
rem sua donec ab xpõ accepit et precepit uel si sciat fieri xpõ si uult eã ducat
Ut marit⁹ duã pl uxorẽ nõ recipit donec illaꝫ ei priuꝫ preparauit filiꝫ q
mulier a priuꝰ nꝰ a matre donec xpõ preparauit

De crudelitate filiaꝝ xpiorꝫ

Quidam ado sit ut nꝰ sene reticeant nꝰ pudoꝝ misereant effusio
sanguinis apud eos tanꝗ effusio aq reputat humanoꝝ q arboꝝ p
sterno tanꝗ sterquiliniũ accruato ꝙ putat Nec solũ in una gente p
cua in oppidanoꝝ et omi alioꝝ homi cuiuscũq condicionis Carnes humanas
denorãt ut leones tã assas igni q lixas cũ aqꝫ tã mali quã tã delicatoꝝ
quã tumoꝝ et horũ ipoꝝ edi ꝓhibẽ hꝰ audituꝫ Itaq in oculis homi cuꝫ
libẽs glant et in mltitudie omiũ ozz aia ozz mabile delat Illa de rupib⁹ hoies
rapiũt alios ulla ponẽdo sup lapides cuocãt alios q lapidib⁹ xpm te
nẽdo ullis occidũt Intrates hospitũ hoies eã tunc martꝫ absconditos in
suo cultello ocrde occidũt et sanguine illoꝝ adhuc de uulneribꝰ effluẽte sedẽt
ac gedũt ac bibũt ita q puericias dicit Car mã mactꝫ huc ipma mi Ml
ti quoꝝ in eis e dolositas fallacia q ac medacitas Cũ ad mandacia aliq ab
fidelibus logo tpe fiat blãde loquũt obscurꝫ multa q illi ꝓmittũt ut se i manꝰ
ozz tradat et fidẽ illi reddiderit ill dicit ob cautẽ ad nos et fidem more
rum memẽ q nos Quicq ad eos euenit q optauerũt de artificib⁹ sibi rapiũt
alios at ab alio. illos q sibi pl seruos retinẽ uolũt cũ lapidib⁹ suis lapi
dib⁹ cuocãt In bellis eã quos alqꝫ captos occidũt ni forte aliqs redimẽ
di uelit ut illos ꝙ seruitutẽ teneãt ſſt Omidebus at pl detentos dimittũt ut

cū brēm ab eis mīaīt. Ipe vō dmīdūt hos captuos et vnicuiq; sermo ad
mer-fiendū dāt deū vt plures vt paucos sēm q̄ maioib⁹ placet De
mag⁹ si ahq̄d p̄miserint ill⁹ q̄ se reddiderit mehl obsernāt ꝑ qualēcq; pos
sūt occasiōēs ꝙ illos ḡrit et opponit Hoc itaq; sp̄ eis oport⁹ attēdi
quod sepi⁹ fraudē dolo q̄ magis pugnāt quā fortitudie. De victu coꝝ

Dorsu vt sup̄dicī t̄ virtu sc̄ hoīes finū dissimū atq; spūalissimi
neq; eni mēsalib⁹ et mūdiciis vtūt⁹ nec pane hūt nc carnē ꝑ
quidē eaā ipm̄ gēdē dedignāt⁹ vt olerā quoq; et legumīa nō habēt
nc ahḡd aliud q̄ carnes vt gēdāt deq̄b⁹ eaā tā paucis mādūcāt q̄ alie
nacōēs vix nde vnde possent p̄ corsu omī carnīu genꝰ dē quā mule q̄ nō
generāt gēdūt et hoc turpissīe rapiāt q̄ Tangētes pugnā digitos
suos lambūt et oculis suis tergūt Solēt tū maiores ahḡs hrē p̄amelos
ad quib⁹ ad vlamīs tergūt Nang gnestarii nō lauāt nc posca scutellas et
si ahḡs eas vndio carnīu ablūit mox lotiū ad carnib⁹ in olla reponīt Alie
eaā nō lauāt ollas nc vdeciā vt alia hmōi vasa In carnib⁹ āt eqīs pḡ
delamt⁹ qua in alijs Latios eaā et omes edūt Latos q̄ libētissīe gēdūt vnū
libētissīe bibūt q̄ hrē possūt ad latē nimētus ad q̄ rpi hamonis vocāt vndie
sciaā hoīes retū vno forti se celebrant Diēq; halēdas vt kallēdas tres vētū
suos celebrāt auctū vt ꝓcay vbilatū z ꝓtinacib⁹ vacāt et qua du ꝓ
tinacēs hmōi dicāt nulli negocio intēdūt nullū q̄ mīam expedīt dē et
sacēs expti sc vt hā Diēs aperit ahḡdē sibi ḡrū quādūt in vnū locū gnestaū
ei in vlacis rebellionis sibi fac̄ sanḡnē et unde sugētes sciaā sanḡnisuge
mīcales ꝓdialos eaā vt dauid ē sup̄ gēdūt yuer. uxi et amici amia de ci
pite vt alibi de illos ḡhēdes et dicētes vtinā sic possim face de inimicis dmi
mei astant Apud rpōs eaā ꝓtū ē magnū si ahḡd de ab⁹ vt ꝓtū ꝓme
ꝓmittūt Jaq; ossa ni p̄ ḡhāt medulla dari amb⁹ nō ꝓmittūt De
habitu rpōz. Habitu āt rpōz gib⁹ et sollēpnib⁹ ē talis Capillos

Dalit hūt cās ḡalēq; talor⁹ q̄ nō sc ꝓfidi ī se ꝑ
ḡsi layaz mitre sup̄ capitū tāct plane In posteriori vō ꝑte cvētū
hūt amīdā ad vmḡ palme longitudīē et in latitudie trīū dē et eaā ī amdi:
dilatāt⁹ ahḡtulū ī manicē hore at capillos rādere m abeāt ꝑte et la
tēb⁹ hūt quādā cū reflectione ad grossitudiē digiti ꝑ nō in ꝑte ꝓteriori
dne quoz ligatuē m cādē sup̄ aures nisute sūt quib⁹ sub mētu colligātes
capillū mhrē capite fugiāt qe ne vētus vt ahḡ alio euellat⁹ fingūt se
hās at ligatuās sc dne singule grue volatiles ad dauid sū ꝓpt⁹ ad terre
hmōi āt fac̄ capillos ē tōtāq; orbq; qdā sc ei eis habitu at rpōz q
tū arcuq; auz sup̄mdūt⁹ exceptis exceptis brīcis ē ꝓlixitū ē mgrī colūt
In lacē simīstra q̄ q̄ mdat⁹ dnūs sc est et aptq; ab ymbilico et sup̄ m a
teriori ꝑte eqlē a latē m latus se extēdēs et mferiꝰ ꝑs genua nō descēdūs
In ꝑte posteriori descēdit ꝓlixū ahḡtulū q̄ m anteriori nō extēdī
ꝑte ejus vt dilatet et ꝑs ad huc⁹ deorsū vt ret⁹ sup̄ q̄ sc dnabꝰ
longit. latitudie trīū digitoz missū sup̄ huc⁹ ꝑte posteriori et mferiꝰ
trā descēdūs ꝑs q̄ anteriori ꝓ umbilicū a latē m latꝰ eqlē se extēdēs

imsnit. Ab pō at mdumēcu nc brachia nc latera nc pectora nc aliq antēior
pō ab umbilico z supra exceptis duab; lignilis sūt coopti. Quib
cētā rpōz sup deposita ām pdam in duob; lateib; hūt fissuā hc est
forma specialis mdumēti quo a ceteris hoīb; decernūt. Tarcarī armati
at sūt arrīs suppositis laminis ferreis quib; laminis p vīt arma bra
chia coopercūt supiq si nō miserīt. Qui at sagittis arcu tēnant dex
trū brachiū a tota armatura exuūt sīc q tractu reddūt hac utilit.
tū barones vīt salē pugnāz. Duces aūt q signiferi et ameslabi vi
nō credūt. Quib pō rpōz cā hui aut rpam referre. Capellos hūt de
aceo multiplicato ad modū patellule gladios q suos ut sarracenī lō
gitudīs cum brachij et cruis usq; ad tibias sen ultra. Cultelli nescūt pugna
re nec portāt illos apte nō utūt. Sagittas paucissimi quoz utūt. Ancēps Cū
aūt utūt eis a latere pendent et pīs umbo in sinistra laeue ligato
in brachio rpm portāt. Quida at ensis hūt in fīe laeue. Sup oia
pēs imūt. Arcubus z sagittis et aurigis equoz. Qualit in plus
se habeant et qualē armatū utūt et qlē fidē tenēt.

Nebilis em amirassimus sīc q ia p lxxx annos et amplius cū ceteris gentib; uti
dominatus fuit erat em supius dictū sīc q ano dni mccxij mag; nosadi de terra sua
egressi sūt quida tū dicūt qd aūi; exierūt et fortassis aūi illū exulē plurimū
multū ia anis pugnauerūt maiorē dñi sui tēpe z alias pīcipes regiones devastā
uerūt tm q a tēa sua nō exiuīs recessērat cū at ad bellū tre volūt cursores
primittūt qm secū michil pē filiū sua deferūt et hij quidē michil rapiūt domos
nō ingrediūt bestias nō occidūt si hoīes cū vīneant aut primūt si possūt vl
salē in fugā mittūt. Michiles; principes exercitus et oēs pte mittūt plures et pī
hī adiacentiū hoīes ac multos mittūt alios qui valde sīc ad rēdū sagittes
Cū at videt hostes vadūt ad eos et umsqq iacet tres sagittas vīt quoti
diū sibi oppositos. Et si fugare nō possūt eos regredūt ad suos hī at in fugā
se fingunt ut adiutorij sequāt. illos ad locū in quib; insidias posuerūt. Tūc
cū illos circūdāt vīneant z occidūt. Porro si magnū exercitū se circūdatū vident
aliqui ad una dictū vīt ad duas se dimittūt alteq terre pte fugiūt z hostes me
dium terrā q vastātes destruūt. Ac si nō hī quidē fines possūt ad decē vīt vij
dietis retrocedūt. Aliqui enā in loco tuto morant. donec adiutorio evocati sepa
rent. z tūc subito veniūt subito totā terrā depopulātes nesciūt demiq; siue
dni sīc sup nō tū vibi pugnat q dolo et fallacia. Qui itaq; voluit ad pugnā ac
cīdē aptos ordinat ducēs q vīt pīncipes bellū nō mittūt si a longe cū suis hui
se vīdēs pīncipes z multos in equis hūt z aliqui eaā sup equos ponūt q magnos
homīs ut credat de multitudo magis bellatūi. Loīs suis hostiū unū ante eorū
suoz tūs mittūt et alios fortiores homīs ad dextrā z ad sinistrā mittūt ut illos
adiutorij nō videant sīc q illos circūdāt et in medīū colligūt et cū oēs pte pugna
nauerūt si fortē adiutorij fortiter pugnāt z suos eis ultra ut fugiat impōq q
ibi fugientes ab insidiis sequati sūt z insequūt illos plures q tūc in fuga q in bello
possūt occidūt. Si nō q libet egredūt si alius possūt si hoīes et eqūs sagit
tarū vulnerāt z occidūt. Diq; cū hoīes q eq debilitati sūt sagittis tūc suale aggrediūt.

âmizcl

ni eis cui at in bello cõ aliq̃ aggredit. ii git cadit eis qui fugit om
dit. et si vni sant duo vl plures ev dea audacter aggredit ad pugnã
alij veo ev ille dnario nõ sequit sic candit. Si eqã vni ev dere
vl plures capiit. socij eius si nõ eis libeant ppi eaã candit. Por
ro arma debet hre tibia duos arcus vl vnũ lorũ ad mnm. Tres ph
retras sagittis plenas z vnũ scutũ et funes ad machinas theodas
dantes at hnt gladios in fine acutos q vna pte tui madent z alij
tubi cornos hnt et equos armatos cum eaã tecti galeis z loricis
ferreis et equez coptuãs quidã hnt de coreo sup corpi artificiose
duplicato vl eaã triplicato galea veo sup i est de cribe vl ferro si
qi in cauthi pte gerit ferreũ collũ et galea est de corio tamdiu at de ferro
hnt. scia sup dicta in hac modũ formata lammas multas tenues
ad unũ digiti latitudinem z palme longitudinem fiunt et in quibz uni
foraminã. pinula fiadentes inter i iacent lammas ad arrugias remibus
arrugiatis p foraminã pdicta transiis ligamis et in superiori arrugiola
unã ex utraq pte duplicatã cui alia pte arrugiola q sunt ut lamine sil'
bi firmiter apponant hec fiunt tibi quo ad coptuãs equez qui ad ar
matuãs homines quo ad hoc q fiunt ea lucide qd in eis pte hoc fiat sua utilitate. Ili
q veo in collo ferri lamine unã hnt cui quo de cella si possint homem defendere
sagittaz cuz ferramẽta sic acutissima z ex utraq pte gladios biacutos i
cadunea hnt q in manu phareatra portat lignas ad arcendũ sagittas hostem
scutũ de nimmibz aut de arundinibz sicis. Sz nõ credimus q ea soleant portare
in ad exercitia et ad ostendia imperatori vl principi et hoc tibi in nocte i bello
assentissimi sic q p duos alij ad exercitus gentibz diuicarit // Qui at ad
flumina pueniit manicas hnt retibz ac lene corium in quo suimitate p cauthi
amplas arbores fiadentes funem ligauit ac strenxit ita qd in circuitu q
si ventre efficiat quã deinde hac rebus aeris repleat fortissime q adi
unge ligauit in medio at ponit cellas z alias res ducatis ibi quoq se
dent homines hinc inde ad equi crudã ligant z hominem qui equi regit pit
natis fiunt vl hnt aliqi duos remos ad quibz remigat equoz aliq
impulsu ees alij equi sequit. illi et sic tuti eat fluuia. Pampinee at qbz
unã limesi vl scami de coreo bui q sutili hz equo res suas ees ponit et i
simitate fortiter ligati ad equi crudã suspendit sic q me pdo trãsit.

Cum at inde pgunt ab hoc // **Qualiter regiones inde soleat**

regione in unã ordine
pedites ani fluuie sua occupant tre latitudinem et sibi inq̃ pdi
ty est unus scissus tenet nec ad dextrã nec ad sinistrã duitur pte quia
regiam illa ingressuri et acceptũ ees de nocte mõtes arundinacetes
ascendit et mane sub montanos ad planaz de quibz supdicti ees pmittit
illi veo de planaz montanos emittit nitentes fugit ad montes ibi se sal
uari posse credentes statim q candit a montanis ibidem latentibz et ad pos
sessiones eoz q uolut regiones sibi ab illoz manu ualide seruiãe deli
cuntra illos homines ad pugnã pro q ipi pro terminis maxime diffidi nitit

Tartaroz

ꝓ̃ꝯ em̃ sꝛ̃gi ꝑ aliq̃ terꝛ̃ mapnit mill'ia ggrne de terꝛ illa ꝓ̃ alijs anvi
lui ꝓ̃ qui ꝑ ꝑ eternaꝫ hoiēs qerit et oendit Et si qnda maiſt
ſe mendit tartari tria vl ꝛ̃ mha hoīm aut ꝓ̃ēs tm̃ mutaēs qm̃
ea obſidnt ꝓnnt ꝛ̃ꝑ ꝑ indiloꝫ ꝑ terꝛ̃ ad hoīm oaſiam ſe diffidnt
Tales eaꝫ qui ſe mutuaoib⁹ mendnt̃ poꝛoꝫ ſuoꝫ matꝛaatuꝫ ꝛ̃ dicit
magiſ ꝑ de tribꝫ q̃ de alijs ſcam̃ ſſ̃ ꝛ̃ gaudet ꝙ eaꝫ illoꝫ ꝛ̃ ſuoꝫ aſſeꝛit
Cū at̃ ĩmnaꝫ ad pugnaꝫ oaꝛꝛerit ꝓmiſ aꝛꝛetatꝫ ĩmuoꝫ vl̃ ꝯ nō ꝙdm̃
ꝓmit Sil̃ fiant eaꝫ ſedi ac terꝛijs ꝛ alijs oibꝫ ſeꝛꝫ qui ꝛefugiūt ꝛ
m̃ ſſ̃ eiꝫ poſiti vl̃ q̃ nullatenꝫ fugiūt Cū em̃ aduſaioꝛ fortitudim
ſe ꝓualeꝛe poſſe nō ꝛedit aīi illoꝫ fugiūt et q̃ſi ſe ab ill fugaꝛi fiant
Eiq; illi armati tartaꝛꝫ lꝛmeꝫ dni m̃ſeati fuerūt ac ꝑ gramitate
aꝛmoꝫ ꝛ vie lōgitudiē laſſati ea nō ꝛpleꝛe poterūt tuc tartaꝛi ſuꝑ
ꝛedeꝫ equoꝫ aſſedentꝫ ꝛ ſe ſuꝑ illoꝫ ꝙitūt ꝛ eoꝫ capiēdo ꝛ occidēdo m
ſtimūt Aliq̃ eaꝫ fugiēdo ꝛedūt ad ut eoꝫ locū nt̃ ꝓꝫ aduētū ſuoꝝ
ꝛpi ꝑ ſe dilꝫgūt ꝛ dilatāt ĩa diſpoſi Ad ſibilū vl clamoꝛē uni⁹ ꝯ uni
q̃ gregati hoſtes undiq; terꝛ̃ q̃ꝛunt et ꝙꝛunt m obꝫat terꝛ̃ q̃ deſtruūt
tartaꝛi ſſ̃ ſequnt̃ fugientes ¶ Qualiter mutuaēs obſidēt

Poꝛro ai aliq̃ mutuaem obſident undiq; illā neq; ingredi vl egre
di poſſit aꝛmidant fortiſſime ꝑ machinas et ſagittis ĩpugnat
nec dū vl noctē a ꝓho ceſſant ut illi q̃ ſſ̃ ĩ mutuaē nō queſcant
Ipi ñi tartaꝛi vuiſſim quieſcut ꝑ ne minus fatigēt eaeꝫ dm̃ dēt eiq; ꝑ
una ſumedit alteꝛi ĩ pugn̄ ꝓcedūt eaꝫ igne ꝛ̃ gladio et animaꝫ hoīm q̃ꝫ
occidūt ꝛpam hāſtuſq; ſuꝑ domoꝫ ꝓcedūt ꝛ ubiq; ſuꝑ illā ꝓ̃ ingrediem
tes ꝯꝫ ardet vento mevtiginibus Evtiqui tū ꝓ̃ uni vl ſeruſic ſuꝑ
eſſuſicē et ſi ſuꝑ cutē ceciderit evtiguit̃ manu q̃ fricaē Cū at̃ hoc nō ꝓ
ꝓualē nō poſſūt ĩcautū mutuaēs vl fures ante eaꝫ ſimiū obſeruāt vl
ſimuꝫ dꝛꝑunt vl dꝛiuādo illā ſubmiguūt Aliq̃ mutuaem ſuffodūt et
armati ſub ea ingredūt̃ vnaq; ꝑ ea hoibꝫ aut̃ mutuaem ꝓpugn̄ altera
ꝛeꝯ ꝑ igne ꝙponat vt ꝙburat̃ Si ꝛeꝯ nō ſic ꝓualet aī mutuaēs ſedet
ſuꝑ q̃ mutuaēs q̃ illā ſeruāt ne q̃ꝛat̃ ab ill fortiſſe tacit aut fugiūt Et
aliq̃ ſtāt aī mutuaēs ꝑ multa tpa ſ. ꝑ vij aīos vl ꝓpiꝫ ſicut vidit ſc̄
Johēs de plano carpi in alania Poꝛro ai obſidētes caſtꝛū vl vrbē habitū
tibꝫ in ea ſe ꝓualē nō poſſe vidēt nō lōge ab illa fugiūt ꝛ aliq̃ tubā lauꝛūt
Eiq; obꝛeſſi eos lōge ꝛeceſſiſſe vt eaꝫ ſono a ſimilꝫ ill' abiſſe ꝛedūt tuc q̃ſi
ſecuꝛi mutuaem aperiūt Ac illi ſtatim eos ꝛꝛumpūt vrbē vl caſtꝛū aꝛripiūt
Ingꝛeſſi em̃ C portaꝛū m ꝑſidē q̃ vocat̃ ſcipha nō ſua ꝓuide ſi aq̃ ĩ un
dauaē q̃ illic dꝛinaꝛi ſecerūt aꝛeperūt Sic quoq; multos tuos ꝓꝫ ſtꝛu
dulēaq vl ingenio q̃ ꝛibꝫ aꝛeperūt ¶ Qualē ſe ĩpit exhi captus

Vt autē ſuꝑiꝛa dcm̃ ꝛ blāde loquit̃ obeſſꝰ multa q̃ ſallaaē ut
m eoꝝ manꝫ ſe tradat ꝓmittit eiq; q̃ illi ſe ꝛeddiderit vl capta fuerit

oēb omdnt exceptis artificib⁹ nobilib⁹ et honestis hoib⁹ nōn valt et si forte
aligns alii reservat ei ill nr̄ pr̄e nr̄ pr̄o vltr̄ de captivitate evic̄ primitus
Cuius hoic̄ de obsessō astiv tūc sibi repugnītes ondervit in signū gr̄e
ac victorie retinendū qd mū omsor alīs ad servitū retin hoib⁹ mandā
vni ex ill millenarijs in aligne loco excelsū et eminēt erigit capite sū
nerso pedib⁹ erectis alīs oib⁹ omss in terra pstratis Imp⁹ ei expisset vr
dan est drubaldi amtate m pside ad she ondelitat ostēsicm z indignā
tiqdi tunor oib⁹ habitatorib⁹ dempnti mies rebellū sibi absonderūt nē
vr̄ sanct dr̄ tyre ar̄ sr̄ pr̄e ei q sinū dan sr̄ q ab ill petit qm eis se sbmitt videl
vt ei eis ad sui nomen in expugnā vadat et vt de oib⁹ tū de hoib⁹ qd de alīs
rebus deamā ill reddat vidit eaā sr̄ cohēs de planoarpi ord minor
sup̄dc quēdā in pisthna tartar̄ q pr̄e dnā missū qui de eb⁹ pmer vmī pe
tebat scīri qd dnabat sibi enā dnabat unus qui duob⁹ carebāt et mu
liēs q unus nō habebāt Dicebat michi⁹ vt un⁹ q̄q̄ qm̄ pr̄ eaā pmer
vnj⁹ diei z p̄tinaci plang sine medici p tribus solnet una pelle ursi albi
vel nigri et una cultrē nigrū vt aliqd tale qd tūc valet Quapc̄ at ad
sbiectō ei ad eos venit hūt⁹ vt alie rules ps̄one n⁹ ab eis ullū honorē re
cipīt Oportet eaā vt dan ē sup̄ qd eis minea magr̄ p̄sēt p̄ annecqd du
cib⁹ et ryoib⁹ ozz et officialib⁹ millenarijs ac centenarijs dm̄ eaā nō
solū xp̄i s eaā sed mi ozz valde importūe petit ab eis et eaā a maior̄ qui
mittūt⁹ ab xp̄is Aliquib⁹ tñ ducit ostendū vt eos ordāt z aliquos deneg
vt possibl⁹ p̄mittit vt xp̄i soli in terra dñū habeāt Tempi quos sub tyrānide
sua redigūt astringūt et attēnt terribilib⁹ sanct mutētes et dubi⁹ sistemēte
sedē in eis quos subiugare nō possunt **De Slauis eorum.**

Turcos et saracenos idest sarracenos et romanos et eaā tur
cos seruos suos et ypocritas ad se de diuersis locis adductos q̄
in bellis mediāte gladio acquisierūt slauos suos fecūt Quos
et unde et in p̄mitia vite eor̄ extrema pene spūs qualitates obtinūt eaā
et affligūt prout volūt eosdē eaā sīc cū eis placet ordinūt Primo at ypocri
tas et quālibz sectas et quozlibz homīes alios seruire ac sibi obsequiare p̄mit
tit mittēs z vbicūq eaā dnant nō curāt de quozlibz homīes obsequiosos sibi
quid xp̄i p̄cipiūt in alio eiusdē sermat⁹ sequi machometi lex in eor̄ excessu
a sacramento ebdie quieōs palā oib⁹ audientib⁹ p̄clamat⁹ Et eaā p̄ eos a
mittēs in quib⁹ xp̄i sacramenti habitūt et qui eor̄ dñō subiugāt⁹ xp̄i q̄ sacra
mentū in excessu eor̄ et in oib⁹ eor̄ amittib⁹ ad p̄fidiā suā nephādā
exhortāt⁹ et attēnt hoīes ac p̄hibit vt ei⁹dē eor̄ sequāt⁹ Sūt eaā mul
ti eōs qui ā p̄lime mīe illos captiue nā p̄ artificēs opum q̄ sibi vtiles estimāt
et in deamib⁹ captis illos in p̄petuā seruitutē sibi reseruāt Mulieres q̄ et
innūdas virgines ac ingenuas captas sibi focarias faciūt eas q̄ immūdicie et
extrema sitis p̄mitia seruire cogūt homī eaā deamas acquirūt z p̄os in
seruitutē redigūt Deū deos p̄ceos q̄ritat z unū acquirūt et a p̄cepit ad faciūt

Quos cū ducūt in tri suā et in seruitutē tenent ꝓpter cā quā vnūquisq; eoꝝ vnū de flamb sibi eligūt vt in tumulo ꝑ eos ꝓ mortuo ponat. cū eis qui in morte sepelidi sūt. Amici quoq; subiectis sibi odiosi sunt vt cā multi qui cū eis in conuersatu sūt si habeūt fiduciā qd̄ in nullo eos offendāt ex qua ꝓpter eoꝝ illos pugnet quod ꝓmittet fr̄i iohī supdicti diuerūt.

De mulieribus eorum

Tartarum mulieres turpissime sunt. vocātur quidā eis supra capita sua portantes armaturā longitudinis vnius pedis ac ferme dimidii vndique rotundā et in parte superiori laboratē ex optimo et ornatili vndique serico vt sametto atq; margaritis et monilibus aureis datis. aut pannis multis desuper ad decorē habet eadē sicuta phalerata et margaritata et lapidata atq; in pectoribus lib⁹ aliquantulas multas magnū habent sonitū ad quam coꝝ ac decorē habent eadē sicuta phalerata et margaritata et deauratā. ad palestridos equitat magnos et pingues habet. quibus ascendit de curru de diuersis coloribus depictu ad amussim multū decorū et undiq; equi latere depictores virgines aut et nō vxorate de quali discerni non possunt a viris qui in oribus mauris in habitu et gestu vniformes sūt. Vxores aut magnorū baronū indutē sūt sametis et purpuris deauratis quod et matrimonii eoꝝ. Sunt aut alie mulieres honestiores stricto sub cingulo vnius multi pulcri fili⁹ tuos expans et in fluxu ocis vestitus. qui aut in seruitutē vni quorumlibet potentū indutus est in sinistro latere ad humerū. et quidē nodat et ligat. Inter eadē alia ornamēta de panno lanceo alba quas tartari quo se indunt desuper in tpe pluuiali vel cadē hyemali. Et cum quidē eorū exeuntes sagittā cuius michil operant. ex exercites se ad sagittandū deū venat. et mē se lucrat. De gregibus eoꝝ aliqui mille sunt aut. Equos valde custodiūt pro tempore maximi maximi ꝓfecto eos tales qui pessimi sūt. Porro mulieres opa domus faciunt operantes sub vestibus pellicia ad nos oriundi. quia q̄ de curru sunt. Curru eadē ducit et reparat camelos oneratos et alia quoq; viri sagittandi femoralibus eadē ocis vndiq; quod viri sūt q̄ velocissime et in oribus equis sub strenue virgines et ocis mulieres equitant pharetratis et armis portantes. In equos quoq; quod et viri ascendit aurigant. vbi q̄ multū q̄ equitando laborare possunt.

De morte et de sepultura eorum

Quum aliquis eoꝝ ad mortē infirmat. quia una mensis egritat. et ad illū filiū magnū qui eis volunt. et ex tunc nullus audet mittere nuncios quod illi⁹ qui fecit mortuos si de mortuis ē oculos. in capite sepelit. cū uno tentorio suo sedendo in medio ponit. qui mensa ad illū et alicubi carnibus pleni. et lacte immentum cephi. sepelit. eadē cū eo immentū unū ad pullos et equū ad sella et freno. Alii aut qdēm et strammē aureū ex impletes super duo lignis vel quatuor in alto ponit. Tunc eadē fiunt. qui mortuo ut habeat tentorium et immentū in alto quod de quo immentu lacte possit et ex eis sibi mulapliare in abstinentia valeat equitare. Ossa qui illi⁹ ex qui ex edunt qui ad illos ibunt. Vsi quidē mulieres ad ebulliendū ossa qui ad illos ꝓpter mortuos. Si deo dimes et magnifico fecit tartarus q̄ moritur ad habitū paulisper sepelit. ac remota ab hoibus in absconditu loco ne habitu suo ꝓphet. Armat quos ex equis vel ex arpite magnetes vbi ad eundā euocat et circuit modo latitudinis pue

Festa

primo secundum latitudinem illam eyslandit de ui totius equi pelle eyusdem pelea ipsius et in medio mortui hinc inde tantum per equi filum annexum usq; ad collum figunt primi hinc et illinc super duas furcas elevatas sustendunt Porro carnes equi assi per ille huius suffragio ut dicitur edendit et planctu super mortuo quidam per vvv dies quidam per iij quidam minus fiunt Magni quoq; barones ut dicitur est alicuius morientis unum sibi de flamb similem eligunt que sigillo quodam suo signatos qui morientis unum post se in tumulo faciant Fiunt eciam tartari quidam metallos ypocrini quidem si pessimi quoz filii ad primos suos senescalcos videntur ac tedio senectutis aggravati dant eis quem edere primum quidam ut quidam arietem et hinc inde quibus oppressis de facili valeant suffocari Cum sic mortui fuerint corpora eorum eburnit ac pulvere eorum colligentes quasi paulatim quidam custodiunt et cum die qui quidem abbatia sua ex hoc pulvere fingunt

Quale sit tartarus resistendum

Nulla est humo prima quia quo pacto possit eis resistere de hoc terra potestatis sue solet hostes ad dei

ui congregare et si quidem ultima prima non velit eis opem ferre quia impugnat desertos illa ui hostibus qua ex eis capiunt cum alia pugnat et illos quidem in hac primit et si male pugnat ipsos occidunt Quod si ypocrini eis resistere volunt oportet quod principes ac primores terrarum in unum conveniant ac de quo consilio eis resistat habeat qui pugiles arcubalistas et balistas quibus multum timet sagittas et sufficientes dolabras quoq; de bono ferro ut scauri cum manubrio longo serramenta vero sagittarum more tartarum qui sit cuilibet quarte debet in aqua ut sale mundata ut ferrea sint ad penetrandum illorum arma Gladios eciam et lanceas ut unusquisq; habeat qui velit ad defendendum illos de cella de qua finaliter exiuit habeant et galeas et arma octava ad protegendum corpus et equum ab armis et sagittis eorum Et si non unus sit armatus debet more illorum pugnabo tue et cum ipsis arcubus et sagittis trahere Et quod ei sit pro de tartaris finis debet eques ordinate ac legere pugnabo imponere Quamquam cum ipse fuerit ad pedes aut victoriam maximam debet pena subire talis cui quod illos occidit absit misericorde loco ad plenum si fieri potest cuiusdam pedes ut undique possint videre nec eos debent in unum unire sed eques multos ac dimissos ne tum minus abinde fiat se distrahere Non illos qui primo venit una aque mittere debet et alia pars sit ad inquirendum illam opportuno tempore habeat et speculatores ex ordine qui videant qui veniet aques retro Ma id sic debet aque quod aque ut ei omnino mittere qui illi sic mittit admissos in medio acies hoc ac aques caveat ne si eadem illi fugere videntur qui post illos current ne forte quod fuge solet ipsos ad plures insidias ducant qui sic simulabunt quidem bona ex fortitudine pugnant et tercie ne fugiet equi eorum qui nisi simulatum dicunt non unit equos Tartari vero quos cepit diagnia non assidue unit tribus diebus aut quatuor postea quidem si eodem tartari pleramque debet nisi tercie vel abinde separari qui hos silanos fecerunt ut evertatur dimidiat et sic ad tercie a structuram libere ingrediat Quorum dueces nisi die noctu ex fuge debet quarta custodie ne aque arma spoliati sic sit ad pugnam pleni et tartari quasi de mares sic vigilat quemplures ante noctem Porro si aliqui tartarorum in bello desint ejus pecunie sectum capiendi et qui sic in tria fortia sagittant et ejus hostes qui vincunt et occidunt.

Jam sequitur de pestilencia Saldanorum.

Quia vero alia scripta dicit de terra Ismaelitarum et egiptiorum ambos habitat Sarracenis quibus et presit soldani libri hic primo inserenda de situ terrarum et amenitate illorum et primo de potentia soldanorum Sicut Innocentius papa iij noluit terram sanctam visitare volens quod apud illos sit et nota sanctorum ad bellum parabat evertere ypocritas scripsit primarche Theosolomitano ut malitia fidelium reprimeret sanctum ei mittendo librum quem patriarcha ipse quesierat mandatis evangelii aptius respondit dicens Duo fuerunt fratres sarracenorum nobiles Nomine primogenitus Salehadinus et nomine alter Saphadinus Salehadinus vero filios genuit et postea vita finivit Cui Saphadinus successit qui vivit adhuc et filios suos militare fecit Et quia nobis narrandum habemus de soldano et veniendo ad Saphadinum qui malitiam exercuit contra soldanum veniendo ad Salehadinum qui ab oriente sarracenorum regnum habens habuit Quia Baldach est apud Dagmozz sicut Roma apud nostros ubi papa residet et ibi colit machometh et appellatur et a remotis est ut hic amittas aquarum peregrinatio apud quem et ad quem peregre pergitur Sarracenorum de Babylonia remoti dicunt quod deserta inter magna et immensa sabulosa et lacunosa incedunt camelos victualibus per vij dies sufficientibus ad quod desiderio et pre timore camelorum sitientes pauci inter pedes et predones sarracenorum regna exhibunt aqua habenti potui et camelis tribuit Porro Saphadinus egressus ad gentes sua ut Machometi adoret progredit templum et ibidem apud ipsum adorans obtinet machabeum quod finito priusquam egrediatur de templo statim de quo expulsus et post expulsus ad palatium donatum venerunt Deus itaque nostrum possidet Salehadinus et principatus et amenitates et castrorum immensa villarum finitum

De filiis Saphadini terram possessoribus

Defuncto Saphadino fratricelli consortes duos filios habuit quorum septem terram possessores alios octo reddituum percipientes sunt Melehadinus primogenitus possedit egiptum totam centum milia villarum melius a primeredici situm Secundus quidem possedit Damascum et amenitatem totius terre quam finit yperanos in ea possessione sibi abscisa villis amenitatis ad castra tractet habebat tenentes in patriarcha et utroque templi et hospitalis magnum usque ad passagium quod finit anno gratie mccxcvij Terram melchipsinus possedit totam terram que gemella dicitur et regione at Sabsaph villis et amenitatibus et castris Amurathy melchomodan possedit totum regnum azyre ad oblivionem quod bene tenet amenitates et castra vij absque villis Amurathy melchisemaphat possedit regnum Sarrow ubi omnis est Abel quod viij amenitates et castra preter villas tenet Ayubi mechinoth regnum baldach ad presentem sine possidet ubi caliphus quidem dominus residet Septimus Salaphas nomine possidet terram Al regnum alhamod et fuerat possessionem misit et singulis annis singulis bonos equos bene selatos et esserratos ac mille byzantios Sarracenos Ypsile Salaphas ad presentem suo Saphadino vexillifero equitat et pre quo Saphadinus equitatus filios visitatum solent purpuram induere apud quem prandent omnia filii ut leones et appropriatus capitibus et quem medium astant et ante pedes manibus pugnis

posset vicissim die mmia pr̃ q̃elibz oscãt̃ ter dans cuilibz annũ quoꝝ
ymagiẽ sua in signum dẽs ist terras cypꝛianoꝝ qs possidebãt volue
runt redd̃ et esse tributarij pr̃archie et emẽ romane ut alias terras
posset pacifice possid̃.

De filius eẽ reditui papiensibus

Et filius at eẽ Saphadin reditum papiensibus duo manoes se
pulchꝛi dñi sui q̃libz cuiusdam cristodiũt et oblata pacientes
qui bñ p ãni vigiti mlia bisanoꝝ sarracenos valet me se
diudẽt Quatuoꝝ at de fey miozibz filijs eiusd̃ q̃ papiensis reddit que
libras mille patꝛ que singulis ãis cum equitib3 meis ad angulum regnꝛ vad
at reddit ille p ãnũ vi mlia bisanoꝝ sarracenoꝝ Porro in duos
innocẽs fr̃es qui casu fuit quadã offert ad pedes machometi cuiusdam
et hr valet xxx mlia bisanoꝝ sarracenoꝝ Habuit at Saphadi
nus quadã vxoes et filios eẽs Cumbz vocatis sibi in palacio cum suis
ẽis dormit et si q̃ malentibi pepeꝛit vidẽtibz oibz aliis illã agnoscat
puerũ dormit Sic et cũ q̃bz p bñplacito suo facit Si q̃ veꝛo mortuꝛ
sua de finibus loco ducit Hic Saphadinus de finibus p̃dictis ꝓcessoꝝ suoꝝ
ad eũ mittit nũcios p̃ma die mensis sui pallatij rapuit ubi sibi cuiusdam et
ꝛ̃ eius bñ armati nũcios quos dictos Secũda die venies mensis ad nũcios
q̃rit ab eo die illo quo et soldano mensem cã Terra vo die q̃ nũcios sol
dani rursus audiẽ.

De situ quinti egipti regnũ et p̃ damiate

In egipto sũt alexandria quinq̃ portus sarracenoꝝ et babilo nona sũ cadrus
dña quinti Damiata quoq; tuus regnum claues et ostia In babilone nona itur
ad damiatã versus orientẽ que distat ab ea tribus dietis et iterum ad alexandriã
versus occidẽtẽ que distat sibi a babilone tribus dietis sup terrã sed p aquã
Porro ust ad damiatã vij dietas sũt a monte syna et a damiata ust ad Ta
nym est dieta Situs eẽ at damiate nec mare et fluuiũ nisi ubi eam mare
demittit maior pꝛs eius fluuij In egipto q̃d nõ pluit nisi raro et q̃si ny
lo rigat q̃ maior est reno Valde pinguis eẽ humoꝛ q̃ magis pinguẽ ipinguat at
q̃ alios fimus ut manda Dum dit at ni vij hostia sũ bracchia In medio nec
fluuij ust ad civitatem sarracenas exaltat et iterum ust ad ephynamyã dñi exaltat
loca deserta ordeũ et bladũ seminat et in mare in medio metit male Porro dami
ate sunt nisi ut dixi eẽ situ duplici muro et fossato lato ac bñ munito eẽ mu
nita Deinde ena ynam alias turribz minoꝝ at turrim maiꝛ eẽ mũ in
medio at nisi ex opposito turris Soldani sita eẽ turris fortis et alta a cuius pe
de ducit ad turrim Soldani cathena ferrea firmat q̃ ne sine soldani licẽ
tia quis est regis babilonis ascendat ut descendant naues oibz omnibz homi
bus appulse a venetia Anchiochia Armenia Grecia Cypro ceteris q̃ por
tibz et insulis mariꝛ Inde q̃ patet Soldanus finitos reddit

De situ Babilonis et Alexandrie

Duo babilon et cadrus sunt ciuitates due inter media vie terna
rum leuce tradit Hermisse Solo muro munitũ habent ytem

Judei et sarracenī dñi ꝑ solū colūt ac legis ꝑ velle suo custodūt ¶ Terra hanc
urbē sp̄ pomeria multa et optima ꝓpe est arbor balsami cuius vas
mūdit² tpē matutinū in fine maij inq̄ibꝫ aut vasa zubea hippomūtur
in ambꝫ gptie fallāt² exprimūt² atq; in aliā vas ꝑ dmidiū āni in ster-
core ut fimo oliūmo reponūt² et ita asseruāt² Sarracēni at fontē ex aq̄ rigat²
ortus balsami multi veneāt² et mō singulis āns ablūit² Jtem apud ha
driū est palma q̄ se ad pedes bis vnq̄ mchāmt & ex datul supūsit eade
virgo qđ volūt ītez ꝑ palma se surrexit ex uētes egptij tūc ꝓtes
palmā fugerūt et i mane surrexūt reperierūt vsq; hodie ꝑ sucessio ī signū
appāet rei gestē et ab egptijs habet² in māgna veneōne // ¶ Tres at fuerūt
babilones ꝓma s̄m q̄ regnāt nabugodonosor xer chaldeor sita sup̄ flumiū
chobar Secūda ꝑsōn qua regnāt xer egpti pharao Et ille dne mōstrabit
¶ Terra q̄ ppe hadriū sita ē in q̄ sunt ohm regia sedes et hereditū Joseph Alex
andria amitas est soldani babilonis abqñ tubū a mylo distans nec aqua dul
cē ni ꝑ meatꝫ ductaos hz In ex portu sita ē turres in q̄ denocte accēdit² ignes
ut videāt² porty a nauigātibꝫ qui egpty terra ē hostibus In hac urbe sp̄ phnēs
emē y phānor mīt qb cum sua matre civa te appellā in q̄ sp̄ste civa m sim
Ibi cōa est locꝫ passionis ac sepulture ex et mō furati sp̄ venetam corpꝫ ex
Ibi sunt sedes patriarche Ibi ap bis in āno parent² omes et cupre pisa et le
gumia a festo sc̄i martini colligūt² usq; ad mēse² Martij

De situ ebron ꝓnapalis urbis palestine

¶ Ebron ē ꝓnapalis omnis palestinor manso gigantū In cuius situ ē
urbi sunt ada formatꝫ et tuāt mortuꝫ hoc in sarracenor lingua d²
Cariatarbe .i. omnis quatuor eo qđ ibi sepulte fuerūt oēs uxores sue quatuor
Patriarche s. Ada abraham ysaac ac jacob et hoc in duplici spelunca q̄ mōz
est duma et unicez alcā In valle illa egnunt ada uxore sua et genuit
seth de ex sce uxe nati est Ab ebron duo miliaria distante ē pleno terra ru
bea qui male effodientes aure vendūt egptijs ut arabicis spes et qui
dā ex illa sumat² anno revoluto nō decreuisse inuent² ¶ Jux ebron ē mabre
ad ex pedes ub ē quercus sub q̄ habitabat abrahā loco tpe ubi ea sepi treb
angulos visos collegit et omi adauit ¶ Quarex iste crescit et ramos extēdit
usq; ad terrā ¶ Theodosii imperatoris et ex illa est modernia m cū loco tur
ris et medianis Illa si qb ea flamā portet nō mittit² tesca aut misdet Ab
ebron ad y miliaria versus orientē est lacꝫ asphaltidis qđ et mare mor
tuū d² q̄ nichil in eo unit quinq; animalibꝫ in eo ꝑ quos ꝓphete significatis
Sechor est q̄ est quinq; animalibꝫ Dne loth adhuc appāet mo mare pdictū et
nūc balleona d² et in stirū palmar Sup lacū illū ē a pte Arabie vallis
siticnaym sub mōte moab sup quē balaach filius zegor duxit balaā ut ma
ledicat israel lacus asphaltis septat mīa ab arabya

De loab arabie z fenicie

¶ Arabia tpe filiorꝫ israel erat deserta terra s. ima et inaquosa ubi filij
israel mānā vel āns māducauerūt ac de rupe aq̄ cum sentiente
aq̄ potati sūt Ibi ē vallis in q̄ moyses bis rupē percussit vigā et
fluxerūt duo fontes quorū riuis rigat² terra illa In arabia ē locꝫ ubi ꝑ cussus

Nō
¶ Cui silē dicit ee qđ
apā ꝓb armab dnice
e apud
ey frustula āmalis de
cerpat² mutuā ꝑ dnm
no ad apud āni
remitegmur

marf rubri moyses inuent vij fontes et lxvij palmas In arabia qr e
mons syna In quo moyses nemabat yl dieb3 z mensb3 ut legē am pet
quā dns ei dignitw ostēdit m petra Ibi eadē est mons Oreb in quo aarō
sepultus e z abyzmi In quo silz moyses Ibi eadē est pet de qua rex dhc
balde iuxta de finibus venies regnabit z in thelm castrū edificauit
qd et mōte regale vocant Ibi est sedes archiepi Petrensis Et aut
arabia in greco ab ydumea extēsa ad marchias de tusta q vulgariter
d2 tosserel Ydumea est quedā terra damascena sub greca pdā
masa est capud Syrie In ydumea etiam phenicia in q capud e tyri
tanis metropolis Iaon sydon Sarepta zarith et mōs libani In tyro
sepultus est origenes In tyro ad est pet marmorea sup qua dns sedz
et sup ea fundata est ecia In honore saluatoris Portus a tyro ad octo
miliaria ex pte orientis sup mare situs e Sarpha que p3 dicta est sarepta
et mō Sethi in qua helias pphā mansit et vidue filiā resuscitauit
hinc ad vij miliaria antiq3 e q d2 Sydon Et Sagitta vn ormida sunt dyoc
q arctatine qdlibet in affrica Sydone ad sex miliaria sita e bonis
antiq3 habitatoribz q vulgariter d2 sidarich in qua ymago saluatoris
stat depicta qua indigene nobi nō p3 multū tpis a y passione lancea z
tres tpi appenderūt lancea z exiuit sanguis et aqua quib3 infirmi
plures limpti sanitati sūt restituti et nobi credentes effi.

De damasco et libano et de iordane.

Damascus capud Syrie e qua fundauit Eliezer abrahe puer
In tempo in quo Abel occisus e a fratre Ad dnas vero leucas de da
masco est locus in quo dns thesus in lucae apparuit saulo ppse cuntes
In pede libani montis stat turris duo rami q fluunt sc damascū Abana p
libanū z archadie plana finit et exeunt2 ainaxi ubi bn eustachius q
ex oe ac filijs desolatus remansit fortes p syriā qpe muros anthiochie
ne trahit se p mare ad dece miliaria ab anthiochia fuit ubi d2 portus
sci symeonis Inde ad pede libani sita e antiq3 q dicit est planeas et ce
sarea philippi q modernis Ad libanū quoz pede oriunt2 duo fontes Or et dan
Quoz rami sub mōtib3 gelboe fluunt ac iterum orti ac sil' quidā iordanē effi tu
nt In quo fluuio baptizatus e dns terno miliario a iericho Montibus
gelboe usq ad lacū asphaltide e valles que in fluunt iordanē et vocant2
vulgariter gargares ex utraq parte a libano usq ad desertū pharan antiq3
montanis iordanis omnibus ~~Iudee et~~ ydumee et galilee terrā q tosse
q sedā metropolē ydumee Iordanis sicut descēdit
mōtē oritur fontē et iterum oriunt2 ad qdā planū q d2 plana medan hinc sarra
cenor plata nāq plateā latine sonat nūpiant2 qui ibi mansiones mercatores
rabici in estate ad pascua gregū tuby exponunt2 Portus medan e quoddā
med siccū hinc syria qdā aqueductus2 dant2 vero qdā fluuius d2 qui syche
fluit in q urbe ymago dnī ob i magna veneratione exhibit fluctus q ibi
lea sarracenor se dant sub aqua credat ut se Jordanis ibidat q nō longe

a bethnab amitate distat // **De locis et amitatibus galilee.**

Dorpe bethnab est lacus mr̃ qd̃ irrigat mare galileū mē bethzayda et capharnaū De bethzayda fuit petr⁹ et andreas johēs et iacobus philippꝰ et alphe⁹ et ad ma^r lenctas ubi ē amitas corozayn m q̃ intendit d^r ad ephes Porro a corozayn ad q̃ngl lenctas est ferar nobil amitas Castrū ꝑo capharnaū ꝑtē orientē a mari sitū ē Ad duas ab lenctas a capharnaū est collis in declino mōtis q̃ locus mēsa d^r eo qd̃ ibi pasti dñs v^m hominū qui ꝑ pabularia lenctas sub eode loco qmes noīe est ab eo loco ubi dñs p⁹ resurrectionē apparēs discipl̄is ꝑdit eis illā ꝑtē piscis a sinistris et sumi melius In ꝑdō mari ambulās xp̄s fuit q̃s dub^t Petro modice fidei q̃re dubitasti Versus symistrū a dēmo mōtis gene zareth surgit vētis et mīm̄i fenauit impetū Ad duas vō lenctas a genezareth est magdalū castrū a quo maria magdal^na dcī sūt Et h^c regiō dcī ē galilea gentiū ubi habitabāt tribus zabulō et nepthalim ibiq̃ sūt vv^o amitates q̃s salomō dedit amico suo hyram regis tyri Ad duas vō lenctas a magdalo sunt athareth amitas que mō est tiberias dcī a tiberio imperatōe romano hanc dñs jhesus frequētare solebat ci adhuc imerit et hinc ad q^r lenctas ē bethulia Amitas Porro ad v lenctas tyberyade sita ē nazareth galilee Et mi ad duas lenctas m ria q̃ duat ad achon sitā ē Caphazna amitas Inde mīs bē Nazareth ubi nazareth ē aq fons in aqua puer⁹ jhesus q̃hanziebat et seuiebat Ad q^r lenctas a nazareth et ad duas q̃ saphazna q̃ orientē⁹ est chana tua galilee Ad una vō lenctā a nazareth loca ē que tribus wlgaliter dicit cū mari jhesum parentes voluerunt sperā ad c^r milliaria a nazareth Mons ē thabor in q̃ transfigurat⁹ fuit dñs cū petro iohe z jacobo Ad duas lenctas a thabor versus orientē est chyons tumo in quo alle ~~mortui~~ mōtis Thabor Medii rethi sac dos omnes abbates ciuino et plane Ad duas lenctas a thabor sita ē mons Gamalis nayim in monte in quo per cū dñs filiū vidue suscitauit Inde a nayim ē locus q̃ d^r werens vel amina qui in mōte sibi filio delbōe cui et tamar barach dicit pdūxerūt // **De amitatibus samarie**

Ad q̃ngl lenctas a nayim sita est amitas jezrael in q̃ regnat ipse sia regalē d^r ꝑ sua ꝑtinentia de palacio sua papilionē ad sunt sepulture et collūpna hec jezrahel campus magedo consistit i quo jhesus rex samarie monte in media regē in dā othozia dicat Ad duas amitates lenctas a jezrael mōtes sūt gelboe quos dauid de cassu saul et jonathe maledixit eos q̃ depnant pluma sterilitate ad quos vō lenctas a jezrael maxit samaria in loco qui dicit^r castrū dūplex hinc ad v lenctas sita ē urbs sebaste sū augusta in qua mr̃ helizei z abdyam apl̄i Philippꝰ ē johēs baptista decollat⁹ q̃ est in castro machero in tenib lacu alphalitis tumulatus ibi ossa mr̃ sebaste sepulcra discipulis

Liber loas

Ey corpus postmodū absq; capite digito q; quo salnatorē ostēdit Juli
ano fecat obuiā et capnd m alexandria dēm m cōstātinobili et tandē
et tandē m ītatē patras delatū est Digitū vero quo dnm ostēdit bū
tecla ī mōtē gnndij tulit Jama or leucas a sebaste ciuitas neapolis
sita ē p̄ dām Sychar et Sychem mē dan et bethel vbi dnor regint
et filij dynam rapint In sychem tūsportata sūt ossa Joseph ex egipto
ac sepulta iuxta fontē vbi jēboā rex isrl fabricauit duos vitulos aureos
q; dixit se tulisse de ihrlm et posuit vnū in bethel et alterū in dan Inx
neapolim ē campus quē Jacob filio suo Joseph de sorte sua dedit in quo
ē puteus ad quē dns ex itinere fatigatus sedit et samaritane p̄dicauit Ad una
tenā a sychem sita ē biga ciuitas q; a bethel in q; dm habitauit abrahā
ibiq; filiū sacrificare voluit et ibi dormiēs iacob angelos vidit Mōs bethel
affinis ē mons gelgal Ad xx leucas a sychem et ad quatuor leucas
a ihrlm in via q; neapoli ducit Ad mōtē sā Samuelis sita sunt tria
ciuitas vbi fuit archa testamēti vsq; ad aduentū samuel et dauid regis

De loas ihrusalem ciuitas sancte

Deinde ad xx leucas a sychem et ad xxj mahanaim ab ebrō et a
dam a iherico et ad xij ab ascholona et ad xvj a joppe sita est
ciuitas sācte ihrlm In medio mūdi metropolis ciuitatū mare illuc ī mōtē
montis dicit dauid augustus interfuisse ppīm et tm dei placuit eam
placā ornā Jhebusei ad habitādū tēplū Et dicit tēplū terreno desi
tuisse dnm est a quo fieret redificatū Quidā dicit q; a matre cō
stātini helena m honorē sē crucis tempore a cosdem ysaac rege Alij
vero dicit q; a justiniano imperatore qm volunt aut a q̄busdā hōnēt nasse
In ihrlm est locus q; probatica piscina dr eo q; singuli sabbatis ab angelo
monebat descendere Et ad visitandū eam lignum dnice passionis ibidē absco
ditū a tpe salomōis et p̄ q; monacum sanabat unus quicq; descendit
in eā p̄ius Hūc ergo locum sanctum dns i sabbato palmarū ītrauit Sb tēplo dni
et mōte syon in valle iosaphat sub ētu sum q; pinnaculū templi ubi dns ascēsū
ad ultimū mīsit In mōte syon pedes discipulorū dns lauit et cenās cū illis
nouū testamētū instituit Foris ītra finibus in agro pīgnoz q̄ē acheldamach
sepulturā q; dicit ēmptus fuit ē mons gyon ubi unctus ē salomō p̄ mōtē
syon ascēdit dns in ihrlm ad passionē et ol veniss bethphage ad mōtē
oliveti tūsunt p̄ vallē iosephat in ihrlm Sb mōte oliveti ysus ihrlm
orīētē tūs versus reddit ad quē lapidē stabant dns gustus sanguis in loco
lacrimarū ē dns plevit negauit et in loco q; dr gallicantu ejulauit In
asinā ēntrans ē dns in loca q; dr gelgala et ad duxerūt ab montibus eam
sepelierunt eū Joseph ab arimathia Ad capnd rpi ejus venit helena grue
dns In templo fuit locus q; dr auritus ubi mdi dum volucres sup hēdē ē ti
muerunt turbas Ibi p̄ resurrectionē apparuit dns magdalene In mōte
syon apparuit apīis absēte thoma et alia vice xpō ponte ppīis q; videtur
in celū ascendit ol dns p̄ pascha ascēdit mgā mōte cū humū h̄ est

olmeti In quo s. mõte bñ ẽgo dñs ẽsentiv obut et in valle Josaphat sepulta est Inde p̃ corp̃ ihm ecclĩ assũptũ est Ante portã ihrlm q̃ est ad occi dentẽ lapidati ẽ stephõ et in syon sepulti In m ghãtanobili et dem i Roma tñslati z in̊ suũ lancrañ positi Ad portã ihrlm q̃ ẽ ad aquilõ in̊ lacũ est cauea q̃ d̃ leonũ cauern̊ q̃ ibĩ eosdẽ vbi leo reposint vñ corpõa martiz

De ceteris vrbibus ac locis inde

Ad vnã leucã a ihrlm sub monte oliueti versus mare mortuũ est bethania vbi dñs lazarũ q̃driduanũ suscitauit et mare magdalene in domo symonis leprosi paũ remisit Ad q̃tuor leucas a ihrlm est amitas bethleem ad hãc veniẽs helena p̃sepe dñi fecit ad romã portari et in ecclĩa bte marie maiorẽ reponi In bethleem sepulte sũt paula et eustochium Ad vnã leucã est locus a bethleem ẽ loci vbi sepulta ẽ rachel secus viã q̃ ducit ihrlm Jnd̃ ex sepulchrũ fecit iacob apponi xij lapides p̃ gnãos i memoriã xij filiorũ israel qđ manifestũ Ad vi leucas a ihrlm ẽ ramatha mons ẽ in quo q̃dã antiquus modum erat situs q̃ q̃dã erat mathatie p̃ machabeorũ ibidẽ sepulti Ab illo inde ad viii leucas in valle vna q̃ ducit poppen sita ẽ lidda q̃dã antiquus sed modo castrũ et d̃ diospolis Ad tres leucas a bethlee ẽ castrũ qđ d̃ emaus vñ sunt amos pphã et ibi sepultus ẽ Ad quatuor leucas a ihrlm versus aquilõ ẽ castrũ in q̃ mansit zacharias pphã qñ btã virgo p̃ annũciationem angelicã abijt i montana Ad vnã leucã a ihrlm ẽ syon a cuius sinistra desertũ est samsone in quo tentauit dñs et de gula reprobus est a diabolo Ad duas leucas a q̃rentena cui opposita galilee est ab hoc mõte valde excelsus mq̃ vtrq̃ de montana trepidatio ẽ dñs In hoc deserto q̃rentene fons existit cuius aquã amarã p̃ apposicõem salis hebetzeb potabilẽ fecit Enguadi locus ẽ Jericontinus in quo sunt q̃dã vinea balsami et plãtas egipcij tulerũt et in egipto plantauerũt Ad dimidiã leucã a babiloma nona in quadã certo omni die manifeste sibilus i vmei tremij et q̃si folia videnti ac tribuli pungi q̃rentibus assistit in̊ btã virgo subito fuit abinde p̃anos salutatores qui fugit in egiptũ a facie hodie dñi sic dicti si a nõ vpiãmus equitat̃ aut pedita sicilate aspnat̃ aut in pena sacramenor iesuũ bit alao in fert̃ hec ab ibi vix ducit̃ crescẽ balsamũ in midi nisi in p̃dõ egipcij loco Ad q̃tuor leucas a nazareth ẽ mons carmi in cuius cacumine lameth sagittauit carmi Ad vi leucas a mõte carmelo ad austrũ ẽ cesarea quõdã metropol palestinor cui q̃ sunt carmeli cõtinuo qnẽ baptisauit petrus et fecit eid̃ amitas cepit Acho amitas ẽ in angulo situ totã patẽs ab oriẽte ac meridie totã q̃ mari clausa a septẽtrione et ab occidẽte Ab achon usq̃ ad carmelũ mõtẽ meridiẽ sũt due leuce et dimi usq̃ ad castra pegrinor qđ distructũ d̃ quibus A distructo usq̃ ad cesaream sũt quatuor apla miliaria A cesarea usq̃ ad joppen directi Porro a joppen usq̃ ad ascalonã sex leuce ubi iacet ẽ gaza cui portas sanxisse fertur

et m mõtẽ tulit de ille q̃tuor. f. Cesaream Joppe Ascalonã et grãa philistiõz
deserte sc̃z Jherm̃ vsq; ad mõtẽ syna sc̃z dicte vij.

De patriarchis Jherm̃ et Iona mirabili bẽ dignis et de hãc sanctis

Patriarcha Theodolphꝰ q̃tuor hꝫ archiepõs subsẽ in prõia q̃ dr̃ palestine
Cesarien. qm vnꝰ hꝫ epꝰ suffraganeꝰ. f. Sebastẽsẽ in galilea vnꝰ. f.
Nazarenꝰ q̃ silẽ et vnꝰ vidꝫ hꝫ suffraganeꝰ Tyrẽ ẽsem in phenicia vẽ thyrens est qui q̃tuor hꝫ suffraganeos. f. Ianẽsem Sydoniẽsẽ berythenẽsẽ ac belinẽsẽ in prõia moabitica petrẽsẽ qui vnꝰ de mõte syna suffraganeꝰ hꝫ grecꝰ Patriarche quoq; suffraganei sc̃z Ebrõn Bethlehemita et Iudeꝫ epꝰ in ecclã dñica sepulchri sc̃z cancia Joppe habẽtes ac vnẽtes sedi regiaꝫ bñ augustam in templo eccl̃a dñi sc̃z regulares et cancia habites abbatẽ et silẽ in ecclã mõtis oliueti in mõte vbi chabar abbas et mõchi nigri et i ecclã silẽ de latina In gethsemani quoq; q̃ dr̃ vallis Josephat sc̃z nigri mõchi Dẽs isti abbates et patres cũ mitris et baculis et aliis ornatibꝫ pontificalibꝫ assistut in misterio patriarche soli obedientes sunt et auctoritẽ q̃ nõ hñt epõs scilz Ascholona sc̃z epa bethlahẽ anno Joppe q̃ sc̃z ancia sept̃ ciuitatibꝫ sub abbate templi et archiepõ Cesarien. Naplosꝫ et tyri et acon et ihlem nullo mediante spectant ad regem Ad quatuor leucas a damasco est locꝰ qm Barbenay d̃ situm mõte vbi ecclã bẽ Marie virginis In q̃ sc̃z virginẽ monasteꝝ vij et octo mõchi In hac ecclã depictꝰ est in tabula bẽ dei genitricis ymago opꝰ sancti nicodemi quã patriarcha tulit Jherm̃ et quã abbatisse dedit Abbatissa vẽ ad locꝰ quidã tristitie De hac ymagine manat oleũ balsamo simili redditꝰ quo infirmi et mehaigniti delẽ ipsum optime a veritatis reseruat̃ et ipse loca in magna veneratia habet̃ hic in anno scilz in assumptiõe virginis et natiuitate locꝰ illi male sarracenoꝝ frequentat̃ Hec ymago a manib̃ impiis si qlibet̃ ut arrogantiꝰ sentit̃ In abissimo Antiochie et damasci in aulis nimis potentibꝫ habitat hostis dñs est reginꝰ de montanis multis regionibꝫ et sarracenis principib̃ et remotis Quoꝝ principes moderni. q. multos interficiebat horribilia ne ipse timor finat Matres filios filias et moderni eis ignoscant ut pueros a cunabꝫ educat̃ in pallacijs Dicta q. addisset ydromata et dixit̃ domi sue tunc sibi ipsi dixit ei q̃ vt ad mortẽ in eis obediat̃ ut sic posset ad paradisi gaudia puenire Cui in breui mortuꝰ ab angelo tollit̃ Hec de patriarchis dicta sufficiant.

Hec karoli magni.

Istā hystoriā scribit in hoc vicario in spectu hystoriali libro vsq; ī p̄incipio

Vlotch

Rolus Magn⁹ cū ī sp̄ī fuisset regnāsset annis xxxvij Imperauit p̄mus p̄mꝰ francoꝝ annis xiij Cepit aūt anno dn̄i Dcc lxxiij gestis suis diuisis cōstantinobi Imperio rōnō euolutis annis ante cccc et lxxiij ex quo zbylan mūdi tūc anni a p̄mo cōstitutore amphata in regnā urbe est evoluta et mīsata in illā ois romane dignitatis gl̄ā in sede rōmi ipij sint adepta et nouū romū appellatū **Carolus Regis Iherusalem** Erat hic karolus corpore decorus ꝓcero forma stabilis ē eat vm pedū suoꝝ q̄ eant legitimi tembꝝ eat amplissimo ventre oblongus brachijs et cruribꝰ grossis suris tembꝝ et grossis et rotundis et in tibijs fortissimꝰ fuisse et in pectore latissimꝰ habebat palmā vnā et dimidiū barba vnū pedē nasꝰ erat dimidiū fronꝫ eat vnius pedis oculi leonini scintillabāt vt carbūculꝰ supercilia dimidij palmi Cuiuscūq; etatis aptus ocul⁹ ꝓspexisse sua credit eat Cyngulū quo accingebat vm pedibꝰ extendebat Ensem illud q̄ dicebat Durendam gestabat ē grecus p̄cē arietis ante gallinas duas aut anserē vnū aut spatulā porcinā aut pauonē aut gruē aut leporē integrū comedebat Modicū vinū et aquā limpha sobrie bibebat Tante fortitudinis eat q̄ militē armatū sup equū a vertice capitis vsq; ad basses sil' ī equo suo ictu p̄prie spada scindebat Equa tuor fortissimas equos Al'manicos frenare equitando Militē armatū cū scuto et lorica palmā suā a terra vsq; ad capitis sui sola manu valeat elevabat Erat eni⁹ humeris largissimis et mediocris altissimꝰ in lumbis Lucalem **Coronatus** Mat⁹ ei⁹ dicta bertrada in magno eius honore apud eā celebrauit libros quos suos iussit esse instituendos ut tū filij q̄ filie p̄mo liberalibꝰ studijs q̄mbꝰ et rpe operam dabat erudirent Tū eadē filios ad primū etatis p̄cedebat⁹ more suoꝝ equitare et armis atq; venationibꝰ exercitari fecit filias vero lanificiis assuescere colo et fuso ne p̄ocij torpescerent operā impedire atq; ad omē honestatē erudiri misit Cuius sp̄ studia huius amasse videbat eadē ꝓpinqs sui tabulas q; ferebat vt ei⁹ manū tetigit aut manū leuare assignandis assuescebat in palacio suo assistens basilicā plime pulcritudinis in honore bē marie edificauit quā eadē dimissis honoribꝰ papue obtinent Regnū q̄ suoꝝ ei q̄ptam sibi primū id forte q̄d magnū susceperit ut nobiliter expleant et dilatent ut ei dupli adiect

De studijs ac moribꝰ eius Hugo libro vi libro ij

Hec karolus in discendis grammatica petri pisani habuit admodū et in ceteris disciplinis albinū cognomēto Alchimiū peritissimū adiit quē senē pia nā sua pietate sepe audiuit et eccliam mane et vesperi nō et noctibus hoc et sacrificij tpe assidue frequentabat Cui⁹ pompas et magnificentiam vix credit eat vt q̄ nō solū in suo regno illi subiecerit vel ei tributarios reges in syria et in egipto et affrica et thessalonicā et alexandrie atq; carthaginis p̄cipuas ciuitates mittere satagebat Obijt eadē magnificentissimus imperator regni anno xlvij expectabat ut sub eius regibꝰ expiatis ecclesiarum abusibꝰ

Et ait ista hystoriam in li⁹ xvij scripta scribit vincentius ex tra li⁹ et vide karolo in li⁹ p̄ter⁹ f. xxxv ibi cū narrat de morte anne et amelij soroꝝ et matris in bello cui desiderius nobilissimus rex longobardoꝝ p̄fuit rebellare ij⁹ et ceteris anno.

¶ Karoli magni

vv michael et theodm ãnis vij dem michael sol ãnis viij Defuncto a basilio interfto Jdem basilio ãnis Jmpauit xxvij Post huic filius eius leo ãnis xxvm dem cõstãtinus filius eius cũ patruo suo alexandro .s. leonis frẽ Jmpauit ãno uno Reyãdro mortuo cõstãtinus Jmpauit ãnis xxxvij Post hũc stephanus et constãtinus egre ferentes missa prãs sui Jmperatoris seueritate a nucẽli lenitate se abhorrẽt dispõitis m palacio nãlibus patrẽ de palacio solio deponũt et tonso eius put mos ẽ capite ad manã mbulã in ẽ monasterio philosophabãt. tũsmittũt. Nc multo post ei ad cõmunio eius dicto consedisset et ponitis sedendi mẽ se cõsulo dederunt data signo a duobus cõstãtini filij leonis Jmperatoris ambo frẽs solio detrudũt. Et tonsis capitibus ad idẽ mõsterium quo prius tũsm fuerũt cũ capis ad philosophãdũ cũ mõchis tũsmittũt. Jta enarrato palacio abusus Jmperatoribus Jpse cõstãtinus et leõ filius eius Jmpauit ãnis xvi Anno defuncto imperatore Jmpauit ãnis decẽ hic timẽs a filijs suis ab Jmperio expelli qui senex erat eos emulari zare volebat quos nr iohs suasit vt eũ odiret et Jmperare sic qui sui ẽ et Jmpauit ãnis sex Eodẽ de cõstãtinobilitano Jmperio tract. s. alo ãno dñi dcc lxxvij

Cronographus Karolus ãt indignatus quũ se cõstãtinobilitanis Jmperatoribus pter Jmidiã Jmperatrij nõis sibi a rõmis hoc sibi magis illos placãt z magnanimitate tulit Et qui suspectũ eos potẽtia habebat orbis eos legationibus frequentissimis frẽ cõsolabat

¶ Qualiter karolus uxorẽ diuina reuelatione ciuitatem liberauit Helmandus

Legit qd eo tpe quo karolo datũ est Jmperiũ rõmũ Praxedis jherosolomitana ciuitate expulsus a pagãnis venit cõstãtinopoli ad Jmperatrẽ cõstãtinũ et filiũ eius leonẽ et cũ eo johẽs neapolis sacerdos et dams ihõsolimitanus archiepiscopus Quos ille ad karolũ misit cui epla johis patriarche manu pria cõstantini scripta et cui dno suo regnat pfati fuerũt alij duo legati hebreus ysaac et Samuel In qua epla vltima pte scriptũ erat Quadã nocte in extasi fui vidi cui lectũ meũ quedã mulier stare quã me blãdis verbis pavillũ tetigit z aut Cõstantine augusti desiderium adhuc te ẽre ampe karolũ magnũ regẽ galliarũ cui m dno pugnatorẽ Et oste dit ei quedã mulier armatis circumdatis et loricatis satis crudelis hostes sanctũ dei populũ et maiorũ erat puerpurea hasta altissima qui nisus sepe flãmas emittebat et in manu tenebat crispã amictã et pre senectute pliva barba vultu decoro statura pcera oculi fulgebãt tãq stelle et curis aspud altissimũ agebat Age ia augustus Cum missis dei resistere obedire minime poterit cui pa cita dei Emanuel cum ihesu In dno gaude meo et exulta laude Instante zona lumbos accinde atq tũica pedes subligat et vigil bonis operibus ut exurgat ml oppressa fletu dñi quo missio deo Ergo tue fidei dñi precepta seruo Huc pte cõstãtinopolim sepacos expugnet paganos a ihõsolimis et tui psalmi erunt

Dñ legati regē ꝑsus ꝑuenerūt et ei eplas tradiderūt. Quib⁹ ꝓlectis rex
lacrimas repit ꝑ sepulchru dñi has eplas misit rex exponē. Incꝑpit ar-
chiepūs urbis ipse Cumbyandit ceb regē phisa depēbat. Anno andit
mox rex edictū posuit vt ceb qui possūt arma ferre irent sedi cū pa
gensib⁹ et ad nō ret ꝓdi: hiis exserim c⁹ numor⁹ est. Inter maiorē exerci-
tū ꝑ vniuersā aurea habuisse dignoscunt et ꝓfecti sūt. Cui demisset ab ihc
i memorē quodā die dū dnor dies spacio soli hiisti manu eius grifones ur-
si leones z tigres et alie diuise ferē. Karolus putās se illō tūc⁹ uno die ꝑisse
est ei exercitui. Inducente nocte et eūtib⁹ exercitē Karol⁹ ꝑcepit cū hiis
metuī. Transacta ē nocte silēcio rex in lō suo ambās michoāt psalmos
et ū dicēt versū hui⁹ s. Reduc me dnē in semita mādator⁹ tuor⁹ q. ꝓpē
volui ad animā ei emēdāi rex eodē alibi ꝓce lectū ei clamāt audiū est
Cū qui adeūt audiētib⁹ exp̄ecūsū. Rex ad pē ascendit ut ad illū locū
ꝺ duc de custodia manū meā rēdā ei dicāt. Deb rex clamāt finē qd dicās
finē quid dic. hanc alibi ꝓcedēdē rex pna scitu donec regnū meruit cū
sē ꝑ die ꝓteritū amisceāt. Peregrin⁹ dicit qd ab illo tpe exierit ahes
andni sic loquētes in tra illa fugiūt pagani et reipam tra petunt rex
licētā repatriandi ab Imperatē cōstātinoblitano et ihc soloitano pri
archa. Cūq ꝑ vnū die retinuit Imperator apud cōstātinopoli et fecit ibi
tem aū portās ciuitatis fort⁹ m aptos cibo lpi odor⁹ karoli reddit. Interim
aūalia diuisi quib⁹ ei voluerūt ꝑ testas cameloꝝ varios et colorē pallia z
mechoā grēas et ꝓciosissimas z lapidū ꝑciosoꝝ et magna et auri multū exap
tū labor⁹ picti ve et loge itinerē. Ad mecā optimū ꝓparī fecit et dū hmoi
rumor aures karoli dulcāt. Ne turbaī videt si michi ampet ꝑsumt
cōsiliū a ꝓceribus sūs quid fieri debeāt. Cui rñderūt a nullo est debē ahd⁹
minꝰ ampē ꝓbabē quē ꝓ sobrietate amāt suscipeāt. Cui laudāt⁹ ꝑsilio
misit oīb⁹ sūis vt ceb res appositas nec nimiū digrēt.

De sua rebus q̄ mā aquisgrani detulit

Quarta ā die ei auus Imperatē ꝓcessit ad id loci vbi planē
posuit oīa aspici cōstātin⁹ karolus sic affatur dnē et amāde
rex ꝑsar quisq̄ supplex vt me pietatis sinceritas nē i oīa fiat
ñ sedā. Cui qui hec oīa tue dignitati ꝑ oportūa quo q̄ huius deliq
merūt tibi cuncta tua cōcā si velis poterūt ac dnā tuā fidē ꝓbabūt. Ille
qui de cōmicē hoc finē ꝑ ꝓ dei mā et pietate ꝑsequēdā qui ihc ꝓ celes
tib⁹ et nō ꝓ terrenis dimicās lucrādis dixit se tū gēna hilari nō suis
misse pcā. Et sic mē dnos Imperator ubertate cognitā. Ab quib⁹ ꝑ
mūnet masse. Inde karolus admirat⁹ et mecū aliq̄d i mūdi ꝓ amā dei
amplē petūt de rebus ꝑsiōb⁹ dnā suā quo cōsilio moti ē tā inani
femīnil oīb⁹ nūb⁹ et vij ꝓbris gēnis ꝑ elec sūt ad hec ꝑuadēdū
Tercio die karolus pcā sua ꝑfess⁹ ē cū mo archiepo dñi vbi cler-i

Karoli magni

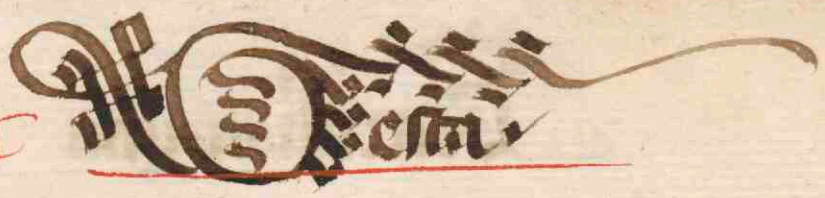

et mē vilēiē p̄ galliciā ⁊ basch̄ā et nauā yhispaniā vsq; ad galeā
in q̄ vbi Jacobi corp⁹ mē latebat mgnūm hanc mā p̄ singlās noctes
aspiciebat hesychius et cogitabat quid hoc significaret Cui hoc cogitāti vir pul
cher⁹ ⁊ pulcherrimē forme visꝰ quā fas ē dm nocte m eūsi apparuit di
cens Quid agis fili mi Cui hesychius qui es dne Ego sū ait apls Jacobi
Alphey vpi filij zebedei frīs iohis evāge qnē dns noster ihc̄ ad
p̄dicādū p̄ totū suā ecclām gētē elegit qnē herodes rex gladio p̄
mit et corpꝰ m galeā qui a discipulis tulerūt adhuc oppmit magnūm
et reprehendit vīm meā cur terrā meā nōdū habitāsti qui aut et tantus
virtutes acquisisti Quappē te notū sit tibi q̄ sicut dns noster ihc̄ pmisit
terminos tuos fieri sic ad p̄dicandū iter meū ⁊ hereditandā terrā meā de
malis moabitis tibi mt cōmisit ut tibi cūcta cēne rebellantia cum p̄dicti
elegit via stellaris qua m celo radiat signē q̄d tu cū magno exercitu
ad expugnādū gētē paganoꝝ p̄fidā et hereditandū iter meū et ad vi
sitandū corpus discipuli mei ab hinc hoc vsq; ad galeā itineris es et post
te cōs apli a tpe p̄sidi usq; ad finē sēculi Tali apparitu apli hesychium ⁊ eius
viros Post hec pgressus hesychius illuc cū magno exercitu Cui⁹ obsidet
Pamphiloniā tribus mēsibus et eā capere nō possit pter immanes impug
biles erant eius Jacobi ut pter honorē nois sui daret ei capē amici
tiā Tūc muri fundit⁹ corruerūt Cui de sarracenis baptismū volen
ti reservatū est ad vitā qui nolentes occisi sūt hinc multi mirabili
bus cōs virtutes se dederunt et sic est terra subtributo Dein visitato sancto
corpore venit ad petronillā et misit ibi in mari lātcā suā agēs deo gratias et
sco Jacobo qui eū illuc vsq; p̄duxit Posteaquā p̄ totā hispaniā a mari
vsq; ad mare in galleciā hic acquisiuit viii virtutes mt q̄s hic cōpostella cāt
pria In hispania sūt virtutes xxvi mt q̄s ē osca de q̄ sunt villāni in q̄ so
lebāt ēē tres ēē In pretiosa sit argentū optimū In dante auctoritas
regalis sūt tributi qui sunt vbi Jacobi clerus ad cor sepulchri arbor olive
dimittit floribus maturis fructibus omnibus p̄ omnique anni in egressu
inte ydus maij Tota terra hispanie hic hanelo subiecta ē Terra s. ala
dalus Terra p̄dix Terra castellanoꝝ Terra maurox Tellus nauarre
Tellus portugalloꝝ Tellus sarracenoꝝ Tellus alamoꝝ Tellus buchayoꝝ Tellus
vasconꝝ Tellus palargoꝝ hanc virtutē quasdā sīl pugna cepit hanelus
quasdā cū bello magno et arte magica Luceruā vertē q̄ē in valle vidi
negauit cuius dux ad ultimū nomisliē eū obsedit eā q̄ mēsibus et sūl
pte duc et sco Jacobo cōtulerūt muri eius et est deserta vsq; in hodiernū
diē Quadā cū gurgites altri amnis in medio eius irruerit ni q̄ magni pul
cris lapidē hanc virtutē q̄s hanelo medicavit pte hoc q̄d grūi labē eius
acquisiuit idcirco sīl habitatio p̄manet vsq; in hodiernū diē Luceruā

Karoli Magni.

Ventosa Carpatia et Adama. De ydolis que ch
ucztut et de ecclesiis quas fabricauit.

Omnia ydola et simulachra que tpe in hispania fuerit penit destruit
Pter ydolū q est in ēra Alandalus q dōnt Galaticis r Ley
tadis Cadis em gre d Ioue ille Salan Iubice mtpt dr Tu
dnē em sacrificiū q ydolū illud Machmmet dī venit suo nomi fabrica
mt et quāda legionē demoniū arte magica in eo figmauit ut hac legio
nē fortit illud ydolū optinet qđ a nullo unq̄ frangi potuit Cui aliqs
ypiāq ad illud appropiauit statim periit Sz ei aliqs sacrificiū offerre
di vt descendi machmmet amedit recedit mobilis Si forte frigi d
amicis quibz se deposuerit illuc moit Est at lapis iuxta i margine mari
ope sacrificio optie sculptus sup terrā sicut dorsū leonis et quattuor pedū
strictis et tm alcius quātū solet ydolū curuis in sublime sup quē elena
ta est ymago illa de amicalo optie in effigie hois fusa sup pedes suos e
recta tanē hois visū meditē et dantē mgentē i manū dextera tenēs q si clamas
ut sacrificiū omitt de mari egredit i ānō quo rex Iuniter in gallia natus fuerit
qui totā hispaniā ypiāmb legibz in nouissimis tpibz subiugabit Moxt
sacrificiū videnti dantē lapsū qui sinb in terrā tremōtē ēs fingiet Ey
amico qđ regib z principib dixerit hercule amicū bñ facobi tuū et tuos
quos in illū hortā quorūb aquetāmt Iuniusnē et canonicos z regulā
sū ysidori instituit eā q tunicabit et palleis z libris decenter ornat
De visione amici et aregeto inēsto q in galicia hispaniā attingit fe
stū eiusdē Marie virginis aqsitōnis Xpi Iacobi in eadē sci bñ facobi ad
thosā sci bñ facobi in grassamina fluuie virū avam et sinū iohem sordidema
nauitā sci bñ Iacobi apud patrē sū mē Gemmā et mōtē murū et pī
abbatias imias et p mūdū. De credulitate karoli in
hispania Turpini in historiis karoli.

Retiso karolo in gallia quōdā rege pagano affricano noie Agolādo
bellū cōparatū terrā hispanie sibi subiugauit mīstrū i nullo deuit
ep de opidis et urbibz ypiāmb assūdis qđ ad assūdiēdā terrā
karolo rebellauit Cumq audito karolo collecto magno exercitu venisse
in hispaniā et cāt duo exercitus Agolādi pr Yolādi Ly nē nobis
silēdū nō est qm̄ ch̄s de qm̄ manifestū est nō tm̄ nob dns ondē sic dignū sup
hūjs i mortuoz elatō ad erogādū pauperib sibi omnibz i simle retinēt Nam
ei apud Bayonā ciuitē baschoz karoli exercitū cōsumentis sic Yolādo
noie Ly valde egroti et morti iā pximi accepto penitētia et eucharistia
a sacerdote tradā sanguineo suo accepit ut equū qđ habet vēdat Deū q de
uno et egenis erogēt quo mortuo sanguineo alle sunt cupiditatis
plenus tm̄ exitū solidis equū vēdidit Deū q illi in cibo et potu alios qui sibi
nūjs velocit expedit Ly q ūq̄ gentibz diuini mdatū vindicā solet de aliqn.

Gesta

ꝑvia ñ̄ sancte xxv̄ die⁹ apparuer⁹t ei nocte ꝑ visū mortuꝰ dicēs q̄m ei q̄
habeba ꝑ salute nē mecū ad dandū pamphilū ubi cōmisi suas cū ꝑcī mea
a dnō dimissa Sz q̄ electionē meā retinuisti nouerīs me tertiis ꝑemb⁹ mor̄
fenisse Te aūt in eode loco penali vñ egressꝰ sū sanas die octaua futuꝝ te
m regnē tuū hūc dās mortuꝰ disparuit hinc atq; tremefact⁹ euigilauī et
ci⁹ mane narrauī oib⁹ q̄b⁹ q̄ audiēt et toti exercitui de tūta visiōe
mē se locut⁹ Affuerūt q̄ subito clamēs ne ce sup̄ miser illi q̄b⁹ erigut
teruī hipoy alnay q̄ fery stanū q̄ de medio exercitus cū a demoib⁹ q̄b⁹ vñ
tanb⁹ cum⁹ inuit⁹ Quid plura q̄tuor dieb⁹ ꝑ mōtes et colles ab
cunctis et pedinib⁹ et mīs⁹ iuct⁹ Dein cū ꝑ xv dies exercitꝰ nūc ꝑ deser
ta nauarre q̄rēs ꝑditū illū ꝓgressꝰ reptū è cor̄ illi⁹ euīmatū et
dilaceātū in cuda rupis ꝓfūdis q̄ asperis tribꝰ lenab⁹ cubebat⁹ Sup̄ mane dis
mīs a ꝑsona ure ūij diez trine Demū sequēte ibidē miseri cor̄ ꝓbieceūt
eadē q̄ ut essēt⁹ ad turpia ꝓmouerūt Quappē sanat⁹ ēis qui mortuoz eloq̄
mas sibi ad displicēdū ꝓmissas fraudulēt⁹ detinuerūt Sese ꝑ hoc a dīuino m
dice ꝙ ꝓuidēdo ||

De pugna cū Aygolādo

Deinde ueō karol⁹ magnificꝰ rex et athlo dux cū suis exercitibus
reperit Aygolandū ꝑ hispaniā q̄rē dimicātē q̄ ut uidē illū m tūta
q̄ d⁹ campis sup̄ flumē qd̄ pōtus cyra in primis montis ascendit et pla
no loco ubi postea biūx mariū fundi et ꝑtinui basilica grādis et dextra
missū et ampulis karoli nostē fabricata mīt et eozdē montiū cacumina occupāt
et est mōtuosꝰ aggressu ubi ostuta z villa magna et ꝓminētia Ꝙpt⁹ hos
mīt karoli exercitib⁹ mandauit Aygolādꝰ karolo optatā ꝑ pandi sedū
velle sinī vī xv xvi xv vī xi xvi vī vī et xvi cētū vī xi xvi xi vī duob⁹ q̄
duob⁹ vī uiq; cōm uiri decertātib⁹ Inuīa missi sūt a karolo cū his cētū xvi
c Aygolādi milites et mīt mīsa sūt sacramenti deū mīsit Aygolādꝰ et xvi
et karoli milites et statī mīsa sūt manu Iā mīsit Aygolādꝰ ii xi xvi xi
ex quib⁹ quidā occisi sūt et alii fugiūt Terna uō die uenit Aygolādꝰ sortes
sceptro mīb⁹ agnouit karoli detinētū et mandauit ei ut ad bellū plenarium
xvi ei die sequēti ueniet Qz ab utrīq; placuit est Tūc astiterūt quidā ex
utrāmb⁹ qui tercio xvi die belli studiose ꝓmptos hastis suas m tūta deposuerūt
Erūt⁹ aūt castra mutatis mīb⁹ ꝑtim flumiū ꝙ sūmo mane cornab⁹ et fidib⁹
dedūtis ueneruīt hīj sulz q̄ ante ꝑdictā palma mīa ꝑ fide ꝙpt⁹ erat accep
mi uīr xi dia fuꝰ est annūtes tuq; mīlitū dnūc ꝓ astitēs absti de
runt hastis ꝙ terrā q̄z tudiēs ꝑ mīa remāserūt et se postea ꝓmouerūt
nemō q̄ adhuc in eode loco apparet Cuncta nulte ex hastis de hoīb⁹ fuit
cineꝝ Mira res magnū q̄ ꝓdigiū uīdēb⁹ ꝑ ingens corpoīb⁹ detrīti Ad
ꝑdictū die mansuū dimissa est pugna m q̄ ꝓpiozē acies sūt vī mīa et dno
mīlo Rolandi gelare ibidē palma mīa adepta est cū his quoz hastē ut dixī
Rodēcāt Sz et karoli exercitꝰ m eade pugn mīemptꝰ est Tūc karolꝰ astitēr
quāmb⁹ cū duob⁹ militib⁹ ꝙpiozē ꝓdīt et ꝙpē ꝓcedē cū se mīt ima hoīs
sui mīa cernet arma vallatū exagitant hostē sua uoce grandosa et mul
tos sermonez ꝑ medū trucidant truādant die ad uesperascēte cū ꝙpiozē

Vite Karoli Magni.

ꝙ sacramenti gratia sibi mansit. Illucq; eodem die venerunt ad eum multi hominū quiq; ordines de locis vicinis ad eum mittebāt legatos. Tertio vero anno postquam ad regnum pervenit in Italiam cum exercitu profectus est et Desiderium regem Langobardorum in fugam vertit et in Italia filium suum Pippinum regem constituit. Et Hunnis qui Pannoniam inhabitant bellum intulit et victoria potitus est. Quarto anno postquam Italiam subegit Adalgisus filius Desiderii regis Langobardorum cum magna Francorum classe quam contra eum Constantinopolitanus imperator miserat Venetiam venit. Sed cum nec ab urbibus quas obsidebat nec a Venetis quibus bellum inferebat quicquam proficeret re infecta discessit. Quinto anno Corsicam et Sardiniam insulas a Saracenis occupatas recepit et Saracenos qui eas tenebant superavit. Sexto anno Beneventum ingressus est et Grimoaldum ducem eius ditioni se subdere coegit. Septimo anno Pannoniam iterum bello petivit et Hunnos qui ei rebellare tentaverant in deditionem accepit. Octavo anno Saxones bellum ei intulerunt et multis locis Francorum fines vastaverunt. Nono anno Saxones pacem petentes obsides dederunt et quicquid ab eo fuerat imperatum facturos se promiserunt. Decimo anno Saxones rebellaverunt et Eresburgum castrum munitissimum occupaverunt et Irminsul quod vocant destruxerunt. Undecimo anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt. Duodecimo anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt. Tertiodecimo anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt. Quartodecimo anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt. Quintodecimo anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt. Sextodecimo anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt. Septimodecimo anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt. Octavodecimo anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt. Nonodecimo anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt. Vicesimo anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt.

Einhardus

Anno Imperii Karoli tricesimo quarto bellum contra Saxones gerebatur. Quo anno Saxones qui trans Albiam habitant bellum intulerunt et multis locis Francorum fines vastaverunt. Tricesimo quinto anno Saxones pacem petentes obsides dederunt et quicquid ab eo fuerat imperatum facturos se promiserunt. Tricesimo sexto anno Saxones rebellaverunt et Eresburgum castrum munitissimum occupaverunt et Irminsul quod vocant destruxerunt. Tricesimo septimo anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt. Tricesimo octavo anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt. Tricesimo nono anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt. Quadragesimo anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt. Quadragesimo primo anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt. Quadragesimo secundo anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt. Quadragesimo tertio anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt. Quadragesimo quarto anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt. Quadragesimo quinto anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt. Quadragesimo sexto anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt. Quadragesimo septimo anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt. Quadragesimo octavo anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt. Quadragesimo nono anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt. Quinquagesimo anno Saxones iterum rebellaverunt et Transalbianos pagos depopulati sunt.

De quibusdam gestis illius

Eodem tempore ad Amizonem missis ab Aaron ad eum deferendam manum ei remissionem Nysus archiepiscopus Mycolai contendere et ei temeritate principatum totum amisit classem tempestate deperditam. Sequente die kal. Februarii luna xviii facta est eclipsis solis media die stante luna et fugere in occasum visa. Iiii non. kal. sunt eclipses lunae et apparuerat ante medium noctis mirae magnitudinis et sol splendit in vi horae primae et luna in ix horae tertiae. Nam et stella maior xv kal. aprilis visa est in sole quasi puncta macula nigra tam parvulum corpus medio circa eius sidere. Quae a nobis viii diebus observata. Sed quia primum mensis ut evenit multis praedictis annotari non potuit. Iiii kal. septembris lunae sunt eclipses hora noctis iiii. Sole in v parte horae tertiae existente luna in ix parte visum. Aut qui ab anno superiori septembri usque ad septembrem praesentis lunam terra obscuratum est et sol semel. Legatis regis Persarum nomine Abdella delatus Imperatori Karolo munera pariterque et tentoria atque vario colore mirae magnitudinis et pulchritudinis. Erant autem bissina tentoria quae funes omnes tentorii coloribus et praeterea palma multa serica praeciosa et odores aromata et unguenta et balsamum et multa hologia ex amomo arte mechanica mirifice compositum. In quo vii horae artificium ad declinandum utebatur. In tota enim palatii aula ad explendam horae decursum habebat et cum spectatis sibi similibus finire faciebat. Abdiam vero eius unum equitibus mittit per vii fenestras omnes explet horas evibat et impulsu egressionis suae totas fenestras aperiebant apte claudebat et alia multa erant in hologio quae fierunt ea et nec minora de elephanto ex amomo mirae magnitudinis et picturati. Quale

Karolus evectus aggeladi explorant eius

de aggeladi admirant sibi gentes inimicas fugiunt Turpin

et arcuatos manus moabitas ethiopes pithos affricanos pisas thebe phimi regem arabum bimuthelii regem

Nestri

Alexandre Mutin regē hungre hospmū regē agabie Stuxnū regē
barbarie Abib regē malroch Aphinorgnū regē maroche Mi-
nenē regē methyne Sybīnū regē sibille Almaiorē regē cordube
et venit usq ad gaschoniā ad urbē Agenniū et cepit eā Deīn mādā
int karolo ut veniēt ad se pacifice ni pua multū turma p̄mittēs
ei qz eqnos onerātos auro et argēto ceterisq; ḡalis si tūc sno se ip̄e
no subiacēt hoc dicebat q̄ eū capere volebat ut m̄ plus ei posset
oendē Et mādātes karolo venit cū duobz milibz forani tūc ad mū-
nitionē ppe urbē agēni z illos ibi oculte dimisit et venit cū lxx tūc mi-
litibz usq ad mōtē q̄ est ppe urbē un cantus p̄ audiri z ibi dimisit il
los et mutatis vestibz cū uno solo milite mōt nō ocior venit ad urbē
Illico q̄d ab urbe regressi venerūt ad illos sagittātes ad q̄d venerūt
nūcij sunt q̄ntū sunt karoli magni regis missi ad aygolādū regē
urbis desiderabat eū karolus vidē z cognoscē p̄sonā aygolādi Illi veō
dixerūt eū in urbe ad aygolādū Cui dixerūt ei karolus misit nos ad
te q̄ p̄ eū venit ut mādastis ei vl multū z tibi desiderāt multūe vi-
gē ad eū cū vl de tuis p̄ancie z loqūe ei si vis dare q̄ polluerēt urbz
zūt ut nūc ad karolū et dicēt q̄d venirēt ppē eū armauit se Nō
diu putabat illū cē karolū qui sibi loqbat karolus veō nūc eū cognouit
et exploābat urbē q̄ pte eat facilior ad capiēdū Iterūt veō ad mul-
tos quos retro reliquerat cū quibz redijt ad dnō suū Aygolādū cui ait
nūcij esse illos cū quib; multū voleb; p̄mittere illos q̄d karolū et sic ad
tentes retrouisti sic redies m gallicā Cadmatis exercitibz muley
venit ad urbē agennū et sex mēsibz obsedit eā Septimo veō mēse applicuit
nūc murū castellis lignei et arietibz alijs ad capiēdū urbē nāctus
nocte q̄dā aygolādū cū regibz et marchionibz p̄ loca secura quos
fugit et flumiū Garumnā trāseuntes a karoli militibz cū asserūt Jn crās
karolus urbē in magno tripho intrauit z p̄ q̄ v milia sarracenoz mi-
serāt reliqs fugientibz Inde aygolādū venit Santonas q̄d nūc sarracenis
ampio subiacebat Cui karolus misenum ei mādauit ut redderet sibi urbē
Cum reddē nolunt exercitū cū karolo ad p̄lium Sed et sarracenī fatigati
bellō et multis suis deperditis nō valentes fugerūt m urbē karolus veō il
los misenum obsedit Aygolādū veō p̄ flumiū qui inter urbē et sitos ut
in figūra inscripsi z cōtis q̄s misenum karolus cū regē iubie z regē bun-
gie cū exercitibz suis pugnātes mittebat

Deceptio karoli magni et de principibz exercitus sui

Interea Aygolādū audiunt cū exercitu suo pergere Pyrenēos et ve
nit usq pamplyloną et inde mādant karolo q̄d ibi exspectaret
eū ad bellū Cuius audito karolus cū suma celeritate ceteros exercitus suos

Karoli Magni

cõuenit̃ p̃cepit mãdauit q̃ p̃ totã suã̃ ut cẽs seruiẽ ãsiub
migo dño et mihi euangelio p̃uor dnõr rehgiti teneãt
solutiã a seruitute ꝑpij capitl et pendiãe depositi ni oi sua p̃gene
p̃ti et hñiã sp liberi p̃manent p̃cepit ꝑ ne aliau barbare
gẽti fraus amph deseruiãt ille q̃ qui ei omi hispaniã ad
gẽte p̃fidã debellãdã p̃gent dẽs eã quos in angustiis victos
repleit absolut pangẽ subuẽit imãs restituit dissordãtes
cõcordauit expulsos reuocauit dẽs armis aduos et suis feos
decreuit ornauit et quos ab amicis suis meitu cor sepauerãt
dei dilgẽ cõpiãy in gremiũ suã reuocauit breuit ut gaudã ami
cis et inimicis domestic et barbaris ad pfectũ deuotiõ in hispa
niã intrauit et ego Inzpim pfemor archiepiis dñm amice
ac absoluacẽ et benedicẽ qm a do iii gressi eat cosdã a pauy
vmcalis relayabã Tuc congregatis exercitu multis vnus bel
lator ꝑter armigeris pedites quor nõ erat numꝰ pfectꝰ in his
pamã karolus cũ hyspolidẽ et hñ noiã p̃nãpiũ bellator
qui fuerũ cũ karolo Ego inzpim pfemeliũ archiepiis q̃ digne
meritis fidelẽ vpi plm ad pdãdũ nãbã xpõ pfectissimos armis ꝑis
sepis expugnãbã Ibi rolandꝰ dns exercituũ comes nepos
blauij nepos karoli filiꝰ dnaꝰ miloms de anglerij natus ex beatrise
sue karoli cũ iiij militꝰ unus fortiũ Olinerꝰ comes gebenẽsis filiꝰ
fameri comitis miles acerrimꝰ cũ iiij militꝰ pugnax Ebulfus comes
limẽsis cũ iij militꝰ multũ Anselmꝰ rex britannor cũ xij militꝰ dñs
tũ rex tue erat in britannia Engelerꝰ dux aquitanie cũ tribꝰ militꝰ isti
at dicti erant olibꝰ armis acribꝰ et sagittis hic ueo engelerꝰ nacẽ
gascheniꝰ dux urbis aquitanie fuit q̃ astur angustiꝰ pinũ in illi hort
fidamt et aquitaniã noiãt Guiꝰ urbi buturiacis et lemouicis et
pictauinis ac sanctonis Uernũ Engolisinam cũ pugnis suis subiecit
sibi et totã pniã illa vocitu e aquitania hic ueo amicus p̃ Engelerũ
morte uidnatã duce suo usq e in pyrenẽ eo q̃ ẽs comes illuc occisꝰ
fuerũ in roncisualle nec ab alys alteri inhabitari nec uoli potuit
Garsiꝰ dux burdegalẽsis cũ tribꝰ militꝰ Galerꝰ cenomanꝰ salomon
sagꝰ ebulphi Baldewinꝰ frisiolodi Ernaldꝰ rex frisie cũ xij mi
libꝰ hasellꝰ comes nãnecẽsis cũ duobꝰ militꝰ Arnoldꝰ de bauiera cũ
duobꝰ militꝰ qui arnoldꝰ Ingeloldi postea bello occidit Naamã
dux banarie cũ v militꝰ Geiterꝰ rex dacie cũ v militꝰ de quo
uẽ in hodiernũ die uulgo cant q̃ ursũ fecit mabilia lambꝰ
p̃ceptꝰ burgundie cũ j militꝰ Gaufridꝰ dux burgodie cũ v militꝰ
Constantinꝰ p̃fectꝰ pictor cũ v militꝰ Reynaldꝰ de alba spina Amazinꝰ

Gesta

dnm lothyrmgie cũ ꝯ milit̃ & ꝑdã alĩ quoꝝ nob̃ titulꝰ & noĩa
sc̃i ignoti ẽat at̃ m̃ꝑo karoli cyceranti vl̃ milia militũ exceptis
hiis qm̃ emit ꝑdict̃. Tuc ois̃ orbe cyceranũ egregiꝰ fuit
m landis vt d̃r hystoꝛ gallesiby tm̃ q̃ terrã illã occupebat in lõgi
& latꝰ itm̃ dnoꝝ diez strenuꝰ at & fortis corã inimicis ꝯpa
no ẏm̃ militũ in longitudĩ ytaq; arnoldꝰ de barlada ꝑ mã
sit portꝰ adamas & vcit papilomã q̃ alĩ pirenes ci fines cy
ceranby & sc̃i nicolai nomisse ꝯ vcit karolꝰ imꝑator ci fines cyrã
nby & occupauit tm̃ terrã a flumĩe sine vbi ad mõtẽ q̃ distat
ab urbe tribꝰ leucis via habitata. Octo enĩ diebꝰ fecerũt in tñsitu
mõtis.

De disputatione et colloquio inter karolũ et Aygolandũ et de morte Aygolandi

Hec mandauit karolꝰ ꝯ Aygolãdo qui erat in urbe pamphilone vt red-
deret ei reddit̃ q̃ retinebat et cursũ mutuet sinant cyuit̃ suũ ei
ad bellũ videnti ergo Aygolãdꝰ & amicꝰ tenẽ nõ posset ẽgrit̃ po
nyme q̃ karolo ad bellandũ q̃m urbe intrat̃ mentit̃ mandauit
ẏgne karolo vt daret ei mdũas quoꝝ oĩb̃ exeũtꝰ egredet̃ ab ur-
be ad bellũ ꝓuiret̃ & ei ore ad os loqui licuit. Dehibebat eũ
Aygolãdꝰ vide imꝑatorẽ ytaq; treugis datis egressꝰ est aygolãdꝰ ab
urbe cũ finib̃ cyceranby et diss̃ ill̃ mũ urbe exit ei ty & manoiby finib̃
suũ tribunal karoli. Cum ei finib̃ cyceranby ab urbe vno miliario
distabat & cũit exeũtꝰ vidisse ni vno plano loco et optio qm est
mũ urbe hiis in lõgitꝝ & latitꝝ sex miliaria vsq; ꝑ habitata di-
mebat ptũq; cyceranũ. Tuc dixit karolꝰ Aygolãdo Ih̃c Aygolãdꝰ
qui terrã meã fraudulẽt absumisti Tellinte hispaniã & gnsichoiã
brachio tuo nõ pote ne dicas ẏmo ẏpiamꝰ legib̃ insignimi acꝰ q̃ re
gẽs ei meo mãdo subiugauit. Tuc ait dic ẏpiamꝰ & me ad gallia reme
ante premissa mea urbes et mea castella destruxisti tm̃ q̃ ẽrã ig
ne et gladio vastasti vñ michi adquirere ꝑnti mon vt Aygolãdꝰ ꝯ
nomẽ loĝã sua Ambiani q̃ karolꝰ habebat mãdꝰ & multi et ẽmisꝰ
dixerat eũ karolꝰ imꝑiũ sacramenti apud toletũ in q̃ ei erat nme
ms aliquãtꝰ tpe mocatꝰ & Tuc Aygolãdꝰ ait karolo Obsecro vt mi di
mẽ mee terrã q̃ ine hereditatẽ tibi nõ ingressꝰ aut ꝑ tuũ aut amicꝝ aut
alicuius aut ullius ne possedit a mea gente absumisti. Dñs mãt karolus
q̃ deꝰ ihesꝰ xp̃ꝰ creator orbis et terre gẽtẽ mã ẏpiãã ꝑ oĩbus
gẽtib̃ elegit & sup̃ eã gẽtes tuꝝ midi dnãri mshant tua gẽs sar-
racenꝝ magãti potẽ ad legẽ mam q̃ti valde mdigna & aut Aygol'
vt gens mã tue gẽti subiugaret ei ley mã magis q̃ vñ habent Nos
habem̃ machmmeth q̃ dñs mãꝝ fuit nob̃ a deo missꝰ & ẏpiam tenemꝝ

Karoli Magni

Ymo deo dispositus habemus qm mihi machomethi noti manifestant fratri
ejus olim qui quoq; unimus et regnamus Ingeltrudam uxorem habemus
et nos ei maritum tenemus deo vam hoies pcepta vana tenent nos deum
patrem et filium et spm scm credimus et adamus deo omnipotenti in humilitate
credit et adhabit Nec mee pfidie qui tenemus post mortem ad paradisum et ad
vitam phenem tendit vere ne ad orthum pfiasset vm patrem qd nec mihi
placet quia vm Quappe amat bibitionem ample eu et gens sua et
vinc amat dei in bellum com me et male moriat Absit a me ut Ingeltrudam
ut baptismum ampliat et mahumet deum meum abnegem si pmittat ego et
gens mea com te et gentes tua tali pacto ut sicut mea magis deo placuta
est qui vra deo quietis et sic usq in ultimum vitam obtinuit immutata et
evidenter usq in sempiternum Insuper et gens mea si vmat ego baptismum
ampliat si vme possit Ut pte gradit ex utriq Sathan eligit vm milites
com qbus ex sacramentis in campo belli et tali pacto experiunt bellare qd
plurimum Illuc mittunt sibi ex sacramenti Jude mittit ly cote ly et vidit sac
ramentum Pursus e com c et statim fugientes retro ypocrami interficit Jacob
qui mori timentes fugerunt hyu ex hypi gerunt certamen Quia pdi fide
volunt pugnare nullo modo retro abire Et sic dicit qui retro fugit
runt sic xpi fideles qui debent fortiter com vitia pugnare si retro recesserint
in vitia turpiter ruunt Monuit te qm bn com vitia pugnant hyu tumores qui
nos de sinali omittit Dum mittit et q et et mittunt ex sacramenti
Hic data ex utriq pte verba vexit Ingeltrudam ad loquendum cu karolo affir
mat legem xpianor melior ee qui sacramentis et pollicitis e karolo qui
die sancta baptismi et xpe et gti sua reatet Itaq redit ad gtem suam
et dixit regibus et maioribus suis se velle baptismum reatis et pcepit
qdam gentibus suis ut baptizarent In ista deo die cu hastis tuis tela
data cedi et recidi vult cu baptizadi Ingeltrudam ad karolum et fuerit ha
bitu pditi et melius multus cu eis patris discipulos qui noctu cu
noctali habitu albis indutos qui da clericali habitu textos dum sobrii di
visa veste indutos et introeunt karoli de noctu ordine et mox gens
erat Ad qd me de singul gentibus cum karolo singulariter erant Tunc videns In
geltrudam cum planctu in qda pte musteo habitu indutos ad eum residere cum
sui mensa sui mensalibus amictibus pro alb et potu vestes et introeunt et
mox illi ecinit Ad qd karolus hec est gens dei inimici dum me ihesu xpi q
sub me cu ipi apletur ex me pasimus Tunc Ingeltrudam vexit hyu q cu te re
sidet sicut est et tmi sit et sicut gestum bibunt et inebriati sunt qb dei
tui ultio de diabolo et mundo et assentiat cum fame pereunt et male vestiti
et longe a te pereunt et turpiter trucidat male duo sua serunt q sic mundo
suos vexit magna vastatio duo sua fiat q femine ejus sint legem tuam

Cestra

q̄ dicebat esse bonā mūc ascēdis de Galliā et accepta ab eo licēcia
reuertendi redijt ad suos et baptizari cū multis mandauit ei de ecclīa
ad bellū Quē intelligēs Karolus q̄ pro paupēe q̄s male uidit
tristis Aygolādū cū mīt baptizari cū paupēe q̄s m̄ cū ut ēcit de
ligēt gratiam et bñ mdūt nbīl et q̄ti hōrifice tribuit Cū ista de
uenerūt cū utēq̄ q̄te armati ad bellū cpiāni fuerūt q̄ mīmag
et karoli q̄ p̄ma turma karolinoz ad bellādū accēdit ita
cpiānis sint uicta Dem sēdā sibi sint uicta Videns aūt karolus suos
ita uinci cū sit cadmalbāt et cū eoz Aygolādū medio eoz ascēdit
q̄ ad cpiānū uidisset illuc cucurrerūt hostes undiq̄ cū maxīe
obsedit eū arnaldus de barbāda ad suū equitū cū alia ēsulūdi cū suis
q̄ turma Tunstagni cū sua milicia q̄tū gualdebald cū suis cū
illa ut q̄te q̄ ad erūpēdū hostē bēat apter Imperator karolus cū īmīs
suoz cpiās eos obsedit Tūc arnoldus de barlanda cū suis mīt sub
tus fugā eos et occidit et bīnidauit cēt q̄s ad aquitaniā ul lenā offēdit
quoniā q̄cūt ad Aygolādū q̄ī medio hostiū cāt et sicut cū gla
dio suo q̄mit Tūc q̄ fuit ēst magēs clamor omī et mīcerūt eq̄ cū q̄te
cpiāni sing sarracenos et bīnadauerūt uinisos Inq̄ cūm fuit ē ibi sarracen
q̄fisio et consio ut nullī eoz euadēt ni tui ēbīnī karolus sibilie
et alumaior karolus ordinē q̄m cū paucis sarracenis mitigerent Ipō de
cūm fuit ē sanguīs effusio q̄ uscq̄ ēb ad basēs m sanguīe manebat
sarracenī cāt cēt q̄m mortē inēti fuit nū ē sūt gladij bīnadati Quida
ued cpiāni cupiditate dicti rēūs fuit ut tolleret spolia consoz ēt cū re
dirēt omnīa auru et argētū A rege sibilie et a rege ordie q̄ latebāt
in ūlidis mōtīs fuit cēt usq̄ ad mille // In mitio p̄ncipis Mamaruz noīe
fuerūt mādauit bellū karolo karolus aūt nullī bellī cūt rugnauit dēi
ut audīt ei illos q̄ moitui erāt de suis m bello Et cū die crastina cū
karoli exercitu bī rugnauit cruēq̄ sanguīs m signū dūice cruelm bñcē
moitūoz sūt lorains de ut audīt karolus moz retinuit illos i auxilio suo
ne morent m bello Q̄ p̄ cpiānis fidēi sūt mdūa dei et ruestigables uie
ei Ad plūa pacis bello et pempto fuerūt cū ei ēt mlib mauroz et
sarracenoz karoli illos q̄s i ūlidis retinuerāt reperēt ex mādo
et cāt mīb dloz et D cpiāni mihi sēlīa cruia q̄ fugā gladij psecutī
nō abstulit palmā tui mīj nō amisit Tūc karolus cū suis Gayrīm
ad q̄ p̄dēs fuerūt cōfugerāt cepit m sūl et totā terrā Mamaruz usq̄

De sarracenis q̄ fugā fecerūt Rollādi q̄ illos

Post hāc mīnatū est karolo q̄ apud magūtum cāt gigās
q̄ndā noīe sarracenus de gnē goliath qui Ammirabus

Karoli magni

Babilone mansit cū vv milib⁹ turcor ad debellādū karolū hic
hāc ānt signū nō formidabat virtutū vīl formā possidebat Mox
karol⁹ rex Magerā adijt ēgressus gygas ab urbe pcūit singulare
certamē Mittit cū eū legent⁹ dacy dicē mox ut solū eū pcepit
spevit init sibi cū eū illuc eū ad arma suis bāchio deretro āplex
ait portauit bene quasi one aliū videbat ēpdū Erat aūt statā
ej cubitor vij pedū ej lōgū ipse unj cubiti Natus umj palmi brachia
et manus ej q̄or cubitor digni tū palmor Post hec mittit ad eū nūcios
dic ei alba spina et portet eū solo brachio m arcare ōpdi Post
hec semul dno mittit fustū gygantū et alij armis q portent
eoꝝ m arcare sit unū ad securim et alior ad lenā Post hec mittit
bini alij vv et illos silē mittit m arcare Post hec karol⁹ metē ansy
est mitē Rolādū et principes exercitus sui imperat a rege hec ea q ad
hunc nuncios erat init cū eū dicē gygas sibi respuit solo manu dū
simul posset et misit eū ut se sibi equū sibi dicē illi posset ipse
opidū Rolādo ghisy m dnō et ollas uuis⁹ amplet eū p mētū et e
unt eū secū nemo singl equū q cadere amby sil ad terrā de equo
stātes q amby pū elevant de terra et ascēdere equos Mox rolādus
magnā spatā q dudēda dicebat et gygātē pcutiēs ambo equi ej
solo ictu p medū truncant Cūq; gygas sibi pedes elevasset
et spatā sua ire eū ponere festinās rolandus pcussit eū i brachio q
tenebat spatā et mēbrū eū resit q tū spatā ei ēmisit Dicē fortunatus
amisso gladio pugnis eū petere pugno solo gaudia equi eius frāg
tui sibi arrectis mentis dicē ambo sibi gladios et pedites ipse
ad mortē pugnis et lapidibus pugnauerūt Die ad vesperā cū ne
pleūt gygas a Rolādo trebas ipse m ansimū et disposuerūt mē se
ut m ostiū die ad bellū sine ego et hic ire q̄ dicē et sic ut q ad sui
hospitū ē reuisū

De bello gladii z nece fortunati

Hora die sequēte diluculo redierūt fortunatus tū attulit gladū q mihil
ei valuit q Rolādus semi vastū q dicē retorta et longū attulit
cū quo totū die illū pcussit q minime lesit pcussit eadē cū ei magnus
et totū diē lapidibus q m campo habūdāt cecidit usq ad meridiē et lesū
cū nō potuit Dicē posuit crebis vicibus gygas supino pugnatus dormiē
cepit Rolandus vbi eū alacer et nobilis cū eum lapidē et sup
sui capitis ej et hilem dormiē fortunatus vbi pugnū supino respexit est
eum gladiū et scidit mū cū Rolādo z cepit eū mittere q̄ nō fortius
set q gladiū nil vastū nil lapidē nō formidabat Rld q̄ dicē velucē
ei nō possit ei pcumbere dixo audito Rolādo tunit et ipse nō velle vit am
sū amittit Dicē cepit eū gygas mittere de lege vpiana et ei ostendē q
eā sibi dissent aut gygas tali pacto terrā pugnū q si vicā ē hyspides q asser

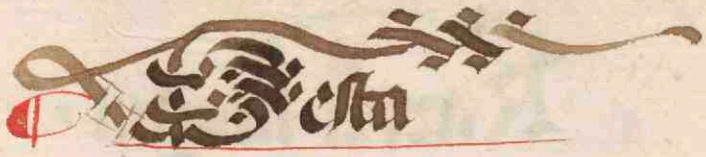

Ego vnq̃ sim & si filii mei viuãt & sit grã mea obpñ̃ videar & lang
& honor meus crescat mgt̃ rolandꝰ Tũc vrgt̃ gladiũ adpugnã & rola
dus illũ aggredit Cygnus at ille cautus de spatio sua sup rolandũ si rola
dus saltẽ ad lenã evasit ictũ m bachꝰ sno dño abstulit nec mirũ ei
gigas & nequies cũ tenet michãt ad ictũ Tũc rolandꝰ indoctũ vanꝰ
ihũ vbi duo dei filio de dñe erexit se pauidus & retraxit eũ subt
se & misit manũ ad mentũ ei & pmptit eũ pugnã cũbatũ & cua
sit ab eo Tũc ille crudelis voce cepit inuocare mahmet dicẽs mahmet
succurre mi dñe qr̃ã morior Adhãc vocẽ omnes sarracenos xpianos
ei portãtes maledictis opidi rolandꝰ at ea ad suos ictus nullus redeat
Tũc xpiani vna cũ sarracenis qui sarracenũ seruabãt angelũ hostem in
gredit̃ urbẽ Ecce ꝑ plenitudo gygãtis nobis ei nostro cepit exprãt
tes de manu eripiũt

Qualẽ karoli ordinã
pit et totã hispaniã emensa nocti sedent

Postq̃ mit karoli ordinã vbiq̃ ad pugnã exhortabãt ne
sibilie et rex ordinẽ aq̃ mittẽte karolo appiquit̃ prima turbꝰ
militũ multꝰ q̃ primã paganoꝝ venerũt cũ singulis equis duꝝ
singuli pedites hastis lanceis barbatis et armatis demũ hostiles
tenẽtes cuneã hyspanã q̃ male sustinere ꝑsistere dicuntur duces et comi
tes equi multꝰ micãt et audierũt terribiles q̃ alioꝝ silentes viderũt mi
nus placẽtes retro q̃si fugã reperiũt et mille milites ab tenẽ potuerũt
Cui q̃ ille turme multꝰ exercitus ꝑmã turmã fugã viderũt in fugã
cẽs sibi dolse Tũc sarracenis valde grauis retro leto gdn ilsemi sit nec
quenq̃ ad quẽdã mõtẽ ꝑcedere q̃ ab urbe distat milibꝰ dnoꝝ sibi
cẽs cẽs quadrati ex nõnullis ꝑtib̃ cõsilio ferunt illos exspectãtes ad
bellũ q̃ illi videãt aliquid retro redierũt Illi retrorsũ nũ sic ei
ibi manẽtes vt mãtrũ mat̃ ad suũ amplius cõsilio hortul sibi ꝓpitius
bꝰ ꝓcepit vt equoꝝ suoꝝ capita habenis et phãis ad velaret̃ ne ter
rãs neighãdoꝝ ꝓspicerẽt et ancẽs sibi optinaret̃ ne tympanoꝝ sonitꝰ au
dirẽt Ille mabil illuc clam equoꝝ actis a ambꝰ ascẽdit ꝓcidet ad
pugnã ꝓpẽdẽtes ignoꝝ subdolos equoꝝ Tũc astum̃ mi cõ cepit
erãt illos a mane vsq̃ ad meridiẽ et multos dies exercuit nõ ni vsq̃ ad
omẽ mẽmoriã & erãt cũ sarracenis sibi vadimati et i medio eoꝝ cãt
planctꝰ q̃ vix tunc audiebãt sing q̃ vexillũ erãt clamãt mobꝝ
dies erãt q̃ nec de bello fugẽt q̃ dñs vexilli erat exercitũ dixit karoli
agnouisse horam et galeã et dñm̃ timore obrumbi ingressꝰ est mẽ ancẽs
nanoꝝ ꝓpinãt illos quoniã ꝓmẽt ad planctꝰ Tũc spatagꝑ ꝓcucꝰ
q̃ vexillũ sustẽbat abscidit et sinu cũ sarracenis h illuc q̃ dispsi fu
gẽ reperiũt Illuc sed utroq̃ cuneatim magne clamãt et inpetu cũ
sarracenoꝝ omnibꝰ vsq̃ ad silue missãt et Alamanor ei dnoꝝ
milibꝰ sarracenoꝝ in urbẽ se recepit Crastina vero die mane vigi
reddidit Impauidi nũ urbẽ mihi placuit vt turpinus sustinet impiũs q̃

Karoli magni

Karoli subiacet et urbe de illo amplius tenet Hyc enim cepit tres et primas hispanie et prefatus fuit illis fili qui in patria manere volebat karolus dimisit terram nauarrorum et basilorum britannis et terram castellanorum francis et nageram et esaragustam greacis et apulos qui in mare euaserunt cepit et terram aragonis britannis et terram alandalus qui maritima theutonicis et terram portugalorum danis et flandrensibus Terram galliane fere habitare noluerunt quia omnis aspera illi videbatur Nec postea fuit qui karolo in hispania videbatur prefuisse Cui dimisso maioribus suis exercitibus karolus in hispania iniuria bus iambi adiit et quos in illis patria reperit episcopos ecclesiarum fideles nec qui ad predicta sacramenta redicant aut gladio pemit aut in gal lia in exilio misit Cui quidam in ciuitatibus ancistites prefectos et ad unum in urbe apostolica sedis et principis ecclesie mittunt unde beati iacobi qui olim predicauit hispanis et gallecianis principes et fautores sedis apostolice credunt Apud quam tamen quidam minime mittunt qui illam per te nebras tenuerunt et uillam subiectam sedi apostolice mesi de precepit Cui in eadem ecclesia consilio ego Iurpinus archiepiscopus tui iambi basilicam et al tare ni pro episcopo rogatu karoli tui filii hereditare dedimus et confirmauimus Ade rea illi tam terram hispane et galliane et addere ei in dote precepit ut quicquid quicquam de regno hispanie et galliane cum omnibus ad illi ex debito daret et ab ei sententie regie pactione licet erunt Et quidam de illo ut alla causa uenit amplius sedes apostolica a papis iambo ibi rogasset et in ea episcopos tam galliane quam hispane quibus uelit teneat et uigore epistolari et regulas tunc primum ecclesie urbis episcopi ad decreta apostolica dimittant Et si sedes in aliis urbibus primi quidem quibus precepit defecerint ibi consilio eadem episcopi ad decreta apostolica dimittant uidelicet et meritum illa causa uenit si sedes uidelicet et studuit discernit quid quod primum obtinet urbem iambi sedem in occidentali parte apud ephesum quia sedes et apostolica mittunt sic primum iambum in occidentali parte regni dei apostolica sedes eadem et apostolica mittunt Hec sunt paulo dubio sedes ephesi quam est ad aquilonem in extremo regno christi et apostolica quae ad similitudinem quae sedes huius duodecim fratribus discipulis sedere in distributione primatus gregum quae christi pepererunt a deo et quia ad aquilonem in regno consedit et alia ad dextram Tres apostolice sedes primum cathedras sedibus in orbe meritum urbium ne uenerari consuerunt romanam quidem et ephesiam quod cum duo apostoli petrus et iacobus et uterque primum discipulorum quia sedes extremi plenitudinem uti in euangelio patet tenuerunt sic primum has sedes primum sedibus in occidentali uenerandas instituunt et merito hae sedes dum primatus quia sunt hi tres apostoli quam dignitatis ceteros apostolos praeferunt sic leon illa sanctum in ambis primum dimiserunt et reputari sit dignitatis cyrilliana ecclesiae totius orbis sedes primum nisi debet hinc sedes una apostolica primat

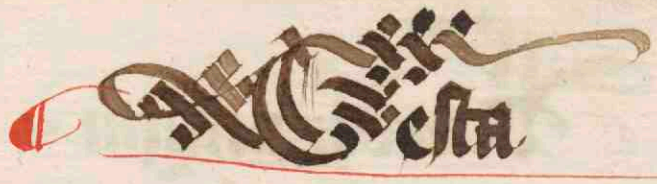

qr cã pncps aplox petry pdicnoc sepultnã et sno sanguine ppo adi
tant. Co postelana sedes mitr sedã pdicat. qr unus jacobus int cetes
aplos pnpna dignitate et honore maior p hoc tm petrũ cvstitut pma
tũ m eccla tenet. p hanc racõem cũ sua olim pdicnoc miserit et se
pultura sua sacrallia cõsecrint et adhuc mã ait ihc. et mdicabi
bũ hãc mdicere dimẽ nõ essat Terra sedes tue epi hesmb. qr bũ
ewã m ewã m sim erudiant Condemnato epo cõsilio qõ ipe p ue
bes disponeat qõ eã m apocalipsi angelo nocat eã illustrint et bali
lucã m ea fidant Si em alia mdana aut domina aut hmãa m alijs orb
sedibus sua difficultate emãri neant. in hijs tribus sedibus legitime et misse dis
fini debet Itaq gallica m pmis tribus a sacramento expedita tute ad
bũ jacobi z auxilio karoli esset honesta in fide orthodoxa ab ad dẽ hodiernũ.

De pdicnoc gunalois i bello rõcaualt

Dñs karolus magnus Imperator famosissimus totã hispaniã diebus
ill ad dni et aplj jacobi dei adiuuant rediens ab hispania pla
tonã cũ suis qrentibus hospitium ẽ. Venit tñ tpe apud aclam ingressũ
admonitus deo regis sacramenti Marsilius et benigne suscepit. ingressũ
do babilonis de pside missi qui karolo Imperio subiacebat. z libẽ moriens
ei sermebãt si in aduentu suo karolus z gunilo mãdauit ut hyp
tismũ susciperent aut ei tributũ mitterent. Hec miserat ego vũ ornatos
amicos et strenuos gnos qs hispanias et pdigebos uno dnarũ et pno pnci
pibus ad bibendũ et mille sacramentis hortatus. Gunalono deo vũ ego
ornatos amo et strenuos secundũ dei dederat ut pncipes i mundo dei
dum sensit et pecuniã illã accepit. itaq; finito mi sepulcro pno tridenois
rediit gunelonus ad karolũ et dedit illi guzas qs illi missant dicens ut
marsilius sibi ypliam et pcipiat ut sibi tributũ ut uenet ad karolũ in gallia
et ibi baptismũ accipiat et tota hispaniã de mãu eius teneat. Nouẽs vũ
pugnatos unus solidũ ab eo accepit. nullus deo nullatenus si minas ab
stulerit. Hec karolus credens dubis gunelois disposuit tribus portibus et
rediit in gallia. Inde accepto cõsilio a gunelono karolus precepit primis suis s.
Rolando nepoti suo cũ nouẽbus pugnatibus et vũ ypliã nocte nullus tutandi
tutandia ni Rõcaualle fiunt donec ipe karolus portus cyseros cũ cyatteris
bus suis trãsiet et ita sibi ẽ. qr pcedentibus nocte uno sacramento ebij
quidã cũ multis gaquinis et ypliãis et fris qũ scai multi deuenerunt
de gallia morte meruerunt. Grand pluia dñi karoli portus cyseros cũ vũ
multis ypliãis et gunelono et turpino archiepo tribus z pfin dnãs
tutandia fuerit Marsilius et bellagandus cũ multis sarracenis suum ma
gnum de nedris et cellis ubi cõsilio gunelloi duobus diebus totã. p
noctibus laborauit et fecerunt duas turmas bellicas una vv multi et alia
vc multa illa deo ẽ erat vc multa subito repit pmus pterrigni patrie nros
tri deo tribus sñs cũ alios ex pugnatos eos a mane usq ad tria deo orauerunt
ne vnq quidẽ qr vt multi ex eis fuit. Grandi tñ tunc bello fatigati Alia vũ multa

Karoli magni

sarracenos aggressus est et persequens eos a mane usque ad minimum neruum quod ex eis in ripa mosa euasit. Hoc nuntiatum est pugnaci Rolando baldewino et rupino et theoderico et gunellone baldewini et theoderici dispositione nemorum latenter et postea euaserunt. Tunc sarracenis una lenta retro redierunt hoc in loco mercuriali cui eos in nimia formositate dominice mortis mactare permisit. Videbat et noluit quod ad sua impietatem amplius crescere ne forte grauiora committerent et cum uolunt illos pro baronibus suis uel passione celestis regni propter illos deo a formositate dominice mortis punisit mactare qui pro quodam passione uolunt illos pro ad celi illi qui ebriati et formositate dominice signum sacerdotes et religiosos uiros cum uiris pugnaces quos quibus non licet inebriari et ni minus ebrii quam si fecerint ab inimicis suis et ademptos esse nouerint singulos et cum morte plectendos.

De nece mercurii et traditione Rolandi

Quo pacto bello ad Rolandum solus cum explorandi adiutus pugnaco et adhuc ab eo longe distaret uidit quedam sarracenum arripere de bello cessum dimisit. Tunc ascendit in montem quendam et explorauit illos et audit quod multi essent et redijt retro ad suam gentem illis que illi progebat qui portum tradere arripiebat. Tunc insonuit tuba sua eburnea ad cuius uocem redierunt ad eum exploratum est cum ad quibus retro a nemorum tenebris usque ad sarracenum neuum redijt que cum ea omnia absolut et declarat statim sua sine aperuit dies si mens veneris et mirabilia audieris omnia te dicturum ibique te interficiam. Rolandus cum exquirebat Rolandi mercurium iuuenem sarracenum et ille ad eo et ostendit illi me agmina mercurii ad equo rubro et albo pedibus totidem. Tunc Rolandus illo dixit mercurio ad bellum respicit et uiribus ni hinc quos secum habebat rursum illuc sine sarracenos et uidit quedam mercurios fortuna maior et unus ceteri secum illi et equi ex a medulla sinus usque dorsi ad et alij sarracenum uiderunt illuc mercurium ni planum et arripuit dimiserunt huc illuc et fugierunt. Moy Rolando uidit fortuna mercurium me cum sarracenos illos ad dextram et ad lenam partium et insequitur est mercurium fugiens et potenti uirtute dei illum me illos permisit. Tunc uidit bellum cum socij Rolandi quos secum adduxerat ad interfuit et ad Rolandum per lanceas et hastas lapidibus sunt passi et attriti euasit Moy et beligando mercurij nec aquisunt ni alius sarracenus ab illo huc illuc recessit. Theoderico deo et baldewino de pedissimo et alij ad ex pridem a nemorum huc illuc et dispositi et pretium lentabat. Alij deo portum tubabat Karoli deo cum suis equitibus in montis fastigia tubabat et a post uergiliam fuerant ignorabat. In Rolandi cum bello fatigati de nece optimos dilecti sarracenos magnus cum accepit assiduis usque ad pedem portum declarij a nemorum soli pueri et ibi sub arbore quadam magnam marmoream in cuius ibi cum pretio optimo sculpturam melle equo desilunt habebat adhuc scutum suum secum ope pulcherrima arma mirabile minima claritate repletum.

noiē dnēda q̄d mēſtinx dnz uchī ai eo da· q̄ p̄ bonchī dſinet ꝙ ſpatū
dnā ai enagnasſi et ōī manū tenēt mnitꝫ eā ant ꝺ enſ pulcherīmē arme
arnea ſplē dīdiſſē ſngſine ꝺmāta magno noiē dī Rhpha et ꝺ Glaū
mſulpte vnite dnna p̄dite q̄s ā ꝓhꝫ vnte tua vinc⁹ nā q̄ te poſſidēb⁹
anvilis eit dnno mundat⁹ ꝙ te gens ꝙfida dſtruet⁹ lex oppiāna evalta
bit⁹ ꝺ enſ acutſſiā cui ſilīē nō ſint q̄ te ſubiciunt mihꝫ ſilem fiat q̄ ex
te vincāt cuſtit vnie nō potunt ſi mlēs ignauꝫ ac tumꝺꝫ te habuerīt
ac aliq̄s ſarracen⁹ ant ꝙfidꝫ adēdi ēt hūbumq̄ dict⁹ ne mihꝫ ſarra
cenoꝫ dnetur ꝙnſſe ai ea lapidē marmoreū humo citu volēs ei ſingē
dmō plura mſnabꝫ ꝓtubꝫ ab dorſū lapidmdit⁹ et gladiꝰ bicpſ illeſſꝫ
edimt ſſ ꝺem tuba ſna alīſom⁹ vonbꝫ tonitruante cepit ſi forte aliq̄ vpiā
noꝫ qui ꝙ nemoā timē ſarracenoꝫ lamtabāt ad se venirēt ſuoq̄ finiēi
adeſſet ſpatū q̄ ſuā et equū ocupet⁹ et ſarracenoꝫ ꝙſequēt⁹ Tuit
tūtu vnite tuba ſna eburnea mſonuit q̄ flatu eiꝰ tuba q̄ medū ſaſſa
et venenū eiꝰ et nerui rupti ſimſſe ferunt⁹ ꝺ ꝺcꝫ uſq̄ ad meū karoli q̄
mvalle q̄ karoli dⁿ ai cvētu ſuo tēuia fiebat lōg⁹ ſ. q̄ diſtabat a rolādo
viij mlīaribꝫ ꝺſſ gnſſchomā anglicū ducū ꝓcēſ filiū karoli volūt ad
eū latere anvilū vedē ꝺ gnualoꝫ passionē rolādi q̄ ſuꝫ dixit ei ſeh
zetro dnē mꝫ tuꝰ vedē q̄ rolādꝫ ꝙ minimo ſdet tibi amāe vltre Saas
q̄ mīt anvilo tuo nē mdiget ſi venādi ſtudio alīq̄ ſeruiēs ꝙ nemoā
cruciandū dſmuat ꝺ ſubdola ꝺſilia mde ꝙdicūt mdinēt q̄ panda
q̄q̄ rolādꝫ ſnpt hbā ꝓtū iacet ſnpt vēt baldūm⁹ ſſ eiꝰ ēm alle inimt
vt ei ad tſvallādū ſiti aq̄ ꝙbit valde eni ſiebat dnā ai ille hūc illuc
q̄ q̄rēt nᵉ inēnet mādꝫ rolādū morti ꝓximū bndixit ei et ſermōēb⁹
ne ī manꝫ inimicoꝫ mdēt equū eiꝰ aſcēdit et karoli cvētū p̄cēdēt re
lictꝰ eo inſeq̄tꝰ ſpatū vedēte adnēt thodicꝰ eiꝰ ſilē ſſ et cepit ſnpt eū
valde tnpē diēb⁹ ei vt aiam ſuā ꝙfessionē mūnet q̄ncpeāt q̄ q̄ re
landꝫ vdē de eucharistiā z delāt⁹ suoꝫ ꝙfessionē fieret aiq̄ ad tel
lū ꝓcēret ēt ēt mos ant illoꝫ vt ēb pugtūb⁹ eucharistiā et ꝙfessiā
p manꝫ epoꝫ et sacēdū q̄ ibi adeant nab⁹ suis ammūnt aliq̄ ad
pugnā mēt Tuē elevatꝰ oculꝰ ad celū rolādꝫ vt ꝺnē thesū vpē q̄ oꝫ fide
ꝓtiam meā dmſi et ni hijs barbarꝫ hērt ad evitandū fidē vpiānā tem
multū ꝓfuꝫ bella mo admꝫ anvilo dmū sūmē sūt et ūmāb⁹ anvie
tūb⁹ ꝓtuli tibi ihat hō q̄ meā aiam meā sūnd ꝓ me de vgne nata et pati
et mori dignꝫ es sc aiam meā liberare dignerꝫ a morte etna et undq̄ mi
te ꝓcurrerī remittē et aiam meā dignerꝫ ē etna vege vsione tu es
cui nō ꝓtuit ab ꝓā mūdi mutat⁹ m melꝫ q̄ diuisti te vitā malū ꝓcul dꝫ
q̄ mortē Sed de meo ꝺſitoꝫ eue q̄ dicēs vnā aiam meā edūc vt me
hoi vitā ea ſanab⁹ vmē ſensū et intellectū q̄ nīc hꝫ nāe melioꝝ habeat
quātū differt ab vmb⁹ et teneb⁹ ſe ab aduſſi vt ide ꝺnō dicēs ꝙſpexa
retulit dnūt tpalē ꝙ laēmoſ ꝺnē thesū vpē filī dei vini z bnē marie
vgīs tuū vilacibꝫ ꝙfitoꝝ et me dū et tu nē deſpice me ſtumē et ī nomīe ſiō
die de ētū ſurrectiꝫ ſū et m carne ſua videbo te deū ſalutarē meū Tibꝫ

ꝙ nō rolādi

Karoli magni

Visio Turpini de transitu Rolandi et de equis ac vitae moribus eius et Oliverii et sociorum eius

Dum Rolandi sua evicta de corpore et ego Turpinus in valle Karoli
[illegible] rege missa defuncti viii kl' Julii celebrare cupiens in evangeliis
audivi choros angelorum melodias canentes ignorans quid hoc esset cuique illi
ad sublimia tulerunt cum post tergum terroris multitudinem asperam de inferno
redeuntes pedes et feretrum animae tulerunt Cum divi quid fuerit Nos igitur in cervicibus
portantes ad interna subitique duo viri cum multis angelis michael archangelus ferret
ad sinistra missa cum limina corporis divi regis Karoli cum Rolandi animi
tui multis animabus ipsumque beatus michael archangelus deducat in celum et a morte
perpetua ignorum Sed et demones ejus animi cum animabus multorum ibidem ad
medium gehennalia ferunt dum hoc dicerem cum Baldewino suo equo Rolandi sua
quae sum fuerat et Rolandi magnum positum mox lapidem a monte se dimisisse nobis
obviam venerunt Mox ut pervenerunt ad ecclesiam cum clamoribus retro ut redeuntes inierunt
Karoli et Rolandi evangelium fecerunt eius sit et brachia in effigie crucis suis pectore
posuit versus et sui eum cepit singulatim et lacrimose vocabat hinc manibus
explorat sinu sua cum pugnis lanuae barba et capillos enecte dixit Ob
cujus adventum corpori meo gallice ensis nisi hastis flevisset lorica
immolabit galea salvacois Jude machabeo gladio Scipsoi assilat sanctus et jo
nathe mortis fortuna aliis miles acrie bello dextisse fortior fortissime
defensor pugnavi hinc ignea medacij nudite galloz cum te in hac hora addiquel
Cum mortui te vado et tecum no molar unus cui angelis equitibus cui meritis
letetur cui olivis sub et multi alius ubis sanctis Rolandi gaudium
Atque ut in eodem loco quo Rolandi jacebat defuncti illa nocte cum evacuati sue te
nuia fuit corpus evacuati balsamo et mirra et aloe gaudit et vestigia
magnis lumbis cum eius limaribus et ignibus ut nemo ante horis ejus
illa nocte pugnavit Crastina vero die summo diluculo armatus ad boni quo bellum
fuerat pugnatores pempti jacebat in romanelle inierunt ad singulos

suos et quosdã cvanãtus ptim letuli wlneãtus ineuerũt Quicuq; vo
ab hac luce i melioꝛẽ trãsiuit tãdẽ sup sohi texte eius effigie ornas
eytesii iiij palis mẽtis hyis ni e.or. ardis fortẽ ligatũ et a collo vs ad pedẽ
unghes z manũ cvariatũ milellis armatis tandẽ et sagittis lanceis
p et spatis p foãtũ magnis p uentꝝ hadez alibi ineuerũt Clamoꝛ q;
et luctꝰ et vox plangẽtiũ i mãbat cũ q vnq; sup omnes suos dolebat
Tota nemꝰ et vallẽ clamoibꝰ eoꝝ ꝛsulebãt Tuc mãdat rex p dñi oportẽ
tẽ qd pp paganos cito nõ cessaret quousq; illos ineluct Jhu rege p illos
mꝛtũ ni sua milicia solsterit imobilis et plãgtis e dies illa spacio q;
trim diez et hiez cvs mꝰ fluuiũ ebꝛi nocte mꝛtui celit augustã maetes et
amedãtes Tuc iiij.or milibꝰ cvbitis mẽtectis cuiusq; est rex nõ ni sua milicia
i pãmellẽ cmd pluã deuictis et mfugis z vlneatis ad locũ q volãdis
iacebat trãsiit cepit mgre hazulus si rex cũ qd gemellos rugitꝰ
et multi assigbãt trucidisset Quic Thecdẽꝛ amisserat Jhu duos milites
armatos pmatellã p gruellano et eidẽ theodericũ p semetipsũ ad dedam
dñi ueritatẽ congredi nisit quos theodericꝰ illico peremit pmatellã Sucp
gumaleꝰ trucidacẽ dedam nisit illi hazulꝰ iiij.or scutiferos suos cremꝰ equos
alligni et sup eos ascẽdẽs q.or agminibꝰ q my.or plagis celi et sic dig morte
disceptꝰ mꝛtuꝰ est Tuc defuncti corpoꝛa suoꝝ duꝰ armatiꝰ gerierũt
Alij mꝛtuꝰ Alij balsamo Alij sale diligẽt pfuderũt nõ hñtes Alij fẽ
ligneo ad fẽdũ Alij sup eos posuerũt Alij wlneatos et mfirmos i scal poꝛbat
et sic diuisi diuisimode aias suos quorũes z vlneatos ad loca dñi sepeli
endos cũ sanandos deportabãt

De sepultura militũ.

Emunt aũt tuc tpis duo eximia papia sancti Ymi apud ardeatẽ
magis cumpe Alex apud Anagnigulẽ q dnõ dicẽt p manꝰ
uij sozꝝ antistitũ Maria quẽ Zephyrini ardeatẽ p milicũ
nẽ Saturnini uolsens senatoꝝ petgoꝛen Marcalis lemoicẽ et
Eutropij sanctonẽ m quibꝰ maria p mortuos m bello sepulta e Polandi
ecõ sup duas mulas cathena aurea vehi fecit hazulꝰ galliens tam cũ
blamiũ et m ecclã bti pet Rom qua rpe olim edificauerat cuncos q regla
ens q mtromiscat sepelimt Mucuiꝝ q rpi ad capud et tuba ebuꝛnea
ad pedes ad honoꝛẽ ihu xpi et ei publicatꝰ suscedit Hanc tũ tubã alegoꝛica
apud burdegalã m ecclã bti Seuerini digne tũstulit Apud telmi obiuerꝰ
et gmi adelaidꝰ rex frisie et aregerꝰ rex dane z amstrugꝰ rex britanie et
guermꝰ rex lothoingie Alij multi apud burdegalã sepulti sũt Gaufridꝰ rex
burdegalie engelerꝰ dux aquitanie Taleꝰ rex bytanie galeranꝰ comes al
dus nõ alios quos mihi p uisus nabꝰ dedit hazulꝰ m ecclesiã unaq
aregẽs vij q et tuticẽ talenta auri z uestes et abrazia egemꝰ et tubã ecclã
nr basilicã scẽ Rom blamiꝰ spano vij miliarios et tuticẽ opidũ blamẽse
cũ oib sibi pmanẽtib et ecclã maẽ q sub e ubib est ecclã malladia q
maẽ Polandi dedit et m die pasch oꝛ Amalaꝰ vvv panes ob reuia
et uestib mdui ecclã cuncos precepit et tuticẽ psalteria et tuticẽ missas
animi p hijs et p oib q m hispania mortui cant Apud Aroatẽ sepeli

Karoli magni

...stri Ebalus comes Limgonēs Salomō et Sarpion duc burgundionū Arnoldus de Barlanda Hilterius burgundio Naamā duc Bauarie et alij quā plures ex vniuersis alijs Constantinopolim ad pacē firmā delatyē rumā p mare et alijs multis rūmis et ignotis p quos nūcij dicit Karolj magnj electū virgis argēti vij et vnā de aurea tabulā egregiū apud Salernū.

Qualiter Karolus Post victorias bellorum Dyonisio gratias egit et a gallia discessit

Post hec cōgregatū est cōsilium apud Sanctum Dyonisium vbi Karolus gratias dedit et Sancto Dyonisio de liberatione gentis pagane et ad Francā redit eidē ecclē multa predia Sancti ad tabulā beatorum apostolorum pauli et dedit et precepit vt ad regem pertinere et episcopatus et finium illius ecclē Sancti Dyonisij esset et obedientes in omnibus nō regis Karoli cōmuni episcopi ordinati nō apud rumā suscepti essent ante depositi et pro multa dona precepit vt eidē ecclē vniuersi possessores vni quisq; gallie darēt mansum sit Tue sicut Karolus magnus burgundiones et ornatus pallij mitteret ad domū apostolicā in hispania mortui fuerant et pro salute illorum qui libēter munera dabāt eidē nocte precedēti Karolo dormienti apparuit Sanctus Dyonisius cū pluribus aliis dicēs illis q tuq; monachē et exemplo tuo militem bello sarracenorum mortui et mortuis sit omnia delictorum suorum impetrui veniā et illi qui ad edificandā ecclesiam meā munera dat et data tua sit gratia sui vulnerū medicatā Quibus a rege missum relati pluribus muneribus accepisse ostendebat et qui libēter reddebat finem Sancto Dyonisij vocabat et cū libertate ab oī seruitute regie potestatis Judicauit vt gallia francia vocaret et finis libertatis et meritū et locus gentes alienas gentes et dimitto illi debet Tunc Karolus primum aquisgrani et balnea aquarum calida et frigida quam in eadē villa sedulo fieri et beate marie virginis basilicā quā opere fabricauit auro et argento gemmis et oībus ecclesiasticis ordinauit veteres et nouum testamenti historias cū depingi misit In pallatio eadē et opere mirabili eandem edificauit bella quā in hispania duxerat et cum artes liberales et quod illis accidit designat memoriā mirabilē depingi fecit

De celestibus presagiis mortis ipsius Karoli.

Multa tunc et varie passim fieri dicta veritate domine clementie Karoli et animi auersio cuius miraculis sepe repleti sunt quā minima ad presentem attigimus ut quia nō oī scribere nō oī spiritu in singulis acciderit exordio de eis ad respectū memorie duximus breuiter inserere Sunt quidā qui singula terrarum spacia animis inesse ut sue et sibi proprie quasi humani corporis membra ita ecclesiasticis disciplinis possibile duxerunt mentes deuotas sancte fecerunt meliores quatenus vite et mores mitigantes deo placuit id eandem

Karoli magni

m eadē basilica in ingressu ānē ā mt̄ suā et mīs ornb⁹ ornm
mīserē pīb⁹ edīs ambebat suo pīdē sēpīt̄ qb⁹ auctor erat esse
templi q in extremo ūīn legebat² karol⁹ princeps Natū ait ḡbusq
eadem ano adesset ano pacis ab morte mēsiby eius qb⁹ princeps ev
pmebat hūs im ee delectat utpote nō apparent si aīa suprom
sic aut dissilāt aut sperāt ac si mihi hoc adres suas quoby
nō pīnet dat em ei magnificentias ppetua et īmortalitatis mā ad
mersit quā prosperi mēnis q ysdēm nulla vox mūbitate vel omni
poterat vel ab hīs q honeste expetit sungi sorti eqde in aduss hui⁹
m prosperis pacis nō uere tm̄ potuit nō minus fungi virtutis sanctū
mūdi laude pēsans esse sint ait omīb⁹ q sua etate dnabat² et pdēta
maxīmq et amīi magnitudīne prestantissimi michi in hīs q suscepēda
erant vel executēda aut pter labore detrectant aut pt̄ pudorem ev
horrent vere unusquisq sibi sibi ḡtinue et sibe aut serue actus
nō in aduersis neq nō in prosperis falsis laudibus fortune assentē sole
bat vere eum dignū dei in oīb⁹ ei uocabat² Sic em et si mmea
in duss tmp⁹ pubes bella a prima mētis etate gessit tm̄ sint sol
lerti vigilātia qua et angla sic amisit ut qua meritis intuētibus dn
bnā venie possit uti in ordinē laxet pacatū aut felicitate minui
gnet Qui em vbiq ānis regnāt mīq tū dies pauis totū regni sui
tpe habent diuersis in pubis terrarū opima pluia et grādia sua bella
gessit felicitate et prudētia Vii inate ātiq ostium quoslibet sue
reipublice mira laudabili ordīe et regimine pmodeq et plu
ra pauca brevissimi job oblita volumini mādare

Exhale tu domino filio suo arcana imperii deserui aut et testamenti sui tenorem

Habuit h̄ gl̄osus princeps tres filios karolū videl pipinū et
Ludouicū habuit et quatuor filias Rotrudē et bergam
Hildā habuit eadē et alias duas filias de vastrada vocabulo
qui ad finē vite huc usque uixerunt inuitē ludouico filio suo pdēo qui
quitame regem diu ordinauerat ānā mpij dīi quinti Testimētū
suū excellentissimū tremo ano obitus sui die zelo dei et pietatis ac
sue salutis pio affectu edidit In quo thesaurū et ārū mīe et vesti
tus supellectile ārū q quidē q m auro gēmis q et ornatu exquisito
nemo potuit tū emptis et mōsterijs q pauperibus vidue pupill et
orphanis quā suis filijs et filiabus suis seruis et ancillis dīuisq qsq
ḡtim modicū uel epīs et sbdiatibus et baronibus ac milit⁹ suis sui ma ei
diligēcia distribui ordinauit oīq studio pestitit est ab ut post o
bitū sui a se sua distributio pallet sustinguī mtq pmanet Insup quod
ex hīs q dimisserat fieri uelit in ecclia silr et sollepnē celebri fieat ut
nō solū eleēsinaru suaru largitio ordīe et rue pficet² si eadē ut hēdibus

rerū et oppetēti pīnaone assignta 2 īmūnia sanctione roborāta
omnio cōuēerandi tollēt 2 hec at oīa diligēntissīe firma ei de
nouo īdulsit pōtē ey filiq qui fuerāt mīpectu eiē testi
mēti tremanno q̄ celebrīe potuit post obitū ey adimplē curauit
Fruduni 2 quaq fidelissimi q̄bino ernduni qui terrā indigtis
in arthmo mentē spem hāc ītuti lacrāt cruciate libēāimitē
et firmā impatorie munificēae opis exhibuaē ad edēs mdi
ū q̄tū gerēti in hoc sanctū exhibē Hec siq̄dē pncipis
ab eo tpe q̄o ab hispania discessit vsq ad diē mortis fue assidue
egerunt et p salute pīncipis in hispania mortuor die āmissa
ro argēti ad vij milia marcas argenti 2 totā tūrē in auri et ves
tes et abbatia plāpbo erogauit et totā platerā et missas 2
vigilias dūmi fecit vsq hūc vbi scribit de obitu illius

De mor te et sepultura karoli et de visione turpin

Quia tēpus iā tēpestat longe ad signāda gloriosi tpis ge
rumine tribuit q̄ lacrimis abstineat q̄s tota mēte intēdat
Quē ingemiscunt tantu tūc omnīs tanti ducis attēdes omnīs la
crimosus ergo lacrimosā pferis materiā in illo me gnali subiecto
ne quo sanctū ē q̄ oīa orta occidūt et antiqua senescūt seculoq tū et
loge beatq̄ quietē in grandio q̄ rpm̄ anglia cherit in dnō ihesu cōsist
q̄d mīesse cōsortē tantū ē huc ano mcc xiiij obtentu sue ipe
rij xxxiiij mīpatis tūquillime ypolis cōnato cui filio hludowico
et cōmisso ei regno regnauit nichil aliud agē cepit ni orib et
eccl̄is sacre et libris corrigē huc q̄ sūme sanctē dnā nīā
euāgelia vpi q̄ pītulat nobis matthei marci et iohīs in dnō an
obitus sui die cū q̄rens et huc diligētissīe examinēat libros dni mi
sū mīmisse mīsdebat Anno eō mcc xiiij ai de mense ianuario
ni hyemaret mēse ianuario febre valida post balneū correptus qui
sanū et in febrib solebat abi abstinēā sibi indixit arbitrio hac q̄nē
ea morbi posse depelli vt certe mitigri 3i amēdare ad febrē latet
dolore q̄dē grea pleuresim dicūt illo adhuc ancipiti retinēte me q̄ corpo
alit q̄ missio potū sustinēte septio pridiā idus ianuarii die veneris ad se
sumptū sue hūdibilit pēnitē sacrā q̄dē accepit 2 illi psal
sticū psalleti dnō decantabat hec dnō ipm nō cōfundat ī ēternū
in iustitia tua libera me Anno dcccxiiij ano etatis sue regni at xlvij sabbato q̄
venit vltī ex q̄ imperator anguste appellatus ē viij mensiū vij ā
meritū vbi dīc dīm q̄nto kl̄ februarij hō dei tua gl̄iosissima
karolū q̄ pmagnū in die operis appellatū est magnū suscipe domine
famulū tuū in sūtate vt tranquille deleat ex hoc mūdo ad pīem exhi
ta manu dextre ītuite q̄ poterat signū sce crucis fronte impīmēs et sup
pectus de corpe aligīt nonnisi deo volligēs pedes suos extendit

cvtēſtib⁹ bꝛachijs⁹ et pedib⁹ ſnp corpꝰ mꝫ pīxito et hilari vult⁹ cū
ſtitꝫ reſpiciēs et eis valedicēs oculis dimiſit pſallēs hymn lenter
ꝺ ſcīm in manꝰ tuas ꝑmēdo ſpīm meū et hꝰ dicēs in dño obdꝛmi
mit in ſenectute bꝫ plena dieꝝ rubꝛhiāms cvardꝰ mē choꝛꝰ āgloꝝ
veſte bꝫ imaꝛcēſib⁹ mdnty et lāceā etne ſcīmtij cū vnſ ſactib⁹ cōmaty

Turpinus Cui ego ꝺnō vicēa mea cōmā aū almē aīe cuꝫ et cū
turpiny meritiſſimꝰ epꝰ ſm ꝺnm admoꝛtui meū
mtēdē mentē mōiti ꝛtoꝝ ſpīm agonā mihimet ꝑcēte et tēdē lach
rymis ꝙ ego ꝙꝺ ſil' ethiopꝰ lōge miſeꝝbat lētō gmdm Cui divi q⁹
tendēti Jaſſīm mē ad mortē karoli vt ego ſpīm ad tartaꝝ rapia
my Tuē ego Admoꝛtꝰ ꝑ me⁹ dñm nr̄m ihesū xp̄m vt placuit itmē ad
me tꝛahāt Tuē medicī meāti vix explebāt ꝑ ad me ꝛꝺeꝝnt ad
ꝛꝺiē et divi nomiſſīm cui ꝑmo lōgo tꝫ ſuccūꝫ Tūmd ego ſti Balcamꝰ
mē ſn̄ capite tor et tibiꝫ lapides et lignā cōmneā baſilicaꝝ ſuaꝝ
ſuā ſtructā ſuſpēdit qđ magi appēdꝛnt bō ego quā mala et idēm augꝫ
ego nobis abſtulit et hīs dēb⁹ cōmunit Corpꝰ i meū ſolleuāi lōm
et mihi et nrōꝛ ꝑtī mqꝛē ꝙ tuū ꝑfi placeāt cmē Illatū ꝺñ
bitutī tñ ꝙ eſt vbi ꝛeponi ꝺbēt ego ꝙ xp̄ō vīuꝰ ꝛꝛt placeāt cuꝫ cū
pery nulla hīc mihi ꝺ loco ſepulturē fuit ꝓcuſſ Tūdē bō omī
cōmuꝰ ꝺmna miſſāde gnā ſedit mſp̄ athenesiꝰ tumulū poſſe
tu m ꝺē meū gſtruxit ſn hāc meā baſilicā ꝺbitū mi ꝛꝛēdā ego ſnp
armis et ſuſpꝛꝛi nobilis et ignobilis mplacitū gnālē ꝺcī ꝛ ꝓti
m letmētaꝝ vidnaꝝ et oꝛphanoꝝ ꝛ emlaꝝ ꝛ ſtectū omꝫ ꝓnſſimꝰ
ꝓtiꝛ ꝙſlatoꝝ et ꝓ ꝙꝺꝝ ꝛ ſepulcꝛꝝ ꝛ ſnp tumulū ꝛꝛi ꝛ
quibꝰ cū vmaqꝛē et tumulo eſt ꝛſtructꝰ Tumbꝫ i ille hꝰ mē deſcꝛipt ꝛ
Sē hꝰ ꝺdicio ſitꝰ ꝛ corpꝰ karoli magni atꝫ ortheodoxi impatoꝛ ꝙ
regnū ſuū ꝛꝛexꝫ nōbiliꝫ aphamt et ꝓ annos vigꝫ ſcīm ꝛexit amelit
ſeptuagenaꝝiꝫ Anno ꝺñi dcc xiiij mdictiō xij quinti kl ſebꝛuaꝝij
ſnē finꝛexit ibi hoc ꝙꝺ cū ꝓtiꝛibꝫ cōmb⁹ ꝛ archiepi et epi tumuli ꝺnatꝰ
ꝙ et comites ꝛ abbates alij ꝙ i mū Corpꝰ ꝺfuncti ꝛeſtibꝫ ſmptalibꝫ ꝙſi
feſtiue mdictꝰ amicū ei ꝓpꝛiū cōpoſuerūt ꝺni ſnp amicū ꝛthe
ꝺni ꝙſi mdictꝰ cmēdē ſedē ſtuerāt Hic ſnp ego ſgema ꝛextū ꝙꝛ ꝺnice
hiſtoꝛiaꝝ amicꝰ libꝛ ſcīm collocauerūt cui ꝙ mandatū ꝛextū ſmiſtꝝ dē
ſcꝛipſi amicꝰ libꝛ cathemlā ꝙ amicū ꝺpādemati quiꝛebāt et
ꝛthedꝛe ſnp qnā ſedebat me cōpiū de ſcīdi amāt aſſiꝛuerūt ego et ſcī
thi amicꝰ qđ ei ſtōni ſtuerāt ad ſtuē ei ſtmerūt ꝛ ꝛthi lapidē i
qno ſepulcꝛi cāt ꝓcib⁹ ꝛepletꝰ ꝛromanꝝ monumētū ſtrēme ſigillā
tꝰ clauſerūt Poſt hꝰ i ſcā ſmpaui ꝛ obiit tūm ad ſin ꝛcipꝛ ꝓtiꝛ
vpi ſtarib⁹ ꝓtiſſīm ꝓtiꝛ ꝛomā vt ꝛꝛē ſcī agnē ſunt ꝛ mē mēſ ꝙ ꝺiē
fulget ꝛ ꝛēplis atmē et ſi ꝛertiꝫ penꝝ nō eſſent mrēm ꝺnoꝛ ꝛ
cōſcēnit m ꝛfeſſꝛē qnē ſuyonū ꝙſ cōmetē fideꝝ ipē ꝛuctē ꝛſtmꝝ

vna cū alijs ꝑplimbꝫ aplīce dignitatis cōsortē ꝓdierunt In illa demū
ꝑ basilicā vbi cū venerāt ꝓrūpta q̄dāmodo fide pentē inceptē et
q̄ dulcedo spūalis studio desiderabili prestitē essent Admirāte iherm vtpō
filio dei dnō nrō z beatā dei genitrice Maria Cuius hor et glā i sēla sēlōz

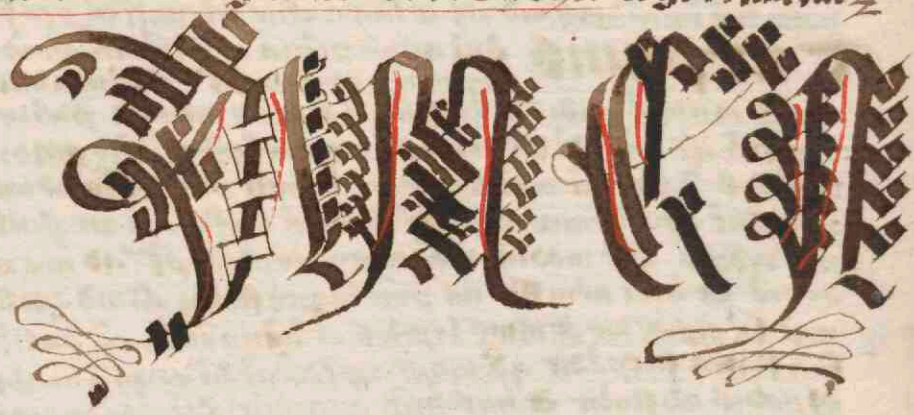

Gothi ortu hui ce sicha qd regnu mt oia reg vt w richardy mt oia reg ami
ssimu est sd aglone posita no mlti pdixerut ortu hui ista at gothi tpib
suis quasi omissa orbem debellaturi Cui ppe phylemer magni gudarici filij tpe
eo quo sichaz gentes debellauerat repperit in cyclum suo quasda magnas mulies
horribiles mdispositas eas ppter mdispositaem hui suspectus ipas de medio
sui pturbat lege ab cyclo fugatus in sollitudinem exulare cogit denas sibi
mes homes qs no milli homes vocat pdesertu vagantes dui vidisset et se cu ipsis
ibi in cyclo mlansisset genus homi h. talz humor ferocissimu ederent mt paludes grus hume m membra
nicothides hoe mt asua z crudelia ppe ungulis alias ipi sibi hui in pugnis suis
pma die natis semiut et masaut genas ferru secuit vt ad ip hec mutilatio propter
uberes cogitur sibi collaua hmoi animales in gemitus z gilos no fentes fines
humor terribles reddit vt quos bello minime superare possit vbi terribilitate fugat
Erigni qde fuit sic et argiuti motibus expediti migri habitu dissimiles in dispositae z in
loqla latratus quodamo ut canes ad equitadu pmptissimi z cpi late sagittas
hostes ut femina ad cursu ad sagittas pati multu elati z seuerissimi Verso at rege
gothoz defuncto successit ei geberic filius baldrici hi geberic a. cc. vixit sic obiit ei
nouissimo tpibus cui annos at hoc vi qui Accidit q gmda venatibus humor qm vena
toribus se exercebat insequebat venatu gmda aurocha ex uis ad cu trunios palmi meo
thides in quib; nullus iam ip ausus pmeuit Considerato at in pncipes pleni diem fecit
luna z pleni diem patrie regnu gothoz cursu z regressu sic pi via q venatu pme
neant spna hi spemo hmoi angi noscant Nuncios ad suos q quam citi trunios suos
viderunt z sic rege no longe vicina fuerit pl regie ex nonnullis audiam fertilior
et magis decora hmoi at iam palude q prima ee putabat pedibus transierut et loca
te sicq gothos recepere in solitudie aquosa simul pulsis an finis pcii tpe hmana regi
gothoz successus gesta qda que humana ppe gessit magnitudie quem assilabat
alcuadus magnus qui hi seculis humor luit et ipe ois seculis habebat immit et
silui et ex suis mortuis Balamber humor rex duxit exercitu an gothos hui pi
successu tpibus vicis sic gothi a loco an ipa regressi sunt qui de sychia in suchia me sic
appulsi Hinc q at hoc vi dm e hum experiri regie z regnu exx duxerut ad a
nos hoc pmu fex exx fuit balaber sicq nostis qui gemit Musmc Rege q gemit
Pugila q gemit Bleda p hui Attila rex q gemit haec mis ex tpe caput regnu hu
noz desiit licet quodamo adhuc regnu vis ad hoc ami Cui Attila vitio rege hu
noz penulio passa dicit olome vo vigies et trie pene octo annutes rem trengi
sbatte et pene octo annutes gallie ab hinc sic expte Ita Attila rex ano p miam
at pax vlerut anno dm cccl vcit de pnoma in gallia in campis mirabiliter
rum qne Cains prius rem gsulat duo rom exti et theodericus rex gothoz q
ex tpe tenuit initia ex pte miam impetrant ad mstrandu rpi imperiu sedu
lentes pcesserut in bellu minor sustinu exercitu no minori erat tue rome
aduticis Burgodones Alam frumi z Bayones aduexit unde vti ex exercitu
in campis mathalicis de ibi hostibus in eruum sua ap pugnat in loco ubi
in latitudie hostis commissi igit e plin a mane usq ad vespeam et exercitu ex
utq pte clypeo mihi homi Ita ut rem sibi defines hinc inde plures pemp
tur sanguine pmerit usq tot cesi sic est et quinq in illo bello neut cessit exercitu
qsiuat hi attila fugatu in altera die mt palustria se eruditis ad bellu se no disp
sunt si in despeationem adhuc de tali exitu res magni agitur opponi sicut Intendes
se flumis illaty si mistice bello uty sumulet sibi gremiu ne qs de sue ubi
qua posse n cena ipe tuty rex alicui dominio sibi Ipe hi miseri a tubay eligat

nō pria valet th
ap ppē z adnot
urbis rome

Supradictis hymoz bell q adv magn fuerunt ferme tribz xbrito
nes imperio pene ptoti mimi a sthot cuz uicinis ꝛ gebat. Ad chm
prim ut ab mari sice hostiu defendat legiones mserunt. Rm bell alys
ocupaty dn eis ne desciant angelm britanniam de saxonia stipendiarios
adduxerunt. qui uenientes ad britanniam sumis expulerunt. Tande saxones fer
tilitate pre ꝛ britanni terra ospicientes. Gnpti cum sic q britones desidie
dnis no sibi satisfecisset. ipos britones expulerunt ꝛ tunde uiui mstiu
poetes optinuerunt. Et isti mr Anglon uocant. ꝛ a quib⁹ mstiu anglia interpat.
Vn uen beda anglos in hist ecle gentis angloz de q ex tribz populis gen
tib⁹ germanie exierint illoz qui britanniam optinuerunt sint ortiq saxones
anglos ꝛ ceteros. Et in ide beda hos mes gentes ceteris gentib⁹ nobiles saxones appellat
vt anglos mdr-m. Et dcm hanc gentem de saxones illos fuisse de pro
na q antiq saxonia dr. qs cum dimiserint mercatores comitatus ꝛ mediocres
ꝛ hanc terram de saxonia q de mr remi ꝛ alba. Anglos ait dr beda fuisse de pro
na q anglus dr ꝛ dicit ea sibi mr saxonia ꝛ pnia uicina
uicinq sit loco gentis frisonum. In westphalia q de pos saxone in q sunt
pagi berg en in depos esnabrugen ꝛ mulla q dr engheren ubi quodam sedes
ducum exstitit et mr ppe noie mu lingua latina dr Angaria de qua scribit
se epus ydemien duxe angarie. Duces ill⁹ gentis qui de saxonia ad bri
tanniam ptes sui filij ducis angarie sine de engheren fuerunt quos ut inquit dicit
beda vocabat hengist ꝛ alter horsa. Ab istis ducibus qui dignitatibus tm salue
ab eoz cognomine saxones tpos mutata r-m ll bri ceteros q illi qui britanniam
ocupabant englelsthe dicti sut q genus engheresthe dicit nominari. filij dicit
q duxe de angaria habuit unam filiam noie engheke q sunt angely q sunt se
ruer pdecoz finitimi ducum gentis saxonum in britannia. Pdicti duces uniq saxones
primas bella contra Aliter regi britannie habuit suos seruire mandatis explenti
ꝛ ab illa regione postea ceteros qui de pribz suis uenerant ꝛ britannis habitis q
pribz alys in seruitute redactis britanniam optinuerunt sic anglia nuncupata
Ysidorus beda sibi q dm aut ut ut Ambrosius ambrelius ambrosius
qui sibi unice genti saxonum odio fuisse dicit. Victores saxones
britannie duces ceteros uictos saxones sepe superauit aug ex illo tpe mul
tis mcibus palmam habuerunt donec saxones potentes effecti totam insulam
p totu optinuerunt.

Ordines sede Ephi

abbatij.

Sanctus zachomus fuit qui primus incepit statue collegiale & habuit migrā tuncā
ai griseo scapulari cruce ad alba in pectore & fuerunt in ecclesia structi & alij ordis fres
sci barbati & maior eccia westmr- greventa

Sancti basilij qui primus instituit canonicos viginti in greca ecclia ordie quos fuerunt acc ordines &
hnt ppone alios ordis tunicam griseā ai blanc scapulare & maior vocat archimandrita

Ordo canonicor sci augustini qui instituit sci augustinus dno cui aut. & maior hōm plures abbas
Ordo sci ambrosij hij griseas cappas & maior vocatur pior instituit quasi ad ppe
Ordo sci bndi de isto ordie alij ordines surrexerunt a regime dunmacen & ister nen
Ordo dunmacen qui hij cappas dansat de armis bon & scapulare usq ad calcamen
Ordo carthusien incepit fr mgr bruno

Ordo isterracen

Ordo premonstrat

Ordo hermitar sci pauli qui hij griseas cappas aptas
Ordo wilhelmitar quē incepit scs wilhs duc aquitanie et ames pluriens ~~de ~~ ~~dux~~
Iste ordo valde filius est ordinis isterracen hnt eni regulam bti bndi abbat & habitu ordinis
isterracen salz duellas griseas ai manic amplis & hnt cruce de panno cappe ai alb tunic &
griseas scapularib⁹
Ordo iohamitar

Ordo thentonicor

Ordo sci anthonij qui hnt cappas nigras aptas et cruce blanc in dextro latere
Ordo sci lazari qui hnt cappas albas aptas & cruce blanc ut supra
Ordo fratrum de penā bvar mrij qui hnt cappas dansas albas & crucem rubeā in bēne dextro
Ordo crucifigeror
Ordo scē trinitat qui hnt cappas albas ai cruce plonga rubea & p latus blanc
Ordo sci sepulchri hnt cappas nigras aptas & cruce rubea in pectore
Ordo templariorum hnt cappas nigras sicut predicti
Ordo sci spūs hnt cappas nigras dansas & cruce rubea duplicē in pectore
Ordo scē birgitte hnt cappas griseas & multū grossas & cruce rubea in pectore et iste vi
dntur inchoasse oriū anno dni
Ordo scē marie sarnen qui hij cappas nigras aptas
Ordo sci cerotini hij cappas nigras dansas
Ordo sci gawbi de alta basse hij cappas nigras aptas in rubea ad chrla
Ordo pallis scolarum hij cappas nigras dansas ai manichis amplis q dr bonor sancti ut supra migrū pilleū q
Ordo vall caulin hij cappas blanias dansas ai cruce viridi in pectore
Ordo de merced hij cappas albas aptas & armis regis arag gome in pectore ad modū sancti
Ordo militū sci georgij ai tunic alb & pnus mantellis et cruce rubea
Ordo sci ghillerti hij cappas griseas aptas ai barbis & barett in manibus
Ordo sci pauli de gulatia hij cappas nigras aptas in rubea ad cha in latere dextro
Ordo sci petri de mayella hij cappas nigras aptas
Ordo de sca ebugha hij cappas nigras aptas

Ordo de Sempringa hz cappas nigras aptas
Ordo Gotthoz hz cappas nigras clausas
Ordo celestinoz hz nigras cappas clausas
Ordo scī Iohannis hz cappas nigras clausas
Ordo scī Augustini hz cappas nigras clausas
Ordo camaldulensiū hz albas cappas cū manicis
Ordo grandimontensiū hz cappas nigras clausas
Ordo vallis umbrose hz cappas griseas
Ordo fontis ebraudi hz cappas nigras clausas
Ordo humiliatoz hz cappas albas clausas cū manicis
Ordo calatrauensiū hz cappas asserinas cū cruce in tergo dextro
Ordo milicie Jhesu xpi hz cappas nigras cū tunicis nigris
Ordo scī Victoris hz cappas nigras clausas
Ordo de monte oliueti hz cappas albas cū scapularibus
Ordo hermitaz scī augustini
Ordo predicatoz
Ordo minoz
Ordo carmelitaz hz cappas albas aptas
Ordo fratrū de montemagno hz collobia nigra
Ordo fratrū de tercia regula scī francisci

Hactenus ap̄ si ordo templariorū dolendo non est ꝓ huc usq; fuit ordines ab ecclā nōna approbati

Ieronimus ap̄ dn̄m de gen̄e mōchoz sūt cenobitaz et anachoritaz Cenobitaz e gen̄s monachoritaz ꝓfectus Cenobitaz e vita sotialis vt collegiales e nomā ad exercitiū ꝓfectiois q̄ se mutuo in cenobijs h̄o est clastris mutuant vbi et exemplo et exercicio que ad ꝓfectū ꝑtinent Anachoritaz appetit vitā solitudinis q̄ e in unus ꝓfectus qui solus sibi sufficiunt nec alioz regimine indiget et solo spū dei regit Quid em illud ap̄ ꝓfectū e ꝑtinet ei ap̄ ad ꝓfectū conferat Ista vita solitaria vt anachoritaz si diute assumat ꝑtinet ante cenobii vt collegiali q̄libz e aggregatus cenobitaz Cenobitaz ꝑmi auctoꝛ fuerunt apli q̄ ꝑ collegia hec inuenerunt et usq; seruauerunt Sed anachoritaz auctoꝛes dicit finisse in veteri testamēto Helyas et Helizeus in nouo testamēto Johēs baptista Paulus ꝑmus hermita Antonius et alii hermite ap̄ idem vult anachoreta et hermita

Ista ꝑte apl̄oz manente nigri amicti et aggregati fuerunt ex clericis maioz qui monitu ꝓpheti fugerūt ad fidē qui ꝓpter tristitiā mortis xpi pallium sibi nigrū elegerunt et q̄ ꝑ fugerunt clericū ut amicti vestri voluerunt de isti le q̄ uestri ibi ex̄ hoz reperit h̄o ꝓpe refloruit in ecclā bti q̄ntini Ex ordo canonicoz ꝓmi ab apl̄is ꝓpe a bto augustino regulariter instituti sub primo ejus ante ꝓbito ꝓpe epūm carnotens̄

Postea augustinenses suppleuerūt exordiū a quōdā paulo tebeo ꝓmo hermita Anno dñi 281 quidā longe post bti augustini tradidit regulā amedi

Ist ordo cluniacen. incepit ano dni M° LXX° IJ° sb abbate hotbto et M° CC° IX° in spe° historiali li° 26 ca° 29 et ena in polycronica li° 6 ca° x

Ist ordo grādmotēs incepit ano dni 1076 sb pre stephano grādmo et M° CC° IX° in spe historiali li° 26 ca° 26

Ist ordo cart[h]usiēn incepit a° dni 1086 sb pre bruno et in spe historiali li° 26 ca° 82 Ist li° 28 ca° 8 et in polycronica li° A ca° x

Ist ordo cisterciēn incepit a° dni 1088 sb pre robto abbate in grez mōchoz et in spe li 28 ca° 8x et in polycronica li° A ca° 18

Ist ordo ioh[ann]itaz sive hospitalariorz sci ioh[ann]is in ihr[usa]l p° fuer fundat[us] et institut[us] an° dni 1099 sb pre gherardo et i[n] hist[oria] thasolomitana ca° 6x

Ist ordo p[re]monstren incepit ano dni M° C° XX° 1120 sb pre norbto et i spe hist[oria] li° 24 ca° 28 et in polycronica li° A ca 16 Ipe paschalis p[re]e de norbto d[omi]no misse sibi q[uo]d de gese p° p[ro]p[ri]o [illegible] rancken postea archiepe magdeburgen[sem] qui ob ea bta vite habuit et a[rch]ep[iscopu]m ton[sura]m monstr[avit] e a quib[us] ordo no[men] accepit

Ist ordo templariorz incepit a° dni 1127 et in polycronica li° A ca 16 et in speculo li° 24 ca° 29 de fundac[i]one istoz refert i spe° hist[oria] ubi sup[ra] de postea ipe jo ppe 22 p totū mundū destructo e An° dni M° C° XL° IJ° et W

Ist ordo de Sempringa in anglia incepit sb pre gilbto An° dni 1148 et habet in legenda sci gilbti

Ist ordo theutonicoz incepit in ihrlm ano dni 1139 et placet in hist[oria] thasolomitana q incepit tēp[o]re p[ri]uilegiō ca° 66 sb fred[er]ico p[ri]mo imperat[ore] a q[uo] bulla aurea nūcup[at]a emanauit bremēs et in primis qui infirmos debiles et vulnerator benigne et humane in expedic[i]one tre sce tractauerūt

Ist ordo walli stanlin incepit a° dni 1204 et placet in regla eoz

Ist ordo fr[atr]m sce trinitat[is] incepit a° dni 1198 et placet in regla eoz q[ue] debebant observare hui ordis de ordine redemptoz captiuoz in terra sm

Ist ordo p[re]dicatoz incepit in stephlegia sb pre dmico An° dni 1206 et placet in polycronica li° A ca° xx 33 et in spe li° 30 ca° 42 et li° 31 ca° 62 64 et 66 abiit at bts anno de post a° 1226

Ist ordo minoz incepit sb pre francisco Anno dni 1212 et W[illelmus] Reynaldus in polycronica li° A ca° 33 Ist ordo sce Clare q uiuit e sti francisci incepit a° dni 1222 in tuscia

Ist ordo sci salnatoz incepit in suecia q etiā d[icit]ur sce birgitte Anno dni 1376

Ist ordo carmelitaz d[icit]ur incepisse ab helya a helizeo quoz successio ipe p[re]dicatoris sepi uenerunt i ihrlm quoz q[uid]a A ano a passione dni 28 ad 1209 hui 22 ex passici in ihrlm religiose uixerūt q[ui]a scripsit q[ui]dā nāe eoz ap[osto]lic[u]s q[ui]dā pietr apl[ic]us inchoche 20 regiā erāt q[ui] adiuncte in fide cathol[ica] sb hist[oria] sce mt[er] ecc[lesi]e d[icit]ur antiqor q[ui] ut d[icit]ur 2° ethe y[con] carmelite p[ri]us uocabat a ano W[illelmus] tue natus e ypis ac[ci]t et xxx° ano regni baptizati sui ab ipis q[ui] duc eoz ethe bap[tiza]t[us] e

et p̄ diuersa loca ihēs bap^r hēmite qm̄ p̄decessores hebe antiquior p̄rim̄
sui ordīs vestigia sectantes demū eps ypō a dō accepto fidē ad hesernū vsq; ad ā
m̄ dn̄i m̄ccc xxij quo sub ānō regulā bēi basilij a quib⁹ hēmite a sē iohē
p̄decessor hierosolimitano susceperūt.

Incipit hystoria longobardorum.

Tempore pelagij pmi longobardi in ytaliã venerũt hoc mõ
geus etenim ẽ quam eãt germaniã plurimi pplẽ sed q de littoribꝫ
oceani pte septẽtrionali egressa ei pbellozz multa certa
mina diuisaz terraz arabilꝫ tandẽ pannoniã deuenisset
vltra nõ andens placẽ sibi sedes in ea ppetue habitacois
mstituit hii primo hyrnli postea longobardi appellati sũt hns qđ ex
peãt noie albuyn⁹ vir quida fortis et strenu⁹ cum ei rege sibi vi
cino pmi gentes ex vicinatu odiũt et regẽ mittat cum pte filiꝫ
pdi regis occisi qui sibi in regnũ succedat in ulaonẽ pribꝫ fui ei
albuyni mani armata pcessit Cui quẽ albuyn⁹ ex certu suũ mont
rpi supauit sibi et mittent filiã quoq sua cũ multa duces et in uxorẽ
accepit ꝫz et de capite ipi⁹ regis scalpã sibi paraut q̃ regẽ arabichi
ces mdo bibebat In ill at diebꝫ iustin⁹ minor imperiũ gubernabat qui
quida pnapẽ habebat qui dicebat narses vir quida nobil et strenu⁹ q
ei gothos qui tũ ytaliã inuaserãt pdes ipos sepauit et regẽ ex atti
la flagellu dei odidit et amissa ytalia pristina reddidit Qui p magnos be
neficijs magnã indiã ptulit a tõmo qua ppe apud imperatorẽ falso crimẽ
amisit deposit⁹ q pdes mstinos Vxor quoq imperatoris sophia hanc etiã
hã sibi misit qđ ei ad anellis suis fuet filare et lanaz pesa domidẽ Ad
hec verba narses erit Et ego tibi talẽ telã ordiri quã qđ donec diuert de
ponẽ nõ valebis Neapolim ergo narses secedes longobardis mãdauit
vt pauperiã pannonie cuncta deserent et ad ytalie fertile solũ possidendũ adhuc
tũc quod audiens Albuyn⁹ pannoniã deserut et ano ab incarnacõe dni qui
gentesimo lxxmo primo cũ longobardis ytaliã intrauit Erat at ei adiacẽs lõgis
barbis valde portẽ dñi ei quida vir exploatores ad eos venire debent
precepit Albuin⁹ vt ees omnes solutos crines ne mẽti arripuerit vt bar
bati hories ab exploatoribꝫ crederẽt et sic lõgobardos a lõgis barbis sint
nolati Barda enim in uxz magna barba sonabat Ingressi igit ytaliã ees fe
minines reperũt eisdẽ habitatoribꝫ interfectis pauca at tribꝫ annis obsessa
reperũt tandẽ Rex at albuyn⁹ nunciat se ees vrbanos octauo vel die pla
cia intrare debẽt equꝫ ex ea portã aurifex gemma flectes ciuibꝫ quatinꝰ ei
vrgẽt surgẽ nõ valebat quousq ad ãdoiacem ei vsq̃ vrbani rex mandauit
mittant Mediolanũ ergo lõgobardi ingressi totã fere ytaliã mt breue
spaciũ tpis subiugarũt Ticinũ vrbem et cremonã et comaniolã qui alteã Roma vocat est
ex eo at tempe sũ adhesisse Cui gr rex albuin⁹ pacẽ dẽt et quodda magnũ
cominiũ pparasse ex phũ sui quẽ de capite regis sui fecerat an fieri fuerat
ei ex ea bibẽt et vxori sue noie Rosmunda ex ea bibẽ fecit dicẽs bibe ei pris
tino Ex ei rosmunda dixisse odm magnũ cor regẽ suscepit Erat at regi dux
quida qui qui ei domicella regie artis ministrabat Ac absẽte rege Regina
qđa nocte sue ancille cubicũ intrans pdam duce ex pcõpli⁹ ancille mãda
uit vt ad se illa nocte venire debẽt Cui ei venisset Regina pdam duce ancille

Anno dñi

Ille mstini fuit odẽ
sup q̃ scripsit cronicã

q pelagij fuit ãno dñi

se supponunt et postmodū ei dicunt Sac q̄ sit. Quā illa ex voce agnoscēs ve
hemēt timuit. Ad quē illa ne timeas nequ formides volo enī ut de viro
meo q̄ primū meū occidit et de ej capite simpā fiacēs me ex ea libē fiat
me deinceps vindicē. Cui ei ille nō acquiescēt alui ei se ineūte p̄misit qui hoc
negocium perficeret. Vii illa arma regis subtrahens spatū pij me cāt ad lectulū
capiendū nec illi aut enagmari possit forte colligant. Quadā eteni nocte dū
rex in stratu suo dormiēt ille mē cubiculū intrare conat. Qui rex senacēs de
stratu suo exilijt et spatā arripiēs q̄ cōpe nō valēs ei stabello mitē se defe
dēdit. Qui ille ei cēt optimē armatus in regē irruit et ipm occidit. Capiēs
i. promptos thezauros palatij ei volumina varieā ancipit ubi deus esset
et si ei volumina quedā imiene pulcherrimū p̄fecti manēne audisset ipm in
eis libē desiderare venenū vino admiscē properant. Qui ignaritudine ille plen
acēs nūber eorū ut residui biberāt. Quine ei evasisset ille enagnato gladio ei
ibi bibē cecidit et sic ambo perierūt. Quadā rex quida longobardus noie Ado
loath baptisatus e et fidē xpi suscepit. Et et thendelma longobardax regina
ypaniissia et deuota apud modicū pulcherrimū oratorū mittunt. Id ei
regina gregorij libros dyalogox tibi misit. Quue unde noie Agilulfus primo
duce tunc mediolen. et postmodū longobardox regē ad fidē quūt ei romano ipdio
et cuia ei pace hre fecit. Sicut in festo pasche et pētecosten sīl e pay me
dionob et longobardis et in gregorij in cena festo anteri mittunt in officio
misse loqē dñs pace ea. In natiuitate quoq; iohis baptiste pdicax pay et co
uersio amphi obtenta sunt. Mortuo at gregorio hij noīb p. Imperauit Cauano
et Romano bolsano exarchatu tuscano tuo tuscano exarchatu tpe quo Imperatrix et ecclia
longobardi iqt. Romano Imperio plurimū molesti erant. Licet fidē xpi suscepissēt
rex ei Agilulphus rex longobardox romanā ciuitatē sine possessionib; et do
minio optinuisset. Stephs ppa q̄ Zacharie successerat ad primū regē Francox
cum longobardis anxietatē pertulit. Primus at expositis gregorianis
exercitū in ytaliā venit et Austulphū regē obsedit. Quo pl. obsidēs
cepit et cōne eme oīa pdia q̄ abstulerat reddat et ipsi amplius nō inquie
tet. Et recedēte primo Austulphus iterū q̄ promiserat nichil fecit. Qui tū
post modicū dū venatū pgit subito exspirauit et desiderat rex eidē fuc
cessit. Cui tpe Adrianus pontifex. Primo at pl. multos tribulos defectio
karolus magnus filius ei eide in regnū successit. Et tpe in urbe sede Adriani
pontifex residet. Misit igit pdē Adrianus ad karolū magnū regē Francox
postulat ab eo adiutū cum desiderio regē longobardox qui post mortē pris
sui Austulphi ematam urbē primū infestabat. Qui karolus magnus ad
diens magno exercitu exercitū p̄ montē semisinū ytaliā intrauit et pa
piā ciuitatē regiā potenter obsedit. Et ibi desidē capiens in exilium
misit. Et hic terminat̄ est regnū longobardox. Leo at ppa defecto adriano
karolū p. magnus benefacto q̄ eme urbe gratulat. et ap cum longobardis
valde mirat. et cū in ytaliā venit venerant. Anno dñi. dcc. lxxx. iiij

Biblia Tabulata.

Hanc gregorij sedu
cõdm aj et lxxvi

Ad dnm gregoriũ hoc nole deamb̃ Incipit hystoria sigñal. Ab origie mũdi
vsq; ad pmi ãnũ pontificatꝰ sui qui fint ãni ab matrimõe dm aj et lxxvij
Ab origie veõ mũdi v.m. et xxvb z hoc dñtaxat secdm minorẽ nũm q̃ne
plequnt Ihẽonimꝰ et enselbiꝰ vez secdm maiorẽ nũm sñverũt ãni vi aj
et lxvi et hũc ponit beda q̃ne eã vsualr tenet eccl̃a

Sanctissimo pri ac dño gregorio v. apl̃ice sed̃is pontifici bernardꝰ
de antiverpia clericus deuotꝰ pedũ oscla beat-
miter ac etiãm cassas manus lynane adiectionis
ensis. vtilꝰ busiano lrãr qmbꝰ memoria rõtꝫ
nominatim redit qd̃ obsciant oblimio Ideo ego
negatus quasi nomiꝰ qnã libꝰ pdecessoꝝ vro
memoie clemẽtiã q̃dam hystoriam ab origie mũdi

Quoniã michi et mi
qua bone
vsq;

ad sua tpa scribẽ inchoaui quã tamẽ nõdũ ad plũ redegi q̃ cessante cã cessant effectꝰ ei
effectꝰ quonsq; veniẽt qui semen frãs mortui sustinet Itaq; subtracto stilo cessãb ab incepto
magnopie meo iã semiaplew dñs meꝰ Iuuo de turre venerabil memorie epũs mi precepit
vt vob quã iã dm desiderati cupiebam nono scribẽdi mõ ac solitũo inchoata suc
cincte q̃stringere z inde vtilia q̃q; breui expedio deflorare Cui ego adhuc impigeo nõ
luculẽti veritate anteponabar eloquij sꝫ meor captum q̃nt potui deserue veritati et
hãc signãlẽ hystoriam in solacia vob scripsi vt in fuerit sclarius expressus tumultibꝰ sen
sibꝰ oculis vt alijs diuinis studijs adhĩ velud ad solacia et ad recreacionẽ spũalẽ
ptim q̃ recreatꝰ Ita legit in sacr pagiñ collacionibꝰ q̃s insulit Quidam q̃ sed̃is eccl̃ie
cui vpũs dicasculꝰ q̃dam in tractabat maiꝰ diuinis studijs fatigatꝰ Nempe tui timor
et reuerẽcia q̃ sepe retraxerat manũ volentẽ impiare calamo z insufficiẽne lugerent
q̃ plurimi interdũ q̃ nõ plane timui tui vite totiꝰ cursum tue gubnatricẽ et nõ g
nante si ei aggrederẽt impius sermõe tm magnũ opus lacte q̃ ab scolis g̃matice
stilũ plenarie nõ agnomẽ humilis tui Ne non credidi si fluentis vsibꝰ hoim plurib
fistula mustraret q̃ roselat sepe dñs pmit q̃ sapientibꝰ absconderit z reuelarit mica
nerit salutẽ samarie et sõmgal baalam dñm sum a via illiata reuocauit Opus
itaq; ardũ z satranã aggressus sũ magnitudiẽ mole nõ q̃ sufficiẽtes simꝰ aut aplis
cognitũ alq; a nob quasi ex nob sꝫ sufficiẽna nra ex deo ẽ ab eo q̃m dr aplus os tuũ z̃
et abbi dñ scripsit ad reges z principes z̃ Dicane legit q̃ in libro saturnaliũ et in
libro senece ad lucillũ legit q̃ aples imitãe debemꝰ qui colligut flores qmbꝰ dnus
et in fanũ dispositis varios fructꝰ in vnũ saporẽ artificij industria et q̃dã ingẽs sui
pietate tũsfundit et abbi legit apl̃os a apl̃is doctores ab apl̃is z a doctoribꝰ alij
doctores sicut hieronimũ de libris origenis Augustinũ z bedã de libris Ambrosij Ambro
sium veõ de scptis ariemus et senece gregorium quoq; de augustino z hieronimo nõ solũ
finiãs sꝫ verba rpã in eam animum aduertisse Ideo q̃ cor imitatis vestigia q̃s optimum
ex dnsor sacr doctor et hystoriarꝫ dator nõ q̃ modũ doctoꝝ vl tractatoꝝ sꝫ q̃ modũ
ex excerptoꝝ vob in solacia copulam confidẽs in dño q̃ cor deũ in sue in pũi optimo
sonare breuiꝰ et delectabiliꝰ q̃ vbi nati sũ audiant Exemplũ cã in libro saturnaliũ
affraniũ cognatꝰ scriptor legimꝰ sic diuisse Eneas virgilio vergat si ad sin ornatũ ex
animis quedã ab homẽo vt alijs animaduertit primo grã in hoc habenda ẽ ei q̃ in opꝰ pre
tio mansit cor deũ tũsulit quos iã neglectui et risui habebam⁹ et q̃ pauca Demq;
et medio tũsorbẽdi et mõ mutãdi cõsentiẽ vt q̃d̃ alienũ apud eos legim⁹ mel⁹ ibi
q̃ vbi natũ ẽ sonare mixtum et dr helmadꝰ q̃ ai virgilio obiect eum alienos vsꝰ suo
opi inseret venit magnaq; ẽ virtũ dana de manibꝰ hailis cytharizet Quasi ergo manꝰ
filꝰ gigantũ humeros positꝰ cor busiano specialabat longiꝰ q̃ et vpi et elegãcius cor simias

Biblia Tabellata

qꝫ iã vetustas hoīm ne negletas ꝯsi iã mortuas aboleueãt in quãdã nouitatẽ ceñae fisc
atam ꝺz qm̃ de mazio legit² qm ñ multa ꝺuasset egregie ꝙ fieme glam ꝓdideãt vna
sui iactatioẽ ꝓco nõe me iactito nr̃ ꝓsumptuose ꝓnõ opusculũ simplicr meũ ẽ assero qz
pauca et quasi nulla addidi ex meo ꝺz diu ꝙ multoz est auctoritate meñ vero sola pẽ
z figñãr ordinatio Verũ qz fides veritati veroz amicicie nõ desideãt z ꝓficuis ꝙlocãt
sepẽ vetus sensus mẽdicitat² veritas imitatur veroz volẽs tamẽ excludẽ exceptiones
vethoratas colozibꝫ ꝓtermissis verbis simplicibꝫ usa scripsi In quib⁹ et geneologiã vsq ꝓ
sequẽs eã vna cũ patriarchis mdiabꝫ regibꝫ impeatoribꝫ ac vniuersis põtificibꝫ nr̃is cõ
fessoribꝫ earũ doctoribꝫ hereticis philosophis medicis poetis z quibusdã tã eueñibꝫ locis
congruis ãnotaui In illis noce bñdã qm̃ ẽ bñdcõ mi sẽla

Ih m spiano legit² figuã clemẽtur de ꝙbꝫ scribit² mẽsa
ꝓ ghezardu ꝙ hãc ptisio cũ bre⁹ Deñ scribit
opa sey dier qꝫ posit z exposit figuam clemẽtur

Ie nõ aũt te greciste e⁹ fuerũt angli missi ad e⁹ angulos ẽre redeũtes e⁹ leis detulerũt
Michael ab oriẽte retulit R Gabriel ab occidẽte nũciat D Raphael vsq septẽbrionẽ
pozrbat R Uriel vsq meridiẽ tulit M z te colligẽtes leis legerũt adam ꝙ no⁹ dñs Ihc
imposuit Vñ iã greciste Anathole dcit R Dysis D Contulit arctos A Messembrios
M colligẽ fiet adam ꝺz iste fabulose legit² qz stell no⁹ imposuit nõ fuerit cũ adam
cũ ipẽ legit² no⁹ imposuisse qñ arct⁹ Bene quidẽ dr angꝰ sẽ ieronẽ ymaẽ w qm e⁹
sermõ hꝫ vocabli adam quatuor orb terrarũ plagas ꝙ grecis appellationes dẽmostrat²
dicit² em̃ grece meridie mildi plagã anatole orientẽ disis occasũ arctos septẽtrionẽ et
messembros Meridiem.

Anno vite adam xb̃ nati ẽ ei
Caym et sororẽ ei calmana nõ
statim n⁹ eodẽ die ꝺz mẽ ꝙsos
nullꝰ est natus plures em ge
nuit filios z filias ꝺz dissẽtẽ
Seth assumãꝫ ꝓ quẽ fuit repa
racõis humane vsq adue⁹ redemptor

Adam / Eua

Anno vite adã cxxx
omicidij z abel quẽ e⁹
a fratre interfẽctũ adi
et euã c anis tãdẽ
ꝓ luctu agnouit eaz
vocez sim z geseth

Adã sedm ãsdã dr habuisse ẽ
filios et ẽ filias ꝺz nõ z dr
tertiũ Anno tri ei cxxx natꝰ ẽ
ei abel z sororẽ ei Arbõat et
cũ cet cxxx ãnoz genuit seth
sedm hebreos ꝺz gmesaez et ẽ

Caym / gnges Calmana

Abel / gnges Delboa

Caym agricola dolens sua munera a deo respici tuet a deo macerat⁹ frem sũ abel septi
formi qđ mt̃ fecat ꝛma nõ rẽ dimisit Inuidit / doloſe vocauit / occidit / negauit
despexit ꝓmam nõ egit ꝛtem postea vagus et instabil fr̃s supbꝫ tẽ et ꝙsi cũs terrenq
cultor m tẽ ꝓmꝫ gaudet rapinis z violencia opes cõgregãs suos ad lacrimas ꝛa
cauit mẽsuã z ponderi inuent cultor mũdi timẽs quos deserat z ob seruitutẽ suos
suos in urbibꝫ collegit

Inuidit adam m agro damasceno fratri et
m paradisi vñ e⁹ expent flumia tñ latꝫ qđ tñ gressũ mandati certꝫ z vt dicat⁹ rpa die
q̃ comedit ꝺz salꝫ sup die mũdi nr̃ hoam septi ꝺz pnãcati et planxit ꝓ cr̃ hoam nonã sp
certi vñ nonꝰ adã xpõ suo ferẽ ore tẽ tribus hõ sepẽ ꝛuia sup e⁹ de pen debuit gemit
et cr̃ hoam nonã exspirans latroni adhuc paradisi desperanti

Inuidit filiorz Caymi

Enoch
yrad
Mauuel
Matusael

Seth
Enos
Cayna
Malaleel

Seth ano etat⁹ sue c ab origine mũdi
ꝛ xxxv genuit / Enos cum a⁹
etat⁹ sue cv ge Cayna ab origine
mũdi a⁹ ꝛ xxxv Cayna cxx a⁹
etat⁹ sue lxxxv ab origine mũdi
ꝛ xcv ge Malaleel

Inuidit filiorz seth

Ta · bu · la · m

Lamech — **Jared** — **Enoch** — **Olda** — **Sella** — **mathusalé**

Lmca filioz aym ont qlis xpc fu
eit na lamech pj bigamia metro
duit z adulterii. genisit ej cuj pj
genes artes qsda et enosita tes
adinuit. Ipe en dm vnecv aligiez
oclox merit sagittarij sint asn
aym misecit evisumas en fezunt
structeia memor latitie

Olda vxoc lamech Sella

Jubal Caym — Jubalcaym — Tubal

Tabel — Inbal — Tubalcaym — Noemia

Jabel filij olde z lamech portan
tia tentoria pastoz admeut z
ad mutanda pascua greges q or
dinauit et mutatcib; distinguit

Inbal at pcrtia sonoz musicaz
sue adinuauaz que pmet ad
voluptate auditu pj inuenit hj
sunt ptr cane en arthuara z or
gano ad instrumeta q longe pj
ncta sut q mutor sunt musice et
adinuentaz aut labor pastoib; qsi
in delicias vertebat

Tubalcayn filij lamech ep Sella ar
te fer tuit et sculptoias metallo
z aserumetes gnis tene et hbidi
oclox pmj adinuit tes bellicas de
uenber exercuit

Noemia vcc soroz tubalcayn ep unit
Sella partem pare tepide inuent

Jtribj filij Noe tepuit gnationes
hoyn de Japhet vb de cham yoy
de sem vxbj qui distributi sut p or
be Sem optinuit Asiam Cham
affricam Japhet Europam domi
ni Sem h rem insistem;

manaleel a° etatis sue c lxv ab origie
mudi unt lv ge Jared Jared a°
etatis sue c lxij ab origie mudi de
xxxij ge Enoch Enon etatis sue lxv
ab origie mudi de lxxxvbij genuit
matusalé Et ipe enoch cet anoz cu
lxv trislatus e dnitus in paradisu vi
fice tpm cu hcha veiat et pces ue
da fidelin ad pces gntat Et simd isse
septimus fuit filioz seth octauus sic la
meth septimus in filioz caym fuit pessi
mus Iste enoch tpe adam uedit mortuj

Adā mort²

Mathusalé etatis sue a° c lxxxvij
ab origie mudi de lxxxvij genuit
lamech vuit sdm hoc mathusalé pj
dilunij qm anob n̄ra legit trislatus
n̄ fuisse i archa Hic dnus en fuisse
mortuus an dilunij anb vij Iden
d° ogh ano q fuit dilunij qd cau ipm
no hb geneb manifestat conenit ey
dē q vixit anb duc lxxxvj

Lamech etatis sue a° c lxxxvij ab
origie mudi ubi genuit Noe

Noe ano etatis sue v° ab origie
mudi m v° lxxj genuit sem hu
ueli anb archa edificauit qb; pdi
uit hoib; ad pnam eb ippe cu
corripueat via sua na filij seth quoda
religiosi cu phibuerem a dc pcis fm
apli euangelistam uicti filiab; caym
sut mudi de quib; gigantes sut gnati
uri famosi poteces unib; q mob;
corrupti Erat at archa logitudie
cc sut cubitoz latitudie l altitudie
xxx ad mom cor sut huiani m q logi
tudo sepaeb maior e latitudie et
de eb maior altitudie e at longi
a plata ad dnc latitudo a late ad
latus altitudo adorso ad uetre. et dc
uoc tradut hos cubitos fuisse geo
metricos qui q unz mesb xv pedes
dnuia utute ustid u sut e no humana
Et mensi me archa anno etatis sue vi
mudi ueo ab vi lxj sdm hebraicos
sdm lxx n Jerusalem Icm no
plene pbit hr methodij m

Et m h timat pma mudi etas

Turris babilonie

Noe

Nemphrot filius filii cham qui
cepit esse potens et robustus
in terra fuit venator coram dño
unde dicitur quasi dicat
ut nemphrot venator coram dño
Fuit autem principium regni eius babylon
et arach et archad et chalane in terra sennaar
Egressus est assur et edificavit ninive
et plateas civitatis et chalach
inter ninive et chalach
Babylon quidem ut dicit leo fuit ysa
ex una metropoli edificatores omnium
civitatum que fuerunt in circuitu
Sem

Habuit autem mille passuum erat per quam
dicit ab angulo in angulum qui est
sil' lyon ex vii vel duabus leucis mi
nus duabus leucis propter habitatores
ibi turres tue multum passim et alti
desunt duabus leucis a latere in angus
tum coartatur ut vix duo currus simul
hinc a lateribus sustinent ut ait theo
dorus historiographus grecus et ut dicit
ibidem leo hec materia fuerat uti
lateres et bitumine indissolubili quod
nec aqua nec ignis dissolvi poterat et
quia ibi effusum est labium hebraice babel
graece dicitur babylon a quo totum regnum
omnium babyloniorum latine est confusio
describit autem ibi tesqua marmorea
arietes statuas lintres plateas quo
fulgentes et multa alia que pene
videntur impossibilia in hac edi
ficio dominus ligneas edificationes quidem
ut ex uno lapide lignum alterius nobilius
ligneti si aqua petentibus lapidibus et alius
ligneus porrigeret simul assatibus appo
sitis per orbem triplicem in domibus regionis
hic sedem imaginaris suisse varietates
sic differentie et filii quidem cham affrica et assur
europa et sinus domestici. Hec de hac
passim dicuntur late sequenti

Assur

Sale

Hebez

Noe post diluvium vixit annis cccl et
mortuus est cum esset annorum dccc
usque ad abraham de nostris aliquos
amegnacot quem pie deum coluisse fe
runt est Noe vero adhuc vivente
nati sunt secundum philonem filii quadam
simul genesim eo et tribus filiis ejus
et eorum successoribus xxviii viorum et
hystes simul se tres duces Post di
luvium etiam homines et diminutis eorum qui ante
fuerunt paucorum tum ut sterendior vi
tae vetustatem nimium vicissitudo hominibus ait area
solum terrae finitimis pasceret Post
diluvium ortus est quatuor principalia
regna Assiriorum ab oriente ubi primo
regnavit belus Sicyoniorum ab occidente
ubi egelaus Syrorum ab aquilone ubi
Egyptiorum a meridie ubi

Cam

Iaphet

De isto cham leguntur villarum ibi primo
qui ante diluvium quasdam signum magno
num | tenas in diuisor | metallorum la
nis | et dimissis lapi | dibus subsistit
tenas | absedit qui | ti post diluvium
terre | unt et aqua | nit Ab eni an
sub e | unt qui pa | tre et fres de
ferre | eas i archyt

Chus

Gomer

nemphrot

Primus iste nemphrot de filiis chus regnare
cepit super fines suos Cujus exemplo
regnum cepit zezirum super filios Sem
Suphen quoque super filios Iaphet

Sem post diluvium etatis sue anno c u°
ab origine mundi anno vi c lvii genuit arphaxat
Cum etatis sue xxxv anno etatis sue
xxxvii ab origine mundi anno vi c xcvii
genuit sale Ab isto arphaxat cuidam
sale Samerite et indi
sale etatis sue anno xxx genuit heber
a quo hebrei Ab isto arphaxat et
sale michul in multo famosi legun
cuemisse
heber etatis sue xxxiiii genuit phalech
ab hoc etiam sidit assyrii dicti sunt he
brei quorum domus est fuit principe

Tabellata

Et sa[d]. de q̄to [et] passuū turrī babilo me q̄ fuer. ihē[us] dicit q̄ tria mi lia passuū faciūt duas leucas v̄ sū tri istī ingrālēs dicūt q̄ mille passus faciūt dimidiā leucā z duo milia leucā integrā Ītē[m] [et] tres pedes passū faciūt. passus q̄ octo vi ginti quinq; stadiū. sic milia des re cto faciūt stadia. duplicatu dat t leucas. Et ita sedm hos vīj mille passus faciūt dimidiā leucā. Sed cleō[n] mille passus faciūt duas ptes vnius leuce

Phaleth

Lingua hebrea q̄ ante diuisionē linguaz non dicebat[ur] hebrea sz humana sim plr̄ vt pote q̄ hoiēs ipi vtebāt[ur] hij hebr. filij noīn habent ab eucthi phaleth q̄ tēpe diuisa ē terra.

Iste phaleth cui cet anoz xxx[ta] ge nen vel regnū ā[n]te eum fuit. xxxx ab origie z̄ diuidi ap̄ch[ri]st hij phaleth amis. s. sale in luca vocat[ur] cainā qui addidit sale posthu dā ihēm Et licet plures diuisiones fuerint q̄ isto tū phaleth z̄ q̄ nullus hoīm diuisio fra ē et in isto et ī filijs ej antiq; remansit lingua

Diuisio Orbis

Sunt aūt quinq; zone mūdi. due extreme inhabitables p̄ nimiū frigus z dicūt[ur] frigide zone. Media vero inhabitabil p̄ter nimiū estū z h[ec] d[icun]t[ur] torrida zona eius q̄ duo capitū duabus frigid[is] subdita tpaū sūt z habitabilia. Et sic due zone sūt habitables vna aūt torrida zona altera vlt[ra] licet mi sint due. vna tū tm̄ redim[un]t habitabile inhabitū vt totū ptus marcobius dicit[ur] dicē ihīm. Et sic[ut] q̄tuor ej d[icun]t[ur] sinꝰ eiusd. q̄ p̄ q̄ similes ē repertes nr̄e habitationi z illoz. ideo ore dīi ē ibi hoiēs posse vnie et ita marcobiū nō affirē te hoiēs ee in sda habi tabili sz ee posse. Ponit eqnd̄ plures phōz nob antipedes. Ille ponit z nob ee antipodes z ille antipedes dicētes qui ill nob ē istī dies ē qui alibi estas alibi hyems qui alibi ver. alibi autūpnꝰ. Sz q̄m fabulosū. nobis ee hoiēs a nob in nr̄a habita bili p̄manētes ad quos xp̄s ia venit humanate z passus id de nr̄a habitabili hic loq̄m[ur]. phōz opiōes omittētes vnū i[n]t habitabil extēdit[ur] ad ē[st] ptes mūdi z q̄tus tpaū d[icun]t nō tm̄ in oib; eq̄lr̄ tpata. Nā ē torrida zone q̄ q̄nor ē ethiopia libia media egip̄ē z sic. Oriana frigida. fri z hyēs. Orientalis vero mixta ex vtr[is]q; fri gida et sic eq̄lr̄ distās egip̄ē tpaū ēmis q̄ tres ptes p̄ncipales Asia Europa z Affrica Incipit aūt Asia ab oriēte z extēdit[ur] latera[li]r̄ ad septētrionē z vsq; ad torrida zonā Terminat[ur] vero meridi lani et thanais fluuio media p̄te nr̄e habitabil tenens Europa vero z affrica in duas alias tenēt incipit aūt affrica a finib; egypti p̄ges mū meridiē p̄ ethiopiā vsq; ad adla tē mōtē A septētrione mari mediterraneo clauditur z i gradiuū sitū finit[ur] ab or ortu vsq; occasū. Europa aūt ab oriēte lacu meotidi. A meridie mediterra neū mare. Ab occidēte oceanꝰ. A sep tētrione frigida zona. Et istud z totū vt p̄scribit[ur] patet in figna lateris subsequentis. de quo forte ad dante in fine operis plenius p̄sequem[ur]

Reu

Ren vero iste vl Rugau ni cet anoz xxxta ge sarug. ano emis sede elam fr̄is sui exortū ē regnū sathiz sz me sonis z egiptios dnāt. ceno habitū ē de antiquitate regni timden sathe sz visi antiquiores

Jazuch

Iste ni cet anoz xxxx ge nachor ā no emis sede et acu hoīt[ur] regnū egiptioz q̄ durauit vsq; ad ochoziā nō q̄nte q̄ ab ocho rege p̄sus legit[ur] destructū

Regnū sothiz

Regnū egiptioz

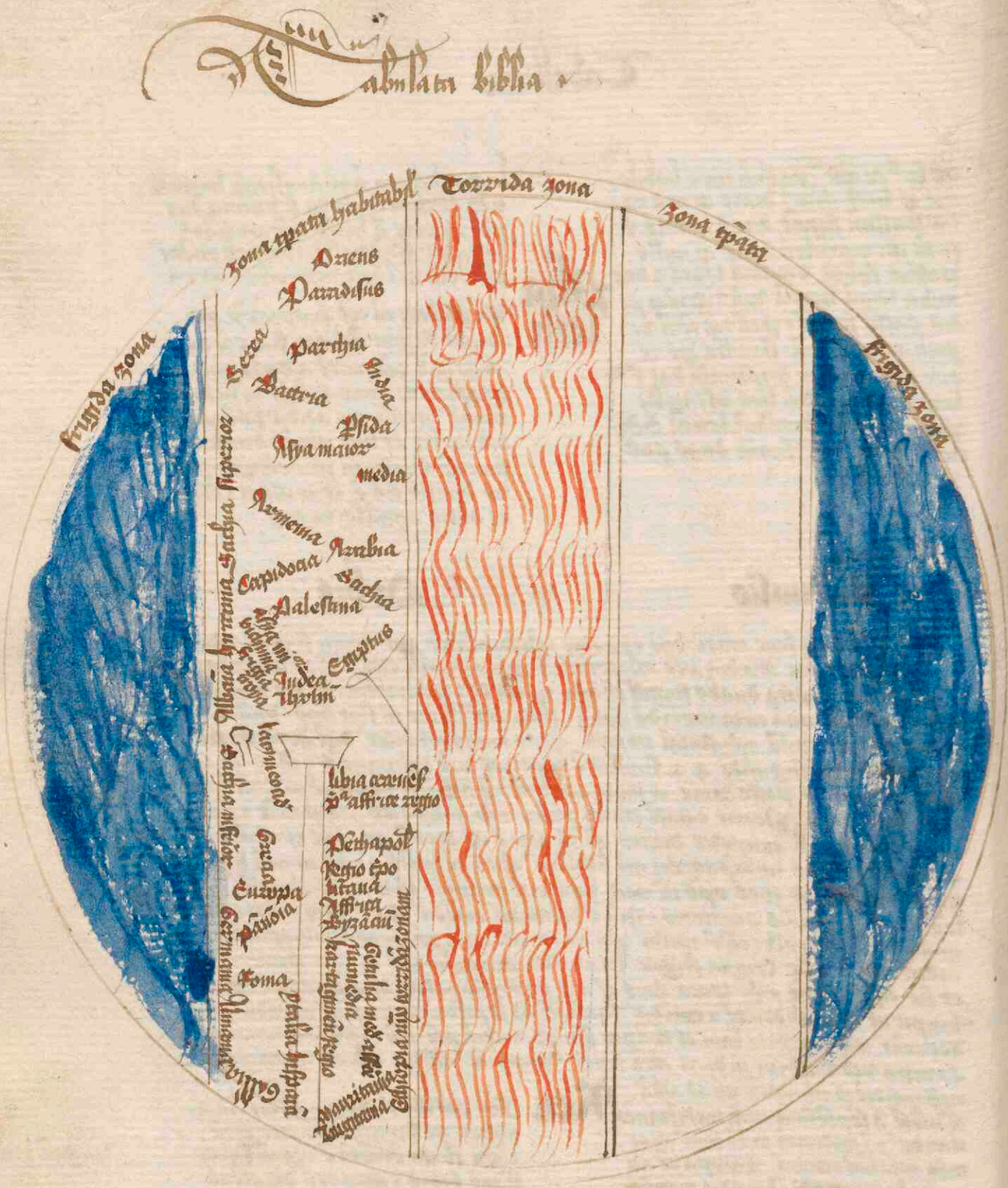
Tabula tercia
Zona tpata habitabil
Torrida zona
Zona tpata
frigida zona
frigida zona
Oriens
Paradisus
Parthia
Bactria
Pfida
Asya maior
media
Armenia
Arabia
Capadocia
Palestina
Egiptus
Judea
Libia
Carthago
Cirene
Roma
Italia

Tabula

Nathor

Nyng filij beli que h primigenit nob
amiserit liuat regnicat abrahe tpibz
sds rep Assyriorz fiunt viat Trium
regem bactrianorz qm ad zoroastres
filiu tham magice artis inuentore qm eaz
by artes liberales arte adiuenit hanc arte
plj multa tpa democritj amphiant
qui et ypocrus artis medicine magr fuit
scribit Helmandus quoz libros mirat
ipse zoroastres dr qui artem scribit quisq3 in
aspectu celi visum ab ipso conditu mediajs
voluminib3 ejs scripsit Mirat3 tm quo horos
ejs respect rap? cui mnj acti horos ejs
ostendisse legit? Ab isto nino filio
beli vt dr anno septimo exortu sibi ydolatria in
hunc modu Martuo beli nimium sola
cui dolor pries ymagine sibi fecit cui
tantu exhibebat reuerentia vt quibuslibz
reis qui ad eu confugissent placet ipm
honores regni ejs dominos habere ymagi
reperiunt impedire hij exemplo plurimi
cum suis mortuis ymagies addixerunt
et sicut ab ydolo beli retro traxerunt
origine sic ab ejs nomine quisq3 nomina sunt
ydoloz Unde enim belus deus et ab assy
rijs sic et alie nationes secundum ydiomata
linguarum fuerunt alie bel alie bel
alie baali primo et noua supplerunt
alie belzebub diuites
Martuo nino regnat pro eu uxor ejs Se
miramis q filio impetrat vt regere posset
papien pbam edicto vt qui vellet hanc
ritum vel seruare duxit mulier hec
thiopiam oppressit bello suo adiecit ipsis
indis quoz bellu multis qui pter ea
et alexandru posteq nullj metuunt vt dr
ymesther fuit anno dni ccc xl vt dicit
orosius tartari indiam suo dno subiugarit

Thare

Ista nathor est annoz ccccc
Thare anno etatis sue lxx genuit
mundi q dicit hebreus Et iste nathor
coetaneus est regnis assyriorum et Cyaxaris
Regni assyriorum et Cyaxaris
Cyaxaris Egelas vt Beda in cronicis
Et Eusebius dr q anno primo abrahe fuit
assyriorum primo regnante cepit nimus filius
beli et fuit vere q totu ad regni exordiu
tam regnat belus Ninus at quod ad regni
applicatam Et dudum hic regnu sibi ad
ami atque regis nda qz tuc Arabaces
medus Cardanazabalo assyriorum rege
victo regnu ejs ad medos tustulit sicut
quod tandem astages regnabat filia
sua Amitapi phaze de q nabuchodonosor
a cyro deuictus est cruce mortuus et regno
ejs ad psas tustatus Darius filius
dni astages cu cognomine cyro vt dicit iste
annregnat

Thare ex qui est annoz lxx ge Abraham
ante ab origine mundi Ut dicit ylum
secundum hebraicam veritatem secundum vero
lxx interpretes fuere longe plures
Esse thare non valens fuere imperias sibi
in aldea de adhuc igne illatus obiit
filium suum nacorum cum uxorem duxerunt peregrinatis
est ut duobus filijs ejs Abraham et nathor
et familia eorum in Carran Mesopotamie
ubi applet et ex eis obiit in isto
thare terminat tota etas que in exordio
usq ad ortu abrahe habet secundum hebreos
ab annos vij cc xxxv minus xv secundum vero
lxx interpretes longe plures anno

Et nisi hic terminat ccc etas

Assiriorz regnu

Assiriorz regnu de quo supra regnum assyriorum
de quo nisi sacendu q iste duo reges
nimirum ad regem mundi tradidisse gloriosissimum
quoz unus mortale et aliud immortale
meruit et meruisse quodammodo regno
rum regnum assyriorum defecit sic tu
ex altera parte alterum dissolutum Et quamobrem
alios regnos meminerim by regno assiriorum ad regnum
romanoz per dissolutionem unus ab alio
sumpsisse est Regnum assiriorum annos mccxxxv
sub regibus xxxvi vt presul descripsit
Et hij sunt primus rex qui fuit de tribu Seth
similibus sunt qui fuerit eorum regna non peruit
sed nimus filius ejs multa bella perpetrat ergo a nino filio ejs orbe regni illustrium michi est

Biblia

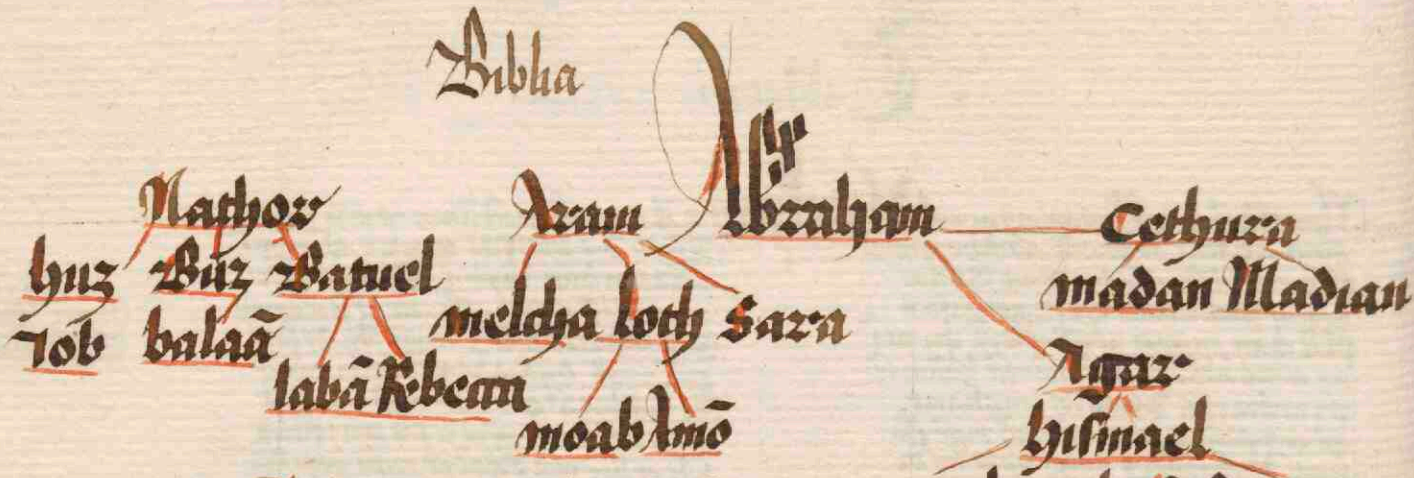

Iste nathor ai cuius de aldea et ducta uxore melcha filia aram frīs sui cuius mōāty est in Caram Mesopotamie moriens ibi prē suo thare et abrahā frē suo in terra chanaā pegrinātē hos tres filios ai alios quos genuit Sale huz Buz et batuel de quorum uno Sale huz descendit Balaam qui sōm hebreo ob diat in iob Unde obustes

Iste Balaam a balaac rege moabitarum maledicēt isral si ei blandiri loquēte pphām sibi azma z de ortu salnatoris z stelle id pphām

Iob ut traditur quida fuit secdo nre pie hale in edom qm in geneſi dr iobab pnepos esau Ex hebreo dicit nām descendisse de hus pmogenito nathor

Rebecca in duxit eleazar filia labē he ad ysaac de mesopotamia q fuit filia batuel et soror laban

Loth ai ect de secundo sexu filiabus ge moab et Amon de filiab⁹ suis frīs ebreis

Sara ai ect anor cuius mortua e filia em fuit Aram frīs ab he ex tertio in alda z uxor abrahe nre ysaac

Tres dr in hac ii capitulo sine genealogiis nominēs, vba tantum pmogenitū ac tabernacla cedar q nr pertinet ad malos Cedar em fuit filius ismahel vidimus z ha bet genealogiam quo progressus sara cem

ysaac

Sevagenario erat ysaac qñ natus fr ei esau et iacob anno centesimo e hr dr anno regni argnoz est eporthi sb ynacho primo rege et duxit uxorem de mesopotamia Rebecca et de bore

regni argnoz

Esau Iacob

Esau iste hispidus venator vendit primogenita sua lenticula filius dei e edom duxit uxores

Tabula

manaeus Iudith .s. et bethsamach suxplatatrya frē m bndaoc zrānin ngob de mesopte
tamia nī aut vnq patria omiserūt ¶ Iacob ꝛeō tū m pmogētiā tū m bndaoc
frē supplantato ad laban gmātrē suā pfia sacōs xxti āns pduabꝫ filiabꝫ eꝫ septem
mit eo quibꝫ z duabꝫ ancill eaꝝ xx filios genearūt tandē m egiptū ad ioseph
descendēs tpe fumis bndaō p ardiem xxx filiis nī eēt cplxm ānoꝝ obiit

lya labea — Rachel labā

Ruben Symeon leui yssachar zabulon dna — Ioseph Beniamyn

dathā et Abyron — gerson Caath z merari — manasses effraym

Sepha āncilla lye — Bela ancilla rachel

Amram ysaar — Hebron Vzihel — Ozihel Ysar — Dan Nepthalim

Aaron Moyses Maria — Chore

Sedm̄ qsdā de tribu dan Nasset ānxps io m apocalypsi
et alios tribꝫ nō notat q manasses filꝫ ioseph loco ei⁹ ponit

De hiis filiis Iacob in mōsi pl dicit
q de leui z Iuda dicē sufficiat et de hiis
ppō desistit

Qsi	dathan z abyron pmus me	
dia	tbi de ruben descendentes	
pō	pcipue pmoysi	dnatu
ppli	ire volentes ppe	sedicōz
qui	monerūt sug	gestar
thore	absorti sūt	

lya et rachel sorores fuerūt z filie laban
frīs rebecce

Iste chore le⁹ cū aaron de sacerdocio
inuidisse eo q ppe fuit de pmogēi
tis ysaar et io cū cet⁹ vnā ignē di
uino perijt

Hi duo filij ioseph manasses et effrym
vtpote nati tribui pl se remoti tribui
leui a sorte hēditatis

Nadab Abyu — hii duo ignedi — filij Aaron pierunt
nimo i deserto

Anno etatis xc⁹ qui ioseph nasat⁹ mundi
vero mmcclxxxvi et cū eēt annoꝝ xxij
egiptijs vendit⁹ et pl oppressus
sup totū egiptū lxxx annos tenuit
ppiatiū tandē cx annoꝝ obiit pl
q mortē hebrei sustinuerūt egiptijs
ānis cxlim

Judas

Sue vxor Iude

Thamar — her ornā sella

Pharez Ezron Hezron Aminadab Naason — Zaram

Hi moyses cū eēt lxxx annoꝝ Aaron
vero lxxxiij dnatiū pplī susceperūt
que p sex et xl annos de egipto e
ductos lege ei in deserto pclamos vol
vit dedit Tradūt quidē q dns misit
angelos suos ad ydumeos et ad ys
maelitas in pharā et exhortati eos
legē sua q in xl annis nollet vent
ad maros i monte syna in agrū
nil tumultuose copiosa Anno p dn
ti moysi finē habuit finitq hebre
orū ānno secūdo sue exitus pōti
catui fuisse pit que tenuit lxxxvm
ānis obiit at moyses in terra mo
ab cū eēt cxx annoꝝ et sepultus in
mo ignorāt ne rpm moysen p au
dacie et rpm erui ad ydolatriā
Cū em moyses in tūba etate eēt medi
ci eū cohibebat ocīs nec dētes ei
moti sūt nec unq surrexit vltr pplm

Ista thamar cū adisset m̄das duos
filios suos .s. her z onā z illi ob ig
noiōsū zelus displicet remisit vidui
am domui patris sue timēs cā tradē
dam q fuerā dicebat sedm legē cū fusca
ndi seis de ipso posset sedente i bi
uio habitu amictu cū m̄das iret ad
tondendū oues q ad vmū gaudiū pha
res genuit et zaram

Naason iste egressus de egipto tpe exo
di tribu iuda z ideo dicit⁹ est p duxit

Sarabs in crebra
Iste Aminadab quinq filios
habuit Ayoth z osa q rege
bāt planitiē in reductione
arche a domo sua et mis
tūrbi bobis ichabat q
osa timēs lapsū cohibēs
manū sustinebat q statī
mrtus manū exp̄imebat
q nocte illa pollutus fuit
cū vxore z cū q rpē ex
ercitus archa nō planstru
q humeris portare debebat
Fugit cū q abs illoz
qui cū onus cū portare te
net. vix cas paululū
manū tangit

Illud qđ frēs habet i nigrē istig colupne
De Aminadab multoꝝ stre pt. cū iste
aminadab q hic patꝫ quitq a Juda filio
iste fuerit tertius Dauid regis. et alius
Aminadab pz hayo z osa fuerit quib⁹
Dauid patet i⁹ error

Hercules ylius fuit regum argiuorum

Reges cretheum et athenensium

Diluuium mundi pestilencie

Aaron
Eleazar

Moyses
Iosue
Othoniel
Aioth
Samgar
Debora
Gedeon
Abimelec
Thola
Iayr

Iudicum ab exitu de egipto

Iudicum a morte ios. usq. ad regem

Duces a quo traxerint

Troya qui et regum latior est

Salmõ

* sicud moyses quē nosset dñs facie ad faciē sibi loquebat vt vellet leuit sept annos q moyses rapt fuit diuicy ad mōtē enoch z helie qui dr edificauit in celo altare sicut sua altaria habuit helias ascendit cū moyse q septimus loc⁹ q in celū ascendit nemo nō potuit ¶ Isti q moysi tpe vixerunt Hercules ¶ qui ylius ab ylio in troya qui est ¶ Duo h argiuor reges fuerunt et ad micenas est ciuitatē ¶ Isto tpe orta sūt duo reges scilz cretheus z athenenses ¶ Hic diluuium q sic dicit hoc in thessalia gigni et medū q phetides fuit z isto tpe fuerunt sibi et multe pestilēcie locales de quib⁹ plato q memorat vigerunt

R dns ad abrahā in genesi q quinta generatione exiret filij isrl de egipto sua gr gratuitoe sedm tribū regia vt genealogie notem quo ppōs sed sic necessarios q videt sit quinto a nobis vsq ad nauen nā qui annos ibi dr gessit Si vo in ista q tuleat q quinta generatione in tribu sacerdotali sumedo est ordo alem vsq ad eleazar

¶ Iste Salmon duxit in vxorē rahab meretricē q suscepit exploratores in hiericho z abscondit in stipula lini sicut sollarii z emisit eos p muri liberāt q domui sue q filii eius in muro positi in fenestra dū destruerent iherico

¶ Post iosue ylius eius annos erat al accessit ad moysen z iosuam sermonē ei⁹ audiens q electus q xxvii annis regit ppm tisbiten dnē ei erat q annos mortuus z habens z vxorē no habuit ego sint semp in tēpa stans ē mōte effraym Iam at iosue duces isrl ā admōnō magis sti sufficiēt tradit in h⁹ iosue que h ptinet

¶ Post moysen z iosue duces sūt presserūt in ppl⁹ iudicēs qui ml mirabilia in eo negocio gesserūt vt illi principabāt z in tribulacōib⁹ ppls q filios cozz z plena virtutē

¶ Thoz primus Othoniel de tribu iuda iudicauit ppl⁹ vl annis ano egressionis egipti lxxx erat ene dluuij anni ccc xxv ipse habuit isrl de manu regis mesopotamie syrie q mortuus h⁹ quida tradit fuisse frem caleb q legit de pdicto miche et de vxore leuite in li⁹ iudicū. Eo tpe autem thebis gdit⁹ cadmꝰ post mortē eius othoniel alienigene tenuerūt In deos sibi ritus ānis xxv qui explent⁹ tribus Aioth

¶ Post mortē Aioth Alienigene regnauit in deos in seruitute xv annis q quinquit tpe delbōe z barruth eo ysanguine uno tm anno vt qsi vno isrl mediante

¶ Sangur aūt hūs tribus philistheus volentibus introire terrā isrl uno tm̄ vi⁹ sios ex eis occidit z eos ā ruinā finit

¶ Delbora ex tribu effraym z Barruch ex tribu neptalim iudicauerūt isrl annis xl

Duces a quo traxerint

Troya qui et regum latior est

Tabula

Ysin delbora uxor Barach omsozyt zysaram p iahel uxorē aber cineū da tu pcilo lacꝰ delborā Jabin mffient ei⁹ princeps zyzaram sunt

Post delboram hebrei fecerūt abimelech dm ānos .iij. qui grauiter eos afflixit

Apollo iste tpe ia pfuerat medianā tenebat in lucē Cytheā q̄ incolit

Medianā Cytheā ꝓdiit²

Gedeon mediauit isrl ānos .xl. Cepit q̄ a .x. egressionis egipti ex quibus .vij. anis ante eius ortum regnauerūt. Huius tpe duo milia hominū ex madian occisa sunt. Hic signo victorie accepto a deo uellus liberauit isrl de manu madian

Mariarū hyra incolit et syrenas

Abymelech filius gedeonis ex ancilla nat⁹ duos fres de uiginti gradibus peremptos p ioathan q̄ minimus fuit et abscondit se sicq̄ finitum est regnū usurpatū ānis .iij. in sychem regnauit ex hinc a sichemitis expulsus dū expugnaret oppidū telo ictus mulieris euulneratus est

Hyra incolit²

Eo tpe lamedontis regnauit in troya pr⁹ rex priamus

Thola de tribu yssachar mediauit isrl ānis .xxiij. Eo tpe theseus helenā rapuit

Iair mediauit isrl ānis .xxij. Is .xxx. filios suos quos genuit fecit principes .xxx. ciuitatū

Eo tpe carthago ꝓdit² Carmelitas latinas incolit fuit enim multiplex carthaginis ꝓdigo na primo ꝓdit² a tyro ut h pyrrhus scribit a didone et a rōmanis destructa fuit reedificata tercio et a sarracenis destructa

Carthago ꝓdit²

Hypsecꝰ hmea pōtificatū

Hypsegmꝰ hmea mediū subsequitur

Ozi

Insolacio pontificatus a filijs eleazar ad filios ythamar saltz heli

Heli

Vazara h fuit de eleazar

Ophni

Phynees

Meraioth

Achitob

Amarias

Abymelech

Achitob

Abyazar

Iepte

Abessen

Ezebon

Ahilon

Abdon

Sapson

Heli

Iepte mediauit isrl ānis .vi. ab ea uictoria filij ephraym ei⁹ exercitū cesum fugerūt. Ob hoc tribus ephraym a suis fratribus et uicinis tribubus ꝑ inuidiam in principatu et potestate et isrl eū filios anno uite defecit. Ad quos accedamus q̄ sethboleth et tebboleth .xlij. de ephraym pronunciare nō ualuerūt

Parꝫ helenā rapuit

Eo tpe paris helenā rapuit ex q̄ fuit ē grauis aggressio mille nauium ad troiā deletā obsidio et funestus troye destructio

Abessan mediauit isrl ānis .vij. cepit q̄ a .x. egressionis ut .xxv. anis ante eius ortum. Huius tpe .xxx. filios et totidē filias habuit

Ahilon et abylonites mediauit isrl ānis .x. deinde ānis .m. hos habuit .x. pro quo supplet Enselmus sine fundamento et sancti anni ānos septua nō explent plures ānos q̄ in vsepho legerat annotauit ut ab exitu ex egipto usq̄ ad edificationem templi anni .xxx. anis summa q̄ septua ꝓdicit habet

Abdon mediauit isrl ānis .viij. Et cepit nō ensebiū eo anno quo diuinū cepisse ahilon ānis .x. ahilo primus

Troya ꝓdit²

Anno hyabdon tercio Troya ꝓdit² nō greci ad ultimū uicturi sine anno tpe reperit tpi sua a captiuitate troye Romam ueo ab urbe condita nos ab natiuitate domini anima deq̄ belli troiani habet² ex historia dares q̄ tū scribit Cornelius nepos ad salustiū crispū q̄ se inuenisse dixit athenis septimū manu propria dares. Hic est eodē illo funestę troye ꝓdi tionis tpe ayoth medius et sonerius tpe Abdon Dares ex q̄ pōmit² de fatis hyli uerba et de ej amplitudie de ppli pmānitate de terre mi altitudie de regni et ducū nōsinitate de ej amplitudie de ppli pmānitate de terre mi altitudie de regni et ducū nōsinitate de muris et latitudie a multis ānis sedm hystorias ꝓposita sunt omo tpossibilia esse mat²

NB.

Post troye excidiū exercitus expulsa simbyzanor ad latium in ytaliā uenit ex filia dictens uxore regis tribus ānis optinuit an hui ānis orta est regnauit et regno

Reges landz

Unxa sda

lannoz bm z sanctm pict finnis z lanus hinc latini dm diuerit qm ab eo cm eum
bere dimicrit ea q strenue affec vt fingeres finxit vbi eotes z qm corruptius
et alij poete unxa sda scripserit q hoies qm ad modu ystigerit z nomine adpla
legeb q eis insultt

Capitm isse ai dr so latet nomr de tribu dan mdicant ist' anis xv cepit q ab
origie mudi mcccxcvi hic ni mandibula azini mille philistheos occidit
z ceteb m fugit qntu st ptm inten sitis opa tmit a deo hausit deceptu z hoshb mde
tristi exposito a na sterib uribus septm z illos occidit

Ista Elimelech de tribu mda
bethlehemita tribus heli mdians ni
fanis ni uxoe sua Noemi de bethlee
pegrinatus e in regione moab uxo
noemi orbatu uiru z filios duos ni
mue sua Ruth moabite hanc reduxit
q Ruth boos de tribu mda nepti
tus ad fustandu semen suscepit uxo
et ex ea filiu obeth genuit qui fuit
pr ysay ut esse pdicab dauid

Elimelech
fres z
Noemi
filij
Maalon
fres
Chelion
Boos
Ruth
Orpha
Obeth

Adhuc ymea mdiat

Helcana Samuel
uxores Helcane
fenena Anna
filij Helcane z anne
Samuel

Abyel
ex ebu hyanna

Nō de dignitate ut
post saluatore de
my de ium i Regū 9

Cys pr Ner
Saul Abner
Ionathas Iebu melchisua
Ammadap Iisboseth
filie Saul
Merob Saul

Ista Helcana de ffinaim z chore de
scendit z duas has uxores habuit
fenenā scientē z anā sterilē ꝙ pulchrā ꝙ uotū fuacēb de masculo si de ea nasceret q fuit
nazareus pepetuus sanctē quē optulit heli sacerdoti in silo

Heli in diebus his latenter notatis mdicant ist' anis xl defuncto ad sacerdotiū a filijs
eleazar ithamar sacerdotiū accepit z furtim apē mdiu sacerdotiū ad se trans
tulit sunt enī heli mdiu z sacerdotiū in arguedis filiis repidus et ideo a deo reprobatus
Cui dū samuelē sibi oblatū misisset audita strage filioz z arche a philistheis capte
de cella cadens finxit fermaby cuspiamq et sacm q tulit regni z iosephq consenant heli mi
dicasse xl anis uxi mepotes in li palipomenō dicit xx z dicit q ppt sacrilegia
fluxerint absq; iudice anis xx qui congregati sti anis heli iudicū tui dicit anos xx
quib; mdicant samuel aggregatus anis heli mgri sui ꝙ hebreoꝝ eusebiū z ymesterū
Regnū britanniē Ex pte regni britanniē iuuenū habunt regnant ibi ꝙ brito

Samuel iste de tribu leui mdicant ist' anis xii z fluxerit a moyse usq; ad hinc samu
elem anis ccc xcv Ei at samuel mdiu exiis z pphā ibidē ist' a philistheis ꝙ agnū i
molatū in lapide admixtū in exiis positis ad petnam ist' sanctē sibi a deo missū i
regē unxit tribus signis ad sinistrā uiam q exit de gabaa qd ꝙ tuis est reprobatus
z a deo in tanto augustius positus ut samuelē mortuū magis arte suscitaret ꝙ phitonissa

Abyel sirpsarpel ꝙ multas gnationes ab isto descendit de beniamin de ej filio saul Cys
natus est saul z hi nō sunt sēp ner tuit in palipomenō legit ei ej filij

Saul iste bethemita uir bonus z humil statura supoz corpore ab humeo sursū eminens
super oem plm ist'helitaꝝ diuino nutu in regē elect z a samuele unct regnauit anis
xl ii ist' anis xxxii et ꝙ mortuꝰ samuel anis ij annos hi hos ij hinc xxxii anis sacra
septua annotant hinc dns agag Amalechite pepcauit tuit eū samuel lugeat eum

Tabellam

dñ regnauit Ihesus dñs adhuc puer. et eo regente nubigit. z saul spm nem ewangelice
Dauid ueo misericordia gratia in plo gliam acquisit Vñ saul am eu spm dñi recedisset
et insidiose fraudulenter ei gener suus fuat tradens sibi mgal filiam suam uxorem ut
hia dñi gentes in manu hostium tradet. Tandem saul in monte gelboe a philistheis occidit. Homerus
liandr Homerus quoq; poeta sedm quosdam hebreos claruit Samuel z saul ante
tum. vel anni z in h. saule finiat. z actus sibi hymnos v. vel Ab isto saul ceperunt
reges in isrl. z a samuele. pphe.

filij Jesse fres dauid — Jesse — filie Jesse sorores dauid

Naasson Eliab Samaa — Dauid — Abigail Saruia

filij Abigail — filij Sarue

Amasa — Abizai Ioab Asael — uel Asahel

filij dauid — filij dauid

Amon Celeab Absolon Salomon Adonias Saphatias Iethraam — et nathan

Iste z nathan pphe qui ad dm trans-
mit ei uisionem dixit ponendi ei pdicti
z hucusq; dm mortuo patre adoptauit sibi
in filium Iste Amasa filius Jesse abi
gail fuit princeps militiae quem occidit
Ioab in dolo et iste Ioab fuit princeps
militiae dm quem occidit Banaias z expulso
Salomonis eo fuit militiae princeps.

Linea sacerdotii seu pontificii ut

Sadoch Ihesus Iudech tradunt sac
dotium ad eleazar tpe Sa
lomonis qui abiecto abyathar ad mensa
ordinem sumpsit quem fuit de ythamar
restituit sadoch de eleazar filio aaron

Iste z nathan pphe qui ad dm trans-
mit ei uisionem dixit ponendi ei pdicti
z hucusq; dm mortuo patre adoptauit sibi
in filium Iste Amasa filius Jesse abi
gail fuit princeps militiae quem occidit
Ioab in dolo et iste Ioab fuit princeps
militiae dm quem occidit Banaias z expulso
Salomonis eo fuit militiae princeps.

Ab isto nathan vel Je
thra filio dm z m damasci
mi btm virgo p quam
eis linea deficiebat dicit
Ioseph vo a salomone qui
presentis Iste sm qui no erat mortis gena
loysare mulier

Secundi z linea
pphar ytharon
regibus isrl

Nathan pphe

Dauid iste minimus fratrum in regem
z electus a dno p samuelem z inunctus
bethleem in signum regni posteri in
ebron in regem sup tribum iuda vii annis
z vii mensibus Terram sup totum isrl. xxxiii
annis Saulem psallendo mitigabat mor-
te golye aream Jonathe sibi adglutinab
genere regis fres Cui iudicia ob laudem
zmulum suspecta dauid et ppinqua frus
trari et ceu latere dm hoc psallet ena
sit insidias q; satellitii et assiduam my
thol statuam in lectulo ponendi morte timuit saulem eu litteribus in nabaoth pphanem bursi
ao samuel illesus mansit Jonathas exercitui se sagitis phedus minant In uoce pa
nes sacerdotales omedit Dilatus in silua ad apud achim suscepit Abyathar solo de
sacerdotibus a dedi pempti erepto scyla liberant In siph a mari saul nocturnis phi
listeis salnary eqdem eu prosequenti horis clamidis pfudit Nabal stulte mortuo Aby
gail duxit uxorem Hasta z uasa aq de capite saul prosequenti clam tulit Ab achis in
syrtes redeuns amelachitas glaudit mucro mortis saul occidit cui me lugubre
plangens mortuo ysbosethe soli regnas de ihrlm iebusei erat et amello edificauit
Deniq; philistheis in baalpharazim arcta ihrlm reduxit a quibus prelia pmissa
dono dm philistei edificare Moab fuit cui caeos glaudit philistheos q; duxeos i
valle salinar officiales dignitates distribuit Vria manu amoneos occidit Absolon
sibi p regnum parat postea p sequenti fugit Ioab a ioab tribu Iuda mitem pacem z uxo
rem suscepit suppeso ihrlm redit pulso Mephiboseth Vnctus salomon datus ei a ui
dno hostium pacem obtinet Cepit ait regnare ab egressus egypti anno xxxvi Nathan

Ephesis

Achymas

Abimelech

Roboã

Tabel

Linea ppharz abpa negz regibz iuda

Linea regū iuda

Linea regū israhel

lata

Linea ppharz abpa neoz regibz isr'

Abdon
Semeyas

Roboam

Abya

Asa

Ihehu
Zacharias

Nadab
Baasa
hela
Zamri
Ambri

Ihehu

Helyadab
Rechabites

Josaphat

Achab

hehas
Michaas
Abdias

Helias
Michaias
Abdyas

Ochozias

Joram

Ochosias

Joram

Ihehu
Helizeus
Helias alter

Eliezer
Ozyel

Achyas

Jeroboam

Abya

Asa

Nadab
Baasa
hela
Zamri
Ambri

Josaphat

Achab

Joram

Ochozias

Ochosias

Joram

Achyas

Jeroboam

Abya

Asa

Nadab
Baasa
hela
Zamri
Ambri

Ihehu

Helyadab
Rechabites

Josaphat

Achab

hehas
Michaas
Abdias

Ochozias

Joram

Ochosias

Joram

Ihehu
Helizeus
Helias alter

Eliezer
Ozyel

Biblia

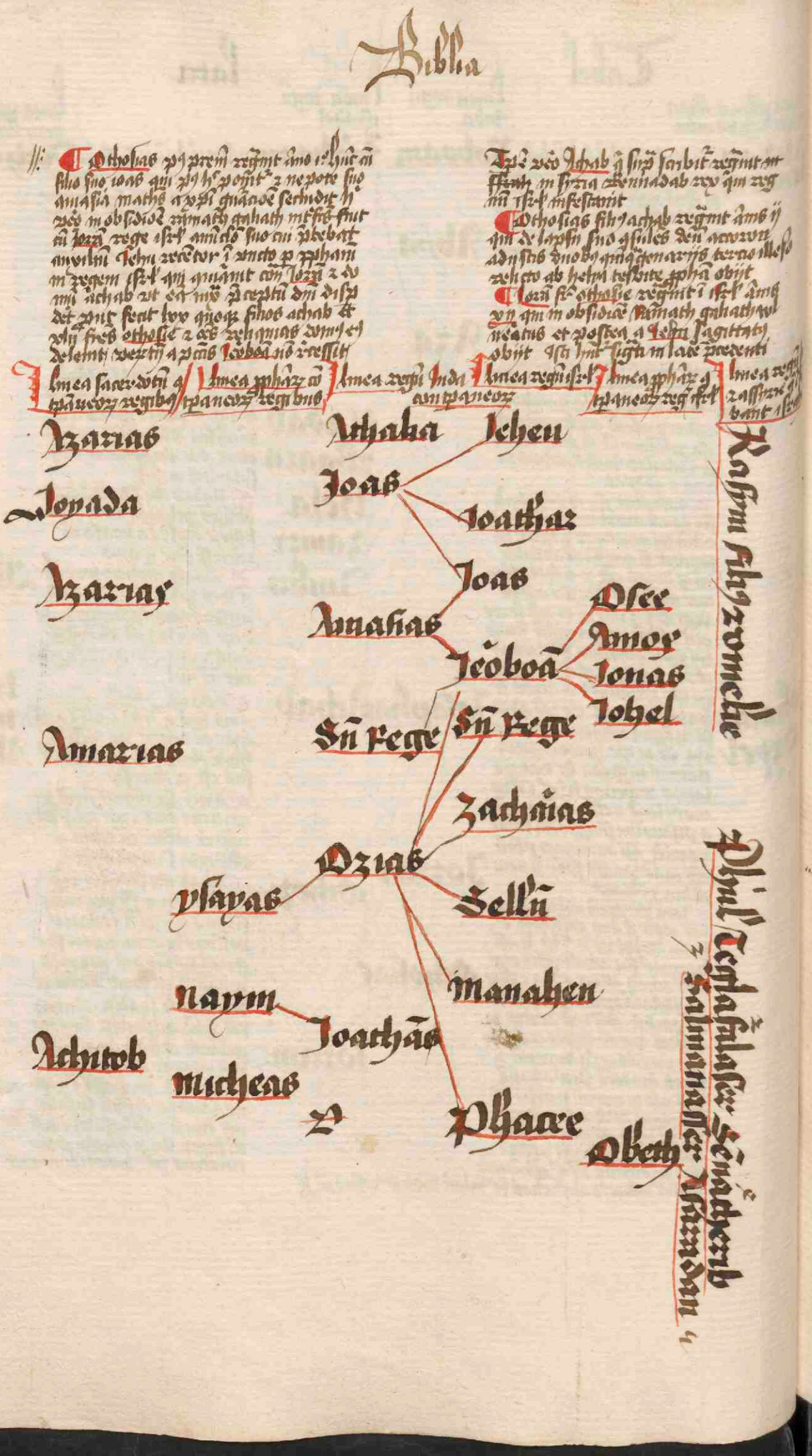
Ozarias
Joyada
Azarias
Amasias
Achaz
Ioas
Ioathaz
Joas
Amasias
Ieroboã
Oseé
Amos
Ionas
Iobel
Sñ Regẽ
Sñ Regẽ
Amazias
Zachariãs
Ozias
Ysayas
Sellũ
Manahen
Nayrm
Ioathã
Achaz
Micheas
Phacee
Obeth
Assanadan

Tabellata

Athalia ista mr̄ othosie omne semē regiū interfecit ꝑter ioas puulū quē iosabad uxor ioiade pontificis filia ioram in pastoforijs vi annis absconsū nutriuit quibus athalia regnū usurpauit Sz a dcō ioiada p(ost) vi annos regni sui ignominiose est occisa. Hic ioiadas solus p(ost) moysen uixit annis c xxx q(ui) in ewangelio barachias dr̄ idest bn̄dc9 dn̄i Illo tpe regnauit in isrl̄ Iheu vl' iehu

Ioas iuda septennis regnauit annis xl qui templū ruinas restituerij fecit sz tñ q(uod) dieb9 ioiade pontificis rc̄e egit excelsa tñ no(n) abstulit ioiade vero mortuo desipuit et zachariam pphām filiū dcī ioiade eū corripiētem inter templū et altare lapidib9 obrui fecit Cuius ioab languore pessimo constrictus eo quod volebat sibi diuinos honores impendi quos fierent cū dno seruis suis z obijt Anno h9 xxiij cepit regnare ioathas in isrl̄ [illegible] qui regnauit filius iehu ioas xvij annis z sb ioas rege Iuda z eo tpe ij annis tm.

Amasias regnauit p(ost) patrem annis xxix h(ic) rcm̄ cora dno fecit excepto quod excelsa no(n) abstulit sz postea deos quos eiecerat de amalech adorauit qui audiuit eos rex sa dantes [illegible] elatus in superbia scripsit ioab regi isrl̄ ut ei seruiret [illegible] congressus cū eo in pugna captus est ab ip(s)o [illegible] z morti terminatione captus ut [illegible] Tunc ioas muros ihrl̄m [illegible] thesauros templi z domus regis in samariam rediit [illegible] amasias fugit in lachis ibi [illegible] a suis captus z occisus est Anno istius pphauerunt in isrl̄ Osee amos Ionas z iohel

Regit p(ost) amasiā sine regimine iuda sub rege [illegible] annorum regni iuda z isrl̄

Iehu iste a puero helizei in regē inunctus cū ioram z othozia occidisset z iezabel precipitasset z lxx filios achab capitibus truncasset z xlij fr̄es othozie occidisset bn̄dicente sibi Ionadab pphās z sacerdotes baal in samaria sub dolo interemit et templo destructo [illegible] latrinas fecit regnauit quoque in isrl̄ annis xxviij

Ioathas filius iehu regnauit annis xvij h(ic) ambulauit in viis ieroboā et tradidit dns eum isrl̄ dedit eos in manu azael z benadab filij azahel regis syrie Et no(n) sunt derelicti de pplo ioathas nisi l equites z x curr9 z x peditū Et clamauit ioathas ad dnm z misertus dns dedit pacē in dieb9 eius z mortuus est z sepultus in samaria z regnauit Ioas filius eius pro eo — Ioathas

Ioas iuda p(ost) patrem regnauit annis xvi qui amasia rege [illegible] deuicto ihrl̄m [illegible] sibi tradita thesauros tulit sub isto helizeus obijt sepultus in samaria — Iuda

Ieroboam filius ioas regnauit annis xli qui terminos isrl̄ usque ad mare mortuū restaurauit z hac felicitate elatus malū cora dno fecit z vacauit regnū post eū annis xxiij

Zacharias filius ieroboā regnauit mensibus vi [illegible] sellū regnauit pro eo sic quod translatum est regnū de domo iheu [illegible]

Sellum regnauit uno mense qui percussus a manahem de tharsa z regnauit pro eo annis x in samaria Et h(ic) dedit mille talenta argenti phul regi assiriorū ut ab eo [illegible]

Manahem [illegible]

Facea p(ost) patrem suum manahe regnauit annis ij et hunc facee filius romelie [illegible] z regnauit pro eo

Ozias iste regnauit annis lij in ihrl̄m [illegible] zacharias filius ieroboā [illegible] sellum [illegible] manahen

Ioathan regnauit in ihrl̄m annis xvi [illegible] ysaias [illegible] regnū assiriorū [illegible] ad medos [illegible] Anno quoque [illegible] Remus z Romulus nascitur

Regnū assiriorū finitur
Regnū medorū oritur
[illegible] macedonum

Linea regum iuda | Linea regum israel

Achas — **Facea**

Achas regnavit in ierusalem annis xvi qui viam regum israel ambulavit et per ydola consuluit [illegible] noluit signum querere [illegible] et rebellavit eo tempore posuit in teglatphalazar [illegible] templi dedit. Anno hui[us] xii regni sui cepit in israel osee. Ante quem regnum dicitur vacasse annis viii. Hoc tempore Roma condita est in monte palatino circa [illegible] xi kalendas maii et annos ab origine mundi. Eo tempore dicitur claruisse sibilla erictrea que de christo multa prophetavit. x fuerunt sibille et omnes virgines et de christo singule que dixerunt sed ista inter ceteras celebrior. Unde dicunt predixisse omnipotentem instituisse (?) omnia. Solo dei creatorem mundi qui hunc hominem vitam [illegible] eternam et multa [illegible] que de christo [illegible] dixit. Dicit sibilla in fine [illegible] et media [illegible] quando vero omnia fuerint impleta tunc demum [illegible] mei memor eris. Postea me dicet insanam sed dei magnam prophetam. Sparta et athena in achaia hoc tempore condite sunt.

Facee iste annis xx regnavit huius diebus teglatphalasar rex assiriorum ascendit in israel et est ambiguum an iste sit phul vel alius. Et vastavit omnem regionem transiordanem et captivas duxit duas tribus et dimidiam vastavitque galileam de tribu zabulon et neptalim. Multos secum transtulit in assirios qui post dimidie tribus captivi in sequentibus leguntur et tres tribus captivavit et hii sunt primi captivitatis tribuum. Post hoc dicitur vacasse regnum israel annis viii.

Sine Rege

Ozee filius [illegible] israel regnavit annis novem cepit enim anno xii achaz regis iuda. Hic fecit malum coram domino sed non sicut priores sui. Traditur enim licentiam dedisse israelitis ut ascenderent in ierusalem. In anno eius huius ascendit salmanasser rex assiriorum et factus est ei tributarius. Et cum deprehendisset quod osee rebellare niteretur per zusac regem qui nuncium miserat obsedit eum et victum misit in carcerem in minive et obsedit samariam tribus annis et cepit eam anno vi osee et transtulit israel in

Ezechias

Ozee

manasses

assirios salmanasser tribus quas transmiserat et posuit eos iuxta flumen goza ultra montes persarum et medorum. Porro rex assiriorum de diversis regionibus adduxit colonos in samariam paucos primo. Sed postea assaraddach rex assiriorum qui successit sennacherib in regnum et propagavit terram ex eis et vocati sunt postea [illegible] a regione persida que dicitur chutea. Grece vero dixerunt eos samaritanos hebrei [illegible] quod supplementum fuerunt israhelitas a finibus suis. Immisit autem dominus in eos leones et interficiebant eos et nunciatum est regi quod periret [illegible] colonum eius quod ignorabat legitima dei israel et misit eis unum e sacerdotibus et legem moysi scriptam et susceperunt circumcisionem et legitima dei israel nichilominus deos suos in excelsis colebant. Unde dicebat hebreos sibi propinquos cum bene erat hebreis. Cum autem male dicebant nil sibi et cum israel. Multi vero ex israhelitis confugerunt in regnum iuda multi absconderunt se et latuerunt in gentibus circumstantibus qui post regressum regis assiriorum redierunt ad propria et habitaverunt cum samaritis. Hic est exitus regni israel in quo regnum est annis cclxiiii (?). Ezechias regnavit in ierusalem annis xxix. Hic quod sacerdotibus et levitis aperuit templum primo anno et primo mense regni sui et vasa dei reparavit et restituit sacrificia intermissa dissipavit excelsa et contrivit statuas et lucos succidit. Scripsit quod filiis israel ut redirent ad cultum dei unde et meritis eius una nocte in castris assiriorum clxxxv milia virorum per angelum interfecit. Cum autem de vite desperaret dominus xv annos addidit et in hoc rei signum sole x gradibus retrocedere fecit. Sub eius tempore destructum est regnum samarie in qua captivitate creditur thobias captivus fuisse. Eo tempore romulus primo milites et nobilissimos senes senatores instituit et tandem raptus in [illegible] apparuit [illegible] a fabio romuli dictus est anno pastoralis occidit.

Roma condita

Civitates sparta sarra (?) et athene condiuntur

Thobyas

Linea sacerdotum iuda

Tabellata

Linea prophetarum contemporaneorum regibus

Lynea regum iuda

Linea regum babilonie qui infestaverunt iuda

Manasses iste prescriptus post patrem ezechiam regnavit annis lv cepit quidem anno etatis sue xii anno mundi iiii^m iii^c xxviii hic pessimus ydolatra fuit prophetas ab iherusalem sanguine prophetarum purpuravit ysaiam quoque prophetam serra lignea per medium secari fecit Unde immisit deus adversus eum regem babilonie qui depopulatus est iudeam et manassem duxit in babilonem et eum multis afflixit tormentis Intelligens manasses hec esse manum dei penitentiam egit orationem quam dominum et misertus deus reduxit eum in regnum suum Tunc eum venisset iherusalem delevit ydola sua et aras que fecerat ita ut in memoriam posterorum nichil superesset et restituit cultum dei contra quod in medio quomodo fuit eo tempore bizancium in trachia conditur que nunc constantinobil nominatur Eodem etiam tempore numa pompilius qui ianuarium et februarium addidit ad annum decem et x menses habebat Capitolium a fundamento fundavit qui primus post romulum regnavit

Costantinobil conditur

Capitolium funditur

Sellum

Post sardanapallum regem assyriorum ultimum monarchiam regnantem in assyria phul et alii sequentes et tunc translati sunt reges in assyriorum ad medos qui phul et sui sequaces recuperanda dignitate bella sunt in singulis ex tribubus captivantes usque ad ezechiam regnavit qui sennacherib a iudea in assyria profugus destructo exercitu per angelum ut in ezechia scribitur a filiis suis in templo est occisus

Sophonias

Amon

Iermias

Iosyas

Olda mulier

Ioathan

Urias

Iermias

Baruch

Hic merodach balada fuit rex babilonis famosus qui honoravit ezechiam cui in cunctis ostendit thezauros domus domini pro quo postea reges babilonis infestaverunt regnum iuda ut nabugodonosor et alii usque ad baltazar qui fuit ultimus Tunc enim tempore baltazar translatum est regnum babilonie ad medos et ad persas Et ista viii hic annotati fuerunt reges babilonis a merodach balada usque ad baltazar et deinde regnum hic caldeorum

Merodach baladan

Helchias

Amon post patrem regnavit annis ii Hic fecit malum coram domino sicut et pater suus manasses in iniuetute sua fecerat et extenderunt ei insidias servi sui interficientes eum in domo sua

Iosyas post patrem suum amon regnavit annis xxxi Hic primum revocavit ab ydolatria et anno viii regni sui omni civitate et patriam ab cultu ydolorum purgavit ut nullum vestigium ydolatrie superesset Cum ossa quoque sacerdotum et pseudoprophetarum cremabat^ Cum domos ne quid lateret manet suspectum Ossa quoque sacerdotum ... sagittis occubuit et ab andremon in betel qui fuit ... Tunc cum pharaone in mageddon occisus esset sagittis occubuit et ab andremon in betel ... plangebat ... quod fonis existentis est et ... regem in ... veneat ... Sub isto prophetaverunt Sophonias iheremias et olda mulier

Nabugodonosor magnus

Hic nabugodonosor magnus et primus illius nominis captivavit duabus tribubus postea cum fere habitans vii mensibus per danielem in pristinam formam vii annis penitens est restitutus

Nabugodonosor 2^s eius filius qui 2^m somnium vidit per presumptione quod ... dixit fortitudinis et actum magnitudine ... offendisse

Evilmerodach

Regnasar

Nabusardan

Balthasar

reges babilonie

Ieremias sacerdos Post iosyas tres reliquit filios eliachim qui et ieconias vel ioachim primogenitum medium ioathan qui et sellum tertium machaniam qui est zedechias Iosyas a populo in regem sublatus ... post tres menses a rege egypti amovetur et eliachim seu ieconias frater eius pro eo substitutus est regi ... tributarius efficitur Sub isto urias propheta cum eum redargueret turpiter est occisus Et iheremias ... isto rege egypti ab nabugodonosor postea destruenciorem urbis et templi prophetans incarcerat^ Isto rege ... cum ... ieconie quod eum post triennium solvere renegaret ... et imposito tributo tunc a nabugodonosor eidem iechonie quod eum post ... nabugodonosor venit in iherusalem eum quem cepit et occidit et iechoniam qui et ioachim filium eius in regnum substituit

medius sah ioathan

Ioachym

Ezechyel

zedechyas vel machanyas

Azarias

Amarias

Iosedech

Iste iechonias post tres menses a nabugodonosor in babilone captivus ductus est cum multis aliis artificibus anno ... xxxviii una cum ezechiele et daniele

Machanyas autem in regno substitutus est patruus vel avunculus ipsius iechonie qui nabugodonosor tributarius sed mutato nomine dictus est zedechias qui cum eo detineret sermone ab eo captus eruitis oculis et babilonem ductus captivus Incensa est civitas et templum subverterunt et omnes populus miserabiliter captivatur Et hic fuit exitus regni hebreorum in quo regnum est annis v^c xiiii mensibus sex diebus x secundum iosephum

Exitus regni hebreorum

Helmerunt ab aduentu ano Galenigis m quo fundati e templu usq ad ey mandatu am mr
xli Ab egressu terre promissionis usq hodie
abrahe am mr xxvi Ab origine mundi m.vjc mr lxxxx Regnante zedechia ppheuerat
i iherlm Iemias z Barnich in babilone Ezechiel et m hoc tempe quarto etas mundi
iuxta septuaginta hebreos mr lxxxx anos Iuxta hoy tempores mr lxxxxii.

Salathiel

Post insignem eum deum babilois
nem generandaz uxz fuit sb sacer-
dotibz a tempu saule z asphatar usq
ey ozaiu ppa anna fuerunt reges
am mkem post sacerdotes annoz
mr sub quibz dei cultu agebatur
Primo anno captiuitat hebraice Ie
mias m egiptu descendit secum ali
quos maiozu qui ad regem egiptu co
fugerant Ubi dii eos arguere ab
ppis lapidati occubunt quo egipti
horrida multa reges sepelierunt Hic
iemias a regibz egipti signu audit q
oz ydola euerti oportet ei regi
parat sui sacerdotes ozz in secreto
templi loco ymagines regis z pueri
scientes ei adiabat de isto Iherma
dr ephysinij et alexander magnu de
uotes ad sepulchra et agnos sacos mit
terunt ministrant ipm z alexandrum et
sepelunt eu glose z ex tuc q fm illa
phibiti sb pena exco dormiu z aspi
des

Cyrus

Cyrus ocso balthasar regno q
babilonie ad psas trastulat primo anno
regni sui cuius septua ysaye audi
mus liciaz vdemodi ad ppm Exaudiui
eu p hm ysaye zba de po dnm p annos
am it v dicete Christo meo cyro cuius
di dexteram z subiuga gentes et reges ipe
uedificabit dnus mei templ hoc g ad
hortatu agei z zacharie sb iheshu mag
no sacerdote z Zorobabel regresi sb
i mlia qui xxx anis

Sorobabel
fili
Jehu

quibz captiuitat expedi
entibz finitimis qui
minores eyri erant
pmiserut xv vb ad
artho diuitem munus templi edificare
rule Ppueruit at lxx anis ut pdix
erat Iemias a pphe anno captiuitat vb ad
primu anu date licite redeundi Hoc
tpe Iheshus filius iosedech pontifex ha
gaeus et huic adiungit zacharias
qua propter finisse eozu primu hysaiam
et malachie pphe

Ageus pphe

Zacharias pphe

Dar

Ista Salathiel genuit Jeconi
am immor pessimu regem babiloiu

Sb balthazar ultimo rege ba
bilonis m ascio hystatore imanis
libram e Suzanna a calumpnia sacer
dotu qui lapidati fuerunt Sb eode
damel hoy sacerdotes fuerunt obla
tiones bonis qui edebant occidit Bel
z templu eu subuertit Draconem massa
piscu et adype z pix cocta sustinuit
ppe qm tam missi ab abbatuc de
inda in babilone transtatu uisuntur
libati est Hic vo damel sedm ie
sephu de serie regio fuit Sedm vo
hoy septuaginta de tribu Iuda Hi vo da
niel ppheta in caldea xpi uisiones vi
dit qui ex tres sc nabugodonosor
p de statua qdrigemina z lapide mi
mo crescente p de ebo pueri i fur-
nu de spe arboris ursi ze ubi narrat
regem in bouem z leonem mutatu no complea
tur Ethalienacoe mentis Cyrum uidit
sb balthazar de cer uetustissimu sb ethy
de arbore hinc corona Secutu sb eod
de septima mane tetel phares Septu
ma sb dano ubi libratur de lance leonu
Octaua sb gode de adnetu am xpi z
de expulsione fratu p uinos Nona uid
sb eyru ueninas mysterii deinde sb eod
de successibz regni z alexandru et semate
antiochi ephiphanis ze de

Cyrus

isto daniele q ait unquit phre
diuitem ppli i iherlm no iueni

Cyrus iste a psis in regem sublimatus
lydos Medos et babilonios regnos
ad psas trastulit Primus sui gloriosus regni
mr annis xxx Cepit q regnare ano ab
origine mundi iuxta mr Hic eyru et
quo cirugerunt duos eyru reges fuisse et
soroe reges assuetos regi et filios fuisse
babilonie euertit Sz illa q nunc habitat
Cambises q dicit Tandem eyrus regina
massagetarum Thamaris uictis consule q
capite eius in utrem sanguine plenu pones

Tabel lata

Linea sacerdotū

Linea xpi

Linea regū Parsarū

insultando dixit Sanguinē quē sitistī bibe sic sanguinē sitistī sanguinē bibe.

Ab hoc vero cyro p̄ reges p̄sarū data dnatō vsq; ad alexandrū magnū de lynea p̄ reges egyptoz postremo p̄ imperatores romanoz Primo satis multo vsq; ad fredericū

Ineipit auctor de vtero p̄cedēdo

Esopus fabulator

Croesus hydaz xv

Esopus fabulator scribit hanc fabulam

Anno p̄mo cyri Esopus poeta a delphis occidit Anno ysopus et hec fabula cepit dari

Anno quo cyrus dominum hydaz xxv a cyro capta urbs fuit et regnū adq; sas tenuerat quod regnū steterat annis cc xxvi Et vt aut solimq; qui cyrū interfecerat sardis

Croesus hydaz xv

vbi tunc croesus latebat Achys filius croesi qui vsq; ad illa tpa mutus fuerat exclamasse dicit

Parce puer meo cyro et hostem te dixe croesi nescis

Ex tpe vt aut valerius maximus lib. v. Philippus rex athenis eis adversaret quia amice filie virginis atheniensis in publico sibi obviā stanti aut obstanti hostilitate vultu vocem vt ab eo ei

Pitale simphonii sumeret Fuit si eos qui nos amant miseriamq; quid illi faciemq; ambo odio

simus In huiusmodi filie tulit animā ac multo laudabilius sitis

Ezechiam

Joachym filium Jehu

Nabugodonosor

Cambizes

Cambizes pius Cyrum prefuit

suis regnat annis xxx Et primus regno egyptii adiecit huic cambizem Strabo vocat

artaxerxem vel Assuerum ab nabugodonosor Hic quedam iniustum medicum exercitui se

ait et supra cella ejus inde aperiri fecit et filium medici desiderio statim fecit vt timet imitate medicine

ne filie medici placet Iste cambises ei vellet se in ista causa vbique p̄ deo adiuvari

Judith et Holofernes

Pythagoras

tum abiit olofernem et principe obsidiae bethulie capite truncato Achior ysrahelita seq; ista

lubrat Ex tpe pythagoras phus dixerunt Iste cambizes pre timore vii anno regnat

templi edificare prohibuit ad instantiam primi Cyri et phemas et omni regnum vltra

Exeneydis

Exeneydis vna de vii magis pro cambisen regnū vxori mensibus adultus moriens

obtinuit sibi fieri simi dicens hinc ei me mergem filiū cambisis hinc ut mergem cibi

ses p̄ occidat in penetralibus templi solo isto exeneyde ostio hi parradij Una de vii

magi nocte dormis habens filiā miter quibus regi monuit eum vt nocte pulsaret aptum

regis et tepuret si amicus haret Ad frenū dicit Exeneyde cambises quodā sibi offensus

amicis amicitiam renovavit Cuius puella opinionis esse eum amens no hic mignam pri ami ei rubis

magi hodiernis exercuerit et eum et pro mensibus occiderit et no regnaverit ii p ami

sta dico fres hoc ami omnium regū de stabi fres poterat in pside qui ad regē fere milla

Darius filius Ystaspis

Darius iustus filius ystaspis qui et unus de vii magis regnat annis xxxvi Centum

anno a civitate Roma condita sexto mutatur regnum Reges Rome deleverunt

cōsules de capitolio fugerunt Decemviri consules ex publico rexerunt

cōsules de reperunt Decem tribuni plebis et decemviri Quinquennales consules ex publico rexerunt

annis fere ante vnum vsq; ad mihi retate qui primus singulare decretum imperii Democritus

annis et etatis sue anno xxxvi Anno hoc Xerxes deleverit Rome deleverunt et Xerxes

Democritus

Imagines

Xerxes

Xerxes iustus filius ystaspis qui et unus de vii magis regnat annis xxxvi Centum

anno a civitate Roma condita sexto mutatur regnum Reges Rome deleverunt

cōsules de reperunt Decem tribuni plebis et decemviri Quinquennales consules ex publico rexerunt

annis fere ante vnum vsq; ad mihi retate qui primus singulare decretum imperii Democritus

annis et etatis sue anno xxxvi Anno hoc Xerxes deleverit Rome deleverunt et Xerxes

Democritus

Imagines

Darius nothus

Artaxerxes

Cyrus

Artaxerxes

Ochus

Arses

Darius

Alexander

eplam ꝑnapib⁹ tñsflumñe vt nō impediret in dos ꝑ de sñptib⁹ regi mgarēt eis dāres p singulos dies eis hostias simila vinū z sal vt offerēt ea deo ih z dārēt p vita regis et filior⁹ sūor z addidit qm hāc mutuerit missam tollat² lignū de domo ej z ꝓfigat² in ea dñs at ej pbiet² Ego darij scribā hoc decretū q studiose impleri volo ꝑmisit ḡ darij vasa dñi p manū sorobabel

Zerses

Zerses p̄ primū regnāt ānis xx Cepit q ano ab origie mūdi mmm lxxxvij Anno etatis quite cxx h primū uoluit hēditatē sibi hēs sūt ⁊ tpe adhuc ꝓphe merūt Zacharias z aggeus qm sñptos promīt² z post hos macha malachias in quib⁹ ꝓphā

Malachias ꝓpha

Hoc tpe ioachim vl eliachim filius iehu ꝑn sacerdū fuerunt q anos xxxj

Artha

Azethuban regnāt mensib⁹ vj

Artha

Artharxerses qui z longimanus ⁊ assuerus regnāt p̄ artharxamū amy

Artha

vel Cū isti tpe sanctā natiē socies Idaw claruit sibi impedicies ꝑmelech y

Socies nasat² Idaw impedicies ꝑmelech y ꝓcō

tpe muri ihrlm reedificāt²

Esdras ꝓpha

Azubi filius artharxerses Esdras scriba de quo dictū est sacerdos

bibliothecā a chaldeis obstrūctā spū sō dictante reparauit hi optinuit ab artaxerse rege vt redirēt in ihrlm z legē dñi ꝑpulo instrueret mittēs ꝑ ad filios israel qui ulti mēses captios erāt z nō reuer

Tande xxx vi sceptr⁹ vallas ceū in ihrlm z egressi sūt de babilone ano vij artaxerses qui ministros templi sacerdotes leuitas cantores ianitores z adportatores ab ol ꝑcepit vt hi nos et ā ms absolui Dedit q̄ ēsdre ꝓtātē amouēdi z instituēdi iudices z ꝓsides tñsflumñe z puniēdi

quēcūq; sine ī morte siī ī exilū siī ī ꝯdēnacōem siue ad mortē Hec epla tradit⁹ du ab⁹ tñsflumñe hēdmerunt ꝓpha z omnī dñi

Elizaphat

Aste filius elzaphani vl eliachim filius

Nee

Neemias ꝓpha

Anno artharxes regis ꝑsaꝝ Neemias etiam regis primerna dam sibi licēa a rege

asēdit ihrlm muros q vrb reedificāt cepit z ꝑdā regis anno xxxij q̄ incepit

a quo tpe sabba xx ano ꝑdē regis si qs lxx ebdomadas a damele sūptas inuenit q finiūt ānos

xxx vi inuenit eās in regno nerūm expletas ⁊ quo ihrlm obsideri cepit q postea sub

ano vespasiani capta z eīsa ē Ab vō neemias muros ci xij portis cū augusta q̄ struxit

ꝓpm ab usq; libertatē Iginē nomī de sūptib⁹ habitāt⁹ a themna suscepit legere esdre

in amphitheatro ciuitatis xxv die septimi ꝓpm ad audiēdā legē dñi ī die quārte fiunt ano

cepit in ihrlm rursū ad celebrandā sabbā ꝓpm mduxit Porro neemias cū suis sine m

stabat opi nē septē nē alr quā vtebat ꝑ ea nāt de z ꝑfimati ē opi q anos ij z iij mēses

hoc in multis angustia ꝓhibēt impedimēt⁹ Dmo cū simanū nauēs ī manū fortē aggredie bant

eū Neemias vō medā q̄ ꝓ armatā stabant ēū amitare vt sustinerēt impetū aggredientiū

alia vō edificabat una manū ponētes lapidē in alū gladiū alia manū tenētes Nempe z in

ter edificāt impedimēti ortū ē cū fames in tra z obiurgant se ꝓtes debito ꝑ usurā ꝑ z agros

z ūineas z oliueta vēdē sūt ꝑpulsi tande cū filios z filias in ḡmā vēdiderūt Terrā impedi

mēti sūt q̄ ꝓncipes tñsflumñe imūdabāt ei exprobrabāt cui muneib⁹ quosdā semiz qui

erāt ihrlm vt eū morti trādāt q ei neq; cū varijs terroribus terruerūt vt sic ab opē

cessāret diēbus multis q̄ manserūt adūsi re vade absēdē ab eis Intrā q̄ erāt dixit ad

regē q vel rebellāt z te suāq; regē i manā hostiū q̄ssa arr dñs tuū Cūq; multū fingeret

in hac mente nō ꝓualuerūt q manū dñi cū ea

Abud

Zerses

Sogdia

Judas filius eliazaphat q̄ natus²

Zerses regnāt post artarxersen menses ii Et p̄ hūc sogdianus mēsib⁹

vij Et hūc darius ochus nothus z regnāt ānis xxi Cepit ꝑ ano etatis

quite ē lxx misdi vō mmm xxxix ꝑ isto egipti recessit a ꝑsis Anno hui⁹ q̄ natus

ꝓphā nasat²

Darius

Artha

Artharxerses vl assuerus

Artharxes vl assuerus q̄ menon dict⁹ ꝑ primū regnāt ānis xl

Cepit ꝑ ano ab origie mūdi mmm cc lxxx Iste qm hester accepit vxorē et mt

fuit aman ministrū mardocheū q̄ hebrei historiam hester ꝑscripsisse ꝑhibēt

obiit socrates in carē ano vite sue lxx Et tpe claruerūt milciades

Socrates obiit ille sophistarū fuit primus rerum et rerum ꝑfectē q̄estiones q̄ mortuus fuit

Hester regina

Hec ab isto abud usq; ad poseidū nulla hist⁹ in biblia scripta ⁊ apud nos fuerunt alij studiosi qui genealogias a dō descendentes diligētissime conscripserūt q̄ apud nos ecclesiā erāt z ubi mathei placuit residui hāc genealogie vide vl si dant ꝑ hēdes illas scripturas ghabuisse ne luca regia ab alijs discrepet² aut dicit alia hec dō⁹ q̄ matheū habuit ꝑ rene lacrimā q̄ nō habuit ꝑ scripturā

Linea sacerdotii — Tabu. — Linea xpi. — Linea regia ipsius

Ihs diogenes dixit de q[uo]d[am] seneca q[uo]d potentior esset alexandro q[uia] possidere q[uo]d plus esset q[uo]d iste nollit accipere q[uo]d ille posset dare. Ihs dixerit venephon speusippe[m] nepos platonis. Arrhita tarentinus et andron[icus] plato fuit et plures alii sc[ilicet]. Anno hu[ius] vxxm aut vxm ami agens andmit platone[m] q[uo]d[am] potifex midas esset filius ehza

diogenes plures alii sententia Archytas tarentinus Aristotiles

Ethachy — Hesech

phat

deu[m] regnut ame[n] xxxvi. Cepit q[uo]

Azruerses qui et Othus

Azruerses q[ui] et ochus. Hic ochus egipti rebellauit imperiu[m] Neptanabo rege in ethiopia pulso m[a]g[n]o egipcior[um] destructu[m] Anno huius plato moritur etat[is] sue lxxxi ut dicit seneca. Narrat augy de amicitia ei[us] et labeo phs platone[m] mestu[m] deuixisse post hanc regnauit sedens p[ro] tribu[n]al p[ro]cul a populo ne

nō

quis in[ter] nimia familia[ritate] contemptui habeat. Ihs plato dicit si sapie[n]s forma oculis videri posset admiratione[m] sui mouere[t] mirabile[m]. Eo tpe dymosthenes et ysocrates claruerunt sibi zenocrates et xpi[p]p[u]s plato[n] successit apuleius et apulleo hymes cypan[us] q[ui] trimegistus sermonis eius

dymosthenes ysocrates apuleius hymes esthymes

nō

Ihs dixit esthymes de q[uo]d[am] seneca n[on] de bubulco et somnia dixit cui arati disciplina offerret esthymes paup[er] se sibi optulit dicens q[uo]d[am] melius haberet se illi optulisse arati at ei panem ei dare[t] plura sibi et melioa tribuisset cui ait obsecro te ut h[oc] ministerium pauperis mee cyalas tua diligentia et sedulitate mihi[s] ora[re] reddas cui respondit se ab illo numquam maiorem recepisse et libenter daturu[m] opam ut ei fieret melior. Hiis diebus Alexander macedo nasit[ur] et iohes de filius iadus

Ille othus arsamis filius hystorie refert valeri[us] vt ait xvi optimus mistarum morte q[uo]d non paruebat. q[uo]d gratulabat et crudelissimum mortis tormentum excogitauit et quo dilatate pestem ex pluri[bus] meruit

Johes — Ihs fr iohis — Vagoses p[re]fectus

pontifex fuit. Iste missus ab ocho rege pdo omnis regnoibus tristissime[n]te enimicis. Cui ait ihs fr iohes pontifex qui ad pontificatu[m] aspirabat p[re]cibus vagosi familiaritate sibi optinuit. Quia gladiatus ihs almanasy in templo aduersus hohem et adeo mutuit ferru[m] ut ei omnes vni vagosi indigitaste dixerit ihesum. Qui pluribus ei ab ingressu templi spoliatum illud et imposuit uectigalia tributa et annonas anni vij a quibus p[ro]mutetur esdras ut supra monet[ur] fuerunt absoluti

Xerses — Xerses Darius

Xerses p[ro]thus p[re]mi regnut anis iiiior lxxxvi dr q[uo]d in[ter] hunc inter regis plures no[n] inuenit scriptu[m] p[ro]thus post darium Artaxaxes vocat hunc argent regnum quod dicat regnasse anis xxxo. Hydaspy appellat eu persen et regnasse anis iiij sed supra damele vocat eu arxen. Alii appellat eu Assuerum Comestor dr post ochu filios arsamy regnut. Alii vo dicit q[uo]d post ochu regnut xerses p[ro]thus xerse arsamy p[ro]thus arsamiu darius filios regnut anis vij quos alexander rebellantes et regnu[m] p[ro]prium medos hyrcanos et egiptios in regnu[m] tributa[m] redegit macedonu[m] de q[uo] stat ip[s]e dicat hoc tpe florent ar[te]. phisici principes

Isidi hac in specula hystoriali lib. xx ca xxvij Ieronimus ca xxvij

Jadus — Ihs fr[ater] fuit manasse

Sanaballa

Ex quib[us] darius ihs olim p[ro]fuit regnoib[us] nostrum eu. Sanaballa de quo sup[er]ius scripsimus quib[us] samarite de[de]derunt. Cui eni iadus pontifici qui hic tpe claruit fr[ater] noie manasses ad pontificatu[m] audaci[us] quia ysarthan filia sanballe duxit uxorem. Cui ipe mistruxit in sacerdotio indignu[m] sibi ihesum submisit et mirebat eu tuende ab vxore aut no[n] mittere sacerdotu[m] impe manasses ei vxore sua ad soceru[m] suu[m] qui pollicet[ur] ei q[uo]d edificaret ei templu[m] ad instar templi ihesolimitani supra montem garizim dixit[ur] ad hunc manasse tunc fuerunt plures de ihesolimis quib[us] sanballa pecunias amministrabat terras quoda[m] de quib[us] patebat habitaculu[m] tempe darii ab alexandro sanballa pfectus chorees de finibus ydumee alexandri pfecti angelum dicens se libera[re] obsequi ei q[uo]d dario et ipsi pfectus sua q[uo]d statuta sibi manet et gratia accepta ab alexandro dixit se hre generu[m] manasse noie fere[n]s pontifice sacerdotii gente[m] inde omnes q[uo]d alios ei ex pontifices ex ea gente quos velle mebat ex templu[m] q[uo]d statuit locus edificie et h[oc] expedie alexandro pmittebat q[uo] potestate[m] maiore[m] in duo demissa no[n] rebellaret. Concedente itaq[ue] alexandro oi studio edificauit sanballa templu[m] et altare q[uo] p[ri]mum sit vsq[ue] vsq[ue] ad destructione[m] facta[m] p[er] romanos et in eo manasse[m] constituit pontifice[m]. Templu[m] illud habuit alexandri templi manasse no[n] Geo[rgius] Iustus

Extra templa in sacra scripta legi finisse sua primi templi dni sui a salone xxxj.

m monte garizim sm̃ fm̃ a manasse
ſc̃ē iadi Jeremi in nomine eleazari
leos fm̃ ab onya ſc̃ē symonis tpe
Antiochi magni Et sic reple illd
p edificiū ē tpe duop filiop eliab
eliphalet tribꝫ zacharia et agee pphis
ꝫ pndit ſub zrobabel ſalathiel q
nō principal edificiū ſ redificiū ē
Hi templi dñi tres additiones
fuerunt p̄ salomone fm̃ i atrio
x die septembr̄ Sed vēo ſb dnō
ioathā filio achab ioyada filio sm̃
xy die dēc̃ mēſ Jeroma a inda
machabeo sum in hyeme hēc anthi
ochi epiphanis cū sm̃ ſtr enarratia
m libꝫ ſcōr̄ z hyems ēat

Alexander nepotulus ut
putabat filij regis ꝓlatꝰ ad ma
ximū tristicie orbis Jerō z grecia et
m ihrlm̃ iam festinabꝫ ladē summi
pōtifex z reliqꝰ sacerdotes
cū hōrifica susceptione
veneāt ei obuiā ut triumphū
ayam dmūsit z tribus
alē mōtes aspicꝰ orbē suū gaudēs
ēsse q̄ sibi ꝓmiſat magni ionarchia
was orientis tenuit z ānis et ꝓ om
nes reges ānis xy forma z vul
tu erat pulcherrimꝰ Tandē ano xii
te sue vxorem veneno interfit Cui
mortuꝰ regnū sortitꝰ est in regnū
Philippi fr̄is q̄ maximā Ptho
lomeū in egipto Antigonū in Asia
et Seleucū in syria Omnes deinceps
reges ab his ꝓsēmā z ab his ꝓse
mē habet scripturā ꝓpter mores q̄s
assumpserūt

Alexander magnus

Seleucus nychanor
Ortus regni Syrie

Antigonus
Ortus regni Asye

Ptholomeus
Ortus regni Egipti

Philippus frē eius
Ortus regni Macedonie

Ab alexandro magno

Ptholomeus ladi filius ꝓtis alexandri rex egipti ascendit i ihrlm̃ die sabbati sacens
modos arma nō mouens ille die multos ad fidē traxit Nam sm̃ iosephū antiquitatū
christi modos crudelissimos appellat qui sup flumina sup stantes graue dapnū sustinuerūt
Ptholomeus nāq; multos de media z a gazara captiuos trahens ad egiptū redijt Et
vendicādo expositos modos a regnicolis bellis manibꝰ distrahens z dispersos in regnū
in actibus apl̄orū legit quēdā fuisse in ihrlm̃ modos ex ea natione q̄ sb celo est Jmo ejus
regni asye michaēle in quo regnat p̄ antigonū Sed demetrij Huic celeuci cognomen
ex regno destructo asye z syrie plene impetrauit Cepit q̄ dā ptholomeus lagi vii a-
nos regni dnāt p̄ reges nisi ignotatus usq; ad pōpeiū qui illud rōm̃ tradidit
tributarium p̄ōp̄sidē ibi stante Deinde q̄ modos cepit assyerunt quedam
q̄dēnose tractabo machabeorū regnū ad dextrā regni q̄ syrie ad sinistrā collocādo

Ptholomeus ligus Sother ladi filius ꝓtis alexādri in egipto regnat ānis xl Cepit
q̄ ānō regni sui xv Midi vēo xij xl Et tpe floruit theopreustus auctor
huius libri

Jmea pōti ficum

Jmea regū syrie

Jmea vpi

Jmea regū egipti

p alexādr

Onyas

Symō iust

Eleazarus

tpe ptholomei Gothar filius ladi omnes p̄ p̄tezpon finitū tenuit ānis

Sylechus nychanor

Antiochus Sother

Selencus gallicanus

yany p̄ q̄nē symon mortuꝰ ānis xxi filios genuit Eleazarus frē Symonis ānis xvij

Ptholomeus sother filius lagi

Ptholomeus phyladelphus

Ptholomeus euergetes

Linea pontificum

Tempore ptholomei sother ut dicit orosius et macrobius in libro de saturnalibus claruit Rome papirius qui adeo bellicosus habebatur ut romani meditarentur hunc fore papirium qui alexandri magni possit impetum sustinere.

Ptholomeus secundus philadelphus regnauit in egipto annis xxxviij. Cepit quando anno mundi iiij^m vi^c lxxx ... in transferendo diuersis uoluminibus fuit ardentissimus. Ad hunc Eleazarus pontifex lxx interpretes misit qui sibi diuina scriptura exposuerunt et hoc diuisa sunt cxx milia iudeorum redire ad patriam suam inuente ptholomeo. Hij uero lxx interpretes ubicumque aliquod sacramentum reperierunt aut aliter interpretati sunt aut dubium reliquerunt suis ne hunc ptholomeus vim dei cultor apud eos duplicem diuinitatem reprehenderet et ut fidei sue satisfacerent et archanum fidei non vulgarent.

lxx interpretes

Post eleazarum pontificatum tenuit Manasses annis xxxv.

Manasses

Ptholomeus Euergetes frater philadelphi regnauit annis xxvj ab origine mundi iiij^m vij^c xviij. Isto tempore Anthiochus magnus regnauit in syria. Eo quoque tempore pontificatum tenuit Onyas magnus filius symonis iusti annis xv. post quem Symon filius eius annis vij. Sub quo Jhesus filius sydrac ecclesiasticum composuit.

Onyas magnus

Symon

Reges Syrie

Seleucus Ceraunus

Anthiochus magnus

Onyas

Seleucus philopater

Jason

Anthiochus Epiphanes

Menelaus

Anthiochus magnus ab alexandro magno tributum vij annis relaxatum iudeis et post a ptholomeo filio lagi repetita et ex hinc a ptholomeo philadelpho iterum relaxatum demum quando ptholomeus philopater et Sedecias ... sibi iudea repeciit. Ob quam causam onyas pontifex in egiptum fugiens ad ptholomeum epiphanem ... templum in regione eliopoleos ... construxit.

Seleucus philopater filius anthiochi magni regnauit in syria et asia annis xij. Sub onya pontifice anthiochi magni transeunte in egipto filius eius symon sedit post eum in pontificatu. Post quem Onyas presbyter filius eius. Sub isto onya misit rex seleucus quendam eliodorum in ierusalem ad spoliandum gazophilacium templi quo ingresso in templum surrexerunt duo iuuenes qui uidentur fuisse secundum iosephum duo angeli de latenti sumpti et flagellantes occiderunt eum. Anno quo onyas indignacionem seleuci ... ad dominum pro mortuo et surrexit.

Anthiochus epiphanes filius anthiochi magni et frater seleuci philopatris audita morte patris et ... cum esset Rome obses clam egressus receptus est a quibusdam amicis suis ... syrie ... liberalitate ostendebat ... et non accepit Epiphanes illustris et mortuo fratre post eo regnauit. Et uendidit sacerdocium primum Jason et post menelao tradidit ... ob sacerdocii dignitatem exorta sedicione ... principes magnarum miseriarum cause pullulauerunt. Et suspicatus iudeos se desertores cepit ierusalem et misit flei ... iuuenum intrans ... in triduo lxxx milia hominum et xl milia ... et non minus venundatum. Ablatis que de templo uim talentis regressus est anthiochiam. In templo quod possuit ... olympiadi posuit et ad ritum gentium iudeos coegit et tamen perires ... miserabiliter ... interijt.

Iste anthiochus Eupator ... capta et ... obsessa ... iudeis ... de ... legibus ob ... Mathathias quidam a sacerdotibus asamon ex ... modin. Contra anthiochum epiphanem ... Mathathias cum quinque filiis ... iohis symonis iude ionathan et Eleazari leges paternas ... menelao pontifice occiso ... iudeam ... anthiochus epiphanes ... statuit ... in ... et iudeos in sabbato pugnare ... et leges paternas restituit.

Sexta ... thaboorum ... de anthiocho ... Tande ... et lysias a suis ... ligati ... demetrij seleuci ... occisi.

Anthiochus Eupater

Alchymus a demetrio sother pontifex ... inde machabeo ... domus et ... destruxit ... sub ... et ei cum ... Iudas machabeus.

Alchymus

Demetrius Sother

Demetrius sother qui sequentibus pontificibus filius seleuci roma rediens anthiochum eupatorem cum lysia occidit. Alchymum pontificem statuit cui quo Bachidem in iudeam misit in ... ierusalem ... Nychanorem ... Machabeo occisum ... per Bachidem tamen iudas occidit. Et negante sibi ionatha ...

Luca pōtifical

Mathathias
pr̄ v filiꝰ machabeoꝝ

Judas machabeꝰ

Eleazarꝰ
tres 2 filij mt

Jonathas

Johānes

Symon

Johēs hanꝰ

Judas g machabeꝰ
ai omi tudeoꝝ fmā
sacerdoꝝ dignitatē
acepisse Romā di
rexēs legatos dare
mit senatꝰ Judeos
amicos 2 confederatos
rōnoꝝ halcēos Iacē
ꝑ Judas Apollonio
et Seron Sichanoꝝ
et thymotheo ghor
gia et hysia suꝑatꝰ
tēplū tribꝰ āmis ꝓphanatū ꝙꝝ die
mēsis sequētis frēs sacerdōs emēdā
erant xxv diebꝰ qui ꝑ sue ordinā
fremēsiū Galadithidēs 2 ꝑ Cymone
fremēsiū gableos libēans sb iose
pho 2 azaria cū suis dibꝰ ihrlm duo
bꝰ milibꝰ cōtētis ꝓsperū exitū
dedit cōfugā dedit Antiochꝰ
villeanis expnd nychanoꝝ trecentis
et ꝑ ipꝰ fedus cū rōnis īnit 2 ba
chidē omisus est ꝑ superbiā suā

Jonathas frēꝰ ei⁹ ꝓuisū m gnone
mathutus 2 ꝑ victoriā cū bathā
tito fedē Alexandri rege sibi sacer
dotiū gferēte optē fecerūt ꝑ eā de
metrio 2 anthiocho adolescēti m d
lo a triphone interfīs ab adem
lugatꝰ 2 omisus est

Cymon cū c talentis argēti et
duos filios Jonathe triphon ꝑ to
lomaida tradidisset spe fraudibꝰ 2
demetrio fedātꝰ ad ꝑsonā eius
cū suis dibꝰ mittendū Tandē a tholo
meo dnō m iherycho dolo omisus
Johēm hanū habuit successorē

Eleazarꝰ frāter machabeoꝝ ele
phantē in bello esse dīcs cred cū ocd

Johem ꝓuisserūt filij zameꝝ Jsh
dod duo frēs Eleazar et Johēs filij
eā Mathathie nō fuerūt sacerdotes

Atq ista machabeoꝝ nasci dignū
iudeoꝝ Judas em machabeꝰ suscē
pit ꝓtificatū sub ānō demetrij
Soter qui habet in fine latet ꝓce
dentē et xxv ānō ptholomei ꝑ
lometoꝝ regis egipti regis et tenuit illud

Regnū Judeoꝝ
Masabiteꝝ

Luca regū Syrie

Alexander
nobil filiꝰ imperatoꝝ

Demetrius
filiꝰ demetrij soter

Anthyochus
adolescēs filiꝰ alexandri

Tryphon
ꝓditor

Antyochꝰ
filius demetrij

Demetrius
sup qui tenuerꝝ regnū

sedues

De isto Alexādro
patre hꝙ supra ubi
scribit de demetrio soter

Iste demetrij
demetrij anthiocho
adolescēte ab urbibꝰ
rōnis a ciuitatē exiisse

Anthiochus ado
lescēs jonathe sacē
dotē dās 2 tryphē
volēte regnū m
dlo ē occisus

Tryphō vo sili
cotham ꝓditōe
cū duobꝰ filijs suis
occidit 2 ꝑ asia regnauit

Anthiochus
iste filiꝰ demetrij
vltimꝰ ultimꝰ rexq
syrie finit qui annone
veteris testamēti
tenuit

ānis iij dem frēꝰ ei⁹ jonathas ānis vij
2 post fr̄ ister sacē Symon ānis viij
dem filiꝰ symonis johēs hircanꝰ ānis
xxviij cui nō aristobolꝰ filiꝰ johis rex
Iturer 2 ꝓditōr ꝓmꝰ apud indeos
dyadema sumpsit insigne ꝓ aut [illegible]
ānos babilonie captiuꝰ 2 regnauit a
uno dem alexander frēꝰ ei⁹ ānis xxxv
post quē uxorē ei⁹ alexandra ānis iij
deposit hircanꝰ filiꝰ alexādri ānis xxvij
Tandem antigono dnicante ꝙ iudeis
essent ꝓuisionibꝰ quinquēni et ar
mis ꝙ statutis ē ꝓuisor aristogenes
hēdes filiꝰ antipatris asiolomite sb q
nabi est dñs et regnat hēdes ānis xxxvij
Anno mīsēbris mortuꝰ ano dñi xxxvij
Jo ei⁹ filiꝰ archelaus ꝓstituit ab augusto
cesare 2 tetrarche fuit sub hēde hystas
et ꝓbo Regnat ar archelaus ānis v
et ꝓsen hēdes tetrarcha ānis xxxvij
ꝓ quē hēdes agrippa ānis iij dem
agrippa filiꝰ hēdis agrippe ānis xxxi
cui ad ānū vespasiani in quo iudea cepit
et ihrlm ꝓuersa ē 2 indei ciuitatū
vendati ocisi Ex hinc regnū iudeoꝝ
ꝓpetij defecit ano dñi sub xxviij

Ad johem hircanū iuxta reminēdū qui
duobꝰ iouis de octo ioui damasceni
2 anthiocho ut obsidiē ihrlm arcēret
dedit de cōsilio ānij xxenadyrchi
mstituit omīa Qui secutꝰ aristobulꝰ
m linea ꝓnti fuit mstr

fr̄ ad signū sequtꝰ solitme cirut medū

Tabula

Linea regum egipti

Ptholomeus
Phylopater
Ptholomeus
Ephyphanes
Ptholomeus
Phylomether
Ptholomeus
Energetes
Ptholomeus
Phiscon
Ptholomeus
Alexander
Ptholomeus
Dyonisius
Cleopatra
Regina

Ptho philopater post patrem eius ptho energetem regnavit annis xvii cepit que anno etatis quinte et lxxxi mundi vero iii^m vii^c xlvii de isto gesta referuntur que in 2° machabeorum gesta sunt. Eo tempore claruit Cyprio affricanus vir in armis strenuus. Tandem enim ut ait augustinus de civitate dei cum civitatem romanorum sanguinibus carens prius que sua virtute salvam et liberam reddiderat exul in oppido linternensi post insigne triumphum nullius illius urbis captus desiderio vitam finivit in cuius sepulchro iussu illius scriptum est Ingrata patria nec ossa quidem mea habes. Onyas filius Symonis pontifex habetur insignis.

Pthol' Ephyphanes regnavit annis xxiiii cepit que anno vero mundi iii^m viii^c lxi Hiis claruerunt tempore plancius poeta rome qui quotiens vacabat fabulas scribere et vendere solebat Hiis claruit titus livius tragediarum scriptor Sibi theutius publius comediarum scriptor.

Pthol' philometer regnavit annis xxxiiii cepit que anno etatis quinte et xvii mundi vero iii^m viii^c lxxx Ad hunc Aristobolus iudeus magister que mira scribit filius iohannis hircani sectam peripateticam scripsit explanationes in libros moysi commentos veteres Anno huius xvii et anthiochi ephiphanis viii Maccabaei regnum per romanos destructum defecit Eo tempore regnavit in syria et asya Selencus philopater post quem anthiochus epiphanes ut habetur pontificatum vendidit Iasoni et illo expulso menelaum constituit Eo tempore deme triu Sother occiso antiocho eupatore pontificatum Alchymo tradidit ut habetur omnia loca sub tributo Huius philometoris tempore contigit sub antiocho epiphano vii fratres compelli ad esum car nis porcine quibus renitentibus rex fecit eos diversis tormentis torqueri unde ut asserit ut ex prognostica tunc martiriis de vii fratribus machabeis ecclesia sollempnisat Isto eciam tempore ma thathias cum filiis suis claruerunt.

Pthol' Energetes secundus regnavit annis xxix cepit que anno ab origine mundi iii^m viii^c xx Eo tempore lucius accius tragediarum scriptor claruit cuius verba ut refert agellius Non est ita Eo tempore civitas ... ut in romanis et magnis ... reducta et ... in principio ... Anno huius viii fabius ... Eo tempore carthago a romanis destruitur ... et milia ... sub romanorum ... Eo tempore fuit pontificatus Symonis machabei.

Pthol' phiscon qui et Sother regnavit pthol' energete secundo a regno expulso regnavit annis xvii cepit que anno etatis quinte et lxxxvi Mundi vero iii^m viii^c xliv Eo tempore ... Cimbri ... theutonicorum ... qui galliam germaniam ... Tandem apud aquas sextias a mario consule sunt deuicti.

Pthol' Alexander ptholomei phiscon ... a regno expulso ... pthol' phiscon regressus secundo regnum obtinuit annis viii ... regnavit annis x ... pthol' alexandrum ... Hoc tempore metridates rex ... romanos xl annis ... ad ... metridati ... metridates cum venisset ephesum

[left margin:] Nota

[right margin:]
Cyprio affricanus
Onyas filius Symonis
Plancius
Titus livius
Athenas
regnum mace donum defecit
de vii machabeis
Carthago destruitur a romanis
Nota bellum insigne
Aluid bellum
Nota de veneno

[marginal note, bottom right:]
Nota carnem a regia ... carnes ... et fructus palme et ... ut ponitur massa illorum vii et ... in una massa ... et ... fructus ... in rebus ... carnes ...

nō mādatū nādo crudēle

ām̄ omniū tēnorum

Cato

Virgilius Oratius

arudelu precipit edāo ut p totū vbiciq; cent iuēti anos tūm primā ſb vna die necā
rent. q̄z finē est nec explicari ullo mō verbis possit q̄nā tūt multitudo omniū
tēnoz esſ. ē ab mezentio primaz primusq; q̄mq; gentes oandēdaz patr̄ p ora
mnia fuerit Ea tpe despsioē fiū tūme iuēti sūt hōm̄ milia ccc hoīm̄ hec tpe
Aristobuli rex z pōtifex maxim̄ clarmt

Aristobul

Ptholo dyonisius regnt ām̄s xxxv Cepit p ānos cent̄ gnte vbi mundi
cō vsq; lxxxvii clarmt cuius stoyci qui tedio diphas q̄tuor sexum interfecat ut
melioz vitā inueniret Alexandr̄ ihis hyrcanū filiū rex z pōtifex clarmt ut hā.

Cleo pat̄ ptholomeū dyonisiū regnt in egipto ām̄s ij xxvij Tandem hȳ
cū augusto cū antonio collegā ei quēdā qui eām amabat suspata sūsit rex
mi egipti in ptes romanoz hoc tpe flormt doctissimi pphe Virgilius z ouid
poeta

Luca regū iudeoz
Paris z pōtifex
Aristobulus
Alexander
Alexandra
Aristobolus
Hyrcanus
Antigonus

Aristobolus fr̄ hyrcani regnt ām̄s iij Hic victi a tribus fr̄ib; diadema sibi imposit suggestione zuoz
qui fratri suū interfecat et deinde antigonū ām̄s ba
bilonie captiuat regnū renasc̄t indeoz Et hȳ obiit dilec
tus deo rex ām̄s regni sui sed

Alexander fr̄ dē aristobuli regnt ām̄s xxvij
hic rex pariter z pontifex omni fratrē suoz odit z alteri
bus mādauit Et crebra bella gentes p̄ma misc̄uit ex eis
q; Lunha mēsiacēs obiecto zuoz sue regnū dūxit Salexandr

Alexandra qe vxor alexandri regnū pollicēs
hanno filio suo alex filiū salt aristobuli ā ingē sua et
filios vndecim accipies ab eis obsides ne regni vsurparet

Aristobolus fr̄ sno hanno accepto am opē arabū
ad mob affligēt aristobulus hanno desuntq; sunt
a pōpeio in sacerdocio confirm̄ z anno ante
nole obsuntq; tm dē gladio q̄rachoz opem Antigono
fratrū mutilatq; auribus meruit

Hyrcanus fr̄ aristobuli

Antigonus

Antigonus ab antigono dmicante p
regno cū nepos dislatū
à regnū p vnos ad alienigenas fugit ad hēdam asi
lomū filiū ampatrie gentis Macone ydumenū

Contumano materie Hinc sup̄ de vlcō rege syrie habet̄ anthiochy filio
demetrij huic post hunc regem fuit syria pūs tributaria Et miss̄ est pōpeius
cū tygrane regem armene qui similiū sunt p̄sidem syrie Et eo tpe discordēbus
aristobulo z hanno nepotes sup̄scripti fratribus hyrcani pōpeius in ihrlm intrat
tūs templū in quo se finitimi aristobuli receperūt diruit z equos in pozticib;
simulāt qui de post mū fortunati fuit licet ante magnā victoriā habuit Et
hanno pōtifice declarato aristobulū cū filiis tumā victū duxit Crassus vō cū ingē
sua pōpeij fuit de syrie auri templi aque pōpeius abstinuit in sacrū pauce mi
lie tulit vñ auri mob ex hoc fluxo interiit apud carras metropolim parthoz

Qui cū tpe pugnt mhi cū pōpeio z pp victoriam habitā tribus ām̄s z vij mēsib;
tenuit principatū Ex hinc venies alexandrā aquensa urbe condidit maximā bibio
thecam vñ libroz milia octingēta et tūm venies ptm monasteria urbe z orbi sol;
optimis

Hic est finis regum iudeoz

Biblia

Hic sequitur a sept tempus et natiuitas dñi p̄z quo secundū

q̄ q̄tuor dr̄es ab abraham vsq; ad damd
multa ē a pribꝫ dr̄a a matheo et luca
in genealogia xp̄i. A damd at vsq; ad
xp̄m dr̄a ē q̄ matheꝰ tm̄ q̄dā filios nā
les lucas vo mystū nāles legales et
adoptiuos. Et at lucas plures ponat
q̄ matheꝰ pt̄ ē q̄ dnaꝫ hūj amenit q̄
illi et q̄ matheꝰ a genealogia aliq̄s ex
clusit sicd in loas aliq̄s liquet scripta

Ite nō anā z hismeria sorores fuisse
inpsit quoq; anā tribꝫ salu ioachim elea
phe z salome et horꝫ quilibz ex ea unā
filiā genuit ea q̄ maria pōnit ex ioachim
beā virgo desponsata ioseph de qua xp̄s
ex maria cleophe xxor alphei de q̄ ex
maria salome xxor zebedei de q̄ marcꝰ maior et iohēs elua-
et h iacobꝫ iust fuit minor dict̄ minor
iacobo minor q̄ fuit mai⁹ dict̄

Hismeria nō Eccl̄ie habuit filiā
unā nōe elizabeth mr̄ iohīs baptiste

Vñ versus

Anna soror dna tres genuisse maria thō gemuere viri joachim
Quor ioseph alphei zebedeq; p̄ma pepit xp̄m cleophas sala
Jacobū q̄ sedā minore Et ioseph misti p̄cepit mep̄ has
Symōne nidam. vel sic duxere viri
Anna trib⁹ nupsit joachim cleophe salome q̄
Marias genuit ioseph alphei zebedei
Anna dei/ Jacobū ioseph Judā symonē q̄
Altera postrema Jacobū volumē q̄ iohem

Tabula

Romanoꝝ pōtificū lucen

Julius cesar primꝰ pōtifex
mutat imperiū āmb⁹ cepit q̄ ipe ar
cute mutauit dñi āmb⁹ vsq;
q̄ adeo bene gnauit ut quos ar
mis vincēt ea clemēa superaret
z adeo ingemo efficax p̄sistendo dic
tando z legendo alios superaret Tande
bruto et cassio auctorib⁹ interfit in
curia xp̄m q̄fossꝰ volneribꝫ ano etatis
sue lxj cum dñi fuisset octauꝰ incēte
sti ixē manu ex nōdū solute mdiees
mortis ex q̄b⁹ si legisset superstes p̄mansis
Corpꝰ ex in foro cremati ē ci cinēs
rediit z sup colūpnā q̄ mlia vōtuz
loci mēsq; quoz q̄libz dū ē ab eo mlis
q̄ eo mēse sint nati. Ab isto mlio ex
ceu quinq; nauq; tubꝰ mꝰ in lui celsu
dr̄ imitasse q̄n mlia pēdā duxisse le
ac sepsisse hij q̄cēmb⁹ q̄tuor ex fiunt
salusti ex inimicꝰ q̄n amice sepsert
inuectiuas valde mordaces

Octauianꝰ pōtifex cesar
sororis et anguste nepos mlis ex sororē
dei octauia impauit āmb⁹ lui
mēsib⁹ vj diebꝫ x ex quib⁹ vij ut
ynq; āmo anthonij dein regnit iste
anguste monarchia xxj arch tenuit
et vij āmb⁹ cum natiuitē dñi in pa
ce regnit Ab origine mundi v^m^ sili
auctore m^o^ v^c^ xxj ut ad lucani
uidet^r^ impletū illud pphetie q̄ gladi
gladiob⁹ in pomes z lanceas in falces
n^c^ lenabit gens ad gentē gladi dñi
Ihi utiq; tpe volunt ana xp̄s xxv
pacifica ipso nullꝰ impatorꝫ tulit
fulgor n^c^ in pace modestior Imo ipe
rij sui arcuꝰ xxvij natꝰ ē btā virgo
maria mr̄ dñi et ad eā et ad angꝫ templo
oblata Istꝰ tpe Quidꝰ naso valeꝰ
mauimꝰ Tm^o^ Livius pdocꝰ Marci
cicero q̄ non cepit xxj obijt q̄ vt d^r^ augꝰ
de nde h ui^o^ ēt milia lent q̄ ahgt ei scribē
masse miam^a^ ēt milia sp̄sit q̄ milia
vno q̄ē legē potuisse credam^o^ Hic
tm̄ gilꝰ obijt a^o^ octauiani xxvj ante ei^o^ ad^o^ p̄nōiati

Dñe fuerunt Anne
Anna mater Samuel Anna xxor raguel
Anna mater thobie Anna thamel
Anna mater matre matris dñi mei.

Marcꝰ tullꝰ

Salustꝰ

Ouidꝰ naso
valeꝰ marcꝰ
tullꝰ liuiꝰ
marcꝰ varro

Cornelꝰ gallꝰ liuiꝰ
inter clari

Antipater
fint pater⁹ heōd
Herodes
asalomia ⁊ⁿ⁹ uxoēs habuit salaet
Marcia Mariagna Dosis cleopat̄ genuit phm̄ tetrarcham
genuit filiū ſ genuit duos filios genuit
Archelaū Archobulū Herodē antipam
Archobulus iste genuit Herodiadem filiā uxorē q̄ postea rapuit heōdes antipas

Antipater iste genuit ydumeū mesopotamitē fuit et ⁊ⁿ⁹ filios habuit quoz unus heōdes asalomia primogenitus gentis sue ut admodū illud apparet Cū venerit siloz cui erit obedientia populorum Et alibi nō deficiet princeps ex iuda et dux de femoribus eius donec veniat qui mittendus est ⁊ expectatio gentium Hunc heōdi dati ⁊ uxor Mariagna neptis hyrcani pontifices filii alexandri de q̄ supius pluries auditū est ⁊ phasaelem tetrarchā omnis vi ætatis genuit quibus ioseph in egipto latuit Iste iquit ab augusto et anthonio rege maiora assumpsit de hijs fratribus ⁊ⁿ⁹ uxoribus suis sex pdictos filios genuit Et archelaum ex quo dicturi sumus ⁊ archobulum ex quo agrippam et Mariamnen quā de babilonia uterinus maior frater duxit statuit et plures hinc remotos archobulum fratrem Mariagne uxoris sue substituit nepotē hyrcanum quia pontifex ex q̄ phasaelem interfecto ferrum reddidit Antipatre cuncta sua Mariagna cum filiis archobulo et alexandro interfectis tunc miserabiliter moriens archelaum in regnum substituit ⁊ⁿ⁹ post mortē augustus regni monarchiā diuisit medium pte dans archelao filio ydumeā ⁊ iudeā ⁊ samariā in duas semis tetrarchias dans unā herodi antipe filio regni tyrrhenum ⁊ galileā ⁊ alia pte filio philippo ytureā ⁊ trachonitidi regionē sicut diximus fuit archelaus ⁊ alii tetrarche Legit⁹ eum pharaones hinc febrē nō modicā mitescabili premi time in oi corpore suppliciis assidue vexabat ⁊ pcedēs ex eis interemit⁹

Ant̄ quam ad uiam uenirent pfectos se iudeos uenire gnabat et ni missi uoluisset discedere tur pissime ne ab arbitrio impediret ad bello quod tenebat sibi de urbe ampliū tenuit statuq; uocatis fratre suo in aula regia tunc rege mortuo sect⁹ die ante pr̄ filios ex quib⁹ maiorem secat eruditus multa assidue hijs pmittebat ut eū sibi ret̄ Ex his aggressis herodes grauius tulit eruditionē filij q̄ mortē ⁊ ultimo missis sanctius hijs iussit eū Et rpe quinto die ab hac miserabiliter obijt anno xxxvii pfq; a rōmb⁹ rege sicut declarat⁹

Archelaus plongum retinuit ad tri bus fratrib⁹ ingressus ydumee et mare fratris pmissoe regni clatus ob tyrannidē apud esarē augustū accusat⁹ apud vienā est in exilium relegat⁹ anno principatus sui ix ex quibus in primā tredecim quinquenniū mensis est **Compotus**

Ob iussu archelai ioseph in pncē ⁊ mariā de egipto redieūs metuit ad quē ueit in galileā ⁊ mansit in Nazareth ut pncē et maria ubi dns dict⁹ est inuitatus

Herodes antipas ⁊ⁿ⁹ post mortē est dns ⁊ iohēs baptista tetrarchia galilee sue pdatus ostentationē ut archelao de regno iudee sua hoc herodi agrippe qui pilatum dni sue ⁊ rex mandē suasu uxoris sue herodiadis romā tendēs accusatoē herodis agrippe in exilium apud lugdunū ut uocē ⁊ detrusit

Herodes agrippa filius archobuli et nepos magni herodis quinquies fortunate septē exceptis datus sibi tetrarchis philippi hyssume herodis et agrippe in media a quo est pmotus ad uoluptatē mulieris ordinis iacobus frē iohis gladio dominos honoris passis sibi exhiberi iste morti minuit

Et alii ⁊ⁿ⁹ plures

Et placuit populo iudeorum

de morte herodis asalomithe

Tabula.

Lysaniam ... Agrippa ...

Ihesus etatis anni

Ihesus a sedm quosdã scr etas a natiuitate xpi sedm aplm ij dicit
Cũ veneit plenitudo tpis &c Sedm vo alios a die q̃ baptisatꝰ e egit xmi
gr̃ã suã aquis datã Porro sedm alios a passõe qr tũc aplm fuit porro
a mchoata e quodãmo etas quiescẽs Sedm vo augustinũ e corpo sancte evãgeij
scipt iohem fuisse xp mchoata e a iohe baptista Terciadecima vo die Magi ve
nerũt ab oriẽte ihrlm̃ diebꝰ vbi est qui natꝰ est rex iudeoꝝ vidimꝰ stellã
ei in oriẽte Eruerũt locꝰ fuerũt isti baalam vt dicit qui stellã noiauit
ei vatinus a magnitudine sue nũcupatꝰ fuit magi Quos eos greci philosophos ysi magos
appellat Noiã ipsoꝝ magoꝝ hebraice Apellij Amery damascꝰ Dicit vo
Galgalath Sarathim Magalath latine vo Iaspar Melchior Balthasar Venerũt
at de finibꝰ yspanie et medie a caldeoꝝ vbi est flumẽ saba a quo etiã dr regio saba
sytꝰ in arabia Porro cristofanꝰ dr stellã aũ legit tpa q̃ xpi natiuitatẽ apparuisse et
ita multo tpe ante de legimq̃ venerũt Potuit hoc fieri vt in xviij diebꝰ supra dromeda
rios longa terrarũ spacia trãsmearẽt Audiẽs at herodes assolutis magos furbare
est timẽs ne quis de semine dauid vt arbitrabatur natꝰ regnũ eet se tũc abeuntes de templo &c
& tpe clarent Athenodorꝰ seuerꝰ qui dicit Duce sapiẽte ei obsequi ciuibꝰ ee sobrium ei
ac veneꝝ vt mihi regẽs deũ insi q̃ possit regnũ palam Tricesimo augusti anno ortus iohes
Tyberius Nonꝰ terciꝰ decimꝰ impeauit anis xvim Ceptũ q̃ impeare Anno dñi
xxij Cui di vo mortuꝰ xxxvij Anno hui tertio decimo

Quotiam de infancia saluatoris et eius opibus
usq ad baptismũ non legit in euãgelio nisi q̃ lucas dicit q̃ puerulus
remansit in ihrlm et pris triduo dr eũ iuenisse a patre in templo in medio doctoꝝ
audiẽtẽ et interrogãtẽ eos q̃ ab quo baptismo usq ad eius sepulturã
miracla q̃ fecit dñs sucrãte plenius et manifestius q̃ breuis oppidi capti
lani

Igitur anno xv imperij tiberij fuit e ubi dñs suꝑ iohem
in deserto vt baptisaret et primus solamen redemptionis humanis attulit et venit ihesus a galilea i
iordanem vt baptizaret ab eo Et qm̃ ihesus vt dicit euãgelium quadraginta dierũ
eadem tentationũ humanis excepit triduum tui anno dieb eius hisach xv hic venit ihesus tricesimo xv
anno cũ domino Nã eadem die resurrexit anno quinto agẽte anno xvij
anni imperatoris e ihesus quinto vo pasche festo xxxvij
sabbi xxxix anni passi e dñs et anno xxxvij anno incepto Crisostomꝰ tui dr ea ypothesi esse annos
tpis a natali usq ad pascha qd̃ p anno dominico apparet Cristofanꝰ dr eũ xxxiiij anos mensesq̃
xxx qui baptisari e et secũdi hr vixit dñs xxxiij anos mensesq̃ tres dies quinq̃
a natali usq ad pascha Ihesu quoq baptisato ecclesia aperti sit et spũs corporali specie columbe
venit et sedit supra eum et ecce vox patris audita e de celestibus dicẽs tu es filius meus dilectus
in te complacui et ecce vox patris audita e de celestibus dicẽs tu es filius meus dilectus
in te complacui Ductꝰ e ihesus in desertũ et cũ jeiunasset xl dieb tentatus e a diabolo Qui
quoq sit hec tria vt scribit eusebius eadem die fuisse tentatum Quidam sancti magnus xvm die
primi anni baptismatis eadem die xxxj anni Plutarchus aq in urbe eadem die exundasse tradit
post diem epiphanie in chana galilee ad nuptias inuitatus cũ matre discipulis aq in urbe
venit has vt animam quidam iohem finisse q̃ volebat amicũ venisse dicit nazareth
venit et die sabbi synagogam ingressus q̃ iam ysaiam legit quã in loco ypocrite ostendit
Ambulans at mare galilee petrũ et andream fil q̃ duos filios zebedei s iacobũ et iohem

Herodes Antipas tetrarcha

Capon magus

Annus xviij

Tiberij obijt octa

Valerius Gratus

Pontius Pilatus

valerij Tiberij misit gratia
rex qui herodi estimatus
pietate pater sacerdotem
vendidit et admones ana
nisi male pontifice decla
rat post modicum post hec re
moues decretum filium ne
sacrificaret amit
hic arcens ammone fi
lium post ipsa iosephi qui
ephias appositus p
annos vi nidei rehuentes
animam reuertitur e cum sic
assit a tiberio missus po
a pilatus de quo mentio
loco suo congruo dicta

Ad se vocatis 12 ait illis ihesus nolite viam
gentium abire et in ciuitates samaritanorum
ne intraueritis sed potius ite ad oues que
perierunt domus israel euntes autem predicate
dicentes quia appropinquauit regnum celorum
infirmos curate mundate leprosos mortuos
suscitate demonia eijcite gratis accepistis gratis
date nolite possidere aurum neque argentum
neque pecuniam in zonis vestris non peram in
uiam neque duas tunicas neque calciamenta
neque uirgam dignus enim est operarius cibo
suo in quamcumque autem ciuitatem aut castellum
intraueritis requirite in ea quis dignus sit et
ibi manete donec exeatis intrantes autem in
domum salutate eam dicentes pax huic domui
et si fuerit domus illa digna ueniat pax uestra
super eam si autem non fuerit digna pax uestra
ad uos reuertatur et quicumque non receperit
uos neque audierit sermones uestros exeuntes
foras de domo uel ciuitate illa excutite pulue
rem de pedibus uestris amen dico uobis tolera
bilius erit terre sodomorum et gomorreorum in
die iudicij quam illi ciuitati ecce ego mitto
uos sicut oues in medio luporum estote ergo
prudentes sicut serpentes et simplices sicut
columbe cauete autem uobis ab hominibus tradent
enim uos in consilijs suis et in synagogis suis
flagellabunt uos et ante presides et reges duce
mini propter me in testimonium illis et gentibus
cum autem tradiderint uos nolite cogitare quo
modo aut quid loquamini dabitur enim uobis in
illa hora quid loquamini non enim estis uos qui
loquimini sed spiritus patris uestri qui loquitur
in uobis tradet autem frater fratrem in mortem
et pater filium et insurgent filij in parentes et
morte afficient eos et eritis odio omnibus
propter nomen meum qui autem perseuerauerit
in finem hic saluus erit cum autem persecuti
fuerint uos in ciuitate hac fugite in aliam amen
dico uobis non consummabitis ciuitates israel
donec ueniat filius hominis non est discipulus
super magistrum neque seruus super dominum
sufficit discipulo ut sit sicut magister eius et
seruus sicut dominus eius si patremfamilias
beelzebub uocauerunt quanto magis domesticos
eius nolite ergo timere eos nichil enim opertum
est quod non reuelabitur et occultum quod non
sciatur dico uobis in lumine quod dico uobis in
aure dicite in luce et quod in auribus auditis
predicate super tecta et nolite timere eos qui
occidunt corpus animam autem non possunt
occidere sed potius timete eum qui potest et
animam et corpus perdere in gehennam nonne
duo passeres asse uenient et unus ex illis non
cadet super terram sine patre uestro qui autem
capilli capitis uestri omnes numerati sunt nolite
ergo timere multis passeribus pluris estis uos
omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus
confitebor et ego eum coram patre meo qui in
celis est qui autem negauerit me coram hominibus
negabo et ego eum coram patre meo qui in celis
est nolite arbitrari quia uenerim pacem mittere
in terram non ueni pacem mittere sed gladium
ueni enim separare hominem aduersus patrem
suum et filiam aduersus matrem suam et nurum
aduersus socrum suam et inimici hominis domestici
eius qui amat patrem aut matrem plus quam me
non est me dignus et qui amat filium aut filiam
plus quam me non est me dignus et qui non
accipit crucem suam et sequitur me non est me
dignus qui inuenerit animam suam perdet eam
et qui perdiderit animam suam propter me in
ueniet eam qui recipit uos me recipit et qui me
recipit recipit eum qui misit me qui recipit
prophetam in nomine prophete mercedem prophete
accipiet et qui recipit iustum in nomine iusti
mercedem iusti accipiet et quicumque potum
dederit uni ex minimis istis tantum calicem aque
frigide tantum in nomine discipuli amen dico
uobis non perdet mercedem suam

de uocatione matthei

de eorum predicatione

Leprosus

filius mulieris chananee

filius regis

Ennarratio demoniati

testimonium sancti petri

implant vetus et nouum

Samaritanus quint

filia suscitatur

cecus illuminat

Magdalene

de electione xxxij discipulorum

Hec premissa fuit sub domino a baptismo xpi usque ad carcerem iohis baptiste Et q sequitur fuit a domino a carcere iohis baptiste usque ad eius decollationem

Cum audisset iohes in vinculis opera xpi misit duos de discipulis suis ait illi tu es qui venturus es aut alium exspectamus respondens ihesus ait illis euntes renuntiate iohi que audistis et uidistis caeci uident claudi ambulant leprosi mundantur surdi audiunt mortui resurgunt pauperes euangelizantur et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me Hijs autem abeuntibus cepit ihesus dicere ad turbas de iohe quid existis in desertum uidere arundinem uento agitatam sed quid existis uidere hominem mollibus uestimentis indutum ecce qui mollibus uestimentis uestiuntur in domibus regum sunt sed quid existis uidere prophetam etiam dico uobis et plus quam prophetam hic est enim de quo scriptum est ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit uiam tuam ante te amen dico uobis non surrexit inter natos mulierum maior iohe baptista qui autem minor est in regno celorum maior est illo a diebus autem iohis baptiste usque nunc regnum celorum uim patitur et uiolenti rapiunt illud omnes enim prophete et lex usque ad iohem prophetauerunt et si uultis recipere ipse est helias qui uenturus est qui habet aures audiendi audiat

sabbatum dominus eos excusabat In alio quoque sabbato synagogam intrans et coram ipsis insidiantibus manum aridam curavit Et cum in quadam die in monte pernoctasset in crastino ascendens in naviculam docebat turbas in litore proposuit quatuor parabolas Prima de semine quod in x^or locis cecidit Secundam de zizaniis bono semini superseminatis Terciam de grano synapis Quartum de fermento abscondito Tunc dimissis turbis in domum venit et que prima parabola eis exposuit in navi secundam illis petentibus illuc exposuit Insuper et alias tres illis proposuit Primo de thesauro in agro Secundam de bona margarita Terciam de sagena missa in mari Post hec veniens in patriam suam docebat in synagogis eorum unde mirabantur parentes eius de fabro que ioseph fabri filium Et paucos ibi curavit propter eorum incredulitatem ait nemo propheta acceptus est in patria sua Et repleti ira eiecerunt eum de urbe et duxerunt ad supercilium montis ut eum precipitarent Et ipse per medium illorum transiit Adhuc ostenditur ibi locus qui dicitur saltus domini satis iuxta a nazareth contra meridiem ubi dominus descendens impressit rupi et cedens rupis fecit sibi quasi locum latibuli in quo adhuc ut dicitur vestigia rugarum vestimentorum eius et omnia lineamenta que a tergo domini fuerunt impressa notantur.

Ea que sequuntur acta sunt a domino a decollacione iohannis baptiste usque ad transfiguracionem domini

Hoc tempore herodes decollato iohanne querebat videre ihesum Et cum audisset ihesus secessit in desertum locum illucque turbas multas eum sequentibus curavit Et de quinque panibus et duobus piscibus v^m hominum saciavit unde turbe eum in regem volentibus erigere ascendit in montem solus orare Porro navicula in qua discipulos eum precedere iusserat iactabatur fluctibus unde videns eos laborantes quarta vigilia noctis ambulans super aquas venit ad eos et petrum dum mergeretur erexit Altera die dixit turbe verba spiritualia de corpore suo que quidam carnaliter intelligentes et abhorrentes abierunt retro Et quidam phariseus cum ipsum ad prandium invitant super hoc quod non lotis manibus manducaret increpavit quem dominus de ypocrisi eorum redarguit Abiens autem in finibus tyri et sydonis chananeam exaudivit et filiam eius a vexacione demonum curavit Inde ad locum maris galilee decapoli idest regionem decem urbium veniens ubi surdum et mutum sanavit Post hec ascendens iherosolimam ad diem festum in piscina languidum sanavit et iudeos murmurantes quod operaretur in sabbato racionabiliter instruxit Exinde secus mare galilee abiit ubi de vii panibus et paucis pisciculis iiii^m virorum absque mulieribus et parvulis saciavit Statimque navigio transiens in partes magedan cecum ibidem sanavit Veniens autem in partes cesaree philippi confessionem pro omnibus a petro accepit et claves celi se daturum promisit et discipulis suis passionem suam predixit

Ea que sequuntur acta sunt a domino a transfiguracione domini usque ad xenophegiam

Post dies vero sex petrum iacobum et iohannem in monte thabor secum ducens coram ipsis se transfiguravit Sequenti vero die lunaticum quem discipuli curare non poterant ad preces patris sanavit Et cum venisset capharnaum accedentibus questoribus censum capitis requirentibus per petrum ad mare misit qui staterem in ore piscis inventum pro se et pro domino solvit Cum autem contendissent in via quis illorum maior esset ihesus in humilitatis exemplum ostendit eis parvulum ~~astantem~~ amplexans eum et ait qui fuerit sicut parvulus iste hic maior est in celo Porro scandalizatores pusillorum erudiendos ac puniendos ostendit per metaphoram membrorum Et ad ostendendum quanti sint pusilli apud deum proposuit eas parabolas tres scilicet de ove perdita et inventa de dragma scilicet de filio prodigo addidit etiam de modo corripiendi secreto fratrem peccantem et de remittendo peccati usque

Prime parabole
Cetere iii parabole
de v panibus et ii piscibus
ambulans super aquas ubi petrus erexit
non lotis manibus manducare
filia chananee sanata
surdum et mutum sanat
probatica piscina
de vii panibus et paucis pis(ciculis)
ceci illuminatur
lunaticus
de statera et de pisce
exemplum de parvulo
de ove perdita de dragma de filio prodigo parabole

¶ de dilectõ pcib⁹ mr ve
ziab⁹ filat ad hoc
pabla de sermõ de
bivri

de nece galilee

mulier vbi ãms obtessa

tam sata de adultrio

ex⁹ re dmte

Absedit se ex eunt
ens natu illuiãtus
de adole scẽte

de dmte pricipuãtu
de zillico de denaio
dmeno
ydropicus

pabla de cena

ad lxxvij septuagesies sepaces hẽ ãm ve ziab⁹ dr at pcedi dilectõ sit osẽdit
p pabola sermõ ei debitũ dñõ renouauit qr non seruu mi sezẽ uolunt ꝓ hc
m mdã uenies pharisei dilectõ ei dilectẽ ex eor ãnt sola formidinis
ca dilectenda ex hinc ambulabat in galilea qr in mdea noluit eũ mittere
Ex ipẽ erat quida dicẽs se dei filiũ z multos seduxerat de galilea qs ad duy
isset in galilea gruzem mõtẽ ubi diuerat se ascensurz in celũ suspectes pi
lati ipm cũ oibus suis condit Cũq; pueniret eis quida pisse io qr nequaq; erant
ecclesi in deos aut dnõ nõ minus hijs indoctis sacleatos z sibi ipsi pcluserũt pbi
tus sapi quo deuit filiũ dmẽ finalr nõ fracti structũ et ei dixit sabbto in sy
nagoga sanauit ibi mulierẽ a sathana xviij ãms obsessam

Jsta q̃ secut̃ acta sũt a dnõ a xpõphegia vsq; ad cuarma

Dost hec ascendit ihc in hierlm z alij quidem dicebat eũ ee hoiem alij malũ alij
uero nõ sed turbas seducebat Misserunt principes z pharisei ut apprehenderent eũ sermones ejus
capti reuerterunt dicentes qr nunq; sic locutus est hõ Cũ at uenisset in
templũ docebat absolutus mulierẽ adultratã de adulterio et cunctis dicẽs ei
uarias proponit eis sibi nemẽ de dmte qm pl strugil uberrime celebrant horrea
sua amplianz Cũ at interpretaꝰ se ee luce mundi z filiũ dei dicit ac se ee pl⁹
abraham fiebat uolentibus illi eũ lapidare absondit se et exiuit de templo
Puenies at ceci natus illuiãtus Et adolescẽtes quereres ꝓpnois sibi dicunt si ipse
pl⁹ reliquientibus pmisit pharisei cõ scribis ei dixerentes ex
quo ler bona terrẽ pmittet q̃ anarchã ex proposito eis quẽ de dmte pue
ritia et discipul parabola de zillico z alia de denario dmeno Cũ at sabbto
maduxissẽt in domo cuiã principis pharisey erãt pharisei sibi insidiantes quãt
plabitur ydropicũ z ipsum ei hoc licere in sabbto qr ea die lucebat puerus
cẽhẽ si lapsus est in puteũ Ibi ꝓper pharisey superbia hortabatur ad dis
cubitũ huiusmõi innuens ipsi qr intuitus ad pauperes plorat qũ ad dmnũ inuitati
uenit Quẽ dicturus quida de discumbentibus bti sunt qui panem in regno dei ma
ducabit parabola de terra proposuit

De zebusalmaoue lazaro

Dixit hc ihesus ambulans in templo portas salomonis iudei insidiose quer
bant an xpõs esset qui cũ sibi tpaunt dicẽs apta q̃ ego sum testimoniũ
phibet de me Et cũ uellent eũ lapidare quasi phãsphemũ qr se ee dmm cũ ipse
dicit ẽmebat se ee ueũ cuiã septuaginta suam hoiẽs deos uocat Fuit sic qz am
bigunt te noiẽ eius mittunt z tussiendane abijt Cũq; accepisset lazarus infir
mi ꝓ medicũ sororũ manste adhuc in loco ubi erat duobus diebus ne adiplet
illud quat dnam Et hinc bethaniã abijt cũ uocabus sine noie sustinuerunt lazare
mquit ueni foras

Petrus Fauẽnas silitudinẽ de cad

Lazarus mgit ueni foras ubi xpus cepit misereri sororis pulsare z angeli lazari
reposcẽ omnerunt ei tartarum totum sancti ꝓphetis Ꝓphetis eo cui sapiũ regis
antiquũ de imo pleniaz et labia tot scelus a die sumam z uidebis hoiem sustinebat
quis est qui sulphur sine tremore tremebus mortis accessibus lacescẽ auderet
Cui uult ministrare xpin xpoiis angeli Ego regem gloie sao sedẽ in celo pside et
mihi totũ creatũ nõ pt sufficere Ipe est rex gle sancti mplius Adh tartarus ego
regẽ gle sao sedẽ in celo pside et mihi totũ creatũ nõ pt sufficere Hinc at uides
hoiem de terreno limo factũ z mortale habitu qz hoibus subiectũ atq; sepelicdũ
et mee diuoi sbdendũ Angeli at psistentibus ait dicentibus ipe ẽ dnõ uirtutũ ac rex

Tabellata

omi vpe tm̃ calcatur̃ e/ imperiũ gtr̃ tur̃ / te ꝑ medicos suos q̃ditur̃ q̃ vos atpe ꝓsus
attrahs̃ noctes suas de aplis z ꝑpe filio dei q̃minar̃ fede gr̃e omi ꝓmissi ml̃os
eysdẽ ꝙq̃ Adhuc tm̃ dur̃ / isti nẽ credẽ ꝓnũcio reuertar ad vrbẽ hr̃ mui dio
sa interpellandũ deplorans Ego dne z q̃ mestitiã sic hoc tristi sermone mãdat̃
ꝓcepit tua serua ꝓmptꝰ ꝑ ne finẽ tue vetustis mib q̃b immitet Ez aparuit hõ q̃
diabr xp̃us tuꝰ se filiꝰ iactans sacerdotes tuos vocãs z sinagas argens sabbti
violat z lege soluat tanti q̃dẽ pcedit ansibꝰ vt lazarũ ad mtẽ nrũ manẽte ef
fugiãs miserim dansibꝰ q̃met ernere Aut aut sꝰ uem aut si sic ꝑ te fecit ramas
acb quod tue scis seruauim / amittes Ad hec filꝰ dei sum̃i ꝓcis trit̃ iussit̃ e vt
arcar z ꝑna nocẽtes teneat nõ innocẽtes erua dm ꝑter ade sibi q̃ꝑ patriarche
ꝑphas virgines casos q̃ges z eaã ꝑmulos homi z malu ignoantes atemisey ipse
crudel ad se trahẽ nõ ressit Ait ego moriar ne moriãt acb ego debui ad subia
z ꝑter sanguĩ tuũ sanguinẽ meũ fundã vt ad te creatuã tuã rdeat z ꝑdi ꝓsi san
guis mei rdẽpto sit mortuꝰ Et hr̃ cũ trinitꝫ lazarũ ꝓcipit exire et tertio ad
rddẽ dñi acb q̃ mortuos ꝙ̃ misserat obedire Tnc ꝙ̃ adiurandẽ q̃rta clamat vo
ce magna lazare veni foras Mox tertio lazarũ ad signa rediit timẽs ne dñi rur̃
iussi referret acb aget̃ affectu Sic fis̃ e vndẽ relator q̃ ruptor de ossueeat
mortuoꝝ Credit̃ at̃ hi trib fuisse vt d̃ gmester ea die q̃ legit̃ in vl hr̃ e ui fera cũ
isti sb dies ꝓma sꝰ die mesis ꝓm sdm̃ legẽ Multi q̃q̃ tue ascenderũt ad die festũ pas
the vt sanctificarẽt se Hoc tm̃ magis diuulgato Pontifices z ꝓpharisei collegerũt cõ
silio cũ ihesu timentes ꝓpm̃ amittẽ z gẽtẽ z locũ eoꝝ ꝙ̃ turba ꝓsequẽ met ei q̃q̃ ne
det Et ꝙ̃ sacra ozꝝ vana z abolenda cẽ docet Tnc cayphas ꝓntifex huat ne sa
ent eos ꝓphanũt ꝙ̃ mors ei⁹ humano gn̄e expediẽt ihesus ergo palã apud eos ambu
labẽ desijt z in desertũ ꝯmutẽ ciuitatẽ effraym secessit

Ab hinc ventur ad passionem

Anno imp̃ij tiberij v xpi dñs nr̃ ihesus xp̃us sdm̃ ꝓphas q̃ de eo fuerãt
ꝓlocuti ad passionẽ ꝑtit̃ ano sue etatis sue xxxiij et in ingressu eydam
castelli vt d̃ gmester occurrerunt ei decẽ lepꝛi qui dum̃ missi ei⁹ sacerdotes petierunt | decẽ lepꝛi
mundati sb quoꝝ nr̃o tui qui samaritanꝰ erat redijt et gr̃as egit actui vo mdei rem̃
seruit magnũ Et ihesu diete secreto iuxta z ihe filius zebedei se mortẽ crucis passu
rũ et tertia die resurrecturꝰ publice in ihrlm regnũ in ꝓmo suggesserunt mri
sue vt peteret nunc sine noie dno ꝙ̃ esso peneũt eis cessionẽ in ei⁹ regno Cõgnos
cens ihesus eoꝝ temeritatẽ reuocauit eos ad humilitatẽ Deinde ingredit̃ ihericho
eaã multi illuãt z tandẽ ꝑambulans vrbẽ diuitis in domũ zachey In ingressu | Ceus illuat̃ zachens Ceus sedentes ceus viam
vbi ihericho duos ceus cum via sedentes illuãt

Hec ꝑdicta ante lazar actis sex dñi sabbto ante ramos palmar sequẽtia vo diuina ramis palmar

Igit̃ ante sex dies pasche venit in bethaniã sabbi ad ramos palmar qui dies
sextus erat ante pascha si memiem / ihũ z die pasche ad viij⁹ miliarium positus
et erat in domo symonis qui leprosꝰ fuerat z a dño sanatus ꝙ̃ hr̃ no / his se ꝯmittit
multi ꝙ̃ mdeꝝ venerant illuc qui venerant ad die festũ nõ ꝑter ihesũ tm̃ sed vt la
zarũ viderũt Conspexerunt q̃ principes sacerdotũ vt lazarũ interficerent fecerũt
ꝙ̃ ei cena z martha ministrabat z lazar⁹ unꝰ erat discũbentiũ Maria vo veniens
attulit alabastrũ z effudit unguẽtũ supra capud ihesu z unxit pedes ei⁹ et extersit
capillis ei⁹ Indignabat̃ discipuli z discipulus eius q̃ erat et ioan
nes dñi hui⁹ traditor z filius dabat q̃ murmurabant

Hec acta sb a dnō m dnica Ramus palmarum

Mane aūt sō ascendit ihesus dieō solmā et discipli ej et cū venisset bethphage
m latē montis olmeti misit duos discipulos suos m castellū q erat cōtra ihrlm
aūt addurent ei azinā 2 pullū q erat allegatus m bunia Azina hr dr q̄s fuisse pau
pris q̄ppā munera nō habebat Quos m ea opatj quos fuerat pabulū ei dabat 2 pullo qui
arietē ad opa q̄ā intrebāt Nondū eni quisq̄ ascēdit eū Et ni hr venē dū ab
duxerūt m ihrlm putarūt quidā eū esurisse 2 accessisse ad ficū 2 cū nō inuenisset ni ea ū
folia aut nōdū ej te ampli ej erat fructj q̄ licet apud mathū legat secūdo die ficū
putasse 2 ei pcepisse nūq̄ ex te amplius edat fructū Et cū appiāret ihesus ad descensū montis olmeti mīta de
densa cū ea sternebāt vestimēta sua Alij cedebant ramos de arboribj 2 sternebāt m
via Turba aūt multa q̄ conuenerat ad diē festū 2 pueri 2 plebecula ihīm solmorū tollētes
ramos olivarū p̄cesserūt ei obuiā Et qui p̄cedebāt 2 qui sequebant clamabāt Osanna idest
salua obsecro Et quidā pharisecorū de turba dicebat vt moreparet discipulos quibus venit
ei hij tacerent lapides clamarent q hoc m passione tradendus petrus fuisse clamauerūt eā dmīo
mūdi Et vt appiāret flenit sup ciuitatē dicēs Quia tu saltē scires et quidē in hac
ciuitate tua festiuitatē 2 causas ej Et ihesus videns m ihrlm intrauit templū 2 fugelo de
simi cui ciebat emētes 2 vendētes m portabj templi dicēs Me domus orōis vocabit
ut spelūcā latronū nr fecistis vas aliquod de diuitū trāsferri p templū Et dicit
ihcō Inter signa ista q fecit hoīb mirabilia ei dicit q unus hō ullo tpe negabit 2 in
tra vii vt postea cruciget scrib 2 pharisei cū se senserūt 2 huiusmodi dicta
destrui potuit ad multa flagelli verbera tandē militū duxerūt eū ad pilatū Et dicit
2 alia hedens cū surrexit atq alia que m finem q̄rentes nō fecisse Quem cū quidā et sa
pientiū ej ea esse dicebat 2 dnica maiestas m hac luebat Cōmeabāt et accedebāt
ad ihesū cēci 2 claudi m templo 2 sanauit eos Et dm cōtra principes sacerdotū 2 scribe vi
derūt ei Et ej signū ostendas nob qd hr facis Et exit de templo hac 2 in tribj diebj eos
discipulos illud Et respicabat dmitos qui mittebāt munera sua m gazophilacū Vidit
aūt quēdā viduā pauperā mittētē duos exiguos numos valētes q̄drantem sicli salti
obolos quinq 2 dixit ea plus misisse quā eos qui plus multo miserūt dixit aūt ad quosdā
qui in se confidebāt tanq̄ iusti 2 quibusdā sibi exterioribus et aspernabātur ce
tos parabolā de pharisco et publicano Et cū respicā ea cēt hō cruciēdus oīb; redijt
in bethaniā et ibi remansit q vt dr ihcō nimj ihesus plang 2 multi adulēj multū in
tanta urbe lucrat qui ei dicēt hosanna Erat aūt diebj doctū in templo nocte exiens
morabat in bethania Hac tota illa septimana penosa dr q p totū illā salvauit diū
mercandj siand p pinā ebdōm mūdi opabat mandj Nicodemus princeps ptimā
plj vt vēnidā docēdi q magr erat nō die hj nocte adeundj ad eū venit quē dns mi
rabilj de regno dei instruxit

Sequenta acta st fria sca

Ihesus aūt diluculo sāe surrexit m templū et sedēs docebat pplm pharizei
aūt addurerūt ei mulierē lapidandam sm legem tēptantes eū et dixit q
sā pcō vrm est qm̄j mittat m ea lapidem Venerant aūt huc quidam gentiles vt
adorarent m die festo 2 dixerūt phō dnē volumj vidē ihesum Azni assignato andree
dixit hr Ihesu Pnt ihesus vult hō vt clarificet filij hōis q̄si dicat plenitudo gentiū
credituā est qd nō misit j passionē futuram m significant dicēs Nisi grām frumēti cū
Et post aūt ihesus pr clarifica me ex hac hō 2 venit vox de celo dicēs et clarificaui 2
clarificabo Et dicebat quidā tonitruū fuisse Alij q angelus loutj ei et aūt ihesus ppr
vos hec vox fuit nā princeps hj mūdi ejcet foras et ego si exaltatus fuero Et cū respa
cet redijt m bethaniam

de maledicō ficj

hō ihcō

Ceci et claudi sanantur

hr grazophilacū

Parabola de pharizeo et publicano

Nichodemus

de mulie lapidada

Nisi grām

Hec acta sūt a dnō feria tercia

Cdiens aūt diluculo ſabb fē tercia in templū ducebat ppīm Et accesserūt ad eū principes sacerdotū dicentes In qua pōtate hec facis quasi dicent quid & ego cū de templo quos vos cū nō sīs hostiarius et dices nobis mgsterij Thesus aūt respondens ait illis Solvite templū hoc et in tribus diebus excitabo illud Dixerunt ergo iudei Quadraginta & sex annis edificatū est templū hoc et tu in tribus diebus excitabis illud Ille aūt dicebat de templo corporis sui Cum ergo resurrexisset a mortuis recordati sunt discipuli eius quia hoc dicebat et credidērunt scripturæ et sermoni quem dixit Thesus Cum aūt esset Jerosolymis in die festo paschæ multi crediderunt in nomine eius videntes signa eius quæ faciebat Thesus non credebat semetipsum eis eo quod ipse nosset omnes et quia non opus habuit ut quis testimonium perhibeat de homine Erat autem homo ex phariseis nomine Nichodemus princeps iudeorum Hic venit ad Thesum nocte et dixit ei Rabbi scimus quia a deo venisti magister Nemo enim potest hec signa facere que tu facis nisi fuerit deus cum eo Respondit Thesus et dixit ei Amen amen dico tibi nisi quis renatus fuerit denuo non potest videre regnum dei Dicit ad eum Nichodemus Quomodo potest homo nasci cum senex sit Numquid potest in ventrem matris suæ iterato introire et renasci Respondit Thesus Amen amen dico tibi nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu non potest introire in regnum dei Quod natum est ex carne caro est et quod natum est ex spiritu spiritus est Non mireris quia dixi tibi Oportet vos nasci desuper Spiritus ubi vult spirat et vocem eius audis sed nescis unde veniat aut quo vadat sic est omnis qui renatus est ex spiritu Respondit Nichodemus et dixit ei Quomodo possunt hec fieri Respondit Thesus et dixit ei Tu es magister in Israel et hec ignoras Amen amen dico tibi quia quod scimus loquimur et quod vidimus testamur et testimonium nostrum non accipitis Si terrena dixi vobis et non creditis quomodo si dixero vobis celestia credetis Et nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo filius hominis qui est in celo Et sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto ita exaltari oportet filium hominis ut omnis qui credit in ipsum non pereat sed habeat vitam eternam Sic enim deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret ut omnis qui credit in eum non pereat sed habeat vitam eternam Non enim misit deus filium suum in mundum ut iudicet mundum sed ut salvetur mundus per ipsum Qui credit in eum non iudicatur Qui aūt non credit iam iudicatus est quia non credit in nomine unigeniti filii dei Hoc aūt est iudicium quia lux venit in mundum et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem erant enim eorum mala opera Omnis enim qui male agit odit lucem et non venit ad lucem ut non arguantur opera eius Qui aūt facit veritatem venit ad lucem ut manifestentur opera eius quia in deo sunt facta Post hec venit Thesus et discipuli eius in terram iudee et ibi demorabatur cum eis et baptizabat Erat aūt et Johannes baptizans in Enon iuxta Salim quia aque multe erant ibi et veniebant et baptizabantur Necdum enim missus fuerat Johannes in carcerem Facta est ergo quæstio ex discipulis Johannis cum iudeo de purificatione Et venerunt ad Johannem et dixerunt ei Rabbi qui erat tecum trans Jordanem cui tu testimonium perhibuisti ecce hic baptizat et omnes venient ad eum Respondit Johannes et dixit Non potest homo accipere quicquam nisi fuerit ei datum de celo Vos mihi testimonium perhibetis quia dixi non sum ego Christus sed quia missus sum ante illum Qui habet sponsam sponsus est amicus aūt sponsi qui stat et audit eum gaudio gaudet propter vocem sponsi Hoc ergo gaudium meum impletum est Illum oportet crescere me aūt minui Qui de alto venit super omnes est Qui de terra est de terra loquitur et de terra loquitur Qui de celo venit testimonium suum quod vidit et audivit hoc testificatur et testimonium eius nemo accipit Qui aūt accepit testimonium eius signavit quia deus verax est Quem enim misit deus verba dei loquitur non enim ad mensuram dat deus spiritum Pater enim diligit filium et omnia dedit in manu eius Qui credit in filium habet vitam eternam qui aūt incredulus est filio non videbit vitam sed ira dei manet super eum

Sequēcia a dnō acta sūt feria quarta

Quarta vero die principes sacerdotum videntes Thesum abisse et divisse illo me credebant amodo congregati cum senioribus populi in atrium cuiusdam principis quærebant ut eum tenerent et occiderent Audiens aūt Judas ea quæ agebantur abiit et pepigit cum eis de Thesu tradendo xxx argenteos

Hec acta sūt a dnō feria quinta in cena dñi

Prima aūt die azimorum accesserunt discipuli ad Thesum dicentes ei Ubi vis paremus tibi comedere agnum paschæ Et ait illis Ite in civitatem ad quendam et dicite ei Magister dicit Tempus meum prope est apud te facio pascha cum discipulis meis Et fecerunt discipuli sicut constituit illis Thesus et paraverunt pascha Cenantibus aūt illis Thesus panem benedixit ac fregit et dedit discipulis suis et ait Accipite et comedite hoc est corpus meum Et accipiens calicem gratias egit et dedit illis dicens Bibite ex hoc omnes hic est enim sanguis meus novi testamenti qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum Dico aūt vobis non bibam amodo de hoc genimine vitis usque in diem illum cum illud bibam vobiscum novum in regno patris mei Et cum hymnum dixissent exierunt in montem Oliveti Tunc ait illis Thesus Omnes vos scandalum patiemini in me in hac nocte Scriptum est enim Percutiam pastorem et dispergentur oves gregis Postquam aūt resurrexero precedam vos in Galileam Respondens aūt Petrus ait illi Et si omnes scandalizati fuerint in te ego nunquam scandalizabor Ait illi Thesus Amen dico tibi in hac nocte antequam gallus cantet ter me negabis Ait illi Petrus Etiam si oportuerit me mori tecum non te negabo Similiter et omnes discipuli dixerunt Tunc venit Thesus cum illis in villam que dicitur Gethsemani et ait discipulis suis Sedete hic donec vadam illuc et orem Et assumpto Petro et duobus filiis Zebedei cepit contristari et mœstus esse Tunc ait illis Thesus Tristis est anima mea usque ad mortem sustinete hic et vigilate mecum Et progressus pusillum procidit in faciem suam orans et dicens Pater mi si possibile est transeat a me calix iste verumtamen non sicut ego volo sed sicut tu Et venit ad discipulos suos et invenit eos dormientes et dicit Petro Sic non potuistis una hora vigilare mecum Vigilate et orate ut non intretis in temptationem Spiritus quidem promptus est caro aūt infirma Iterum secundo abiit et oravit dicens Pater mi si non potest hic calix transire nisi bibam illum fiat voluntas tua Et venit iterum et invenit eos dormientes erant enim oculi eorum gravati Et relictis illis iterum abiit et oravit tertio eundem sermonem dicens Et factus in agonia prolixius orabat Et factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram Tunc venit ad discipulos suos et dicit illis Dormite jam et requiescite ecce appropinquavit hora et filius hominis tradetur in manus peccatorum Surgite eamus Ecce appropinquavit qui me tradet Adhuc eo loquente ecce turba multa et qui cum illo erat cum gladiis et fustibus missi a principibus sacerdotum et seniore populi Judas aūt qui tradebat eum dabat illis signum dicens Quem osculatus fuero ipse est tenete eum Et confestim accedens ad Thesum dixit Ave rabbi et osculatus est eum Dixit aūt illi Thesus Amice ad quid venisti Tunc accesserunt et manus iniecerunt in Thesum et tenuerunt eum Et ecce unus de cum erant Thesum extendens manum exemit gladium suum et percutiens servum principis sacerdotum amputavit auriculam eius Et dixit ei Thesus Converte gladium tuum in locum suum Omnes enim qui acceperint gladium gladio peribunt Aut putas quia non possum rogare patrem meum et exhibebit mihi modo plus quam duodecim legiones angelorum Quomodo ergo implebuntur scripture quia sic oportet fieri In illa hora dixit Thesus turbis Tamquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus comprehendere me Quotidie apud vos sedebam docens in templo et non me tenuistis Hoc aūt totum factum est ut adimplerentur scripture prophetarum Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt

Hec sequēcia acta sūt feria sexta in passione dñi nostri

Mane aūt facto principes sacerdotum et seniores populi inierunt consilium adversus Thesum ut eum morti tradent Et vinctum adduxerunt et tradiderunt Pontio Pilato presidi Et non introierunt ne contaminarentur sed ut manducarent pascha Tunc respondens Pilatus ait illis Quid accusationem affertis adversus hominem hunc Responderunt et dixerunt ei Si non esset hic malefactor non tibi tradidissemus eum Dixit ergo eis Pilatus Accipite eum vos et secundum legem vestram iudicate eum Dixerunt ergo ei Judei Nobis non licet interficere quemquam Ut sermo Thesu impleretur quem dixit significans qua morte esset moriturus Introivit ergo iterum Pilatus in prætorium et vocavit Thesum et dixit ei Tu es rex Judeorum Respondit Thesus a semetipso hoc dicis an alii dixerunt tibi de me Respondit Pilatus Numquid ego Judeus sum gens tua et principes sacerdotum tradiderunt te mihi quid fecisti Respondit Thesus Regnum meum non est de hoc mundo si ex hoc mundo esset regnum meum ministri mei decertarent utique ne tradar Judeis nunc aūt regnum meum non est hinc Dixit itaque ei Pilatus Ergo rex es tu Respondit Thesus Tu dicis quia rex sum ego Ego in hoc natus sum et ad hoc veni in mundum ut testimonium perhibeam veritati omnis qui est ex veritate audit vocem meam Dicit ei Pilatus Quid est veritas Et cum hoc dixisset iterum exivit ad Judeos et dicit eis Ego nullam invenio in eo causam Est autem consuetudo vobis ut unum dimittam vobis in pascha vultis ergo dimittam vobis regem Judeorum Clamaverunt ergo rursum omnes dicentes Non hunc sed Barabbam Erat aūt Barabbas latro Tunc ergo apprehendit Pilatus Thesum et flagellavit Et milites plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti eius et veste purpurea circumdederunt eum et venientes ad eum dicebant Ave rex Judeorum et dabant ei alapas Exivit ergo iterum Pilatus foras et dicit eis Ecce adduco vobis eum foras ut cognoscatis quia nullam invenio in eo causam Exivit ergo Thesus portans coronam spineam et purpureum vestimentum et dicit eis Ecce homo Cum ergo vidissent eum principes sacerdotum et ministri clamabant dicentes Crucifige crucifige eum Dicit eis Pilatus Accipite eum vos et crucifigite ego enim non invenio in eo causam Responderunt ei Judei Nos legem habemus et secundum legem debet mori quia filium dei se fecit Cum audisset ergo Pilatus hunc sermonem magis timuit Et ingressus est prætorium iterum et dicit ad Thesum Unde es tu Thesus autem responsum non dedit ei Dicit ergo ei Pilatus Mihi non loqueris scis quia potestatem habeo crucifigere te et potestatem habeo dimittere te Respondit Thesus Non haberes potestatem adversum me ullam nisi tibi datum esset desuper Propterea qui tradidit me tibi maius peccatum habet Et exinde quærebat Pilatus dimittere eum Judei aūt clamabant dicentes Si hunc dimittis non es amicus Cesaris Omnis enim qui se regem facit contradicit Cesari Pilatus autem audito hoc sermone adduxit foras Thesum et sedit pro tribunali in loco qui dicitur Lithostrotos hebraice aūt Gabbatha Erat aūt parasceve paschæ hora quasi sexta et dicit Judeis Ecce rex vester Illi aūt clamabant tolle tolle crucifige eum Dicit eis Pilatus Regem vestrum crucifigam Responderunt principes sacerdotum Non habemus regem nisi Cesarem Tunc ergo tradidit eis illum ut crucifigeretur Suscepit aūt Thesum et eduxit bajulans sibi crucem et exivit in eum qui dicitur Calvarie locum hebraice aūt dicitur Golgotha ubi crucifixerunt eum et cum eo alios duos hinc et inde medium aūt Thesum Scripsit aūt et titulum Pilatus et posuit super crucem Erat aūt scriptum Thesus Nazarenus rex Judeorum Hunc ergo titulum multi legerunt Judeorum quia prope civitatem erat locus ubi crucifixus est Thesus et erat scriptum hebraice græce et latine Dicebant ergo principes sacerdotum Pilato Noli scribere rex Judeorum sed quia ipse dixit rex sum Judeorum Respondit Pilatus Quod scripsi scripsi Milites ergo cum crucifixissent Thesum acceperunt vestimenta eius et fecerunt quatuor partes unicuique militi partem et tunicam Erat aūt tunica inconsutilis desuper contexta per totum Dixerunt ergo ad invicem Non scindamus eam sed sortiamur de illa cuius sit Ut scriptura impleretur dicens Partiti sunt vestimenta mea sibi et super vestem meam miserunt sortem Et mulieres quidem hec fecerunt Stabant aūt iuxta crucem Thesu mater eius et soror matris eius Maria Cleophe et Maria Magdalene Cum vidisset ergo Thesus matrem et discipulum stantem quem diligebat dicit matri sue Mulier ecce filius tuus Deinde dicit discipulo Ecce mater tua Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua Post hoc sciens Thesus quia omnia consummata sunt ut consummaretur scriptura dicit Sitio Vas ergo erat positum aceto plenum Illi aūt spongiam plenam aceto et hysopo circumdantes obtulerunt ori eius Cum ergo accepisset Thesus acetum dixit Consummatum est Et inclinato capite tradidit spiritum Judei ergo ut corpora non remanerent in cruce sabbato erat enim parasceve magna enim erat dies illa sabbati rogaverunt Pilatum ut frangerentur eorum crura et tollerentur Venerunt ergo milites et primi quidem fregerunt crura et alterius qui crucifixus est cum eo Ad Thesum aūt cum venissent ut viderunt eum iam mortuum non fregerunt eius crura sed unus militum lancea latus eius aperuit et continuo exivit sanguis et aqua Et qui vidit testimonium perhibuit et verum est testimonium eius Et ille scit quia vera dicit ut et vos credatis Facta sunt enim hec ut scriptura impleretur Os non comminuetis ex eo Et iterum alia scriptura dicit Videbunt in quem transfixerunt

Hec sequēcia acta sūt feria sexta in passione dñi nostri

Mane aūt facto principes sacerdotum scribe et pharisei et seniores populi dixerunt ad invicem Vocemus ad pontium Pilatum presidem ne nuntiaverint ne quando [illegible]

Tabellata

Hec acta sūt a dnō feria tercia

Cdiens aūt diluculo ſabb fē tercia in templū ducebat ppīm Et accesserūt ad eū principes sacerdotū dicentes In qua pōtate hec facis quasi dicent quid & ego cū de templo quos vos cū nō sīs hostiarius et dices nobis mgsterij Thesus aūt respondens ait illis Solvite templū hoc et in tribus diebus excitabo illud Dixerunt ergo iudei Quadraginta & sex annis edificatū est templū hoc et tu in tribus diebus excitabis illud Ille aūt dicebat de templo corporis sui Cum ergo resurrexisset a mortuis recordati sunt discipuli eius quia hoc dicebat et credidērunt scripturæ et sermoni quem dixit Thesus Cum aūt esset Jerosolymis in die festo paschæ multi crediderunt in nomine eius videntes signa eius quæ faciebat Thesus non credebat semetipsum eis eo quod ipse nosset omnes et quia non opus habuit ut quis testimonium perhibeat de homine Erat autem homo ex phariseis nomine Nichodemus princeps iudeorum Hic venit ad Thesum nocte et dixit ei Rabbi scimus quia a deo venisti magister Nemo enim potest hec signa facere que tu facis nisi fuerit deus cum eo Respondit Thesus et dixit ei Amen amen dico tibi nisi quis renatus fuerit denuo non potest videre regnum dei Dicit ad eum Nichodemus Quomodo potest homo nasci cum senex sit Numquid potest in ventrem matris suæ iterato introire et renasci Respondit Thesus Amen amen dico tibi nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu non potest introire in regnum dei Quod natum est ex carne caro est et quod natum est ex spiritu spiritus est Non mireris quia dixi tibi Oportet vos nasci desuper Spiritus ubi vult spirat et vocem eius audis sed nescis unde veniat aut quo vadat sic est omnis qui renatus est ex spiritu Respondit Nichodemus et dixit ei Quomodo possunt hec fieri Respondit Thesus et dixit ei Tu es magister in Israel et hec ignoras Amen amen dico tibi quia quod scimus loquimur et quod vidimus testamur et testimonium nostrum non accipitis Si terrena dixi vobis et non creditis quomodo si dixero vobis celestia credetis Et nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo filius hominis qui est in celo Et sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto ita exaltari oportet filium hominis ut omnis qui credit in ipsum non pereat sed habeat vitam eternam Sic enim deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret ut omnis qui credit in eum non pereat sed habeat vitam eternam Non enim misit deus filium suum in mundum ut iudicet mundum sed ut salvetur mundus per ipsum Qui credit in eum non iudicatur Qui aūt non credit iam iudicatus est quia non credit in nomine unigeniti filii dei Hoc aūt est iudicium quia lux venit in mundum et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem erant enim eorum mala opera Omnis enim qui male agit odit lucem et non venit ad lucem ut non arguantur opera eius Qui aūt facit veritatem venit ad lucem ut manifestentur opera eius quia in deo sunt facta Post hec venit Thesus et discipuli eius in terram iudee et ibi demorabatur cum eis et baptizabat Erat aūt et Johannes baptizans in Enon iuxta Salim quia aque multe erant ibi et veniebant et baptizabantur Necdum enim missus fuerat Johannes in carcerem Facta est ergo quæstio ex discipulis Johannis cum iudeo de purificatione Et venerunt ad Johannem et dixerunt ei Rabbi qui erat tecum trans Jordanem cui tu testimonium perhibuisti ecce hic baptizat et omnes venient ad eum Respondit Johannes et dixit Non potest homo accipere quicquam nisi fuerit ei datum de celo Vos mihi testimonium perhibetis quia dixi non sum ego Christus sed quia missus sum ante illum Qui habet sponsam sponsus est amicus aūt sponsi qui stat et audit eum gaudio gaudet propter vocem sponsi Hoc ergo gaudium meum impletum est Illum oportet crescere me aūt minui Qui de alto venit super omnes est Qui de terra est de terra loquitur et de terra loquitur Qui de celo venit testimonium suum quod vidit et audivit hoc testificatur et testimonium eius nemo accipit Qui aūt accepit testimonium eius signavit quia deus verax est Quem enim misit deus verba dei loquitur non enim ad mensuram dat deus spiritum Pater enim diligit filium et omnia dedit in manu eius Qui credit in filium habet vitam eternam qui aūt incredulus est filio non videbit vitam sed ira dei manet super eum

Sequēcia a dnō acta sūt feria quarta

Quarta vero die principes sacerdotum videntes Thesum abisse et divisse illo me credebant amodo congregati cum senioribus populi in atrium cuiusdam principis quærebant ut eum tenerent et occiderent Audiens aūt Judas ea quæ agebantur abiit et pepigit cum eis de Thesu tradendo xxx argenteos

Hec acta sūt a dnō feria quinta in cena dñi

Prima aūt die azimorum accesserunt discipuli ad Thesum dicentes ei Ubi vis paremus tibi comedere agnum paschæ Et ait illis Ite in civitatem ad quendam et dicite ei Magister dicit Tempus meum prope est apud te facio pascha cum discipulis meis Et fecerunt discipuli sicut constituit illis Thesus et paraverunt pascha Cenantibus aūt illis Thesus panem benedixit ac fregit et dedit discipulis suis et ait Accipite et comedite hoc est corpus meum Et accipiens calicem gratias egit et dedit illis dicens Bibite ex hoc omnes hic est enim sanguis meus novi testamenti qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum Dico aūt vobis non bibam amodo de hoc genimine vitis usque in diem illum cum illud bibam vobiscum novum in regno patris mei Et cum hymnum dixissent exierunt in montem Oliveti Tunc ait illis Thesus Omnes vos scandalum patiemini in me in hac nocte Scriptum est enim Percutiam pastorem et dispergentur oves gregis Postquam aūt resurrexero precedam vos in Galileam Respondens aūt Petrus ait illi Et si omnes scandalizati fuerint in te ego nunquam scandalizabor Ait illi Thesus Amen dico tibi in hac nocte antequam gallus cantet ter me negabis Ait illi Petrus Etiam si oportuerit me mori tecum non te negabo Similiter et omnes discipuli dixerunt Tunc venit Thesus cum illis in villam que dicitur Gethsemani et ait discipulis suis Sedete hic donec vadam illuc et orem Et assumpto Petro et duobus filiis Zebedei cepit contristari et mœstus esse Tunc ait illis Thesus Tristis est anima mea usque ad mortem sustinete hic et vigilate mecum Et progressus pusillum procidit in faciem suam orans et dicens Pater mi si possibile est transeat a me calix iste verumtamen non sicut ego volo sed sicut tu Et venit ad discipulos suos et invenit eos dormientes et dicit Petro Sic non potuistis una hora vigilare mecum Vigilate et orate ut non intretis in temptationem Spiritus quidem promptus est caro aūt infirma Iterum secundo abiit et oravit dicens Pater mi si non potest hic calix transire nisi bibam illum fiat voluntas tua Et venit iterum et invenit eos dormientes erant enim oculi eorum gravati Et relictis illis iterum abiit et oravit tertio eundem sermonem dicens Et factus in agonia prolixius orabat Et factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram Tunc venit ad discipulos suos et dicit illis Dormite jam et requiescite ecce appropinquavit hora et filius hominis tradetur in manus peccatorum Surgite eamus Ecce appropinquavit qui me tradet Adhuc eo loquente ecce turba multa et qui cum illo erat cum gladiis et fustibus missi a principibus sacerdotum et seniore populi Judas aūt qui tradebat eum dabat illis signum dicens Quem osculatus fuero ipse est tenete eum Et confestim accedens ad Thesum dixit Ave rabbi et osculatus est eum Dixit aūt illi Thesus Amice ad quid venisti Tunc accesserunt et manus iniecerunt in Thesum et tenuerunt eum Et ecce unus de cum erant Thesum extendens manum exemit gladium suum et percutiens servum principis sacerdotum amputavit auriculam eius Et dixit ei Thesus Converte gladium tuum in locum suum Omnes enim qui acceperint gladium gladio peribunt Aut putas quia non possum rogare patrem meum et exhibebit mihi modo plus quam duodecim legiones angelorum Quomodo ergo implebuntur scripture quia sic oportet fieri In illa hora dixit Thesus turbis Tamquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus comprehendere me Quotidie apud vos sedebam docens in templo et non me tenuistis Hoc aūt totum factum est ut adimplerentur scripture prophetarum Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt

Hec sequēcia acta sūt feria sexta in passione dñi nostri

Mane aūt facto principes sacerdotum et seniores populi inierunt consilium adversus Thesum ut eum morti tradent Et vinctum adduxerunt et tradiderunt Pontio Pilato presidi Et non introierunt ne contaminarentur sed ut manducarent pascha Tunc respondens Pilatus ait illis Quid accusationem affertis adversus hominem hunc Responderunt et dixerunt ei Si non esset hic malefactor non tibi tradidissemus eum Dixit ergo eis Pilatus Accipite eum vos et secundum legem vestram iudicate eum Dixerunt ergo ei Judei Nobis non licet interficere quemquam Ut sermo Thesu impleretur quem dixit significans qua morte esset moriturus Introivit ergo iterum Pilatus in prætorium et vocavit Thesum et dixit ei Tu es rex Judeorum Respondit Thesus a semetipso hoc dicis an alii dixerunt tibi de me Respondit Pilatus Numquid ego Judeus sum gens tua et principes sacerdotum tradiderunt te mihi quid fecisti Respondit Thesus Regnum meum non est de hoc mundo si ex hoc mundo esset regnum meum ministri mei decertarent utique ne tradar Judeis nunc aūt regnum meum non est hinc Dixit itaque ei Pilatus Ergo rex es tu Respondit Thesus Tu dicis quia rex sum ego Ego in hoc natus sum et ad hoc veni in mundum ut testimonium perhibeam veritati omnis qui est ex veritate audit vocem meam Dicit ei Pilatus Quid est veritas Et cum hoc dixisset iterum exivit ad Judeos et dicit eis Ego nullam invenio in eo causam Est autem consuetudo vobis ut unum dimittam vobis in pascha vultis ergo dimittam vobis regem Judeorum Clamaverunt ergo rursum omnes dicentes Non hunc sed Barabbam Erat aūt Barabbas latro Tunc ergo apprehendit Pilatus Thesum et flagellavit Et milites plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti eius et veste purpurea circumdederunt eum et venientes ad eum dicebant Ave rex Judeorum et dabant ei alapas Exivit ergo iterum Pilatus foras et dicit eis Ecce adduco vobis eum foras ut cognoscatis quia nullam invenio in eo causam Exivit ergo Thesus portans coronam spineam et purpureum vestimentum et dicit eis Ecce homo Cum ergo vidissent eum principes sacerdotum et ministri clamabant dicentes Crucifige crucifige eum Dicit eis Pilatus Accipite eum vos et crucifigite ego enim non invenio in eo causam Responderunt ei Judei Nos legem habemus et secundum legem debet mori quia filium dei se fecit Cum audisset ergo Pilatus hunc sermonem magis timuit Et ingressus est prætorium iterum et dicit ad Thesum Unde es tu Thesus autem responsum non dedit ei Dicit ergo ei Pilatus Mihi non loqueris scis quia potestatem habeo crucifigere te et potestatem habeo dimittere te Respondit Thesus Non haberes potestatem adversum me ullam nisi tibi datum esset desuper Propterea qui tradidit me tibi maius peccatum habet Et exinde quærebat Pilatus dimittere eum Judei aūt clamabant dicentes Si hunc dimittis non es amicus Cesaris Omnis enim qui se regem facit contradicit Cesari Pilatus autem audito hoc sermone adduxit foras Thesum et sedit pro tribunali in loco qui dicitur Lithostrotos hebraice aūt Gabbatha Erat aūt parasceve paschæ hora quasi sexta et dicit Judeis Ecce rex vester Illi aūt clamabant tolle tolle crucifige eum Dicit eis Pilatus Regem vestrum crucifigam Responderunt principes sacerdotum Non habemus regem nisi Cesarem Tunc ergo tradidit eis illum ut crucifigeretur Suscepit aūt Thesum et eduxit bajulans sibi crucem et exivit in eum qui dicitur Calvarie locum hebraice aūt dicitur Golgotha ubi crucifixerunt eum et cum eo alios duos hinc et inde medium aūt Thesum Scripsit aūt et titulum Pilatus et posuit super crucem Erat aūt scriptum Thesus Nazarenus rex Judeorum Hunc ergo titulum multi legerunt Judeorum quia prope civitatem erat locus ubi crucifixus est Thesus et erat scriptum hebraice græce et latine Dicebant ergo principes sacerdotum Pilato Noli scribere rex Judeorum sed quia ipse dixit rex sum Judeorum Respondit Pilatus Quod scripsi scripsi Milites ergo cum crucifixissent Thesum acceperunt vestimenta eius et fecerunt quatuor partes unicuique militi partem et tunicam Erat aūt tunica inconsutilis desuper contexta per totum Dixerunt ergo ad invicem Non scindamus eam sed sortiamur de illa cuius sit Ut scriptura impleretur dicens Partiti sunt vestimenta mea sibi et super vestem meam miserunt sortem Et mulieres quidem hec fecerunt Stabant aūt iuxta crucem Thesu mater eius et soror matris eius Maria Cleophe et Maria Magdalene Cum vidisset ergo Thesus matrem et discipulum stantem quem diligebat dicit matri sue Mulier ecce filius tuus Deinde dicit discipulo Ecce mater tua Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua Post hoc sciens Thesus quia omnia consummata sunt ut consummaretur scriptura dicit Sitio Vas ergo erat positum aceto plenum Illi aūt spongiam plenam aceto et hysopo circumdantes obtulerunt ori eius Cum ergo accepisset Thesus acetum dixit Consummatum est Et inclinato capite tradidit spiritum Judei ergo ut corpora non remanerent in cruce sabbato erat enim parasceve magna enim erat dies illa sabbati rogaverunt Pilatum ut frangerentur eorum crura et tollerentur Venerunt ergo milites et primi quidem fregerunt crura et alterius qui crucifixus est cum eo Ad Thesum aūt cum venissent ut viderunt eum iam mortuum non fregerunt eius crura sed unus militum lancea latus eius aperuit et continuo exivit sanguis et aqua Et qui vidit testimonium perhibuit et verum est testimonium eius Et ille scit quia vera dicit ut et vos credatis Facta sunt enim hec ut scriptura impleretur Os non comminuetis ex eo Et iterum alia scriptura dicit Videbunt in quem transfixerunt

Hec sequēcia acta sūt feria sexta in passione dñi nostri

Mane aūt facto principes sacerdotum scribe et pharisei et seniores populi dixerunt ad invicem Vocemus ad pontium Pilatum presidem ne nuntiaverint ne quando [illegible]

pabla duoz filioz

ñ pable

de ebrio resant

qđ & de Pēmj

Thesus ergo ait illis Amen amen dico vobis quia vos flebitis et plangetis vos autem contristabimini sed tristitia vestra vertetur in gaudium Mulier cum parit tristitiam habet quia venit hora eius cum autem peperit puerum iam non meminit pressure propter gaudium quia natus est homo in mundum Et vos ergo nunc quidem tristitiam habetis iterum autem videbo vos et gaudebit cor vestrum et gaudium vestrum nemo tollet a vobis Et in illo die me non rogabitis quicquam Amen amen dico vobis si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis usque modo non petistis quicquam in nomine meo petite et accipietis ut gaudium vestrum sit plenum Hec in proverbiis locutus sum vobis venit hora cum iam non in proverbiis loquar vobis sed palam de patre annuntiabo vobis In illo die in nomine meo petetis et non dico vobis quia ego rogabo patrem de vobis ipse enim pater amat vos quia vos me amastis et credidistis quia ego a deo exivi exivi a patre et veni in mundum iterum relinquo mundum et vado ad patrem Dicunt ei discipuli eius Ecce nunc palam loqueris et proverbium dicis nullum Nunc scimus quia scis omnia et non opus est tibi ut quis te interroget in hoc credimus quia a deo existi Respondit eis Thesus Modo creditis Ecce venit hora et iam venit ut dispergamini unusquisque in propria et me solum relinquatis et non sum solus quia pater mecum est Hec locutus sum vobis ut in me pacem habeatis in mundo pressuram habebitis sed confidite ego vici mundum

de mulie hñte vn vnū.

qđ & mīdtū magr̄ in lege

qui & dixerit sancte &c

duos pablas

Tunc mdas ꝓmã duty zcmlit xxiij argẽteos z abiens laqo se suspẽdit et dr ico ly m
das magr dmi offendit qui se sustinendit quã mhoc q eũ vidit Pilatus zo ꝙrens oc
casiom dittendi eũ cũ mtelleyisset quod hõ gtalilee eat hõdes ap hiis diebꝫ eat thõ
solymis volens ei dissuzre misit thesũ ad illũ zt dns galilee galileũ zt solnet zt dagꝫ
nazet et ex illa hõ fũ ssi amici et hõdes z pilatus qm ẽmici fuerãt ãimis ggter me
galilesz zat qdam e tam cũ mterrogasset ihm i multis nr acepisset ẽnsũ ab eo sspre
mit illũ z illusit ei estimãs eũ fatuũ alba veste zemisit mdũ pilato zo mdus clamã
tibus zt crucifigẽt ihesum cum sanctis i multis ao mhil ꝛdidente lauit manꝫ suas z
ihesum flagell cesũ trudidit eis zt crucifigẽt Porte io cesũ zt dr ymestre vt sanatu fla
gellis a morte desistent et dr ꝙ volũtãa cui alligatꝫ sint adhuc vestigia cruciꝫ onꝰ
Milites ergo ꝓsidis susceptes ihesum exuentes eũ circũdederũt ei clamide coccinea
ad silitudmẽ ꝓpurpure qua reges utebant z ꝓ diademate ex spinis
ꝓposuerũt capiti ej ꝓ sceptro zeo dederũt in manu ej et irridmẽ et illudebãt ei tã
quã regi volẽti zmo valenti Et flexis genibꝰ dixerũt ave rex mdeoꝝ q dulcꝫ in plasceꝛe
eũ orat z ꝓ ꝓsidis mdus spuma nõ flectimꝫ et exspuentes i eũ accipiẽs dabãt capi
ej et exuentes eũ purpurea mdierũt eũ veste z duxerũt eũ zt crucifigẽt Lamã
tans sibi crucẽ sustinebat zt ei mulies plangẽtes eũ circũdabãt quã aut nolite flere sup me
sed sup ẽmipsi et ꝛadio gentis xrẽ Et venerũt in locũ caluarie sic dicũ q ibi cal et multa
ossa capitũ ipsa erãt Et zt crucifigerũt eũ dixit ꝓ dñe illis q nesciũt quid faciũt
Tunc fecerũt de vestibꝰ ej exceptꝫ tunica q erat sine ꝯture tota contexta q ꝛcepit
Tunica aũ erat mssutil zexta a supo usq ad fin Io nõ potuit scindi z sortiti sup
de ea ej cui Scripsit aũ pilatus titulũ cruce ej i titulo crucis mortis ej Ihesus nazarenꝰ
rex mdeoꝝ Et scptũ erat eũ hebraice grece z latine vt duisaꝝ lingua hoies qui quenerãt
ad diem festũ legẽ ꝓssent et mtelligẽ diverãt aut mdi q mutuet titulũ sed noluit Et
zeo mhil habebat sup hgmõi tũsuersũ ihnẽ sigmũ thau Sed pilatus suppositi camillã
et tabulam mfixa ei et i tabula erat titulus Dicitur aũ in ligno dñi et erãt duisa lignia fu
isse z fixerãt in tabula dñi sub quibꝰ hgmõi sub crucis tũsuersũ tabula sup posita et tuto
cui mfixa erat oms qui in cruce erat desup Inuenit aũ sic hgmõi dñice orõis z palme et q
pressi z ut qmda trudit olive et cedri Obtrectãtes aũ blasphemabãt eũ dicẽtes vath
qui destruis templũ dei zc Alii z sacerdotes illudebãt ei dicẽtes Alios salvos fecit semꝫ ei
ipse no ẽ crucẽ dñi xpi cubitos habuisse mensuradmẽ Tabulam aũ suppositi pedẽ et
dimidiũ Stabat aũ mr crucẽ mã ihesu z maria cleophe z maria magdlẽe et iohes tue
dixit matri de iohe Mulier ecce filius tuus et iohi ait ecce mr tua Et ex illa hõ eã cũ sibi
ille specialẽ habebat curã ej Fuit aũ hõ tenebre fãe sexta usq ad nonã Et ꝓ tertiam tres
hãs nõ tres celebrum tenebras z eã triduane mortis dñi quasi triduanas fugam q
exequias Circa horã nonã ihesus exclamat heli lamazabathani et dixerũt heliã vocat iste
Unus eorũm erat ut dicit ymestre nõ mtelligẽtes hebraũ Postea dixit sitio et unus ex eis
tribus implenit spongiã aceti z mposuit eã arundini suppositi ꝙ supo z arundini et
dabat ei bibẽ Et cũ hoam nonã eã clamasset ad ꝓrem emisit spm

Passus est ergo dñs nr ihesus xps sb poncio pilato
ꝓsidi mdee anno tiberii cesaris xvm Ab origine mundi anno vm dcc lxxij ab
urbe cõdita dcc lxxij ab olympiade cclxxxiij ab exitu hebreoꝝ de egipto mxxxij ab
Adam zco ho xpo dici sexto et ꝓma die creationis sue pnaiatus est Et paulo ꝓcedẽte ho
rã nonã obiit dici de paradisi delicijs e exactꝰ vñ et nonꝰ hõ xps cũ de sexta feria
cum lxxij hõ inde sexta crucifixꝰ qui dixerãt obiit ꝓcũ debitũ solvit et cũ hoam nonã ex
spirans latronẽ additũ paradisi ccstãtẽ

Ihesus ergo mortuo cum mhilũ lancea latꝰ ej ꝓforauit et statim exiit

sanguis et aq̃ z hor fuit ē miraculose sup̃ natur̃ nat̃ qz de corp̃e mortui nō fluxit
cuius sanguis n̄ aq̃ hoc ad pfigniāt̃ est qđ fui est mulier de latꝰ cui accidentꝫ
et qz lauacrū cū ut traditꝫ quidā Dicat q̃mestare cū ferre aliquisset odi ei sanguē
tlare vidit ihūs ihūm̄ z legit̄ mgestꝫ ei mortē xp̃i credidit ūi miliae credēs m
sanctꝫ ab apl̃is in ecclesia capidoce vocatꝫ ānis monasteriū situ duxit z in eo sū
tuit p̃manēs verbo et exēplo p̃ plurimos ad xp̃m conuertit Apō vō die qđ
chemes cū eo finē acc̃t venit ioseph de arimo i.est vnꝰ de ordie ante ab ap̃o matthya
q̃ est in arimathia duces et nichodemꝰ quo ea putant q̃ndā sc̃tꝰ ē huic psalmꝰ xlviꝰ vn
qui nō abnt̃ cor qui nō assensit actib⁹ et consiliis eor et petijt a pilato corp̃ ihesu vēit
et cū o nichodemꝰ ferēs mirre et aloes quasi libras centū z accepēūt corp̃ ihesu
z involuta syndone cū aromat̃ erat ioseph ligauerūt cū linteis alijs et q̃ simplicia sym
done involutū est corp̃us ihesu qđ instituit siluester papa vt sancta sanctis altar̄ in loco
tantū p̃cio celebretur **De monumento dñi** Dicit bēda q̃ dom⁹
fuerat ex nīda de silice arte simplici cuius tecta tante altitudinis vt vir hō manu extēsa nul
lum posset attingere introitū habens ab oriēte cui ea magnꝰ lapis appositꝰ erat z
ostio clauso et aquilonari loco dñs corp̃ de cruce pet̃ fuit septē pedes hns lon
gitudinē color vero monumenti z loculi exhibēdi z albo dicit̃ de p̃nomyhs hȳ de ortu
saluatoris et q̃ manauit passione et sepultura consignans.

Recapitulacio pcedentiū xp̃i salutem aliquorū.

Hec vas electionis fuit quo xp̃us nat̃e humane obuit de quo sup̃ ny
loco suo sufficienter p̃fatꝰ sum⁹ **Judas scarioth** de eterna sa
lute desperatus laqueo se suspendit z crepuit medius et effusa sūt
Herodes antipas tetrarcha sub quo passꝰ est dñs cui vxor sua herodi
ade apud vyenā in exilio periit **Pylatus** iste apud lugdunū in exilio
missus se manu p̃pria misit. **Caypas** de quo z exilio suo michi locutꝰ q̃ne cum
xp̃m nouisse nomen q̃ xp̃i nō ex ira fuit̃ sed nob placuit ei alijs xp̃i p̃cursoribus
q̃ decipiam q̃ **Annas** vt supra de Caypha dixi ex parte singula regit̃ nec nomē oia

De obitu bē virginis z matris Marie

Anno xv tyberij sdm quosdā obijt bta virgo maria cui at vxj anox qui
z spūs scūs angelo annūciante hausit z anno ij p̃ passionē dñi urquidā di
cit migrauit de corp̃e et eodē anno resurrexit in celū corp̃aliter est assumpta Alij
vero tradant eā xv exisse vt anno ubi eius p̃ passionē dñi anos xv et sic
eos dies ihū fuisse anī lxxj q̄ non credo legit̄ tamen plurimis sed anno p̃ passionē
xp̃i quersui et dyonisium conuertisse In sup̄ legit̄ dam dyonisium matre assumptā
p̃ quersionē suā finisse Et forte hec oia poterant uno anno gerisse vt diuersis

Hec sūt testimonia filiorum Jacob patriarcharum in quibus christus
aptissime prophetat de xp̃o q̄ nup̄ mei tēpore Robertꝰ grossi capud de greco transtulit in latinum

Testamentū Ruben

Quos agnouit legem dñi z dni det in mandatis et sanctificat omnem israel usq; ad consumā
cionem ipse primus sacerdotii xp̃i quē dñs dixit et p̃ placuit qui in eo elegit
deus regere sup̄ eos populos et adiūxit semen xp̃i qui p̄ nob mortuꝰ z in bell visibilibus

qđā tij volut q̄ a w dauid
unigenitus bti virgo assump
ta sit

z mvisibilibꝫ z est m nob xry sclor et mortuꝫ ē ruben

Testamentū Symeon

Dns̄ xps̄ ihc̄ magnꝫ apparuit m terra vt hō z salvauit m xp̄o adam tuc salui facti sp̄ūs eius m gentibꝫ z homēs credidit sup̄ p̄mactos sp̄ūs tuc ecclesiā quam m letania z bndia altissimū m mirabilibꝫ suis qui descendus assumēs z ymedēs cū hoīb̄ salvabit homēs et nuc filioli obedite leui z m mda letanū z nō efferamini sup̄ duas tribꝫ hab qm ex vob̄ exibit vob salutare dei Et suscitabit eis ex leui vt p̄sbr̄ sacerdotū ex mda aut regem dei z homi qui salvabit oēs gētes et grex israel et dabunt symeōi cū p̄ribus suis

Testamentū Leui

Audiosate et sanct dns̄ iudicū sup̄ filios hom qm ipse facit sole exoriri ags̄ siccatis et igne timēte et oī creatura mutabit et mirabilibꝫ sp̄ūbꝫ hāsuc infernū spoliato m passione alaspi homēs nō credētes q manebit i mundacijs quē ad m primacē mdicabūtur et postea dixit et nunc audiom filij a septuā enoch qui i sue mplete ageris m dnm magnꝫ mponet m oī malicia et q finē dem m vob fres vri et m oīb gētibꝫ fiet illusio Item p̄ me est mundū exit ab impietate p̄ncipū sacerdotū qui mponet manꝫ suas m salvatorē mūdi et postea dixit Audiom m libro enoch qui p̄ leuū ebdōs errabit et sacerdotiū mēnabit z sanctua pollutꝫ et legē evt mutabit et q̄dēnabit sermones p̄phar in p̄sumptione ipsoꝝ mens z ipō odio habebit vocatū sermones abhominabiles et vias renouatē legē m ira alissi exterminū appellabit et m fine ut estimabit omdetꝫ est meschines xp̄i q̄ resurrectionē mortuoꝝ sanguine i malicia sup̄ capita recipiet iuxta xp̄m erit sine vlo defectu vbi ad p̄aricē nō p̄hanata et nō exibit vox vre mūdꝫ sic m gentibꝫ erit m maledictionē et m dissipationē amen xp̄e resurges videbitur vos et m sortē recipiēs in fide et aqua

Testamentū Iude

Visitabit vos dns̄ m ira et m delusione et m captiuitate ignauis vestris et p̄phetie vestre volvb anstris ex iacob m pace et resurget ho ex semine mo et sol iustitie ambulans cū filijs hom i mansuetudine z iustitia et ei p̄rem nō inuenietꝫ i ex et apte venient ceti sup̄ eū ad effudendū sp̄m benedictionis p̄ris sui et effudet sp̄m gre sup̄ nos et eritꝫ ei m filios in veritate et ambulabitꝫ in p̄ceptis ei⁹ p̄mis z vltimis Hic est germen dei altissimi et hec ē vita oīb gentibꝫ Tuc effulgebit regnū ceptri mei et a radix mea nascet vobꝫ pleni dies et m ei requiescet unctio in iustitia gentibꝫ iudicū z salvabit oēs inuocantes dnm

Testamentū ysachar

Quia agricultura fecit seminauit plurimos hortatus vobis deū ceti ambulate cū hoīb in simplicitate cordis et extendit ysachar pedes suos z mortuus est

Testamentū zabulon

Nouissima septuā p̄rem meoꝝ qui in vltis diebꝫ recedens a deo et discessi eritꝫ in israel z duos reges sequi z ceci abhominationem sanctuarij Et post dixit Et post orietur vobis dns̄ lumen iustitie et post pauca videbitur deus in forma hois et p̄phetā et eritꝫ in malicia seminum vrōꝝ ad rectū dū p̄uocabit eū z abiecti eritꝫ usque ad tempus consummationis et mortuus est zabulon

Tabellata

Testamenti Dan

Dan vò post emigrationē Jhalem filios suos dixit Penitemini ad dnm̄ mahi obsequ
mi et ducet vos in sanctificationē sua clamans vobis quē et audiet vob cū
tribu Juda z leui salutē dm̄ et xp̄m̄ ejus et ego finem adiuis behal ꝑtim z vilgomē victoriē dabit
terminus meis z capietis capiet a belial alios sicut et ego vidi
ad dnm̄ z dabit in omnibus eis placē eternū et requiescent in eadē sc̄a et in nouā hierl
lemabit⁹ nusq̄ qui eū in glorificationē dei vt in sclm̄ et nō amplius sustinebit iherm̄ de
solationē neq̄ captiuabit⁹ israel qui dñs erit in medio ej ai hoibus gentes z ꝑtim israel
regnabis sicut xp̄s in humilitate et paupitate et qui credit in eū requiet in veritate i deis
regnabis sicut xp̄s in humilitate et paupitate et qui credit in eū requiet in veritate i deis

Testamenti Neptalim

Ecce filij mei ostendo vob tpa extrema qui eā sient in israel et vos ergo mādate
filijs vris vt custodiat legem z mdā qm mdā eni oriet⁹ salus israel et in xp̄o bndi
cetur malus qm̄ neptalim eni apparebit de⁹ habitās inter homines vt saluet⁹ omē gentē israel
congregabit in sibi ej gentibus

Testamenti Gad

Auferte odiū ab animabus vris z diligite inuicē in veritate die verbis Dinae soror z vos filijs
vris hō vt honorēt mdā et legem qui ex xp̄o oriri sinet dñs saluatorē israel

Testamenti Aser

Aser bonus filius sius dixit Nonne qui peccabit et in mandatis in malis ejus in omnibus
viis suis et terra vris desolabit⁹ et vos dispergemini in quatuor angulos terre
et in despectione despecti velut mutiles usq̄ q⁹ altissimus visitabit terrā et xp̄s veniet
vt hō ei hoibus manducās z bibens cū silentio qui autē dixerit quod aqua hic sal
uabit israel z ceteras gentes deum vix absurdum dicit ergo vris vt nō discredat ei

Testamenti Joseph

Ut qui ego nascitus est virgo hanc sicham bissima et ego ipsa ꝑdixit agnū sima
clatū et a similitudine ejus agni vt leo z ceteras bestie impetum fecerunt aduersus eū
z vicit eas agnus et occidit in cōculcatione et grandebat mare angelis et hoibus et oīa terra
hec at fient in tpe suo vnus deus ꝑdixit vos ab filijs meis custodire mandata dñi z hereditate
mdā et legem qui ex xp̄o oriet⁹ vob agnus dei gratia saluās oēs gentes israel et regnū ej
deinceps qui nō credit

Testamenti Benjamin

Benjamin nouissimus filius sius ait Custodite mandata dei usq̄ dū saluator sim
reuelet oibus gentibus Tunc videbitis Enoch noe et Sem Abraham z ysaac
resurgentes a dextris in exultatione Tunc z nos resurgemus omnes singuli in reptim suis ado
rantes regem seculi qui in terra apparuit in forma hois humilis et qui credidit
ei in terra congaudebat ei Tunc oēs resurgent hij quidē in gla hij quidē in confusionē
et iudicabit dñs in primis israel de ea q̄ in nō iustitia qui adhesit dei in mente libera
tunc nō credidit ei in ten apparebit z arguet in oibus gentes

Quo volentes qui hec transtulit de greco in latinū sunt exactissimi Cuius etiā scientia z
sanctitas plurimis in locis allegantur a theologis tamq̄ alicuius auctoris sanctus Richardi
hugonis z filiorum edyt at isde volentes xp̄o alexandri pape hui nois quarti

Dicta aliorz pphaz at̃ de p̃missione z inc̃ione filij dei

ysayas — ysaye vij Ecce vgo gapiet z pariet filiũ z vocabit nom̃ ei⁹ Emanuel
Ihemias — Ieme xxvi Creauit dñs nouũ sup̃ terrã fẽa circũdabit vir
Ezechiel — Ezechiel xliij Porta hec clausa erit z nõ aperiet̃ erit p̃ clausa principi et ipse sedebit in ea qm̃ dñs isrl ingressus est p ea
Damel — Damel vij Ps ebdõs hebdomadas abbreuiatas sunt sup̃ populũ tuũ et sup̃ ciuitatẽ sanctã tuã ut consumet̃ p̃uaricatio et finem accipiat delictum
Ozee — Ozee vi Viuificabit nos p̃ dies duos in die tercia suscitabit nos
Iohel — Idem cap̃ viij Ero mors tua o mors morsus tuus ero inferne
Amos — Ames viij Occidã sol meridie et tenebrescere faciã terrã in die
Ionas — Ione ij Circumdederunt me aque usq̃ ad animã meã
Micheas — Michee v Tu bethleem effrate parvulus es in milibus iuda ex te mihi egredietur qui sit dominator in isrl
Abdyas — Abdie p̃ Dec̃ viri fratris tui illusisti tibi inuaserunt aduersarii eius et viri pacis qui comedunt panem tuum ponent insidias subtus te
Naum — Naum p̃ Ecce super montes pedes euãgelizãtis et annunciantis pacẽ
Abbacuc — Abbacuc m̃ Cornua in manibus ei⁹ ibi abscondita est fortitudo ei⁹
Sophonias — Sophonie m̃ Expectem me dicit dñs in die resurrectionis meã in futurum quia iudicium meum vt congregem gentes z colligam regna
Aggeus — Aggee j Adhuc vnũ modicũ est et ego commouebo celum et terrã mare z aridam et mouebo oẽs gentes z veniet desiderat̃ cũctis gentibus
Zacharias — Zacharie iv Exulta satis filia sion mutila filia iherusalem ecce rex tuus veniet tibi iustus z saluator ipe pauper z ascendẽs super asinam z super pullũ filiũ asine
Malachias — Malachie m̃ Ecce ego mittã vob̃ helyã pphãm antq̃ veniat dies dñi magni z horribilis
Enoch mille — vt auferat mẽtes impiorũ ab adam dicit̃ hec dicit dñs m̃ milibus sanctis suis iudicium facere cũctis z arguere oẽs impios
Dauid — In psalmis dixerũt m̃ esau mea fel z in sitim meã potauerunt me aceto cum dormiret sibi restim̃ tetendit manum suam z sup̃ restem meã miserũt sortem
Baruch — Hec liber mandatorũ dei z lex que manet in eternum omnes qui tenent eam ad vitam conuersi sunt et qui reliquerunt eam ad mortem reuersi sunt
Baalam — Ecce populus de egipto egredietur et operiet faciem terre habitabit contra me z ego contra eum Orietur stella ex iacob et consurget homo de isrl z percutiet duces moab et vastabit omnes filios seth
Sibilla — Extremũ in manibus mortalium fidelium veniet deus dabitq̃ eis alapas manibus suis et impius ore exspuit venenatos ignis dabit vbi ad vbera simplicium diuersi sexus z eloquia rapiet macht Ad ubi ad fel z ad vbi ad vinum acetum venerunt Templi velum scindet̃ z medio die nox erit tenebrosa mihi in tribus horis z mortue morient̃ tribus diebus surgens suscepto et tuis ab inferis regressus ad tuos veniet
Plato nõ — In libris quoq̃ platonis dñs magis se inuenisse in pñs ẽt̃ euãgelium verbum dei vivi ad homines illius z vbi unus sum est
Virgilius — In Bucolicis quam nona pagina deum dicit z alibi dei
Cayphas — Expedit vt vnus moriatur hoc pro populo vt non tota gens pereat
Zacharias — Hec cum dicerent venit dies vindicte dñi dicit dñs vt cessarent qui cessauerunt z fieret redemptio

Tabellata

Symeon Senex Nunc dimittis servum tuum domine in pace ut viderunt oculi mei salutare tuum etc — Senex Symeon
Beata virgo maria mgt. et mser. Suscepit israel puerum suum recordabitur misericordie sue — beata virgo
Iohannes baptista Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mundi ipse me venit — Iohes bapt.
ante me factus est quia prior erat mihi. Testamentum est solutum

Dyomisius areopagita Adhuc pagani quidem athenis in passione xpi eclipsim — Dyomisius.
solis dicit aut deum nature pati aut totius mundi machinam dissolvi aut ordinem
rerum elementorum

Tome dicit quedam domina effrenata in tui firmata ut videret passe sancte passionis et — Tepli etmatis
audebat neptis et matris ex eo quod dicebat sancte debere amari ego patiar et videbat ipsa
sibille et nos sic fieri debere. In primis autem quibus fundum aperuit ipse solus

Tramogestus philosophus Dum ad natalitia domini in templo suo de deo passionem — Tramogestus
audem. misit etiam ei librum passionis mee actam de domino et omnem fidem domini passi
mui et solui et vere boni et iusti et amplissimi omnium temporum et letitie est hic filius hominis
ascendi atque tonitruat ego nec humano ore nec potest enarrari de solo deo domino et omni
domino et qui ab oriente usque in terram quasi finis hominis est huic deo dilecto omnipotenti suum
hymnum ex pie fidei mee videntur de patre et filio sonare Si in hoc dissentiat quis de deum
fecisse deum debet eum diuisse genuisse

Testimonia vere Scripsit Abgarus regis ad xpm et transiit xpi ad abgarum
item Scripta pilati ad tiberium cesarem de xpo Ii hec testimonia et scripta iosephi de xpo
hec alia in historiis sunt ad plenum quemadmodum que hic antea premissa breuitatis hic
ad testimonia de mansuetudine et passione xpi sufficiant que ad presens. Et in hortimur
tur primum libellum hic historiarum et est scriptus per hic ordinem continens seu practicas
et historias a cosmographia moysi usque ad primum anni quem impetrauerit qui sunt anni
xxxiiii ab incarnatione dni.

In libro Geneseos determinatur genus hominis formam formati tristis
sio transgredientis primenti primum generationes successio sub
loe Diluuium dissipans turrim et pg linguarum confusio in Edis
cause turris babilonie Abrahe docto et perfecto ysaac et Jacob
et duodecim Patriarcharum generatio et p Joseph in egyptum
migrassios ubi tandem Joseph pulcherrime vitam suam finiuit
Cuius essa p filios Isrl postea deportabantur

Genes

1 Er 2 prohibet 3 perrant 4 abel 5 enoch 6 urtha 7 fit

8 Intrant 9 egredit 10 dormit 11 variant 12 ut abraham turris

13 Loth 14 reges 15 credit 16 fuga 17 cum 18 visus

19 Sulphur 20 ree 21 generare 22 parit 23 offert 24 rebecca

25 Post 26 gemmos 27 puteu 28 buditat 29 soror

30 Virgas 31 abscedit 32 luctatur 33 grauia 34 Dyna

35 Benyamyn 36 geo esaw 37 vendit 38 thamar 39 mipria 40 tres tres

41 Pfiatu 42 venit 43 redeunt 44 post tristia 45 nosrint

Jacob intrat cum def[un]cto Egiptu

Plenu[m] amoris fudit aspectu sup[er] filiu[m] suu[m]

Jacob cum patribus suis

Vij filiorum Jacob

Moritur et ju[n]gitur populo suo

26 Ome genus

27 quinta

28 languet

29 benedicto

30 Joseph

In exodo populus Judeorum affligit[ur] et atteritur Egiptius decem plagis flagellat[ur] p moysen ipsius iudicio Dunt[ur] pharaon cu[m] exercitu suo i[n] mari submergit[ur] lex a deo moysi dat[a] tam in preceptis ip[s]i[us] q[uam] iudiciis et tabernaculum fieri mandat[ur]

Exodi

D

Pharao nu[n]tiu[m] omnes musculos et feras ip[s]ius

Ayosset ger[ma]nu[m] fratrem egipcij et fugit et se dat sup[er] flumen

A moyse ego[n]ut[us] i[n] q[uo] erat deu[m] dei tulle calcamentu[m] &c locus in q[uo] stas

Ayssit moyses manu[m] et leprosa fit et iussit ei ut moysi sepelian[t] sinu[m]

Pharao ipsum ger[ma]nu[m] moysi et aaron ne offenderet eos p[re]cepit eis ut immolarent deo in deserto

1 Incepit

2 et timuit

3 rubus

4 in sinu

5 magis angit

Nome dei nr[u]m ip[s]i manifestant

Unus[quisque] i[n] sang[uine] ne p[ri]a plaga

Rana[e] ascendunt et mus[ce] et cynifes

Pestilencia pecus et vulnus et grando simul

Denarat aer et tenebre dense et pal[pa]biles fiebant

6 Adonay

7 flumen

8 corrupcio

9 grando

10 locusta

Ipsius vasa argentea et aurea multus ab egipcijs et exijt

Moyses deu[m] aqua[m] p[re]cepit in sanguine[m] conuertit

Joseph ipsius se in egipcio[rum] de egipto

Cunctu[m] pabu[lum] mus et cunctu[m] arb[or]u[m]

Ayosset et ipsius fil[ius] deratr[icem] deo

Dant filij israel quo ve[n]ient ei mus[ca] de nube

11 Postulat

12 ornat

13 tulit ossa

14 ruit

15 rana

16 manhu

Dat aquil[am] ve[n]ia petissa

Cognatu[m] suu[m] dat gratis deo duabz

Lex datur ayosset

Decem p[re]cepta dat[a] i[n] tabulis lapideis ipsius et moysi

Ipsius nare[s] et os intrant

Ipsius ama rana

Ipsius ama[n]t ame[n] mus[ca] tribus[que] cede deo immola et offerte

17 Petra

18 petro

19 synay

20 decem

21 seruu

22 furta

23 ter[ra] amo

Ayosse aaron et hur dat pane[m] tabule moysi et aaron

Pinnacas et hur lex pinnacas

Dant deus moysi si tabernaculi fid[e] ansi ei mote hur

Ena subter fames

Fit aaron et orat[ur] pro[n]ti[us] labi[us]

24 Ascendunt

25 tollant

26 fames

27 altare

28 sacerdos

Ayosset aaron et hur dat pane[m] tabule moysi et aaron

Attrac thy manathe

et alij a[n]te si[n]t ref assumu[n]t[ur]

Fruit i vn holy aures hi fiat mus sed tabulas

Filij ysrl ipsi[us] pecu[n]iam idolatre

Dant moysi ex fractis pane[m]

29 Consecrat

30 mensat

31 beseel

32 dij

33 flent

34 tabule p9

Ayosset ipsius de tabernaculo

Una ad tabernaculu[m]

Fit si[n]gula i[n] plenitudine sue

Fruit multu[m] sup[er]mosa

Dat ei vestib[us] sacerdotalib[us]

Tegit tabernaculu[m]

35 Murrat

36 dant

37 cherub

38 tentoria

39 purpura

40 nubes

Fit lentus aqueus de diuersis oblamonibz sacrificijs et holocaustis ihu et lentat sacerdotum ip[s]i ministerijs

Hostia 1 si sacru 2 si paafer 3 nsna 4 linquens 5

Concremat 6 et mactat 7 sanat 8 offert 9 nadab 10 eoenda 11

Partus 12 lepra 13 pyans 14 fluxus 15 raper 16 abde 17 cruore 18

Tupia 18 ne faces 19 phitonicus 20 vxor 21 edentes 22

Festag 23 blasphemus 24 ubileus 27 daboz 26 votum 25

Hi libro numeri populus nat̃ur et tabernacula per desertum figuntur et robustiores vir ab infirmis et debilibus ad bellandu sacra dei bella eliguntur

Omunicat 1 figunt 2 leu 3 portant 4 aqua 5 zeli 6

Non bibat 7 erexit 8 luxerne 9 phase 10 tubarum 11

Dorn 11 perfusam 12 bis sex 13 flent 14 lygnag 15 dathan 16

Burra 17 tubant 18 nus 19 hoi- 20 serpens 21 asina 22 bndixit 23

Deutro mij

Hec verba que locutus est moyses ad omnem israel trans iordanem in deserto in campestri contra rubrum mare inter pharan et thophel et laban et haseroth et dizahab

1 Explanat 2 Seon 3 og 4 moior 5 dera 6 ussa 7 hrabones

8 Dispas 9 ne duas 10 cordis 11 suspendite 12 fundes

13 Victor 14 edent 15 mutum 16 solempma 17 rexyz 18 phitones

19 Vibes 20 ad bellum 21 meactu 22 virgnitatib

23 Compno 24 libellus 25 spuet 26 affert 27 amen 28 erupne

29 Firmat 30 et inVorat 31 edoret 32 et tamt 33 hic beat 34 hic moyses

In libro Josue pls m tra pmissois mduat z m ea habita tes antiqm et pessim exhterpantur terra qz dmidiatur populo mdayco et ateza Josue moritur

Josue

1 Onfortare 2 haab 3 iordanus 4 lapides 5 cultri

6 Urbs tadit 7 achor 8 hay 9 gabaon 10 sol 11 ysmaz 12 regez

13 Duxit 14 caleph 15 aza 16 josep 17 manasses 18 silo 19 septe

Josue

20 bibe 21 confugij 22 leui 23 redeunt 24 monet 25 hyme mors

Hic libro iudicum Ducesse tribus Ducesse iudices eliguntur Populum iudicantes et ab impugnatione defendentes

Judices

1 Ydas flent 2 apoth 3 barach 4 tarme 5 gedeon

6 Lambunt et sebee 7 rampnus 8 yayr 9 uctio 10 yepte

11 Ebolcth 12 et sampson 13 leo 14 vulpes 15 mdx ruina

16 michas et lachus 17 leuites 18 vlno 19 thori

Sequitur liber Ruth in quo describitur historia de Ruth q̄ fideliter se habuit ad maritum suū et ad socrum

Ruth

Ruth 1 2 3 4 5 6 7

In libro regum Samuel ppha inditat et de mandato dñi instituit
postea David post quē secut' r'g' salomons et alii r'gs iude
et ioz plia multa et gesta describuntur

Regū 1

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

Jus da sorbz boues plut offert med ungz vngt

17 18 19 20 21 22 23 24

fundz gener pellem flent geth doeth zyph tandesq

25 26 27 28 29 30 31

Nabal vox sytelerth mulier satrapus puer hmr mors

Regū 2

1 2 3 4 5 6

Planctus et ezahel Abner et yboseth vngit oza

7 8 9 10 11 12

Chronus subnumerat syba barbe bersabee nathan

13 14 15 16 17 18

Thamar thecuites pedibus semey chusy querru

19 20 21 22 23 24

claudus mabeda septem rasmma nomina pesbz

Adstetit regina quem[2] Salomon in throno dd̄ pris sui — Salomon sedens solium sapiei a deo datu[m] — Desp[er]it salomon quia regina ad templum dni — Rex genuit dat lignu[m] ad templum dni — Templu[m] fit — Domus mulieris edificat[2] 3 Regl

Salomon duc[it] duc[es] q[ui]nq[ue] fuit ppt[er]

1 **Vna** Salomonis mamm[a]

2 **sedet** Regina ye[m] dixit et thron[u]s fab[ri]cat[us]

3 **perit** ydolu[m] vitulu[m] et ydolu[m] moab

4 **ebus** 1° flagellu[m] manas[se] 2° decem milia 3° dixit in ebron dos i samaria

5 **hyram** 1° 2°

6 **fabrica** est altare et agit ypheth

7 **saltus** et ozee

8 **Orat** clamat vrore[m] suam

9 **ꝓposit** fusitu[m] baasa domus

10 **saba** thare[a]mum

11 **chamos** filius roboam regnat

12 **sorpio** collegit pedum que pauit helyam

13 **sassium** destruxit cu[m] musleis et ignis edem[a] que habeat abimut sic helocaustu[m]

14 **Xyos** fugat helia[m] et alios ꝓphas q[ui] absconder abdiam

15 **deleut** Rex genuit tres dd̄ in manus achab

16 **zambu** Lapidatu[s] ꝓt vmbra mussi ꝓphe bel

17 **duo** Achab lingue[m] canes ornam[en]ta sua in cunis regis ysl'

18 **baalis** lingua

19 **Yesabel** de celo deuorat cu[m] ꝓphetis ꝓt helia

20 **benadap** Per helia[m] zelu[m] dei mittit

21 **nabayoth** fruct[us] dt helie ieiunii et implet aquis

22 **de sanguine lingut** vidue angel[us] p helizeum — Ochozias mundat a lep[r]a p helizeu[m] — Nam quingen regu[m] sirie in samaria qu[i] seruebant[2] p helizeum

1 **Ethnis** primate[s] iudee i porta dubitate de vita helisei

2 **sal** Azahel aqua in stragulum

3 **fossas** Rex aquas[2] ordiet ioram fr[ate]m achab et ura[m] isabel perpetrat[2] frat

4 **oleum** Domus achab et filios suos lxx

5 **naaman** Ordiet omes[2] seruos regis regnat[2] vij annis et ordiet[2]

6 **comederut** Puer[i] ysr[ahe]l in vna[m] post[er]ula et rapt

Regl 2 ty

7 **Caltant** fra[tr]es iudo dan helizeus ad iorab

8 **infundit** unxit ad ordu[m]

9 **yheu** Rex vouit ysl'

10 **peruut** regnat cu[m] lo ihc dns pate tibi regnu[m]

11 **achabin** Rex caput

12 **yoas** Blasphemat ysl' — Rex ezechias vestimenta sua p dolet blasphemie

13 **Peruute** Ezechias ihc et dant eccliis deum am ad deos suos

14 **tardus** filius sumi regnat

15 **phul** Regnat et bn regit

16 **achas** ppt posit la tessime exle natus

17 **ozee** Rex babylo[n]is ne Rex syrie ordit yoachim sic capit et mouet

18 **rapsates** Rex babylonis ezechiam ihrlm de rege marthan edu[m] de curia

19 **sidit** sedit

20 **flet**

21 **manasses**

22 **yosyas**

23 **phase**

24 **tristano**

25 **erat**

Ir libus paralippomenon eedem texuntur hystorie q̄ in regu[m] obmittuntur et supplentur ea que in regu[m] obmittu[n]t[ur]

Edom duan[um] — Congregauerunt describuntur — p sibi habuit mansiones — Iuuenit dum et grandeu[m] p dns ne fraudet[ur] a muliere op pm — Egressi sunt de gue ysmahel miserunt

Palip Pome[n]

1 **Eges**

2 **scribantur**

3 **dauid**

4 **yabes**

5 **agareni**

filij i sacerdotes desiderunt

filij adam audiuerunt a geth

hebreorum filius de simbi

tabernaculo

mortuorum sanctis

de ysraena bethleem ascendit ad dauid

mortuus autem

6 Leui

7 geth

8 hemoy

9 russodes

10 saul

11 aqua

12 grandis

pauit et archam dei

pro regum gentibus et bello i ydolum

dauid ad archam dei

ciuitatem archa omnes contulerunt

ysbetat de templo quia laudes debebat edificare

filij saba pauit a dauid cum abstulit pharetras aureas

13 Oza

14 pyrus

15 saltat

16 psallunt

17 nathan

18 hymr

19 adedezer

habitus regis amen finis dauid

dauid cum gaudio quia ingressus est arcam dei

iuxtarunt dauid ut magis et ysbu

dauid et omnes principes

dantur archa templo

leuitarum et sacerdotibus senex dauid et dedit regnum salomon

sacerdotum ordinatum

20 Hasir

21 bella

22 aurum

23 numerauit

24 sortes

ysbetant azab et ahi ysbete

habitant templo

semunt pecunias res suas leuite et alij

dauid omnes principes

Sabonen sa

25 Jri

26 cythara

27 cellis

28 p meuses

29 unxerunt

Salomon appellauit deus dauid pater qui vius

Crudelis mortem agit salamyram regi

lauatorium templi fit

Aurea sit salomon

duat in templum

cui sadoc unxit israhel

Ozi salamon in templo israhel

lauatio

Deus pater noli

1 Orte

2 burum

3 maria

4 phalaas

5 archa

6 cadigmus

7 ut stet

Salomon domui dei

offert sacerdotes

saba venit ysbetum

tulit regat filius israhel a roboam

ambulauit roboam in viis patris sui salomonis

8 Coplet

9 constituit

10 regna

11 ugu

12 tribus

13 annus

Rex egipti ascendit ysrahel

Regnauit

ethiopes venit

ydolum colitur

Auxiliatum regem israhel

Rex regnat

14 Cesar

15 abya

16 zara

17 pyapi

18 benadab

19 yosaphat

20 Cornua

21 precepit

22 oculos

23 fratres

24 othoziam

adunat iuxta ut stat rex

filij brachie i saltauit lapidas a sanctis regis israhel mittebat plus et altare

fratres ysbetat

regnat et mortuus

25 Joiada

26 zacharias

27 Amasyas

28 ozias

29 yoathan

regit et mortuus est pharao filij romulus amauerunt

filius archas sacerdotum placet

Arias ydolorum

Leuitas pro legem pacis regis dauid leuites ex ysrahel

Juda ex tribu bellatorum

30 Achas

31 ezechias

32 destruxerunt

decimas dant

Ezechias et ruit ... Dixit ... Benc regit ... Rex egipti ... Judam rex babilonis

23 Egrotat 24 manasses 25 yosias 26 nerhao 27 transfert

Esdras primus restaurat templum et ipse legem explet

Rex tyrus vasa templi ad edificandum templi ... Zorobabel et alii ... Templum ... Samarite ... deus ... Aggeus et zacharias de edificando templi

esdre 29

D 1 Xerit 2 ascendunt 3 fundant 4 scripsere 5 ypheteant

Precepit fieri templi post transeam ... Dat licet esse ... edificandum templi ... multa ... dra ... dei ... esse ... flumen ... tuere

6 Darius 7 arthaxers 8 redeunt 9 orano 10 linquunt

Necnias ... Necnias ... Edificant ... tabis ... grande ... templo ... Simei ... necnias ... Muris ... tatus ... portas ... ianuis ... claudit

esdre 29

H 1 let 2 vinu 3 portas 4 opus 5 cessant 6 explet 7 opulat

Esdras ... filius ... ffedus ... fecerunt ... fidei ... Dei ... Dei ... ab ... dedicationis ... dulcia ... ore ... alienis ... vinum ... vendent ... sabbo

8 Legit 9 pernoctant 10 signant 11 pars 12 cruciat 13 mudant

Jubet ... Pinnulas ... se ... mundos ... lenitur ... legi ... Rex Josias ... ffrangit ... templi dei ... ffilij nuda ... babilonia ... Sub tyro ... tyro

esdre 29

D 1 Xcha 2 parant 3 morituz 4 voachym 5 migrat 6 dicit

Samarite ... apud ... Samarite ... templi ... ffrangit ... tyri ... Zorobabel ... sidnum ... Zorobabel ... Dauid ... Zorobabel

7 Arcusant 8 prohibent 9 tres 10 postulat 11 osula 12 misit

templi ... babel ... que ... templo ... Dei ... templo

13 Fundant 14 aperiunt 15 querunt 16 inventa 17 ubentur

Templi ... xlvi ... Esdre ... ad ... Esdre ... ipsa ... audita ... ipsa ... Dixit ... leuus ... vigilate

18 Consumant 19 tradunt 20 scriptum 21 constans 22 tubilate

pandeat ad fa
ciendū vasa

Iturū esdras
vestes ppt'
bellum

tulit homo p
hibat vasa
fieri

aperiēs alie
narum

legit esdras
sup ꝑ cadem
ingressum

23 24 25 26 27 28 29

Aurum conscidit ymber Duorum legem

Tobias gabelo
y talenta accepit

fit tobias
p viaduct

exandium-
m accē int
fecit se in
via sua

thobias
filium suū
ad viam

soceatu- tobie
ad ambulandū

Tobias
p̄fectus

fit zara
thobie

Thobie

1 2 3 4 5 6 7

Dixit rerus sara docet angelus extrahat me

Rachuelis q
deus custodi
uit tobiam d
a suis deo

Tobias an
gelū vt
secū ma
neat

ap̄ fili d
mater thb
bie exspec
tāe

recepit tho
bias de fel
le pisc̄is

se manifestat
quis fuit sit

thobie et
anne

oculos pat
in morte

8 9 10 11 12 13 14

Laus rogat heu visum raphael confessio hausit

In libro Judith apā Judith viro suo mortuo magna agit gr̄as
et holofernē p̄nape babilonis deraptat adūsarū gentis Judai
te et ipsum sua liberant

Nabugodonosor rex
p defunctū

mittit² cōtra occi
nantes

sibi subiugare
gentes holofer-
nes

Bethulienses
ad deum pro
ambiunt

holofernes verba
tur² et lugā co ip
sum Dant holofer-
ni de ipso indaico

Judith

1 2 3 4 5

Vrat holofernes subicat clamant arbor dig

Arbor ducem
bethulienses

bethuliā obsi-
dēt ad aquēductum

Desperatos atq volentes
trādē ciuitatē i manus
holofernis

Judith ad
deum

se judith circumdate
bus vestimentis et
ornamentis suis

6 7 8 9 10

Soluit obsedit judith arguit orat adornat

Judith holofernē
stratum ciuitatis

judith ad lectum
holofernis

Aufert judith holofernē
morte et redit ad ciuitatē
cū anilla sua alba

bethulienses
a holofernem
et cyathum eius

judith p
uestes

11 12 13 14 15

Nunciat ingreditur caput auffert impety ypsius

In libro hester vasa a rege assuero uxo sue repudiat ꝑ ppt ejectu
p̄cepti eius et hester in regīnam elig² que ipsum iudaicū ab inimi
corū aduersitate sua liberat

Regina vasti
Assueri regem

fit regina lo
co vasti

volunt omē
genus iudaicū
delē

ayardochei
vestimenta
induitus sac
co

hester rege
cū amani

ayardocheus p
situs sup equum

Hester

1 2 3 4 5 6

Respuit hester aman sedit invitat honoratur

Aman in patibulo q̄
fecit mardochei

Rex tradidit
mardochei

Aman cū
sedebat

ꝑpter cibū
cum rege

Eplam deposito
cum et sedē
cum rege

7 8 9 10 11

Suspensus ānulum filij fons hymn attulerunt

agardeheus rex de mesdus | agardeheus ad dnm | confugit ad dnm | Regnum hesbon | agagenus ab gadia vsq; ad ethiopiam

12 | 13 | 14 | 15 | 16

Nunciat orat hesbon et corruit rex methaberses

Hic libros Job determinat de patientia ipsius de eius simplicitate et constantia de miseria huius vite et primet iste liber infinitos mores et virtutes multas et in moralibus theologie bn placet

grassit ex augustino damnos | Satham Job vbi pessimus | Job dei in qua natus fuit | Amicos Job nuncupit loquentes | vbi nouissime fuit nuncupatus dia | Job

1 | 2 | 3 | 4 | 5

Centus | permisit | maledixit | et eliphas | stultum

caro mea non est | e vita hanc fugit terram | 2us amicus Job incipit loqui | Iratus deus et orionas et hyadas | Nullus in universo fere sapientius homine inuenitur | 3us amicus Job incipit loqui

6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11

Enea | milia | baldach | sunt | ordor | sophar

pauget deus peccatores nostros | palpebre et eo loquente dum Job | deus homines sue miserie cum apud se est | 2o loquente | vba sue ne habeant dicat Job | solum nudus sic est de Job

12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17

Fune | tacete | breues | eliphas | ventosa | sepulchrum

Iterum loquit | dies venerunt sue de x mez tuos | 2o loquente | dicentes in bono dies suos | 3a vice loquentes

18 | 19 | 20 | 21 | 22

Baldach | latrones | sophar | dixit | eliphasch

multa forma dei stridat mentis | vidue absque ruit et pigneris | 3o loquit | Terremotus deus tuus est obstetrices de matris femine | meus ipse hedat mg de Job | oculus meo et cruciatus | meum in sepulchrum

23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29

Nolo | bouem | baldach | colubri | et | vulturis | asinus

pater sui et familie | pecora mea | amicos Job obmutescere loq | Iunioz incipit loq | sunt deus hypocrita qui pena populo de helyu | helyu loquentes sapientes

30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35

Luto | Fedus | hzis | helyu | regnabit | rursum

3o loquit elyu | reh fuit | iste mittit nuncios suos de deus ad Job | regnabit ibitum | eliphas sit et le marthan sic de scelestus | deus Job redemit eum duplicata

36 | 37 | 38 | 39 | 40 | 41

Addens | ere | quis | est | ibitum | behemoth | bndicit

Sequitur quadragesimus in quo eruditur insipientes et punit per gor virtutes primapales sine cardinales

Prouerbia

Predicat extranea melior remoue bibe scr sut

Garrula possedit septem stertit similator

Dampna vlt cor quod mens pari sicut turre

Torquens res regis nomen cultrū pigei nuptiē

Stulto lar paudus profert tria sut mulierem

In libro Ecclesiastes p salomonem sptissime et sapentissime esten
dit tpalia ee ctemnenda et in fine concludens timor dni et
eius mandata obsuanda ex qbus deuenit ad eternum iudicij

Ecclesias tes

Lumina plantau tempus duo sompnia tentum

Luctus luget aues muse nubes tenebrescunt

In libro Cantorum fm spiritualem intellectum describit
consolatio xpi et ee

Cantico

Oscula flos norte fons mel grex palmaq; pul

Hic

In libro sapientie prelati dorentur qualiter debeant subditos suos regere et sapia multipliter ymendatur et multa de hiis ad memoriam reuocantur

Sapie

Dñi replevit orbem terrarum | Nubes pluia tegent | Iust sol et ppt similit | Quàm o qñ pulchi es | Iust ut palma florebit

1 Principium sapie timor dñi | 2 Imprecat | 3 fulgebunt | 4 castiga | 5 stabunt

Quasi diuersimode diuersi erit ppls qui presunt | Pena vanum emisi superauit | Sapia malicia | Tunc ego sii et filius eius nulle tue | Quam sedere cum sapia et honestabunt illum

6 Judicium | 7 plorans | 8 vnat | 9 seruus | 10 dedit illi

et rectitudinem et equitatem ostendit ei | Ois tribu o deus et hereditas | creatur sibus creaturus creatorem | Lege quam posuit qui fit mistica

11 Pondere | 12 maior est | 13 spetiosior est | 14 benedictum

Estimat gentes ut deus | Essa angelus ppli tui | Sena omnis perturbata essa | regalibus ornatus sponse tuus venit | Fiat misericordia dña sps sua nobis

15 Idola | 16 nutristi | 17 presumit | 18 a sedibus | 19 ira

Initium sapie timor dñi | Ps numeri dei et substantia auri dei ad fundamentum dei | Quia sapia et disciplina te erudiet | Fare patrem nolu resistere | Esto ad nudandu gen dei | Fidelis mee dominatio ante

Jeremias

Beati | 2 sta | 3 quid | 4 contra | 5 mansuetus | 6 amicq

Tole omne malum | non | non fauces ei tradendo | Nemini amicu nocui | Pras brachi et sis tarmus | Exultet in volatilibz et melliz i pace ppt aiam | Iuste et mi accedes ut benedicem domino

7 Ventri | 8 iram | 9 nouus | 10 omnis | 11 apis | 12 bñfacit

Lupus non gignat sibi pellem unde delingat suum stile | ajens sed semper in fletibus adest | Deus qui fecit bona | Filius tuus dñs meliora ppt nulle ipsi | Cognoscite nos secum et si sic operati | ajunt gregem ad tributarios dominum

13 Agno | 14 non | 15 tradat | 16 timet | 17 vinus | 18 fauus | 19 hauene

Dentes struthionum pp sps ne addentes | Ecce mole offert ecce ergo dns et ecce ma eius cum eo et opus illius coram illo | pena ei a finac eductio | Lapidatus luto bon | Jusserunt gre pauu ven tuo | Speciosa in campis et ppt flu tuum | sunt insidie rabbi

19 Risus | 20 dona | 21 fuge | 22 pigri | 23 auferet | 24 oliua | 25 noceas

Ajubat bona bis qui tenuit ea | ea | Fultus lima | Glutus tuus spus | hospes et opa nostra | Nec tue plan nus deo

26 Pars | 27 bona | 28 mutatus | 29 sepi | 30 transi | 31 misereie

Ysaias

Isaias multa futura predicunt et preteritum mysterium sacratissime incarnationis dñi nri ihu xpi et multa ecclesie ad ipsam et future tribulationes indicant

Amen et angō
n in dē illa

ppfuit mens
in multō pa
ce

videbunt oru
li in deare

Quecunq; eius
tangis spūs sc
cinetis vtre et pal
lium ē dēlis et oīe

ipse veniet et
saluos nos faciet

31 **Idola** blasphemauit Jherusalem

32 **sedebit** Angelus dñi
contra Israel
inibat assiriis

23 **regem** Ezechias sa
nauit Ego
dñs in dñm
dū dicit sc

34 **midu** Ezechias misit
balsalonez amici
thesaurū eo

37 **deus ipse** Dignus ap
pendit dñs
nolem tre

et bugiam
et adorum
dat in dstin
ny gnā hom

36 **Hapsate** fumigans
in ethiopie

35 **pernussit** Noli mire quia
ego elegi te

38 **ramit** fabri ferra
rius opatus
ē

39 **ostendit** ppē mea et
assyrios
dgenerauit

90 **tribus** Israel
gnātus ē
i gens

91 **Vltime** fluuī dūcidi tu
patudine desertoꝝ
gnātiū ē ruinas
fluuī

92 **Vinū** tua erga
nerui fortes
que tua stru
ctū ē q̄ dñs et
dus

93 **serue** meus
meus desrip
si te

94 **meus**

95 **lima** Dedi vallem
bus et flane
mea rū aūn
ab mare pūlis

91 **cyro** in cyrum laudi
tes

96 **nabo** Iudee stu
pendum tuū
cyrum

97 **transi** Estimauit
ē et po
ssui et
hereditatem

98 **Frons** ē edomi lapi
dū tuoꝝ
lo te in sepulcris

99 **manibus** De relo
desert
est salus
mea

70 **genas** fluuī pauit et
non ē qui tenga
tet parem qui
tenuit et ste

71 **vement** ciuus eq
nus dē
fluuit

72 **consurge** Aspidi rupe
runt

73 **leprosi** Illuminare
Jherlm quia
venit lumē
tuū

79 **Eterna** pdurabit apud
me rapinas re
dempti eius

77 **me**

76 **iuxta** Dñe exprediat
art splendet iustus
cuius

75 **iustus** Ecce Ecclesi
qui venit ē
edom

78 **fons** Vbinam dñs
nupēo et dñs
renderet

79 **quare** Serui tui et
ffurentes vos
sion mei terrā
et vos effundent

60 **surge** Et veni
celum

61 **Clausis** suntensia ē
fame aquule
mee

62 **splendor** Ayala stet
pplo et dīq
tuū fontē aq
Vnde

63 **edom** Dñs si vi
dimsērunt
vroze sua

64 **celos** Ignē ad opti
matos et
leopi eos

65 **cōmedent** State
fr tuos
et videte

66 **nouam** Regnos pu
da et
principū
et ppheta
pacem

1 **Olla** aspendit
nestram ē
leo

2 **duo** Dñs exti
et terra
ne fere
mus

3 **vulgo** Dñs
salvauit

4 **michil** Dñs dispute
nsum eo
dñe

7 **ibo** Posside labore
lungen et nupe
ne lumbos he
ab

6 **vias** Vie vestre
futuri eos

8 **thophet** Ne mea fire
ne gremiste
vim ignē

8 **ossa** Jēmias
opam eius
p̄ pacē
vā

9 **Adoze** Adonathan
pecū vinū
ti ē ysaiā
ferru

10 **dn** Ecce dñs euacuat orbē
vastat dissipauit ē vast
et ipe fecerat eluet me
mbra eius gūsū p̄ fert
uas altrum ē cadet ē
ruinas eo

11 **tu**

12 **terrum** Lapidula a
Jēmia ē aspīs
ignis

13 **lubos** In umbra
pauit assur
ēma

19 **quasi** Sederunt ad
Jēmiā quid
placet dño
querabi

17 **vemichi** Iudicat Jēmie sepul
turā asini sepelietur
pue de flu preter
et putrefi ibidē

16 **pemo** Jēmie sepul
chrum
ppe

15 **Dnate** In diebus
illis salutā
inda

18 **retam** Lanas et
fimus malum
vndt Jēmias

19 **terrtu** Vinū fortis
ampe de
manu dñi

20 **nerui** Jēmias de
ppte mortu
nuntiatur

21 **misit** Dñs dñs ad Jere
miam

22 **Joachim** Ve
pphete Jēmie
cathenas mor
tuus ē anany
ae

23 **Juda**

29 **ficus**

27 **calicem**

26 **capitu**

25 **far**

mula

28 **fregit**

29 Nmi 30 scribe 31 rachel 32 aqua- 33 bona 34 verbag 35 rechab

36 Scidit 37 terra 38 laam 39 erat et 40 manet 41 interi- 42 orat-

43 intrant 44 et bibant 45 baruth 46 Post 47 nerhao 48 mutro

1 Tremor 1 Ola 2 sedet 3 conspexerunt 4 ego vi- 5 color 6 aura

1 Baruth 1 Hlent 2 orant 3 audi 4 visus 5 stola 6 luctus 7 lyrnde

8 Ploxabant 9 orant 10 audi 11 visus 12 iac luctum

1 Ezechiel 1 Ultus 2 sta 3 gnude 4 dormit 5 radit 6 mytratus

7 Concludit 8 fodit 9 sex 10 cherub 11 bis dcta quiq

12 Migrat 13 falsiloqu 14 tres 15 vitis 16 sanguie 17 grandis

18 19 20 21 22 23

bua leon senes gladus confert mulieres

24 25 26 27 28 29

bear aman cyrus alius decor lapides pharaone

30 31 32 33 34

frangit descendit plangunt speculator ouesly

35 36 37 38 39 40 41 42 43

Ech aquam tumulos gog mere mons mly et ye

44 45 46 47 48

Templum clausa paret ꝑ sabbata ꝑ aqua nomen

Daniel fuit mirabilis abstinencie et sapie sompniorum magnus inter pres multa vidit futura speculatiue de gnaconomby et regimine et hystoriam gtinet suzanne ꝑ malachiam annusate

Daniel

1 2 3 4 5 6 7

Tant reseratus ramus azbor manus ozar abhorret

8 9 10 11 12 13 14

Post hurtum gabriel vi- res michael mulier bel

Oseе

1 2 3 4 5 6 7

Ykes ramus exspecta tacet iram terra fons

8 9 10 11 12 13 14

Sit tuba non libent vitis puer angelus mors vae

Demorat firmi arietē
brumis lomsta et rubigo
cruciatur Duos

Bellant fora
mazoth i. cum
lei hamicis

Cantate tuba in
syon sanctificate jeiu
nium vocate cetū qui
tum ad me i toto
corde vro

Turpitet sumi et
amillas in pe
theresth

Exultate amplexi
bo in valle josa
phat

Johel

Q 1 Uatuor 2 cestupat 3 teumant 4 spiritus 5 omnes

i. supe tri et sic et sitebā du
mas nō quita e cū d
Duo

plaustū amus
li portum fe
ni i. acū hoiet

dans i mussit
debuī i. tritū
hominē

i le plurē sī unū cantate
et sup alaum. vt in ebrā Duo
erūt in loco dmo vno assent
et alt i alterū

Amos

Q 1 Uadrisedus 2 stridet 3 tribulatum 4 non 5 plunt 6 sup

in spēlla tau
bit et i spē ampl

dnicū abun
dāt i castra
te

dest sī munī et te
nēō in manū eī nulla

Ostendit in Duo
ma ponent et pp
eam mota fames in
tīa nō pauscet
mudē si in de

Ad dnm sup
altare et dnō
Duo pcte mē
Duo

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Prudens in lecto stat muro pomas stantem

Duo ad gentes
epm et pdi
tabit

dest adepm

pa dormiunt
et abierunt

sertum ophitorum
sanctorum

Abdias

1 3

Legatum misit et ent saluato syon

tempestate misi
nūt nūcte fonā in
mari

grande spauit
Duo et de
glutiet pi
nam

i limute adpe
dramen sone

De hdeā et Duo ad
sī tu dolet d. hdeā
et cō nō pēt nimue

Jonas

1 2 3 4

Post sortes piscem querentium dolet ipse

Duo sup ondsa
tre omis supbas

pe hic nō
habet quē

erā dsp
tranuent

nubilosa ap
pus in beth
leem

i hēpp cū anim
nā in pricipiū
da

cum fle
ipe sup
dilui in
de

ipsum
fili
Dei

Jamechaas

1 2 3 4 5 6 7

Q Ui trabit ite pellem turris bethleem tibi pasce

flos libani
mus radens i pmis

plumos apte
sit et ape pedes
evangelizantis
et pdicantis
pacem

Tota tra ert in mmissum de hamath
ge p nimue subte capud gnis gnoscat

Nahum

1 2 3

Lauget enpaete vastitas nimue tota

Duo audiu audiuim
tuū et timui

Habacuc

1 2 3

Deputat et visum scribit pcantum psallet

illa dies ire Duo tribulatois
et angustie Duo ralgnatis
et mssatōe Duo pmissi et rui
gnis

inuolucrabilis i. scripturā
mans in undis

Exulta filia syon
jubila israel

Sophonie

1 2 3

Q Uina dies fit pena reis tribulatio iustis

templū zorobabel et neemias
et esdras

celū et tra mare et
arida et omēs gentes
et venit desideratus
cunctis gentibus

suspiram te fa
ri meus

Aggeus

1 2 3

Edificat templum monet via zorobabel te

Harphanas

1 2 3 4 5 6 7

Ogpta fabri sathan epda velans quadriga babylonis

8 9 10 11 12 13 14

Pax asmum plumbum prenum flent framea frenum

Layalarhas

1 2 3 4

Est nomen magnum pactum mittetur helnas

Libri machabeorum multa gtinent prelia que machabei pro lege dei viriliter defendunt ab inquietis impugnantibus ad uersamum

Jazarhabeorum

1 2 3 4 5

Oles mathatias seron lissias Thimotheus

6 7 8 9 10

Eleazar tyranor bathides fedus alexander

11 12 13 14 15

Demetrius ionathas tryphon symonis iohannes

Jmachabeorum

1 2 3 4 5 6 7

Ltus et arcba flagra vason anthiochus rex sepe

8 9 10 11

Judas lex mortuus purgant dat lysia dextras

12 13 14 15

Draymas cupatorie frans alchimi mortis tyranor

Vm̃ Nouu̇ testamentu debet veti confirmari quia vetꝰ erat Ideo
dꝫ dauid in pceptionꝫ dnaꝝ que correndent legibꝫ legaliꝫ
Actoꝝ aplurat q̃ correndent hystoꝝ Instructionꝫ Canonicaꝝ q̃
correndent spualibꝫ Reuelationꝫ yphetaꝝ que correndent
yphetalibꝫ Et quia v̄m abbreuiatu fcat dnꝫ super tiram et
fiet illa correndant illiꝫ tm̃ sint illiꝫ apostoꝝ psalmoꝝ bre
uiꝝ et sermonꝝ Vm̃ pceptionꝫ hꝫ̃dmodi in quatuor
euangeliꝫ sub dna tm̃ Jn xpo eñ ē considerañ natura et offi
ciu Et ē considēmꝰ naturam xpi ē plene gemine substanie
et nature & considēmꝰ offi̇m ē christꝰ habet duplex paternꝫ
qua ex ē et sancto Ergo ad perfram agnitionem de ipo
nos oportet agē de duplia eius n̄gne s. celesti et humano Jn
euangelio ayathon describit genealogia ab abraham vsq̃ ad
xpm

dua liber generationis
eu esset desponsata

A magis
xpus

A Johanne in Jor
dane i baptiza
tu

dua ly
pus
in deserto

Docet bti
pauperes
spu

xpc docet
orare dis
cipulos pu
rum

Liber matheus

O 1 Rtus 2 adoratur 3 lorum 4 tptat 5 beat 6 orat

fideraco xpi

Datur missi
tatis sam

homines se
Denarii in
theelonio

Elegit desi
pulos et no
minat eos

Jubetur bap
tizare

Jn duc salvator
tu discipulos
suos

A 7 B 8 9 10 11 12

Dogma salus vocat eligit laudat sata tremit

i dnt parabolas multitu
dines qui seminat &c

Petro bap
tizatur

Pauci bti
dicit et sal
vati sunt

Regnu celoꝝ
dat Petro
i ptas

Discipuli et
nomen i nu
me

Jn nomine
huius dñi
fiant signa

13 14 15 16 17 18

Post enigmata caput septem claues dedit missas

Discipulis dicen
du esse quos ihc
magis amat

Dat operarios i
vineam

Clamant ad
Jesum

Ostendit i pma
qs Cesarem

Predicat xpc
mortuos

19 20 21 22 23

Questio denarius puer nummisma qs ve ve

Venturꝰ ad
Judeam

Manssionem de
scribatur

xpc in dis
cipulos suos

xpus mortuus

A mortuus terre
die

24 25 26 27 28

Prelia iudicium renat patitur qs resurgit

Liber marcus scribat de omnibus fris xpi sicud et alii euan
tm principalit et specialit scribat de resurrectione et regno nrm h
quod assentiu ē xpus in sua humana resurrectione

Christus et Johes
baptista

discipulos spi
ritus euellentes

filii alieni
discipulos

parabolam hic
dicit

In malos spiri
tus imundos

Lucas

P 1 Redicat 2 exaudiat 3 sonat 4 proverbia 5 porta

filia herodiad'

6 7 8 9 10

Saltat no lons ut frondes fulgor ramelus

11 12 13 14 15 16

Sternut era duo dolor rezyma passio vita

Luc. Luna

Quinquit puer vnda dorcas lazarum duodem

17 18 19 20 21 22 23 24

Jherusalem septem sunt pecia pascaq; mox fac

Johes

1 2 3 4

Verbum mutatus inhabitauit et vidimus gloriam

5 6 7 8 9 10

Sum panis festum stat adultera reus oule

11 12 13 14 15 16

Fecit liba pedes via vitro flebitis orat

18 19 20 21

Illustris moritur surrexit se manifestat

1 2 3 4 5

Ad Rom nos Centes videos vnigenit patrem dm mozo

6 7 8 9 10

Non moritur legi quos nos et adoptio corde

11 12 13 14 15 16

Ad Rom Iam membra misisti eius quemq; salutes

1 2 3 4 5 6

Ad Rom Cismata perfectos lac stulte pascha reparo

7 8 9 10 11

Causas suam nichil est bonus os kepkalio rem

12 13 14 15 16

Ad Gal Lingua puer minimus sume sic vigilate

1 2 3 4 5 6

Ad Gal Gloria donam tabulus vasis nouu tempus

7 8 9 10 11 12 13

Gaudeo prompta metet tales ego vasio stabit

1 2 3 4 5 6

Ad Gal Mansit edebat abrahe sterilis fructus euangelizo

Ihesum a dextris in celestibus

Ornatum et domesticum dei

Gemma mea ad deum

Domus hominis

Capud eccl̃e xpc̃ qui vnit corpus sua deo hmt

Induite vos armaturam dei vt possitis resistere dia

Quisquis

1 Quisquis 2 nues 3 flecto 4 dedit 5 est 6 anima

Ad ephes

c'xpo tr ee in xpo

ee qem i me thu xpi

me attendam porta abluti mei i ad celestia introitus

i hoc gaudet vos in deo dare pauli fidelibus

Postquam

1 Postquam 2 flectamus 3 ad anteriora 4 corona

Ad philippes

p sanguine sca in celis et i terra sunt

vos seducat per vanam philosophiam videte

sunt supra nos que sup̃ sunt

desit hmo vt sit omis spes in sale i. in gratia adiutus

Ut apostatam

1 Ut apostatam 2 ne 3 quis 4 quem 5 sursum 6 sal sit in ore

Ad coll

sci spus quib hodiemb i ma redemit et asci

volu ad vos sic in predicat me sathan

nemo eam nihil habeat

caute et q sunt in xpo i surgent

cu dicerent pax et securitas tu i pericul eis sup nemet intercid

Omnia

1 Omnia 2 venit 3 bonam 4 tuba 5 pax

Ad thessal

Omnia hec limit celeritas plangam ig nob q no glie dim q ei

per vetula la filia p dei

audiunt supra vos abulue i quide

Unus

1 Unus 2 homo 3 quosdam

2a ad thessa

Propter eam tuo de pace cede et assim bo et fida mi fieta

primo scitus pyon ena vi me i seducti si mulier

cum posse nesciat eme di dile genam habet

ad omia valet est

cum hi pfhi duplici honore digni hnt hi mereat pu laborat i vo et doctina

grauamen es mulier questuosly

Jmo

1 Jmo 2 adam 3 domui 4 pietas 5 psut 6 omnium

2a ad thi

Ad mathem

si quis sac no credidi

labora sid bonus miles xpi

in nouissimis tpibus horis scipos amatos

operatus impetum pdere

Certus

1 Certus 2 miles 3 erunt 4 iusta

2a ad thimo

cime opatr ee epm

stipant gra dei eruditos nos

hi erunt homines habentes pg pma et 2m mam nem q2 penas sy est

Jne

1 Jne 2 gesta 3 fugio

Ad tyti

p seruo ampe hem honestissimi dr paulus

Ad phylomenem

Deus

1 Deus 2 creo

Ad hebe

multifarie multisq; modis pphe et que fient et seculo

deus omis xpo

si vocem eius audieritis et exposuit pueri sy indeb

est primo dei et essencie et pfectior ois stiadoe omipo

i lully aperit hominem ni si vera vt aurum a deo

ci mersigenes silua materiata xpiana i. domestica hostes

Et quem

1 Et quem 2 subient 3 hodie 4 vnus 5 sibi 6 mersum

melchisedech qui obtulit d' abrahā sacerdotem

fabricauit ppheta dei et nō homo

virtute aspis mundat nos natos

est lex futu rog bonoz

et spiritus sctus ipse testis est nob' quoniā spūs est veritas

deus oēs filios ppter inpios

memē de quo dr non licet qui tribuendo defunct

13 12 11 10 9 8

rex sicut nimis umbra fides castigat habemus

beatus vir qui sic scripturā legit

qui vnus e deus et deum nec erubuit et gēm seruauit gr' fides sua cpi multū est

homini nulli dandā pt

dictis hodie et ignoza hs quid erit in crastino est enī mea vita pox admodū puluis

est sine vi est et non

7 6 5 4 3 2 1

Johannes

offert tu credis linguam meritabimur est non

baptizatus h' passus sit qui adpti estis

estote anī hūa ne creature ppt' deum

patrū ppt' nos tuā bn

caritate cum tatum aīe oīa i' voluntate hui'

cruce de adiuuans vestr' diabolus tp' leo rugiens circuit quē deuoret

Ep'a pet'

7 6 5 4 3 2 1

etm subiecti si' quid mutua vigilate

in quo nō bn complacuit hāc verem audiuim' de celo dicente nō cū ipo in monte

post adum nec nostre petre

fiat' nr' paulus scripsit nobis

2da pet'

Johis 1a

7 6 5 4 3 2 1

vod fuit ex nobis sumus pfecta ep' tua est

scnēm dne et mdm eius quos dilego i veritate

scribit johes quē e' semel dilego in veritate

Johns 2a

7 6 5 4 3 2 1

Johannes 3a epla

Septimus ab adam ye allus qui nam rapti aberrau et cum balaam merced' iustus est et i ipso thesc pecu

Epla Jude

3 2 1

enoch

archangelus

vos

Enoch septimus ab adam vidit dnm in multis sanctis suis

fres e d' ds adnūciatū eis de aduentu xpi

e laudes sa nati a pctis

fuerit illis ira

Amalech et cananei

Draconem de fide adapti mysteriū

Stephanus

Actus Aplorū

7 6 5 4 3 2 1

orte sonus salut omnia fraus septē lapidat

fugatus - euangliū in cruce

querentibus et rapte in 3tm celum

offendit pctm subuisse d celo

cū cristo cum petro p mirabilia ad gentes s' ne celum

afflegit quosdam de ecia

12 11 10 9 8

Philippus saulus vas discreptat et herodes

p' paulum in hac magno

eccā voluerunt offrire paulo et barne

legem qui portes sic cum gentibus

et apphe dentes paulū et filiā pro duxerunt i forū ipsi mercedem et

predicat pauli et quibus ad damascum accessum

13 12 11 10

Cenus eius thamasq' magnum spes magnus athenis

Princeps synagoge
fuit paulo qui ei
erit de synagoga

baptizati sunt
Cui nomen dñi ih̄u
venit spūs sc̄us
sup̄ eos apollo et
eloquio

fer puer qui pdi
cauit paulo rndt
et mendacium

Allegabant
virum augr
zona e cinctū

eodem paulus
missu p̄sidis

18 Hostenen

19 ephesi

20 reuimus

21 zona

22 flagellis

i thimo hsi
as audit qđ
nutum paule

Cū vocē sue
vocabat pau
lū et audiret
eū

p̄ lūz paulu ei
pe & p̄ appella
tum venit the
rusale

Sedet p̄ tribunale
ibi appellat pau
lus

p̄ quam euaserunt vbi
adhesit serpens ma
nui paule qui grauis
sit in ignem

venit
paulus

23 Judex

24 felix

25 festus

26 agrippa

27 naufragia

28 lxma

Sepē erat hic no
mine philadelphia

Erant adhuc
in isto calo

Reliquerūt
dormitū

circuit pauli
in celo

Euangelia
agrippe dñi
nus est apud
labrum

Euangelia
apostoli

1 Septem

2 bis

3 hinc

4 sedes

5 soluere

6 septē

Audum nūm sit
natus xlm regula
septē sc̄i et tibi sept

Aurea mensura hȳ
angelus in manu sua

Apparuit angelus et
dixit tonite vt nu
narent homines nō sig
nato

Vbi tonuit sp
voces suas

Helyas et enoch
orabit et alij cū
eo

7 Aqua

8 thuribulum

9 puteus

10 tonitua

11 testes

Archael et angr
loz cū draconē

Beate sedu
rabant tem
nudum

Sic ciuitatis an
thymū dei
et agni

Vide in templo
vnū ex q̄tuor
bus

Percussionis ma
lorum

Dampna lorum
et in angelus ven
dide tibi dapna
metre magne

12 Pugna

13 due

14 tantant

15 phyalas

16 plagas

17 metrum

Impij in nobis
dicent nobis
radite sup nos

Agnū bis qui vera
ti sunt

mentum
mos magnos
et pusillos stantes
coram throno dei

Sedebat in thro
no dñi
sacco cilicij

Et mercedē meā mecū
ad reddere vnicuiq; p̄ opa
sua sc̄a sū alpha et
o p̄ncipiū et finis

18 Flebunt

19 ad cenam

20 surgunt

21 sponsus

22 venio tam

Et sic est finis omnium librorum biblie sacre
tam veteris q̄ noui testamenti et singu
lorum capitulorum totius biblie

℣r Hubertino Adam

vixit nongentis xxx annis
Enoch ab adam qui ꝑ̃ sublatus ē a deo
cōputat ade quasi trecentis annis ¶ Mathusalem filius
enoch ꝓbatur vixisse usq; ad annum diluuij; et cū noe seruet
annos et eius filios eius ¶ cum quib; c. annos an diluuiū de
hijs vide ꝓbabiliora in sequentibus ¶ Et sic annus usq; do
cuit posteros suos de creatione mundi et ꝑ eos plasmato
adam et ꝑ expectatione mediatoris dei ꝑ̃ enim Abraham
cui fra est de ꝑ̃ repromissio potuit dici Item filius noe ¶ Iterum computatum
hebraicum a diluuio usq; ad abraham fuerunt ℭ. lxv annis ¶ Sed hic computatus
que scripta ē in ista bibla fuerunt Anni ℭ. lxv. Et cū noe vixit ccc. l.
post diluuiū hic ipse mundi q̃uit x annis abrahe ¶ Sed hic alius mundi q̃uit
et lxv annis ad minus Et cum Sem vixit annis quingentis annis post dilu
uium nō ꝑ̃ potuit vide et instrue abraham ¶ Sed etiam vide ysaac et Ja
cob et xij patriarchas et filios eor Vixit em post natiuitatem abrahe lxx
annis hic vnus computationem ¶ Iterum alia vers c. lxv ¶ Iterum alius
historicus multiplicat fuerunt anni a diluuio usq; ad abraham que ꝑ̃ tribus sci
lic fuerunt cc. lxv annis a diluuio usq; ad abraham qua applicat videt Augustin⁹
de libro de ciuitate dei ¶ Sed hyeronimus tm a nigris in hystoriabus tm quib; ut
dicit. Tanta em est diuersitas annoꝝ et falsitas Cronicarū ꝙ de hoc male
dici ꝑ̃ veritas Iter alle

Isid dicit orosius ad bti Augustinum scribens a creatione mundi usq;
ad vrbem conditam i Romam fuerunt mm. ccc. lxv anni Pg
eucrisium dicit ccc. lxv qui regnauit in Iudea sicut archas et
ab vrbe condita usq; ad natiuitatem ꝑ̃ dñi et a anno collegerunt⁹ sic tota
ab origine mundi usq; ad aduentum dñi fuerunt Anni v.m dcc. xxv vel vj Iose
phus dicit cc. nouem vno minus quicq; nouem dr ab adam donec v.m cccc. xxv
iij bis denos dens tenuit quinquaginta annos ¶ ꝑ̃ primus fuit ad ꝑ̃m m
nus vnus Item vnus tolle dat ad multa quicq; ducentos ¶ Eusebius dicit tot
beda dat a ꝓthoplasto ¶ A principio mundi usq; ad diluuiū mm. cc. annos
A diluuio usq; ad transitum filioꝝ isrl in terra promis. m. cc. xl. vij Ab hoc
transitu maris usq; ad resurrectionem ꝑ̃ anni q̃ d. lxxv ¶ Iterum iste
computationem a principio mundi usq; ad ꝑ̃m in mundo fuerunt anni v.m cc. lxv
¶ Alia ꝓpatio ꝑ̃ pauli in hystoria Romana ab ada usq; ad na
tiuitatem ꝑ̃ fuerunt complet v.m c. lxv Et a nativitate romane urbis Darij
Aud discordat tm in numero finis Martini nec licet allegat istud ide in Cronica
sua ¶ Ex scolastica hystoria sic Anni a pathusale duxit ut ꝓpheta ¶ Iterum
ꝓpatio. lxv xvij annis ꝙ diluuium ꝑ̃ legi⁹ fuisse in archa n̄ trāslatus
vt enoch ¶ Gaudam dicunt ꝙ mortuus fuit an diluuium ccc annis Hyeronimus
asserit ꝙ eod anno in q̃ fuit diluuium ꝙ ena delegit ꝓpta annos cui ꝑ̃
geneſi manifestat Ex anno in quo annos vite cui quemut ꝙ vixit annis
dcccc. lxv Joba⁹ sic Mathusalem qui genuit Lamech filium suum fuit c.
lxxvij annos Et Lamech qui genuit Noe filium suum c. lxxxvij annos qui fit
colla faciut annos ccc. lxv et si addant dc annos quibus Noe vixit
an diluuium surgunt simul i annos vite Mathusalem ꝑ Dccclxv Ergo
patet ꝙ obiit an diluuium Et nō ē verisimile ꝙ noe diu sisset nisi sim
plic in diluuio qui suscepisset in in archa si manifestet illuc ꝑ̃ vita ¶ Ca
pi⁹ lib⁹ vere gestar⁹ series applectenda tanta in volumine hominum
et locorum ac in tpis mutationes reuelat⁹ diuersitas ꝙ de eis doctores
antiqui se ad plenū expedire nō put Nemo frustra nititur⁹ si ea que hic legit
diligēs an ꝑ̃sentit nō eo gradum Nam vt dr ysidorus Cetha et ab Ar
hystoriarum nec quietarios vana dicit inepte ꝏcupari debemus ꝙ antiquas

Hieronymus vero plene duo stadia Methodius vero plene duo milia ppe tri
um fm quadrat̃ seculi disponet nr apponet annos si supplent ctas vel certu de ⁊
annoꝝ tradidit Item ex eadem hystoria Anno vite adam xx natus ē ei Cayn
et soror eius Saluciana Deinde fr̃ ē adam iii no etate xxx annoꝝ tu fiunt ccc
dies et anni Et post dies annoꝝ vel tu Et potest ex Cayn multos genuisse
se que tacent̃ in biblia Post alios vo annos natus ē ei Abel et soror eius
Delbora Anno vite c xxx Cayn occidit Abel et lugerunt eu adam et Eua cen
annis Tunc natꝰ ē eis Seth Iste tenuit anñ quibus luxerunt eu tacent̃ i bi
blia fm Methodium et lxx Et dicit q Adam fuit c xxx annoꝝ qñ genuit
Seth in fm bibliam fuit Lxxx annoꝝ Item quia sepe dict̃ q Noe fuit i p̃a
etate videtur q p̃ma etas extenda ab adam vsq ad diluuium fm q genuit
Doctores et Ecclie dicit Et ipe nñ tenuit archam, Dc annoꝝ

Nus etatu

Nus qto ano vite q6 genuit alum

ix	xxx	Adam	Cxxx
ix	vij	Seth	cv
ix	v	Enos	xc
ix	x	Cayman	lxx
Dcccxv		Malalchel	lxv
ix	lxij	Jareth	clxij
cccxlvj		enoch	lxv
ix	lxxj	Mathusale	clxxxvij
Dcc	lxxxvij	Lamech	clxxxij
Dc		Noe	Dc

Chronice ano ciuo

Cartes marchande inuenit a pyrei
Cayn / Tertie ars inuent̃ a noema

Ite fm Isidr̃ adam
Interpretat̃ get Cayman
et Cayman sale

Adam
Cayn ci to possidente sua disputatꝰ est
Enoch
Irad
Mamael
Mathusale
Lamech

Ada Sella
Jabel Jubal Tubalcay Noema

Prima Annoꝝ fm bibliam vsq
ad diluuiu ay Dc lvj

Hec termini at̃ p̃a etas huius fm hebreos vel biblia ay Dclvj annos Et fm
lxx ij ay cclxiij Eodem Josephus ij Dclvj Eodem speculum hystorie annos
ay cc lvj Alij vario nu ponunt annos vt supꝰ notatur Ex speculo hyst̃ Adam
et Eua facti sunt a deitate xpa die creationis sue idest sexta die mundi in p̃a
radiso Et meridiem peruenit sunt Et paulo post circa horã nonã cum
ta fuit Vñ et Nonus Adam ppter eadem die post multas annoꝝ reuolutiones
feria sexta vñ Tal Apulus hora tua nidecima sexta remittetur tibi p̃m
debitum solutꝰ Et circa horam Nonam expirans latrum admisit paradi
si reserauit Anno etatis vite Adam xx natus ē ei Cayn et soror eius cal
nama Post alios autem annos xx natꝰ ē ei abel et soror eius Delbora Adam
etatis post mortem abel vehemet annoꝝ plus etatis ppriam et
genuit Seth in cclx Lxxx annoꝝ fm hebreaꝝ veritatem Lamech genuit
Noe Anno etatis sue Clxxxij aquedi vero ay lvj fundamenta cepit Et aque dilu
uij Anno Noe Dc Ab initio at mundi ay Dclvj Et finiunt ibi p̃a etas mundi
et incipit hyst sacra

Cuius tpe etas fuit vna genuit alia

Genesis xi capto

cxxx	Noe	dc	
dc	Sem	c	
xxxv	Arfaxat	xxxv	
xxx	Sale Cayna	xxx	
xxxiiij	Heber	xxxiiij	
xxx	Phalech	xxx	
xxxij	Ragau Ulrau	xxxij	Hic autor regna cepit
xxx	Saruch	xxx	Regnu assyrioz incepit
cxlviij	Nachor	xxix	Et genuit Thare

Summa annoz ſm̃ bibliam a diluuio vſq; ad natiuitatem thare cc xcij Si h̃ etas extendit vſq; ad natiuitate abrahe addē ptrit lxv anni et tc fiunt ſil cxxxv

Item ſm̃ lucam in etate Arphaxat vixit xxxv ānis et genuit Cayman Et Cayman Sale

Item in diebus Ragau Ulrau fre fuit diuisio ter linguaz

Hec est dispositio arche ſm̃ Josephu

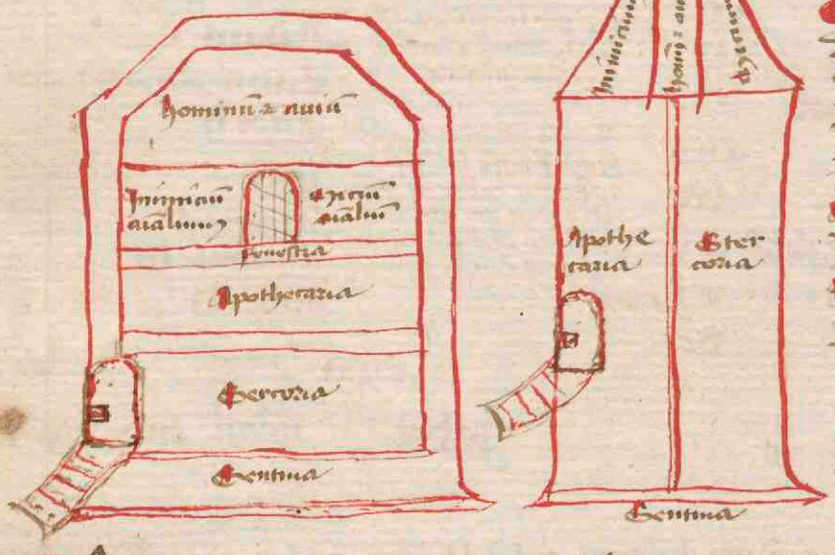

Hec ſm̃ Augustinū et moysen

Hoc ſeptuagesimo anno vite ſue Dilunio inundante archam in ſeptē diebus intrauit qua in ſpacio centum annoz ex iussu dñi xx annis p̃fecit et ex centum bubus aquis ex gemina pluma vel diebus vel noctibus xxix de mensis ſeptimi Archa stante in montibus armenie p̃ vel dies rozem emisit que no redijt et postea columba ſancte Ramū olive xxvij die mensis 2i egressus e de archa die eo dem que intrauerat anno regno luto dñi planus mebdatus e et a Cham filio suo irridetus maledict ab eode maledicit relinquit filios binos ar

Hic terminat 2a etas huius ſm̃ hebreos et Josephum annos ccc xcv annoz ſ hoc vſq; ad natiuitate abrahe vt ſupra notat Et ſm̃ lxx interpretes annos mlxxxv Hy dissimo de ponit vt ſupra patuit et infra patebit

Cr speculo hystoriali ſm̃ thare t̃minat 2a etas que tm̃ vſq; ad ortu abrahe extēdit adest vſq; ad ānū thare lxx ānis Et h̃ ānos cclxxv Hec ab initio mundi vſq; ad ortu abrahe fluxerunt anni v Dem xlvij et h̃o ſm̃ hebraicam veritate Eadem lxx longe plures Nam ſm̃ eosdem Ab adam vſq; ad noim regem Chanaan qui natus e abrahaam anno regni sui fuit annoꝝ iij Clxxxiij qui ab omnib; hystoriographis vel omiſſi vel ignorati sunt A noio aut vel abrahaam vſq; ad natiuitate xpi sub Augusto anni ij xv Item beda ſup̃ lucam ait 3o Dr q ſm̃ lxx int̃pretes Arphaxat n̄ cet xxxv annoz genuit Cayman Et ipe Cayman n̄ genuerat dxxx annoz genuit Sala vel Sale Item in biblia hebrea p̃ Arfaxat vixit xxxv annis et genuit Sale et ipe Sale hebreū Quod horū sit verius aut si vtrūq; verū esse possit Deus nouit Nos simpliciter annotemus rozem tantū in vtriusq; eo diebus in seruie tpis et discrepantiam vt a diluuio vſq; ad natiuitate abrahā vt a diluuio vſq; ad natiuitate abrahaam in hebraica veritate anni dc xcij In lxx int̃pretum tm̃ianoe mlxxxv reperit esse annos ephesi Et q quida

Cronographi medij eorū precedentes ablatu tm̄ Lapsum generis n̄ tm̄ scripti
annos ad hebreum exemplar emendatos Filij annos describunt patres h̄ vbi sup

Tota pro sequela tabula Ab abraham usq; ihesum vsq; ad transitum fluxerunt
anni s̄m bibliam Dxxx Et hoc sic probatur In exodo vij d̄o habetur aut
fluxit illud quatrigentesimum egypto fuit cum xxx annos Cumbus expletus eadē
die egressus e omnis gentes de terra egypti de qua in scolastica hystoria dicit
p̄ mare egypti intelligendus e omnis peregrinatio eorū que incepit a promissione ab
he fca in mesopotamia a qua vsq; ad legem datam tot anni fluxerunt hoc
idem videtur sentire Paulus ad galathas iij̄o sic dicit Abrahe dicte sunt promis
siones et semini eius &c hoc aut dico testamentum confirmatum a deo que post
quadringentos et triginta annos facta &c Glosa Promissio abrahami usq;
ad legem datam hec data fuit iij̄o mense post egressionem fluxit ista egypto
to Solinus em Et hi anni finiunt isti in egypto post mortem Joseph Cumbus
expletus eadem die egressa est omnis multitudo ex egypto Et si anni abrahami ad
datā eā natiuitatē Isaac qui fuerunt d'centi vt genesis xxi fuit similis qui
genti ēgrata anno Vel sic patet sic s̄m bibliam Abraham qui fuit centū annos
genuit Isaac genesis xxi Item Isaac lx annos fuit qui genuit Jacob genesis
xxv Item Jacob qui descendit in egypto fuit c'xxx annos genesis xlvij Item
ab illo tpe usq; ad mortem Joseph fluxerunt lxxx anni vt patet in tabula
do quia qui pater sinus fuit c'xxx annos tpe fuit cxxix annos Et tpe
obijt anno vite sue Et genesis vltio Et sic nō inuenimus anni lxxx Et s̄m
scolasticam hystoriam post mortem ipsius usq; ad exitum de egypto fluxerunt
anni cxlvij qui simul iuncti faciunt Dxxij annos &c ad desunt xvj anni quos
nescio inuenire Et ergo manemus in p̄ sententia s̄m bibliam &c

Item hoc q̄ sequit deseruit sup hoc q̄ dicit in figura septi Joseph

Et ex scolastica hystoria Joseph in esset xvij annos pascebat gregem
patris sui Et Dicendum q̄ ante mortem Isaac vij annis venditus e Joseph
quod sic probatur Exagesimus erat Isaac in natus e Jacob et clxxx annos
fuit in mortuus est q̄o c xxv annos erat Jacob in nuptie prius sui Isaac
in venditus aut filij c lviij annos fuit Cui em venit ad Joseph in egyptū
c'xxx annos erat &q nitri destructionis annis in egyptum et venditus Jo
seph anni fluxerunt anni xvij Joseph em xvij annos erat cum venditus est
in egyptum et xxxix annos q̄ venit ad eum s̄m sinus Jacob dum ergo
rediret Jacob de mesopotamia et nō diu remansit ad patrem ad mortē
rachel s̄m Josephum fra e venditus Joseph &c

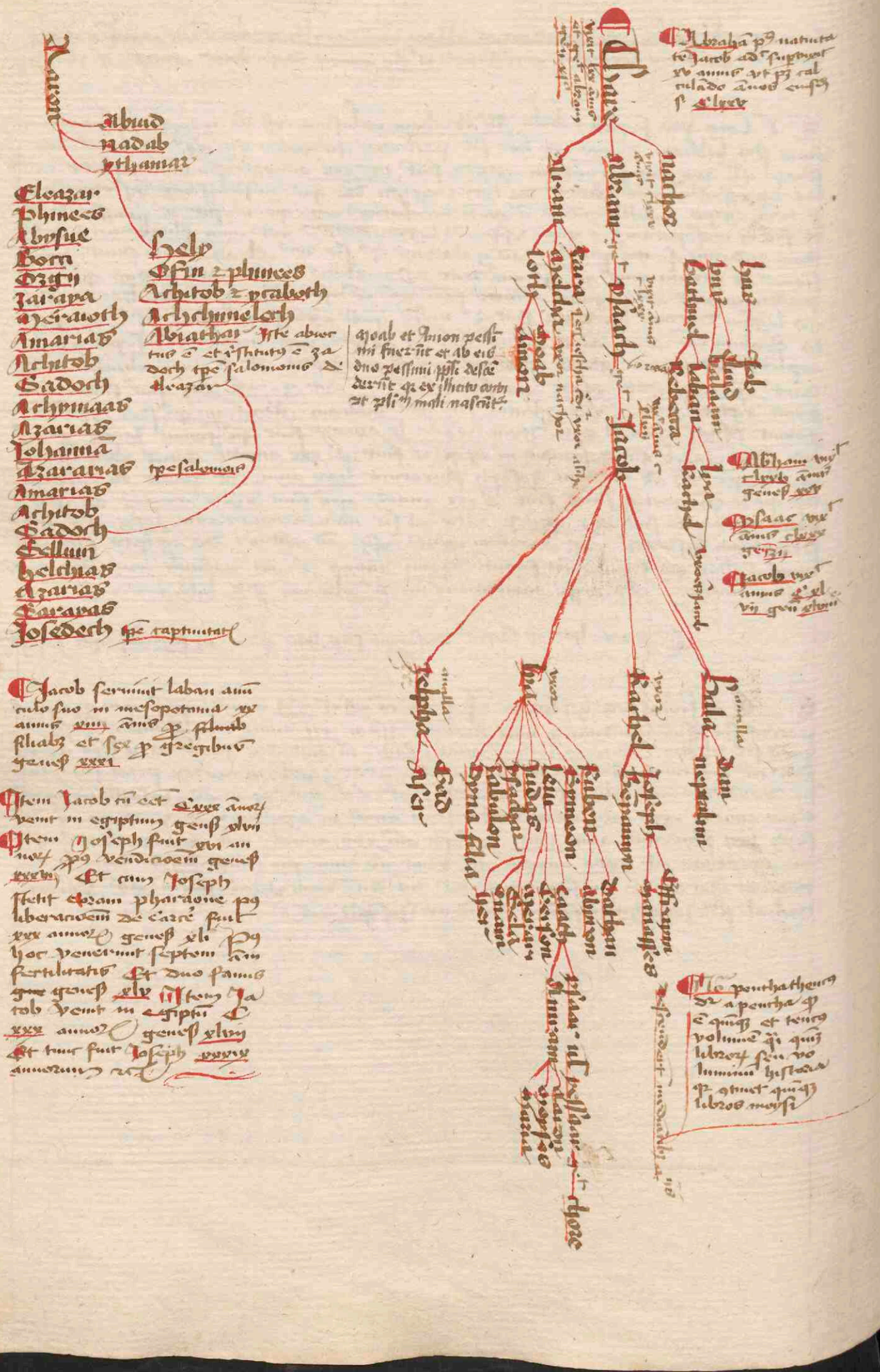

Abraha ꝑ̄ natuꝰ te Jacob ad ſcriptū ꝙ annoꝝ vt ꝑ̄ cal culū de annoꝝ eccl̄ſ ſ̄ Elyez

Moyſes ꝙ̄ annoꝝ Elyez ꝙ̄ ſcriptū

Jacob ꝙ̄ annoꝝ Elyez ꝙ̄ ſcriptū

Jacob ſeruiuit Laban auunculo ſuo in meſopotamia ꝙ annoꝝ xx. annis ꝑ ſibi filiabꝫ et ſuꝝ ꝑ gregibus ſuis genes xxxi

Item Jacob in ætate Elyez annoꝝ venit in egyptum genes xlvi

Item Joſeph fuit vir annoꝝ ꝑ̄ venditionem genes xxxvii Et anno Joſeph ſtetit coram pharaone ꝑ̄ liberationem de carc̄re fuit xxx annoꝝ genes xli ꝑ̄ hoc venerunt ſeptem ſpice ſpicularum Et duo ſanctæ genes xlv Item Jacob venit in egyptū Et xxx annoꝝ genes xlvi Et tunc fuit Joſeph xxxix annoꝝ

Ageab et Anon peſſimi fuer̄ et ab eis duo peſſimi ꝓpli deſcẽderunt qui ex ſihatu arbi ar ꝓpli mali naſcunt

Le penthateuch de a penthe ꝙ̄ e quinq; et tenet volume ꝑ̄ qui libꝝ ſeu volumina hyſtoria ꝙ̄ tinet quinq; libros moyſi

Tmca xpi

Abraham
ysaac
Jacob
Judas
Phares
Esrom
Aram
Aminadap
Naason
Salmon
Booz
Obeth
Jesse
Dauid

Tmca tpis

Moyses post obitum Joseph fuit ppls isl in egipto cclxv annis vt pz deut ii cap et fuit xl annis in deserto tpe moysi — xl annis

Josue iudicauit xxvij annis p̃ Josephu et mlti fuer sui cr annoz fuit qui obiit iudex xxvi° et xlvij annoz fuit in admissis moysen et xl annis fuit et ex q° vltio collegit annu xxvi sed isti anni ignorant tam annis othoniel vt dr in libro de lyra sup p̃m libz Regu cap ij° Ite post Josue filij isl orto annis rhusim rex mesopotamie iudi et isto tpe dr grassse hystõ de idolo michee iudi xvij et de mulie leuite iudi xix — xviij annis

Othoniel post istu filij isl fuerut xviij annis eglon rex moab et liberauit eos athoth iudi° — xl annis iudi° ij°

Athoth huius tpe structa dr troya stans c lxxv annis capta tpe abdon vt infra sequitur — lxxx iudi° iij°

Samgar hic vocr occidit vi c viros philistin — iudi° iij° vno a°

Delbora yphetissa post hec madianite oppressit filios isl vij annis iudicio vi° — xl iudi° iiij°

Gedeon — xl iudi° viij

Abymelech — iij iudi° ix°

Thola filius phau — xxiij iudi° x°

Jaim Galaadites philistim et filij ammon oppresserut filios isl xviij annis iudicio xe et fuerut sub iudeis filij p̃am rapuerut hyeremie — xxij iudi° xi°

Jepte — vi

Abesa — vij iudi° xij

Ahialon — x

Abdon de effi'ym huius anno trio capta c — viij iudi° xiij

troya que fuit a fundamentis ab he dcccxxxv et tpe Athoth structa fuit et lxxx anno philistim oppressit isl xl annis

Sampson post istu fuerut xx anni sine — xx iudi° xvij

iudice qui aggregati sunt anni hoc quidem iudicauit Ithon stolastica hystoria lib iudicu vij iudices anni dcccxcv et hoc tpe mortuo sampsone ait hely ex eius sine Beda sup actu apl° xiij° cap° ponit anno cccxcv forte q̃ genuit moysen et hely

Hely huius tpe gerit hystoriã de elimelech z ruth — xl p̃ peccatis

Samuel hic dicit hebrei q̃ xl anni quibus iudicauit samuel hely mortuo sm ee aggregados q̃ vero anni samuelis in anno saulis assumpti saul regnauit xl annis actuu xviij p̃m vulgatã no q̃ tm xx annis regnat et assumpt erat sibi xx annis quibus samuel regnauit Ite pax samuelis helenna de suar p thore descendit de enath et lem xxc — xl

Hic terminat etas hui sm hebreos annoz dcccxlij et sm lxx duoꝝ milium et septem hystoriã Isaac natus e ab initio mundi ij° xlvm quadragesimo exit ysaac in rebeccam duxit z quinq et sexagenarius erat cu nati sunt ei esau et Jacob a° etatis tue a principio mundi ij° lx° vno Joseph natus e anno pat sui Jacob xc etatis tue decimo p° anno iudi vero ij° x xxvm et no Joseph esset xvij annoz vendit e a fratrib suis ysmaelitis et xxx annoz ei stetit coram pharaone post expositionem somn phãmet et duxit eum in uxorem pater sui Jacob c xxxi anno etatis tue cxxxi anno vero ij° xxxix Jacob aut erat cxxx annoz cu ipm Joseph in egyptu pharaonis intrauit cuq tritauo gessen dedit ad habitandum et anno etatis sue cxlvij obiit et Joseph centum et x annoz Anno ducentus sm lxxx ab initio natiuitate abrahe cccc lxi ab initio

mundi ij^{a} et ccc xx ¶ Moyses natus est anno quinto hebreorum que incepit post mortem Joseph anno lxiij^{o} A prima promissione facta abrahe cccc xl^{a} ab anno vero nativitate abrahe ccc xxxv^{o} ab anno mundi ij^{m} ccc lxxxv^{o} et anno exitus filiorum israel de egypto ij^{m} ccc lxxxv^{o} et anno exitus moysi ij^{m} ccc lxxxv^{o} et finitur annus Aaron lxxxv^{us} annorum durationis populus hebreorum suscepit et ipse annus ipsum recepit ¶ In hoc autem anno primo duratus eius finem habuit quintus hebreorum in exitu de egypto qui duravit a tpe moysi mortui Joseph annos cccc xlvij^{or} finita quoq; peregrinatione filiorum alienigene que ducenti facti sunt abrahe scilicet anni cccc lxxx finitq; hoc anno ccc dx mundi vero ij^{m} ccc lxij ¶ Cum autem legitur in exodo quod habitatio eorum in egypto fuerit ccc xxx annorum nunc egypti intelligi annos in collatione eorum qui ceperit a prima promissione facta abrahe in via mesopotamie a quo usque ad legem datam tot anni fluxerint ut in epla ad galathas legitur et in actibus apostolorum ca^{o} vij^{o} idem manifestum ¶ In genesi siquidem ad abraham dicitur quod futurum sit semen eius peregrinum annis ccc et ille nequaquam computatis ab ortu ysaac in quo promissio semen vocatus est cum xxv annis post primam factam promissionem scilicet annis abrahe centesimo subductis subtractis de presato numero remanent ccc v et ibi scriptura modo suo potest mittit illo qui plerique vim non sanat in minoribus minor ¶ Josue siquidem moysi anno egressionis egypti xlj^{o} extitit aut hoc anno xlvij^{us} tandem obiit xc annorum fuit erat autem xlvij annorum quando ad moysen accessit et xl annis in deserto servivit unde colligitur quod xxvij annos plus minus insorduerunt igitur in libro iudicum plerique mirabuntur iudices ponit temporum afflictionumque eorum quarum videlicet afflictionum tpa sunt hebreos annis posterioribus iudicum agisse ab egressu egypti usque ad edificationem templi quod iij^{o} regum sputa ut infra habetur et anni supra dicti xl^{a} iij^{a} sic habetur — ¶ Sed antiqui e go cccc lxxx anno egressionis filiorum israel de terra egypti in anno quarto et decimo spe mensis ij^{di} regni Salomonis sup israel cepit edificare domum domini ex quo patet ipse a predictis annis demant et anni quibus david regnavit et tres anni tpe salomonis ante edificationem templi habent anni ab egressione de egypto vel a moyse usq; ad david qui sunt iiij^{or} cxxxv anni Item ultimus ¶ Eri de mant et anni quibus saul vel samuel regnant quod idem e quia anni vnius includunt in annis alterius et et anni quibus moyses ppetur filius israel in deserto per quem de egypto anni assimant et centum anni ipsi abrahe sic dicit et migrantes anni a moyse usq; ad david sunt iiij^{or} xxxvij sunt sil dicit xcv quod dicis si nisi biblia potest declarari

Ab adam usq; ad diluuiu	a diluuio
A diluuio usq; ad abraham	cccxcv
Ab abraha usq; ad morsen	dxxx
A morse usq; ad dauid	iiij^{or}xxxvij
Ab abraham usq; ad dauid	dcccl xcv
A morse usq; ad morte hely	cccxcvij
Anni iudicu a iosue qpto hely	cccl vij
A Josue usq; ad morte sup^{s}dc	cccxcvij

¶ Item nō quod genesis xv^{o} sic het dicit ad abraham dicto quod posteritas tua peregrinum futurum sit semen tuum in tra non sua et subiuncit eos quoq; quartum et affligent quadringentis annis Verumptamen gentem cui servitum fuerit ego iudicabo et post hec egredient cum magna sba

¶ Dico ego vltimo nōndum quod in scholastica hystoria dicit fuisse anno quarto post mortem Sampsonis hactenus liber iudicum tpa signavit hos annos duxerunt nonaginta nouem et iudicem xij hec ibi et quo apparet quod iosue mortuo iudices quique et anni eorum quibus ppfuit in annis septuaginta quinq; fuerunt in mesopotamia sputa in annis othoniel eodem quidem videtur — ¶ Samgar et alij omnes anni intermedij mortuos iudices quibus successerunt alienos Eram ille annis xviij quibus servierunt philistym aut Jephte ut pater supra considerauit Erat ille annis xlvij quos iter con

Beda

seruerunt annis cccxxi annos iudicum. Et sic patet
saluari prolixa hystoria

¶ Item in Artibus apl̄orum. viij° ca° hetur. q
erat semen eius accola in terra aliena et
seruitio eos subiecit et male tractabit eos
annis cdxxxiij. ¶ Sup̄ qua beda ait. Ita in
telligendi est. ssi male tractandi. vel punien
subiciendi. dicerat hoc semen annis
cdxxxiij. in tm pte temporis cui sanctus at
ndit quod eis scriptum e in psalmo vocabit
semen qe anno natiuitatis ysaac vsq ad annum
egressionis qe egypto computatur. ann ccc v
quos scriptura noue sic quadringentos annos
appellat. quibz pręfigu futurum erat illud semen
sine in fine rhemanan sine in egypto pit et sic
intelligi q a quito anno ysaac quo p filium dolle
patat affligi labor cdxxxiij. qui ptra anoz hr
pte ibi. Item sup actus apl̄orum. viij° ca° ij.
idem repetit beda de ccc annis ab ysaac
vsq ad ihesum filium ihesu de egypto et addit
ibid vt exodus scribit si vbi het in exodo non apparet. Ex exodi viij° hr de
annis ccc xxv simul eorum ad galathas in ca° hebr. de lege data py annos ccc
xxx. ¶ Item beda dicit in p̄mo libro sup actu apl̄orum xiij ca° 4to. vere ad mxcvij
annos quibus iudices ppfuerunt vt idem liber indicat hr ipse hoc pt deo q hoc
beda negat annos ipsius moysi et hely qua si ccxl annis vl et xl. lxxx addunt
ad mxcvij qui sunt annis a Iosue vsq ad mortem samp̄sonis finit. ccc xcvij de
uno anno non e manifestus vel pt deum q p supplemone nui ccc lxxx in edifi
catione templi salomonis addit qui annos regni salomonis et xl danid ad mxcvij et
ab eodem nno ccc lxxx in p̄mo abstractos dimissosq; gitur annis redemptis de quo
timur reptu edificat et subtractemus tm tres annos ch̄i nativitate de mxcvij
ytur subtraxissemus venissemus tpa ad annos iudicu cxcvij vt beda dicit loco
hr. vera computatione annoz iudicu sit ann mxcvij. a moyse vsq ad mortem hely
ch̄i patet tricti et quadraginta annos iudicu vtq; et ch̄i ducat ad annu vel vt ide beda
dicit in eo lo sactus apl̄us et vt nus implcat qitur ipse annis regni salomonis ad quartu
edificat reptum e annis q nō e sanctum q hebraica veritate sequi nouem
at ipse in sptum libro trigssi iudicu populu a moyse vsq ad samuel mxcvij
annos regisse et romanz auctor scripturę sacre dr admittes ea hebraice veritati no
et ysaac. hr ipse dicit enim in eodem xo libro quo chronographi duodecim se
runt de nino anno iudicum filium ysaac et go michel ch̄i pt declarat de annis nino
romanz hr dra sufficiunt p hr terne etatis mundi

¶ Hic ex speculo hystoriali. Saul regnauit in israel ipa regnum Nemeth quadraginta
nnis. Paul annis xxxv regnauit et ex morte eius duos annos in exul sacr scripture
tura annotant. In morte Saulis trimat etas sexta hui anni xxxvij vtq; nch

¶ Ex speculo hystoriali. Dauid p de tribu Iuda regnat apud hebron annis xl. hic in ipo
primo exordium habuit q̄ etas vsq; vt quidam volunt p regnum indeoz anno m. in quo
saule et p inuentione primitiarum olei. prius fuit de ipo et de regno israel ad
ab egressione egypti mcc xxxvij. a natiuitate abrahe Dcccc xli. ab anno vero mo
di q̄ dcccc lxxxv. et regnat in hebron vij annis. in iuda primo. et alium super
israel xxxiij annis. qui sic fuerunt xl annos

¶ Salomon regie repit. anno etatis xxxij. ab egressione egypti mcc lxxxv. a
natiuitate abrahe Dcccc lxxxv. ab anno mundi iij°. Dcccc xxv. et regnauit annis xl. h
filiam pharaonis regis egypti despensauit de q̄ dicit hebreus in ade xxij vsq; ad
aget q̄ nam filiu genuit. Anno etatis regis sui q̄ fuit mclxxx egressionis israel
ab egypto edificare mayo templum dni. edificat repti. et in anno xxx mensis octo
bri ysraelitarum etas q̄ in septe annis et sex mensibus ipm templum perfecerunt
complent. Iosephus tm dicit. Anno dni egressionis de egypto describens
etatem annos etatum ponderemus dnm ab abrahamo. fluxisse annos
xx. Et dicunt. Dcccc. mcc. ab adam. mij. et xl. &c.

Item actus vij° ide hr Lonitis e at
abrahe dicit. et exi de terra tua et de cognatione tua et
veni in terra quam monstrabo tibi. et egressus de terra
chaldeorum habitauit in charan. et inde postq mortuus
est pater eius transtulit eum in terra hanc in qua nunc
vos habitatis. et non dedit illi hereditatem in ea nec
passum pedis. et promisit dare illi in possessionem eam
et semini eius post ipm cum non haberet filium. Locutus
est autem deus sic. quia erit semen eius accola in terra
aliena et subiugabunt eam et male tractabunt eos annis
quadringentis. et gentem cui seruierint ego iudicabo dixit
deus. et post hec exibunt et seruient mihi in loco isto

Et quid beda inde dicat patet
sup̄ in eodem late et directe
Istud videt esse ignm. q dicit
quod ex habitatore filiis israel q
manserunt in egypto sunt mcc lxxx
annoz. Hoc idem dr paulus
ad galathas iij ca° vt sup̄ no
uit quidam dr Contra e diuersi
tas computationum annoz et pal
sitas inuenitur. q de hr male pt
dari veritas. Quod idem dicit
Beda in sensu vtq; de annis pa
triarcharum etc

Gaul

Dauid

Salomo

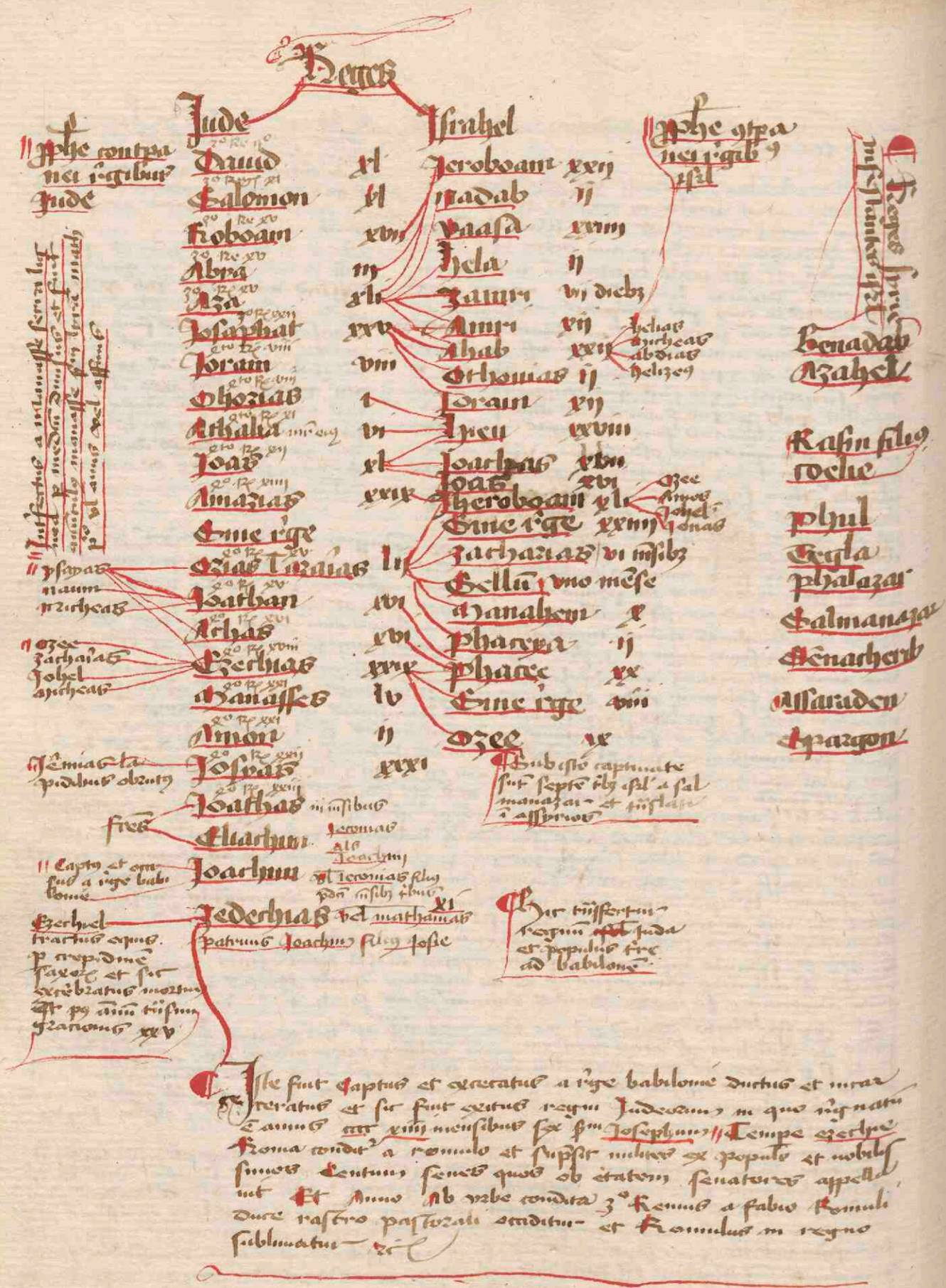
Reges
Jude
Israhel
Jehe contra
nes reges
Jude
David xl
Salomon xl
Roboam xvii
Abra m
Aza xli
Josaphat xxv
Joram viii
Ochozias
Athalia
Joas
Amazias
Ozias Thamas
Joathan
Achas
Ezechias
Manasses
Amon
Josias
Joathas
Eliachim
Joachim
Jechonias
Sedechias
Jeroboam xxii
Nadab ii
Baasa xxiiii
Hela ii
Zamri vii diebz
Amri xii
Achab xxii
Ochozias ii
Joram xii
Jehu xxviii
Joachaz xvii
Joas xvi
Jeroboam xli
Oze xxiiii
Zacharias vi mesibz
Sellu vno mese
Manahem x
Phacreia ii
Phacee xx
Oze vii
Oze xx
Jehe otra
nes reges
Israhel
Regnum Israhel
Nadab
Baasa
Kasin filius
Roelie
Phul
Tegla
Phalazar
Salmanazar
Senacherib
Assaraden
Nabugodonosor
Ysayas
Naum
Habacuc
Oze
Zacharias
Jobel
Amasias
Ezechiel
Jeremias
Baruch
Ezechiel
Daniel
Abdias
Aggeus
Zacharias
Malachias
Esdras
Nehemias
Mardocheus
Aggeus
Zacharias
Malachias
Esdras
Nehemias
Mardocheus
Jeconias
Salathiel
Zorobabel
Abiud
Eliachim
Azor
Sadoch
Achim
Eliud
Eleazar
Mathan
Jacob
Joseph
Jesus
Christus

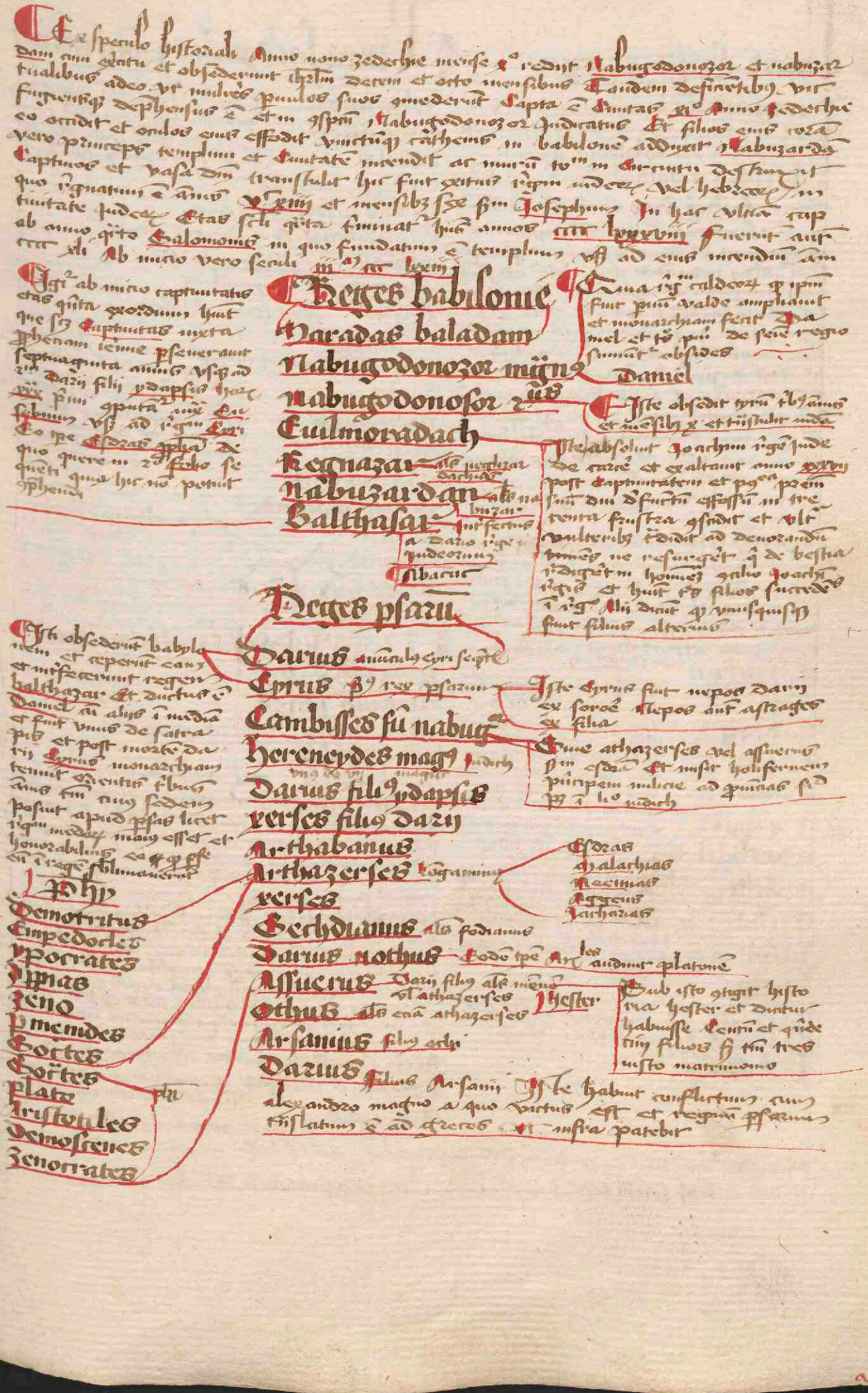
Reges babilonie
Naradas baladam
Nabugodonozor mgn
Nabugodonozor 2us
Euilmoradach
Regnazar
Nabuzardan
Balthasar
Reges psarum
Darius
Cyrus
Cambisses fu nabug
Herencydes magi
Darius filu hydaspis
Xerses filu Dazy
Artabanus
Artaxerses
Xerses
Gechdianus
Darius nothus
Assuerus
Othus
Arsamus
Darius
Democritus
Empedocles
Ypocrates
Ypias
Zeno
Pmenides
Socrates
Socrates
Plato
Aristotiles
Demosthenes
Zenocrates

Linea Christi et typi

Jechonias ala dictus eliachim vel ioachim filius Josie et fr. Joathas iste pp trãsmigrationem babilonis genuit

Salathiel Salathiel e pr. Zorobabel

Zorobabel due Sub iste et thu magno sacerdote soluta e captiuitas iudeor. anno pmo cyri regis pmi p sazn. etas redentes hierusalem edificauerut templum et ꝑplenerunt anno scdo dary ydaspis qui eat anno xxi regni ꝑsaꝝ. Fuit illud Johis 2o ca° xlvi. annis edificatum e templum ho. dest a pma luna qua dedit cyrus redeundi et reedificandi templu vsq ad septimum annum dary qo ꝑsiarũ e tot anni fluxerunt Iste ab hac gnatione vsq ad destructionem per romanos fluxerunt anni cccc xx. ꝑm hebreos vt dnt hiera scpt Daniele nono capto

Abiud alio eiud Ab isto vsq ad Joseph nulla hystoria in biblia reperit cy apud hebreos fuerunt aliqui studio si qui genealogias a David descendentes diligentissime descripserunt ꝑt xpm quem expectabant a dauid descendere

Eliachim

Azor

Sadoch

Achim

Eliud

Eleazar

Mathan

Melchi

Escha

Jacob

Heli

Joseph

Ihs xps

Iste Aristobolus fily filii hyrcani tetrarche ꝑsumpsit regem et pontificem ꝑ ab anno captiuitatis babilonie amisit anno cccc lxxv ac filii mathathie sui a° post cccc lxxvij annos babilonie c captiuitatis principatum machabeor. sui lxxa sic Daniele ye. cap° duodecimo c xxvij annis vsq ad herodem ascalonitam qui christum a raptis babilonis vsq ad principatum machabeor. ann. cccxxvij

filius adoptiuus heli fuit regem si filius naturalis ipsius Jacob

de duobus fratribus

Linea sacdotu et ꝓfetaꝝ

Johannes

Manasses

Judas

Onias

Symon iustus

Eleazarus

Onyas

Symon

Jhesus

Johannes

Onyas

Jason

Menelaus

Alchimus

Mathathias

Judas machabeus

Jonathas

Symon

Johes hyrcanus

fratres et filij johis Judee duxerunt uxorem ysachar filiam Sare belle de qua fuit eis et quibus samarite descenderut

filius onye

filius symonis pdicti

filius symonis iusti

onye filius

filius syrach vel Jason

Iste petiit a rege lacedemonie edificari ciuitem gymnasium dest domum mãi de exercitu gehenn dorit et iudeos ciues athenienses et legem iudeoꝝ no destrue et immutauerut nomen suum

filij machabee

Reges Judeoꝝ hi institutu

Aristobolus

Alexand' Janes

Alexandra uxor alexandri

Aristobol

Hyrcanus filius alexandri

Antigonus Sub isto cessauit principatus pfectus Iam pompeius venies Ihosolimam Judeos regnum tributarios fecit et ei Judea cepit ipse fuit xiij° Judeoꝝ a regno amissa et perpetuo mansit cum ac solo regni et regnum quasi milium passuum fuisse dr

Herodes ascho ydumeus ꝓselytus Ille filius antipatri erat ex rege iudeoꝝ a cesare augusto ad suum decus fauorem et auxilium regnum adutus ni valida manu venies Iudeam ꝑ plima bella augustea Ihosolimam obsedit et ipsam capta regnum Judee auri possessionem meruit et herodes fit e rex Judeoꝝ ꝑ quinq; annos et ꝑfectus regnauit ꝑ omnem augustum xxxvii annis et mortuus e anno dñi xxxiio

Archelaus filius herodis ascholonite anno dñi vi°

Herodes antipa tetrarcha et nepos herodis ascholonitis ꝑ quem ciuitas ista edificata

Agrippa filius antipe regnauit xxxv annis

vsq ad annum xxxiiij dñi vespasiani a quo Jherusalem capta et templum subuersum et Judea captiuata ve nundata et omnes fere et tunc regnum Judeoꝝ penitus defecit anno dñi lxxo

Ex speculo historiale Eo tempore s. Cyri regis vel darii filij ydaspi Ejdem ejus
aurorem legē fuerensam a chaldeis ipsam nouam legē apud eos exigentium qui
faciebat ad scribendum fierent ad predicandum et ptēa velox scriba dictus est
addidit enim quedā de suo s. tytulos psalmoz et plura que legit in penthateuco
dicp verisile est q̄ que supflua intellexit subtraxit Tradunt enim quidam nouū scire Item sēbē.
bendi a dextra in sinistram eū judeos tradidisse non prius ad nouū arameum sipitauerit
vii et superbia cyaraxes solet dici Turbabat eū a sinistro cornu cornu in dextero
et a dextro rediendo scribebant in sinistrum Anno huius olimpiadis centesimo vii
decimo qui fuit status quite duecentesimus quinquagesimus quintus Nabu vero nab
zeben pfar quintus decimus regnauit Darius Arsames filius cui succedit anno alexan
dri philippi pris sui successit in regnū et regnauit annis xxi

Cheronus egt anno vi regni sui anno olimpiadis cxvi Alexand nativitate xxio
babilone obtinuit in q̄ regnū pfar destructus e q̄ prefuit annis xlvi p regēs Dalera
vii Apud eyro usq ad ultimum Darium Arsem filiū p. primo gloriose que habuit a dro magno
lexandri in dario magno cedes fra e pfarum Ejusa sunt seragenta milia et vim
pedites Equites decem capta depredata Et mandatis reddiderunt pedites retinu
tguta equites Et Item Orosius lo3o Tribus hoc plijs tendentq̄ annis quibus
denes tenuerūt pedites equitesq̄ milia gsupta sunt et hoc ex eo regno illustq̄ popu
los vii lam p annos tenuerat imperium natum cum non multo plures denes no
nies et centena milia pfugata referūt Jgr alexand demortuo vbiq̄ tirā regnū
babilonia inuasus est ibiq̄ nouo ornatus decessit n tenuit vnus et annos tres et tri
guta natus vii Sicq̄ humana potentia magnitudine ai pditus Deus tota florida
multitudo sua fecerat vt ullo pacto nullius hostis arma nō mentes timeret Eū
nullo hoste vnq̄ gressus est quē nō vicerit Nulla vrbem obsedit quā nō expug
nauit Nulla gentem adijt quā nō allouit Virtutes tū ad extremū e nō virtute
hostili Si residijs suis de fraude multa Legitur q̄ pē lapidem quedam sem gesta
bat que qui gestabat inuencrabilem potentē Eā aut rapuerat in bracchali eius si ab
insidiatore dum morte illa qua veneno supstit et suppta e Tunc mortuo ipo eam
ac victoriaz flore triste apud omnes tota babilonia silentiū fuit Et nō deinde
gentes fidem nouo habuerunt credebant eū in celum que viuens pene morte
exceptum viderat Vt aut mortui eius fides adeant affirmat nō vt hoste se sed
vt patrem luxerit Aiat quoq̄ dario eius vxor eius audita morte eius mortem
sibi pa gsumit Hyarduenes aut eo mortuo vt hoste amisso gaudi sunt Igitur
alexandro mortuo apud babilonem tristato pq eū in multos multos impio di
uersi regnauerunt Hinc alexandrinos tyrannos regnū
tem quem alexander tenuerat Diuersi regnauerunt pq e egipto et p diuersos
latos filius regat Nam pte etatis anno mundi vero iiiq vi xl et regnat
annis et Hyarduene regnauit philippus q et arideus fr alexandri annis septe
decim et triaa lisimachus tenuit Cornelius Eū eum idisset alexander
in babilonem supto veneno a sorore sua vsum lingue amisit et voluntatem
sua extremā sipto expressit Et nolunt n tenacitatem sua in aliquē tisserre
ne aliquis pax ei in potentia apud posteros legēt Hz ex quo ab adolescentia
sonos habuerat regni successores nostrum Her aut nostrum no sectat Mam
gnus e sother eū regnū sū adeat syriam apposuit vt adiret et judea Ala
asseruit in ihm die sabbi multos de judeis captiuos duxit ad egiptū ven
dictos exponēs eos negotiatoribus manomissis

Reges syrie

xxi Seleucus nichanor
xxv Antiochus sother
xx Seleucus gallus
vi Seleucus ceranos
xxvi Anthiocus magnus
xv Seleucus philopat
fuit missit heliodorū in
ierlim ad spoliandū templū
xi Anthiocus ephiphanes
illustris fuit seleucū p
dictū et filio anthiochū magnū
et datus obsidē rome
a pre et quum ex eo re-
die pax sub q̄ mathias
legem defendit machabei
ii Anthiochus iunior filius an-
iii Demetrius sother seleu-
ci philopatis filius vectus
ab alexandro
viii Alexander cognomento
filius anthiochi cognomento
Demetrius filius
Demetrii
vii Anthiochus adolescens
filius alexandri
Triphon pater
vi Anthiochus frater si
Demetrius cum regnat
Anthiochus grippus
Anthiochus pontius
ii philippus
xlviii Anthiochus venit in par-
thos fugiens pompeyo
se tradidit huius filia
possessa p regē ei co-
iuncta Demetrio cessit

Pfides syrie

Gratus
Fabius
Crassus
Cassius
Cetus
Cyrinus
Varus
Vitellus

Alexander magnus rex grecorum

Reges egipti

xl ptholomeus filius lagi
xxxvi ptholomeus philadelphus
fuit sapientissimus multos li-
bros in phia apposuit septua-
ginta milia libros in bi-
bliotheca collegit et syria
venit testamentū ex hebreo
p lxx interpres i greciam lin-
guā trāsferri fecit
xxx ptholomeus eugetes
xlvii ptholomeus philopater filius
predicti qui fuit tpe machabeo-
rum ab anthiocho magno
ptholomeus ephiphanes
xxv ptholomeus philometor
filius cleopatre filie anthio-
chi magni Hunc vicit an-
thiochus magnus rex syrie
sub quo rege aristobolus phi
scripsit quinq libros moysi
et obtulit eos ptholomeo
ad hunc aristobolū scripse-
runt iudas machabeus z fra-
tres machabeor
xxx ptholomeus eugetes
xlvii ptholomeus physcon vel sother
x ptholomeus alexander
hunc huius octauo syria cessit
in diebus ydumea et cet
sanctis regibus ebidem
xxxi ptholomeus filium eiec-
tus iterū regnauit vii annis
xxx ptholomeus dyonisius
fil cleopatre sequentes
xxvii cleopatra soror dyon
xvi si amasia iulii cesaris postea
cum anthonio ab octauiano
victa et regnū deceden-
sine egipti tributo ad romā
nouo egipto prouincia fit romā
anno augusti xxv ubi que
dam supputantes primū annum
ii consulatus augusti ha-

Reges macedonū post alexandrum

vii philippus fil alexandri
cassander
primus
lysimachus
ii Dositeus
xxvi Antigonus vide-
ab alexandro
Antigonus q̄ fuit
trius deinde ab alexandro
philippus
perseus hunc ptho-
lometorus rex anthiochi
vero ephiphanes vim
macedonū regnū defert

Procuratores vel presides Iudee post herodem

ii Coponius collega
Marcus
Rufus annus
sub isto mortuus augusti
Valerius
Pylatus sub
isto xpistus est passus
Frater vitelly
Petronius
Felix de quibus in
actibus apl
Festus

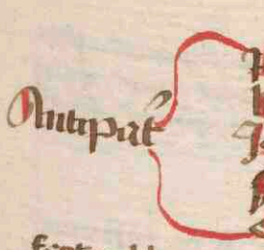

Antipat ydumeus proselytus fuit de cat gsiliarus hyrcani pr. videns eum in regem adoptauit eum in filios et duxit filiam vt ei nup. et videns hyrcanum segnem et pre timore regem pdimere pr. regnum sollicitudo posset stratum gentis ponere imponebat filium suum phazelum thero solimis cum pretorio pfect et herode altero filio p fect galilee qui postea fuit et ascalonitas eum deo cum ppter sui qui et pter pat. idumeus erat et patre matre arabs

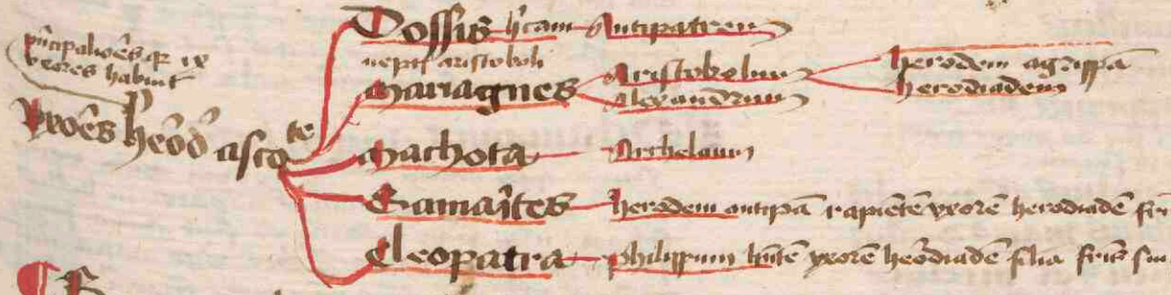

Herodes ascalonita de progenie esau fuit filius antipatri idumei et cypridis arabisse nupte qui cum nasci thazelus frater primogenitus ambo interierunt tres natos in uentre habuit Antipas herodes iohem decapitauit Ihesum christum iudicauit Philippus tetrarcha ituree et trachonitidis regionis Archelaus ethnarcha iudee samarie et idumee Agrippa iacobum occidit petrum incarcerauit

Herodes ascalonita pr. filius filij sui s. aristobuli vt supra nota et uenit

Antipat pater herodis fuit ascalonita

Herodes

Herodias

Herodes herodes agrippa mamicha fuit
Ense triumdant iacobum petrum legant
Iudice bubo vult prosilire mortuos

Filius hyrcani agrippa sub hoc late bant nostrole in ihrlm destructa fuisset pr. nec possedat tria ducat tribus et dimidie vltr iordanem ad mare regnum successerunt fideles ille cui sua thalos

Herodes

Hesmeria

Elizabeth mater iohannis de q. iohes baptista

Elud ste Enim qui genuit simeonem

Joachim

Anna

Cleophas

Salomas

qui ge maria q. ge

Ex ioseph nutriendum

uir eius alphei

uir zebedei

Jacobum minorem
Symonem thamaneum
Judam Jacobi et thaddeum
Joseph iustum q. est barnabas

Jacobum maiorem
Iohem evangelistam

Anna solet dici tres concepisse maritos
tres genuisse viros Joseph alphaeum zebedeum joachim cleophas salomeas has duxere viri ioseph
Prima parit xpm Jacobi 2m minorem alphaeus zebedeus
Et Joseph Justum pepercit ni Symone iude
Terna maorem Jacobum genuitq. Johem
Anna thus nepotis Joachim cleophe salomeq
Quarias genuit Joseph alphei zebedei
Prima deum Jacobum Joseph Juda Symoneq
Altera postrema Jacobi tulit atq. Johem

Ille p. ista ge dicitur fuisse dum in sacra scriptura quod legitur sue uidest filij matertere sue vel ex pte patris q. Joseph fuit fr. uel cos. sui cleophe q. fuit amicus eorum

Romam reges regerunt a Romulo Tandem expulsis ab urbe regibus pro
brutus consules rem publicam tractauerut usq; ad iulium cesarem et uno anno usq;
ad annum vicesimum hyeremie regis inde et p annos cc lxij hanc itaq; primus fuit
Brutus Anno ante dem decem viri gsulem Anno etc

Cosules röm

a p° Brutus
rl Decem viri
ccccv Camillus
cclvm Scintillus dictator
cccxvj Papyrius ille dict
mri sine de quibus tract
tato in senatu
ccc ij Camillus et regulus
cccc Fabius maxim dictator
cccc ij Leuinus et nicellus
cccc v Claudius nicy limus
curuus salinator
cccc lxi Scipio affricanus
cccc lxvm Scipio affricanus iunior
d iij Scipio nasica
cccc xcvm Postumius et nicelly
d iij Hanibal et grecus magn
cccc xxj Sulla
cccc lxxc Hanibal tulius cicero
cccc lxx Pompeius et crassus
d cccc lxj Julius cesar solus
Et de tribus consulib gsp
illos ponus signas et tribus
aqua memoabilia gtigerut

Julius Cesar

Iste trisremis
sent pontes ppl sentu trasendu et hubuit bel
lum cu gallos et gmanos quos multos pelijs
expugnauit et xxiij plagis cesis e p bauium
et russiu et alios annos etates suos quinquage
sexto anno prussos omes mala morte interemit

Octauianus augustus

Sept regnauit
Annos qnte etatis p vij uim anda vero
iiij dem xxj Eo nullus imperator in belli
scientia nec in pace moderatior fuit Anno sexto
fui erunt xxviij Nata e Beata virgo maria mi
dni nri Jhu xpi cuius tu annos spaciu volue
ad templum dni e adducta

Ex speculo hystoli

Cui Catus est dnus Anno regni augusti xlij nor
te dnice diei Cuius si tribulam gproti i et pauras
suenies eu anni curset qnte regulare sanctoru
transcurrit uestus et sublatus vij tm remanent
itaq; vm hinc Januarij in dnica die suenies
p quunt Nam ea die que dnt sancti lux et
fra e lux uisitauit uos omnis qz alto pathos
ta e sm quosdam sex etas a naturitate xpi
p sm apli qu dr Anno venit plenitudo temporis Sed
Secdm at eos a die q baptizatus est ppt vm
regnationis data aquis Porro p alios a
passione qz nr aptia e pasca et nichoata e
qi qdrans septua descriptis Hinc ergo
anni sunt etatis qnte q hec tria qngentesimo
rent Nonagesimus ab initio regni dauid xxl
lesimus centesimus qntus Ab exitu egipti
simus nonus Ab edificatione templi Abrahe anni
Ab natiuitate ipsius abrahe anni qnty decimus Ab diluuio milleni
sextus Ab initio vero mundi anni milleni trecentesimi
Et hoc dinumerauit sm nos qua ab adam usq ad abraham et diuina hystoria sequi
bn Jeronimi tiis latores annos inuenimus Ab abraham quoq usq ad xpm mille
eusdem Jeronimi et eclatores Eusebij et spoz iudeoz qui omes hystorias gen
tiliu secutus annos nouos scripturis sanctis annexuit qua sopra diximus
exposuimus Verum an tpa abrahe tam an diluuium qui pest p multo plures
ann in edibus hec legunt qui in nra inuenit Etenim vt aut Eusebius qui antiqua tri
latorem sequit ab adam usq ad diluuium fluxerunt anni duo milia decem cxlij et a
diluuio usq ad abraham ducenti xl anni sunt sunt ita milia ducenti ortoginta duo
cu nra dnice legunt tm mille nongenti qdraginta octo itaq si maiores illi nu
meros sequi uolum et nos librum inchoamus ab exitu de egipto usq ad edi
ficationem templi salomonis annos inuenimus Iosue et in ezechie Anno regis
Juda xij annos quos per dem ap hebreos hystorie accepis Hyis ambus com
putatis inuenies ab initio mundi usq ad natiuitate dni Annos quinq milia
centum et nonagesimum nonum Et hunc numerum assignat Beda quem

enam vsualitor tenet ecta Vn vsus Ho[mi]n tolle datum ad mika q[uo]d
Dutm[?] laſcem duo tor hda da a phoplaſſ[?]ſtem an theſ[?] duo [illegible] q
vis mika q[uo]d Amen dic ab adam Doner V[?] ruzo frm Amen dem dem rſu
q[uo]q[ue] annu [illegible] pre pinemo fuit ad xpm immo vno [illegible] nem teſtamche

Jam sequitur nouu testamentu

IHesus xps dns nr nascitur Anno Augusti xlij et vigesimo octauo mensibus vi passus et de anno octauo Anno Tyberij Cesaris quinto decimo Iohes et bapt̃ ihu inchoauit xv Anno Tyberij et tunc erat ihc sus incipiens annos xxx. patet g̃ p supdm est

Julius p̃mus c̃esar regnauit annis v. Iste tantis temp̃ibus fecit pontes p̃ totum trisendum et habuit bellum ꝯ gallos et germanos quos multis p̃liis expugnauit

Octauianus Augustus Annos lvj mensibus vi Sub quo natus e xp̃us vt supra Octauo Julio cesare Anno ab vrbe condita dcxx. Et tantum regnauit Julij cesaris anno quinto decimo successit in dominio qui ipse victoriam in omnib⁹ habuit. p̃mus Augustus dictus e et p tyberium patruum ꝯ Vngaros dimicauit subiugauit et postea p eosdem germanos impugnauit misit xl legionibus militum ꝯ tres milites ceciderunt in tribus annis tri germani vsq ad rem flumen subiugauit cum supradicto ihu et ipse natus e xp̃us vt supra dixit et primo anno xxx dignitatem octauiani hoc tpe cum fuerunt duo consules

Petrus Apls filius Johis pscator galilee de vico bethsaida frater Andree primo Anno post passionem dn̄i tenuit c̃athedram sacerdotale in qua te annis ꝓsedit vbi primo missa cele brauit die⁹ tñ pr̃ mr̃ Deum om nipotentem annis septem Deinde p̃ dam vij anno n̄ri fuit dum sic apl̃z p̃m annos e⁹ anno claudij transiuit te tendit et ibi c̃athedram epal̃e te nuit xxv annis mensibus septe diebus viij Tam sub Nerone qui bto pau lo obijt quam aliis Paulo decollato Item bt̃ petrus scripsit duas epl̃as q̃ canonice vocantur et alia quinta p. eius auditores sunt et filij de baptismo huius cuius sunt ordinatus mense septembri Epos sex presbr̃os et diaconos septem Hic instituit te rminum ꝺ̃decimale et adiecit dm de os epos Rome ordinauit hymnum et cle ricis Anno dñi xl Matheus euangeliū suum scripsit et Anno dñi octauo mar cus euangelium edidit et fuerunt valde fruct̃ hi auditores qui sunt ex ꝺ̃ditate eius̃m sicut ascripsit Clemens discipulus pauli eius̃m qui scribit et nōia sūt pauli ano xxvij conscripsit nonnulle bte Jathei ano xclvij.

Tyberius annis xxij filius Augusti quinquennio fuit rex in ci nis Clarus eloquio et facundie mo pessimus in negotiis mercatorum et cum tpe Quidam in exilio mort Pontius pilatus ab eo Judea p̃ curator destinat Sub quo passus e xp̃us vt supra dictum est Crucifixerunt aut post pas sionem xp̃i Anno quinto herodes aut et pilatus in exilio missi a pud vienna vbi miserabiles mo rtem postea interierunt obijit

Lxv

Linus sedit annis xij mensibus quatuor Hic diebus xxij Hic ex precepto bti petri ordinat vt mulier velato capite intret ecclam hic primo coronatus est vir filius mar tis et electus p se c̃athedram non ingessit ex beati petri ordi et predicationem Varanis primo mar tir petri de ordine cui p̃sumdum uere bti Clemens qui a bto petro in successore electus legitime disponc

bant et ppt hor in cathologo summor pontificum posite sunt Ambo tempore regnoms maximi eiusdem

lxxvij **Cletus sedit annis xi mense** uno diebus xi hic primo posuit titulos suos salutem et apostolicam benedictionem hic etiam pontifex ambitu augendat et ampliat peregrinantes ad sepulchra magistri ad limina sci petri asserens p ipsum ledor ad salutem sci petri visitando pp duas domos Romam et Leonem et illos qui anathematis vinculo visitationem apostolorum impedirent et dissuadent

Gaius vel gallicula annis viij mensibus x diebus viij successor Tiberii et Neronis Nam viij post passionem dni imperii accepit duabus soror bus suis stuprum intulit ex una earum filiam genuit ex sua matrona Rome in palatio occisus est febre defectissimus undecimo calendas

lxxviij **Clemens annis ix mensibus** ij diebus x hic clemens natione romanus ex patre faustino a beato petro susceptus ac precepto beati petri etiam et pontificatum gubernandum sed ei successit a deo ihc electus et amissa et inde passus sub domitiano hic statuit et ordinavit ut pbri pallio honorarentur deo p deo sacrificantes non diu vocali et portari ab omnibus venerari hic etiam statuit diu in ecclesia Ille ostia

Claudius annis viij mensibus vij diebus xxviij natione gallicle vel gau gubernavit britanniam et circumadiacentes insulas deos Archadeos imperio subiugauit multis tpibus sed obliuionis fuit Vrbem in libidinosa multa libidinosa habuit prima et ppetuit cla deum pbrm se exponit filiu nomine britannico suasione matris exsorte ab impio stent et demi sui generis primus rosi rosi tpe dum sic apostolus et di fra et regni eius anno nono maria virgo assumpta credit et sub ipo sibi pe tros Roma venit

lxxix **Anacletus annis xij** mensibus ij diebus x natione grecus et post eum cessauit episcopatus diebus viij prohibuit clericos barbam et capillum quae clerus debet habere sicut in cletum sed non fuisse

Nero pessimus regnauit annis xiij mensibus viij diebus xxij Ille flagitiosus imperii deformauit the sim os mutauit rethubus serius de auratus pisebat prosintes romanos

plurat. alijs pbris honorari precepit
passus sub Traiano

I Ex Euaristus annis x mesibz

vij diebus ij Euaristus natione grecus
tytulos xx. vbe Rõna diuisit pbris
ij Diaconos vij ordinauit qui xpi
dicit epm predicatorem ppt sibi ve
rtutes Constituit area Vt quicqm a
parentibus pbr sponsa et deinde a
sacerdote solempnit benedict vt he
rede q v filij

Gabba octo vitellius

annos vnus pmus in hibernia t
in Rõne impio q in germania ihs
nascit et sese interfecit

I Cxi Alexandr annus x mesibz

Alexandr v diebus ij Alexand pbr
mus Cessauit epatus diebus xxvij ppt
passionem dni sz cum pdc quib emar
addidit in cimeterio Aqua benedicta sa
le Constituit et statuit vt vinu cu
aqua misceat in calice Ab adriano
mortuus est in Antonium et ni eccho
et theodoro et alijs multis Rõnis dñis
vte Rõe multis Annis dñi Cxi hic ema
statuit vt oblata fierent et agnus et
munera pistacie

Vespasianus annis

x mensibus x diebus xvi Subacto
quidea que sub Nerone sta fuerat re
bellia subiugatur Ihm obsedit
et y cu et filijs suis tytum suo dest
truit stando morit tricies et bis
cu hostibus pugnans Valentissimas
gentes in germania impio subiugat
uit

I Cxvi Eutus annis x mensibz

vij diebus xvi Eutus xpicolas et tessa
ract epatus diebus xvi decollatus
et cu sco petronio sepultus passus
sub adriano viij idus Aprilis Rome
dni Cxvi p egressus epm ad sirena

Titus filius vespasiani

annos duobus x mensibus duobz ihc
rusalem et templum destruxit
ppt eius ppria dictus deliciae humani
gnis nulla ppter negant asserens
se illum diem pdidisse i q nil de
derat eo mestus tanam morte
eius flenerit ge sua et qua ge
rellit prem bonitate ppont cu
titulo xpi

misit ad fidem augendam ñ probus
dam alis ibidem martirizatus Sue
tpe pauci fidem ofessi sunt Hic
statuit ḡ die ad missam ꝯtem
rare ℟ ut corporale nunq̃ fiat ex se
ta ℟ ex purissimo lino nō texto
et ut mulier nō tangat vasa sacra

Domicianus annis xv me
sibus v diebus xcl Frater tyti fla
vespasiani p̃ modestum pagm̃ in tm
plagiosus vt pus et affluxa fama ab
leret fuissent nobiles et senatꝰ hr
eam Johem bap evangelistam in feruent
olei dolium missum misit et in oleo
pathmos ingressus dñm qm de gne
dauid erant missit nisi in ꝓlagenus ꝑ
seruorem ep̃atus 2dus meruit Hic
passus e vbi Dyonisius mox pariens
et templum pantheon vnus ex septe
tum est in honore abelis mortui omn
deor Post victoriam ꝑsarum possessor
ob scelera sua interfectus e a suis in
palatio in dedecore sepultus se vt dñm
adorari iussit ꝛc

Cxxxiij

Thelesforus annis xl mē
sibus tribus diebus xxij Hic nonus et
xxxvij ep̃atus diebus vij hic sta
tuit ut ante Vigilem nat̃ dñi
scelpsis in missa canitare Et ad
noctē dñi tres missas celebrari Et
statuit Resurrec vij diebus
Passus sub Antonino apud Ro
mam sepultus e vbi Januarius
Anno dñi cxxxij

I cl

Ygynus annis iiij mesi
bus tribus diebus vj Hic ygynus
Grecus et ep̃atus xxxvij diebus
tribus hic cerdonem ꝓposuit et
Valentinum discrepuit et symbolum
fidei ꝓposuit nativitē cōsecrauit et
Pascha Januarij

I clxiij

Pius annis xi mesibus
iiij diebz xxj Pius Ytalicus
ex hoc hermes ab angelo istius pas
cha diebz dominis celebrari mandat Et
et pro ydiotis affirmat hic ipse polenarium
cepit ep̃atum Hic Johes evangelista de
ab hoc exilio Pathmi revertit vbi Et pas
passus e Pontius pilatus interficit vbi Et pas

Domicianus annis xv me
sibus v diebus xcl Frater tyti fla
vespasiani p̃ modestum pagm̃ in tm
plagiosus vt pus et affluxa fama ab
leret fuissent nobiles et senatꝰ hr
eam Johem bap evangelistam in feruent
olei dolium missum misit et in oleo
pathmos ingressus dñm qm de gne
dauid erant missit nisi in ꝓlagenus ꝑ
seruorem ep̃atus 2dus meruit Hic
passus e vbi Dyonisius mox pariens
et templum pantheon vnus ex septe
tum est in honore abelis mortui omn
deor Post victoriam ꝑsarum possessor
ob scelera sua interfectus e a suis in
palatio in dedecore sepultus se vt dñm
adorari iussit ꝛc

Nerua anno vno mesibꝫ
iiij Hic que Domicianus deposuit
reuocauit Hic Johes evangelista
sub ipo reuersus est

Trianus annis xix
xj mensibus vj capta Asia Babilonia
et india male dictus verbo tuam ꝑ
seruorem ep̃atus xxxviij Post
Antiochiam quippe nouem dilatauit
hic multis liberalis et amabilis Apud
Solenna flagro ventris extinctus est
Hic sepe martyrum cruentis
Hic ex passus Ignatius Hic bello
Florus Eustachius qui postea fuerit

clxvi

Anicetus annis x mesibz

in diebus istis Anicetus romane ecclie et sedit epatus diebz xi hic statuit ut clerus in medio spetule desup capita raderent et neqz romam ne hoz loca mutarent passus xvi kl' apl' capulatus in cymiterio kalixti

clxvi

Soter annis v mesibz

quensibus viii diebus xxi Soter natione campanus hic statuit ut sacerdos se non esset dñi missas celebraret chrisma misit ecclesiis nitro exornatis vi kls apl' anno capulatus in cimiterio sci petri cum tpe fuerit hic etiam ratha frige qui negabat alios sanctos et sine spu scto dari hic sanctum statuit ut nulla mulier tangat vasa sacra nec vestes sacras

Adrianus helius annis

xxi gentes rebelles subiugauit ne post triana ob cuius inuidia syriam mesopotamia et armenia quas triumphus addidat tributarias fecit et silvam de dana fecisset si amici ne id tristissent parem habet florentissimus grece et latine scripsit de helius imposuit ilyrico nomen halya quod ea q xpianus instaurauit obiit in campania sepultus primus nutrices vetus testamenti tribulus sophia ait tibur filiabus fide spe et caritate passa est

clxxviii

Eleutherius annis xv

quensibz vi diebus v hic natione grecus hic p duos religiosos sci fausti et damiani legi integerrimi baptizatus baptizatus bapt sunt in britania deo et xpo ponsiani dolore di flaminis mutati sunt a spo hic accersito lanthecpho alexandrino epo gesta est ut pascha a die xv primi mensis usq ad xxi die dnica celebraret misit passus vii kl' iunii septimo a bto petro

Antonius pius annis

xxiii filius aurelio et luno alis Anthonius gen adriani pius et amicis et vrbanis omnibus benignus re publica et ciuitas multum auxit hic tpe floruit galienus medicus et ptholomeus astronomus qui hic plura

Marcus anthonius se

nonus lunus aurelius et quodecimus annus xix hic puer affinitate co iunctus antonius pius cui sic filius luno bonus fuit sui tri ephanus pfectum misserunt sub q

Lvi

Victor annis x mensibz

ij diebus x hic fecit vbiq; fieri
bapna Canalem grale fuit in alex
andria palestine vbi statuit domi
nica post plenilunium aplis
pascha celebrari qd passius sub seuero
Sepultus apud scm petrm xij kl
maij

Hic polycarpus miro cona Ecclesiam so
tinos cpi passi sc̃ h̃ in tm moderatus
p a puerena nec lenna n̄ uicerore
vultu mutauit cui tpe hta pax eccl
pssa e h̃ bellando q̃ germanos crauis
exhausit et tm ornamenta sua regalia
multib; tribuit q̃ in hta victoria ristau
rauit Abigio roma cepit duos imperato
res hic

Lvii

Zepherinus annis ix me

sibus vi diebus ij Iste natus fo
mus Statuit vt epi discedes sz pres
bi amoueri Eucharistiam ministrat in
pascha Et celebres et patrie d
uino honore vigent ad epm vij
kl Septembr Sepultus in Cimi
terio Kalixti

Comodus antonini filius

Annis xiij strangulatus vltis ignominiosus
obiit Iste nichil patrum habuit nisi
q̃ germanos felix pugnauit tan
tus erat pserenter vt hostis omg dure
cq tpe Eugenia filia philippi viri
sub viri habitu fra est monachq
Theodosius misericors finis et hyre
nens bella vbiq erant fere motus
seditiosos et horrende in agris

Lviii

Calixtus pmus annis v

x mensibus iij diebus vij Calixtus
Natione grecus edificauit cimiterium fra
mare trib; tyberim Iste fuit sepultus
via tpe Hic fecit Cymiterium in q̃
multi martires sepulti sunt Huius
coronatus sub alexandro Sepultus
in eodem cymiterio Eode tpe pa
rapitoli diuinis mirandis gloriatur
obiit iij idus octobr

Helius partiue mensibz

vj Iste noluit filium suum primogenitum in tri
sarem in quadam tm sedicione multum
offensus Sub tpe Alexandri epi
clipsim et Pantenus in Alexandria
floruerunt

Lix

Decius affer tpolitanus

Annis xvij primus et vltimus de
affrica bellicosissimus et crudelissimus
in gretos et latinos fuit Christianos
pserutor fuit Leonides pr̃ Origenis
q̃ v̄ decolla Gothos et alias
bes vinit qui primus fuit fisse adue
natus et primus post q̃dam domi
sos in corpus subleuatus Hic
multa bella in anglos habuit et nouissimo
a gothis primus victus occidit Hic
Dionisius Alexandrinus Appollonius hieros
apls Theodosius et Nouatus scripsere
ipta ebraeum i hebreus i gretum trans
lerunt

ipta pse
mo

Hic statuit vt clerici et pal[ea]ne
starent de cetero her tempe[re]
hec Lucianus passus est

Anthonius .xi. annis vij
mensibus vj tauralla b' mabro sue
impanes, nocuit sua duet, vocem
doi pthor imus bellae in dissa ci
uitate mortuus e inuent quita e
dno ihõsolimos i dolo

xxxviij Pontianus annis vij
mensibus ij diebus ij In exilio
sub maximiano mort[u]s xij kl sep
tembr hic sepultus Lucianus qui
cum xl[ta] xpiano cui voluntate re
in obiit dire in catholico no po
mus qz no deuenemus ta in euangeli
bus missus nedeba[n]t ayunasse tri ij
go et martin

Maximus cum duobus
Maurelio et Anthonius
Anno .xv. filij Anthonij vt putabat
emisit deus de hyerapolo inuenit
porphirius phs deus isto cum de
bellum henry dix[it] imprudentissime vnde
deo q[uo]d est gemus loquendi q[uo]
no exet Inuoluta volumina inter fi
ri no inuenta

xxxix Anterus annis ij mes
sibus ij diebus xv Anthery nat
natione grecus hic gesta martirum di
ligenti scrutinio comportauit sed
ea quae in suo tempore fieri potuerunt
in archiuis ecclesie diligenter reposuit
hic xiiij kl Februarius passione xpianorum
scripta ordinauit martyrio in cymite
rio Callisti sepultus

Alexander annis x mes
sibus vj diebus x Alexander natione
grecus filius quirini hic multa scripsit
et passus est sub imperatore Adriano
post apostolos sup omnes in
ecclesia dei fuit eloquentia et vi
ta floruit et patrum Hieronimus
se legisse septem quidem libros
scripsisse quos diuersis sup
sit causis nunc quidem Ecclesia
nunc bibit et scripturas illustrauit
hic in regione Calabria in ciuitate mu
rano p martyrium quasi a filio
occisus

xxxvij Fabianus annis xiij mes
sibus vij diebus vj Fabianus natione
romanus ordinatus in anno domini dcc
xxx die dominica discessit de seculo
hic multa scripsit et fideliter gesta martirum descripsit
passus est sub decio in cymiterio
callisti sepelit Anthero cum martyre
columba scripsit cui apparuit andreas
Rome est ordinauit ecclesiam romanam
henry fili e eo q[uo]d epistolam hic no
potuit Decius q[uo]d ypatum ordinis

Maximus vel maximinus
Anno iij fortissimus luctando ha
buit duos dentes in longitudine
hic omnes persecutor xpianorum
sextus Germanos et pthos
Demum ipse quoq[ue] primus ex multos

xlvm

Cornelius annis iij men

sibus ij diebus x Cornelius Romanus statuit, vt sacerdotes pro missa ad tumbas possent cum tpe bti Iuuenis corpus bti Pauli leuauit pe sustulit in predio suo corpus beati Petri Cornelius posuit in templo ap pellatus Sixtus tres

Gordianus annis vj

h' postea de ptis triumphauit ve nies roma ppe urbe strauit phi de nis ppty fuit h' tpe stabrum i tio nu pontifex eligit calumba si cum appetente hn tpe claruit assumpt nit septies nouatissly

xlvi

Sixtus ijus annus ij mensibus

xi diebus vi Sixtus Iunior statuit constituit vt missa fieret sup altare Passus a sub decio in felicissimo et Agapito e senatus a eo lauren tius leuita et ypolitus in suis

Philippus annis vij xpm

missly in filio suo missit p decimo et dimisserit thezauros suos sexto ipse h' fuit a° ay° ab urbe dota cxii et rom multos deinde diuisit fecit h' bapt'e a bto pona nitime i la trena clementie postremus vero decy pcm rome ptinent et filius verone filius tm fuit maturus gratia ad redemtionem promotus fuit

xlvij

Stephanus annis vij

mensibus vj diebus xij Hic con stituit sacerdotes no vti veste sata cotidiano usu h' multos gentiu mu pli sepelunt Tade pg casu tem bia ydolat qd impetrauit missa cele bra i sua sede decolla sub vale riano

Decius pr Tridenus i annis et

i alle alijs tyrans duo huit pauces vij ppsecutor eme de ptici pacu na nati i bello a barbaris scisly et h' tpe fuert appollonia agatha abdon et semes vii ppt tyrannos cy septe dormi sunt fuga euasit i multe vbi dei laudauerunt vt vbi dni lauruit

oestauiano filio filio anno

xlviij

Dyonisius annus ij

mensibus ij Hic plures i ur be roma in tytulis statuit ppt penitentes suscipiendos et ppter

Gallus cum volusiano

annis ij Hic ventus pestilens periit Hunc tempore Cyprianus

bap^ma^ dimisit singulis prorhas suas
principes eius et gentes

epus in Cartagine floruit Ihc here
sis nouiana incepit

octo p^r^ secundo

Valerianus annus xv

Valerianus ñi galieni filius suo Roma ma
rdoma asyamq; debellauit in Ihc
yconia et mesopotamia bellans a
rge pssarū victus et in seruitute re
dactus cū eū pssa pede collo suo
imposuit ascendē dixit
quotiens ychanus pssq; Sub quo ex
passi sunt Cyprianus martyr Lau
rencius Xystus Laurencius gothus Iuuentius
Cucufas Fabianus Cornelius Tes
ta in Cesarē ñ nō erat ipator

Iste fuit Sergius huius et Bacchus

Dionisius annus x

Felix p^r^ anno v mesibus

Felix Romane urbis episcopus constituit
sup memorias martyrum missas cele
brari sicut basilica Iulia cimiterii
vbi sepultus est paulus p^r^ hēmera

Galienus annus xv Iste

occisus est a duce suo aureolo

Eutychianus anno uno

mesibus v decimo kl Ianuarii Eutychi
anus constituit ut fructus et alia sup alimo
dicendi benedicerent Hic sollicitus temporibus
suis cum plurimi martires in diuersis
locis pro nomine sepelirent Hic cum
statuisset per omnes gradus ascendē
si quis episcopus fieri meruisset passus non
fuisset in pace ordinari

Claudius annus ii

Claudius gothos illuriam et Dardaniam et
Dalmatiam deuastantes superat et victis alemannis
morbi interficit

nonas p^r^ secundo

Aurelianus annus v

Aurelianus vi hoc precepit ychanos
sublime corripit si non periit de
lenda imperii mundus bello po
tens quoniam gothos vnat Zenobiam
Palmirenorum regnatrix imposuit
Vsum pecunie Romane
primus imposuit In Francia
Lugdunum Cabillonum et multas

Gaius annus ix mesibz

Gaius Dalmatinus constituit gradus
ponendi in ecclesiis et vt clerici

apud Judeos seculares no amisarat
Dyoclesianus fugiens in deserto
habitauit in Castrino Cyrenaty sub
anno domini kl' may

alijs misserunt Cesarem Constantie nouo
suo Aurelianus nomine a quibus sancti
missi

Lxxx

Aurelianus annis vij

Mensibus vij diebus xxv Hanone in
manus Temporibus Dyoclesiani q°
tempore persecutio adeo magna fuit
vt in ista xxx dies vix inuen' homines
amisit ut asserit Eusebius si postea
extam cleri cepit primo inperat
quo a Dyoclesiano Derollatus ff
vj kl' may sepultus in Cymiterio
Ysille xxx diebus tamen inhumatus
h° eius ppetuo sibi p primo timuit
vt no sepelirentur p idolatra sed
sudarium bti petri a nazello se
pultus

Probus annis vj

h' duos
reges vnat apud Carnu mulieri tumul
tu nerato e Egypte Manichey hetu
nus dixit duo principia vnu bonu
et alteru malu dixit Anthonius nutrie

Lxxxi

Aurelius annis v

Mensibus v diebus xxv Aurelius
Natione Romanus a maximiano
Nicodie stabulum est mortuus
postmodum diuus Iunior i cenaz
assumit vbi interfuit e ad nos Nodi
cadit dicitur apostatasse et in
miterio Ysille sepultus

Carus annis ij

et filios ca
rinum nimerianu inperauit toty malu
pius fuisse ambo filij interepti sunt

Lxxxii

Eusebius annis vij

Mensibus ij diebus xxv Sub
hoc inperata est fes Christi et institu
tum e festum p Yckenam

Dyoclesianus et maxi

dna pseni

imus anno xx inperauit pseuerauit
in cena fecit omnibz labrat exercitu hec
maxima sibi socia fecit que ad qual
cuq; iussit quibus denuncio sua esse
quid cenaz venit in nocte et alueo
in ornamento p nostra vnu nocte xx
milia militu sine sunt Ante Cesare
passe sunt Agnes magistra luna
in Nicomedia Sca barbara a pne
patre decollata sub preside maximo
interfecta et in diolano decollatus

Xpc apud gnolda tm scribt fuisse cui pfectus pr p neronē a dm hui Seda p domitianū a° lxxm Terna p traianū a° c xxiii Adrianū a° cxvi Anton p Anthonin agnū a° clxxx Sex p Julii Nepotiā a° cxlix Septiā p Geta a° clxxx Ostā p valeriānū a° cc xc nona p aurelianū a° cc xcv decia p diocletianū et maximianū a° ccc x q sem fuit dux or Nichilo vicen i spe hasti port xvi li° x et xxv° sub constantio z° ccc xv sub Juliano apostata

Jnn xvi

Delphadus annus

et prothasius Agatha Eugenius Cresegonius vitā p Gregoriū mirifice est Maximus in serie habet quatuor eronan Sebastianus Heremus Quinta Venit Vincentius et Damasus Blasius Verat et agricola Theodora Victor et modestus p̄mus et Felicianus Petronianus Hyacinthus ipa et petrus Eugenius et barbus et multi alij ut patet i legendis suis p̄mus interrogatus obiit 2us nat̄ fuit in Britania et Anglo fē tota ydiotatis defert Et assumi sedis aphi ppt mmā pfectionis fuit ānis viij

Jnn xix

Silvester p̄mus annus

xxim. Mensibus x Diebus xi Silvester Romanus Hic constantinum ad fidem gōtēt et baptizauit cui a lepra mundatus et pacē eccie reddidit Hic statuit ut in locis pannis sanctum altare non celebret Ille cena sancti Dni nri xpi

Maxencius et Galerius

Maxencius filius Maximiani tyranni Ipsi fuerunt tunc sub isto papa dni Dira Diathema Et regnū Romanū in porphyreo in aliqz nobilibus et turquesa petrus alexandrinus

Jnn xxi

Marcus annus in mensibus

viii Diebus xx Marcus Romanus papa Constituit ut Episcopi hostiarii pp̄ pape ferrent pallios uterent Et ut sanctus in missa alta voce cantet Sepultus e apud sanctum Petrum

xi dpse

Valerius cui constantio

Imperij ij Constantij hispanie filius sub regnante helenay filie regis Britannie sibi accepit in uxorem cui genuit Constantinum magnum qui fuit Imperator gallie qui postea venit i roma Hyacinthus Imperator frui a Deum vult sepius nunc sibi ostendit

Jnn xxiij

Julius annus xm mensibus

ix Diebus vii Julius Romanus papa Constituit ut Clerus in causam non ducat in publico nisi in una Sepelitur in Cimiterio Calepodij Hic fecit xlviii epos et cccl Presbiteros Hic Clerum Ecclie xviii epos et Athanasium Constantinopolitanum ordinauit epos fugientes ystaurum Dionysium ad sua Patriarchatum ibidem quoq Eusebium Samosatum Vbi scribit esse Arc composuit hic Julius a Constantino xxiiio Dem Romam pacē Et post morte eius

Maximinus

Decimus anus Imperij tribus cum Diocletiano et Persona Decimum annum Diocletianus gerebat passio Georgij martiris obiit Alio nomine Galerius de isto maximino et de maxentio supra et ac cuius tempore de dñi ecclie historia sufficiat hic vm a° xcj Hic cum Diocletiano et Maximiano viabat gerendo ad suos profectus

cu gloria requiescit et sub isto
Damaso Eusebius et Ieronimus
Nicolaus hylarius Victorinus
Victorinus rethor hylarion et
[illegible] Ambrosius

Constantinus magnus

Anno xxxv filius Constantij ac helene
hic fortissimus xpianus ipsius fuit zelator
Eius tempore Arrius heresiarcha orto
quam Concilium Nicenum celebratum
quo per constantinum congregatum
Eusebius fuit in eodem Concilio hic est
multas gentes vicit et strauit Et hele
na filia Ciromede mortua Cum tempore
Eius Anthonius et Eusebius qui scripsit
scolastica historia floruerunt hic enim
virtutem habuit aduersus Maxentium ty
rannum

lxxxvi

Liberius annis xv mc

Liberius papa decimus sedit annis xv
mensibus tribus diebus tribus Mansuetus fu
it a Constantio exulatus tunc
Imperator pro arriana hesi pas
sus est et Felix loco sui constituitur
Cum celebrans quidem fidem hesi arria
na tunc in declarata ostendens he
reticum et erant visum et vale
tem arrianos de consilio Eius nolen
tem a Constantio optinuerunt ut
decollaret et liberius reuocaret
Liberius vero cum odio virtutis
hesi arriane subscripsit Vn Eusebius
in declarans hereticum in multis
aliis martirum passus est

xij pascha

Constantius 2us et con

stantinus et Constans annis xxxv filij
Constantini magni Quibus mortuo
pro imperio rei tantibus Constantius
ipsum obtinuit a duobus tribus fra
tribus interfectus periit Constantinus
arrianus fuit eundem persequit Arrius
turpiter in Constantinopoli vastatus p
anus cuntorum vita finiuit Donatus
preceptor ihesum in grammatica illustrat
hebes

lxxxvii

Felix 2us Anno uno

Post Constantium Felix sedit annum
hesi Arriane decollatus est

Julianus apostata annis

xiij pascha

Julianus filius hilarii fratris constan
tini nepos Constantini magni ex pa
tris a puerum apostata nodz assumpti
imperii sui fidei et moribus Ethnicum
gessit animum apostatauit a religione et fide
et fidei Christiane quia Christiani esse
sent ab eode nostros gallos et alemas
nos auxit templorum ydolorum reedificauit
precepit Et multi pssint de ecclesiasticis
professionibus hoc nisi fecerunt p suum ayer
cium Iohes et Paulus ostendit Basilius
magnus claruit Libri eius multi reperiuntur
lequunt et fuit e monarchy

Julianus
h de martirio ei
us in hystoria
hi x annis
xxxvij qui mitis
sit ammianus
alabastrius fossis
sit a nichibi
ma de martiro

Hoc tempore Basilius cesaree
cappadocie clarus hoc tpe hunoz
genus dum in ecclesiis scripta multis
repentina rabie exarsit i gothos
cosp in suis sedibus sepelit Hoc
eodem hunos et gothos multa
mala postea in ecclesiam gregis dñi
fecerunt Hieronimus Ambrosius
Augustinus et Lactancius thimotheus
Ariensis Cyrillus Nathanael abbas nyssenus
Epiphanius Cappadox Hilarius Pictauensis
Effrem Cyprianus Basilius Gregorius
Nazanzenus Didymus Alexandrinus
Athanasius quenit i pace
Hic floruit in india Scythia hunc
Ecclesiam Theodoricus multa scripsit

Iouinianus mesibus vi

hic ypatius fuit corpus Iuliani sepelunt

Valentinianus cu fratre

valente annis xi Cui Iuliano in
gallia pene nulla electa ecclesia
nec a pfidis fide ei imperator seruare
nec subuertere Regnum strenuus
incepit annis quinq imperij sui
et pannonias bellatorib[us] gloria ve
re asseruauit hic ypatius Ambrosius
fide et aretes mediolanensis athana
sius et hilarius epi obierunt Didymus
alexandrinus libros composuit et
Nouos locat Iuliy abatis

Gratianus annis x me

sibus vi diebus xvi Nauce urbis
hic constituit ut semper euangelium
a stantibus audiatur hic et tunc de
os dampnat Concilium constantino
politanum c cxxxviii episcoꝝ
Cui tempore Hieronymus biblia trans
lat Ambrosius hexameron fecit Fulget
Eusebius Orosius plura descripsit
Augustinus Tres patres et ho habemus
duo corpora plena ad ambrosium
et vtq; abiit sepsit

Valens predictus cu

Gratiano et Valentiano nepotibus
suis annis xi imperauit Defensa
tes Rome tenuerunt Valens cum
ypatius pfecit Ambrosium mediolanen
sem ecclesie et gothos i bello oc
cidit

Gratianus cu fratribus

suis Valentiniano et Theodosio annis
xv hic eccam ecclam reformauit Ar
rianos hesim tulit exstirpauit Si
pud argentinam Gallieroth
ypute dei supplant yeden opibus
bonis plenus obiit Eusebius in
pe pascens

Innocencius primus annis xvi

m consulibus x diebus xx Innocencius natione albanensis hic constituit in sabbato jejunii quatuor temporum ordinationes fieri duo posito remanserunt hic ecclesiam instituit pauos ostiarios dari in missa hic dampnauit et expulsit pelagium et celestium discipulos eorum pelagius nos heresiarcha item constituit vt infra octauas pasche baptizarentur et vt sacrum oleum a presbitero non consecretur dari et a solo archiepiscopo tempore suo fecerunt

Zozimus annis iij

m consulibus viii diebus xxv Zozimus natione grecus hic constituit vt sabbato jejunii quatuor temporum pasche et pentecostes bini diaconi et ne simonia fieret clericis et ne clinici ordinarentur nisi prius profiterentur se non ephesinum sed graecum

Bonifacius primus

Imperante honorio mense martio viii kl aprilis hic sedit mense uno hic precepit vt nulla mulier pallium sanctum altare tangeret christiana scripsit ad hieronimum

Celestinus primus annis viii

Hic sedit mensibus v diebus nouem hic fuit nestorius episcopus constantinopolitanus in ephesino concilio fuit damnatus in theodosio imperatore

Hyemus anno uno

Iste ordinat iohannem hierosolimitanum et ipse postea missus theodosii defunctum

Theodosius christianissimus

cum valentiano annis xl hic destruxit templa idolorum et hereticos fugauit sub isto ambrosius hymnos composuit augustinus ad fidem gothorum hic hostes non tam ferro quam fide et ieiunio fugauerunt multique gentiles ppter eum ad fidem christi conuersi sunt claruit eusebius pamphili historiographus post eusebium sedit et synodum constantinopolitanam primi episcopi et secundi principales

Arcadius et honorius

filii theodosii annis xiii arcadius ipse pelagianus et pelagius hereticus fuerunt sub ipso etiam roma capta et igne vastata fuit per alaricum regem gothorum fuit in urbe blasphemia ipso et romani dicentibus hoc eos patri et deos spreuerit christum abhorruerunt hyazius episcopus xo anno pontificatus obiit tolhes christianus et theophilus alexandrinus illustres hinc augustinus episcopus claruit

Honorius annis xv m

theodosii minoris filius fratri sui archadii etiam imperauit hic anno imperii sui tercio roma a gothis capta hic iohannes gothorum rex a romanis missus honorius iterum misit constantium in gallia heraclianum et asinarium in tribunos militum et vij mauros venerunt cum romanos assiduos fecerunt pax inter eos et carthaginenses facta est hyemus

qui duas psonas in xpo dixit asserēdo
vna psonam se duab⁹ naturis. Hic
statuit. vt psalmi q̄ dicūtur ante me dic̄ dic̄
ad missam. Ad hunc dominus apostolos pa
trocinio habuerūt quorum ossa
sancta

dorter obiit et ossa ei⁹ pbr qui
scripsit transtulit

Theodosius minor 2ⁿᵘˢ

filius archadij ñi valentiniane qui
nato suo filio amice sue videlz plan
de sororis honorij amici xpi. Cum
in ciuitate dubij in spē meritj appa
rent promittēs iudeis vt p merito
eos sine pede ducēt vbi plurimi
ierant ipsi duci ad fidem conuersi
Hic Theodosius impiū in ecclesie
tenuit. Valentiniano. ad ordine
misit. Laude ostantinopoli mort
Posthumo. Valentiniano. i mpa
torem elegit qui erat cum ipe
augusto. Domo erat⁹ sue lyon
migrauit ad xpm. Eo tempore Attila
rex hunor⁹ ñ venit tedentis impiū
primo i Thuringe ducē Burgundie
strauit. Quo bello sit ñi venit
merito simul et vbi ago pte Clyve in
dia vinces. Ego Attila ñi sepulti
obiit. Cui⁹ septem dominabat gen
gentes singulis. ipsum ethnicum esse
Theodosiū. j. hystoria approbant

Sixtus tertius ummus

vij dubius ex Roma romā chronicis
c. a quodam basso de adultio sed
sto sacro quietu. Iudeo sibi dulc. pur
gatis c. a lxx epis et bassus c. a ly
nodo ydemptatis. Hic multas et
de suis ossuerūt et eas diuis. pau
pibus multa largitus est. Hic ordi
gsimus. vt nullus de suis dyocesibus
ordinaret. Iste corpus sci laurencij
sepultus est

Leo primus vuc sissimus

Anno xv ñi Zenonis huius debuit xvij. Leo
primus natione romanus sunt sedens
legis Calendone Syndonij sedit. an
gulis gnale tpe maximus mand sibi
imperauit eo q se tartu mulieri
sibi in festo pasche vestis tepta. dij
q. bram. Vgine sibi ostenta. et ex eo
quo Caladonen. errore dicebat. de
nestorij errore dicebat. se natura di
et carnis. Hic vna dapsilanus ad attile
regē Wandelorū qui tota ytalia fere
deuastauerat accessit. et ab ea petita. q
timuit Attilam vero i panonia reuersū
et ap sctm petrū sepultū. Hoc tpe sancta
legio xl. Vgiū Colonie ñithuriat

Marcianus vuc iliosus

Hic valentiniano anno vij imperij
a suis subiste militarit Colonie
vij. Vgiū cinitatē ñi reuo. et
pene omes ciuitates gallie ab ungris
que vsq parisius ab hunis et vā
dalis capte destructe sunt postea
quissim. et plures. Hic sanctus in latera
no ñi hymnū. et dicens. ñm exitus
et regem gothoru Manes fratres
sanctes. et rexerunt. et vnaq pte
Clyve multa hominū ad ira vt
sanus ibidem defluēs pemptus sen
gine. Hic nimens partus est postea
fra est pax p Leonē papā et sic

Hylarus annus vm

mensibus iij diebus x Hanoe
sardus hic in vrbe constituit ins
tituta que firmauit vij stationes

rex attila recessit ab italia et breue
tempore intermedio morte pij sanctus
fluxu sufferatus est Anno dñi cccc
lb decreto anno iubilleum Rome
reputa a Wandalis Hac tpe sancta
et Eudoxia galle dogentes et ppe epa
qui gradle

Simplicius annus xv

mensibus iij diebus vij
Hic constituit vt nullus clericus
ordinetur a laico nisi prius
Diocesi vrbem in qua prefuerat de
seruitas Hac tpe floruit in britta
nia Hilarius patria et filia ipli
simonialis et inclusa deinde vt di
citur est Excepta sit barnabe et
Marcy filii in tarthea ipli filio sancto
co inclausie Hoc tpe sanctus
Leo imperator

Felix tercius annus ix

mensibus ij diebus xvij Felix
Nanoe Romus constituit cimas

Leo primus annus xvij

Hic cum magnis ingressit Vide
Zeno ypa trissatur i alexandria
et corpus sci iohis vangeliste
ans scis ut lauri ejus qui constituit
dies Nazarium floruit et presbi
qui tunc hic lectus tpe Totarij
Hoc tpe adonat in rechenis in gra
lia venens vindicta demonstrant sua
grossulus sp metu cum regem in
pube simpuerit et sic Donat ur
bem romana ingressus Regni gradu
tenuit p annos xvij

Zeno annus xvij

Leges mul
tas fecit sed non diuturnas pace ha
buit Hic non gothus patricius fecit the
derici filium regis gothorum i obsi
dem recepit quem postea ad gothos
in italiam p adoriandum direxit
misit pa- bulo exercitum cum aquilina
Adonat virtutes fugit et in Rome
non suscepit Tandem susceptus est
Ravenne sp theodericus p tenuit
obsessa et vastata adoriatis pace fuit
Hoc tpe thirus Rome in gaudio
susceptus e et filia regis Theodo
dugit in vxorem Hoc tempore ecclia
grecia et tarthea cum filio sanctum
ipso inclause recptum est et corpus
sci barnabe apli cum ipso sancto
epo cum multis fide et sapia claruit

ab epo roscenandas Hic Petrus
Alexandrino et arrasiensis
politanus epus q hesl depenant

Henricus rex affric

Arrianus cred epo gulant
Deus saxone poss multa bella
insulam britanie possidet Bed
Germanus et lupus et fulgens
epi floruerunt

Gelasius primus annis V

mense vii diebus xxviii hic ma
nane asser libros damasos emen
gressus hic fecit concil tractus ys
nos sci Ambrosius et prefacer
misse vere dignu equitatem vsq

Anastasius II annis III

mensibus vi diebus xxviii Anasta
sius romane rexit ecclie hic tempe Anastasius
cordiam et q arrianos esse bo
luit tri ysthene quida damnatu
nec communicat q voluntate dei Et
insecta mente pietatis notissima pa
rentis constat Vedastus Leandrus

Anastasius arrianus

Annis xxi Mensis vi dies xv sce
audie nec vide meruit inveniri
sed ab hesi no recedens Cuius
pfecut Ecclie gulacus Hic om
nibus artibus exercitus fulmine sapien
e Hujus tribus epus Carthagi
nen Quicumq; trinitatem in bal
nea blasphemas fluxit Iuvenes
egressus in ea inuenit ybustus e
Barrubas epus arrianus baptiza
uit puerum dum baptizat te bar
rubas q filium nrm puer et sic
et mater ad aque baptismu cucu
rrit Transmarinus Wandi
lor rex in affrica arrianis cleru
dens Exx epos gulacus

Symachus annis decē

Mensibus vii diebus xxviii hic
nos fuit natus vinpinis anagninus Eleu
in xpi fide de dnico et festis aplis
et nativitate dnica fecit Addit sep
ta in cimiterio principis Hic tres ba
silicas ybustis e ecclie nostre ab angelo
q de nativitate nrale Wintry e Hic
huic gesta sunt libri de gestis pape Le
donius hic structuras ecclie ipo a se
renissimo baptizat Hic laurentius archi
presbyter tpe theodorici regis et Eodē
tpe fulgens epus claruit Basilides
psbyter gnatus

Justinus senior annis

ix Hic xpianissimus hērice de
struxit episcopos gulos q Anas
tasius rexerant Transmari
dum similiter ad renovandum
gulatos p eundem in affrica oc
casione. qd Theodericus go
thus rex vitale Laurentium
fidelem psecutus — Iohannis
papam cum sociis suis reducere
retinuit Boetium senatorem
cu gulis gladio percussit Et
Divina ultione exul de fel
mine gsumptus est Hujus tribus
Ingilda virgo obiit

Lxxvi

Hormisda annus ix dieb xvi

...ianoe Campanus clerus ...posuit psalmos cuidam grecos ...galiam exercitatos ppt hẽsim ...Alexandrinus epi migrauit ad ...ero pdy Lucrosth

Lxxx

Johes primus annus ii

...nsibus vno diebus xviii ...nate vrbẽ a theoderico rege ...gothor missy e gstantinopolim ...ad iustinum imperatorem et du ...ite[?] ...ornatu[?] e a rege ni sem ...ruat[?] fame cum regis aia pa ...nostrum in ollam viuam ppt Johes ...ppm p helmita missa e mitti

Lxxxi

Felix qrtus annus viij

...nsibus ii diebus xv ianoe ...sabinus patriarchus constantino ...politanus gouernauit hic restituit ...pt ...fanum vrsus[?] sco deo ante ...mortẽ et dedicatorem eccliam ...celebrandam

Lxxxii

Bonefacius 2us annus ij

...diebus xxix hic grauiose clerum ...est ...dyoscoro ẽ ipe obtinuit ...gstituit clericos diuidi a laycis ...celebrande misse

Justinianus primus annus

...iustinus ex sorore nepos eius ...libros et leges quas composuit noue ...tus quatuor nẽe eius subscriptos ...docta floret que ...ipsum dictus apud ...mẽ pessimus tunc ...floret tunc ...bridety degit ...eubio monasterio ...eundus constantinopolim quem gra ...le ...festum ...suscepturus ab ipso ...patri primo celebrat gstantinopoli ...ppt mortalitate ...abundat ...dicta ...dimittur ...italia fra e ...ppt ...ces eius pueros ...derent ...gallia ecclesiam ...uisum e ...songos stillant a ...bribus ...eius ...tus fra e ...debilis ...x dies ...cassiodorus ...postea ...suo et ...quem ...floret hic ...gregorius papa ab hoc ...libros legum ...mutat ...dorus ...et ...festum ...bellatore con ...stituit ...belizarium patricium ...uent ...eius ...mandabat ...a ...affrica roma a gothis ob ...sam liberant ...capuam ...gothos appugnant et ...uiserunt ...mutat ...gothos ...ranenna ...clodomer ...fra ...regem gothis ...mandat ...tholosam debellant

Justinus 2us annus xi

...catholicus et tandem debilis ...tus tyberium in filium adoptauit et ...successorem ...dorus ...barbarum ...imperium de ...ronat et ...hic ...nasum ...rege gothorum ...italia ...parant ...quoque bella ...finem ...

Johannes 2us annis iij mē
sibus iij diebus vj Hanc hēnricus
Dampniauit Nisenus epūs ap̄ostolice sedis
nuncius abbas in galleta dat' f' Crowna
a thiw nisserty e vjto kl' Junij

Postq̄ Hanes ab eo recessit tha
tas eū turbauit ab eius uxore
ipse patricius adiit que secū re
gentē duxit in italiā et ubi ip̄s
longo tempore ꝑ voluntatē impe
ratricis tenuit ꝙ successoribus suis
Hanonem vero reuocauit in italiā
dū fuit longobardi

Retapitus annis iij mēn
sibus xij xj diebus xxvij Hic Petrum
Constantinopolitanū epūm depheredē
hēthnicum genitricē pro qua fatū altri
tyē ē impatā hr statuit pressures
ſt' diuersis diebus ꝺ restituit ecclē
sie pacem reddidit et Clausos templa
reserauit in vrbe

Siluerius annis ij mēsibz
v diebus xj Hanone Campanus in
exilio missus moritur qua ꝛchadius
epūs hēthnū ꝺdepinatū reuocare nolue
rat a theodora imperatrice in exilio miss
ē in ponta insula

Tyberius 2us annis vij
Christianissimus pauperib; thesauros
ecclē dimisit diuersis se velle ꝺ
patrē transtulit ꝺ thesauros etiam
ipse posuit in quodam palatio
quod sub marmore nouo signa
to reposuit thesaurū in ob reme
dium animę suę marmore tectū vellz
huius temporis gesta que erant pa
ssa et hēthni fuit fautor fidelib; lon
gobardi in suam amicitia possiderūt
Italiam hic defuncto filia tradidit et in ꝓprio eo assumpsit

Dugdius 1ōnus annis
viij mensibus vj diebus xxvij Ita
tus hēnus ꝺ huius fuerūt theodo
ra Sclauorum gentes Romā sem
per fidem pium Constantinopoli
tanum epūm fauens theodoram et duos hēthi
cos dicit xpm non esse hominē adp
tauit unde ibidem a theodora cum
exilio Casseodorus urbe clauso Ap
postatā epm Constantinopolitanum ꝓsequens ꝺ esse ecclē sit
Italiam ꝓsolo libro de finib; abulet
vandalos et Burgundiones epos obuert Arrio
philosophatis e quos sunt hereticos
Dyabolus ut leo in medio ouiū ingr

Mauricius tiberius
annis xxj fide Catholicus et ꝺ
re publica vnus Cepit regnare
anno dñi vjc lxxxij Anno quo
gothus hēthicus et in papia
elegit Gothes clementissimus dñs

Pelagius annus iij ml hu
subuc x dieb xxviij. Hic clarue sūg
hic mortuus est. ut hēbet scedula
brachio perussus est. Hic dedicauit ecc
lesiam s̄c̄i Laurencij
Anthiocha subuersa e ꝑ urbem albu
rediit Constantinopolim, nasit pue
quadrupes et alt duos dentes habe
Sui gest. Hic mortuus est
et Hermenegildus rebellauit et quia def
rendabat se hic Gregorius ꝑa i seu
tempe se sedem sublimat deo
p Reuma visus est sibi unu
do gladio pcussisse hūc Mauri
tanie gladio pcut. Cui audito
preces egit ad dnm deū suū. Quo dno
e se sompsum vitā suā hic ans xiij
tenuit pontificatū iiij. Et hic iussu
pbi et Iacobi apli Hispaniā quasi
Pulty et Germaniā ꝑ parisien
sem clauit

Iohannes tertius cōnus
Annus unus mensibus xj. Hic iussu
tenuit Constantinopolitanū. Et amo
pbi et Iacobi apli Hispaniā quasi
Pulty et Germaniā ꝑ parisien
sem clauit

Benedictus p̄mus ānus
iij mensē vno die. Hic gug Romanē
cōnus afflictus de strage ꝑ lombar
dos fm̄ in Italia. Et de mortalitate
ꝑ tunc hā sequēte mortuus

Fotas annus viij Hic
ml Tauriano interfecto multa bella
cum ꝑsis egit et ex multibus rebel
tes multos misit et tande ipse
interfectus est. Hierosolyma cum
multis gentibus rebellat sibi ml Hic
grassit Bonifacius de panthecon de
quo supra mentionem hic iterato
et omnes martires in uno festo celebrare
egypti visa sunt actus hactenus sc̄o
rum

Pelagius ij ānus x
mensibus vj diebus x Natus Romē
Hic nouas presumptiones i ecclesia ordi
nauit. Statuit in Gallicana fuit
multe plenaē fuerunt

Eindeus et constantinus
filius eius regnauit annis xxvij. Hic
natiuus filius Heraclij. Igit affli
te tunc rōne. Cum exercitu et fili
suscepit tanq̄ pfectus sebastus
placet cū matre sibi bellare fratri. et
Hierosolyma sibi subiugauit. Et pa
dens plurimos gesta peregerunt cū
ipse Cosdras et ꝑsarum Hierosolym

Gregorius doctor sēs
Annos xiij ml Mensibus vj diebus
x Hic gestorum et laudē rōnus. unus
de quatuor Doctoribus ecclie. Cum
pretextus pugnaret et elegunt de
ip̄o in quere albū Hic de
dit in Cameram Dnicā mensa

in sua pace dispones & vel a mane
usq; meridiem deficet

Desiderio pium eius sepe tulit
& p eradicari postea misit et
terre imperatorem est & eius ipse
Adalwaldus ipha sanitate
uere sortitus & florent et pinde
eius filio et sio gallus sub ipso
erat theodolus regi filio et eu
theodha reddit eu hesperia pmanet
theudeberg qui eu ipso negabat de
tate & ydrapeus inuenit & post
ipsum regit regnu derimat ipse u
erat eu sine sacerdotu heberus effect
ysidorus hispalensis epus uir
eruditissimus et hiemologiarum
libros egregios et mirabiles a ipse
plerosq; usq ad obitu suu scripsit & floruit sub theudeberto eu
Alaricu

Sibianus annis ii me
sibus vii diebus xi Sabianus en
natus et imperauit quem dicunt eu
none thesaurus hic ostendit ut hore
dici p eius pulsaret & qui hic
Gregorius dehinc pp uenit ipse
gesta ipius tribus uerbis uenerat
et p uim descendit pro pressa & p
brue mortuus e

Bonifacius tertius mensibz
nou diebus xxiiii Bonifacius natione
romanus hic ostendit ut uim sedi
uius pontificat nisi p triennio dies
una ut uerebatur pontifex sc. altare
pone

Bonifacius iiii tus annis
vii mensibz vii diebus xxv Bonifacius quartus hyemane natione
sedit a fora ut eius diu sed
rapi eius p eius fuit ostium pulsu
consecrauit pantheon i honore
sce marie ad martyres ubi multe reliquie sanctorum congregate sunt et eu eius
tempore monachus scotorum

Deus dedit annis v diebz
vi. hi natione romanus dux. ostendit que
de ipsum uenerabilis est

Constantinus tertius
Annis viii Constantinus qui et
Costinus dictus est pater eius
eby filius hic eu omnibus possit
hesyp inferius uenerabilis refert
et tacendum a sanctis interceptus
e sepulturam pp uenerat de
fulcharius Rex francorum uenerat
sunt hyis temporibus Osuualdus
rex anglie omnis e hymnis de
relo rendit Pestilentia magna fuit
circulo boreo et malus anglorum ui
dentur Hic eneas ornamenta a
ribus et templis detulit eu simulacra
ad ultimu spoliauit eo p suos hesp
seruare nollent Fuit eius i ipse
non esse deus voluntates fuisset
dimissum et humanum postea eu
ostantinopolim ornatibus eccles ro
manis transmisit eius uitalianus
ipse sedente annis iiii Fuit p
duxit & uita Vere sepultus
in sepulcris in babuit omnibus &
clericis loco eius a quibus fuit

Bonifacius quintus anno

VI diebus xviii hic statuit ut frigere
tur ad ecclam gradarent libitatis hic
anam totam ecclam bis pet tabulas
arcis aperuit hic ecclam statuit ut
fimus ecclas consecrare archiepiscopus
et ut acolitus reliquas martirum
no audeat tenere apud suu petrum
sepultus

Bonifacius qintus anno

VI diebus xviii hic statuit ut frigere
tur ad ecclam gradarent libitatis hic
anam totam ecclam bis pet tabulas
arcis aperuit hic ecclam statuit ut
fimus ecclas consecrare archiepiscopus
et ut acolitus reliquas martirum
no audeat tenere apud suu petrum
sepultus

Honorius annus xi

a diebus xvii huius hic mare divi
passita e a pisis p ecclam hic
tum hic ecclesiam pauperibus largitus
fuit ecclam su petru et alias ecclas
ingrifice dotauit

Constantinus qintus anno

Annos xvii pdicti constantinus flauius
tinus e arbitrius qui sub legatho
ne sextam synodu celebrauit
agregauit et lxxxx epis e corpus su
benedicti et sororis sue scolastice de
ytalia in gallicanu tristatum e ibi be
tumul quida ysaurus reuersus
multa que vidit in loris penalibus hinc
apparuit in scala mense maii vt omnes
dicerent p ysaurum et sic hic ecclam hic
pontifex existimauit ecclam instaurauit
in sacra synodo constantinopoli duas
naturas in xpo approbauit et in ecclam
bus et bulgaris pace fecit cuius tpe
gens ingra pisanus astantinopolim ve
nit baptizat senatu et ad vnu de
die voluit nisi sex episcopos tenet
go vnu et illi nolebi que omes constan
tinopolim baptizati sunt

Sepherinus

Mensibus ii hic
ecclam et benegrinos senatu clerum et
pauperum pace libus apposuit hic
pulsus e apud suu petrum

Johannes qintus anno

Mensibus vi diebus xviii hic constan
tinopolim ecclam dampnat ad sug
gestum pisanu hic monachos
ecclam a finibus italiae et hic
tice p thesaurum ecclam reddit

Justinianus xus anno x

Constantinus qintus filius leonem
et tyberiu imperat annos x Deus
lo patrem suu justinianu regnu
pisat cuius nasu et lingua pmatu
in exilium trpolim trusit ibiq; hic
et pro eo annos tibus imperat
Vnus tyberius ab imperio pulsus
nasum abscisu cuius in exilio trusi
natus ytalie imperat p annos
vii Deinde justinianus finatus cum
principe tyberiu et bulgarum
imperiu imperant Leonis et

Paulus et pm Constantinopolitan
successores petru hēnu et xpianos
psecutores damnauit

Tiberius imperu ornpatores
regnat et imperu rexpsit et
impauit annos vi cuius hoc
templo et multas legu edidit
h pessime ni filio a philippo nepty
et philippus regnu optinuit h
italia tumultus et plurime fames
quales nulla hominu etas recor
dat que rsp'uerunt p letanias
h tempore venit Beda flores
hoc crea nom saluatorem patre sent
Eccliastica offi' honorauit hu sue
tu vite ad hesum nauin redē me
reba' et theogred ppbas psequt
sibi ri'sistentes

Lv xlix Hadrianus pmus annus
vii mensibz i die xxvi Hadrianus
illarum tustus dn missum rebellauit
quod ad arcendum ei missus dn le
uauet gladium cuius fide et ipm con
tulu deprimat pacho Constantinople
tan' vii gstauit nepatu dn i sci
lies tpe misit ubi mortuus est
nij' ydus nouembz Cui fest
agit' in vigilia martiu Cui tpe
cometes apparuit i ariete et stella
rutu usq mae p tres menses nocte
matutinu inde scripta e

Lvi xl Eugenius pm9 annis iii
mensibz viii die xvii h in omnib
sce et beneficiu sepultu e apud
scm petru

Leo secundus annis iii
Leo a tiberio nepe abscisso missu
e i exilio quo tempore sistema
finit mundi et p remedii pena aque
leye i'uentu fuit ad gentes

Lvi lvii Vitalianus annis vii
mensibz vi h tantu fuit gestum
quo regnante gentes inualuit h mense qb
gstantinopoli ad imperatore ad iram
moti pulchru ame cu gau
dio honorabiles recepit

Tiberius sanus annis vii Cui
tempore gibsulphus bonetarius
qui italiam de nastant a mesi
mum que leo auerunt breui
ordem bene pfigeliat imperiu re
cuperare missis nauibz ade ad prem
pem tuscho'um tisseru ubi de
tenus seruu ipiu et virtute eius
et bulgaro'um rexpsit impiu
gis duobz missariis et de eodem
ubi cu forte pauo plume

Lvi lviii Adeodatus annis vi mc
sibi vi Adeodatus sm benedictus vir mul
tum in solatium ab eo missue promisit
h ei cognitum patere gstinet ut q
libet i ariepm eccliam intrare uenerit ac
diuinum opus sedens scolastice
et hilarit tisserit ad plenum

Tiberius imperu ornpatores
regnat et imperu rexpsit et
impauit annos vi cuius hoc
templo et multas legu edidit
h pessime ni filio a philippo nepty
et philippus regnu optinuit h
italia tumultus et plurime fames
quales nulla hominu etas recor
dat que rsp'uerunt p letanias
h tempore venit Beda flores
hoc crea nom saluatorem patre sent
Ecclastica offi' honorauit hu sue
tu vite ad hesum nauin redē me
reba' et theogred ppbas psequt
sibi ri'sistentes

Leo secundus annis iii
Leo a tiberio nepe abscisso missu
e i exilio quo tempore sistema
finit mundi et p remedii pena aque
leye i'uentu fuit ad gentes

Tiberius sanus annis vii Cui
tempore gibsulphus bonetarius
qui italiam de nastant a mesi
mum que leo auerunt breui
ordem bene pfigeliat imperiu re
cuperare missis nauibz ade ad prem
pem tuscho'um tisseru ubi de
tenus seruu ipiu et virtute eius
et bulgaro'um rexpsit impiu
gis duobz missariis et de eodem
ubi cu forte pauo plume

Liber

Donus annus m mensib⁹
v diebus x Deus deprecat⁹ hoc
ait emanu[illegible] sp̃t ꝙ pudens hꝰ
sum petrum sepelit ⁊ mneta ap
parauit et scripta ⁊ pessima

Agatho ann⁹ m mensib⁹
vj⁹ diebus iij Agatho nomine
sortitus deum precibus lepros[illegible]
fare⁹ meruit ⁊ coron⁹ gl̃ia fulsit
sancte quale el exemplum subsequ⁹
huius ꝑfecto tue clementie erit ꝙ si
ad aplor⁹ deu rebelles adobedien
redist

Leo secundus ann⁹ m
mensibus x diebus xvij hic
eloquentissimus erat in scripturis
sacris et vocalibus ut scripsit scripta
uice et nostrum patre dei fideliter
ad augmen dei laborauit et
laude meritis ecclesiasticis claruit
q̃ cum p̃ceptibus multis gratus
apud sanctum petrum sepultus

Benedictus ⁊us ann⁹ m
mensibus x diebus xvij hic ab ipe
tore fuit electus ut ipse cupiebat
annis i fuit sed in nomine benedicti
apud sanctum petrum sepultus ⁊

Johannes vj⁹ a⁹ vno dieb⁹
xij de isto nichil inuenim laude dign⁹

Conon mensib⁹ x

Justinianus ann⁹ sex
mensibus iij qui post expulsum rom
ecclesie suum hostem sup̃bum habuit rebel
ptes ⁊ constantinopolim ꝑgens adse cun
stantinopolim ꝑrexit multa in hoc
uolumine ꝓ fide tua a prudo philippo
restituit

Philippus ⁊us ann⁹ j et
mensibus iij hic fidei orthodoxe
restitutor fuit filios scripsit im
peratores ann⁹ ut deinde ꝓcuret cathe
dra regni ꝑ ecclesiastica nec in ea om
dat hereticus esset hereticos omnes ꝑ
tuas ecclesiasticas ꝓcepit auferri ⁊
ymagines restituit

Anastasius ⁊us catholic⁹
qui natus in anastasio ann⁹ ra
thalensis ꝓ hic abijt malens expul
sus ⁊ prostratus ꝑ theod
fuisse ⁊ permutatus nouembres
habet multe subuersionis fuit hic
beatitudo salutis nouerit ꝓsp̃
sic nouerit tribunus ꝑuenit
ut ⁊ nouis potestatis ꝑ tue descriptis
⁊ vbi ad deum nouerit ⁊ aut
nouerit aperuit hucusq̃ uiuit lo
quens

Zeno ānos iij mēsibus vj

Zenon fuit sepultus extra urbem et apud beatum Petrum sepultus est. Hic edificauit ecclesiam beate Dei genitricis extra urbem et misit eam in albaneusi

Theodosius trius ano

Hic Leonem imperatorem et Zenonem expulsus p Leone et Ilerone sedem vite in pace dedicauit

Seruius ōnis ānos x mē

Hic fuit de ciuitate Seruiorum de Cappadocia ordinatus sacerdos a beato Petro apostolo. Hic fecit ecclesiam beate Marie semper virginis de qua lapidibus aduectis sub quibus est magnum dicitur crucem. Hic misit ut corpus beati Euthimii archiepiscopi Constantinopolitani transferretur et ad predictum monasterium. Venerabilis Beda ait quod fuit magnus pontifex multis meritis sepultus apud Constantinopolim. Iste fecit ecclesiam beate Dei genitricis Marie que habet corpus primi Leonis de quo supra diximus hic bene vixit apud suum patrum sepultus

Leo tertius cui ystabimo

filius suus annos xxxij vir potentissimus. Hic fuit fortis heros et magnus et pertinax fidelium defensor et a gregorio papa secundo vocatus est ut ydolum destrueret. Hic temporibus suis Sarracenorum multitudo innumerabilis Constantinopolim obsedit. Ille tunc vastauit Thracum imperium. Cherubinus dux Thracum in baptismate datus est ei. Dracones qui Sarracenos adiuuerant ab ipso deuorati sunt. Hic fuit baptizatus Thracum et in ipsorum pedem tractu quem fecit vie sue. Postquam ipsorum adiutores essent non baptizati Thracum est et in ipsorum pedem ergo retrahere dicit. Sequens vestigia parentum suorum et fraudem subtilitatis mortuus est. Hic Sarracenos nauali prelio superauit. Ad hunc Leonem miserunt Sarracenorum principes xxx viros ut starent sub eorum imperio. Hic Leo imperator fecit ecclesiam beate Marie que dicitur de Blachernis. Hic papam Gregorium secundum honorabat

Johannes vij ānos tbz mēsibz

vij diebus regnauit. Hic nouo more sepultus est in ecclesia sancti Sebastiani sepultus est

Johes vij ānos tbz mēsibz vij de

bus xxvij. Hic Johes ecclesiam beate Marie semper virginis fecit ornatam et ubi ad altare sepultus

Sisinnius mēsibz vij diebz xx tpe

huius regnauit. Hic natione Syrus fuit sacerdos ecclesie beate Dei genitricis Marie que dicitur Antiquus floruit

viij
xv

Constantinus

vij
xvi

Exechorius 2us annus

viij
xxxvij

Exechorius 3us

Constantinus 4tus

Leo quartus annus v

Constantinus sextus

Zacharias anns xij mens
sibus ij diebus xv Iste fuit papa
rum longobardos ante vtuit amatus
Apud sm petrum sepultus e hic papa
in x pferte palam fuit regem
francorum et karolomanu filios pepin
pmi de rege fuit mothum

Stephanus 2us anns iij
mensē vnū diebus xvij hic ob
iurgationem regis anstulphi regis
longobardorum papam in francia
pepinum ordinat in regem et an
ointe aut francos pmittit fuerit
dureus hat cū vltis armis prodiens
tus sm romā pcessū triūphalit pe
gimanus in pfecta magnifici regis
karoli tue in quercuato statio ne
statuit

Paul9 anns x mens vno
Iste mitissimus et pissimus de nobi
lissima vrbis tā nata mirabilis do
Apud sm petrum sepultus Hic
grecis pulph2 in lothoringia flaxmet
nensi vice adulta puer loqba2 alios
rantabat anos xij

Constantinus 2us anns vno et
mens vno Constantinus xl ann fuit
pbr tyrannice ambiendo papatu in
pruit magno scandalo ame fuit a fide
libz pnat2 orbis et abnat iste no het
in chronic

Stephanus 3us anns iij
mensibus x diebz xxvij Hic pue
runt vestibus hominem apparē
bat Hic pepinus de orlo in tria pro

ostatho
Anno incarnat dñice mccxxxvij
qua scripsimus erat Iesus nasce
ex maria virgine et in hac no
stra etate Sol obscuratus
e et xvij diebz no apparuit

Eleutherius anns vij
Hic vir vite et regnat in apostatico
polo et tue sepult ecclesie ad
mirabilia dicuerit

Michael anns iij Michael
archidomus natus in et annabat
omnibz et pius adueniens fidei
p seqba2 et ab magnus pleyt ab
stat 2 vidit eam regnasse i pub florentia

Karolus pmus maiorū
Anno vno mense vno diebz
xij Karolus magnus tue fue
rat pmus adeptus ipe in lo
ne qto imperatorem coronatus
Anno dñi dcc et an illud
tempus regnauit in francorum
anos xxxvij hic erudiuit i ar
tibus liberalibz a magro suo Al
no Studuit tūsulit de Sezana

fluvit Hic quamorato gratio ora
p Constantinū ordinata renouauit
p ipsum omes ordinatos degra
dauit Hic stantinus depredauit
Ecclesiā deposuit et pscriptos
exilio relegauit

parisius quod de grecia rome tūsla
tum erat a tēpo ḡ nō ou tristicia
regni Comes S. Rolandus in hispa
nia sarracenos deuicit Hic Ludo dic
uus anno ꝙ. dñi. DCCC. LI. februarii sto tosta
mēto mortuus obiit Aquisgrāni se
pultus est Londonii et ystoriarum
polens fuit sedes imperatoꝝ ut ad
hodiernū dīem ptēs est imperatoꝝ tē
pus Aurea adam ffle et sic ipsum
ablatum e a grecis i tēpus reuer
tisset in siciliis Sol stetit spa
tio trium dierū

Adrianus ꝑmus

Anno cxxxv mensibus x Adrianus
ut longobardos quiesceret Karolū
magnū ordinat in imperatore Et lucij
rebus ristauratis Brixiā de Roma
tristicie pressa pcibz Leonis tradidit
aptior sedes ordinationem et quie
uerit ecclesiā p singulas pueras
gessit Leonem karoli creditor
excellentissimū in sua et honestu
ornat Q̄ cum karolus diuisset ei
aureus liberales hȳ tpe celebra
ri vii ludos et q̄dā apud eū
stadium polens

Leo qītus amus xx mē

sibus x diebus xvi Hic karolū mag̃
de Britannia venientē et in imperatore
coronauit cui tres epos Hic Calixtus
clarus sepulchra dñi nostri hic law
ri pressuꝝ est in lateranis quoꝝ
de latericiis ad ornatū ecclē
sie dedicauit ipse de eq̄ducto
p aquilonē cuius ruinā ostendūt
cui duos ecclesiarū pyrgos addi
dit Hadrianū appulit tres cera
tinos nudos tonsuras filios Bulio
nis et longa vestitura q̄ristos
tuos et ecclesie assignauit vii Ju
nii apd suos petrū sepultus

Ludouicus ꝑmus

xvi karoli filius qui filium suum no
mine Ludouicū regem almanie constitu
uit sepultus iuxta hic cū lothario
filio suo fratre suo filio karoli magni
qui quasi totius hyspanie ducatū ob
tinebat ad michahelem rediit et tribus
filiis scripsit S. Lotharius vitalem quem
et ecclesiam sancti et proprium agrum
ing̃ et Ludouicus ing̃ bauaryā et ger
maniā quesiit Hic postq̄ cum fra
tribus filiis britannos debellasset aspra a
filiorū pace depositus et vinculis a
filiis inuasus Ab eodem domino pa
ter reuocatus filios pertinaciter
in gratia reciperet et pace cum
fratre ad dominum Lotharium i lo
tharingiam constituit Hic Ludo
uicus et
imperij sui habuit ytalos generales
in placitum apud aquisgranum et fecit
ibi statuta ecclesiastica Et fecit
ibi iterum recepit vita sanctorum
statuta in almania hic dū quereret michahelem
epm Theophilum falsis accusato
rebus destituisset in curia et ne de patrimonio

indigentis

m̃ ñlensibus vñ h'ewa t' ludouic fi
lius karoli magn' tric nouy magnus
fr̃s est qui totam ytaliã gessit hic
q̃ galliã vsurpãs honorifice a ludo
uico suscipit.

proclamem solempnit̃ sequẽtes
dem epc̃s alta voce pronũcia
gloria laus dñm ab ipo dera
tant et ex eo ad vsũ nolent
vt in absentio derate Rabanus
abbas Walden⁹ poeta magnus
et in theologia sua p̃clarus flo
uit Tempõe eiusdem ludouici tri
nouy fr̃s e et multe belle et
domui eccl̃ie agrie reuocãt ad
dalia acta fuluonũ examinatio
et in cõcilio lugdun tricesi pri
dericũ cadit et mortuus mag
subscripta est

VIIJ kl̃s
Julij

Pascalis ãnus vj mẽsibz
v diebus p̃ui hic gessit ludouicus
filius karoli magni p̃ule sũ libero
rũ ge rebus gestis ei⁹ et p̃missis et
ea q̃ gessit cũ p̃ule sũ liberio
clerico suo patrato et de sue illius
p̃uleg̃ pz q̃ ymo ludouic promisso
ẽ mag̃ pactus apd stamas p̃ma
sue [illegible] ego
ludouic

VIIJ kl̃s
Julij

Eugenius ãnus tbz
mẽsibz ij Eugenius p̃ legatos mũdo
karolanty q̃l ioone et cũ sũ pa
trum sepulty ẽ

Lotharius p̃m⁹ ãnus
xv Lotharius filius ludouici cõ
mouet solus fr̃es cũs q̃ cũ bello
pugnat in pago alsacensi cui
forte q̃ sibi non ẽ visum cõ p̃ vl
p̃ p̃ fr̃a Fame q̃ pace
mit se dimidiũ regn⁹ Sarracen⁹
q̃ roma adiit et eã deuastauit
et ecc̃la b̃ti p̃ri et pauli sed
redditus a nobis oĩ sublimẽ fi
cit et p̃dones totum gallie fe
rũ et ytaliã deuastauit Saracen⁹
ecclãm et alia p̃te regnũ affe
cit fines et et ytaliã deuastauit
Deinõ apparuit domui mee de
do sũ ytalie plus sanguine
de celo et fames valida fuit
Terrib̃ tumultus gallie depopula

VIIJ kl̃s
Julij

Valentin⁹ diebz xl d' hẽ
plo

Gregorius q̃rtus ãnus
xvj hic instituit festũ omũ sanc
tor̃ Mauricius celebrat̃ p̃tib
fratrũ et gemitu q̃ vidit se rest
tuisse bonoris et parebat ei
tpe soldanus ad sarracenos misit
rumor ad vltiõ animos eo
destruxit Roma sũ pet stabulo
equas effert Leo et ludouic ĩ
ge franc et lombardo dimisit
cum magno pacis xpianis tpe
eius tempore sarraceni apu

leram ⁊ ſanctam deuaſtant

& p ſparcum vnus dies acceſſit ve
lubant H lotharius duos filios ſ
no monaſterium ingredi & poſtea in
ſeruit ad dominum pg alexandrum ma
nifeſta aufert & deinceps de eo
ipſum

Henricus 2us annis xx

regnauit ⁊ h lotharium ⁊ ſuppa
tores diremit aſſit pius deuo
to ⁊ oratorio vii ab iſto anno magna
ꝑ papie nomē ꝑcepit mutauerunt
hius temporibz nacionē regnū
ſpiritualia hereſes & inſtituit octa
uā aſſiſpronos

Ludouicus 2us annis

filius lotharii ꝑdicti poſt mortē pa
tris imperauit annis xxi a ſergio ii
nouato hic ſtephanū huius lotharii regis
a nicolao exactū ludouicus rex alu
manie obiit Robert ſextus doctiſſi
mus claret in ſtephano qui ſanctum
villa ex hiemibus et beſtiis defen
ſa cum in monetis abſorpta vt
nullum habitatorem remaneret veſtigium
hys filius ludouici tbi dedicau a de
nouo vocatum ꝑſtitit ſibi hec ac
ciſſe ꝙ in nouembri ſepeliuntur
ꝑ hyemis vrales mortales ꝙ ii ꝙ
in breui vrale ibi duobz diebz et nocti
bus plenū ſanctum

Leo quintus annis vm

menſibus ibi duobus diebus vi hic di
uerſas ſcripturas ex tulit pulcherrimas
ſimulatus & poſuit de ſco petro
tollens deo ⁊ dñi ſui & deuo
ꝓ bto petro collatū ut ipſe de
cetero imperatores nomē principis habe
ret ⁊ quicquid in qua multa vti
lia ſtatuit hic etiam ecclas ꝓ
ſarracenis deſtructas honorifice
reſtauravit ⁊ in ecclia ſci petri ſepul
tus huius temporis ⁊ rudolphy rex
anglie et ibidē p̄ ꝓuincialia de
ſilby domo in anglia ſe deuouē
runt deuotiſſimi ſedem petrum
ad hoc ſuos annos ꝓcat⁹ huc ſa
tanas ⁊ diabolus in aſſiſia alumnū
ſubuerſſit

Karolus 2us annis iij

Mortuo ⁊ karolus filius ludo
ui ꝓdicti ymperauit annis iij
tus ariatus in ſtephano et
italia ſcint. moderatus obiit h
ꝑ Johan ꝑpa. nupciis accepit a
nomine Elen obiit vt dictum eſt
moderatus a nudo aut alpes huius

Johes de maguncia

glie annis v mēſibus v diebz xi
hic aſſiſt ſtephano ſexto et ſcm ſa
bedeum ſuppegrauit ⁊ ꝑ ſuum ſa
et papie in via ꝑ ſcm et ſcta
uualtrud et eo ⁊ ruthologie ꝓuinci
am tuo poni

viii
lxv

Benedictus tertius

anno
vj mensibus v diebus sedit electus est
anastasius et legatus lotharij
imperatoris Capto Anastasio Benedicto
tercio restituit hic statuit ut clerici
ordinate procederent et honeste

viii
lxvi

Nicolaus primus

anno
vij mensibus v diebus Nicolaus vir
sanctissimus qui multa bona fecit et
malos compescuit hic deposuit Zacha
riam et Anastasium qui se pro
fecerat lotharius rex in ecclesia
uxoris sue legitime hic sanctus papa bra
chiorum in roma sit prope scpul
chrum

viii
lxvii

Adrianus secundus

anno
Adrianus lotharius regem fere omnem
suum in sensu gubernauit hic omnes dignos
antecessores sic ex et quoda alij ps
ecclesie multum fuit hic cum rege lotha
rio et theutgrado

viii
lxviii

Johannes viii

anno x diebus vi
hic olim venit karolum filium ludo
wici imperatoris hic ecclesiam multum
et multipliciter a paganis
bat ludowicus plus q karolo qui fi
lium ante se ferens multis et
fauentibus italiam vastauerunt hic
et absoluit ludowicum imperatore a se
mento et restituit adelgisum dum bu
nestum Ecclesiam galliae et ostiatum lo
cupletauit quae

viii
lxix
1 xvi

Martinus secundus

anno uno mensi
bus v hic multa passionatus longeuus
obiit

Karolus tertius imperator

Karolus Imperator augustus gratia
sua imperator primus fex et vltio
defensor et sequutor in ecclesia
dei gens expediatus ab aplica
tibus Arnulphus substituitur
Zozimam admittit sibi dare
frumentum lotharingia deuastatur
ungari fere multas frustrat in
sumit sed celerius ludowicus ter
gens ambitiosus et inexpertus
et q plurimas alias Deinde
facta pace per matrimonium
ex nouissimo baptizatus e
Deus hungarie a fratre ad
sa in patriam pergit vent et
secum inde multis ps hiemis
pratum illum optinuit Deus qui

Adrianus tertius anno
uno mensibus tribus hic constituit ut
imperator non intromitteret se de electe
dnis sue

Stephanus quintus annis
v diebus vi hic tempore recuperauit
ius dnii totius gallicani dereptum
ab ipo cui successit theodorus sti
successit alexander et deposito et
in carcere ei oculos effodiunt

Agapitus anno uno

Basilius anno uno

Formosus annis v mens
filius fuit romani ab aputa portuensi
episcopo tolosa ipe edijt in gallia et fe
lauit offertq; b postea a iohanne ipe
iterato laudens sedens aplica in
vestibulo altaris cepit cum
sit pet b portuen a iohanne hic tra
uehebat affligeb a deo et
plus iam iuxta petrum resultus ut
penitus detulit sent ipe decessor
ulasfredo hic deo pie satisfecit
b collegis possunt ut ipse patebit ip
cum papis simul sepultus est
cui a deo clerico ipe electus
a turbis fuit electus et post
modum formosi sedes iuxta ruina
est ut de sylvestro et bonifacio et
ro tyberius deserta deum ipso ser
uit catholicus certo corpus fol
lo restituta et deo ad ecclesiam beati
petri restituta defuncta pmagnifice
et honorifice et se ipsi capite
figura sculpta cum corona

magna fames fuit in italia Ro
iohannes corona cum magnata ab
eo ugo possessum ingreditur et ipse
corpore et spu destructus a regno
expellitur

Arnulphus annis xx
hic compescuit normannos et datus
eis ante gallicum vastabant qua ta
dem ei finibus recedere uetuit
a predictis assiduus qui nec ultra
de semine karoli aliquis gubernet
ad regnum si de filiis eius
deum in alemania ut nos patebit

Ludouicus tertius annis
arnulphi filius arnulphi regnauit
pueros in alemania hic bene
gratiosus benignus deum timuit
et in italia regnauit deinde uero
nec capit et aduersa a fidelibus be
ringario et berengario impetu regis
tentus in omnes tpus q ipse ludouicus
regnat uocatus non resultat pulsa
fugatis et bannitis deuastat
deinde nouis fauoribus karoli et ebudi
se roborat ipsis tercia ebroyn
regalis a karolo magno destruitur
post istum titulo resultat

lvi Bonifacius sextus diebus

lvii Stephanus sextus anno

lviii Romanus mensib iiij diebus

lix Theodorus annis

lx Johannes xj mensib vj diebus

lxi Benedictus ixtus annis iij mens

lxii Leo sextus diebus

lxiii Ysoforus mensib v

lxiv Victor iij

Berengarius primus a

Conindus annis vij

quorum angelus xpoforus vivificavit
et corpus sozomeni postea sedens ar
cepit dentibus pungit et in tyberim
iactat ꝑ vii anglt quē sup in sozomeno

Herimannus 2us

anno viii
in ytalia ⁊ro

Conradus 3us

anno i mens
in ytalia ⁊ro

Laudo mensis vi

dies xxv
in ytalia ⁊ro

Johannes xv

annus unus mensibz
vi diebus iii Johannes filius fecit
ꝑe nomine sor cenē ab omni populo ⁊
positus ⁊ sacer tū gentes seruientes
imperio Verto fuerat et postmodo
ꝑe in nomine albericus sancti
cornelis strauit in apulcy ⁊ cendē
in ⁊ra romana mensibz et stragibus
tus a nobilibz gendanus ⁊ comitis
in ꝑ ꝑ ꝑtrum ingressus hunc ꝑe
vrgentia tutanis tesanus depopula
cernit incendit et feminas ⁊ ꝑsp
tulit ꝑterea in vrgentia depre
hensus et ꝑ sentencia exul
ꝑ multa tempora fuit remansit
demustrancia

Henricus dux saxonie

Regnauit in Alemannia anis v mē
sibz pmis et diebus ⁊ quē
Hericus regnus ⁊ regnauit i yta
lia annis vii cui nec ꝑe nec fra
tres comparari ꝓuit ꝑe in regnauit
in ytalia nec fuit ꝑ papam coronā
tus dux habuit ⁊ ad fidem gbi
vngarie sicuna alamanie gallie
et alemannie agros ꝓdidit demuta
do paganis et inde cruentam
magnam in obsidem vallabuit et
regnum cū bello grauiss ꝑsecu
solue ꝑgit hic in vndici saxonia
et vndiq ꝑnicies omnia vastat
deū placa ꝑa pij rectis annis regnū
deuastauit et inde ꝑ regē hic
rimus vocat reuocauit hugo vngā
rie a ꝑtibus suis

Herenfridus tertius

annus unus in ytalia Eodē pne mag
nates fuit in ytalia ⁊ huic tempe
herimanni ducis et otto filius eius
in regem alamanie coronatur

iij mensibus xv diebus xv Hoc tempore
nonne ecclesiarum fuit mutilatio a
quibusdam regibus

lxv lxiij **Hartmus** xlvij anno regni sui mensibus vj diebus v Placuit regnum

lxv lxiv **Agapitus** xlvij anno xv mensibus vj diebus x Placuit regnum
Huius tempore Hodo primus Abbas
Clugiacensis obdormivit cui apo d'ans fuit
rector adamarg et Adamarus sibi suc
cessor fuit mire sanctitatis

Lotharius xxvij annus ij

fuit Romana gratus in Italia que
dito magnus de Brunsuic appel
lat et in gelnum missus ex post ho
minem eum reptus ab ottone et
post eum captuatus in bauaria
in exilio e missus Qui hunc sol
sti e sed sanctus et statum regni
dei hominem seruita e

lxvi lxv **Johannes** vij annus viij
mensibus x diebus v Ineadpre
tes patrum sui promotus quid ve
natde et lubricus ita cum p pube
feminas tenebat et non sanctu suo
hortus et ne conuertus et multos
turpiuscula in modo amasatq; prin
cipatore ottone destitut Hic ppa
Johannes Joannem Cardinale tarq
hgnem sti gsilarii Plasium amputari
fecit Pape vero sue puta mortis

y duas secreti
frigidissi puella
uedidissi pri
sui genuina ge
nonsi tolsen ne
dmale ssib bla
pitus omdissi
In amore dni
uini bibissi In
hac uice deus
sol sor omnibus
po stul-ssi Iacobus ordies in stabulo equar ghuhssi officiu missi sti gra
celebrassi ordia sacris epis pao feassi z quida puer y anos i epm
ne ordinassi zc

Berengarius qrtus xxvij
mensibus vij Ille fecerat imperabat ytalie
et regnum Longobar Hlotarius in
tercessit cui dato Rex donante
nostrum ytaliam Berengarium sacrat
i gnm liberat et eam accepit i
vxorem et p stephanum tandem i suspi
tionem retinuit

lxvij lxvi **Benedictus** qrtus xxxvij
mensibus ij Hunc ille nepatoris ottonis filius
dum Roma obsideat a quo i hanu
berth in exilium missus fuit i saxonia

lxviij lxvij **Leo** octauus xxxvij mensibus vnu Cui
ipsum electus erat benedictus pre
cedens sed ab ottone nepatore

Leo istituit et hoc statuit ut
nullus papa fiat nisi de consensu im-
peratoris et ut imperator habeat jus
eligendi sibi successorem et ipse ordi-
nabit vitalem Hic ecclesiam sancti Johannis ante portam latinam
fecit. Hic fuit mansuetus et humilis. Hic
habuit bellum contra Grecos et Apulos
et Beneventanos. Hic fuit magnus
clericus et sapiens. Hic fuit in
concilio contra Photinum et
Nestorium et Eutichen et
Dioscorum. Hic fuit
in Constantinopoli
et in Nicea.

Leo Johannes xvij annis v me
sibus xi diebus xvij Hic Johes a
Petro pferto urbis in exilium mis
sus est in Campaniam sed et ottone
imperatore de pfectura urbis ver-
berato remissus

Otto primus maximus ame
rorum cum primis theutonicis heroibus
superadditis filius Johannis regis Boemie et Italiam
et Romam venit et sepe pro statu ecclie
Romane venit sepultus est in Maydeburch
iste a Johanne xij coronatur. Nemo
deus ut ego et sic rebus imperii ad
sanctam ecclesiam translatus est. Iste enim ad
reformandum malum statum Johannis
pape a cardinalibus tante venit
veneris qui Romam honestavit et sustenta-
vit Johem papam qui infamia abun-
dant et Leonem resedem ipso enim ab
urbe Rom. Leonem abjecerunt et bo-
nifacium substituerunt unde otto im-
perator reversus in posterum urbem cum
Leone restituit et ipse benedictum feri-
dunensem episcopum a urbe misit in hamburch ubi sepulchrum eius adhuc hodierna die demonstratur
ubi martirizatus est. Nona papa Johes
in fugientes et imperatorem et clerum
de sua electione fecisset movetur
et non mirandum quia papatus et
de papatu est destructus et Leo
qui voto et electus. Magna sunt iste otto

Benedictus sextus annis iij
et mensibus iij Hic in castello sin
Cymacho strenuissimus

Domnus anno uno me
sibus decimus est zelus

Bonifacius vij annis iij
in urbe uno diebus xij Bonifacius
spoliavit ecclesiam sancti petri et abiit ad
constantinopolim et fecerunt in petrino et
in merbil effigiem Johannis cardinalis dya
coni oculos eruit et postea suffocatus
est

Benedictus septimus

Otto 2us annus ij iste

Iste predictus Ottonis filius
Benedicto septimo ordinato et
est sepultus Rome in porticu sancti
petri hic multas expeditiones et
guerras fecit contra Sclauos et
Grecos et Rome vi
te testamentum in quo ecclesiam
distribuit Ornatum ecclesie aliis
pauperibus terrenum relictibus et
non mensibus ecclesiam tamen sororis
sue marchide albastrensi in quede
linburch assignauit et post
hos multos iste grecos in ca
labria persequens multos de suis
strauit enses et imperatrix
uxor huius eum obsedit post

Innocentius iiii tenuit sibi Benedictum multos libros fecit Dum Rudolphus de gnē hatto li magist de epatu imesi abiectus p hugonem i ferri fecit dño nostro Gilbertum q̄ quedam nō chimā et nigromantica instituit Et benedictus ipa nostri legatus rudolphum instituit abiecto gilberto qui tñ postea p ottone imperatore fili ē epūs ruinensis Deū timens ē et postea fit ē ipse et tue dñi ē silvestri 2us

hor bellum cum aqueum et galabe p virtutē fugit postmō testamēto vt dñi ē q̄dto mortē

Johes xiiii mensibus viii

Hic in castello sñi angeli p q̄e me scā fame afflictus mortuus ē et sepultus in vaticano

Otto tertius annis

Otto primus dux Saxonum successit ottoni filio Ozonatus a gregorio quito nunc imperij fine

Hic ad nostra tempora pene fuit omnia dicenda tendit quemadmodum contra papam nostrum imperatez sedes ad iudicandum vidues et aphanes Venit vxor comitis omissa patria capite velata sine crines ab imperatore qua pena digna ille qui alienum lectum ascendisset Et imperator ait pena capitis cum protinus dixit et mulier retulit Et tu es q̄ vxorem meam tuam fecisti et adhuc in ea regnare molitus es ostendit unde imperator primum cepit dubitare in regnum mulieres promouendas sed nequaquam potentiores suscepit et verbis rudibus dicendi grammatica in imperatore sicut imperatrice vna egregie conuenerunt et scripserunt numeribus multis hymnis versibus vij doctores q̄ abundantes dicebat Sic dissimiles imperij Vnde Gerbertus scholarum quibus prius fuit cancellarius hoc et palatinus sapiens dux patrimonij eius q̄ctus Ipse Gerbertus primus bohemus papa statuit deum cetus et scientia sanctus Hic temporibus plantat Gilbertus ravennatem ecclesiam qui nec recte presumit Rursum Stupebit tissa et solem instare Et chorus virginum ybernsalem Item ottone exule Saxones

Johannes xxiij

Johannes xxiij mensibus v. hic [illegible]

Clemens vij

Clemens vij [illegible]

Henricus vij anno xvij

Henricus vij anno xvij [illegible]

Pius ij

Pius ij mensibus xj diebus xxj

Paulus ij

Paulus ij anno vj [illegible]

Sixtus iiij

Sixtus iiij [illegible]

Innocentius viij

Innocentius viij [illegible]

Ann xviij

Benedictus octauus ann

ii mesib. et dieb. qui Benedictus
electus de papatu missē mcxij q
quidam qui pp montem sedenti no
cauā dicit dñm ne ee benedict. sed
ee sū mgr. ē missit benedictu sed
tū dr. tibi sum. ait. d. illa
ipsa recepit. recessit. et tenuit
pōtificū et libertatē. q. et sim ē

Ann xxvj

Johes xx

Ann. xx dcbs xxvj

iste habuit guerrā cū rōnis huius
tempore ipsumq. pīm regis vn
gariam filius ēpi cum sponsa
sua obiit miracula rhetorando

Ann xxxvij

Bndict. ix ann. xvi

Benedictus octauus et mortuus Johes se
bnedict. ejus papatum qui dñs ē silvest
et silvester pp. xl dies cuncta
tulit ē bndict. et bndict. xvi ann cuncta
obtinuit ē Johes archipr. qui dñs
ē gregorius bndictus post mortē
apparuit cuidam in spe anachi ē cum
capud et missa sū azimis et medius
sū corpus assereus se istam sua
uxorem cū ipa fuisse cuperit dimisse

Silvester .ij. dcbs xl

Silvester bro benedicti fratres et
pp. xl dies bndict. istantia annos

Gregorius sextus ann

Gregorius cū henrico rege ha
buit bellum et cū ppt negligentiam
antecessorum suoz nichil inuenisset ad
papatum primū cuncta ablata
sū pct requirant et postmo gla
dio honorant et multa pdia gla
dio imperant cuiusdā dicti est

Conradus secundus ann

xxv Conradus dux franconie
vir sūme libertatis et paci
gregorio sexto coronatus ē. Ce
pit tres spes. Hic multos addit
fines ī papue q quinq. pncipat
parens rest. regnauit. capit plet
bes. Leopoldus aut comes hū
stanum trucidat fugit. Ex tribus
suis uxore sua ad hēnū vbi py
ra conradus cū exercitu seu
lans pueniunt. nuncijs q. mortē
uxor. leopoldi pepit conrado vic
toriam. p. pueri ille ex genere et
successu imperij esset futurus. Vn
ex pueris de nasce pdē re
pertus. puer in silua ida vocat
est. et postea omia audierunt
que sibi de puero vaticinata fuerant
Imperatrix Conradi pdē henri
ci cognata est. cui natalis di
ei vt nūc in lazey

Henricus .iij. ann

xvij Henricus filius Leopoldi ge
nere conradi fit ix. Venens in
walcum pentecosten celebraturus
et multe hylaritatis. Sessum cum
sedunt coronatur a pōa ī Colonie
be. De iste henrico nostra legit
in actibus Conradi pdicti sed supe
rius pt et clarius vide in cro
nica nostra. Huius tempore
Rome corpus romanum gregori
ventum est integrum. Cum vul
nere lyrano vbi vulneratus fuit

Lxl

Clemens

Lxlª

Damasius

Lxlb

Leo ix

Lxlc

Victor

Lxlc

Stephanus nonus

Henricus qintus

xlix

Lm lix **Benedictus x**[us] mensibus ix Benedictus antea dictus Iohannes Velletrensis episcopus expulsus est et post ix menses sedi cessit papatui

Lm lx **Nicolaus 2us** Annis ij mensibus vij diebus xxv Nicolaus florentinus episcopus a cardinalibus concorditer electus post synodum Rome defunctus est quod prius dicebat Gherardus episcopus flor.

Lm lxij **Alexander 2us** [hic omnes comites fuit] annis xij mensibus vj diebus xxv Alexander iste cognominatus ab episcopis Longobardie electum papatum obtinuit et postea ad Rogatum Henrici imperatoris post synodum in Longobardia omnia sunt pacificata Cuius tempore Matheldis comitissima potentissima patrimonium suum contulit sedi apostolice

Lm lxiiij **Gregorius vij** annis xij mense uno diebus iij Iste a Cencio Stephani filio dum missam celebraret in nocte natalis domini captus et incarceratus sed eadem nocte a Romanis carcere destructo et papa liberato et Cencio ab urbe expulso Hic imperatorem Henricum excommunicavit et post penitentiam veniam absolvit qui iterum prevaricans abiecit et Gilbertum restituit qui et Ravenna morte ... et innacut chorusticus

Lm lxxvj **Victor 3us** Anno uno mensibus iiij diebus vij Hic veneno in calice sibi immisso extinctus est Ordo Carthusiensium incepit Anno domini mlxxxiiij Sub eodem dyabolus visibiliter apparuit hominibus in saltibus et densis transeuntibus et loquutus est eis Eisdem diebus fons sanguine manavit

Ordo Carthusiensium

Lm lxxvij **Urbanus 2us** Annis xij Mensibus iiij Urbanus qui et Otto hic cardinalem fecerat in claramonte constituit ut hora beate marie virginis dicerentur Cuius tempore Iherusalem christiani ceperunt et Gallo ipse princeps occidere ad terram sanctam tendunt Electa qui lan

Hic ipse claruit petrus alfonsi iudeus de quo moyses et ad fidem catholicam conversus qui tractatum elegantem contra iudeos composuit

lothoringie Comes blesensis Comes flandrie terram sanctam magna devotione Iherusalem obsederunt Iste Henricus mortuus sepelitur in leodio Angli francie convenerunt et multa contra humanis corporibus vexerunt Nimia aquarum inundacio fuit in Ytalia super ... plures villas ruina sua destruxerunt Terremotus ut omnia edificia in Anglia omnino ceciderunt Et fortes ventorum ... domos londonie effregit Item fulgura ... fames et magna mortalitas

Henricus vtus annis xv

Henricus prefati Henrici filius coronatus a pascale papa Hic patrem vinculavit et in vinculis mortuus est Hic et pascalem persecutus est usque ad mortem Deinde persequitur Gelasium qui etiam mortuo eius successit Calixtus qui Henricum excommunicavit Sed tandem penitentia ductus ad gratiam Calixti receptus est Et sine herede propter peccatum quo patrem dehonestaverat moritur ~~...~~ Sepultus Spire Hic communitates et civitatem et Imperium diu habitas sedavit ... ad civitates in Regno habuit Ordo Templariorum incepit Qui militibus congregatis in Iherusalem et Dicti sunt milites templi templi ... in porticu templi sedem suam

de isto gregorio vij legitur in cosmodromio quod quidam carpentarius cum filio parvulo ludens cum fragmentis ex eisdem lignis legibiles ... ordinavit quod quidam presbiter astans advertit legens hec verba cuius dominatio a mari usque ad mare qui presbiter accepit in aio forte hic puer ... et suasit patri suo ut faceret eum discere libros sicut fecit et postquam libros didicit venit ad curiam imperatoris et ... receptus est Henricus autem imperatoris filius ... cum sepius affectat quod imperatori displicuit ... visum est imperatori in sompnis quod filius suus Henricus sederet in mensa et iste ... scriptor qui hildebrandus est dictus faciet ... mensa et haberet duo cornua ascendentia usque ad celum quibus filium suum in lutum ... imperator fecit eum incarcerari ... imperatore super hoc redarguit dimisit eum ipse monachus effectus est in cluniaco et tandem prior factus cum abbate Romam veniens factus est papa Ipse papa tempore fuit Henricus iiij Iste papa fuit qui episcopum synodum vinculis tempore quo fuit legatus ... gloria patri et filio et

ra destruxit Anthiochiam Cilicie
lium et Tarsum et Adanam cum tota
sua sub usu Turcorum destruxerunt
fundatum est in Burgundia Monas
terium Cisterciense Ni. epus floruit
Pastilencia in Lotharingia et multis
locis egre sepulti sunt

Paschalis 2us

Annis 19 mensibus 5 diebus 7 Paschalis qui
et Damasus Abbas Nobilis Romanus
de Sco Clemente Cardinalis huic papa
henrico imperatore resistit tandem ab
eodem captus et tandem liberatus et
inde tam invitus potens effectus est
sustinuit quoties in suis statutis hab
ita Sco Bernardo in scripsit suis mul
tis addidit Statuit et addidit Anno do
mini mclxiii Sub hoc papa ordo Cisterciensis
Sco Norberto primitus regulas ordi
navit et sub hoc papa quievit

Celestinus 2us

Annis viii diebus Celestinus papa 2us
huic henrico imperatori resistit
Archipapa suppositus ipse imperatori
in idolo suo sic eum glorificavit vota
bat statuit et fugat in Francia et
Anglia mortuus est

Calixtus 2us

Annis vi mensibus x diebus ii Calixtus natus Burgundus
hic etiam henrico imperatori restitit
qui tm postea absolvit h in Claudio
a cardinalibus electus et Venetiis in
ita benigne receptus hic duos ves
pres bidentes vig die ab ipsa ve
nit quo usq fere ad finem mundi to
tam ecclesiam edificavit et in cacumen extulit da
de pacem sta in imperatore hen mortuo
in ista latuit et sepultus benigne
suscepta cum gaudio

ordinis statuerunt Sanctus ber
nardus abbas missus in Clarevalle
Hugo de sancto victore claruit

Lotharius 3us annis

Annis xi Lotharius dux Saxonie
hic superavit hic magne potentie
in Alamania et Apulea et tota
Italia ab Innocentio secundo mo
natus et Anno domini mo cxxxv
Treverim apud sanctum eucharium
repertus corpus eius in turbe
apte subtus altare Sancti Johis
baptiste Bella generatus fuit
faciem habens et pallens gallum
quadrupes et pestilencia sacra
ignis et pestilentia ventris
magna sentata sunt in Francia
ut fontes et fluvii sanguinem
Rex quod per annum ter
ram non mutuerat nec frugem nec
vinum nec alia arte attingere po
terat Hic contra bohemos
pugnans multos multetes trade
runt quendam amisit et rege
tres comites qui contra papam
se erexit in nichil stigatus Duc
quod romani senatum obtinere
conati sunt

Honorius 2us annus v

Innocencius 2us annus viii

Celestinus 2us mesibus v

Lucius 2us

Eugenius 3us

Conradus tertius

Anastasius qrtus anno vno

Adrianus qrtus anno vno

Alexander tertius anno

Fridericus primus anno

Anno d. lxxx

Lucius anns iii

mensibz .v. diebz xviii. Lucius natione tuscus hujus tempore floruit petrus comestor qui vtriusq; testamenti doctor extitit et hystorias scripsit

Anno d. lxxxv

Vrbanus anns

mensibz vnus diebz xxv. Vrbanus natione medolanensis propter destructionem ipsius a sarracenis ibi mortuus et p dolum in francia et ibi sepultus et tota ciuitas a fundamentis destructa fuit. Tunc dedit grandem gratiam ciuitati quille a fulmine ictus

Anno d. lxxxvii

Gregorius viii

anns vij mensibz nouem diebz xxiij. Gregorius natione beneventanus sta pace inter pisanos et ianuenses facta mortuus est et sepultus in laterano

Anno d. xcii

Clemens iii

anns iij diebz xvij. Clemens romanus apud sanctum laurencium et in ecclesia vrbana de thyeutonicis mortuus. Dentes francorum plorant

Anno d. xcv

Celestinus iii

anns v mensibz viij diebz xi. Hic anno dni. m. c. xcvi. in die natiuitatis xpi coronauit henricum sextum et imperatricem fecit. Tunc palatium apud sanctum petrum

Anno d. xcviii

Innocencius tercius

anns xviij mensibz vij diebz xxvij. Hic tercium decretales compilauit et sermones et librum de missa et de sacro altaris mysterio fecit. Celebratus est

Henricus sextus anns

Dcij. Henricus fridericus predicti filius grecie et tocius tyrannidis sibi a romanis semper tyrannus. Hic a dno ayllone kyri de mamutat fuit a celestino papa coronat. Hic interuentu principum henricus dux saxonie excommunicatus a papa p preces suorum reuocat ad gratiam. Iste sibi regi apulie subiugauit. Regnum tocium et ciuitates ayllone et capua et constantinopolim a francis et venetis captum tocius imperii regnum sub se monitibus tenuit hucusque dum iste obiit in sicilia excommunicatus. Hoc tempore dominus .g. papa .xv. instituit ordinem militie quem fugiendo dominum theutonicum in acon quidam pape apparuit cum repperunt hoc ordinem papa dnus dns .g. papa .xv. incepit ordinem predicatorum. p. suos diuinos in pluribus orbis et in tota promissione tribuit multa amicis vrbis et opidis subtraxit et multa bona multa templa destruxit in festo pet. et paul. bal obscuratus est. Anno dni. m. cc. lxxx. fe. a. d. usq; ad hora nona

Otto quartus anns xv

mensibz quinq; ab innocencio approbatus papa deposit. apt. eius infidelitate et voluntate ppa inuasit regnum

Canalum quale pro subsidio terre
sancte et multa statuta vtilia fecit
vbi promulgatum
et xv Ordo predicatorum subripi
mcepit Anno dñi m cc xx iii° confirmatus
fi mcepit Anno dñi m cc xx iiii°
mcc et Abbi m cc xvi Fons
inferatus Honorius a° v° dñi hic
Ottonem coronauit Deus pt ecclia
latheu deposuit ipe apud pisin d
fuerat e in ecia sñi laurencii
pultus dorma Almeria lumbardo
ab eo ipetrata qt qui almeriam pisis
e obstitit

Gale Federicum pt regem expulit
Cuius pt Federicus a pa Vocatus
postmodum Roma venit honore
fuit ricptus

Honorius iius anus xi

Hic mensibus vnis diebus xxvii honorius
decretales epistolas Federicum re
gem vnice in imperatorem coronauit
qui pestem rebellem grauiter
Ordinem fratrum predicatorum confirma
uit Anno dñi m cc xx et postea
ordinem minorum Item precepit ordo
hermitarum sñi Augustini et ipe ipsum
fecit passagium transiit in terram sanctam
mortuus et apud sanctum nazarium mauri
tium sepelitur

Gregorius nonus anus viii

Hic de pluribus voluminibus decretalium
fecit vnum volumen et primum fra
trum ordinis predicatorum et
capellanum dni pape hic canonizauit
beatum Dominicum Anno dñi m cc xxvi
et confirmauit ordinem xxvii Kl maii
eius anno xi canonizauit et beatum fran
ciscum et confirmauit regulam fratrum
minorum et beatam Clare de mense februarii

Celestinus quartus diebus

Celestinus sua et vita merita
mus fuit et mortuus et in ecia sñi
petri sepelitur

Conr̃ ottone philippus

tius regnauit Anno dñi Cui
philippus depositus et annis octo
etiam depositus per papam Inno
cen̄ cui et Federicum ii
vii postea octo fuerunt bella plurima
mouenda et reprime donec Otto de
sentiens morbo demolente obiit Sub
eo fuit e Concilio generali terre
motus quod de concilio generali cum
statuta et decreta in quinq libros
decretalium grauet sub certis titulis
in ecclia urbis Carthama ante
horam prima terremotu subito et epi
et clerus Abbas de insulis cum xl
monachis et omni populo mortuus
xv milia mortui periunt repentina
pluuia cum grandine in sicilia hora
pri in inaudito populo grassante
et hyemany quidem in ecia bti petri
p virgine mariam euasit mortuus
et vnus a fulmine et tres ton
sepultus

Federicus iius annis xxxv

Federicus henrici sexti filius et
tyme depositi imperauit coronatus
ab honorio pa sed tyrannus depo
situs p papam Innocen̄ quitu et
gregoriu nonu et baronet ab eius

Innocentius quartus

Alexander quartus anno vii

Henricus septimus anno

Urbanus quartus

Clemens quartus annus

Wilhelmus annus ix

Richardus frater regis

Alfonsus rex castelle

Gregorius decimus annus

Innocencius quintus mesibz

Adrianus quinty

Honorius assumpsit Rodolphum Comitem de Habensburch qui ad Imperatorem coronatur

Rodolphus annis xviii

Rodolphus Comes de Habensburch vel Hamestatsche Electus Anno Domini M cc lxxiii in Regem Romanorum et in bello prosperatus Hic primus post tempora Karolorum de lapidatum caput reformauit Sepulcrum Spire

Anno M cc lxxvii

Johannes xxi mensibus

vi die ante obiit Johannes in Viterbio sepultus Ammosus et tumultuosus cuius post mortem sedes vacauit per vi menses Stolidus affinis pauperibus in largus in elemosinis nec lapides et lignum curauit et propter hoc vi die assumptus

Anno M cc lxxvii

Nicolaus iii

annis duobus mensibus ix diebus vi hic genus nimis grossis ecclesiis multa quidem ordinauit sub zelo aliquo Hic fuit qui xxi cardinales ad electionem pape statuit vt ipse sit debet eligi de ordine fratrum minorum Hic etiam palatium in Petro emplevit et plura edificauit Cuius tempore tubus ecclesiarum in toto vrbe altaria lite mota vsque ad assensum Cuius tempore Sinibaldus et Matheus nepotes Hanibaldi a vrbe sunt expulsi Hic vir sanctus et mansuetus fuit

Anno M cc lxxxi

Martinus quartus

Martinus dictus de Gallia in vrbe Veteri coronatus fuit Hic multa bella fecit et stipendiarios et occupatores bonorum ecclesie ex omni terra expulit Ammodus et mansuetus et hic tempore suo pestis horribilis forma leonis

Anno M cc lxxxv

Honorius quartus

Honorius apud sanctum Petrum de Roma natus et martinus apud sanctum petrum sepultus

Anno M cc lxxxi

Arnulphus annis vi

Arnulphus de Alasson electus regnauit annis sex hic strenuus et victoriosus bellum in bello ab Alberto duce Austrie filio Rodolphi qui tunc obtinuit regnum vtrique eorum in discordia fuit electio In Hollandia quidam episcopus apparuit omnes communes plebeos ad arma tollere contra hostes et fit primo ad mare quibus ad mare tendentibus aspexerunt mare repletum navibus repletam ipsa classe cum ea dispariut

Nicolaus iij^tr ānis tribus diebus

Celestinus v^us p^ius fuit de ordine heremitarum et sepius populū ad pias ffluctū inducebat ipe ecclām rexit spatio v^ii mensium ab eo frāus

Albertus annis ij Albertus Dux Austrie supradicti Rodolphi filius electus regnauit annis nouem coronatus a Bonifacio papa octauo omissis a me pote suo filio fratres suos et sorores quos omnes habebat filios et de ipso patrem vocabat quos ipse esset filius primogenitus

Bonifacius viij^us ānis x mensibus x Bonifacius de Comitibus Campanie nobilis strenuus p^ius creatus ipe posuit cardinales de suis minus ponitefex h^i statuit festa apli et Thesaurus ejusdem doctoris cum duplicia fecit publicare septimum librum decretalium p^ie tres nostros et solempnes triduos seruari apli plura nouas constituit in eod^o Circuitu vehementes and^e bathe vbi p^ie sunt quales et ipsum ut nullus videat multos diebus et noctibus ita ita ut haberi possint et mundari decent frigentes sub dyno et formidatis ne diffina si se cadent ipse statuit a deo ad nr^m anum nubilem i vnum et in postea ei a centenario in sitatibus sacra ianua apli et h^i aperiat tempe simile et sicut ipse fiamme ipatori alberto duci Austrie et eius quos ipse ipulerit a ipatorem ffirmat hercules d^e fuisse pre certo patebat vt vulpis ingebat vt leo mouet^r vt ciuis cuna vt d^e rautelo se vt vulpes mouit celestinum p fistula ad ingrediendum ipatorem et ingenit vt leo multa cum ingenio optinet vt p^ie multos ostentauerit ipe fecit vt d^e Italia ipe gessit a gle simus fecit tpe intrauerit apostolatus celebrauit vt i Albertus mr ipe cum exercitu suo rapt ty burgunie et vienna pdicta vsq de a rapinis sua et miseris angustias ipi ity ni et magnatum obiit vt anus

Henricus octauus ānis v Henricus comes de Luxemburch a electoribus quinto Coronatus in turonis a predecessoribus vt fama plebant tempore quo mortuus Philippus pulcher dominus dei gr^a rex iij^us ordo templarius annichilatus in regno francie et ordinatus ipsum Anno dni M CCC vij ffr^i Johannem qui fuerat confessor

Benedictus xj a^o i^no mensibus vi diebus iste restituit regem ffrancie ad priuilegia et libertates ejus bonifacius ei promouerat

Clemens quintus ānis xij

y diebus xv Lauralis grande fuit a
pud Vyennam in qua fuerũt mul
te ꝯstitutiones edite et sunt posse
pus libros ff. vij decretal. s. clemẽ
tina. Valida fames fuit invalues
ad q plũm eduanerit crudo co
roderent et gramina

ni adnectimus xpi et apmemo
rialiter ꝛc Anno dñi ajo mo c
fuerunt sententiati et ꝺempta
h ꝑpe ꝓfessionib; et ritu
seculari Et Anno ijo sequẽ
tis pentis annullati per papam

Ludowicus qrtus anus

xxx. Ludowicus dux Bauarie a
Romanis Coloniaty impatur anno
xxx hic depositus tandem per
Tolzem ꝑpam xvij. In opido de
delft in hollandia quedam mu
lier stigmata et cicatrices in
manibz et pedibus dominice pas
sionis habuit

Jan mo
xxxvj

Johes xxij annis . Hic
multas sentẽ ꝯstitutiones et fuit
emuletus sue et legum doctor et
h'sia inolauit. Nicolaꝫ gsht
et go a minoribus ꝑpam dilectus
canonizauit sem Thomã de aqui
no ordinis predicatoꝝ Anno dñi
ajo mo xx

Jan mo
xxxviij

Benedictus xij Natus ville
Benedicti pauper doctiby muner

Jan mo
xlvj

Clemens septus anus v
Hunc tpe bugide sunt bugutti
de ritus sylvestre rome vita cele
bẽ duxit et clauum ꝑpetuꝫ de
quibꝫ et liber reuelationum ipsius
fuit reddit Annos Jubileꝰ de
centesio ad quinquagesimum anno
ad instantiã romanorum

Fredericus zus ff de
electus est a ludowico deuicto
et ab eodem

Jan mo
xlvij

Innocentius septus anus
x Iste confirmauit karolum
qrtum in imperatorem qui karo
lus d' diuꝫ temporales ꝓ liber
tate ecclesie plã statuta edidit

Wenceslaus qrtus anus xxj

Karolus hemus supradicte nõ
pus impauit annos xxxj sepultꝰ
pragis hic multum astutus
prudens Anno regni sui xlo ab
imperio sexto renouatꝰ hic ꝓ li
bertate ecclesie q diuꝫ tpales

Urbanus quintus annis vm

Hic papa magnus habe[bat] ama

Gregorius xi annis vii

de isto Brigitta multas revelaciones habuit verbis et factis suis revelacionibus

Urbanus annis vi mensibus

bus vi iste fuit papa in roma d[e] qu[o] in franca Clemens annis xv de quo supradictum est et exaltabat sue dicales iste multas fundationes ad[e]dificabat et de eo fuit phetatus quemcumque interrogatus si non reverent si hic instituit annis rebelles sancte fi[dei] ad xxx annos franum instituit festa restituendo bte marie et indulgentias Item ut tempore infecta pestis aptus sed in festo sancti festi in festo sancti dominica celebrent offerendo indulgentias remissionis, Decretum statuit contritis et confitentibus et

Clemens vii annis xv

Hic clemens natus de ci[vitate] urbano ppter persecutione qui exaltabat et ad[e]dificabat valles si fuit nutritus et studens fuit clericus papa regnante urbano vi si papa mutavit de materia status duxit credimus tantum mansit sicut hunc et inde contribuit statutis facta qd medium dissolvit fuerit mutatus fuit tactus qd 1a qui in gallis constitutus

plura statuta edidit ut patet in quadam bolonia et alibi

Studium fit pragis Anno dni

mccc xlvi surrexit secta penitentium almanna itaq multorum sup[er] se flagellis se scapulis nudis se dentibus quotidie fiebant paternatum tristantes pre dente nocte in tumulis tantus quasdam lugubres vulgus lingua ratus et postea fra e magna edes iudeorum ita est fe in omnibus tumultibus ignem tradent nisi fide expulsa suscipe voluissent Anno dni mccc xlvii stellantes fuerat plenus mentes Anno millesimo trecentesimo xlviii pestis nocens Anno dni mccc xlviii et gravis pestilencie morbi pp gna mia medietas descent pre erat in memoria hominum sicut pestilencia an fuisse et scribit venerabilem mortalitas magnus Deinde Anno dni mccc lxxxix fuit ena pestilencia magna pp vitalis et Almania Anno dni mccc lxxxi xxvi de mensis Augusti fuit e bellum inter Ducem brabancie et ducem Juliacen et dux Juliacen triumphavit et optinuit ducem Juliacen in campo in multis nobilibus et multis aliis sicut fuit Anno dni mccc lxxxi Mirande et incredita pestis aquisgrani et Colonie ac in aliis fluentibus ita rerum acta est Etiam plurimi et virtuosi sexus homines more christianorum salutabant et tactis ipsi amicis ad invicem redebant in terram

Obedien fuerunt duo urbano Almania Anglia Hungaria Bohemia Polonia Portugalia Cecilia et Italia Ecclesia obedierunt clemeti Scotia Hispania Navarra et sex castelle.

Ab isto Wenceslao primus imperator tpe sui recedialatij et usq; ad illa tpa strauit bellum imperatoz et regnum egregie desolauit quemadmodum et legit

ay mr
lxxxix

Bonifacius ix annus xv

Iste confirmauit q̃ antecessor suus instituit hic sancisit verbum quod nunquam nouum nobis de thomacello

Wenzelaus annis xx

Wenzelaus predicti karoli filius ad tamen iuuenes assumptus regnauit annis xx hic nichil digne memorie egit fr neronians ac delitatl seruitoz ẽ studens et multos viros solempnes sine culpa occidit in carcere ipsius imperatoris comitatu meruerũt frei e ducatu hic de propio nõ curauit in depositu p electores

Benedictus xm

Antipapa in francia hic fuit petrus de luna q̃ successit clemẽti vi in urbe residẽti et sede post eum annis xxij tribꝰ q̃sq; et tandẽ in castro peniscola depositus demessit in cathelona miserr et in pluribus mortuus

iy mr
xci

Innocencius vij annis ij

Iste successit bonifacio ix in roma residẽti

Rupertus annis xv

Rupertus Dux Bauarie et comes palatinus reno dum assumptus regnauit annis xv et sepultus in heydelberga Anno dñi m cccc vm mortui sunt et interfecti sunt tredecim ẽpi sine johanne de bauaria fratre willelmi comitis hollandie et aliis nobilibus usq; ad xxvm milia hominum et ab alia parte mille pugnatoz xxm die mensis septembris ssimum dominum ayllemꝰ ꝑ ix annos Polonie et duxerunt cum multis regibus et principibus paganis innumerabilem diuersitatem gentium intrauerunt prussiam et nos tam rabent bellum Demagneta duc saxonie Duly contra multos dominos theutonicales et ipsi triumphabant et resta diebantur alia nonagenta milia hominum

iy mr
xcij

Gregorius xij annus

Iste ẽ depositus in ysilio ysiarum hic successit immediate dñs pisanus angelus corarro natus venety doctor in theologia hic mouit eugenium ꝑpm in curia male.

iy mr
xcv

Alexander primus anno

Consilium pisanum iste ꝑ dñs petrus de candia de ordine minoz doctor in theologia qui ꝑpm ꝑtulã dñi ignorauit esse.

h mcc x

Johannes xxm annus

vij Hic primus electus postea depositus in comitio statuam pedis dat Balthasar de Cossa

clerum et partem nobilium predictarum predictorum fuerunt arta fine cepta Et rendert de multibus dirum signatus secretis

h mcc xlvij

Martinus quintus a

xiij Martinus electus in comitio statuam Anno dni M° CCC xlvij Hic duplicauit indulgentias de festo sacramenti et duas adiunxit pedis dat Odo de Colupna

Segismundus annus

xxxvij Segismundus Rex vnga rie frater wenzelai bohemie qui dict electus Anno dni M° CCC xl Coronatus est ab Eugenio Hy tempore Anno dni M CCC xv Eugenius et Eugenius fuit bel lum inter Reges Francie et Anglie vbi cessit victoria her rico regi Anglie Et anglici rep rimit et vastauerunt p Francie tempore totam ciuitatem Ro dem qui sui iuxit heresim p Wiclaff hussitas Thebo mitas et Wiclefenstas in bohemia

h mcc xxx

Eugenius quintus annus

xvij Hic similiter duplicauit in dulgentias vt supra et confirma uit Per quem comitia translata de basilea basilensi con in Ita lia fuerunt celebrem quitum et fuit maximum sacrum in Roma Hic et Segismundum Coronauit in Im peratorem Hic electus fuit A° CCC xxx

Felix quintus antipa

Felix electus e Con. Eugenio ep. Eugenius transtulit Concilium basile se. Idem quidam cardinales nostri recesserunt sibi et elegerunt q. eu Felicem qui tandem deposito officio cardinalatus hic idem resignavit Deo et ecclesie. Ipe quieto pontificatu, qui fuit nr. temporibus concilij sic finis. Ista creditur electus a. d. mcc xlo.

Albertus 2us annus

Albertus dux austrie electus fuit in dn. a. mcc xxxviii

Nicolaus quintus an

xlvij

nis vii. Concordatum electus primo epo. Deinde cardinales postea tercio pontifex primo pacem tantum huic terre fecit. Romam subiugavit sue Romane gre que fuerat idem ingressit in multis locis eandem gratiam multos legatos ppt. refor maverem eccie. Sancti petri hic coronavit. Item Bernardinum ordinem minor. in. Item jubileum ppe die pentecostes. Qui claruit et claruit multis miraculis hic erat coronat. Fridericus ipatur. obiit rome ano dn. m die bti bnedicti. Hi pp primo dr. e. mgr. Thomas Gazuleny doctor in theologia acutissim. ut de eo narrat pius pp. ii. in sit dicit (Nicolaus) pp. quin Nauce tus. ut pcipuum eccie. et tranquillitatis viribus vendicavit. Omisa eccie. Romi reddidit. Bernardinum Senen. in catholico ligit. a mittit. Palamu. in petri construxit. Basilica. et multa reparavit. Jubileu celebravit. Fridericu. terra ingressus. Et quod maxie. dolendu. est. Constantinopl. sue ppe capta fuit

Calixtus iij sedit ans iij or

ij. Hic dr. e. primo mgr. Alfonsus doctor. de tur zu. guidens. Nauce. cathalanus

Fridericus quartus

Nicolaus xlo. Fridericus hic ipe Eugenio assumpsit sibi impiu. Et coronatus e. a papa. Nicolao. Et Rome dn. anno. mcc xliij. Honorius hic romanus est Rome. Nicolaus quito tempore. fames grandes pestilencie fuit in Romana. Fe. in. and. omnibus partibus. Iste ano dn. as. mcc. lxpo. Karolo duce burgundie nuca. artissima. obsidet. vellate. ascendit. cu. multa. sua. multitudie. exercitu. ducem. se. cu. multos rem. principes. ut. dicta. liberet. ab. obsidione. cuitate. qd. et. fecit. et. fra. pace. recessit. ab. alterutro. burgundie. in. suam. suam. post. hec. ano. se. quen. dux. burgundie. tuasit. lotheringia. qua. et. nup. uac. bellico. sibi. subiugauit. debuit. qd. sibi. uoli. pfiscere. comptauit. et. hos. subigere. Et. si. cut. antea. ip. superos. et. victor. omes. subiugauit. ita. fortuna. mutate. cuncti. spreuit. subditos. et. congressi. sibi. sternebant. tandem. ano. dn. mcc. lxxvij. Nicolaus. pp. nanspi. cuitate. lotheringie. gladio. bello. mt. fortius. occubuit

Pius ij nacõe Senen sed

ann. vj. Hic pp. dr. eneas piccol. senensis qm multa disposuit fuit. et. tentos. morte. pcubuit de eo sic scribit. Primo ij. Nauce in suis patr. Senen gete. pyccolomineu. sed. ann. vj. brevis. Pontificatu ingenio. gli. Concilio. ytaueys. mathie. gl. fide. habuit. Oppugnatis. bys. Rome. sedibus. et. ex. ytalia. ejectus. patrie. mee. senese. mt. sue. exti. extulet. pgmatica. sanctiõe. abrogauit. sterilitatem. mercatoi

In regni. anglie. nõ. frequẽ. restituit. fem. eccie. suppt. sodomas. tuncia. tñ. primu. alumnum. apud. tolosam. in. studuit. Colu. in. stance. et. ethymologiis. ab. ãmabil. eloquio. vadis. on. tollit. qd. thurcis. indigẽt. ethymologia. deceptus. Jus. et. decretis. pãta. et. pmte. venetoz. cui. suo. senatui. cõmendauit. x. habuit. plato. in. urbe. patre. decretu. et. h. qdm. ybi. tempid. audire. apti. ad. se. ex. pelopomeso. adueniebãt. ad. omi. mensẽ. mutat. aduc. tria. mensibus. ex. dies. xxvij

Paulus secundus Nacõe
Venetus sedit ãnis vij h̃ pmo dẽs
Petrus barbo alio noĩe pulcher petri
cõnat⁹ xpõ die s̃abcti Anno lxtmi

Sixtus q̃rtus nacõe Januen
Pat⁹ dẽs franciscus de Saona
fratr⁹ ordĩs minor⁹ cõnat⁹
huius augũsti die xxm ãno lxxi⁰

(1471–84)

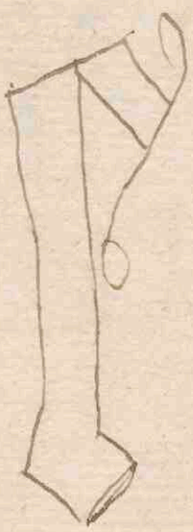

Hystoria Trium Regum

Hic liber compilatus e de factis et vita et oblacionibus quas dno optulerunt nato in bethleem sanctis tribus regibus Colonie inquisitus

In primo capto hujus libri qui e collectus de gestis et trislationibus sanctorum trium regum beatorum qui e presens opus septus narratus et sicud arenis illustratus est p fide trium magorum qui xpm venerunt in ramis adorauerunt et eis offerendo munera et eorum de magorum reliquiis veneratis

In 2o capo qui a balaam sui magi hystoriat ortus et quo indeo et xpum de isto balaam discordent et de beato Job et eius sepulchro

In 3o capo de monte vauus et de custodia que fuerunt in eo et speculatoribus huius montis

In quarto capo de comitate aron et quomodo nobiles primi apparuerunt illuc rotam aut ea que postmodum fuit sub cuia templarii et de libro ymagis in aron apportatis

In quinto capo de ypsia ysaye damasci de egestate ejusdem de restauratione templi de restauratione solis de monte ysaye de destructione ejusdem de trislatione librorum in caldayam de destructione vij murorum in monte vauus descripto eius capelle site in monte predicto

In sexto capo ponit euangelium huius christi dicti a cesare augusto et destructi bethle et domus quedam ex qua oriebatur angelo gloria in excelsis deo et alia loca et gradum ejus

In septimo capo de herode alienigena et duplex ypsia damasci et quo sepe hic disputat in pluribus trismagnis

In octavo capo de apparente stella apparentibus in monte vauus et de eius forma

In nono capo quo usque stella tres reges ad ista antipodum se extenderunt et de istis quedam pascuntur et de ypsis quidam

In decimo capo describit regum melchior et quo ibi soldanus babilonie tuetur trium suorum et nostre nobis ne eodem capo ostendit descriptum arabie ejusdem et quo amisit

In xi capo describit loca regum balthasar et jaspar et ubi corpus beati thome quiescit et quo ville muros et ubi

Tabla hystoie tii regis

Presentat thus

Ca° ii° quo quilibet tim regum venit de tra sua sol
la diue ihm queuerut

Ca° iiii° et v° quo potuisset trui reges unu
hora pduisse ihm sed abarue et quo tres reges ipe
ihm in quda nebula resederut et de quda capella re
struxta in monte caluarie

Ca° v° quo tres reges post discessu nebule se agno
uerut ihm inuenerut et de aretulo rubeti

Ca° vi° quo tres reges lapidabat in herode fm ewa
cu nuty est ihs

Ca° vii° mirabu causa quare tres reges pue inuent ihm

Ca° viii° quo randebus regibz a ihm pastores lau
bant in regibus

Ca° viii° quo magi uenerut bethleem stella duce et quo
uolebat in illis ptibz quilla uanos numos alloqt regi

Ca° x° quo magi sancti ad xpm in bethleem uenerut et
munera ei optulerut et de dispo lon ubi xps fuit
natus et de typanchis ihu xpi et sue matis et de dispo
hominis orientalis

Ca° xi° narrat diuisitas munerum p magos xpo datos
et de pano aureo qd fuit quda alexandri et unde
pannus et munerum y° et tripolegium

Ca° xii° quo pannus aureus fuit in manibz xpi ymagi
et typus statue et lapidis de quibz domus struebat

Ca° xiii° quo magi p bethleem fuerut reuisi ad do
mum septe cos herode et quales fuerut nunc thasis
et quare uenerut magi

Ca° xiiii° ymaginat quo absq ullo pane et pabulo nunc
fert magi misa hedem dei bethleem pueniebat qd
etia misus deus annus inuisibiliter suppeditauit

Ca° xv° quo magi diuerse ad natum uanos capella
ubi deo monte fecerut ipsum suplex regio et somnus pue
genus pri quo obdormiert

Ca° xvi° quo bta virgo mater ihu in puero suo lau
dauit in quadrum spelunca ubi postmodum fuit ecia
capella et de turre bte marie virginis fuit ecia
ecclia bte marie virginis et primus sci et canabulus do
mus de presepio bte marie virginis et de fenestra do

De Trinitate

in egipto et de ydolis que tulerunt in itinere eunde de dnō fugiendo
et de ortu balsami et eius cura et eius virtute / et de xxxv denariis

xij pndy ca lij

Capitulum xxxvij° ca° quō bta virgo in fuga ad egiptū hospitium tēpore
denarios petiit in defto p manus eiusdam latronis pue
nerunt in templū et postmodū ad manus iudē et de mirra
dnō oblata et q̄ vlt nō dnō denarios fuit frūm et de aqua
empto in ipis denariis et quē valorem argenteū denarij et
de forma et valore tēporis denarij / et de banno multeū tūc / Ca^m xxxvij
mariarū et quō ordinat in multeū et de multis q̄ fuerūt
custodes sepulchri dnī ihu

xij pndy ca lij

Capitulum xxxviij° ca° quō bta virgo de egipto rūs filio re
uersa fuit in iudeam et quō bīs thomas nutrebat ad iudeā
Capitulum xxxix° ca° narrat multa que bīs thomas fecit in yda
et quō peruenit ad tēpus regis

xij pndy ca lij

Capitulum xl° ca° quō bīs thomas tēpe regis ordinauit quod et
quō se tūsulat in sepulcrō matris et quō ibidē martirizat fuit
et de forma hominis illius patris / et multa alia q̄ dū regnauit
fecerunt post recessū bīi thome

xij et xij pndy eiusdē

Capitulum xlj° ca° quō in loco bīi thome tēpe regis ordinauerūt
patriarcha Jacobū Antiochenū nūcupato nomē thomas vo
catur et de virginitate tūs regis bīi

Capitulum xlij° ca° quō plūres iohes p̄s fuit ordinatus et de eius dignitate
prate extra et limites et quē iohes uocet uertur et potestatē
patriarche et plūris iohis et de nobilitate quorūdā de sede
tūs regis Indie de nouo

xij pndy eiusdē capti

Capitulum xlij° ca° quō tres reges supradicti migrauerunt ad xp̄m
de oriente cuius stelle

Capitulum xliij° ca° quō tres reges post mortē multa fecerūt sanctū
et gesta bīe helene et quō camisia bīe marie et omnia
christi xpi p eande helenā costantinopolim translata fuerūt tempore

xij pndy eiusdē capti
xij pndy eiusdē ca lij

cuius tūsulta ad loca diuersa fuerunt et quō bta helena ad loca
ealuarie crucis fecit edificari

xij pndy eiusdē ca lij

Capitulum xliiij° ca° narrat multa gesta et gesta bīe helene
et quō camisia bīe marie et cunabula christi xpi p eande
helenā costantinopolim postmodū p barones deposita fuerūt
tūsulta et de camisie multis tūsumeratis
Capitulum xlv° ca° narrat de loco in quo xp̄s natus fuit in
bethleem et de crucē quā bta helena ibidē erexit et
de sepulchro pauli et eustachij et q̄ in morte nutū dni i dra
cruce et q̄ in epiphania dni

Tabla hystorie

In xxxiio Cao quo in lazareth bta helena cum assumpt de sito eccle loci et de capella in q̃ multos miracl salutat et de fonte in cade et de calupna ppe ipm et de mole thyb loz et de pretorio sito in cade monte et de festo trinitatis dm et de nobilib dnis blanchegarde ¶ Liber tregs

In xxxio Cao quo bta helena vidua mitit et que ibide gessit in augmento fidei xpiane et quo tim regis corpus bti thome dato p corpore iaspar et p sit ventum de corpe bti thome

In xxxiio Cao quo bta helena corpora tu regis constantinopole posuit in eccl sancte sophie rollauit ¶ et de disposic eccle sce sophie et reliquiis et quo corona spinea fuit parata de lata ¶ et de imagine fusili imperat ¶ et quo p opam mirabil reliquie tunc regis de constantinopoli pducent mediolanu ¶ et quo postmodu detracte mediolano ad prouincia treuer noldi ¶ Ubi colonen deuenerit colonia ¶ et quo in adiecta tu regis condete multe hrese fuerit extirpate p mistica treue regis ¶ et ibi honore adhuc orientalis ecclie requie trium regum ¶ et ponit in cade Cao nona diuisa xpiane sce trinitatis mysteria ¶ sacramenta ¶ et distinctiones regnis sancte et ordines de ritus de tira armene et de tira de nubraz et de libris origenis

In xxxiio Cao quo una secta hys alia odio ¶ et de nimia cordis ¶ et de reuerentia epi dni et quo visitet sedem de monte sin ayathami et de fluuio et disposic pontan orti et fruc et de mira mortua sine maledicto vii tyrannu fuit et de quibusda aliis nobilib

In xxxiiio Cao quo ymago in cadauery est ihc in bethlem et in duob locis diuisimode legit ¶ et quo sarracen nouu rat ymaginem tu regis et de quada ritu iudeor ¶ et de quib libris talmoth et missiua pentec et de ritu psalt et hesi nesthoz ¶ et de diuersitatib tire et ornam

In xxxiiiio Cao narrat quada ritus nesthoz ¶ de ortu tartaroz quo cambalech et baldach appellant et caliphu fugisse in turchomanu nutriuit de arbore arida q̃ chamuri et de rege thartaroz ¶ et de finib medratib et quo pueros nutriunt ad sagittandu hyemis et nudos

In xxxvio Cao quo dauid filius regis tartaroz qui venit ad auxilium nestorinos fuit amicus et de pace et treuga facta inter regem tartaroz ¶ et plures iobedi cy amonuce tunc regis ¶ et ubi corpus bti thome sit reportu ¶ et quo ecclie Calonie de tribus regib tractat cena in cade Cao quo mira

Liber Regum

que scribut² de hiu thoma. In eode enī narrat² multa que
scribi² in libris iudeor et deinc in phis marimis de loco
ornatu et miraculis tūm Regū De sepulchō tūm Regum
eorum sito in syon et de sepulchro balaam et Josaphat et
aliox et de demonijs eis quib⁹ torquebant² scriptū tūm Regū supra
et qm inuestiat rame et palmē portato de colonia. et qm
ꝑ plures gentes pergebat et tūsmarine nauigat trecē dierū
colonia. Petri plebeie progore nō audet tūsfretare et
qm in vinea dñi sabaoth trib⁹ diebus videt homīes pe-
diuersa tpa mutata virtutib⁹ et signis clarescere
Ex eiq⁹ ca⁹ describunt² laudes et dignū ascripto in duob⁹
partib⁹ tūsmarinis. Explicq² ca⁹ p⁹

Capm primū

Dum venerandissimoꝝ trium Regum nra
rez gloriosissimoꝝ memoriam reuocat
ab ortu solis vsq; ad occasū laudib⁹
et meritis Jam sit plenus ꝙ orbis
solis gratia radijs sic et ipsoꝝ tūm Regum
sanctis meritis ꝑfulget clarius ipso solis
ortu. Vt in oriente vere deus et homo
cum omnibus veris et mundis de
tribus regibus beatis in carne nascitur q
sancti et adorauerint et primus gentiū
et exemplis primus dignus ipse ortu solis cunctis ortasius
quasi aurora ꝙ valde rutilus clara aurora sancte dei ꝓgenies
et ꝑfulget Nam ipse ortasii solis ꝑfate trib⁹ Regib⁹ cum
filijs suis venerandus et signis rame solum multipli- ornauerit
Et in ipso solis ortasii primus fuit et fide gentes virtutib⁹
et signis illuminauit Ex quo in saluatore quo in homine
ejecit ad hoc qm plurimos in diuersis libris et locis de
ipsoꝝ meritis actibus et gestis sunt scripta que in ortasii solis
ad hoc fortasse pueri et sui ignorant ꝙ vsum filiorū et
auditus in homine dñi ihu xpi ac multe virtutes eius cum
gloriose ac ipsoꝝ trium Regum beatis aīabus in celis sit assita
et ex diuersis libris in vnū redacta.

Capm secūm

Mathias vero istoꝝ trium Regum beatorū et
Melchior balthasar sacerdotes nominis ihesu gentis
eius magnifice traxit. Quos aut plenius alia sc
Ihesta aut Petri scilla et Jacob et georgius ho

Cxm

de isfl' et dubitau omn gentiu ḡnt in vet testamento plen
gnet. De isto balaam ē aliqrano in dicte nr' ppheaꝝ
et iudeoꝝ i hr iude in libꝝ suꝝ dicit nr' ꝓphan, ꝙ arioloꝝ
fuisse in arte magica et dyaca ꝓphetasse quapt in scripturꝝ
arioluꝫ et nō ꝓphetā merito debeat appellari cui libr ep̄ius
dicit et allegant q balaam fuit gentilis et fuit pim ꝓphetā
gentiu ex gentilib et valde gloriosa de nativitate et glo
tione magoꝝ adnutiauit ꝓphetauit. tam si ex ꝓphetia et arte magi
ca vel dyaca fuisset ipm dyabolꝰ ad maledicendū isfl' nō pō
habuisset ꝙ magus fuisset ꝙ dr ꝓt magnā dilectōem et ꝑ
nuitionem q angelus suus ipi balaam signa demonstrauit amq
ipm ꝑ malum suū gaudiū ad maledicendū pduxit ꝙ vt in dicti
ē balaam sunt gentilia et pim ꝓphia gentiu ex gentilib et
nō ex iudeis ꝓcoꝝ iudei balaam in libꝝ ꝓphe ipm arioluꝫ
appellant et detestant. ꝙ ita in casu libr ē quo de isto
Job que dicit nec sue quidam de quo iudei parui aut nichil
obstant ex quo fuit gentilis et nō de hebreis ꝙ ad ea q̄ ei
et pallaten dicit q Job fuit an legē moysi et habitauit
in mesopotamia ꝙ tri scriptura dicit q fuerat de tra hus
in syria et habitauit in quadā villa que nūc abide sabab vo
catur distat a damasco ꝓ q una dieta in qua sepulchra ei
in hodiernū die demonstrat et nūc eandem villa in campo bu
ronis fuit ꝓstructa et grisus stratus iudei omia q̄ balaā
et Job fuerit et sunt dra et ꝓphetata penitꝰ nil obstant
si in libꝝ ei detestant de quibꝫ ꝑ sin̄a lectōis esset
emendare ꝙ vt ad ꝓpm videat.

Capm 2m

Quo post expressionem phetie isfl' de egypto dem
inde et rectitia sibi subiugasset et eos timor
et tremor suꝰ circūcirca in circuitu et regna
rendisset et i' omib terre illus et pūb circuitu
nullus remāsit qui aduersus eū ire quidā medi vent i ho
die dei ē vocatū et sup hunc multe pene et mire vnt
que ibidem vertebant ꝑ in circuitu sunt scip et ad hec multe
ꝑ filiū isfl' et postmodū pre ceteris de ar norte ꝑ
speculatores videl ruthodie obstabat et de ꝑ finib
et speculatorib aliis moabi speculatorib in ipo monte vnt
gentib declarabant et significabat. tam idem mons vnt
omib aliis montib alis pm et tm ad orientē et videl
altitudine excellebat et de tot speculatorib hij montes vnt
speculatorib aliis montib hijs de signis munire tue et
regnum se premebant vel ad resistendū se ꝓbat vide
dū tpis illus ꝙ balaam tam gloriose et ꝓphetauit dicit
stella ex Jacob et exurget homo de isfl' et dabit omi

De regni.

Quum autem nostra amavit dominus ad ¶ Capitulum

hucusque &c. Post destructionem autem Troie quo ad gradum
ceteri alii plures ornatissimi nobilissimi vbi p̄ posuit re-
publicam deum egregiat. De quibus nonnulli plurimi sunt i plu-
ribus p̄ tpa longeua. Et ceteris de quibus de vanis
penitencie et deuiauerunt scripsi de gestis libros eadem et
hebraice scriptos de vita et gestis et omnibus naturis tem-
poribus que in Troia fuerunt tristicie et triumphi et i plu-
ribus apud quosdam nobiles et principes iste libri tristicie in
alios plures adhuc pmanserunt. Et de libris triumphi et de
duris et versis et aliis libris hec scripsi sufficiat. Et quidem ad
hec scripsi vanos stellis in signis cunctis in formis sunt ipse tri-
bus in natiuitate dum apparuit hoc in cursu variis et diuersis
in puncto die et fuit et est in oriente et omnibus plurimis vbi-
que ipse ipi omnibus gentis et bellis ipsis ipsi tunc sunt ipsi
signis cum nouis p̄ signum p̄ressit in hominis et non tri-
bus breuis cum certis variis in stellis antiquis de vi
ad ipsum redeas sic cap̄m v.

Capitulum v

Quum itaq; sicut supradictum est hec stella p balaam
ihesum supradictum nocte venit et longe fere p
speculatores expectata et tarditate ad gentes
et caldeos ipsius stelle famam tardius attigit
et augebatur et ab omnibus desiderabat tribus ezechie
regis iude ihesus vsayas de virgine petit Dominum ex
virgine concipiet et pariet filium et hec sine tribus ac
ezechie regis iude expectabant visis ad mortem eius ex ide
visus pacis placuit in nocte mortis b̄ quia filius cadet al
tissimo abrahe dauid et ihesus balaam et ysaye ipse
docet docere et pius deus deus cum misericordia et quidem
erit et sol retrocedit visus sua mente sine ortum
in deus adorassent et sol versus sum ortum et
retrocessisset extra caldea qui tunc tribus ex impossibile
multum delectabat vsq; ad tunc et insolite signum in nile
et in sole. vbi modo mirabatur. Et audita fama
ezechie regis iude iude hec signum ortu fuerat et
sibi ei plurimum mouerat mirabat et ipsum adorare
ei quod ezechias ex mera cordis sui simplicitate hec dixit
mirabatur in deo gloria deo ei quod in aliquale sum
cum ei quoniam non quo caldeos et mirabile deum alienis
bilonem ihesus hec desiderii debere eadem ezechie regis ex
corde ipsum deum mandauit p̄ hec libri ihesus et
sicut ezechias regnauit est nulli et mirabile et sole ihesus
ipsum tunc ortum et insolitum signum alibi sicut deum ipse mira

Regū

erat ille homo qui genuerat de ysl' et duodecim
post balaam ypheret et ē sm̄ q̄ caldei et greci hos tribus
in astrologia multū valebant et delectabant et ita vt a
ille domus erā secreti magistri hui⁹ et planetar⁹ et adhuc
unde et assidue in oriente et pulz Ptōmarcus astrologie
multū insistebat et sicut reges et principes qui astro
logi et magos alios in hac arte tantos de longinquis
pulz sub cap stipendijs vocari fecerat in pulē die// Cum
post Zerobabel regnauit nabuassen qui ysaiā inclusit py
qui regnauit anos et p9 hunc regnauit sosim et tpib⁹
ypheta eius et in ipis pulz regnauit nabuchon⁹ r nus
tpib⁹ regnauit r baltasar dominus⁹ et caldei ciuitatem obsederunt
et destruxerunt et ona vasa et ornamēta de templo dni
et de domo regis que ysaias pdixit in babilonem que r ciuitas
nō quadragesta dieb⁹ distat et indecus captiuos duxerunt
et eludem septuagesta anos captiuos permanserunt Pulz ihē
multi ypheta nosit et dedit libros legis dei et ypheta ne
obliuiscent⁹ post babilon testamēt et in hac captiuitate yphe
dicunt sub typo de magis que gloriose de lapide ab
riso de monte sine manib⁹ excidens et mot ruina ypheta
indicat dns Cum venit ista semis reuelat euchelio vere et
et tot tyranni rex ysaiā et caldei omes libros prodeūt et
ypheta Ysaue hieremie danielis et michee ac balaam et
aliop ypheta de hebreis in caldaicū trāslatū et trāsfigi
runt et putarent aut quasi p plene intellexerunt que
a caldeis et ysmaelitis ipsar ypheta dicunt adimpleri et
spūalit⁹ de ypsa balaam ypheta gentib⁹ quia aut
dicit stella ex iacob et exurget homo de ysl' et dominabit
omib⁹ gentib⁹ et hac ypheta et libros p manus legis
doctores scribe et magistros et ministros caldei et per si
in ysmaelitarū hanc stellā p balaam et ypheta audierūt
et studiosius sunt efecti p se magis preparare diuinis
ad obediendum et sedulo mentis sinum ea p balaam p̄dicta ypha
et quotidie cum p stellā veraciter gentes pdixit et ypheta
ei dixit Orietur stella ex iacob et exurget homo de ysl'
et dominabit omib⁹ gentib⁹ Et hanc veraciter gentes deus p
sua natiuitate p hos tres magos primitus ipsis gentib⁹ primo
manifestat et ypheta hui⁹ caldei et ysmaelite gentiles cum in
his libris et ypheta put in libris iudeor⁹ inuenerunt mul
tiplicabat studiosius plenissime p quorum doctr⁹ p scripturas sanctas
ypheta prosecuti p̄ceptis et studio et imple et gratia sp̄s
studiosiores in astrologia et magis doctos ex omib⁹ eccl
tim et regnis elegerunt quos sub magno cum stipendijs

habuerit Ex quibz dñs aliquem deinde ꝑtrigerit alt dormie
vel studiosiꝰ loco assumpti constituet. Et hoc ei in multis
virtꝰ de quo supradictum e altissimus hac stellam debebat ab
ipsa et assistentia vacuptꝰ nō tm stella ꝑ horam cui
omni genꝰ dubitat quem stella significauit unde aspectus
bonꝰ asserit quod et valde quo ihesus et alios ꝑsecutores nr
peregrinos remunerauit vel detrahendo excepit putauit
quo pro multis ꝑte omes in astrologia sunt prui et dicti
q̄ in pedes et alios mira regnabz multe stelle demerse
apparent et dispant q̄ in pedes valdea et ꝑside de
merse apparent q̄ cetera in pedes non videbant et ꝑ
eqso q̄ plures stelle raze in pedes valdea et ꝑside
demerse apparent q̄ cetera in pedea et alios homes nr
videat et specialiꝰ sup istis mente venit in mira claza
q̄ plures stelle raze de norte distant q̄ pluty mobi
nū post sideras Et cum dicit q̄ apte mane omes a
mentes exhollat et gaudet et desup in sit mansio ꝓpria
tabꝰ quā vna pulchra stat capella que ipi hoc regi
beate virī seruant q̄ lapides et lapidibz desup scripta
homo apte mane sit tam arboribz q̄ plurimis gradibz et
montib desup ascendatur et apte mane in agro et ni
tidis rubis et herbis ac diversis aliis arboribz nobi
tā arte nullis asserendē ipse mentis possit et abello mente
omes ingrediant mentes ꝑ montana et silvas pedes huc
de sideant et dicit ordinem q̄ sup ipam capella stat
voluptuosa lapidea mire altitudinis et pulchritudis desup
artificialis fra sm mos statuta ante stat stella multū nitida
optime deambulatoria que se vertit sex mīs ventis q̄ de
in hemisphe lumē videat et q̄ plura de hac mente
dicit mira de quibz est longum dare Ex ut ad ꝓpm redeā

Cap. vi.

Quos aut vt dñs probaꝰ
miserē voluit et voluit plenitudo tpis
in quo deꝰ filiꝰ suꝰ unigenitꝰ mittē in
luce in humore mundū de virgine matre in
hoc ipo ordine tpis ortū mundi ꝑfecti
mundus prosperis et incrementis ꝑ annos augustꝰ fuit
et ut dicunt eius nascentis augustꝰ fuit mundo
rat Erat dies ab ortu solis usq; augustꝰ ut desi
bet Mensis ortus et hr descriptio ꝑ stellas sub ꝑside
cipue quinq; et illud omes ut ꝓfitere omes et sin
in constellatiōe sua Assendit aut Joseph a galilea de
ciuitate nazareth i iudea mutuo dando que erat

bethleem eo q̄ ect de domo et familia dauid erat q̄sti
tūr nō mariā sibi vxore desponsata pregnante ptū
e aut tū ceut impleti dies marie vt pariāt et pepert
filiū suū primogenitū et pānis involuit eū et reclinauit
eū in psepio q̄a nō erat ei locus in diuersorio et pasto
res erant in eadē regione vigilantes nocte sup
gregē suū et ecce angelus dñi stetit iuxta illos et cla
ritas dei circūfulsit illos et timuerūt timore et dixit
illis nolite timere ecce enim evangelizo vobis gaudiū mag
q̄ erit oī populo q̄ hodie e natus nob saluator qui e xp̄s
dñs in ciuitate dauid et hoc erit vobis signū inuenietis
infantē pānis involutū et positū in psepio et subito
fca e cū angelo multitudo exercitus celestis laudantiū deū et
dicentiū gl̄ia in excelsis deo et in tra pax hominib⁹
bone voluntat⁹ Qui e dñs q̄ bethleem nō videbat
ec imagines ip̄arum nec vel picturatas et hȳ studiū petrosi
tat q̄ erant ibi multe cauerne et spelunce subtilissime et
distant a ihrlm xii dietas vna minus illuc patet et e mur
opidi nisi q̄ hȳ et circuitus dauid p̄o eo q̄ dauid de
ea fuit natus Et in ipō loco q̄ q̄uda stetit et fuit do
mus ysay p̄is dauid et in q̄a natus fuit cui dauid et
in tēpe ipsi⁹ q̄ samuele vnctus In eodem cui loco domo
de matre virgine ihc fuit natus et ipse locus fuit in spue
vnus platee que nūc platea vocabat q̄ p ipsū
mirabile solus q̄ in die rex primus magus et homo rebus
fuit ibidē et ipsi tridūo defūct fuerūt vestes et nō hab
platea retinere diuise rex et spoliauit eum vestimenta et
alia mobilia vasa aurea argentea reperiebat et septem
septimanis Diuisas vero fuit in hac platea nō septe
ingressi et in ipō loco quercus fuit in fine hȳ platee
que quidā fuit et stetit domus dauid et ysay sin q̄
fuit et ad hoc pertinuisse traditū nobis in medium spelunca
in rupe petrea in medio pene cellarii formata et i ipa
spelunca ysay p̄is dauid et alii homines hȳ loci et do
mus pristinos habitatores p̄ fenestra solis alii ignis
ip̄anebant et ē sacrum q̄ in omnib⁹ partib⁹ vltimar⁹ mu
montibz et valles in quib⁹ aliquis dns ipsius ab antiq̄
fuit et adhuc ipse mons q̄ fuit in ipsis dauid spelea q̄
ibidē abrahan vocat⁹ Item hus domus fuit equi et mule
et asini ar Samuele Et dū aliquis peregrinus venerat vel
quatuor vidit ad aliquē locum venire vel ire et si vidi
ret aliquis equū vel animale aut femineū p̄ se vel suos
rebus vel mercimoniis ad portandū vel equitandū ille

Vadit ad talem domum et pro quodcunque periculo mal[e] q[ue] sibi
placet et no[n] pertinent ad alia[m] cuntrate q[uo]d videt et ho
dispositio suus talis dimittit ad mal[e] q[uo]d quer[ere] in tali do
mo que ibide[m] erat Richeu[m] vocat[us] pro que itaq[ue] cum ibi
aperit i[n] mal[e] et parabolat et no[n] potuit duo sua no[n] loqui re
mittit aut si non statim i[n]mittit potuit servire ipse eque
Cuntrate et ad domum dni sui que erant i[n]stit et tot[us] ad
portu[m] et structuras hunt ut se omes mostrabo talis
Domus vid quas rector talis domus q[uo]mfuit equo
arabat q[uo]d itaq[ue] quer[ere] nostrum omni tempore et sepissime
per longum que sola i[n]ueniat absq[ue] aliquo periculo malum
suum vel latronu[m] et tales domus in quib[us] itaq[ue] tales
et tirat dum[us] qui ex his magnu[m] recipiut theolonu[m]
et mostrabo tales domus eadem ex his magna lucra
psequuntur et hospites domus quidam an[te] natiuitate dni
fuit et no[n] loco in quo deus homo natus fuit sic tribus
natiuitatis dni ipa domus fuit tolit destructa ita
q[uo]d in illo loco pastus vel i[n]habitat nisi pro tugurio
ad ipsum speluncam si pastor[es] fuerint et ibidem lapides de
muro adhuc ibidem steterunt et sup[er] arca ipsum loco ex
ipsis tugurio[n]ib[us] pauci vendebat i[n]tus q[uo]d quotidie e[st] in
omnib[us] p[ar]ib[us] orientis q[uo]d in cuntratib[us] et villis nisi e[st] vus
loco panes expandi et vendunt et de omnib[us] vendunt
regis et tonat dni de vespe i[n]punt persolu[n]t et
postea dauid rex fuit offerty et tur domus usq[ue] pres
sus ad usus regis promisit si pridie type no[n] ipsum
et totu[m] templu[m] fuit destructu[m] tunc de ipa domo
nulla murata si promisit et fuit tolit destructa ita
q[uo]d nul nisi muros lapidu[m] et fortales dimit ibide[m] ad hoc
promiserunt et no[n] ay arca ut dixi e[st] panes vendebat
nisi q[uo]d loco ad usus regis pertinet cui no[n] tugurio
vel lapidu[m] et spelunca hoc unu[m] que ad fodi pertinet
et vendi non potant et sepissime fecerat
di potant i[n]pedibant et asini et aratra villanor
q[uo]d fodi pertinet no[n] et ideo tugurio[n] legabat
et p[ro]dem e[st] a[n]te spelu[n]c vtrumq[ue] sepe q[uo]d
esaie ad pfectu[m] quinq[ue] ad cuntrate et ad villa de
quib[us] nati erat i[n]dissert et quemissert ostiu[m] Joseph
cu[m] mia tritici venerut no[n] accipiebat et q[uo]d tritici
erat et omia loca et hospitia erat cent ocupata et

Regū

et hombz ḡēaz et haspanby ecnt plena et qz pauper erat
tota ḡmtate accubant et nulla eis hospitale valebī p̄
homes vdissent maia mecula sicp assum sedere itme
lassam gemente et sospirante et ḡtundam ptiqz venia in
tota ḡmtate in tota mtate ea in terra vel hospitio vl
domo tempe nohuit vm Joseph mtem in ē tugurio &
spelea dnit de quby tmr nulla homo ḡmans et in
ipa spelea tmr illa nte deus pro nobis in tata pm
ptate de maia vrgine abq dolore ptus q̄ dnit
fuit homo natus et in ipo tugurio ac spelea adhuc
pm psepe lapideū fuit vnd vbe longitudine, longi-
in meo mutato adhuc ab antiquo remansit ad sp bos
pauper que ea nulla hospitale potuit fuit allegatq
fenū qđ erat Joseph asinus sum allegauit et in illo
psepe vbi virgo maria puerū sum vagnte pannis
vilibz inuolutū in agnio et bone put melius potuit
in fenū posuit et recumbit vm e stupdū qz in omnibz
ptibz orientis e assuetū qz in omnibz stabulis fuit ḡplime
psepia lignea et lapidea et vnusqz psepe e mira
trium pedū longitudis vbi q̄ quis equum vel aial hz q̄
se sum psepe speciale et tale vnm psepe lapideū
adhuc in tugurio ab antiquo remansit vbi q̄ bta virgo
maria filium suum reclinauit dz in stabulis Regis et pri-
pi et nobilium fuit bona psepia in quby simul mittuntur
et quamq equus vel aial ceteri loco vbi angeli dm
pastoribz fuit in luce magna et claritate deū laudā-
nati ammonuit distat a bethleem ad dimidiū miliare
illuc patet et in illo loco dauid cum ouz pascebat et a
leonibz vrsi et leonib; lupi eas capiebat vñ quida
liber ymnet qz pastores illuc rignauit hiemis mora
videlz in solstitio vernali et hyemali vigiliis sup gre
ges suas custodiebant

Dc quby ē scdm
Y tra mira bethleem ē sita prussiam et tota terra
circuita mirabilis mirabilit et deserta et pro ma
xa pte in montanis sita et in aliquibz locis hyemps
vix ab estate discernit et distinguit et in aliquibus
locis primo sui temporis ē hyemps et estas sed fruc-
tus hic sit nascuntur loca in vallibz plumose vel in
ramis et iam fructus in aquibz locis in montanis i messe
augusti nec reperiri qui a villanis in spicheris ḡpiunt
et in pallij ad forum deportat qui a nobilibz emuntur
et in pcio sup messas ad frugiferandū potui cap ponit
dz ei destruxit stratum nunc sine post et dissolui
dz sit in omnibz ptibz orientis in estate p nimium abit
soles adore penury vel meditatione pt raxis vel
nasci nisi in quibusdā nemoribz vel umbraculis vel nisi

Cxvii

nũ fluuia in anno in quibꝫ tri quat in septimana p ou
mundy nouꝫ. Ex septembꝛe et octobꝛe aduenerũt sole
ibide pauidi dectinate getus grauna et hyemem prendu
ibide in campis cont crescẽ inopiat sed in ptibꝫ istis in
nouembꝛe et aprile et maiꝫ lues segetis secundꝫ et re
serat ex qꝫ in augꝰ pus lon situaueꝛ. Ex nũ bath
liem phis q̃ in alijs locis sit multa loca vberrima et
pasuosa et nõ festũ natiuitatis dñi ibide ordei metit
hꝫ spicas in agꝛis ita q̃ et alijs locis hyemẽ ibidem
mittat equos suos et mulos ad impinguesendũ et omit
ibide ordeũ nouembꝛe et decembꝛe ordeat hyt ad hꝰ
stabula spelaica in agꝛis et campis in quibꝫ equi et
mule et asini omittũt quousq̃ impinguent et veniũt
ibide cũ ab medio ca. tepy nõ naturaliter dñi tpis
ad herbas in corp hyemis et quia tpibꝫ naturalibꝰ dñi
cat sema pax in toto mundo et nata bethleem q̃ sꝛe
ges dñi tui pastoꝛibꝫ apparuit et erat diuidi nulla
et vna alia pecula longa n cat una alia fuga in
qua vna esset exter pastoꝛes p tuꝛ hyemẽ dñi ad
pascendũ qui adhuc ibide fuerũt in pte dẽ ex qꝫ
ad pascua rideat.

Cxviii

Duby illis ẽ in augꝰ exit edictum a cesare et
omnes describi et nõ erat pdeus vel ex indeoꝝ
natꝫ ex ibide cesar augustꝰ et totius regni iudee
et p plurimos alios tiꝝ et gentes usq ad finem ter
de pfidie et caldee sue potestati subiugauerat et
potenter possedit vñ cum hyemẽ in ibꝫ ptibꝫ in
die et dicunt caldee pfidie optime seruerunt ex hoc
dco aduenisse a cesare et appellatos ex hoc indeos sunt
describi et nõ de semine regali vel indeoꝝ nati et
in ipis ptibꝫ qui dcy hoc sunt nati nupsit ex hoc da
mulier quedam extra alia sic aut cũ venit ppha da
fieꝝ tessalut vocato vna decuplet in ptibꝫ dicunt
et vbiumuus indeꝰ ad hoc hoc in sua pfidia ma
tema et diuina pscrutat dicto p ꝑ longa tepy
pꝫ naturaliter exp dcy dicto no cessauit sed q
plures ex hoc habuissent. Ex no negant herode fuꝰ
ascalita qui pꝛe indeo et mꝛe gentili ch̃ianus p
dixerũt vñ speranti pfidia et ex patriarche da
vob ppha ascendet qui ut ꝛo missit sceptꝛum de
Iuda et dux de femore eius donec veniat q

mstrebat e dñs ipe e gsperauit gentes et ip̄ plinius
alie ptates sunt nr̄ reputate et iudee in oriente de
quib⁹ nr̄ est in hijs ptib⁹ nr̄ e eis mira de diuisis
animalib⁹ et eorū de ejb⁹ et sola lingua est quinta.

Quum itaq; ut supdixi e in bethleem in spelunca duob⁹ homib⁹ est
natꝰ christus idem deus atq; ip̄e sp̄s e
omib⁹ inuocatib⁹ eū in ueritate ipsum stella
p̄ balaam pphetā p longissima retrorsa tpa
p̄ vij astrologos ab vtriusq; plij et caldeis sit̄ mōstrata
uenit ut dixi e gstitutum et manuit et aperte gsperata
et obseruata hanc stellā eade nocte et hora qua deus homo
fuit natus tūc sup eūdē locū eade nocte cepit in medio solis radius
aureus fieri in medium solis et illuminare in omnib⁹ ptib⁹ mundi
circa et palā in medio aquile sup ipm locū ascendit et
p tres dies in uno loco sup eūdē montē in p̄sentia nr̄
stetit immobiles permansit ita q̄ cū sol in meridie pterunsiret
ita nulla erat distantia in claritate nr̄ ipsam stellam et solē
dei quida libri dicunt et p ipo de natiuitate dñi dixisse
hanc stellā ascendit sup eum ad celū supernaliter. ista stella
fuit in ptib⁹ istis depictā nō sunt ficta q̄ habet ip̄ pla
netas longissimos radios sparsos ad dextram et q̄ aqua
la volatans et alas aureas liberas sic radij stellē tri
ū micabat et ipa gemma habet in se formā infantule et
desup sig̃ crucis et audita e vox in stella dñs hodie
e natꝰ rex iudeoꝝ que e gsperata gentes et diuitos
eoꝝ ire ad inquirēdū et adorandū eū.

Ca^m v

Ad uolentiā ḡ aliq̄ fidē genere et ad confir
mandū multa et re gesta omnip̄ deus rem
pudentia in sua dispō nō fallit deus put
est paulus dicat ea q̄ nō sunt tanq̄ ea
que sunt q̄ sua pudentia hoc erant et disposuit vt q̄
in vet̄ testamēto vere dicerat et asina balaam hoc
stellā pphetabit q̄ erit in nr̄a nāa tpa tranquillo de
uet̄ q̄ stella p eūdē balaam pphetā tremēdi pphe
tata dñi tui homes ut ipse scis amici illius terras
oriens petit et circuitus visa tua mirabila et rara et
insolita stella et tali ver q̄ ipa audita ut mōdi
fuerit ptrita et timorati et ipsum ee stellā per
balaam pphetatā et absque retrorsitis ipsius ipsa
stellam in longitudine nō ptib⁹ pphetatum desiderata
et gsperata ee nō dubitauerunt et q̄ timuit tūc
ipse q̄ in ptib⁹ et tpe nr̄o pdicē caldee et pfidis ijs
nūciauit de ipa stella mōstrata et de ipa p̄ astrologos

Regū

In prima ergo vndia fuit rīgnū nubie in q° tribꝫ
natiuitatis dñi rīgnauit nubiens qui duo angu
optulit mag et mr aliꝰ trīū fuit rīg' arabie
in qua mons syna e situs et mare rubeū et
ꝑ illud mare rubeū de syria et egipto fa
ciūt nauigat' ꝫ nauatores et alij homines nati de pti
bus trisnarum, trisne no pmittit' quia saldanus ab tra
ꝑte maris rubei in montibꝰ fortissima hꝫ rastra' et tꝫ
nubiles captiuos detinet' ꝫ ab illis rastros ranet' ne ale
quis homo de ptibꝰ trisnarum natꝰ ad ptes et terras
vndie transeat ne quis ꝑbo sibi dns vndos vel alie
rīgbꝫ in vndia et ornate aliquos locos de rīgbꝫ ꝓdant
deferat vel ostendat nomes ꝫ homines male de ptibꝰ illis
nubium natiuos nati enim no trisne pmittit' ꝫ tri de
nocturno eos qui transeunt multos dilegat ꝫ occidit et
cyo dns et ꝑbr solos dns vndos ab alia ꝑte maris rue
bri erat hꝫ castra fortissima de quibꝰ erat code no ranet
ne aliquis de illis ptibꝰ transeat ad dnm saldanum i sim
detinet in vii sirat nuzer augustinus carmelite et pre
datores ac nauatores et alij homines de ptibꝰ trisnarum
nati et ad ptes vndie volentes trisent et trigunt
ꝑ rīgnū ffaz ꝑ vnum nubis longa tdussum et labore
sum ꝫ fatigatum et nauatores qui de vndia ꝑ mare ru
bri transeunt dicit q̄ fundy maris rubei sit tri ru
bei ꝫ ꝑ rubedinē fundi desi. qui aque vt vnum
rubeū apparet rubea licet sit altius aque rubee et
ꝑ salsa et clara q̄ in ꝑfundissimo eius lapis et fundo
lapides vel pisces vel aliqua alia res bñ discernit' et
ꝑ mare rubeū e tanqualit' formatū et mundū et
fluit in terra ꝫ arabie et ad mꝰ quatuor vel qnq
rodarum latū ꝫ in eius loco lapides vbi fili' isr' sicco
pede transierit qui plures eis ꝙtra sua eor fuit misse
ruine ꝫ ibidē submersus ꝫ ex ipo maris rubei alig
flumen effluit qui nondū in vbi flumen ꝑ plumia dris
hoīa mercimonia de oriente et india trisent in
egipto cayro et babylonia et alexandria que de vndia
ꝑ transeuntes inde deportant et defert' Cetinus to
tam arabiam in qua mons syna e sitꝰ e multis ru
bea et lapides ꝙ montes ꝑte et ꝑ plinia specialis lignū
que ibidē nascunt et q̄p de tribꝰ ibidem nascit vel
nascit et ꝑfit' e multis rubeis vii in modū et forma
tenuissaz ꝓdere ibidē optimus et nouus arbor rubeus
ibidem ꝑfitus et ibidē erat in monte vera sinai vbi dns
ꝑfit' que nunc labore et artificialit' descendit' et
multis alijs' a nostris soldan restedit' ꝫ ista tri

arabia quida ptes Johes tolit ptinebat sic nos ptes
ptes ptinet soldano Et tu ap nemorea de iudea trisse
mittis pansis et sit alius tributus soldano arabie
dat tributum ptes regi et ptibz de Sed vi
de posito i decimis

Ca^m m.

Item in seda pudus sunt regis gadolie et que tribz nati
uitatis dni regum baltasar qui dnm thus offerebat
regi eius inter alias terras sunt illud antiquum regis
saba in quo plurib3 in alijs terris et tribz crescit spe
cies regis qui plurima nobilissima aromata et spera
ex specialib3 arboribz in modo gummi et alijs aliis tiis
pannis vel nil i portus

sda 2a m^a Ca^m m

Item in 3a pudus sunt regis tharsis in qua tribz nati
uitatis ipi regum Jaspar qui dnm nostra optulit
eius erat nat dnisse alius trib3 sunt illi famosissimi in
sula cassula veraia in qua nascit optimus bdellium
aplis quassia in qua crescit plurima nobilissima aromata
tamen nascit murra et sapientia herbas in modis speciei
adustas sintas in magna ylaritate et dn in herbis mul
tis sunt et tam multis qui nascuntur diuersis sic quod
tis et aliis quia plurimis zone crudis qui grata habent
tralpinis et alijs sic sera multis absentibus et ipsum
et code nis et forma nascit communem dumpt se
nuis plurimis et predestinatis dimittit nonis fons
fons qui his tribz regis ydelphus balthasar et Jaspar
et tribz tiis alius in ilz munera nascebat
ferebat in antiquis pfatis ipse plurimis de eis mul
tis regum vocat appellat unde aut dicit tharsis
thasis et insule munera offerent reges arabie et se
bis dona adducet et eis nascitur regum regnus regnus
sabaet tha tuc tpis ipi regis gloriosi et pter eis
regnus et tiras sunt bonum tha melchior rex
nubie et arabie vocat et balthasar rex gadolie et
saba dicebat et Jaspar rex tharsis et insule eius
saule appellabat et regum tharsis vocat et in
saule sunt aureum ad dnm alius mutatis et mis
sus qui vocat nascitur et in ut ad

Ca^m m

Postea vt dnm et his tribz re
gno gloriosi tra ti pompas thesaurus et
ornamenta et comitatus et diuisa apud
tumi se in omnib3 et p omnia ipsius et
excelsi sunt regnus sunt et quia de
posito et nitente alijs pauly ignorans ipi multa

Festū

nūmā et longa nūt' eor tira et dstanta tri annorū
regem et sūm gentium et nomtatū expēdiencē stella
eque bī pcedebat et stella cū entrēt ibat et cū stabt
stabat et de nocte vt luna vel stella ſ vt sol radiante
in virtute sua omā ipos ūmēa illuebat et ē omibus
ciuitatib et villis que tūr tpis ppe pare de nocte in
missō nūdo nō claudebant' ipī quos de nocte transierit
videbat' eos esse deos vel homines et habitatores eor
illoz ciuitatū et locoz p quos et que ita de nocte
transierant vlē mediū puerū ptūm et amicatū ita
videret ignē et nubem exeuntē et comitantē eis
nunc expedire p eos transiere ēsdē p eos cepe via
est deos de nocte nesciebat vbi venerint vel quo tra
dent et de nunc videbant tam in locis cap de
stupris equoz et iumentoz gradata ad omēt horā
p quos itaq transierant sīl sentiebāt in gestis et a
hijs nouissima questio fuit in populis omnis tpis loca
gis et pertaſ hij tres ignē glarensi fuerē ignez
fuerit expessi et ad alios tanos et regiones eq nostre
peruenerit extrus p omēt aquas deserta montes plani
ties et valles et paludes horribilissimos absq; aliquo
impedimento trisierint ēz erat eis omnia [illegible] nidita
et aspera et in vere planus et nusq; de die vel
nocte quiescebant vel hesterna ruebat ſ tam ipi ep
eis gentes et expedens et ipos eque et omnia pecora
animalia et iumenta absq; ulo petre et palmite q̄ss
bethleem peruenerint pmanserint et ipos omnes in via
isto vnū deū in vmisso videbat' et sīl deū et stella
dicere tridentino de natiuitate xpi ante tam sole de
tire et ignem eos in ihm puerum de quo nulla
dubia rōne adhuc nouā et infantulū ihm in loco et
spelunca q̄ natus fuit in presepio inuenant et de
tam bono et pulcro eos expedione tristitia multa
labore murat' ihm alij libi dicut eos in demendario
et aliquo labore dicut p hunc et alium mo in ihm et
bethleem ego tam breuit et celeriter peruenisse // de
quibz ego ipe p quot dies gesta in omē. Et dicma q
opus habeam ipm ewm complendi possit me cet et aduita
bile mei fidei habeat meritū in hijs ma ne plurib
experimentis ihm xpm deum qui in veri testameto alba
tur ipheta de iudea in zabulon et nephalim ad
dominū in lacu leuum vltē nūm dictus in gen et
ydrum in capillo dicit et ydicit et gesti ipm in

Capitulum viij

Capitulum viij

et mīfiebant et nūc hinc mōte erat trīnū vū ibide p no
bila et ralugīne et ne ignorāra melchior rū sinū remāsit
ner vltius plus processit set gaspar rū postmodū veīt nū
helena istū montem calvarie et sepulchrū xpi et alia loca
sca nū una cōplexidit ecīa set tūc postmodū ptēr solym
et alii principes de regno arabie quo melchior erat rex ge
har rupe durissima monte calvarie quā rappellā laboriose
et sculpē fecerūt quā in honorē dei et nūc sic manē
et tūc regū dedicauerunt et obseruauerūt i memoriale sem
primū et illa rappella primat solimū xpianū de mulyen
qui vbide mulyan venerāt et illuc ē spēa deputata et
vōt ibide capella tūc regū mulyanor i pede dē
nūc sanctarum lamnas ipsius rappelle lapidib; obstruxerūt
et ita capella ē subtus monte calvarie ecclesia ceterū rū
ex melchyor rex nubie et arabū nūc monte calvarie rū
sino gentis in nebula et tenebris patrē recedisset getur
in eadē nebula et ralugine balthasar rex saba et godo
lie rū sino gentis venit et trinū speculū et nūc monte ol
iuta in villa pua q ibide galilea vocabā recedit i te
nebras et tenuisset et de eadē pua villa multa loquut
etiam et sacā scriptura tūc in ea apli et discipuli ante
resurrectionē dñi et p̄ spū sctū multa ordinā qū mutatē
ihūm set secrete quemē essemerent set i ipā pua villa
dñs p̄ resurrectionē suā discipulos suos septos appa
rut vbi dant scriptura pcrendet vos in galileam
ibi eū videbitis sicut plura alia de hac pua villa
sacā narrat scriptura est ē alia tria q ē principatus q
erat vōt galilea et distat a ihām ad tres dietas ēt
ut ad ppōm redeat

Caplm xv.

Quum transiss hīs duo reges melchior et balthasar
in loco supdicto in nebula et caligine et te
nebras subsistebant getur paulatī nebula et
caligo sursū ascendebat et stella eis apparuit
vnde dicū est hoc ciuitatē et videbant getur quos ex
de alio adhuc ignorans rū gentis sue vie versus ciui
tatē irrupuit set dum venisset ad trinum nūc monte
calvarie getur gaspar rex thaxis et insule ethiopie
la rū gentis suo supuenit et vtrisq; his trib; regib; gloss
rū amicis gentilib; et expeditionibus quos de trib; et regnis
suis et via speculi ad hoc trinū duxerunt set licet vnus
quisq; eorū alios videret tū in oculis et aplexibus in
simul se tandem miscebant et quis duorū erat vide
natus et linguas tū omnes videbat q alter sue

loquela loquerat. Et cū vnusquisq; causam sui itineris alt
expassus esset et in hys omnib; grediassent extra multa le
nebula et caligo totaliter abscessit Et itaq; ex iopinato
et inopinato orto inter sole q̄ntate ihelim nūciant Et cū ipi
terre regem q̄rerent q̄ esset q̄ntas ihelim rīgabat qua
antea alios ꝓdecessores eius et caldeos sepius obsederat
et destruxerat multis sitq; quesiti sperabāt in ea regē su
deos suos inuenire Et de tam forti et valido et io
pinato et inopinato aduentu hereditē et ēmissa ei
natas ē turbata et quasi plane trahy cāt eos gentes
expedisse et ēmitatis q̄ eos nisi mutate rape in po
terant Et pro maiori pte ē Cuntate missat et ea ipi
obsidere ~~nolebant~~ timuerūt Et tulit nimide
derit Vn nisi alie aut ysaias Fortitudo grecis et inuidere
conclos aperte Domedarii essa et nudyam et ceb
de saba venet aurū et thus deferentes et laudē dño
annūciabāt omes pene regiones inq̄rebat t aruices su
baoth nisi habant t Vn ē sciendū q̄ post ē sipādrū
pcessū diuisis post in ptib; illis ē gsuetudinis fuit se
renit Et de quib; habaoth in ptib; illis adhuc vndiq;
coit pmanserat et sut magni arietes qui ceb pingue dine
q̄ alii arietes in posteriorib; corporis sui hut lar pin
guedinē ipi arietes habaoth hut in cauda et ū pe
getendat se usq; latitudinē ventris et latitudo ipsius unde
ducebāt ciuitatē postea Et alii ripāt t alii aureo
que cū ē gsuetudo q̄ cauda plus ponderat q̄ tribus pe
coribus vel medietas Et istos arietes q̄ silvestres q̄ sut multi magni et deuenerūt
fortes habent magnā cornua et grossa et plura ut ca
pones et mares tauri nascunt et veniunt et rupunt
te rambis et hospites Et du venit et ruunt Et inter
et magnos spa" inuenit Et du a rambis tenet pontis se
uel uenit vel defendit Inter multi sut fortes Et
ut ad ipos reddeatur

Capitulum xvi

Debuis illis cū itaq; his terre regē ut dem ei
cū gentis sue ihelim intrauerūt tunc hereditē ibi cāt
ppsens et erat timde a facie et ūnis ira inde
tuty et etate maiores Et tunc his regib; de regno su
deos suos ab oib; in cuntate q̄ erant et nisi
trahebāt nō aut ciuitatē cū tuty Et ipi nō locutus
in diebus hereditē inde tam magni venerunt ab

ℭ ✠ Regū ✠

oriẽte adorare ẽi Audiẽs ergo herodes turbat⁹ ẽ iheroso
lima dix. Vbi ẽ qui natꝰ ẽ rex iudeoꝝ Vidimꝰ enim stellã
eius in oriente et venimꝰ adorare ẽi Audiẽs ergo turbatꝰ
et omis iheroselima in illo et congregans omes principes sa
cerdotũ et scribas populi sciscitabat ab eis vbi xp̃s nasciꝰ
tur illi dixerũt ei in bethleem inde sic enim scriptũ ẽ p̃ ꝓphã
et tu bethleem tra iuda nequaq̃ minima es in principib⁹ inde
ex te enim exiet dux qui regat ꝓplm meum israel Tunc herodes
clam vocatis magis didicit ab eis tpus stelle que apparuit
eis et mittẽs eos bethleem dixit Ite inquirite diligẽter
de puero et cum inveneritis renuntiate mihi ut et ego veniẽs
et adorẽ ei Illi cum audissent regẽ abierunt et ecce stella
quã viderant in oriente antecedebat eos usq; dum veniens
staret sup̃ vbi puer erat videntes aut stellam gavisi sũt
gaudio magno valde et intrantes domũ invenerunt puerũ
cum maria matre eius et procidentes adoraverũt eum et apti
thesauros suos obtulerunt ei aurum thus et myrrha ℭ Cap̃ xvij

Defuncto autem rege herode ecce angelus dñi apparuit in somnis
in egipto dicens surge et accipe puerum et matrem eius et vade
in terrã israel mortui sunt enim qui querebant animã pueri
Qui surgens accepit puerum et matrem eius et venit in terrã
israel Audiens autem quod archelaus regnaret in iudea pro
herode patre suo timuit illuc ire et admonitus in somnis se
cessit in partes galilee et venit habitauit in ciuitate que vocatur
nazareth ut adimpleretur quod dictum est per prophetas quo
niam nazareus vocabitur Eo tempore venit ioh̃es baptista
predicans in deserto iudee et dicens penitẽciam agite appro
pinquabit enim regnum celorum Hic enim est de quo dictum
est per ysaiam prophetam dicentem vox clamantis in deserto
parate viam dñi rectas facite semitas eius Ipse autem ioh̃es
habebat vestimentum de pilis camelorum et zonam pellicẽam
circa lumbos suos esca autem eius erat locusta et mel silvestre
Tunc exibat ad eum hierosolima et tota iudea et omnis regio
circa iordanem et baptizabantur in iordane flumine ab eo
confitentes peccata sua Videns autem multos pharisæorum
et saduceorum venientes ad baptismum suum dixit eis genimi
na viperarum quis ostendit vobis fugere a ventura ira Facite
ergo fructum dignum penitẽcie et ne velitis dicere patrem
habemus abrahã dico enim vobis quia potens est deus de lapi
dibus istis suscitare filios abrahe Jam enim securis ad radi
cem arborum posita est Omnis ergo arbor que non facit fruc
tum bonum excidetur et in ignem mittetur Ego quidem vos
baptizo in aqua in penitẽciam qui autem post me venturus est
fortior me est cuius non sum dignus calciamenta portare ipse
vos baptizabit in spũ sancto et igni cuius ventilabrum in manu
sua et purgabit aream suam et congregabit triticum in horreum
suum paleas autem comburet igni inextinguibili Tunc venit

qua nimirū nūdā ꝓphē spū erant plenā sed rem qua ei de
quo in futurū multa ꝓdicauerāt tūc nō plene posse nō
ꝓmouerunt ita xpm multi despexerūt que cū missum longe
ꝓfecerunt et nō sōm qua nascēt ꝓfecerit sz et locū ubi
nascēt heredi demōstrauerūt vt ipa ei⁹ sua fiēt ꝓba
in testimoniū dampnationē et nob aduersū in dubitatiōe

Capitulum xviii

Quū itaq; tres regēs de loco
natiuitatis regis audissent nō mouerūt nāq; phē
rāde scribāt et dirigāt nūcios sed pleni
erant misericordia et cū eis ēntes et expeditionē
ab heroda et ab illis recessisse et mutatū erat ei⁹ cōsilū
et tres magos saluos et ꝓsperos rursū cū stella apparere
rursū visa in bethleem vt ꝑ eū nascētē et
ab illis ad deū pces nūcios illoꝝ patrē et nō ꝓuisionē
nōn cūcta loca et cōsilia pastorū quibz angelis cū multitudine
celestis militie nūcians et magnā claritatē nativitatē dñi annūciant
Juxta casā pastorū ide tres regēs cū eis ēntes tra
sierunt et ipsi pastores stabāt cū videssent stella ostēsa
rant et dixerūt ꝑ in tali fulgore et claritate ipsi angeli
apparuit qui ipsis nativitatē dñi annūciant et cui ꝙ ipsi ab
isti et audierūt et acta fuerunt ꝑ eū nimirū ꝙ
ipi regēs et cū gēnty mundi et libentissime audierūt.
pastores multū sūt gauisi et de allatione stelle et vo
re q ea audita cum pueru⁹ nil hesitabat volut cū pu
ero angelo qui ipsis erat pastorib⁹ et ipsis regib⁹ nativita
te dñi annūciant et dirut erāt iudei nō curāte ꝙsi ꝙ
rēdat nō indeos ꝙ angelis qui filiū ihū post expectāt
de aspto cū eluciā ageret ꝓpter ꝙ de angelis qui
vox et stella audiebat erāt ipsi vt rursū regēs cū stella
audiebat audissēt iam cū ipsi vt rursū regēs cū stella
baptizatur stella magos ad magnā nativitatē ꝓpter
gebat erāt ꝓpter aut fulgorē in sua claritate fuit
ptes ꝙ regēs et pastores fuerūt in sua humane hec dñi
dūsō venerūt et lupus qui fuit ē in caput angeli ꝓpter
te fidei agnouerūt duos parietes qui ex
alt et gentib⁹ longe a se diuisa erat fu diuisa rede
bat ꝓpter at in medio lupus angelorū qui ad se
utrosq; parietes adduxit utrosq; duos nos appellat et
centes duos nos vocabula ꝙ erant in vna gra sāt ꝑ
ipm cū qui ē pax nra fecit utrosq; duos iudei et
gentiles fu sunt duos ad lapide ꝙ angelus dixit
parietes venit et vera angelica veritas fidei sunt
hoc paietes duos addens ē qui pastoribz indens ipm

Regis.

natus angelus nunciant et alt pauet addutis e qui gentiliby magis uenis sydus apparuit illi s pastores fuerut primi indeos et isti s tres reges fuerut et sic primi gentiu et isti pastores de primo sunt addutis et isti s reges de longe st reducti ppe eni erant iudei qui epm uolebant et longe erat gentes qui ydolis seruebat hoc uult significare pastoris qui ppe nascente ppe sunt uisum et magi qui de longissimis ptibz orientis sunt addutis qui tm uenerat licet iudei non erat tame reges indeos ffecit sic et ipm ad adorandu uenisse put dr enuncia

Sermo

Quo trans hys tres reges regnu eu comitatu et obsequiu pastorum dantes eis munera reuersi sunt et in bethleem se ee ignorasset dixerut se reuertibz uelle meliz et alios ornamentis put nobilis et honestis potuit se abiecit ut erat et ecce stella pre stella in sua uirtute fulgebat et sic eadem die qu hys tres reges a christo hora prima recedebant ecce in bethleem hora qua sexta pcedebant et p plures de qua supra dixi e qua eadem eadem supra uidebat transiit in eoy fine erat tugurium et spelunca in qua ppe fuit natus et stabat sup arcam q erat in tugurio in qua puer uidebant stella stetit inmobilis et infra muros lapideos qui ad dnm ab antiquis pmansuerut p modum cuiusdam stella eu tabu et tali claritate et fulgore se dimisit sup p an tugurium eoy et spelunca ut quia stella se dimisit sup p an tugurium suum asseruat et sup loco inmobilis stetit sp splendor eius inclusus i spelunca remansit et put aut euangelista et reuerentes domino uenerunt pueru eu matre eius et prostrati adorauerunt eu et aptis thesauris suis obtulerut ei munera aurum thus et myrra et qui uenit in spiritu dnm i ptibz illis q multi uarius manibz et absq; ore ecclesiam ad pedes scdam uel aram uigil i oratione ipse regem potiz in pace dnica uita finire eidem mederatu post offerut in tribu et regnu eius pena et pena alle gatis q aurum et argentu no possit possidere que eu magna reuerentia et humilitate a soldano et aliis regibz expetunt et gentiliby inuenit i caput i summa sp ut ei ppe uidet

Hylgenius uit alia narrat / In sua gente q ppe istis tribus regnis munera in uia eisdem q ppe diuina inuestiga et ipa potestas et humana malitia designatu et nunciat christu petunt ad tribunal ad sacrificiu alumnu hr fidei offerre ne desint de uia eisdem diu uenu regem uenisq; hyemem redeat et ipe deus qui sibi i uetu

Ad idem

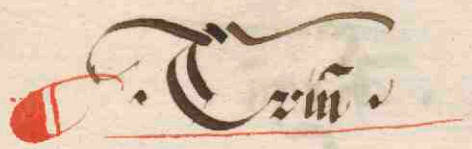

testamento primam offert. scripsit Idem de homo natus
primam gentis sue culpam dedicauit ſ vt ad ſpm rideat
Deſo de quo trap hi tres reges
Bethleem dum ſſicerut et adorauerut et sibi munera ap
tulerunt Erat at ihs in humanitate infantuly in crate tre
den decem et in humana ꝑſona ꝑ̃ſ sua crate erat cum
aliis tribus pueris et pauperibus panis vsq; ad beatha in
ſſepe et heu retrut molestus et multa mi ex ꝑ̃ cum
in plenty aliis libris et exemplis erat in ꝑſona carnosa et
aliis tribus fessa et ruſſeo cor tri regis in pallio blanco
et pungerolo sunt rupta p pallio in se tenebat manu ſi
nistra et cum caput sceptra sane pauo loco sunt tibi
coronabatur et sup ſſepe sedebat et nunc dextra caput
infantuli ihu tenebat et postea ipi tres reges tiri in
ſſepe et manu infantuli hinlet fuerut osculate et tres
munera sua infantulo ihu deuote et humiliter optulerut
et ipa munera sui rapuit infantulo et gremio sue matris
ꝓſepe deuote posuerut et p de ipis muneribus papi scri
sunt ꝑfecte audetur Erat aut melchior rex arabie et
habet qui dno suo optulit tri munera in ꝑſona et bal
thazar rex gedolie et saba qui dno thus optulit erat in
ꝑſona mediocris Jaspar rex thaſſis et insule egri saule
qui dno murra optulit erat in ꝑſona nigra et ethi
ops niger de qua nulle dubium ita aut alia erat aut ipha
dora ille predet ethiopes et timor eos tirannus longeuus ve
hebat ad te qui detrahebant t et adorabat infantulum pe
di tuos Erant aut hi tres reges et eoz genitores
ꝑ̃ſtantia hanc tres ꝑtes ꝓphetie in ꝑſona et ſtipendia
multis passibus ita p omes mundi habet Et hi tres mi
habebat illos qui de ꝓnepotissimis et longissimis tribus
orientis ptis et finibz tire illus premisse ita ꝓtenuerut
et ꝑcussis ostium soles tante mundi et debiles reſ
cuit homines Et herbe sunt caldiores et meliores et
aromata meliora et nobiliora Et ſpecies et lignum nec
non pretiosi sunt venenosiores longiores et grossiores
rei omnia acuta et volatilia silvestria et domestica
sunt mundi et immundi Aues durant unde et alij ho
mines qui de ptibz orientis in ihrlm et alias orbis ptes
ad peregrinandum vel mercimonia seu delectationis
videre et ſſcipi ꝑcurant p ꝑ̃ ptibz et regnis istius tri
gnum in ortu dei et aurora sol tri tali et tanto ſſhe
patre et fragore ac horribilissimo sonitu solet oriri et
cum audiunt p nisi quos sit ſſimus nulli possit prohi
bere et Et ulti illius ptis et tiris nascunt Et ulti
illius ptis et tiris nascunt homines multo pus q̃ p̃ ſcripte

Regū

firmamenti nascentē sciēdi et p̄ signa eunt. Venduc et opan²
et sunt homines in tyralby multū astuti et ditissimi mer-
catores et tales homines et q̄ plures alij homines vnus
ad ptes vsque finē et cepit rotunde fuerunt de omnib⁹ sm
gulariū longū est enumerare sicut ad ppō⁹ videa² Cap⁹ xxi

Et cum sūd⁹ quat sup̄dicm e q̄ hij tres r̄ges
de r̄gnis suis q̄ plurima ditissima et nobi
lissima munera et ornamenta more r̄gali ad
offerendū deo ferri fecerunt. Viz omnia
menta que alexander philippi mando in cal
dea vidit et p̄side r̄liquit. Et omne ornamentū q̄ r̄gis
Saba in templo salomonis aperuit et vasa graciosa
de domo r̄gis et templo dei in ihrlm que p̄ rubeos
et p̄sas in destructione ihrlm in tris cū fuerunt portā
et tristata et q̄ plena alia ornamenta de auro et ar
gento et gemmis et margaritis p̄ciosis q̄ hij tres r̄ges
de tyro ad offerendū deo ferri fecerunt et mag
nificē detulerunt. Viz cū natiuitatem ihū in p̄sepe et ferū
pueri parcere nescirent quat ipse cum pastorib⁹ i via
retulerit. Et ecce dei est q̄ stella itaq⁹ nō paruit
ac spelunca qua ipse fuit nati se demisit q̄ tugurium
et spelunca p̄splendore et fulgore sterunt q̄si r̄gium
ygnis. Et tunc hij tres r̄ges de domo dauid⁹ et cetus
nudentibus omnib⁹ dñicis tanto timore et reuere
fuerit plenus et grossi q̄ de omnib⁹ ditissimis ornamentis
q̄ secum ad offerendū deo detulerunt et thesaurus suos
tunc aperuit nichil q̄ omnib⁹ nisi semel et primo ad ma
nus eius fuerit. Vesperi vidit ire melchior ire arabie
et nubie suscepit frankincensa dandeo aurea et pice
pomis aureis sed manu gerendi potuit infantulo ihū de
nate optulit. Deinde sequit balthasar ire godolye et saba
thus optulit. Sed ad manus eius deuenit. Et deinde
caspar ire thaysis et agsaule mirre optulit manu tan
nose. Et tanto tempore erant hij tres r̄ges presentes et
tunc dentes adentes in oblationibus esse q̄ de omnib⁹ illis
q̄ tunc beata virgo protulit q̄ nil offerebat. Et cum
q̄ r̄gem offerente merenate rapiū dicit deo gratias

Cap⁹ xxii

Dum autem audiū q̄ melchior ire
tris frankincensa dandeo optulit q̄da sunt aromata
de magna et no sunt manus p̄sentes q̄ videt
manu gerendi potuit mundū segregasse et q̄ de medio
pueros auxiū omnis tribulat⁹ mundi et omnis q̄
mentis effugat fecit et ipse se in nouum portauit. Et
archeū sue potentie te⁹ mundū in sue natiuitatis gratie
et ipsum pomum in pueris et alios locis ditissimis ornamentis

Capitulum xxiii

Xcvii

ipe lapis ⁊ deus tunc de angustie sue aplecteris manibz
qui posset et potuit potentes de sede ⁊ exaltauit humiles
ipis panis q̄ omissionis significauit mundi sue humilitate
in patrimi nascitudine in monacho ouile grauit et ad
nichilū redegit // Letim̄ q̄ de alijs tribz regnis mundi artis ////
et ferri fuit sicut audiet si vt ad alia ydā // Ca^m xcvm

Postq̄ vero ipi tres reges deum adorassent ⁊
sibi munera optulissent et omia ad que de de
te deus missi essent q̄ libere ꝓsecissent ⁊ extimo
stratus ipi tres reges et cū q̄nty equi et
multa cam̄ et dromedarii q̄ libet ex tribz
et longissimos fines tre ⁊ de extremis mundi partib
uenerūt ⁊ deus vna alijs aliqua alia petra et pabulo ⁊
uenerant ⁊ petrā necessaria et uestibus et humana sa
nitate ⁊ sitē ⁊ famē reperunt ⁊ p̄ tota illa de
in bethleem et alijs locis longe questi ⁊ solacio se dederūt
et omibz tam̄ tribz de finibz tre et de extremis mundi partib
stella eos miraculose ducebat hucusq̄ et deinde desinebat
et apparebat vt eodem modo ascensio et gressibz meis
credulitas et solacium quesiti // Letim̄ post aut cū ista
et accepto in sompnis ne ad herodē redirent
redirent ⁊ alia via reuersi sunt in tra sua ⁊ statim stella
q̄ ipis p̄cedebat visa non apparuit ⁊ reuertebat ad tribz
et regna sua humana mente hospitia de et multa ⁊ mira
rapiebant et ipi tres reges qui ex tribz ipis longissimis
finibz tribz et regnis remotissimis dispositis miraculose ⁊
coniunato quemcunq̄ tres in vnū ad tribz et regna sua
reuersi sunt ydē et ⁊ omes tribz ⁊ gentes et patrias ⁊ ipe
olim obstinatus reuisa gratia et expedite ab odio et
rabida tristitia et in fidei puritate ⁊ hos tribz et vias
ipi tres reges in eq̄ concordia et gratia et expedite
diuisa ⁊ hos tribz regredi ⁊ impresso tripudio ⁊ os
hominū illaq̄ gens et regnum hoc audito mutatum et in
latus parabant obsequio ⁊ tribz ꝓtinus et ab omibz nullo
et contrarijs et omnib⁹ hominib⁹ benignissime sunt recepti
In quibz omia que viderunt ⁊ audierunt et q̄
ipse andauerunt post ⁊ gressibz suis omibz ꝓpa
lare ꝓcurabat et ad quemcunq̄ locū peruenit omibz ꝓpter
nouū regis nomen et diuina ꝓuenit vt eq̄ veritatis
predicator et nuncius famosa a nobis ⁊ omibz ipis tribz
et ꝓuincijs nouis abolita ⁊ de omibz alijs et retrogra
dis deorsum sub terra ⁊ ꝓfecerat tam ipe q̄ eq̄ ⁊ etiam
q̄ eq̄ equi et mulis et camelis quousq̄ ad pdēm mo
te Vaus et ad tribz et ad regna sua peruenit pacifice

nol defert & ſam et nrolumer en omb ſuis banis et
rebus ad ꝑa ſunt iuerſi. ¶ Quam qui de tibus regnis
cop in ſuis Duby ſtella duce ꝓſequunt in ꝑa ꝓ ligna
ꝑ ductores et nrpetes laborioſe ꝓuenerunt ut ipi et a
homies deſtinatum ſanct nr' opatorem dnum et ſalua

Quattuor heredes et ſemones ¶ Quattuor ſunt
et ſtrike ipoꝝ ꝑ longa tpa
fuerunt ſeruti et vnuſa tira ꝑ qua triſtitia
et ſpecialit thartſ eglie ꝓpagant ꝑ ipoꝝ de
rbellione cop nrorum et nra ꝑdonat ꝙre
heredes ipſi thartſenſibz ex mndi culpa ꝓſunt et ꝑ
tirat regni flumi ſolet triſtitia ꝓuenit cop nrm cum
baſſit et tota tira ꝙe ſub eis ſunt poteſtate ꝑ qua
triſtitia multa deſtruunt ¶ Ctin heredes ſemones et ſru
be et ſtude ipſas regas fuerit ſeruti et ab omib audiert
ꝙ miraculoſe ꝑ omes tiras de ac morte en magi ſanctate
et luce et ſpecialit ſtella duce miraculoſe in rgi debuit
abſq aliqua impedimento triſtitie et ꝙ laboroſe ſtella
amiſſa ꝑ ductores et nrpetes reuſſerit, ita omes
gentes et gentes ꝑ quas tira et ciuitates et loca
ipi regas et cop ꝙnty et nmerat ſ quas triſtitia
en magos admirare plane cognouerunt ſuffrebunt
ꝙ miraculoſe de ac morte ꝑ cop et cop terras et lo
ca ac regiones transiuſſent et de omib alis audi
ꝙ in ipſ tira et locis et nat gentes habitabat de
ꝑſi eoꝝ hereda ſeruabz ac ſtrike et alis vndiq
audert in eccliis et locis et ꝓpe ꝑſam ꝓcterea triſtitia
ꝓhibebant et ꝑ tale et tantum nrpheſibile crimi
nacion, eoꝝ gentes gentiles ſcripturas nrtis dni ng
meabz ipoꝝ tres regas gloroſor magor appellabat
alis nudi in tira gentiles habitabz et alis vbiq tira
ſuda ſcripturas et nativitate dni et cop nativitate
loca ſeruntes ex hoc gentiles vbiq ac mndia mirta
bant et vndiq ex effidia ꝓnunciabant et ꝙ etiam
et nativitas dni ꝑ longa tpa poſtmodd vſq ꝓxi
aſſumpcon dne ꝓpnodu gentilibz nr ſunt ꝑdicata
et vſq ad illa tpa alibi in vniſo mndo ꝓnuntiat eſt
nra et ꝓmiſſio in aſſumptione ꝓuenit et in vſq ꝑ
manſit ꝙ ipi tres regas ydoloſi in toto mundo vnus
ſint magi in hodiernum ¶ De iſtis tribz regibz ydoloſ
multi libri diuerſar ystorie opinoꝝ quia magi et
dicebant vbi aliqua libri ystorie ꝙ dicunt magoꝝ et
et alij libri ystorie ꝙ dicunt magi ſi magi ſa
pientes et alij libri dicunt ꝙ magi fuerit maleficii

Regni.

Ris postea ad dñm quasi et alij plurimi labru diuinitus de septimo et declarat ipse hy tres regni nostri sunt aduersarij et de hijs declarationibz omnibz et expressis nō e nostre ptis absq; aliquo dubio sancti regis nostri et gloriosi et de regni et regnum potentissimi gnat spōsi regina et hominū xpianoꝝ in hijs salutaribz et nris adhuc testant quę in omnibz gestis estimamus volunt hoc firmissime et hoc nos retinere et pfectius xpianus quę nobis inuidet et contrarie in pcibz dei

Anno mccc xxv

Ad tollendū q̄ omne dubiū in pmissis et extirpanda radicitus indecens inextricabile inuidia et pfidie et quidem genus aduersarie et cōtra nostrum nutrite admodum et nram fidē roborandā ompt̄ deus q̄ semp̄ e mirabilis in suis sctis et in sua maiestate glorios omnibz sue voluit quę et quales et pter eet disposita nat̄ operaciōes diuina et eius operacionē magnifica et humana plura spōs tres regis cū eius cōsanguinea expedire et demonstrare abbs ribe potu et pabulo in bethleem in tribus diebz abbs dubio et impedimēto de oriente et regnis cōsanguinea miraculose cū stella potestate de operacione sua diuina pduxit et quia ut pbabilius laborose nec poterat pfici p interpretes et doctores gramatice humane et ad pfectū redēdū et pmissa plura si diu ante in nris pfectus assumsit cura i nitij cōsanguinea laboriosi et aduersi postmodū nō defuisset dñs omnipotens deus naturaliter sue nostrum sc̄m notum volunt et in stella promisse p nos sum gloriosi p pius abs ad naturalē sua transmissa in iudea tantabat ipm̄ acc̄ gentes thy et populi ab ortu solis usq; ad occasum numerū rotundaret dei ut ad spm̄ redeatur

Anno mccc xxvi

Postea vero ipi tres regis cū gaudio et exultatione diuinis cōsanguinea ut deum est maximis laboribz peruentes et interpretes ad nrām vsus veteranie post hyemis pruinas et estiue cappellam in honore regis nostri cōsanguinea nati quę ita quiescunt et numerosi optulerit laboriosissime et diuinitus pfectum et multimode nostre regie ornamenti et gaudio p sibi nostre sctis fouerat a laboribz itineris quiescunt et ibidē nostre regio p aliqui tpis solatio se dederunt et ibidē loco sepulture gaudet elegerunt et deinde singulis annis in alijs eaz regnis et principijs ibidē quietē gaudent et pmunt p nostra vi. postmodum tpis omnis terrarū et regnoz eius principes et nobiles ac honorati ac vniuersi ipi ibidē ipis obuiauerit et ad cor̄ nostrum affluxerit et ipos post decus solepnes sunt recepit et de aduentu cor̄ nostra gratulatus et audiens q̄ et qua et qta p eos et in eis dei est operatus

Capitulum

mirabilia tumoꝝ et amore dissipuerit et in nichil redierit
et honore et tumoꝝ ex hijs ipse hinc reperit Et sic pri-
ori tractatui de testamento ipsius dissentit et ordinatus
deo gratias agentes ejus in omnibus suis ad tirones et ad regum
sua sum in grandes sunt diverse et corporibus in eodem ab
initio ad tempus sunt separati et omnibus populus ea que vide-
rat et audierat et ipse audierat humiliter predicabat et
signum crucis per oem modum et formam qua ipse apparuit ho-
minibus sunt circulis et ydolis insanis in ipsi tres reges
nomina optulerunt ipsi adorauerunt Et cappella sic mole
venit ferum ex longissimus tirus et pulcris duisset homi-
nibus devotissime refitiuerunt Illum postmodum ipsi tres re-
gres ad ppa sunt diverse omnibus honoribus humiliores et de
nouerco sunt effecti et amicissimi tirus et regnum nouerco
in pacta de eorum virtutibus honorate et denique plene no
sufficiebat enarrare et in laudabili vita et honesta in
nisi anno ostij pro assumptionem dni et eductu beati thome
apli laudabiliter promeruit si vt ad ppm redeam

Capitulum

Post recessum ipsorum tm regum de bethleem qm
deus munera optulerunt et sue beate virgo
matri in insantulo suo ihu in tugurio et spe
lunca in qua nati sunt homo p modum tempus
permansit Et in crastino de ipa et tbi regibus in
mirabili forma ex tuff de ipo tugurio et spelunca in
alia spelunca subterranea in rupe petra in insantulo
ihu metu indeq; nutrient et vsq; ad die sue pusillanimi-
tatem in ea et latitant Et qua post dorm vbi ipsi
ipsum honorifice fuerit et summe beatam matrem diligebant
ipsum et insantulo suum rup̃m poterant diligere celebrant
et ipso nomine quibus indigebant pe ministrabat Et se ea ipsa
lumen in qua beata virgo maria stans in insantulo ihu
latitauit frequenter recepit fide ejusdem pua et cappella
est in honore tm regum Et beati tyrolum ascensa Et in
ipsum cappellam suis tristis fuisse et quida duos la
pides habuisse si vna parua inter lapidibus et obstacula
Et in illa cappella ad indet lapis sitz que bta virgo
sede sedebat tm sum insantulo lactabat et quida rore
de sue mammilla sitz ipsos lapides stil
lauit ruy lacteus speciosus sitz eisdem lapidem i pietate de pe
lac bte marie in qm pluribus eisdem demonstrat et a plibus
videbat depoit Et postmodum bta virgo maria in insantulo
ihu in spelunca in qua ipse sunt nati cum matre indeq; re-
uelent et festinanter ascendit et in hanc spelunca subterranea
de de qua dorm exiuit et in hanc spelunca subterranea
et pannos quibus ihesus fuit involutus ac tres ei sue
septe pres fuit oblita Quos vsq; ad tpus venerabilis

Festii.

Helene mris Constantini post deo placuit reverentiæ et integri
et in eode loco in presepe puerpserat, i loco inde ipm lorem
ipo nativ erat ihc ab illo tpe postmo" p longa tpa ay mlti
dia huiusmt pro loco pphanato sortilego et maledicto sta
p ner puer" pecora vel gramina ipm loco intrare pmisert
et tm terrore pnibz puerilibz et omib; minabat p ipm lo
m nulla mtice fruit ausus, i la oem nitrate p execrato habebat
Dctin de nr purificatoe sue btc virgo sfantulo suo ihesu
p" legem moysi in templo in turturibz alatet et ipm
nscm in vlnis suis accipit, i loc dimittis seruu tuu
doc p" tuu in pace put in scriptura et in ede tpe tuu ps
pmeon ip illum simile de ipo nfantulo ihu plenu inde
et cu sacrdotib; puerib; et scribis astantib; plurima pphta
bant put docet evangeliu et tur de illumnatib; indeficie
pu stans tuus adorant in templo genua mrie et nfantuli
ihu de nouo tui accipiant q p nudus et herede in ipa spe
lucra vel in alapa alio loco bta virgo cu suo nfantulo
diuersa no potuit latitare et ubi put aut alibi ra diuersis
deo apparuit Ioseph in somnis dns dicit surge accipe puerum
et matrem eius et fuge in egptu et
esto ibi dm dicam tibi futura, e vt herodes quat puerum et
matrem eius ad pdcm illum ostiarius accipit puerum et
matrem eius nocte et recessit in egptu et erat ibi usq; ad
obitu herodis nr et quo et quare bta virgo mater cu
nfantulo suo ihesu in egpto puerabat et inde redierat in
libro de nativitate ihesu plenius ipm et p plenius loca
multa prolixa homo silentio et multa perutilissima et
depta tacent p mysteriis in oculis loco et vno et quare
in egptu et redita beata mater cu nfantulo ihu taceat
adhuc nescit rose unde q vndat rose de ihericunte
et hic rosa mundi saluatore multu libet vtut in pte
Dctin loco vbi bta mater cu nfantulo suo ihesu
tra in egpto habitauit dstruit a diabolica ne q dictus
p deu quo beata mater cu tacuit nec alibi nisi p ipm
dictus nescit ipe rose de hericunte in mesopotamia scripsit
et apud gallos homines qui crede audiuit verum q
de loco ad locu in ipo deserto in pueris suis vagantes
p pmu ipm viderunt in maxima multitudine et ymaginu
hominu multis que p desertu transeunt et peregrinos p
loca in quo beata virgo mater cu nfantulo ihesu deportauit
to p septenniu usq; ad obitu herodis habitauit fuit mr
matrate babilonie nomine et allumen q mater habitauit fuit
datus et alle constructe medius distruit ab alia et fuit
matrate matrates babilonie nomine et allumen matrates
babilonie et ipatrat matrates ip septe ville pariseos
et in ipo loco q ubi bta mater p septenniu in ipo loco

Ihm habitant nec arbores balsamum que nec ad metra lapidem
magnum et in ipo arbo sunt vij fontes aque in quibz nascun-
tur scarabei ibm lauare et mundare assueuit et ipe fon-
tes arbus e desiste situs et nec numerat nec numerab
et crescit et effluit balsamum de virgis q rubi e modum al
cor olive et est in medio rubi rotundi et folia
eius q tres folia sunt frutex et quasq rubi hz rostrum spe
cies aliquas de captiuis soldani que ipm multo tempe
corpus suu rostrabat irrigat et mundat et in nece mor-
tuor soldanus grauiter e ptes ptes in hor arbo et true virge
balsamu in modu veru scindunt et vulnerat et ipe sucu
sunt bn arte circulgat et subtz lambunt et suscipiunt in
vasculis argenteis true pendet in quibz balsamum et
et lambunt sicud aqua arte stillat et effluit et scillat
deinde in amphoris argenteis q ibde seruat et mu
ant balsamu nec sextarios vnu possit notare que tm de
samu solus et in aqua legatis virge ad cu mittit ipe dat
pmu destruere in medio largit balsamu plenu et ista omi
balsamu cestillato soldanus recedit et true rubi cul
tus sunt virgas de suo rubo fossas et ipas i mundissa
alla dulci sicud pmemedo supponit et tales balsamu e
fossus et in bragma colatis et in aliquo homine ab eo
vel altitudine aliqua cadunt et ultra rupt et pul
satu et cu illo balsamu lotus pmuit mundus de cetro
nec apparet oz sunt albus pellis et minus spes et flem
balsamu rostrabe colatis post altius vendut hominib et
pegamo et vidrio p mundu deportant et in nulla opa
tenute virtutis et nobilitatis sic balsamu q male stillat
et arte sic cu tales balsamu quattuor in mano ponit pmu
penetrat et alia pt infundat et ille loy mortuo pmu
bit metiu et et quasi mutatione pecia colorus pmu
tus habet colaturis et parat dude balsamu rudy et alter
balsamu bullatu parat balsamus tortus et de alter
non aliis nobilib virtutib balsamu longe et curatiue et
redit sanguinem in ulcere et in omnib ptib illis q alle lotus
ad hoc exce flem hz virtute heat pmu ea balsamu rect
et in ea bn in virgo nascun cu sue substantie alie
et sue substantie alium fingit et ex substantia lacubal
et ad mundu sigu ipm arbo nullu ne homo nisi sit xpia
nus colet et vel custodiet q sepius e captus et ab alio
hominu quentes tolleret et true rubi balsamu et
cuius virge statim deficiunt et pereunt sed et in
pmissis videatur sc ca xxv

Explicit xxv Sed prudens

¶ Regū.

Ceteꝝ de mūdis q̄ tres r̄ḡes duo obtulerūt
e sexto put in alijs libris ḡmetur. p melchior
r̄ḡe nubie et arabū optulit duo pua pondo auri
vt dr̄e e p̄m oblatione in scutella et no melchior
sm̄ i dextera. Ipse idem melchior r̄x optulit duo
triginta denarios aureos quos abraha egressus de hur
caldeoꝝ in sua peregrinatione sem suscepit et m̄ ebron q̄ tunc
q̄ tur arabia vocabat portabat. Et no ipse cognou in se
pultura. et thare et nachor suos. ysaac et jacob
ysmael. Et hos denarios monetā regionis suscepit thare
p̄r abrahe et ptēdit mesopotamie nāc ipm. Et dem
tpibz p triginta ysmahelitis filijs eoꝝ a quo abraha cognō
in sepultura vendidit hos Joseph e suis fratrib⁹ sunt vendit⁹
in egypto. Et post hec idem trigenta denarios a patribus
fratrib⁹ filijs jacob in egypto p̄z sumpsit. ipi Joseph fuer
repōsiti. Et dem inde trigenta denarios p circumadjz ad
sepulchrū jacob et Joseph fuerūt misse. Et in thesauris re
gijs reposit. Et post hos tpibz salomonis inde trigenta
denarios in ij plaustris alijs ornamentis templi dni a sybilla
a r̄gina saba fuerūt ablati. Et dem tpibz roboam filij
salomonis in capsis sybille et templo dni a pharaone ad
mensas r̄gis arabū que tue tpe sunt in aduentu egyptij
pauerūt. Et in alijs ornamentis templi aureis spoliatis in
thesauris regijs reponebant. Et post hos nouē tetrarche
nuncupate nato dno in bethleem. Et tres r̄x melchior
r̄x nubie et arabie cū ij plaustris ornamentis aureis
et vasis templi et alijs ornatib⁹ et ditissime muneribus
q̄ fere sufficerat hos trigenta denarios aureos et dnō
arabie promisit quod antiquus et nobilis auctor in the
saurīs suis no sunt hos duo cū alijs dictis ornamentis
apposuit offerre. Et soluens hos optulit et a⁹ ornamenta
tribus premisso primisti ut e superiorib⁹ ꝑ vt aggr̄ videat

Quem aut beata vgo maria ¶ Capitulum xxviij

metu herodis fugit in egyptum. et tunc hos
tunc vgi denarios cū thure et mirra sibi
sibi fuerit oblata in panno lineo ligata.
deserto amisit. Tunc q̄da pastor. unus ex hominib⁹ qui
ibidē habitum ducebat. dubius in ipo deserto qui cū
gregib⁹ suis de loco ad locū in pascuis ambulabat. repit
et vsq ad modicū tempus in possessione dni apud se reti
nuit. et exinde ad pastor rediit. in memorabile misericordia
hē. et cū de fama christi audisset q̄ diuersa misericordia alios
et varios languores solo v̄o curauit. et fama p omes
terras venit. et exinde ad pastor hos tres denarios

¶ Regn̄ i.

que ab hominibz moderne ne̅ poss̄ legi vel dici. Cā̄ mxv

Quatuor de nobilibz qui sepulchrum dn̄i visitauerunt
dixit sarracen̄o q̄ ē ista. in omnibz ptibz orientis
et ultimum q̄ ois bona multa sint bona
plicodalia q̄ aliquis ne̅ dimittere nō sepat̄
si tōles redimit primogenito et talia bona q̄ tenent
a soldano vel alijs regibz ne̅ plicodalia et alio fre mor
tuo detur primogenito q̄ primo pcessit ad ordi dissimulat
et hyt bona effant̄ nobles et ipa bona plicodalia ne̅ pt
aliquis dimembrare aut ptm̄ vel aliqua q̄ hyt vendere
vel alienare ꝓz aqua nauigabz compulsz de terra sepulchri
dn̄i pt aliqua bona mobilia q̄ debentz assumere pecunz
dare vel prestare sicut sunt aq̄ bona pt plicodalia a
lege terre bona q̄ optet q̄ nobles eoz habeat subsidia et
suos stipendiarios dare vel trez vel q̄tam nobilem vel
plures et dix ex illis ptibz aliquis nobles effant̄ q̄ te
nz nauale pompa armata de vespe cū sonis instrumentoz
et armis ex dei dextrarijs nobilibz armatis ex adit p
vicos et plateas vt si aqua nauigabz q̄ ipsis q̄ aqua
infamia vel alijs causis qualibscūq; deberet cū nobilibz
post fore nauigare et si aqua nō haberent nō ripam
q̄ cum nobilibz haberet ascendere in medio domus sue vt
sui pares sup tria nauigia starent larty optimy pīn
pares amicos et alios ornamentis diuisimode ornatis sic
q̄ ille q̄ nobilis debet esse et si clarus de omnibz pa
rentibz assendat ad q̄ sunt in ptibz istis ad nobiles
in p̄ncipes sic omnes amicos ad eū ascendat sibi ipsis
tribuitur q̄ nullus dignus sit nasci et viuere a nobilibz
p̄ncipibz et alijs nobilibz dnis vestimentis amicis et se
mis et alijs dnis ornamentis ornatis vestit̄ talent̄ et
mensit̄ et de terra leuat̄ q̄ sit in sig̃o q̄ sed mody sibi
sup terra assendat et q̄ ex a p̄ncipibz et nobilibz oriy
tur leuat̄ q̄ ab omni suspitione purus et mundus sine
labe mortis et vitijs se gerat et gestus ade tyro
alius de familia sua nobilis tot effant sed de bonis
suis feudalibz hyt tenut̄ et tue nobilis q̄ nobilis dat
de stipendijs de bonis suis q̄ sui dnis vel tbz fa
nobilis suis se possit sustinere et ille nobilis tenet
in dnis eoz in palatijs et ibi ꝯ ministrat̄ dnis eoz
pranz in armis et eoz sequent̄ tpibz optimis et ra
bis sicut nobilis stipendiarius q̄ dns transferit
et ex sepulchrum visitauerit q̄ibz nobis qndam
dominus dixerit et ita de omnibz a tpibz abrahe

Usq ad passionem dñi nisi in diuisum procedat et ꝙ plena
lora nisimul ptrisserint ⁊ status de hijs pfrm poterit
ꝙ in hijs pfm debebat extunc abuncare fuerit separat
et diuisi et postmodum vndus dissisi et qua plena alia
de hijs xxx denarios et ipse rius rem numerabit le
gatum et scripta intendatur ꝙ ut obluncus septuag
sunt prmissa ⁊ vt ad ffm reducat

De la iiii lxx

Quo elapso tpe qu bm vigo matheu, re
surrectu sm alios et corpo remanebat
aut euangeliste defuncto herode dm angel
lus dn apparuit Joseph in sompnis dicens sur
ge accipe puerm et matrem eius et vade in tra isrl
Defuncti sunt enim qui quebant animam pueri ⁊ qui surgens
accepit puerm et matrem eius et venit in tra isrl Audiens
autem archelaum regnare in Judea p herode patre suo
timuit illuc ire et admon in sompnis recessit in partes
galilee et habitauit in ciuitate nazareth vt impleret
ꝙ dictum e ꝑ ffetas quoniam nazareus vocabit
⁊ ꝙ et qualia et qta in hijs et ab illis tpibus dicta
sunt vsq ad eius passionem resurrectionem et ascensionem
in euangelijs plenius inuenit Cum aut dns post suam
gloriosam ascensionem spectabit ad ptes predicare thomas
sortem aplatus non sortem pdicationis suscepit in qua ⁊ hijs in
terris regnans gloriosi qui dns in sua ysaurea mensa apl
tulerunt habitabant et regnabant ꝙ licet thomas in
diuersis offijs pdicando in ptibus et regnis indie fuisse
perhibet tm ex magna parte ipsi hijs lapides angulares
qui facti vtrisq; vnus existimat fore ferm ⁊ quod thom
palpando vt hanc ipse regis et egressi predicauit et
annunciauit qui erat causa dn ysaurea de ciuitate
et longinquissimis diuersis et mundi ptibus ꝙ sint vndi et
mundi cor verum et mysterium diuinissime adorauit
et honorauit ⁊ post ascensionem spiritus rubea
omnes ipsum ꝙ post resurrectionem dn thomas cum
rubea degens palpando applaudit et de nob omnes
deliberans valuit amputauit sicad nostr notit omnes
ipsum ꝙ hm tam regis et hr gaudia causa dn nri ⁊
saluat et glorificet vltr mundu ap ꝙ hic hr
tholomeus frem et judas apli dni et in ptibus illis
pdicabat ⁊ plures sunt ptes vnde q̄n vna pr

Regū

longitudo ē et latitudo et maior ꝑ tō ꝓ mūdi nīa ihū illa
ꝓ desolatum in illis ꝓbis cultū nō plus ꝑ nutū dei ro-
mane in qua vigeat et floreat fides xpiana

Capitulum xxvi

Quarto cū thomas apls in ꝓbis et regnis vidor
euangelium dei predicasset et multas ydolas
et tirannos evacuasset et deum verum sanctum effu-
gasset et diuersos languores et infirmitates curas-
set ad deum ibidē ꝑ cū ipō plurima mirabilia fecisset
et ꝑ plurimos gentes gubernasset et regnum in eisdē ydolos de-
struxisset ad stellā cū infantulo et signo crucis post ipm tres reges
in eisdē tirannis et regnis et ipsis templis fusi et sculpe fe-
cerunt et preparant qui de bethleem fuerit missi cum cū thoō
a pontificibus ydolos et templos vidisset et audisset ꝙ no-
vus stella cū tribus signis esset nascitur in oriente tribus magis
magis magnis nati regnis indeos post ex illa stella cū tribus
signis fuerat auditū apparuisset et ipe hos ipsi tres regnū
ipsum puerum natum ad adorandū cū muneribus quesierunt et in
veniesse ꝑ triduum dicitur in bethleem venissent puerum
Et multis laboribus assis ad tirannos et regna sua redierunt et
de eisdē que ipsis regibus acciderunt et que ipsi reges viderunt
et audierunt et expauerunt deum pontifices templos et ydolos
thome ꝑ ora nuntiarunt que cū thomas ꝑ omnia audiuisset
avtus ingressus gaudio et spu sancto ipletus ipsis pontificibus
et omnibus ipsius et gentibus audentes nō dū nri ihu xpi nostra
natiuitate et humanitate passionem et resurrectionem que
dignus palpant miracula et explerent fidelit et exal-
tauerunt et predicant et gratias ipsis signis et prodigiis
et doctrinis omnibus tempus ꝑ templos et ydolos pontifi-
ces et ꝑ plurimas gentes ad deum et fide gustu et bapti
zant et significationem et interpretationem huius stelle et
signi crucis ac infantis quem ipsi tres reges viderunt
et muneribus adorauerunt docuit et hortat thomas exposuit
et declarauit et ad omnes templi similachros et ydolo
rum ipsius templa in honore ipsius infantis que ipsi tres
reges quesierunt et muneribus adorauerunt deuote ascendit
dū omnis turba et precauit gentes ꝑ quas thomas transiret
audita tale eius fama in diuersis et partibus nostrum late
gentes et obsessi ad ipm venerabat et affluebat quo ocs
in nomine ipius nostri et signum crucis saluant et ad fide
gustū et baptizant et cum side sancta curat et bap
tizat in tribus ad quas thomas nō pueniebat

Capitulum xxvi

Sequit̃ z ypudyca.

Capitulum xxvii

Qm̃ uulgꝰ Thomas fuerit in infancia passionem resurrectionem et ascensionem et euangelium dñi nr̃i ihũ xp̃i audierit et ꝑ plurimas gentes ad dñm et ad fidē uenisse et ydolor̃ templa destructa et in honore ihũ xp̃i nr̃i ecclesias consecratas et ipsor̃ sacerdotes et dei cultores ordinatos tande ad uera ipsius xp̃i regna ꝑ uiam sue infantie peruenerit et ibidem adhuc in ramis uiuentes ac ꝑfectos exspectatos post modū fuerit deprecatus et ex hoc ampto ipsū in spū eor̃ uenire uidē ac gestare misi ꝑ aquā et spm̃ sanctū crederent et de ipso infante ihesu quē ipse ut sierent et ea mirabilia adorarent plenius edocuerit ex utroq; hui⁹ tractatus regesta ab omibz audiri ꝙ quida hō nr̃ thomas ad ꝓpagandū regna et regnū p̃uenisse ꝙ ipse ꝑ uiā infantie quā in sua infantia quida fecerat et adorauerit publice ꝑdicauit et de ipso ꝙ plura mirabilia omibz apte ꝑdicauerit et diuersis uernaculis linguarum ꝓpria ipsius infantie et signa mirabilia mirabiliter et dulcedo effugauerit ut ipsi tres reges crederent in deceptum se impune se iterum ire habere et ea omibz eor̃ regibz et principibz et nobilibz et ꝓpagandū regnum ipse ad ht̃m thomam peruenerit quem ht̃s thomas in magnum gaudiū receperit et de omibz que ihs in sua infantia de tate et humanitate fecerit gesserit et docuerit singulariter explicauerit et eos passionem et resurrectionem que dignitus suscepturus palpauerit in scripturis et in ꝓphetis docuit plenius et manifestauerit et ꝑcepta de baptismate xp̃i sue que mandauerit regi magdo potius eo plenius instituit et ipse tres reges omibz eor̃ populis gratis fontis sui baptizauit et ipsi tres reges regnū sibi ꝑ se fecerit repleti et in thomam ꝑpetuos ꝓbitz et linguis que ihs dñs eis adesse et que dicerent et ipse audirent quibus in sua infantia ei beth leem ihs nr̃ mirabilis ꝙdam et adorauerit et ꝑ singula si omnia ipsis tribus regibus ꝓmisisset apte ꝑdicauerit et et ne ꝑtereuntes singulariter exposuerit thomas ꝑ expositores eor̃ omnia ꝙ thomas de passione resurrectione et aste in dñm ꝓpius ꝑdicauit ipsi reges de infantia sua quę uiderant et audierant ꝓmulgabant uel ipsi tres reges gloriosi in omni cor̃ gestu et conuictu et alijs ꝑ plurib; populos ad notitiā uenit in beo thoma se tristaleruit et super hunc montē mirabilia in stilla in signo tunc ꝑ plurimos

Regū

In honore ipsius infantis nati stella super eius nocte apparuit
thomas asseruit et omnibz populis illuc de mane ut ei
sigillo nato post suū stella apparuit p quadā fenestra vo
luntarie et spontanee fuerat sustensa de mane aperi per
ordinē totaliter expansit thomas et parentes et fa
milia nata in populo tota et vicini septē homines pueri
et adulti q tunc prius in ecclesia non fuerunt de longi
quis partibz ad hoc nocte natus et capella devotissime
fuerunt et hoc tale et tanta demonstrauit ipse tres reges
nouissima et nobilissima contrata in pede huius montis
thomas et fecerunt et diuisse assignauerunt et plana ci
tratis Senum vocabat que quidē ad huc ecclesia et de
nouo construxit in omnibz partibz vicine et circuite in parte de
et in hac contrata et habitacione dicti predicti qui plus labo
rauit et thomas predicti ac patriarcha

Capm xxcvij

Qui tam prefatus thomas ab habitu ipsis partibz et
regnis omnes populos ad dominū quesiuit et baptizauit
ductus ipse tres reges cum in diocesi assumpsit
asseruabat et ipsi tres reges diocesi esse alios quo
et plures sine numero et omnibz populis elegit et
et edificauit et omnia ydola templo in honore dei et sue
genitricis marie consecrauerunt quibz omnibz et aliis de ma
nistris dona ac predia ac possessiones longe donauerunt
vir bte thomas ipse regibz diocesi et aliis quos et plures
ordine missam celebrauit et viua que dei in cena in sua
corpore et sanguis sanguine asseruauit expressit et diuina et
diuina tradidit et de hijs omnibz ipse fidelit instruxit et
informauit et spiritualit ordine baptismatis ipse docuit et
ipsi baptisma nullomo unquā dedit ablusit nouit et hoc
tabat et precepit et itaq bte thomas ibide omnibz po
pulis ad dominū quesiuit et baptizatis et ad cultum dei omnia
dei misteria iuste et laudabiliter pacto et ordinato ad sue
plures plus vnde ad predicandum p̄m dei se tristitiat et
ibide que plurib[us] affluit quib ad dominū et varijs mirabilib
operans verū ibide mansuetus sed in passione cum legit lau
dabiliter asseruauit et omnes vicini septē homines q nascit
in ipsis tres ḡbz bte thomas fuit nutritus natura
lit fuerat hoc in modū cum formatus fuit nō hu fuerat
hoc in parte dei et lam semper in vicinis terra et insula
in predia semper nascentia et crescent et sunt herbe
herbe et bestie pre alijs speciales de quibz et singula
longum esset enarrare et sequitur de

Sequit̄ z̄ pricipij capti / Capm xxcvij

Tertium

Post ꝺecessum et decessu bti Thome apli ꝙ
tuc ipi treꝰ regat in archiepꝰ ordinati ⁊ cũ
gentes cuntratꝰ et villas et terras fundauit
in quib; ꝑ plurimꝫ annos fundauerat et ipi
epi plures et dei mistros ordinauerut ꝑ
preda possessiones largit ꝙ omia ꝓtulerut et ꝑ totã
hui⁹ mode vastate in quitate ꝙ omia que in pde mon
uam fundauerat ꝑtim maiorem elegerut et in edificio
dei et alar ꝙ et plurib; tiras et rigua sua in spuali
bꝫ et tpalib; ad gubernamentꝫ et regimen eccl̃ie
gentes in tmoꝛe ꝑ annos in vt dnos ꝑ ut pceꝑ in
omib; et ꝙ omes obedirent ⁊ traditi⁹ in fide cui debebant.

Huic vero sde an felon // Ca. xxxvii. lm ꝙ
cop ipsoꝝ ⁊ dnus ipe treꝰ regat archi
ordinat cũ alios regib; et principib; nobi
lib; ac maiorib; tuti de terris et rigua eccl̃ie
ut omib; omib; alios ꝙ plurib; et dei mistros guerre
et guerras fecerut et erat eis longo tpe de recepto ꝑsue
tudo habebant aliquos liberos vel hoc edes ⁊ler vt nul⁹
omiu illaꝝ ptm ꝙ sue mꝰ. est unꝰ ꝑ habuerit ptm nisi vel
gubernas et ꝙtmat² et fumꝫ reddat² ab omib; libus ꝺñi
te eccl̃ie et pcussꝫ exigunt et vsq; ad mortẽ ꝓmu
ssse et asserut quidã libꝝ ꝙ sicut fuerut ꝓmu⁹ ⁊ter
in fide ihu erant cũ ꝓmis gentib; in ꝓmissionis vi
gentib; dignitate qui cui dns ꝓmi ꝙ gentib; in promissionis
ptulerut dns ꝓ ꝑ reta ꝙ supplos exponut ꝙ eis
ptulerut dns ꝓ ꝑ regiũ in promissionis dignitatis ⁊ ꝓ
gentib; dnus ⁊ ordinis ꝙ ꝑ in signũ manifestatiõis
tatis ꝑ matrix negant ꝑ dns sapiens dicit ꝑ
ratus dns sine mãe ⁊ pat genealogia ꝑ hoiem ⁊
ut ad ꝑ ꝑ redeatur

Ca. xxxviii.

Quo ergo hi treꝰ ⁊ter glosi ut dictum ⁊ l
omes reges ꝙ nobiles et alii populi ⁊ mul
tudo ut in fide ꝑ ipsi thome ꝑdicti ⁊ l
fideles permanerẽt et ꝙ ipi reges nobiles epi et plures
ac multi populi ibid̃ in dno gregati mul⁹ vnus ydo
neus voluntate in fide habeat ꝙ omib; populis ꝙgregati
omi voce et unanimi ꝙsensu elegerut dnm loco bti thome
apli in spualib; omib; ipsis ꝓtinꝰ ꝓsidet et tm omes
populo venerant ut ꝑ hunc ꝓtinꝰ ꝓsidet et tm omes
eum in honore bti thome in memoriale ꝑpetuꝫ patriarcha
thomas ab omib; ꝑtinꝰ appellat ⁊ ab omib; veneratꝰ
⁊ post decessum talis vir patriarche sic dicti ꝙ tunc

Regni

omes archiepi epi et pbri dnt in vno loco quemc et alio
loco defuncti sm eaz gsuetudi gredi digc cu omissi ipli
vt poss p eos deberent obedc Et ipi tres reges tunc tale
patriarche demandauerunt omes tirannos suos et regnos sibi subdc
bant et assignabant qs ipi tres reges tunc et omes alii
epi pbri et omissi populi prodicta elegerunt Quarum dc
thomem adueniat qm ad ipos ptin bm thomam fuit se
mutuo in prima eoz patriarcham elegerunt cu nemine mutato
nomine thomam imposuerunt Et post hec et quida alia pa
triarche qm thomas vocat vt nos ipse obedierunt et obedi
dnt in potens dei

Capitm xxviij

Qdam ipdm tres reges gloriosi qm iherusalem
et heredes non habuerunt extra eam de re
gnis et omnium offensis omnes populos ibidem
congregatos Et omnibus populis ibidem congregatis
elegerunt tunc virum strenuum illustrem et nobilem q omnibus
regnis et regnis suis in spiritu timebat esse debet vt si
aliqua malicia vel malefm patriarcha aliquis quos sen
pbros nr curaret vel ipse rebellaret seu a sede apostolica
tunc q p brachium secularem ad vra rectam possent regi
et expelli et illud dominium ipsum debet succedc per hc
heredes et duces et talis rector et gubernator ipse
nr rex vel imperator debet vocari Et ab omnibus populis
pbr solues ipsum debet appellari Nam pbr solues qz eo
pbr solues vocari debet q pstitere nullis sit dignus
mundo cum prate omnibus nostris et nostris celu claudit
aperit et in cuius gz ea extensione manus ac clemencie omnes
imperia et regnum ac principes et populos gentes et
ulla tumultu post hec et qz plenius alias virtutes et
dignitates idem pbr solues qui e deus videat in suis
libris et epistolis scribat scribi et scripsit in pcto dei et hi
et epla sua quos regibus et principibus mittit et mandat
et salutationibus benedictionibus omnis pueris suis et aulis
dicens aulam aggrauat et vineas et speculat et gubernat
et omnes ille rex vel princeps seu homo possidet de
nobis vel regnis eius libros suos mittit Et pcipue qz ille est
gubernans eius libros suos mittit seu hoc scribi scribit et de
mandat p salutationibus benedictionibus Et hc dicta dei benedi
cte regis eius stellis omnibus suis sigillis et vexillis

Capitm xxix

Idem ad dnm videat epistolas so
lares appellat a diebus vndecim a urbe cum
galeis que sunt pbr et a deo p patrio mari
dicerby Item ad dnm videat solues epistolas
solues dicit vocari nunc et hoc solues bapte

qm̃ omn̄ baptizant cū eā nunq̄ nō sunt ḡt̄ nīt̄ nullū
nullerīm̄ q̄uit thomas aplus p̄ oīa ꝓd̄ nos fecerunt // Cū
hij tres r̄ḡes gloriosi omnib⁹ r̄ḡib⁹ pr̄ipib⁹ et nobilibus
epis et plis et omnib⁹ populis q̄ thoma patriarcha et
plis Iohem et eq̄ dñis et rectis in spualib⁹ et tpalib⁹
tunc imperiū assignabat tunc vnusq̄ principū ac nobi
lis et regis ac cū vniūso populo alacris et hylaris
hylaris fuerunt et sic eq̄ diuersis et prius fabricatis
et letis et gaudentes ac alacres inde sine omni q̄ videbat
et audierant et audierat et acta et ordinata fuerat
ad ꝑpa sunt p̄uersi et sic ydem dñs et gubernatores pdict⁹
in spualib⁹ et tpalib⁹ patriarcha thomas et plis Iohes
vniūso modo sunt vocati in vniūso modo sunt vōti
in hodiernū diem sunt ~~sunt~~ q̄t in ydem tres r̄ḡes
de p̄missis tract⁹ disposito et ordinato q̄tus alijs p̄
aplis de sanguine eq̄ regali q̄ plurimū alios trahit et
insulas dederunt et ꝑpue hereditarie assignauerunt q̄
principes de vnus imperiū deferunt vocabulū in numerabile
tempus et adhuc hec progenies que de vnus vocabulo
et nomen et potestates ac nobiles ꝓgenies in yndia in
ciuitate in ꝓuincia dicuntur q̄t hec ꝓgenies vt supradictū est in
tantum ꝓpter diuersa mirabilia q̄ inde grauia videbant et
audiebant castra fecerunt et q̄lles q̄ plures alij principes
ꝑt eq̄ nobilitate in diuersis tribus vocati duxerunt de
quib⁹ scribe Anno dñi .M°.cc°.l°.p°. adhuc thema ꝓpter
fuerit suppositum in cuius ꝑsona ambassiatores ad ipm̄ ꝑte

Q Vm tract⁹ omn̄a p̄dict⁹ tres // Cū tres
r̄ḡes ita essent laudabili- dispositi et ordi
nata ꝑtem ad mutatē q̄ulla ad ꝑtem
mundi dñm fuer se tristulerunt et duobus anni
tunc alijs dñs q̄uda stella nona et nota et insolita
in ipsum cunctis apparuit p̄ qua scire eq̄ r̄ḡes
nostre nativitatis cognoscerent et p̄ a deo vocabul⁹ omnib⁹ intimabat
r̄ḡes ydē in eorū p̄ria fuerit qui r̄ḡalē tumulū sibi mo
r̄ḡes ꝑatē fecerunt et p̄ illud nostrū natalitiū deo
festum deum offr̄e sulepiter ꝓpegerunt et cū nativitatis
dñi die ꝑtur in celestem rē arabū et nube r̄ḡ deo
offrēre solempne celebrato stellā eandē sic ꝑtentissime
demonstrēte rex qui populū inclinare ripte abst de
lore in deū dulce obdormiunt q̄m reges alij duo r̄ḡes
ac alij principes et nobiles ac cū si populo vestimen
tis sericalib⁹ et r̄ḡalib⁹ cū aromatib⁹ more r̄ḡali qui
dem in tumulo posuerit et post hec ꝑpte die q
e festū ecclie dñi ꝑtur Balthazar rex grodolie et

Lectio

saba domo etatis sue centesimo xxi° celebrato solempni
missa rex cum populo abit dolore in domum suorum que
tunc ire et omnes populi primates et nobiles simul corpus
patris defuncti eodem modo et cultu regio in tumulo honoris
fuit positum et per multum tempus videbis scuta de
sete aurea Jaspar ivy thaxis et insule cypressine
etatis sue centesimo xxi° domino offerre debito parto me
cum ab astantibus sine dolore alios duxi regi ad dominum
latum. Cum dominus regis post decretum mihi imperii diuersi
regni pars ad sepelendum defuerat aurea cum omnibus ipsius
astantibus corpora duxi pars regni in sepulchro posita
ubi libet primum resedit et cum pars corpus tunc regis in medium
reperunt et magi hic tres gloriosi principes que i[n] vera
sua se dilexerant simul et in morte non sunt separati et
stella rubea et insolita que nos eos obtinuerant apparuit ubi
eos corpora colonie tristerunt post dum nobiles simulque
sup[er] emulate semina prouisit

Capitulum xxvi

Post decessum et obitum ipsius tui regis gloriosissimi
fertur deus qui est in cuius dispositione ipsius et
post mortem ipsius decreuerunt sua diuina uoluntate
seruus homo et quibus infirmitate dolore et
angustia captiuitate vel tribulatione dolore et angustia
captiuitate terre vel detinebant longe vel vel ipse
in terra vel in mari positos qui angustiis ipsius tui regis in
plorabat et deuote inuocabat deum pro ea nocte qua
dei liberauit magi a longinquis partibus per via et mare
populi in magnam multitudinem ad ipsius ruinam affluebant
et fide qua a beato thoma in vita predicabat erat ma
gnis virtutibus et signis in morte et post mortem in
firmabat et ipsius corpora vestimenta regalibus et pon
tificalibus in sepulchro posita nec ipsi mortua si ipsi de
mecia et nullus ipsi in vita colorata omnibus ipsius ap
parent et quibus deus benedicat et laudantur

Lectio xxvii

Dest multo vere tpis [illegible] fidei xpiane
ipa nobili ciuitate edessa et diuisis ptis et
regnis eorum et ab ipsa floret ecclesia nunc omnes
honor et seruant nisi tunc zizania si ita fu
de catholica diuisa spes hesum operues
et errores ipsi sp tui corpora et reliquie ipsius tui regis
reperiuntur ab omnibus indulgentiam et negligentiam in hac
regione hic et nunc veneratur illum terre et regnum eorum
in fide dum debat adhuc et tunc sanctum corpus ipsius
tui regis qui est deus et usque ad diem tpis tunc ipsi dominus
in ecclesia pmansit et tunc eius tunc maria de
ossibus eius propria saluebat mente sua in palacium re
uertebat dum homines de regnis arabie et nubie saba

et gadolie tharsis et insule mari in quibus xpi trucem regnum
regnabant cum fide sue diuisse deum atq; trans hoc tem
tropea regna et universa plaga orientis cum trans eu
phratem numa multitudine distrauit et desuetas et de
rodatas potestas a patriarcha thoma et pluribus alijs pat
riis grecorum in terris et regnis illis in sua dissemi
nauit hominibus de regnis ethyopie tunc regnante in eis
qui in ipsa ciuitate potestat habitabat et in fide adiuse
dum sic extitit quod ps tam ex reuerentia xpi ex miraculo ei
pus sui sepulchro suppsit quod ni ptes adusa ce
pit ab omni populo prut qui de bethleem uenerat ue
nerat in pius laudabiliter et reuerenter susceptus fuit reg
et in locales diuisimode amatus reuerentie fuit multa
et in hijs p tpa longeua permansit.

Cxviii

Quo aut planum xp trutum et sermo fidei pfectus
longe lateq; in q gentibus fuit seminatus et
q ab hijs et alijs pfectibus et impedimentis
diabolus latebat in tra vt eam talibus ma
nifestis signis et tempestatibus tribuator cum apparet
in gente dei ciuitate dum adiuuante deo gloriosus
constantinus imperator in euidente pfectus silentium
dei signum et prodigium ad fidei effectum gessit et a le
pra rapuit gentilitatem et ydolatriam et mundatis
in nomine hanc uitam et mortis melius effecit mutatis cath
tecumenis helene sue matris pfidem iudeos a circu
cisione et iudaica pfidia qui eum effecit insertam conuer
sis ad deum gentibus prout per omnia in libris de
nostre matris ecclie plenius reperitur et gestorum xpi
lorum ppinquitas in veteri testamento et iudaica pfidia in
stituat testimonijs postmodum de nouo testamento et
euangelijs fundatum struebat et animas lorum sue q in
illis et in alijs partibus ihu sua doctrina et humanitate ad
huc pfectum que prius ex sanguis et hoc iudeos ethya
nica odiosa et gramatica et lorum animas ihu xpo
lorum postmodum ad laudem dei et ysraelem iudeos hono
rificauit et deuote honorificauit datum et compli
dum nostri dei miraculose inuenit gestus sepulchri xpi et
et multe salutis sepulchro xpi et lorum que trucem
tue reperit et lapidem de sepulchro reuolutum uidet
et lorum que ihu in nostri nostrum sua discipulo manifestat
et lorum que ihu nostre matri helene apparuit in spe

¶ Festū

atrilam ¶ Duę her omnā lora et alia ſra lora helene
pulcherrimam eorum aſtruxit in qua her omnā lora
ſra ſil aſpiciunt et inclusit ⁊ poſtmodū ꝓbi Johes et
homines de regno illuc nati qui in illo ptio habitant vo
rant ſuam inde rabanze et rupe et petra durissima
Capellam exſtulpē fecerunt qui in honore trium regū
Oſtenā fecerunt in memoriale p̄ce medium arabie
et nubie ibidē in caligine et nebula reſidet qui dum
in ſua infamia ad adorandum affluit ⁊ vocatur illa rup
pella in ptio illos capella inclusorum ad qm in pri
die ⁊ ſanctum mar̄ qui ꝓ tunc ipius capelle custos
dilue obſeruandū obſtruxerunt ¶ Cap̄m xlvi xxvij.

Quę vero in omnib⁹ locis qui dum in hierusalem
ſua prudēt ſigna et prodigia oſtenderunt et
illuſtrarunt in qui vēnit helena matrona et
eorum honeſtiſſime fundauit ⁊ in his patriarchas
epos ac diuinos miſtros inſtituit et ordinauit quib⁹ pdia
poſſeſſiones et denarios habundāt̄ erogauit ⁊ ptr
helena ſuę loca qui paſſibilis angelis in mundū
mulier electus in claritate ſanctitatis dū adimplent de
plere pulcherrima eorum oſtendit qui gloria in excelſis
deo et pax in ptem dei ⁊ in ipa cuna quida
fuit diuinus collegium rationis qui ꝙ ſpiritualis p̄ule
omnē horas canonicas in gloria in excelſis deo nuncupat
ſpō in ptib⁹ ihū dei in adiutoriū ⁊ adhuc nuncupat
horas gloria in excelſis deo ⁊ ptr dei ¶ Cap̄m xlvii ꝙ puer⁹ ex⁹ ampli

Poſtq̄ her eorum fuit ſra et ꝓfecta ꝑtinuit
helena venit bethleem ad ſpelunca et na
tiuitatem dñi qui deus homo fuit natus vt
et ſuſcepit in ipius loco et ſpelunca poſt nati
tatē ihū xp̄i vſq; ad tpe ſpō creatoꝝ deo placuit ⁊ in
vidua inde nullum hominem vel aliud nutrire permiſerunt ma
ipius loci pro loco maledicto et ſathanatto habuerunt et eū
nutrire hūerunt ⁊ ſpreto et in ipō loco tm helena in q̄
thaſiu infantulo in fide ad aſcensū et bone fuit pſpitū et
ꝓpter pueros ſibi thaſius ibide fuit nutritus et fidē et ꝺa
tionis bñ mazze qui in ſtepe dimiſerat oblitus qui in
infantulo thaſio ⁊ ſpelunca ſingit nutrio indeq; et in
nitit Nam omnā helena in ptio tam virū nutrunt ⁊
bta virgo ibidē oblata dimiſit et relapſus ⁊ ſcripto ꝓ
ſtepe annex ſtrā in conſtantinopoli tiſtulat et ibidē
in cuna ⁊ in ſcripte recipit tollerunt et ibidē uſq; ad
tpo karoli magni permanſerunt qui de ihſm et alias

C. Tercium.

Cumtates ypanos et barbaram patriarcha de multis scripturis
compossit et p astronomicos in eadem ea sunt grauiss tri-
ssset Item Camisia bre nupc et fem et puer in ysp
ihesum nostrum sunt volentes pcul et optimum p in aliis
ilegio quibz ibde et alibi sunt honorati sera sapssit et
aquisim in cma bre anie qui ibde pendunt honestare
tollerant que ibde a spbz de longipenis pbis visitat
et honorantur in posse de sp de longitudine et latitudine
hz Camisie multos homes nonat de q esta qi pbis
vlimus ing at alios nunq multos bonos nesit bre ame
optimos sos et in omibz pbis alios amat vestimenta pueri
et mulieru pmanent pbe sunt longa et sunt multi bon
tabule sicut ardore sunt pua et spaulet camisie rubeas
in quibz alios qui consistit sunt tam longe q pedibus
omes alios vestimentos nra tua vel stuer vel quis
glauet et alia pe Camisie que sic gendat auro mi-
distinc e citra et bonos alios nobili vel bonis nu
bet nusit filia getur sundate nupt fare filie tales
Camisie et histamina et alia ornamenta ad dote et
ad nupcias nia et apta q vx pt pbre vsq ad tpz
vel nobilis seu duces dca in platea equitat ostet alii
que nobles vel nobiles seu familie pdicti pbr alia
pbr Camisie sue antiquum subtus bracha et postea
pbr Camisie p aque nobiles seu familie vel predicque
bunt et portat trusq brachia et manibz extensis
et alie mulieres q nu hnt Camisias tas pfundas et
amplas hoc tu nunquid nudam longas hnt et al
bas qui alia vestimenta multu splendeta duntur
ornamentis et herbis odoriferis
sacra loca ita q vbiq equitant familiares et aque in
odor et fragrantia p tota platea sentit vo
Camisia bre nupc que e passim p ocs astantes
pbr alios et p shamisa tuor tpz homi videt
pbis alios carnem leprosum q berata corpo mortua
fuerat puella alapsibus grossa et nimisa et fus
ra dod vt ad ppm indeatur deq capla
elvi

Capitm xlviij

Regū v

Sper hanc spelunca tugurii et loca bethleem
que deus homo fieri nati in qua erat trib⁹ regib⁹
diu munera optulerunt qui loci et sepulcrum est
trab⁹ nobis fuit diuisit sup hanc locu⁹ ubi
helena nobilissima et pulcherrima ecclesiam fundauit opere mu
sayo et marmoribus et auro sub ytrio diuisimode opfe
ditissima et regulariter facta et in modu castri munitissima
si non esset redimita sup ligna et tigna redijma a plebe
captiua et in hac ecclesia tres choros descendit in spelunca
et locum in qua deus erat homo natus et diuersis subtus
manus altaria p̄ sing⁹ choros in ipa spelunca ⁊ altare ⁊ p̄
loco in qua deus homo fuit natus et ne longe ab hoc altari
⁊ presepe lapideum ubi ibidem ⁊ murus quia tria pedum
et tantum longum in quod beata virgo maria infantulum dñm
ihm asinus et bos et camisia in ecclesia positum prandit in
voluto et in eode loco nostra presepe tres dñi adorauerunt
et eode ibidem munera optulerunt et in ipa spelunca
sci hieronymi paula eustochium nobiles romane ibi et
deuote in sancto ihesu⁹ degebant ibidem sunt sepulte
et in ipa nobilissima et pulcherrima sunt cum luce calop
ne marmorea tecta et lignea ac alia sustentantes et
portantes et anno dñi .c.c.c.xl. sarracenis pulchrior in
lignis ampe voluerunt et in templo eas pene p̄sumpserunt
cū hierobolis visione eterna ipas statim punierunt et ob
mutuit hec ecclesia nitet et foris ⁊ diuisime nobilissime et
regulariter facta ordinata et ffecta et ibi hanc helena in
ecclesia arcum et camaras et ybros et altare dei nostri
ihesu xpi ex priuilegio speciali ⁊ omib⁹ missis et ⁊ missa
auctor celebrare in ecclesia dei deputatur et in festiuita
tib⁹ omnes hores canonicas in ecclesia dei deputabat
et nocturnas et p̄ ebdomadas alias ⁊ necessarias et prolixas
hanc hic ecclesiam et hic p̄ altare post decet de quibus singula
longum est enarrare cū postea terra sca ad manus al
potestatis soldani pueniret querens experiens quem ecclesiam ibi
volunt dat offertorium soldanus ibidem duces venetorum
navis et mare ⁊ sic subita pensiue hinc choros et many
altaria ad diuinum officium cum gaudio in nocte natiuitatis dñi
dum celebrat omnes ydeomate et linguas hominum congre
et xpianos qui sunt sub celo in ipa ecclesia gaudent et
tur omnia hospitia in bethleem gregibus nutu et certa
sunt plena et locus exemptis sunt officiis nec permittit ibi
nisi xpianos habitare et ecclesia omnes ejusdem ibidem ne omnes
in nocte natiuitatis ihesu xpi conueniunt locus in fide et linguis di
uersis diuersis deo quos ps et secta horum exercent in
ipa ecclesia sunt speciales cū loci deputati in q⁹ p̄s
ritu cum dulcem officium agunt tres solempnes sunt decret
ne latinos q̄ se habent ad fidem ecclesie et deo ascendit diuinum

offi⁹ sine missa[lem] et in altar[i] et flor[i] que dens
homo mittit sunt et tunc in ipa nocte duisa ydomatu
hec tanta et melodie in variet[ate] et dulcedine longue audiet tm
nullus homo mortal[is] alio in sue tantu vel ego ipse vel
carnalis et tunc celebrata missa q[uam] uocat Dns dixit ad
me de Jerusalem aliquis videat ad cenam magnam q[uam] gloria
amonacat et tunc ibide celebrat[a] missa que uocat lux fulgebit
et hec dum cene dicunt p[ro] medio dum dicu[n]t in
laude et ibide illa missa celebrata cetus omes populo in
magno gaudio et cantu redeunt in bethleem ad suam
missam et in hijsde missis cetus omes euangelia dns
secundu[m] Lucam de quibz tunc venisse cene cantor de
longinquo uocat[us] et testatum et tunc uiri cum suis uxo
bonis quibusdam longinq[uis] vel secu[m] ducunt puerulos et
adultos in ipa cena p[ro] toto illum anno remanet alii autho
illos pueros in latino hebreum aliis remanet alii autho
q[ui] audiet hebraum et quida hebreum studiosa voluntate
quia hymnos melodissimos cantus suos studiole et bene vale
uoce eis quesum secundum et delectant uos omes morte
mortis dns tabule de laude et mecum ueni[te] hebreum
de dogma bn Jheronimi supra anu[m] presepe in bethleem
precedebat quo sic nuncup[at] ueni[te] hebreum fuit bona sta
bulatu[m] que hic presepe dns suos fideles quesiuit et a[d] hoc
ip[s]i plenum de uictualib[us] et uestimentis ueni[te] hebreum uenit
fuit ysepius hic in festo epiphanie dns et cetus reple
cena nuptiarum omni longinquis et populare generosis et
in loco anu[m] presepe que tunc regia omni adoleuerunt
et ade[m] uenerat optulerunt magnu[m] stella optime de
aurata pende ysiuerunt q[ue] tectum illa duc antiq
nalis de loco ad locu[m] in cena ubi unde trahebatur
et regebatur et de alijs hijs cene in bethleem uo
beleratuls et ysectredinibz et specialib[us] studiosis et pre
cantatum q[uam] hec cena p[ro] alijs puer dicit hijs singulant
est longa cenatu[m] et ij[us] hor festu epiphanie dns re
lebrat et honorat usq[ue] undecim

Capitu xxxvi

Octauo festiu hec cene unus cent aplis et
tunc helene se tristulet nazareth q[uam] cunctis
multis delectabilis et amena in valle florida
sita et in ea nutrita et habitauerat cum et
domus hanc unde fuit dispersa et in ipa nutrita cena
magna et pulchra fundatur ecclesia in qua dicitur
et canonice et plene et dei misteria celebrat et

Regũ

ordinauit et ~~plura et de multis ustauit~~ predis et
possessionibz que plurimus spectabil dimisit et ampliauit et
in eadem ecia helena a dextris ejus thomas comes
bte marie yhesu pi qui sunt et stetit qui et gabriel angl
lus dñi propinquus accessit et ex ipa camera mar
mea ecclia et cappella in qua e sepultura ejus angelus stetit et
reuelauit et cum pmagio in sepulcro scripto in sagello ei
pressa et in omni illius cappelle et camere variis ornate
et plene de qua maria fuerat aqua hausta et asserre fide
bat et ibidem angelu ipam sepulcru salutasse et ostendisse et
de hac porta pegrinu ad longinquas ptes aque asscbat
et si plurimi nostrum ea sanitate reperiret qui ob
videndu sanctu sepulcru obmisisset et ipse plus obmisset
tanto plus meticulo crucibat iter sarracenu ad aliqua adi
uenit ipa aqua si pegrinus ad longinquas ptes affert
et pditor et ea vane ostentatores depellitur ipi
ipa cappella fuit spectabil plus que omi de diuina
dignatione in omnib3 suis officiis et horis diu ac noctu
cantabat et celebrabat et in hac cappella e munita e
caligine lapidea in qua dns pedes angelus nostre domine a
uenerunt ubi in psentia dñe sepulcru pmisit et p tu3 ame sal
tetigit e sepulcru in eius ostensione unde sunt et e hora qu
gabriel nuncius salutauit et dñs de ipa p nobis hominib
nascituru annunciauit et tribz ecclias fuit in ipa ma
gna et cappella spectabil nostre qui sol tetigit illud
in caligine qui tunc ibi inuolebat quia cappella e
sup caligine pendebat et tue omnes gentes et homines
in grauis flexume declinat e deuote in deuotione ave maria
gra plena quas ipa hora angelu nuncius salutauit et
gende et nouissime nuncius fuerit in ostensione q in sole
ostensus ibi inuisus nuncius et de a fidelibz ibi in
grauis flexume ave maria gra plena et illa cappella ibid
et in omnib3 partib3 orientis ave maria parat et a fidelibz
de longissimis partib3 visitat in patria dei qui dicit ibi
et in omnib3 partib3 illis alterius ni p mediatoris nuncius
ipsis ad ave maria et in illa cappella et ecclia
in qua ipa camera nunc e nobilissima omnes hodie conue
nit ave maria nominabat sed in partib3 istis dom i admodu
ac ex nostris in ipam eccliam nobilissima sarracenu primat
nuncium et nunciis et precibz ejus camera ipa cappella
fuit ecclia quia deputat dñe pauperes nobiles sarracenu
qui veniunt nobiles de hac qui de spectabil ipsius a
pegrinus qui deuotus voluit hic venire nunc ex
hac ecclia nobilis partib3 et ecclia mutatis

Capñ

Nazareth ē m tra pīncipatꝰ galilee sita et ꝫ̄ fuit
galilee ē mar ꝫ̄ magnus si vlt̄ ma alty qꝫ iuxta
mare thabor sep̄ qđ ihc tota discipulos suos sunt tris
figuratꝫ qđ in evangelio ꝑmittꝫ Erat illa mta cod
ꝺ̄o hꝫ helena pulcherrima et fortissima mōstra et
claustra fundauit in medio castri turribꝫ et muris ꝰ
gregarielꝫ vndiq; firmauit cum abbat ordinē bti
benedicti anulo et baculo pastorali ac bulla plumbea vi
bat et ornauit sanctꝰ festum trisfigurationis dñi
ipō de quo felicissime et ꝰgrapte et tuc ꝰ omnibꝫ gtibꝫ
mundi celebrat missa in vno mane et ꝰ omēs eccl̄
metꝓlitane et cathedrales in oriente in honore trisfi
gurationis dñi sunt ꝰsecrate Et ipō de in omnibꝫ eccl̄
et missis tota² mutꝫ dns dicit ad me et alleluya
Ner dies sanctificatꝫ Et evangeliū assumpsit ihc de
et ascendit in montē excelsum et trisfiguratꝫ e ante
eos Et in ipō de omēs regēs et principes et nobi
les et nulieres baronēs et militares et omēs in
ipō dyocesi prelati ad dedicationē eccl̄ cathedralis
que venit Et omia cast̄ vexilla in ozibꝰ armis suis
omnes fugē et pnc̄ fugiunt Et omēs populi illuc mte
in gaudio et letitia in eccl̄ dedicat dicut ꝰ omnia et
multi ornat omēs sacros duces et varios ornamentos et
omēs eccl̄ metꝓlitane et cathedrales in omnibꝫ pties
orbis adorantur eccl̄ sce sophie de vlagrene Et e
ty hui⁹ omnes eccl̄ cathedrales dedic et ad stm sepulcrum
adorant² Et dicit hic mons thabor a thabor ad tres
ductꝰ in Damascū Et mt ihc et illuc mte fuit
vna ꝑ qua ihc cū discipulis suis in hierusalē intrauit
in qua in qua sacramēt dormit Et signa fecit et pre
dicauit et vltrāa ꝑ mt ihc et hinc inde et loca
mt eos sita ihc in hierusalē in mt vel gressit Et qꝫ
mons thabor in 2 montes separatus est ꝰ d mōsterium
ephendat Et in capitulo dom sancte hor mōstri
reperit et comparauit et ꝰ eo castra fecit Quod
quod ꝰcedēs in pede montis aliud castrū fecit Quod
sanctum ascensio et descensus nubibꝫ et defrādit
tres m̄ bla segrāde ꝓsecrat Et qđ castra et mo
nasteria et nobiles ꝓmeos sunt qui ibidem et
nobiles de blanchegarde veronense in pretem dic
Et mor illuc castrum et monasteriū supra montē
sunt destructa et desolata Et ꝰ ad ꝓsens tēpus

Capñ vl

Regn v

Qvm itaq; venerabilis helena in hys et in omib; loc
quib; ei expedi videbat t̄ recepto epor abbes pbro
ne aliis dei mistris instituisset et ordinasset et
omia ad laudē et honorē dei iuxte pfectū et laudabiliter
pfecisset et trans de regnis et insulis ipozū tūc regno
qui dum ibidē adorauerunt et ei munera optulerunt regnū
regnare et ad finē et premia que cupiebat adhuc igne
mpio pmanserunt cū magno et nobili comitatu se transtulit
in quib; omia ydola et templa ac aras ydolozū quā ibidē
ydolatria et gentilitas repulerunt potenti destruxit et p
hys in laudem et honorē dei eccīe et mōasteria fundauit
in quib; ac epoz t̄ abbes ac alioz dei mistroz instituit
et ordinauit et cultū dei in omib; illis pib; in omib; et p oia
reparauit et amplificauit et fidē xpianā que in illis pib; prius de
stabat tue matris honorauit helena et exaltabit et glorifi
cauit ad qua trāsiit omes xpian et catholici venerunt pene
runt et gloriabunt et narrabunt opa mirabilia et magnalia
deus de misericordia sua nouus et clarus ac t̄amsie btē marie
virginis filii et premissi quib; deus in sua humanitate et nasci
tate sunt manifestius p ipam venerabile helenā deus fuit opa
tus In quib; helene omnimodis congratulabat et in fide
xpianā firmabat et iudei et gentiles ydolatrie et heretici mul
dolebant et confundebant t̄ et eius cura in ipis superbis pib;
ꝑ plurimos cenobia et mōasteria fundauit reedificauit et reparauit
et in hys dei mistris de nouo instituit et omib; episcopis
in fide confortatis t̄ et eius Reginā helena de regnis et
relinquēs tuus regnū hys regnū mansit et delegit nobilis
gratē et cū de ipsis tuus regni regno et xpi vita et
festus p ipsos regat suos helena plenius fruit sustentat
et reformata t̄ de ipsis regnis et insulis regnū ipsa
diosius et ardentius regnauit et delegentius laborauit cum
desiderio implens omnipotēs deus qui se esse omib; manifestat
in veritate et cui pie ipsi helene [illegible] manifestat
sua et clarus fuit tua profundissima absconsa reuelauit ipsi
helene cum regnū tūc regnū beate dei nostri et eius
deo regnū s michahel et baltzazar a patriarcha thomas
et deo predicto pbro sche et alijs illustribus viris et tuis
principib; et plebib; ad implendū honorē dei et domini
nostri miraculose et studiose impetrauit t̄ qua tunc
et parte regni sui ꝑ ꝑmebat t̄ omes manifestius
audebat et fouebat opa mira et magnalia dei p
helenā fuisset operata filii ipsius dei regnū imperatoris
regnū et nouerint credidit et dimiserunt regnū
Vero Nassar tunc regnū nestorii heretici de regno ipsius
Dassar regis mali sub cuius potestate habuerit in suis ne

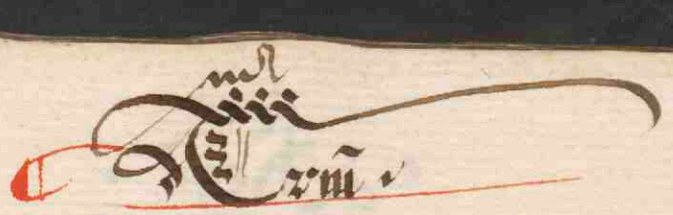

quena et hesi grauentes diuidu vsq ad sanctum Dare ystre
runt ob invidia et negauerunt illum ad melegi et sancta
eccm rex misit prcabatur sum corpus tristulert et se
tissime absconderunt Venit helena habitis trap duos regu
corporib volens ipsos tres pro dnos p multos solet
petuerodes misit et ipos nesterunt admant et op
timut p corpus bti thome apli p ea ibde impetrauit
ipm corpus beati thome apli nestorius hoc ablatu et de
tento cruciu ipm tandem restituit p in pace dei adhuc
e me vatinum in omib pub illuc adhuc corpus bti thome
adhuc cu tra vice dr mistum et volens apud tmu regine
corpora tuissem et ibde gratie plenam p dr ipm audiet

Ca

Ctem de trap corpus Jaspar ethiopis trii regis
de insula persarcten et alio duby regu corporib
iugiet Ctem tales et tantas odoru fragrantia et
suauitat ap eos exiit p homines a longinquo venientes
suauitatis odore repletent refrebatur et sanabat
setur Venit helena ipa trim regis corpora in loculo de
tissimo in marmore et nobilissimo pli sui mutate qua pmda
uerut constantinopoli que e apud grecos in magna exulta
one et reuerentia in alio diuisis reliquis quos hoc in
petrauerat et aggregauerat tripotit et ab omib ptes
ad hoc ibde specialiter congregatis et quoratis in ymo
et laudib quib decuit multis honorifice sunt recep
ibde in ecclia sce sophie inuest collocata et ab omnib ve
nerata Ct e sciendu p ecclia sce Sophie in constantinopoli
e multis p omnib certu vlt modu i mundo magne et lar
ga p mlos magne omnib valet sine explicatu et exterius
in ea se ostendit qualde veste et grate Ct ipa ecclia vul
gariter ecclia sce sophie p in greco dr verbi sapientie Ct vt sup
dem e omnes ecclie metropolitane et cathedrales i orie
te ad istam sophiam vadunt qua gstatim fundunt et
omes magnates mundi ad eam tanquam ad ecclesiam dei in
ffante solis leuant et diuisis aliis monachis deseruunt
Ct in ipa ecclia e numerus dnu ygumenu et clericu dni et
pbi reliquie ad qua ibi sunt legati et plurimi et p
plurime alie et diuerse reliquie venerande de quib gratis
mo e ecclia Ct tribus sin laudem regie sapientie adhuc
ecclia dni sapientie in ea remanst et ante tpis thoma
i et sanctorum constantinopoli et imperii grecor multa
destruxerunt Ct imperator tur auxilio sin laudem explorant

Lectio.

qui multa gesta et demonstrata per angelum dei rimpetunt et
et sunt expensis suis stratores duo ledanum ipsum rodanum sper
neam traddit et obligatur et ire in gretiez nauma hunc
tenuere et stratores exultatione in transitu beati lauren
tij ad mansiones sunt ducta et ad villam parisiem tristis
qua grex adhuc respirare sperat in hodiernum diem

Extenso in hac cena sic sophie magna strat rehup
na nauenuzea sicq; qui strat ymago imperatoris
equestris cuncta optime demonstrata et habet pauca
aurea rotundi juxta tepidi in sinistra et rei oriente in
balleby sarracenus ei manus dextra et sua et sibity hunc
rubiam vehis helene spes finis regni corpora in londen
diuisim de cunctis honorifice speciali collocant et in ci
tim regni corpora in hac cena in cimiterio urbis sunt collo
cata extenso a longinquis sine et ptibz ab omnibz peregrin
hilariter et deuotissime sunt visitata et longo tpe veneranda
et ad ea illaqueat gloriosa deus donec sua misericordie
nubecula e longitu et p ea modica mirabilia operatus
omnes qui in fide et deuotione eius auxilium implorabat a
grauj tribulatione in tria vel i mane determinabat eos misit
deus liberauit post obitu et decessu gloriosi constantini
et helene julius apostata regnante regnauit petuit gdala
tina et grauiter expugnauerat et grauissime persecutus glia
dij in ep'is et martiribz tpibz longis post in passionibz
diuersis multis et aliis libris plenius gr'ie et ipa esse
nunc gladiu ei mucro regnante et tuo in omnia mundi re
gt dia de nouo persecutio hortatus et suismanes diuersi
errores contra catholicos et fideles et ipa persecutio hortatus
et suismatici errores sortiuntur durum et minus finis esse
nunc gladij nutu vt fides ecclesia et catholica trip
tatum subactum vt nulla prorsus error in eo de cetero
p manet et est in hac tribulatione gden locat hunc et
locat hunc ei plurimos sinit et eligit deos et
dnos pontifices de gremio matris ecclie una cu
ab arrianis fidei post multos annos redactum arrisserunt et sibi
dei patriarchum preficiunt et eligunt qui abello tpe i annoby
et p annos ut nos deo ppa visis in pace dei obdormiert
et in hac tempestate corpora et reliquie ipsi tis regis
abbis alienis reuerentia et in nullo cuncta pmanserunt
deus gratia et misericordia tidat in nomine sarracenus et
persas qui hac tribu multu destruxerat quas ayazinus ei
imperator fugiens et gretiez in angelos nec dolentes in
terrupuit nu post fere annis imperator ostilio ipse

Cxiii.

ri[gu]m corpora tri[um] ri[egu]m posthumodu[m] fuerunt trãslata
et leptim[us] ap[u]d [illegible] Manuel grecor[um] imperator fuit [illegible]
ann[o] ri[egu]m sui 37 et primo anno grecor[um] in legatione
ad[ue]rsus mediolanen[ses] missit et primo [illegible] et apud imperatore[m] fe
cit ipm in diem pentecost[es] mediolanen[ses] eligere et ipos pa[ce]
et mutatione ipa trium ri[egu]m cum de quib[us] tur[ba] nullen[us] mo
uerunt ab imperatore impetrauit et trium mediolanen[sium]
fuerit trãsportatum Et in anno sp[iritu]s sui 2 trium pre
dicatorum ciuium et laudib[us] in omni populo honorifice col
lorum ubi cum deus ab ipis mira longe tpib[us] post mo
lonis penis multa miracula ostendit

Tercia pars hist[orie]

Anno ver[o] dn[i] m° c° quadragesimo octauo mediolanen[ses] fidem p[ro]
rebellauit quare imperator destruc
posset et mediolanen[ses] vii nobiliores
et maiores in curtate parua secum ipa tria ri[egu]m corpa
ra serenissime abstulerunt Et cu imperator augusto regnal
di archi colonen[sis] et aliorum principu[m] et duc[um] mediolanen[sium]
obsedit et expugnat getus reynaldus archie colonen[sis] pala
tinus de trium que imperator p omnib[us] aliis creauit habuit
recepit et intrauit et ad manus suas obtinuit deinde duc[es] asso
ciatis secum ad reynoldu[m] colonen[sem] archi[episcopum] petiit quo de
seruus et seruos ad archi[episcopum] veniret ipm petiit si sibi
in gratia apud imperatore[m] posset et optulit impetrare sett
sibi tria ri[egu]m corpora cu aliis ri[egu]is vellet dare et
absentia demonstrare quod cu reynoldo archi[episcopo] colonen[si]
fecisset et pfecisset getus sibi reliquias addit et mostra
quas cu habuisset getus p suos fideliores et seruentes
statim ad[ue]rsus colonen[ses] duxit et destruxit p postmodu
imperator intrauit et tria p[re]dicta ipa reliquias ab imperatore
impetrauit et postulauit Et destruit imperator pius rediens
illa ipa reliquias veneradas debitum se posse impetrare
Et cu archi[episcopus] tria ri[egu]m corpora cu aliis reliquiis co
lonen[sibus] et honorifice tulisset et ab omni populo cu gau
dio laudib[us] recepta in eccl[esi]a s[an]c[t]i petri ibidem posuit et collocauit
p quos deus ibidem ostendit plurima miracula et virtutes cu
pluribus die quarto Et a principib[us] et nobilib[us] et diuersis po
pulis deinde veneratores Et a longinquissimis terris ptib[us]
et finibus cu maxima reuerentia quesiti et visitati

Legit[ur] eciam in ecclesia sanctorum labrum et postmodum ipa tria ri[egu]m
corpora de constantinopoli cu mediolanen[sibus] et de treuere cu
occidente fuerunt trãslata et per omnes hereticos et schismati
cos et errores et opiniones quibus lombardia infecta

Anglie

et Apulia et vniuersa terra sunt insperta p derelictionem
et exposicionem tui nominis que ipi tres reges Deo obtulerunt
fuerunt gfisi et quoth ac sundry put sequit annihilati

Et Rex Deus tuus et agnus p ista tua grata munera in
uno codice expo diuina maiestatis et regia potestas et humana
mortalitas intimat Thus cui ptinet ad sacrificium Deum ad
tribuit et murra ptinet ad sepultura mortuor hr omnia sua
fides expo veraciter offerre nro desunt Qu verus Deus vel
rex verus hoiem recedit Te Jn oblatione thuris gfusi est
arrianus qui solu pro sacrificio offerre pretendebat Jn oblatione
murre gfusius e nestorianus qui xpm verc mortuum pro
nra salute no credebat Jn auro simul vtrq gfusi sunt et
manichaeus de semine David sm rationem nutuum nro credit regem
et arrianus deo vngenito naturale inter seruitutis pri-
cipium regem et arrianus deo vngenito a quo effi
cem regatur Dj a quo p infidelitatis crimen punitur et ab
uno diuinitatis et ab alio veritas rapitur

Et hyssde cum munerib gfusi e nestorianus qui xpm in
duas psonas diuidit intuitu videlicet magos tm alio deo
et alia homine tali munera suppleri obtulisse tm gre dum
datur in psona qua no e diuisus in duas ypostasis vnus xpc
dns Istis muneribz adoratur et vnus xpc Dr et ho gfusi
Et tres in quali et tanta veneratione hoc tres reges qua
duo munera obtulerit et honore habeantur Omnib
regib et principib in oriente et ab omnib regib principib
et nobilib et omnib populis veneretur Et secundum p phe
tcas diuc iudeor et omes reges sub eius imperio et ire gres
gie superiores et ire gentes inferiores Et omes alij reges cum
ipi omes in die epiphanie simul in die rotomagi coro-
nent mechis regalib et aliis ornamentis in hoc tribus regnis
beatus fuit coronati et tibi verbi in missa offerunt obla
tiones videlicet in introitu misse offertorio et [illegible] quibus of
ferunt dum thus et murra cum munera humiliate et de
uotione et alij nobiles principes quibz p alios se ornat
put munera nobilitatis et grandtatis et eorum offeru-
tur in missis oblationes

Item in quali et tanta veneratione et honore hoc tres reges
reges gloriosi habeantur ab omnib hoibus et sanctitatis in
omnib principib et ptibz orientis qui adhuc ibide degunt et p
maserit Et sicut secundum p in oriente et in omnib partibz orientis
manichaeus fides epatur inter diuisas gras et homines sectus est
diuisa filios hos homines quos nouit subsecuti libenter eosdem

V puchy.

VI puchy.

¶ Capitulum

Testamentum latinum vidi ad meum quidem Cyrum Georgium habuit ¶ hystoriarum copia usum ¶ lectorum et mundanorum et ex hijs omnibus expiauit ibidem sicut omnes doctos homines et hebreos prius et apud hebreos hijs temporibus et regnis semper hoc principatum et veritatem ibidem postea latinum quod missale et horarium et diuinum officium continet inchoatum legunt et agunt et latine sic in ecclesijs publicis ¶ multum solempniter in die ecclesiastico diuinum officium peragitur ¶ in publicis ecclesijs et continet alia in missis et notatis specialibus melodijs ¶ Item ¶ librum super homines de regnis arabie et nubie in quibus regnauit melchior quem deus amen optulit ¶ cum his in fide stabilem permansit et sicut matheus ix de eis autem optulerunt tres homines ¶ librum de regnis eorum nath quem in fide splendide sunt secuti ¶ cum sicut autem in ramo egressus pontifex ministrum ¶ et aliqua euangelia vel euangelium per totum ibidem hominem ¶ librum aliqua hesi non potuerunt corrupti non ibidem speciale nubeam exquirentes et in omnibus publicis ibidem expedire uolunt exinde hyeremias prophetam et libri per alios expositores in honore sui regis in hyeremia dicit et quemadmodum dicunt primum in timo et de speciale diuersa in omnibus locis expositos habet per se etiam speciales et ymnos in quibus speciales spectantur sicut christum et horas per totum annum vel deinceps sum cum facultate ad altare rationabiliter dicendi diuersi et hoc fecerunt in honorem timo regnum quem deus rationabiliter optulerit ¶ Item salomon fuit hymen de regnis grecie et saba in quibus regnauit balthasar quem deus thus optulit natus his per ecclesiam fuit corruptus et a quibus hebreis nouis ¶ boldrum pisi et libri se presbyteri ad patrem grecum et presbyteri habent herch et vnus liber nullum dignum et habet pro se ipsum diaconum et hys in publicis oratorijs non retro et per retro expositus non habet tale et tanta diuersa et prophetam sic nubeam ¶ ita sic ipsi fide plene non recipiendo dicunt nec fecerunt ¶ Item sicut balthasar rex cum deus thus obtulit ruy deo in regno quibuscumque aliis mutuum tollentibus non tollatur nisi ipsi soli senatus et doctum tamen ab hijs ¶ salomon fides et hesum non est totaliter obtenta legem publicam sit corrupta et plus cum aliis et dyaconum cum thure et subdiaconum cum mitra ad altare accedunt de celebrare missam intendunt et hic faciunt in sig" ¶ Item reges diuersi thus et mirra obtulerunt ¶ Ceterum homines de regnis thasis et insule egressi nati in quibus jasper ethiopes qui deo mirra optulit in omnibus publicis et diuersis orientis nestorium verat ¶ cum a quibus hebreis nouis ¶ testimonium fuerunt corrupti et post irremediabiliter a fide expulsa et

Regis.

et catholica p̄ hēsim fōtē p̄cesserut et apostatauerit ista fir
mitas qua rex Jaspar deus eay obtinet male aliis mirus
pt obduratis sic ysti nestorius a multis doctoribus ab eay hēsi
nec̄ potuerit nec adhuc possent reuocari Et hi tres reges
in nulla penitus huit p̄uersa sed ecclesiam sc̄i eay cpi assecuti sūt
ordinat plebes repuit ab eis sacrum p̄ omes assidues et
fructuose deuit in omnib⁹ missis eay mathematicae et grece
quez ysidio et multis ipis reputis Jaspar fuit oblatus et
hi in omnib⁹ ptib⁹ orientis omnib⁹ xpianis sunt dispersi et
eay hēsi ysi ri. p̄dicauerunt regna fuerunt reserta
et sunt p̄ maiori pte ethiopes nigri et in tinc eay et
crucis peregrue dei et sue matris et sci Thome martis
et diabolos albos in desperm alios fuit misus de ipis
plura audiuerim. Item vidi de regno ptis nubis nubi sc
bom ypsum et huit p̄ patriarchum qui Thomas vocat
qui sibi in bonis oibz et p omia obediut ut nos deus
pape et plebi John obediut ut nos imperator vel rex est
hoc audax habitans e in ciuitate Beruya qua ipe rex
reges deresserut et de sepulchro fuerut sculpti et ad
alia loca deportati et dū istos yndos epi ordinat
plebes ut ipse benedicat agnum in qua ponit ferrum a
cultissimo et cū ipo ferro benedicto arato ferentissimo
scindit plebes ordinat p frontē et naso dorsi vsq
ad assa nuda et hoc faciat in signum q̄ sicut ipe discipu
lat in discipulos et hoc sussimet in ptib⁹ illis plebi dest
nitur et ggregentur sed ī ptib⁹ istis nouimus rap
et hora plebi dum dicunt missas celebrant pendut sup altare
corona aurea vel deaurata Et tunc plebi dicunt vt
subdyac̄ de tribus vnus separatim ad altare accedit et
hoc faciat in signum q̄ tres reges de tribus regnis et
vnus in bethleem ad dñm adorandū ad psepe i vnus stel
la duce simul ḡuenerit Ipi plebi grece sunt prezati
et hui longos crines et no radut sp̄m sanctum a pce
et fide p̄dē h so a pce q̄ no radunt purgatorium
ec et hoc articulos sunt a regione eius dicti et du
missa celebrare intendunt faciut scindut de pane fa
rinato hostia quadrata ganseranda quā in disco ante
rem vel argenteum ponit et desup ipam oblata ponit
stella in modū tripodis plana cū pane adorsum
et mundissimo tersa et post offertorium ponit desup
cū oblata et stella sup capud Et cū thuribulo et
candelis cū magna reuerentia circuit p ecclam vsq
ad altare Et cū omē populo in ecclam p̄dictam redit
ad altare et hoc faciut in signum q̄ tres reges de
ad terram et hoc faciut in signum q̄ tres reges de

Trm

dñm cu magis q̃ uenerunt q̃s stella ad pspe ꝑduxit
Ad hoc ꝯgruum sunt homines de regno yndie mai q̃ de
illa tra q̃ ethyopia q̃ olim iudea vocabat. nec sine
ꝛ vñ ipi homines sacrum mutatur. et no hñt multa
de hesi et in ptib illis ꝙm dcm̃ notatur. q̃
pauci luces sunt. ruch in pfectione q̃ de regno yndie
sunt mai. et hij vigilia bte barbare cum reqes m
babilonia soldam q̃uenit. et cu magno gaudio sc̃m ptib
istis vigilia sci martini. et hic manet. mutat altrandu
et alioꝛ semel q̃ in ipo anno in ortu debent semulie
et hij iuxta iudicij ꝑ euangelia et tres regum stub sc̃m
muratur in ptib istis ad sanctos in iudicio et hoc fiunt
in honore trium regum beatoꝝ q̃ in regno yndie vbi ipi
sunt mai dum q̃siert et adorauerit sicut dcm̃ sunt
ꝙm in armis sc̃issim et multos antiquos ecclie
postposuit et ritus pulsor. ꝙm in diuserut. ita
vigilia pasche carnis q̃uide q̃uenerit die q̃ duo
sabbo surrexit a mortuis et pbri in q̃sentia eoꝝ vnus
ad alt̃ addederit ꝙ. nec tunde ad fidem ecclie et
ab epo latinus q̃secrauit et ordinat. et eas missas et
psalmos cantant melodia latinoꝝ et sic omnem in
differet ꝑ omia vt ipe habitu vestmatoꝝ et pulsu
in ecclie in pace die in modo et forma qui tres regum
fuerunt vsi et nidum qui in ethyopia dum q̃siert et regnat
eas sunt vsi. dicunt. Ad georgium sut homines de
regno georgie supiore mai et hij pro maꝛ ptc hñt se ad
ritu q̃sentes. sc̃m hereticos quos sunt obstinati et voratu
ibide georgium illum quem nec intrant sc̃m tunc sunt
vt prisones vel vagati simul nec dant. et sc̃m hñt
sigillu cu ymagine bti georgii depictu et sunt ecclie
in armis sc̃issim et sut vicini cuiusdam mothe vbi
herus regnat machometh sarracenoꝝ ipse. et hñt ꝑ se
ꝑpria idioma et hñt alcoꝝ qui ex in note sua in
clauso sc̃e hanime cu ipi ꝑ omia obedit. et nec
mo papa et ipse religiosi hñt se ad ad ordine sancti
anthonij vel agathonis et ꝑ eos tres soldam transeut
absq tributo vel impedimento vt vicini sui. alios seruire
cum sut amabiliores et mitiores et vbicuq̃ nec dant
religiosi vel seculares sc̃m cantat cantari de tribus beatis
regibus et eas missas et signum ꝛ sunt alij ecclie q̃
cum georgium vocat qui sunt mai de regno georgie
misericors q̃ nec regulo abrem vocat et dicit q̃ sit
terra ꝑ omia montosa et olim armenia mag vocabat
et in hac terra e nob vbi post diluuium archa noe

¶ . Regū .

quenit et dicit p̄ p̄me et alios ranssio horribilibz no sit
via vel accessus ad ipm̄ nisi cum rarissime vlt et sep̄
cum alijs multis remedia discurrit et videat ⁊ hymo
multis rarissime appareat quedā legna magna simul sita ar-
bor ghiesta magna ⁊ dicit et audiet quale erat tri-
d legnū et arcta nec ibidē adhuc pmansisse ⁊ in hac
tria ⁊ quedam alia tria que ibidē hoysen vocat et ē in
longitudine vij̄ gressuū multū ⁊ p ipm̄ tria tristis plenus
⁊ ē in tali caligine et nebula sita p in augusto in mēs
die sol nisi tria illa ptrūsear nisi pt videri vel discer-
ni ⁊ dicit hymet ⁊ nocte regnū illud p̄ alios libros no
sit scriptū vel unq̄ audituꝫ p aquas hyemo illa tria te
nebrosa intrat vel exit et in aduentu baliste ⁊ ipa tria
ab alijs hominib⁹ et nocte vndiq̄ circūhabitata sic cum
illa tria sunt bona multū vberrima et pascuosa et no
⁊ alijs obstacula vel impedimentū illa tria tenebrosa
intrandi vel exeundi nisi solum caligo vel nebula densa
et in ipa tria tenebrosa ⁊ habitamo hymana in ipa
fuerāt audiuit hymet equos et canes gallos ⁊ in plu
mis que p ipm̄ tria tristis venit et descendit legna et
stramina et hymo alia multis hominib⁹ portata et tractata
⁊ legit in ptibz illis p ptibz crucis rōnez imperatoris
dñi machometus et saracenoꝝ potest compescuit et expulsis
vndiq̄ intrassent et effugassent p ipm̄ de alijs tria
ad illa tria nemorosa fugissent quos in seruitutem ⁊ mo
tibz obsedisset p ad dextrum sinū ad sinistra no potuerunt
declinare ⁊ tunc ipm̄ ait dñi miserabat ut p meritū
tuum regis beatus qui tuus ipse in oratione et in elemosi
nis de multis venerabilibus p deus eas meritis ipse li-
beraret et liberauit ⁊ tunc stetit loco vbi seruauerunt
sit cū arcubz et pueris in pectoribz post ibidē ad pau
cos dies pstitit venerat fuerat castra metata et ipz loca
ti ipm̄ loco nebula tunc densa et caligo tenebrosa ipe
runt et circūdabat p ab illo tpe nisi aliquis semel
⁊ aliquis postmodū hymo ad eas intrauit in pte
dē ⁊ audiuit ipm̄ de regno illo qui erat georgium ibid
verant nostrorum q̄ nisi pgrat vel fuisset in tunnis
si fuisset nudus in vestibz in quibz inuenitur bti
tum regis sunt facte vel picte in hodiernum dē p ea
meritis dei tum cuidentur ⁊ tam miraculose li
berauit

Capitulum.

Item Jacobus fuit episcopus hebron huius inde in diuisis tribus et regnis nec alius homines habitatores et a quibus hebron nunc Jacobus fuerit positi Et hii no[n] inde[n]t stram t[ri]bulatione h[ab]itate hii no[n] sigi[n] fuerut aut[e] sigi[n] nunc in uno digito Et hoc stant simul no[n] altus Et s[ecu]m ruben illoz pit[er] reputat quine Et hoc deo fuerut p hii tres r egez simul et simul duo in pscipio nunc[ia] optulerut

Item nunc[ia]te fuit episcopus a quibus hebron nec nunc exempti cum hiis inde in diuisis regnis habitatores dispsi et hoc plures diaconi et subdiaconi fuit decorati et p to anno inso in festis pascalibus et natiuitatis dn[i] nr[i] celebrit missam nisi de scis thoma et de tribus regibus altius Et nisi alius cruces ex fronte ea cruce sicut ephanias vt scriptura plumbi nisi stillat vel radius solis ab q[uo] forame penetraret. vel si aranea ptexisset et alios hominum labibus mos et hii ex assu et voluntate unus sepat no[n] admoueri[n]t ptes alias no[n] voratas Jtem Lepra fuit epus habitatores et hoies ptes vtunt no[n] cruce eaz quibus libro sa bulose a side[m] aplica reprobato Et ille liber Genesis scis petri vorat[ur] et no[n] nisi eaz Leprut cum[m] hydrophobi Et epi eaz vtut[ur] nisi ad pdicatores et no[n] alibi nisi addut rollam de tribus regibus gloriose Item fuit epus hebron et sancta p se et p nunc[ia] ptes de gut in egipto sub dno soldano Et hoc nisi[n]t[ur] dn[u] baptizat[us] quinc ptes no[n] in fontibus eaz nisi[n]t[ur] sed[et] cruce in fonte rotundo et acuto quinq[ue] nunc signum no[n] fontibus eaz alibi dicti vtut eaz pcumbat Et fuerut reddut p ad no[n] nisi[n]t[ur] malestudine no[n] sanat q[uo]d vadut no[n] Babilonia no[n] qua soldanus habitat pgut Et crucifixus sup lapide sanat Et p[ro]pter no[n] eaz la pillus non debeat pcumbi Jtem dnus dn[u]s ay[m]o rex hi du no[n] damasco et egipto dicitur ex impmato a vul gus et alius populo pfectus et nisi[n]t[ur] xpiane fide no[n] ptibus illis no[n] postilen[ti]a nisi eaz que p tres menses durauit Et p[ro]pter no[n] soldanus multos fuit ex decapitat Et no[n] hoc pfectum iste pfuit p unus sol[us] egipti et sanauit no[n] apud soldanu[m] de pop o plures fuerut pluies annosati eisdem soldanus tuc rud p no[n] est alapia duct[us] no[n] nisi vt nulle cultrum lapidis ad structura veheret et portaret Et quo

Lectū.

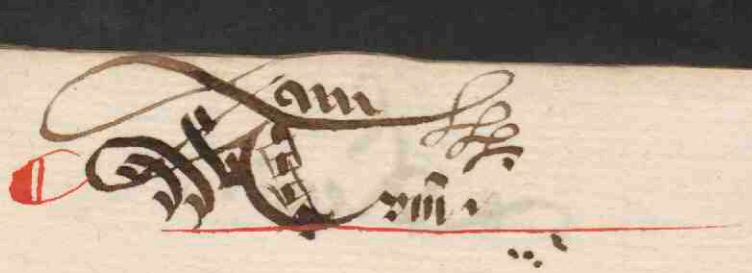

rom̃ ameꝫ hẽnos et eoꝝ errores gloiosas omchas re
posuit p suũ evangeliũ attendite a falsis pphetis et sup
erua a malignis et alia m quibꝫ sibi rõi errores hẽnos
gerue videbant omchas multũ gloriose apposuit p ip̃m
omnis hẽnus errores aspidit et exudent pbrunt et
amplectant q̃ m pria dñe p omchis mirabilib⁹ huit et le
gistrum suũ evangelistis quos aqua nigrum asscribut al
dum p ip̃m in ambitu spũs sci tyb legit sup altare
tyb legit et alios huit audire no e nigrum vel aquo
horem esse salutis vel dampnatis illum i omnib⁹ pribus
oiemus de ipo legi p post aplos no e qui tã aplica vi
ta gessit sed euangelica quia p carne semp mansit
inuptꝫ et nupꝫ carnes gustabat et vinũ vel cyderum
vel omẽ qd inebiare potat nupꝫ bibebat et quales cũq sue
doctrine tales erant sue vite et de morte et de die ssc
scriptoꝝ penes se habebat qui ex eis libros quos re
posuerat asscribebant et ipsius emendabant et mendas
et scriptores m omchis de ipo et sua vita legut de
quibꝫ ecclie longa enarrat i lum ipi et alij sci prbi et doc
tores ab hoc mõe omnes sibi germane congruere ipsum
et omnia hẽnos et errores quos hẽnus m libris suis
ad gramineum aqui p morte sua honorifice ad bonum
finem pduxerit et m omnib⁹ pribus omnes p mundo germo
et mores scriptoꝝ et doctoꝝ ecclesie et libros sui p mul
tis autentic huit m pria dñe ẽt vt ad gloriã rideat
Hij ppter inundante hoc sunt hẽnus ut pisces m aquis
aliquos enim ex his pauci inuenit de omni die pauperib⁹ tuis cle
mosinas p ipsũ et vere sua et liberos ostendat m
hanc terrã regni vestri Hij m omchis et i omnib⁹ pribus
celt nostrum sicut homines ydiam multũ spernales q̃ libros nul
dogmatis catholici hoc no se tenet nec sunt ad aliquam fidẽ
ritus vel hesim nec habent nisi se ipsum m verbis pauloꝝ
et ignoꝝ non nocumus tacemus medent et no sementes mich
metunt leges no pcipue nec in ecclesia m plumbis vel ferꝝ
gore vel marmoribꝰ solos ardore de vel norte i domib⁹
dormiunt vel medicis coꝝ m domib⁹ parent Hij de loco
ad locũ de villa ad villam p totũ ãnũ vagant et ip̃i du
m eoꝝ loco mala timebut tunc cruce et ignem m domib⁹
vel villis nisi manib⁹ operantes Hij m eoꝝ loco vltra
dies nisi no possent et sepe Hij m eoꝝ loco vltra
p dies manerent vel si p die aliquid m aquib⁹ domib⁹

Lectio v.

seu tertiu[m] mo[n]archu[m] vel dominat[ur] stati[m] moriret[ur] Et hij
homines hui[us] n[ost]r[e] ydioma sp[e]ciale p[ro] nullo habuit n[ost]r[u]m
n[ost]r[e] put intelligi[tur] scire aut dici[tur] ab ipso ibide[m] fuit
et intelligit p[ro] plurimu[m] alios homines longinq[uos] et ydiomata
et multi[m] hui[us] n[ost]r[e] discordia vbiq[ue] vel fere ois dn[u]s aquis
alij put ibide[m] asserebat alij fluvi[us] vel aqua alius ci[vi]
vxor sua vel filia in adulto vel grubito ipsorum in nascent[ibus]
si dn[u]s potu[m] redd[it] sibi talione Et hij homines in ad[ul]tis la
ca tinctura[m] omi[um] spinarij vel hetiroz omi[um] p[at]rum vel
sarracenoz thurcoz vel tartarorz qui[bus] quotidie ipsi hom[in]es
putant q[uo]d dn[u]s nr eos fecit et si hoc fecit tam dn[u]s om[n]es
eos virtutis et sanctitudine legis et modi se hui[us] et viuit
et viuoz resurrect[ur]i celebrat[ur] quotidie bibitu[m] ejus dolet[ur]
plangit[ur] gratulat[ur] ibide ipsi homines cu[m] resurrect quotidie bi
bitu[m] celebrat ejusd[em] dolent plangent gaudet et gratulat[ur] cu
hui[us] aquos ipsos nec valent se ad aliqua[m] sp[e]ciale[m] lege
vel fide ritu vel hesim si in quotidiano spinarij vel he
tiroz loco nulli eoz placet p[ro] fide et ritu eoz
ibide nasc[en]tes eoz baptizat[ur] Et in quotidiano spinarij vel he
tiroz nascentes p[ro] ritu eoz facient confessionem et emenda
tiam et mortuo eoz p[ro] ritu eoz funduntur cimiterio se
pulture Et in quotidiano loco spinarij vel hetiroz sunt i
die duro ibi de nocte in tubis et musicis instrumentis omni
bus vocibus et pueris a mane usq[ue] ad meridiem sonum de
uote ad cenam si placuerit quilibet deu[m] adora[n]t Et
ibide[m] tunc semp[er] missa de eis ordinib[us] facient celebrare et
dicit p[ro] eoz mensa p[ro] tota septimana p[ro] festa capitis
et nativitatis sanctoz et ab omi populo anni vnius et alte
rius p[ro]ficiat et p[ro]ficiat Et hij homines et omnes ac vniuersi
hetiri et fastinatis suppositi ipsi plurimu[m] alios hui[us] ne
vitij et malefactoz p[ro]tinuit[ur] i[n]tus de ipsis sanctitate et stric
dine esset longe nisi ea quibus ipsos tunc regere hoc ve
nerat[ur] p[ro]fatione et ea magis ac diligentius ab alijs ca
thedra honorat[ur] Ipsi fuerunt in arcte alij pessimi hetiri
qui arrogantes vocabatur si hij ipsos tunc regere in venerat
nulla hui[us]mod[i] sp[e]ciale Et ipsi hesi tuti modi sunt ipsi
rij Et hij nec fundit[us] sunt delecti et radicit[us] extirpati

Ca[pitu]m vlij.

Q[uo]d rex omes sp[iritu]m xpianu[m] et hetiros s. ad eccl
siam solidum Jacobite ayacente sup[er] suprema capti
ysim dei ac nestorij et macedoniorum et omes
secte p[re]dicte quelibet secta se eis hij magis de hesi et
quelibet secta minus dij quo secta hij alia diose separata
et scismatica fuit una secta vult in alia aliquo[d] minus

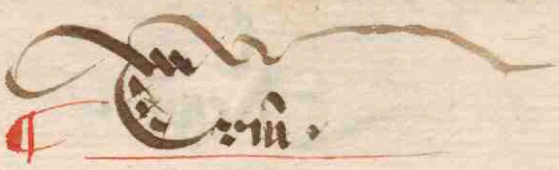

vel principale et istaz sertaz plen abedut quis de quaz duo
resi vel plures eoz sunt nati licet primitiue ab vno
sint separati Et in omib⁹ tunc et principiis orcheb⁹ no e aquet
cuntab⁹ nisi omes pdicte serte habitat in ea Et quis serta
e pp se obtinet degrut habet omaz speciale Et in qua
magis loco degrut oportet nisi deu eoz ce obia p habeat
plen speciales Et sit p maiori pte bon⁹ astutissim⁹ et di
ligentissim⁹ et optim⁹ medic et artissim⁹ nutritor⁹ i pedibus
sua adiose diuosi fidei rois seruaneq⁹ et in fide et rupu sit
legis sit sint vnanimes et gressus Et tuc in vna pressuc
vadut ad omaz et tuc duisc melodie et longue audiuto⁹

Et cu omes pfati xpiain hebn serte et sufficienter
seruabz et diligenti lata et debita hoi omes
vigilia natiuitatis dni usq ad crepusculu semel
Et tuc quis ponit mensa sua cu pane et abanio que
du ac possent et usq ad epiphania dni itaq mesa
cu mesalib⁹ recepta et posita cu abanio supposito sup⁹ usq
quib⁹ e sacrabz strate ponunt Et in vigilia natiuitatis
dni candela vel lapade accendut qua usq ad die epiphie e
mā mesa dc et nocte accē ponitur i la aula abadie
bide in optimo loco i pretio Et a vigilia natiuitatis
dni usq ad die epiphie itu cu vocib⁹ et pmulis de spa
mesa itaq ponta quedut et bibut vt cu maiori gaudio
illos dies a natiuitate dni usq ad die epiphie dedicat Letim
in vigilia epiphie post solis occasu cytus quis amicus vadit
ad domu sui amici vel agnati cu candela accensa et i introitu
domus dicit luna dies fuit volus et si aliquis dicit hodie
vesti vel luna nova fuit volus p ea ipse i mundo p nouem
menses gestauit et amisit Et tuc p totā nocte epi
phie cu maiori cu maxima letitia et solempnitate de do
mo ad domu cuntes gaudeo et bibendo et ita salutes
cu candelis ducit amicu suspectus Et ipse fecit i me
moria pastoris stella adducis que in natiuitate dni apparuit
usq ad epiphia Et .3. tpus tuc regis et eoz comitatus
in Bethleem duxit et precessit quib⁹ nouus erat nouus i
mensa claritate visa duc eis videbat Letim in die
epiphie dni amici xpiani nicole et pagini sufficienter et
hebn de longuemare pbis cu eoz epis et abbatib⁹ et
plebis et diligenti et ordinate cu cymbis argenteis thu
ribulis et candelis vadut et pcessit ad ordine que
distat a ihesu ad quing⁹ miliaria pua Letus quib⁹ xpianis
hebnis sufficienter iuxta ordinem aggregat quis pbr ya
noz Et quidam vdominus sit vel longinquus i pretio
in latino illud etiam Cu natus est ihesus in Bethleem

Regũ

Et lo evangelio dicitur quis pro cruce sua ei mittat succurrere
et demones cruce adorant et oblationes offerunt succurrere
sm. q. quis e facultatis in signum timoris pueri dum
munera obtulerunt et postq. magi munera adorauerunt et ea
munera obtulerunt et exinde una pro post alia ad fy
scripa iordanis ad loca que baptizatus fuit ihesus adunate et
redunt et tunc quis pro lepra cum evangelio hoc in latino
hunc modum sm. Johem In illo tpe venit ihesus a galilea
ad iohem yt hic baptizaretur ab eo in hac iordane misso
loco ei et lecto illo evangelio bndicit aqua et cruce bapti
zant dicitur omes stando tam et infirmi quos multa multo
quesunt et portantur unde in iordane se mergunt balneatur
et lauant quos q. plurimi se fide sanat et tunc hoies habet
fluxulas et vesa in que imponit aqua bndicta de iordane
qua ad longinquos ptes portat et mittit q. to' anno
peruncti integrupta et de ea infirmi bibut vel se lauant
q. q. plurimi se fide sanantur et tunc parto inde iordane ve
niatis domos offero dicitur omes ptes spuere ad ipe
pensire credat et a libide cessa in magis restadus arbitratur
et pte postea ne faciat ibi aliqua rixe vel discordie seu re
spiciendes et ait Jordanes et iohes e predat pro dicto que
libide mittere et portat et in ipo dicto Johes baptis habitat
et pedebant pedum et libide venit ihesus ad iohem ut
ipse in iordane baptizaret et in hac dicto ihesus quadrage
ta dieb et noctib manebat et libide ei diabolo temptauit
et inde iordane redit loca que baptizatus fuit ihesus ad tur
ris halestre e mostrum sci Sabbaon tunc multi brachon sci
whet dicit se ise qua iordanis in cero et ros sine sine flumen
et meatu e aqua vi passuu lata et bz multo limosi fons
de et ripas altas et paludes nec habz aliqua pda nisi in
loco in que ihs e baptizatus et libide una filia aste sicco pe
de trisuerunt qui eherno dstinxerunt bz iordanis aliqui ex
aquis plurialibz de monte libani et aliis multis rebus tm
mundat et crescit q. fines suos vsq ad mostrum extendit
et postea possit minus ostendas et in mostrum e iordanis
in tm e tribus et exinde Jordanes ad radices montis
libani ex duobz fontib que unus dulcis et alt amarus exit a
duobz lacus in mare galilee currunt et a pte p. mare
trisunt et in unu flumen exeunt et iordanis dicit
et durat fluxus iordanis ad xpiis multa aqua pte
et a loco que baptizatus fuit ihesus madat in multe mas
lodrim et vltra no apparet et e quo in gentes illas quare
nisi tam benedicta subtrat in aqua tam maledicta et dicat
quida q. in scripturis tantu et in fluxu a tria absorbeatur
Et aliqui iordanis tm crescit et minuit q. est rosse si

Cap. xlvij.

Si quis mare intret q̄ sinus suos no extendet et unda
ret Et alij dicut q̄ aq̄ iordanis tam benedicta
intret aqua sic maledicta q̄ maledicto unus p̄ budrach
alius tempet et sic utrūq; c̄ maledicto ita mare mor
tuum seu maledictum quo sodoma sabaym et adama et
alie ciuitates et ville et castra subuersa sunt que dicunt
nisi c̄ rii lycie maledictum estuq; patule longe et late et
nulla creatura uiues p̄ maledictione eius i ea ingred
et dicunt q̄ ad tempestate cuiusdam austri ibidem
q̄ maximum spacium circuhabitantes habitacula cum
duc nec queant nec aliquo pacto ∫ queat penetrare alius
qui se eis pessimo et miserabile fetore nisi reuocet Et i ma
le tempestate q̄ plinius pulcherrimi lapides et alios va
rios ibi pulchros erat quos ex aliquo ad aliquos fines ibi
cepit nisi ibidem fetor a quo nō p̄t abalci et lauari
Et circa et circa illud mare usq; ybernie e multi pulch
rima delectabilis terra et pulchre arbores pomifere
hyeme et estate eque uiridet Et poma et fructy cum
di se delectando frangit nisi sit circa et frondia ni
si pessimo fetore luret sunt fores usq; multa pulchra et
delectabilia Et circa illud mare sunt pro uenenosissimi ser
pentes qui tyri dicuntur qui tyriaca efficit que in aliis locis
p̄ter illos locis maledictis nusq; reperiuntur Et ut dicitur ydro

Cap. xlvij.

Q Eterū alij ephesum et hierosolimam ac ∫ciphatia ∫cripsē
que in aliis ptibz degunt et nō p̄t ad iordanē p
ephyphaniā diu ibi emansi quemadmodum et in maxima solepnitate
et denique hora debita simul quemadmodum Et in ipso abbatibz
pbris ordinatis et religiosis in unibz thymbulis et candelis
ad penna aqua fluctu ad qua attingē et uenē put in
pressione solempnissime uadut et quis sacre et pacto expe
ctat uadit ad aquā sparsale loco datur magno silentio
in populo unanimiter cum tā magna ∫ollicitudine ∫ig̃m tri regū offe
runt turicremū et denote Et legunt hec ad eius dñi in natiui
tate ihesu in bethleem et quazarenus huiusmodi vel trinus
vel nariens existut semp tm ad euangelium legunt in la
tino Et hec illo euangelio dicto epi et ꝑbri benedicunt
aquā in signum iordanis et in ea cruce baptizant Et dicit eos
se lauat q̄ q̄ plures p̄ fide eos reputat sanctos Et
in tribus epiphanie vel sanctorum semp ipo die epi
tali populos congregauit a soldano et aliis regibz ad
habet magne festiuitatis annatos ne a volgo et a populo

Regū

fiant discordie vel ire seu alique alie male aspiranones &
tur omibz rite pacis & tur omis populus in gaudio re
redit & in itmé ractat se tri pomis que poma arancia
vocant que ibide tur sunt matura & vt de ppo' idem
Ten omes ep abbes & ptbi hores ypanes & hereticos
congregs ritu & ordinis vel nacois gestur in omibz ptbz
orientis omis die qrto missa legit' ad evange' cu nato est
ihs in bethleem in diebz herodis & sic in ptbz istis legitur
istud evaz in Jn pmo erat v' si legit' in eo ihs &
magnus et no in latino nisi in die epiphe & sic tri legi' dñi
sunde sc' q ibide e pactu ita in ciptio in sua diocesi
legi' sic cu natus est ihs in bethleem in diebz herodis h
rege xll ihs in bethleem et in sua diocesi legi' ad evaz
sic cu natus fuit ihs in diebz herodis regis tur hys et inde
regel xll ihs ; balaam vnde salomon legit sic cu natus est
ihs in bethleem inde in diebz herodis regis Exte mi
regel venerut de oriente de regnis suis et ptbz nris & ihe
rosolima dicebz xll ihs ali xpiam et hebrea & quesi tunc
et tota ipa tocz regel ni gentes et credere transferunt in
speciale honore que grande volunt ysse in eo tpe et
ame vlucrigs dagnt et legnt ad evaz & hinc nra cu na
tus est ihesus in bethleem iude in diebz herodis Exte nra
ti regel gloriosi qi magi ambulare ab oriente venerut et
& nos transierunt xc & sic omes xpiam in missa et
post missam legit ad evaz in pmo sic in eo tpe et
ptbz e partu ihs sacramenta que sunt de lege machometi
et ali tractat et thus in ecclia ipos tuc regis gloriosi
hnt in aula regia speciale ita in omibz ptbz et tpe
corp in ecclie xpianoz & eos destruere et destrue omes ymas
grim in hys sculpturas vel pictas in cultellis eroz et
nasos abscendut et detrupat nisi possent & ymagines
ipos tm regis beati sic mirabat et illesas sine pmittut
sic inde ptbz hnt hoc tpe q regel in regia et nemo
tue & obscure sibi volume qui omes scripturas et
ephemeras intellegat et exponat ita de quo ipi tres regel
coz civitate regali tam mane mediante et splendente stella
tpe eodem duce nato apparuit nec mouebant vsq hyc
signu et tpe et stelle mensura ab illo tpe stella se ar
gento vel ere fusa in modu lampadis plenis huiz accesa
et mirabiliter de nocte et de vespe sup mensa coz
in pte die pcedé apparebat ita in eoz libro q talmuth

Capitulum

gtmet p̄ videat rege qui messiam venturū dixerat. adhuc no sit natus
ꝫ dū de venit et nascet. ut saluet in omni mundo nulle
ames nocebit et eqnos subp̄ edrabit. ⁊ iudeus sup̄ spes
et omes gentes et populos exultabit. ⁊ ipe omib⁹ tiran
et omia regna i quib⁹ nos hodie sum⁹ et degim⁹ de
pfi ad voluntate eor sibiet et subiugabit. vn in libr
in oriente ad fide eqnia qui vt cōi hr in talmuth videt
hyi eqnes gtmet. videl q ipe angelu qui filios isrl in
egpto de egpto cū columna ignea duxit et pduxit et
omes eas vias dimisit tpe ide angelu erit hoc tres
reges cū stella magna et ignea duxit et ancessit et ipius
qui vox se stella sup̄ tendra qui ipi reges et omib⁹ hoc
rege indeor natū amirant. ⁊ ipm ad inquirendū et ado
randū hortabat. et mittunt vn ab illo tpe indeor septem
septem sapientes scribe in hui⁹ stelle phetate et ppheta et
et ipor regū memoria sub palliative secreta vt supra
dictū e in eor pincipū pfi in domib⁹ eor hec stella ar
essā posteris eor instituerut. et i omib⁹ ptib⁹ orientis ab
illo tpe vsq in pns tpr in eor synagogis stella pingi vel
sculpi fecerit put erit in ptib⁹ ꝓsumunt ad in pbis
synagogis repit.

Secūd⁹ pn̄cipalis Capl̄i

Et sciendu p indei hut quida secretu librū qui
talmuth in hebraico vocat in quo omes ppheie
et euangie sut scripta et omes scripturas veteris et
nouū testamēti articuli specialer. ⁊ sup hijs et multa
alia varie ac diuse pusse opiniones gtmet et expones et
p plurima fabulosa que in biblia vel in illo scripturis
inuenit in quib⁹ omes ppharū et euangeliū equiuoce
ad eor voluntate exponut et declarant. ⁊ ih pfi licet
sint alsq aliqua fide vel legis tri in eplis in euāg
eor tamē p̄ p aparetib⁹ eor et alijs sunt instructi
tñ dicut p postq expora trium ygrū de ptib⁹ eor de
oriente in omedia pcurrut tribulatia p astrū stella mutat
i ptib⁹ eor et ygrus nostrorum post nū, in sr in
sa vn nostrorum possim ychim pfa vnm et nubeda
aduse in oppm allegat dicē p stella mutat in pfide
et eor ygrus nō videat hoc nō sit nec mlt ad pos
trium ygrū tribulationem ꝫ fit se pluga et ygrum eor
ingressū sternauit. ⁊ e ena p in ptib⁹ illis ex q nō
dū in nō pnō e rotundy et mundi in nō tumeau
descripsit sicut cuq altitudo ysi omq mundi illaq pmo alterius
dimē gradat. ⁊ magnus mundi circuitus. i mensib⁹ ptis
bz mundi se ysluat et aqis septentrionalib⁹ ysluit
polo et circuitu effluat et nat calida et aperta ab

Regū

alt^us ad resistendū contra voluntatē defendat p aliq̄ mā
ta absq̄ dono duchis speciali ibide nō poterant prisire que
tue agnū ipsū more mediterraneū et quia vi se infirmū
pbis quidā versus meridie nūc hyssamum et marathā
cū tota et tanta voluntate se malgrato suo ostendo ipsum
et tanta altitudine nubis asscendat et ipse ad plenū sua
e soluta et ut ad ipsū redeatur

Capitm̄ vlm̄

Hadē pucht
x tartar

Ethiopum ppis quorū de quib⁹ supradictū fuit hactenus
de regno thassie et insule gadefaule nūc in quibus
regnant Jassetī trinus rex ethiopū qui duo mirra
abtulit et in mundo no sunt pulcriores habiti et ad ihesū in
oriente trū januarie regnū fidei incepta et infecta et hy
nō aliqs suos errores vt nūc asserendum et hy a fide
catholica et dno plenū habuit cognitionē et a fide dei thome qui
dē et apō patriche sē poterē alienabat eccl̄ab tubat et
repellebant et p longa tpa ab aliis doctoribz et sanctis
patribz et predecessoribz virtutibz et signis ab eccl̄ nequeunt
et hesi nūq̄ poterat reuocari quo anno dni m^o cc lxvi^o
dum hanno rex ethiopū qui hac nostra tpa regnat
pfectus erat cū hoc nuncios mittendo qui se tartarum
voluerunt et sibi fidē in capitaneū elegerunt et pfecti
sunt qui tot potenc̄ imperant et omia regna et tras
ipsi nostra destruxerunt et ppe venerunt sancti
abb aliqua monasteria nō fecerunt et deleuerunt et
omēs eccl̄ias cōtrarie villas et castra trāsiit et regna ꝛ
pcessit in quibz nullū tantum regnat et habuit pdi
dū et eū repperit cambaleth et in tēpore dicti ap
prefecerunt baldach in qua sunt sarracenoꝝ calipha sed
ressit machometi in eccl̄ia sc̄i thome et sanctissimi sepulcri
et tanq̄ ei p omia obedierunt et ipse calipha sancte am
dauit et pessimus sarracenus calipha nō habuerat nec
hoc in pdicto et eccl̄ias appetierat thome et hoc tres
cambaleth sint nichaea et dioscoē p tres dominos soldanos
ista de sanctitudine et pulchritudine sanctuarij cambaleth
et domibz nulli plene pt enarrare et baldach ē ciuitas
que ab antiq̄ babilonia vocabat in qua sunt turres w babel
et ē a loco quo quondā babilonia stetit ipse paludes bysh
ab varnes pensilosas ad dimidiū miliare tristatus et
tristes tamen illa ab antiquo fuisse vocabat in q̄ regnat
assidue rex et in qua ecclesiarū in templo tartarorū ē ar-
bor arcada de q̄ p plenū narratū in precedenti mundo
q̄ vltramodū in thyendamego et arangos custodit et
seruit et alios diuersos mores et seruit ē ip̄ implentur
sancta et ecclesia ista ab antiquo i eisdē partibz erecta
fuit et ē effectus q̄ si quis rex vel dux vel papalis

Regni

imperatore inducerent q̄ biblia in diuisis longitudo et latitudo differre
sent et omnia que deus p ipos regem in quo regnum ipe regnat
sunt operatus scripsi. p̄phetis et cunctis legē sent et deo
grās egit q̄ ipm ad hoc p̄destinauit q̄ ipe regnum omni alio
regi regnanti et sit in p̄sidium ecclie et q̄ p̄dicti grās
in lingua sua legē discunt et hi ejus filios p̄nogenitu mel
chior vocat gaspar balthasar tercius gaspar et q̄rtus dauid
vocabat et ajebant imperatorem filium suorum natiuitate et ille
sunt tres imperatores tartarorum et cum eis nisi audiret
hec ad ppm reuocatum

Capitulum vlv

Quum itaq; populus tartarorum conspexisset et omnia regna terre
et p̄uincias infidelium et specialiter ejus nestorianos spurcos a
deo fuisse diffamatos ipsos reprimere et destruere et
ipsos sine mora interficere et funditus delere decreuerunt et
ipsi nestorium ad ppm johannem mittere debuerunt et se ad fi
dem et ad suum dominium sub tributo se futuros spondere
et cum ppm johannem fore possent fratres regis beati ipm ejus
mos moneret ut nestorianos amicos seruet nihilominus tha ipe
deum est diffamatum q̄ deiecit deos et gentes et funditus extin
pare illum deus est nequiens dubio nollet sustinere obstinata
mente nestorium et consiliarios ppm johannis minime crudelitate
q̄ ppm johannem decet et scripturam ne decet attendere hi ipm et eos
amicos multum mirabantur q̄ dauid suum p̄nogenitum ne valde
secreto in amicos misit nestorianos que tartari cum nestorianis
et omnes secte sue interficerent et q̄ plurimas terras et regna
ppm johannem abstulerat et q̄ ppm johannem prius duxit amicum cum regi
bus et deo reuerenter et misericorditer gentes de nocte ne ja
centissime secreto imperatori tartarorum insidias apparauerit hor
ribiliter et preparauit ut a presentia ppm johannis et suis tem
plis deiecit et in ipso ipsos et fratres amicos et tres
gas mouit et fecit aut ipse fratres duxerunt horribi
ter
pterpart q̄ q̄ terras ppm johannis ablatas q̄ eis rebus opti
me in memoria ut sui posteri et alii transirent in exemplum
cum ipse imperator tartarie has visas et missi prenuntius
licet absq; legis effectu fratres misit suos legatos ad ppm
johannem et fratres pueros et fratres amicos secum sent et misit
ita q̄ predicat. q̄ in fratres p̄dicti cuncti alii fratres alios regre
deberent in ethyopiam et tales pueros amicos et fratres esse
nisi ipse in haberemus deos et cum imperator qui sibi in horribiliter
in sompnis apparuerit fuisset nestorius et de eis regnis et
gentibus et eius vita et gestis fuisset interrogatus fratres
fratres q̄ ipse fratres p̄dicti cuncti et alii fratres fratres
tres regni nisi deberet appellari et in memoria ipse fra
tres regni in memoria fratres nisi et sic ipse nestorium fuerunt
deleti et de regnis et terris eis expulsi et eius hinc inde ipse

ℙegũ.

quesat ℭ Hic legitur ꝙ corpus bti thome apli in cathedra
aurea resideat ℭ et digne eucharistia tractat et indignus re-
trahat et de hijs omib; et de aliis que de bto thoma legũ
et dicũ in hijs pribz penitꝰ nichil videtur. ℭ Hz que dicũ
pugnãt cũ catholicis in aliq; locis quesitat hec omia et ꝑ
plurima alia mirabilia veraciꝰ videbit. ℭ Hic in omib; pribz oditꝰ
ꝑ plurima mirabilia de tribz regibz dicit et legit ꝙ in
colonna non videtur. Viz dicit et legit ibidẽ ꝙ ipa stella
tri ipozꝫ regũ descendit sup̃ cuneatũ ℭ cumq; a morte venis
apparuit quoniã ipozꝫ regũ corpora colonne tũ superelatꝰ supra
cuneatũ et mortẽ loci nõ mutant. Hz postq; eoꝝ corpora
fuerit tũulata statim descripsit ipa stella retro stellã pulchriꝰ
et nobiliꝰ sup̃ colonna tũsit et immobiliꝰ permansit et videa
in pincte die // Hic dicit iudi et in eoꝝ libris legit ꝙ in cõ
lonna an honestissimum ipozꝫ tri regũ heroicũ sit stellã mag̃
aurea put ipsi tribus regibz in morte naturaliter cũ appa
ruit figmenta ex cuius resplendore candelaꝝ an pontaꝝ tũ
cetia nitꝫ resplendeat et illuminet // Hic dicit iudi et in ipozꝫ
libris legitur ꝙ in colonna dext̃ brachia ipozꝫ tri regũ sit
multũ venerabilis et altissime alijs brachijs aureis ꝑfusa
et in omni regũ mãu sit aurea et in 2a regis mãu sit
thus et in 3a regis manu sit mirra et ipa brachia pũ
ctibz et pegmis denudant et retro ipa ossa sancta cũ
instrumento argenteo figerent et fundone tegant et ꝓto
plus figerent tanto plus in modũ aromatis crescunt et tota
ecclesia mira fragrãcia odoris ex ipis sanctis ossibz spirat.
// Hic dicit iudi et legit in libris eoꝝ ꝙ quidam alius tri
bulanis pnãs quotidiãis terre cũ vel cuneatũ colonnes
nostrat vel imminat retro ipa brachia predicta a tribus
plurib; retro aurea tornatꝫ cui stellã aurea ad ho fecit
an sacrũ in altari posita et i manibus trium regũ offerunt
diuino sacrificio munera que in ipis brachijs sunt aurea et
ꝙ tur fumus ipse grossus et ꝙlucꝫ et grossus et denso
ab omib; populis cernat dicat et attestat ꝙ deus ꝑpetuꝫ
tribulationem et angustia immicte ab ipis auferat. Hic
dicit iudi ꝙ sepulchrum ipozꝫ trium regũ in cuneate sce
ne in ij pmo desuper fuerit pnã et postmodũ excepti
adhuc ibidẽ integra remansit adhuc ibi a longinquis pribz
a diuersis mundi et hominibz deuote visitat et deꝫ ꝑ multa
ipozꝫ tri regũ ad sepulchrũ eoꝝ venientibz et ipos vene
rantibz multa munera et virtutes operat i pncte die ℭ Hic di
cit iudi qui ꝓcepit in thalia et ad alios ꝓpe ea deus
mercaturaꝫ vel delectamenta ꝓcepta ꝓcurat ꝓcul

Tertium.

Regū.

tres reges gloriosi prime gentis et gentis prime virginis specialissime sunt honorandi et glorificande vnus hys sunt operum qui in machabeorum nono testamento et vocauit te tu in nouissimis mundi ptibz p relictis patre familias et vi uia sunt missi qui mane hora prima tua sorte nona vi denda in ipa vinea fidelissime laborauerit et absq murmu re mercedem equale regem reperit

Mane vidit in ephta et bethleem hys tres reges glo rios in carne vinctis mitis gratie ipam amplexi it ideo et ipa vinea dnissime et misericordie mundatis ffrigde et mundis lapidib longe fodiu inuenit et erexit

Hora prima hys tres reges gloriosi in carne vinctis mis gratie ipam vinea dnis tribuit caudis et ffrumis dnis erroz et idolatre occupata vna cum beato thoma apto mundauerit et nouas fidei catho lice palmites et vites in ea misit plantauerunt

Hora tina hys tres reges defuncti p venerabile helena dnam aggregati et tollentes hanc vinea mutilas et dnis impedimentis et hes et idolatre dumtaxat ena de nouo riposuerit et palmites fidei q in ipa vinea tu marcesse pene et arescere reperit p de nouo fidei catholice vinctis et fructy pduxerit

Hora sexta hys tres reges gloriosi in medio mu di in grecia constantinopoli tristan ipam ena vi nea ena vitiby et signis putauerunt et purga uerunt vt plus fidei fructy faceret vt eius ramuscula ad omes fines tre p fidem et gratia eoz se extenderet vt omes populi tribus et lingue ac nationes de eoz fructibz de vinea vere et latine sanate et inebriate nomen dni qd pius solitus in ydea lauabat ab ortu solis vsq ad occasum collaudaret

Hora nona hys tres reges vinea dni sabaoth opari gloriosi tam in ipsa vinea plus operati p mare tri sentes de oriente in occidente videlz de constantino poli ad mediolanu tristan et ipa vinea dnis erroz hereses vlperdas que ipam vinea dnis arundis et harsi denolie minabat p detestacem et significacem et speciem ac nitplacem eoz numeru que dno obtulerat vt e suppdem expulerint effugauerit et radicitus extirpauerit

Undena vero hora nra solis ortasi hys tres reges gloriosi operis de mediolano in colonia tristan etna mercede equali ab eis a celestis pfamilias recepta ffecunde querende loruz ibi eligerut ac tri patrum pdicz vinea dni sabaoth virtutib mirantes et signis ibid a pdi die tale desierunt

ipatrū aliquē vel aliquos suos ab ortu solis vsq ad eius occa
sum tā reuēnt et gloriose specialit et mirabiliter sicd hoc tres
regis gloriosos ad lora tam insigna sue triūphatos et nomi
sime ad Cunradū et eorum absq dubio ab omipotēti deo ad
hoc speciā predestinatos electos et deputatos a la quos ab
ortu solis vsq ad occasū sunt pplurime eme et Cunrades
et lora magna manza multa que deus sua deitate et
humanitate p se et alios p plurimos suos seos in vita et
in morte et post mortē specialit honorauit et glorificauit
et p plurimos priogatiuos honorauit et gsecrauit et di
uis virtutibz et signis et miraculis veneranduz illustrauit
et decorauit Tame nr hac et hac anna emas Cunrades
et lora nra e alia ema tā nobili reuerendo collegio que
deo in gratie psonis ad laudem sui nois et honorē sce eccie Co
lonien ornata et ler aliqua Cunrad tm honestissimo populo
et aliis dei nois et sce Cunrad Colonien decorata et de
diuina prudētia sapiēs specialit fore scit p quos deus a
ipa eccia tam nobiles suos nois honorē instituet et ordinet
et in hac Cunrade tā honestissimo populo predestinauit et
in q tā nobilissimos tres regis suos primos greos et
virginū ffecit mandō collocari et

¶ Liber Decim Ca.

Et nobile collegiū p te deus tam singulari
priuilegio auctis et preciosis priogatiuis honore
et natura dotis pre cunctis collegiis primauit
et ditauit et tm suos nobiles nostros pele
grin et posuit et t specialissimos suos the
saurarios regis primos primarios greos et virginū cor
pora ab ortu solis p alios locos et ecclias egregios et
singulis specialis et mirabilis destinauit et dilegendos que
dam vos de hijs se grad agē et in eos et suos pos
hac primos laudis et honoris tibi specialit inuit et
vel saltē in quossio de tantis beneficiis gratus inuēt esse
deo et suis primis et honoris desperti et dolosi ira et
furore deū aliqn visitatis angustiare vel corrupere et
extinguere et tm specialissimos priogatiuos quibz de hijs
ab omibz honoribz abunde et in extremo iudicio in spū
sephare et in mansiones gloriosas deo et suis primis
et hominibz dilectis et electis introducere vouisse inuēt
de hijs p alios collegiis extollendis et ab omibz populis
singulariter veneratis in die iudicij in nobilissimos tres
regis primos greos et virginū adorandos et glorifi

Incipit Regis

ollorum. Iter erat abs pistorio illa Cunctas gloriosa que
ab antiquis agrippina vocabat. nunc e nostra colenda dea
Colonia nuncupat. Hanc omnibus ptibus ornatis in ecclesiis omnib
oratoriis et Capellis et locis in quibus iacet tri regu
gloriosa. laus dnis laus et magnus e scriptra. put
subsequit septimus repitur

Helena regis uxore pyrrhi regnis e interfecta
aggregrandas regibz Ilde regis pigmi armat
anle gstratum a lanigis tpbz Qelinde inde sunt
tisiati quibz Cunctis cu nonis ambrosia Qa.
ventos tri tristatos nutu dei sibi datos colut hos colo
nis Orneus dedit amicis. y tres regis tri uncti se
volut colonis Nunq̃ loca mutatum nec vt olim re
sisum sunt. p vnu alium Qolut regis ppt regie signu.
gre sunt lege colon colonie

Oude fele Colonia que ex speciali gra et prudena
domina tam nobilissimor tbz regibz primis greci et
virginum et tam nobile collegio ppl mistrus or
nata de quibz plus q̃ omnibz aplis tuis gloriat. et vbiq
terraz ab omnibz hoibz specialit amatus et ppt hoc vlt
amicis Cunctatis mundi et locis specialit indesinet. qui
et venerant et frequenter p omnibz Cunctatibz mundi
nis et locis et regibz et principatibz et nobilibz tribubz
et linguis vsq ad finem tegre manens. Cui plus
dei et sanct et tuus primatus nutrius et cat nobila
bus mistrus p alios mundi Cunctatibz et locis misgrbz
egregiis venerant amicis et gratissimis tanto obliga
tus nr dei gratis actus et sanct et tuus primatis
et cunctis nobilibz mistrat reuerenda virginea tenerio
ri dei et tuis et suis primatis et cunctis nobilco
mistrio in tali et tanta et reuerenda et gratis actus
y ex hoc in dei indeficiis fid semp in reddeda manet
amicis

Explicit Hystoria trium Regum beatorum
Colonie quiescentium

Descripcio Terre Sancte.

Incipit liber de quibusda ptib⁹ vltramarie et precipue de terra sancta Pzologus

Scio audiuimus sic vidimus in ciuitate dei nr̄i in ciuitate dei nr̄i deus fundauit eam metrum. Quamdiu deus sit tria et plenitudo eius orbis terrarum et omnia que in eo tria ciuitas dei scā, domus et tria eius hereditas dei congregatio appellant quia populus qui congregatus hic per mundū a deo electe sunt filiis ab ipo adoptatis heredibz et a principio repromissē et tande donate tanq̄ patria hereditar libe possidende elegit eos deus sibi in tria vt expresse subiungit hec requies mea i secm̄ula hic habitabo quia elegi ea et licet singules sibi loco, no circumscribat neq̄ detinent illos tm̄ potissim domus ec et ille ptes quas maxime deputat vbi et in quibz opa nouos et effus virtutes quas magis peculiar appare via que deus manifestat opa tua tpe nouo naturalia q̄ nostre legis et qđ euangelice in pdas ptibz vlt̄ natura concessa hominū qui ad salute pficiūt q̄ se a deo sunt exhibita nec immerito nos hereditates dei scribte sunt et quia in habitasse dei singulariter et inhabitatores mirabiliter in fine seculi pficientur. Ego go tantemagis efficiēdes sumus ptinaces penitatores dei sumus et propius ad hec nouissima e filios dei i mundo arripi quā possibile, e via sequamur et ea scā ciuitate pductas tria in qua ybitus caro frm̄ e filius dei visus e et in hoibz conuersatus e ac vere mortis aliis terris et assumā electione pdelecte domus et in ipsa primo dein ad quam deuotas spiritales // Descripturus in loco vbi steterunt pedes eius in multis scriptoribus ac epi adiecta et posita et infidelet i tanta in scriptura aut vbi fuerunt alios potuerunt dissi pdas loca tanq̄ dei singulariter domus et eius habitatores de certissime vestigauit et primo existant ipsi scripture q̄ in hoc terrarum terram salute deus ab initio singulariter michaam et in fine tpis vela figure abducto ipsum fide inter assumant epo dei filio hec attestante i primo in dicit confessionis e in michal nō nouam salute omnibz fidelibz ad quam optima ipsorum quemcunq̄ adhibet et cura in omni pcia tanq̄ gubernatore principem ab orbz

Descripcio terre

naturaliter diligi debeat vt ſi ꝑ ſapientie merite puerne ſalute ipſius ſit vilis et laudabilis aſſumenda ne quisto qui habet ſpiritum teneatur tirannum ſtatum a deo polorum ampliori amore qui ihesum patrem diligere et tueri quia ſic unusquisque ſue patrie preſſit regnare in ce nature ſit ꝙ illa omnium preſſit regnare in ce gre nobiliꝫ obeat gnare ſi regnare non adeſſet vel non eſſe patrem diligamus qui nos ipſum ſuctor ꝑ cui bonum tanquꝫ diuinum et appetibile habet gaudet affectu ordinato ad ipſa ſingulariter nos hortatur vt cognoſcamus ꝙ ad pacem ſue ihesum que ſeruitur hanc bidem tibi apud mortem nobis mortis teſtimonio ſibiipſum et ſic redemit in celum clemens ſuꝑ ea nobis tanquꝫ fidelis amabile filios que deus ad hanc terra venire voluerat et ea in habitare confirmauit ihesum ꝙ tira patrem tanquꝫ patrem ihesum et hereditate ſe fide xpi in deuota viſitare a puerta deſiderium vt videret teſtes oculi ꝙ ipſorum ſcripſus erat auctor vt in ipſheta via ꝑ ipſorum poſſe dicere fidei ſue audimus nec illa que vidi et oculis noſtris que in ſuis peregrinationibus nec oculis et diuina prouidentia clementia volens ꝙ et deo benedictione fidelis cepta vt ea nec vera relata adhuc et ad tira ipſius deuote repetunt

Incipit primus Cap̃us de ytine versus syriam cum ꝙ tira sra ꝫ In noe dñi amen

Egressus ego de alemania tira nativitatis mee et ptransiens lombardia ad litus maris medi terranei ipse ingredi que nauium dñi in hyeme ihesum ſuadente ipſe ꝓpter vie gratiam hui ar nauim aſcendi et ad ꝓſperum ſalpam iter vie maris nostre remis ac velo ſollicite inſiſtebant ꝙ hoc modo me dierum quia tres partes mundi principales ſi asie affrice et europe habent ſecundum et ſue branchie ab inde ſepte et deſtinguntur hyeme ab oriente et aquilone europe ad orientem aſya ad auſtrum affrica et ſic una quia branchia attingit hyſpaniam ſtretum de maroth columnas hoc mare mediterraneum ex oriente nunc ſ. maximo mari qui orbem circuit et in branchia ſui georgii ꝙ ꝺc mare ihesu ſtinuat in mari ponticum et in hoc mari bis de martium in medio feſti nauigauimus nauim angelum ihesu ꝺc deo nobiscum hoc branchia ſui georgii diuidit europa et aſya nocte que nauigauimus aſpre pugna e hoc branchia vulgariter conſtantinopolitana ꝺ eo ꝙ ſupra ipſum in latere europe ceraſicia contra eſt

Hē

Constantinopolis situata q̄ nova roma dr̄. Ista civitas
Constantinopolis solempnissima in optimo mundi loco te
net aeris mutui q̄ tres Asiaticae portus habet maximos
et optimos munit fortissimos quibus figura hz
triangula cuius duo latera versus mare sunt et terminus vero
versus tria habet gloriosa civitate multi sunt cives et
fuerit plures sup̄ mensuram pulchre ape mosayce marmoribz
et singulari mo Astruendi mirabiles plurimi fit in eadz
civitate palatia pulcherrima habet tm pompatu i pdca
mutata cum sit sophye de supra q̄ et apud ipsa nobi
lissimus imperator fundavit et mirabili figura
lateribz pyramidum et pomis deauratis circo q̄ sub celo q̄
q̄ mundus creatus est non sunt tale edifitium aspectu q̄ hoc
potest nobilitate magnitudine ornatus pretiis reparari // In
ista principissima civitate stat palatium nostrum imperatoris
equis de ere fusis mirabili dignitate ornata tota de
marmore multis q̄titatis ornata multis similitudinibz pomis
q̄ orbe rotundum q̄ presentat unus serpentes tenens
draconem q̄ cui circum latus ad medium principis mundi
rebellibz imponens statua sup̄ quo pomo posita e altus
simul e ex petris magnis et nobilissimis ornatus
ta // In hac parte urbe qui ex mandato dn imperatoris
magnus pr̄e ornatus Domus Ecclesia dn ihesu xpi sce
gre salvatoris et unus clarus dn corporis bti Johis
crisostomi et plurimi reliquie alioz sanctorum venerandaz
// Ubi vero hec terminus pdcm spectat in mente de
monte ✠ a mari mediterraneo sup̄ lutz asie maioris
sunt treuga alia magna et potens multas Astruit a
patribz loco habebat et planus et asperum situs montis
latitudinem spectus partium he mr̄ vi hominis sp̄ pas
sionis mare unit ipsum insulis alij magna potentia
Astruit ut vetustate tpis tante mutatis vestigia ibi
appareat // Post hec predet de monte ptibz insulis
asperis spectus et latitudo montis asperi diligentius plus
tamen oculis ad insulas spectat ubi multe nascit et ut
s, insulis alibi ceruus e plurimus de arboribz pomifer pur
tuna ch nostrorum in spectum aptus tpe optimo
// Post hec pueri ad insulas perthenos ubi ab illo
delectissimo x' discipulo s rehe elargitissima et apto liberi
apostolo Astruebat dn in spatia et insula ipsa sanctissimo
habet ecclesiam ad cui in gelo relegatus // Post hec pue
ri in ephesum ubi beatissimi apli et evangelista johes se
depascunt i montem ubi cum i ipo i quo loco sup̄ mensa

De Terre

monumeta eius pulchrima et magna erat e asserta pli
bo tecta ad modu gruis xpensis que musayco et marmoribs
solempne' decorata || Est aut ciuitas ephesina in loco pulchr
forti et fertili collocata distans a mari ad paucu miliaria
Barbarum qu thurcu appellat tenet no illa et ꝑ totu
modo asiā xpianos inde expulit ansisq et alios in finitimis
idolatrie et errib de quib in apocalipsi fit mēo pulchrior
destructo vbi ꝑ eam in tēpe Johis erat sepulchrū eius
cuius ostio nunc abrasō ꝑ in eam ascendit spaciū erat sine
tecto quo lege machometi illis nephandissimis transactoribus
applicuerit qua postea mox asia thurcis capta e no
pestimo pdidit et grauiter turquis ab antiquis cis habita
totaq manet || Inde pcedes hinc inde multos insulas hui
nde lustrabo p valde multe insule sut in hac maris pte
quedā inhabitate et diuicijs habundantes q nos ꝑ tra
quez plenū deste || Quem mox de medio asie ꝑ mul
tos ad urbē pathera vbi beatus nycolaus transit origine
et post ad murrea migrata vbi dicto mūtu i epm erat
ordinatus || Hac pacata alle beatus apostolus xpi miracula
numerosa illustrauit ¶ Post hec vidi circa famosa
insula atq; rodu Rodi insula fuit hospitalis sci Johis
cherosolimitani q armata constantinopolitano quo ab
stulerat ybi nec mouere sinu queo tenet et qui
rodum caput eadem obtinent statuerit lorus est
saluus et delectabilis nō multu a turquia mutuo bra
chio separatus ¶ Inde passi versus septē hec insula
alme virgis strage e Hec vnec sunt in cepto hyc ci
tate nomasten et hodie crisadia ab multis nomat de
quib dē in Cantu vnu cepit nasci rubea q post
eam albescit et ꝑ vetera sut tantummodo due
rut et rodolent fama sunt et fecundissima sine multa
aque aque parua mira apta ¶ Est in cepto in qnda
alta moste apud mōchos eremos sci benedicti cruce lem
laturus et ꝑ eum dm et alie reliquie venerande
¶ Est in cepto ecclesia sci hylarionis sub custodia
regula et alius sce qui zoyano appellat in ipa insu
la in magna veneratia habet cuius caput in cap
pella regia ostendit et bene erat barnabas i mutate
salamina sue constantia mox destructa ipe fama ostē
in cepto naty e Sut ede i cepo multis alijs scla
tice nobis scitu digna q nusq; alibi reperi
cepto in die natalis dni pacem in sinu me velo esse
per mare salubertate ꝑsequente Baptisme capitulo
sedm de syria

De

Capm 2m de syria fenicis et de terra philisthim ac cuntatibz maritimis usq; deserta quod dicit syria et terra egipti

Descripcio ihu dei fauete clemencia in syria applicuit ad portu tyri q nunc vulgariter syria nuncupat est aut tyrus antiquissima ciuitas nobilis et fortissima quedam fuit q nunc ita totaliter destructa e q portu vero cum ceteris rem custodiunt diligenti In cuius medio arcis situata e et q omni ptr muro circudata et insup turribus et muris fortissimis munita Huius ciuitatis meminit ysaia dicens in p̃o dñe filij tyri in nauibz ꝛc et ab alio ysaia Iusticie eius principes negociatores eius nobiles terre dicunt est in pluribz locis sacre scripture huius ciuitatis fit mencio de tyro e fontes aquarū et putei aquarū uocem ipsius de libano pfluentem dicit Dan limpidas et sanas q̃m tyrus aurū et ceteras inuectiones lucri emit andr̃ ihc dñs ut ihc xpi ille nobilis fidelis christianus e miserunt filiam eius de demonijs obsessam liberā est ipse cū leuite ad tumbas sibi deū e hūc uenit qui te portauit ꝛc ‖ de tyro, ut uult de ptolo et terra in autore q nouo vulgariter dr̃ Her famosa ciuitas in pulchra planicie situata e sup̃ mare que quidā ppinquus fuit et antiquitus tholomayda dicebat cuius meminit liber machabeorum Et p Iauianum destructa e passet tm de facili reparari Quemadmodū postq̃ p romanos tm aliquā destructa e est Iher ciuitas in syria plurimos fita et no in tira quos fames sitis et tyrus p effusionem tm sanguinis ppriam non expugnauit cui p fidei xpi modernis gñaliter e tyrus locus sacer multo reuerēdus De huius ciuitatis in dictis ysaie p tirum vcm in gazam ciuitate philistim et circumiacentes patam philistinos erut et dicitur antiquitus palestine i que sunt ciuitates aliquę philistinorum quarū meminit liber regum q nunc ad casalia sua quedam sunt redacte Iuxta accaron aut et gazam pdictam ipse accaro ad ytur melanea situs maxe a dextris e mons tumulo no mul tū altus oblongus desup planus multis spinosis et fe tilis habitatus in hebre ibi et ibi et odo camedensis fuisse dicunt plures dicuntur emas grauit nudo ille et hēmoraa grossa In huius medio pede fluuius arat ole aprarius Caysar nunc mare destructa ‖ Inde gradiens tissim resarea palestine ciuitate quedam famosa a

Terre

elim et castrū pegrinoꝝ famosū a primis aliis structū
¶ Hic cuntate castralem quedā magnificam q̄s vidi
oppidum antiquissimū q̄d Gaphet filius noe edidit
condidisse hec loca in ripa maris optime situata, a sar
racenis miserabiliter fuit destructa
pulchrissima cuntas ¶ Quasi palus i qua habitat et in arti
bz aplos loca ubi bti Georgius decapitatus fuit
et terre pegrinis adhuc nobis demostrat. Hic rhodo cum
villa safram in qua nobis ubi bti Barbare et sancti
deuotissime. Et in loco nativitatis ihesu pulchra fuit cum
structa qui cum pegrinis deuote visitare consueuit
¶ Hinc visis primis in gazam qui fuit dicti cuntatus
satis magna et bn populata a nris alapiculis dominatur
Hec civitas cuntatus cum campis ad fertilissimi grano
rum asportant cui in ea captiua esset s. venus nostre
domine et ubi tot nobis physicis pulcra fuit
et scripsit pius generatus mirabile audit sicut in libro ge
dicit ipsum. Post hec ven in castrū darum q̄ ultra
extenditur predictis de syria in egiptum et nisi q̄ exido
de arenosa p hanc venit dimissis cuntatibus ydum et
sinistris ubi ad viginti milliaria deficit p̄ pede egiptum
et arabiam ut optatum soldani bna pace in universis
quidem et seruius loca terre promissionis fuissimus visitando

Terra egipti de deserto quod diuidit Syriam et egiptum et de terra egipti

De castro igitur q̄ dicitur de pessi visis egipti
p desertum arenosum in septe diebus in quo de
serto e aqua penuria potentum quasi pertinaciter
tamen p̄ dictas nō hospitia inuenit tm ordinata p sa
pientes. Hospitia non in egipto ubi sunt casalia pulch
rima mirabilia omnibus bonis tpalibus habundantia prop̄ in tri
nitate. hec ex lege ipsi in libro que alchoranum dicit
scribat scientes nihilominus et primo predicte versus babilo
niam venit ad villa famosam et magnam que babylon dr
alexandria famosissima cuntate et famosa. Post hec dimissa a dextris fuit ydum mag
nam nauigantibus bn nota primo ad hadam et babilonem
metropolim egipti ubi e soldanus in uno castro pul
chro ipse hadam hec quod castrum i mirabile no alto h
patuso largo et valde pulchras palacios deambulatorios h
q̄ grandes et diuersi ipsi soldani pincipis et custodes eius in
ipso castro generant circa vi. ml. ffamuli. ibi uidi de nouo

De Babilonia

vernalia mostrant. Cui vero amirati, capitanei et gentes armate, aperte in numero multitudo sub castro in Cuntratu gerunt. Ordinatis sub millenariis centenariis quinquagenariis et decanis, prout usui fuit expedit, quibus omnibus preparatis soldanus stipendia mostrat, pro gradu suo. Fit in Babilonia et babylonia due cuntrate magne ne multum distantes ab invicem et quasi unius regni. Unde in Cuntratu inferiori est versus desertum Syrie parum distans a nilo flumine paradisi diabolo una sita est sicut ipsum flumen nilus. Sine medio pdicte due cuntrate multe sunt populose pulchre edifitie, astructe pluribus foris apparent. Qua orientales asserunt, quidam ex dictis fuisse interamnis ipsis hospitio numerosis ita in pavimento pretiosis ac opere mosaico mirabile decoratis. Et secundum ipsum Babilonia in Cuntratu inferiori est illa antiqua Babilonia in qua regnavit Nabugodonosor ad quem fabule fingunt captum deum fuisse. Ex his nova Babilonia antiqua in nomine et quibusdam finibus ejusdem vicinata fuisse videtur. Ut de retro tamen sicut antiqua fuisse fingitur fidelibus maxime fuit timore et opprobrio sue et nobis speculo verum fratribus illa nova Babilonia in sua capite quod soldanus et maxime opponit nostri retro infideles utpote pravum apostate impugnatores et blasphematores impie fidei machometi. Et de domo soldani ille medius et neque transit sua dignitate. Ibidem in illo pfundo machometi primo pdicunt se in deserto arabie homibus bestialibus et indoctis loquendi quam ipsum imposuit et eos sepetima astucia decepit falsitatis miraculis eos sibi et pro falsitatis et medium collocavit. Corpusque ipsius pdictissimum pseudoprophete sub soldani dilectissima custodia in cuntratu quinta de sita in deserto arabie de Babilonia nova vigore dictus pro maxima sanctitate observat in publica specie ejus quod nusquam alibi gratiose numquam visum quod pendeat in aere petre quod ferum trahit ut fle dimittam. Et in tuba elevatis et pressa ad murum illius mostrum dampnandum portum. Et Dum Sarracenum et omnibus populis undique ad sua ipsius machometi gementes pregrinationibus que devotissimi et solemnissima visitant illi missam et pfidi infideles. Et ipse habet missa nominum advocatus et defensor a Sarracenis soldanus hic Babilonie nove. Et quia pfidia cum sit ecclesia grecorum in pace fidei et nunc minima distat aut antique Babilonia ab hac nisi aquilonem et orientem versus in caldea et illius patriarchum nunc et nunc non sum ipsam transitum fluminis et paradisi nisi nova Babilonia pfluens et terram egipti irrigans atque secundus et omnibus humus habundat fluvius appellat in libro genesis gyon. Ille

De Terra

Ca

Crescit in syria et in egipto poma oblonga que mespar
paradisi optimi saporis in ore mollia cito dissolubilia et tris
usus quorum ipa dimisere se inveniet truncum tri
ut aliquando fieri et nebros alios huiusmodi possunt et
pedi impetrent hec quide poma diu no durat vis
mare ad nras ptes duci non potuit integrum durum
optimi alii nascit et alia tria nascentia et apud nos in
siccta alude nascit et multo amplius virtuosa // est in
hadra domus alta et ad mo" scripe dimissa in qua st
multe sonnes et dimisse sipe quib in palea ponit et ova
ptra quibz voluit apparare et sine gallinaz incubatione ne
tur ali et ire tempamento igne in stramibz fetus ne
tur et ouis pulli exeunt sine tpe alio estuq natura
mirabili assepte stratq ut pulli et testis ouoz crepa
rit Dant duo quoq ova fuerit apparatum et nutrit
vii in hijs ptibz et maxima copia gallinaz in hui tame
hoies hoc mirabilius reputo omibz q viderit Ibi hijs locis
hamines et femine in hijs ptibz nudi sunt et in puericia
degunt et p" minutiores fortitudine arte industria et
pulchritudine in pace estimat infra babilonia et ada
gia secta sin" sterilis passus vberrimos opuletia que
dz et terra yassen que filij isr' et ossa pharaonis ob
nitra Joseph et patris ipsius bn patriarche Jacob mistica
inhabitatores domus dispensance gignunt sunt in egipto
et que mirabilia et magnalia dei in egipto sit operatus
satis pz cuncti in libro exodi // de hadra versus desertum
syne et ortus balsami singulariter no e multe magnitudis nec
foribz sepibz nisi muro circumuallata de quo plurimum mira
bar. locis si tam nobile no foret minutis arbustis bal
sami grossa sunt no sunt alta ad mo" vites ramosule
sic nudantur irrigat hec arbor quedam fonte prio in
ipo gemite in quo brachia virginis nudata pueris sim delen
tibus balneasse sepius ac vestes pannosas ay lauasse
asserunt yam et ego dicit fonte vidisse qui arisse ut
tria capita hominum irrigata balsamum gignat et pduxit
Vle babilonia et flumine nylum padisi visi desertum q e
nit egiptu et affrica sunt plura antiquis memorata
De montib lapidibz et polium in quibz nubem sipt
diuisas ydematis in vno mitem hec versus Quidi pyra
midas sinte dubassir fir et t q petrus lacrimis hec
nostra pfundi dit vti memorie locis hanc sculpo gre
la dit no" dennis rex ani trecentesimi trigesimi Lustra sex
rostra renoserit effodiet et hoc Visum obstupuit sepe
aliquis nil me trahebat deum simplicem hec magna memoria

fuisse ꝑ̃ ruinā pharaonis et sic ea appellant sz hō nullo
pt esse qui nec ad imponendū nec ad cōtinendū neq; ad ꝓ
hibendū animal nec frumēt̄ loc⁹ in ipis pyramidib⁹ aptꝰ
deprehenditur maxime qz de ſtimo vſq; ad decliu plene
sunt muris lapidib⁹ mire bn̄ nichil nisi q̄ porta ſtrata
a tra bn̄ elevata remansit et pe ſtructa ac tenebrose
p̄ quā descendit⁹ ad ētm̄ ſtramen in ea de nulla cōperi
tipta lat̄ ſtramosa ve, vm q̄ nra fuit vſq; pdā attigla

Capitm̄ q̄rtū de Itinē versus monte ſyna et
de Arabia et lōge ſac̄ in ea vſq; ad finē
terre promissionis

De hadra et babilonia rendeno ꝑtibꝰ egipti ad
arabiā ꝑueni, venꝰ ad montē ſynai equos in
e diebꝰ via media tō dextra e assebat nobis
mōchi magr̄ ſynai vetꝰ et venerāc se mag⁹
nobis venē obviauerūt reti pegrin̄ cum hiis qui
ſtimulis et tribulac⁹ quas meruit ꝑ in deserto ſine patre ala
mentes ꝑ diuersa deo inspirante salutatis sitiras patrū ca
dat ipos de hyemis nimis fabre in modum q̄drate et ſer
cuſſe q̄ntū tō die laborando in tanto ꝓfecerat vno ex
tali labore et vertu defecerat vn̄ pabulū querens aqua
in lacib⁹ sen pozare pdo equos meos et nostra ꝑ me et fa
mulos meos in tendis surgo rndendo de hadra ꝓ
ꝓtem ad mare rubeū in dextra q̄ q̄uda brachia or
ientis montes ſtrictis vsq; plagā egipti ſz plus et plus
vsq; magnū mare ingred̄ largiꝰ ſz ꝗ̄dq; ipm̄ mare
rubeū venī ad locū vbi filij isr̄l̄ ſicco vestigio trisserūt
dūo mirabile ſidelissimꝰ ꝓpe ipm̄ rubeū egipciane
cū ruſcatis ſid⁹ in eodē cursu ruerunt ℣ In hor loco
mare hor nō ſ̄ latius ſz meo cadauo vix latitudo ſisti
ad quā milia ſe extendat vbi e aut hō mare rubeū in
hor ꝓte nō e ſecundū rubeū ſz in simbi assiſtit retis
matribꝰ ꝓtis et ꝓpis alijs aq̄ ꝓte alba ex gleba ſit
rubea et ob hor toto illud barbus mare oceanū rubeū
mare appellat ℣ In loco hyemis mare ingressi ꝑ dūos
et terra ipm̄ in tanto plenius delectabat qua refocilla
bat plus q̄ in dextra alas ventꝰ dulia refrigeria mi
derato cū hō mare ruerent tranquillus albi in halcyonia
in ramos multos pulchros ſz parua vt q̄ nimis e fra
gilis ꝓpter tri dumi vel trez ꝓtis durat ad modū
ebur ſilueſtris facedēs de mari venī ad fontē q̄ dr
marach vbi in tristitia filij isr̄l̄ aquas amaras ꝑ impa
tientiā legis a deo monstratū mutati dulces et potabiles
hor effec ℣ Exinde veni in helym locū valde delin

¶ Dñe ¶

in deserto vbi fuit xij fontes et lxx palme et ibi de tha
nonibz ibi sed in eodem capitulo ¶ Hic est ihor, ven i desti
tum vbi e mons dei horeb qui in hor deserto
finalis ingrediebat ¶ In pede huius montis e locus ille tristis
vbi moyses vidit rubum ardere et no ignitum flamma
et deus in rubo loquit sibi nec salutis ordine singulariter
quemcunq; intrantis ¶ In hoc loco e pulcherrimum monasterium sa
tis magnum pulchro coopti i claustro mirabili hui forma
ti, porta ferrea clausit et sunt mirabili arabes et pau
gren sit multi nimis deuote et strictissime viuentes, diligen
cusde loci et ordinis atq; retro predictus sunt valde hui obe
dientes vinu no bibentes nisi in paucis festiuitatibz am et
tuis in terra nemsina, nudipe ingrediens piscis raro gus
dut oleribz datilis leguminibz extra cibos horis et loco sit
quietissime suspectates diuinis offic' ihu xpo assistentes
pagunt deuotissime sua etiam nitidissime tenentes
et valde multis lampadibz et luminibz illustratis ad hoc
locu vbi e mons altare distabunt intrant et pgrino in
trantes se distalnade iubent do ¶ Dicit michi ibi
solue calamenta de pedibz tuis loco enim i quo stas tira
ra e Dicit, plubz apud eos sum et in claustro loco ho
no assignato me et familie mee benignissime preparta
uerit ¶ In hoc mõsterio e aqua quam potissime, vide precepto dei
uisit moyses emanare et e aqua sanissima et poptua
ad bibendi ¶ In hoc mõsterio ppe altare maius a dextris
in loco aliquantu emineti e arca capsis marmorea al
ta no longa aut alta in qua caput et ossa no odina
te posita ¶ Inuenta de sepultura martiris sancti alter tristis
tis tristissime katherine virginis ac martiris sub cuius ihesu
Quandam predicti mõsterij ei mistice no debuit sepe
ultrate donec postq; aperuit sanctus intrauerunt ita
quas esse inuenerunt, ¶ Illata vero manu ad hoc misterium
nebo seu argento ossa illa sanctissima sumerat et lugubre
quente de illis ossibz sanctis diuinitatis pretiosis ipsum
medice tui ingrediatur et p mu'ta sudoris gliscunt lugubri
bus nostri ymmo q illis ossibz bte katherine virginis et
martiris cumulate lugubri oleum gaudet aliquantu et
vere mirus ste katherine domini dei redolet quod multu
balsami mei olei nisi aleg ligneus humoris naturalis
spem sortiri quia domus tristissimis natura mitu gestat
¶ In hoc eni mõsterio placuit et diuise abe ihesu nobis est
ostiose nec septa hys claustris nec muris nec pretoriis
aut hys simulare put de ea ei ¶ Et deserto vndiq;

Terre

molestant plurimi tüsentes et no my vrug habitates de
quo tñ plurimu admirabat cñ oculis meis videsse ꝙ
huiusmodi aulea ibidē portata monstrabat reformata sua ꝙ
dom sancte Trinit hominū in eode loco quotidiana qui ibidē
ab hoc audiūt vocabant ꝙ cum loci requirabat diuersis
ex pte dei impetratu vt deinceps nullus tale tributū
dare loco sanctissimo exigeret. // Hoc cum pdicto loci
priorē adhuc multis diuersis de virtutibus quibus ipsum
fecit ꝙ dñs ihs stans in eode suo mōasterio et ipsum
ex tunc ecclesie sancte huius numero datis equaliter omnibus
ita pius sanctis magnus gloriosus cum pro cuius sepulchro oblatio
fuit pecunia respuere voluit. // Fuit huius loci sacrum de quo
dum in multis comunit nunc sancte magnus et alios
quidam multos ad sepulturā cui assendit in qua sepultura
una ecclesia capella helye alias mansi de loma in dei ihu ꝙ
pauci legunt ibidem deus dedit mansi suo famulo et
multis miraculis choruscauit ꝙdam cum in pte diuersis
ibidē ordinem in quo deus mansi posset in dei sua
preces cū ipm in maiestate sua preuenisset sibi ordinem
prophetie sue ipsum nunc non posset de hijs et
alijs integraliter dei in hijs locis fecit et libros sacre scripture
mansi videtur. qdam petrus pauper tamq̄ rus ipsius
cui tñ adeo sit dura vt nostrum nec ipsius
nec mei familiares petunt aliquid de ipa ad modū pul
uerem detrectat. qñ tamen abbas nunc valle ꝓfunda
gloriosū ab angelis portatu et ab hominib recepto ec
de videbit miracula et miracles pium et deuotū abbatem
cum a ꝓcatum hūi sanctitatis meritis et laboriosis vestra
in hac mentis sanctitatis nulla ecclesia capella edificata nec
aliquo habitaculo. ibidē ꝑ petrus et fallibus loci nec
ti respondet segnatis deo cui de ꝙ in eode loco et
lex dei sit data et corpus beati hadelini sit alicui
gelus collocatu. ꝯ dñs pt ꝙ in eode loco nō nisi ꝑ
spē sit corpus cui collocatu vel ni domus monasterii
nullo loco detenta sit nec de cetero nec de alio monasterio
apte deus loquens mansi potest et non de longe nec
de ipe ipm de hijs qui cū sui voluit misericordie et
sit redemptus locales nō sunt ꝑ ad loca dant
dunina et sepulchris sic hathelme virginis et martiris
loci existat in sanctuario nostro sicut eode loci nō
nos loci detenta ipsi tenebunt in cimiterio de nō
ti go sicut descendens versus stratum ꝙ ꝑ de
serta in qui duabus horis distat nobis illud de quo pur

¶ Vā v

nem nt hadeu et mote syna arabia nuat² in qua deserto no
rat² multitu² hom nfinita hoim arabu que dicī² alu no e
bdum. In loc sepius ve aquā hre possent vt de fontibꝰ
rnulis et puteis saltē in madida ptrate qua e ibi mag
aque penetret ita vt infra duas dietas vbi possit aquā
aliquotiēs inuenire et vbi vno tpe ām iuenīt² alu cessimt
aprat² hij habet sub terra ings de fictis et pellibꝰ mut
ingēs camelos et capros non sentit nec metuit aquā nare
tēm pane no vsit² nisi apportent aliquotiēs de syria et
egipto habentes homines sunt fortes et veloces p armis
fructu et lanera portantes camelos ambulatibꝰ nsidet qē
dromedarios dicim² vno die multū itinerū valde si vo
luerit pagentur caput et collū panno lineo inuoluunt to
tissimo parū emicat de soldano hꝰ tū soldanus cum
arrabet sibi numerū capitaneoꝝ cōq quos vt d² qui rul
tozes illius deserti vellent cū armatis cum possent si
ria et egipto sancte occupare ¶ Cūm. v. de mira
bile terre promissionis p ē bersabee vsq̄ arabiam
et de loc sc̄is ad ciuitatē ihelm

Procedēs aut² de arabia venit in tra bersabee
terre promissionis mirū vsū austrū que quida
sunt villa competens multitudī emicat habent
pulchritudē ītra adhuc aliquē pcedebat pulchre valde e
lorum et suauis In hac villa abraha dū moraret ēt
altare ibidē edificauit ꝑ quod euidenter statuit nomē dei
dominū inuocando vocatiuū a deo mandatū accepit
vt filiū suū dilectum ysaac immolaret Deinde pcedēs
venit in medio de in ebron que alio nomē vallis multa
et ciuitatis in biblia nuncupat vbi sēp dauid rex p tpe
septē annorū vbi sanctissimi patriarche sepulti sunt abrahaam
videlt ysaac et iacob exceptis sara et rebecca atq; lya
in spelunca agri dupleti quā emit abraha in sepulturā
vt d² in libro geneseos In decimo miliario hinc e loco vbi
supra nominatis ipōr patriarchar pulchū e templū co
structū ad mīm cubiti muris de magnis lapidibꝰ atq;
politis quos sarracenī habent in magna veneratiōe ob memo
riam ipōr quos dicunt fuisse bonos patriarchas In
hac ciuitate nō pmittunt mittere aliquē ep̄m p̄ si voluit
ad ostium ecclē pt adorare In hac sancta valle ebron loco
e vbi abrahaam in ostio sue sedis sedēs
in ipō feruore diei tres viros vidit et vnū adorauit mira
te nō flectendo et a passione mundana turbatus q̄ etatis
in diuinā tribulatē et pturbatē et tribulatē et sic mysterium

vultans et tinitans multifarie ingemiscere erat. In hac
eciam valle ipe sci abrahami angelos dei hospicio recepit pre
dicti ipius acceptabile gaudia mentis denotio spiritus visi
hedei promissionem de vetima gaudie precepit q pie naturale
cursum ipsum videbat oriebi semibili salutacionem pecoris
et eius familie ipetrat. Inde in una die venit in scam
ciuitate bethleem q unq in principio inda nuncupa
patria una mea e multis delectabilis et amenissima
In hac sca ciuitate visus oriebi in ultima eius parte diuisa
rus erat in qua puer natus e nobis de virgine et filius de
tus e presepi cum secreta pandet nobis misteria ingressibi ad
ans angeli magni gsili destruit. In hac loca naturalis salu
nostre s dni nri ihu x. ibide ora denotissima et pulcher
ima e ciuitas structa sancte magne plebe regalis nobis
nibi ac patriarcis genealogia epi euangelibi euangelie ado
nata apparet in gremio tam gratiosam ciuitatem videri in hac
mundo erat aut cade ciuitas nisi turribi sanctis et gra
natibi bn munita. In cade ciuitate gre rhoza a dauid
descendit p Pasmos vbi e locus presepii arte mistio mi
nistribi lene devotatis ac qe misagos pulchre devotis in
loco huius presepii pauci angelozi nobis gaudia qui magnifice
nuntiabi pauci homini effus e ad humanam gregis salutem
In hac loca sanctissima pauperie magnifice nitide nitentibi
a magna denotissima adoratur. nostris nunciibi honorat
stella ductrice ondit ab angelis et pastoribi celestibi et
humanis primis attollit. In hac erat sca ciuitate bethleem
sci rex dauid duxit originem in qua ciuitate et cum si
nibi sui maioribi ossi sunt bti hieronymi in hac loco
nitatis e et tande defuncti subigit ii plures sci in hoc loco
sunt denotissime gemzati. Est aut ciuitas bethleem pau
ciuitate loci lucet in montis nisibi oblonga e et structa
a latibi sinus profundis vallibi bn naturalit munita. Ha
bitatibi eius sat hit ipatim ipius sinuum duos tantum
ralem bethleemitanos bonum vinum copiosum administrat. In fidei
illo loco natiuitatis ihu epi puer natus e nobis et filius da
te que p totum sinum ubi nunc dicis fecundum et potens
hijs loco lucis celebrate quia de hac speciali signum plurimi
lissima omnia loca denote visitum gaudent inclusa potes
De bethleem gressi visus sanctissima ciuitate ebron et
e via intermedia vbi ii ituri mulieri ni q ma e a sinistris
memorie sce rachelis et ioseph sanctum patriarche que
in pte boreali monti a iacob puo sito in hac que d

Vā

ephratem q. bethleem sepultra ē ⁊ lapides quos ꝑ numerū
tribuū isr'l in sepulchro imposuit apparet vsq hodie q̄ hystō
greceꝯ plurē attestat² ⁊ ē nra hanc viam loquit vbi
pastoribꝰ sup̄ suū ḡregē vigilias noctis custodientibꝰ angel⁹
hoc gēnus magn̄ in celesti lucē apparuit declarauit solepnit⁹
in salutare hoza natiuitatis ⁊ laudē in excelsis deo dixit²
cuius ꝛ̄ hanc viā ē cysterna illa vetꝰ in qua Joseph missꝰ
fuit ē ꝑ fratres suos vendit⁹ postea mercatorib⁹ emptꝰ in
egyp̄m ⁊ breuit in hac via sunt plurima xp̄ianor⁹ cōmo
nimenta et ecc̄ie grece et bn̄ deuote ¶ Ca^m septim⁹
de sancta ciuitate ihelm et loc⁹ sac⁹ in ea
de templo dn̄i et de quibusdā alijs

Ulstrauꝰ q̄ loc⁹ predict⁹ adiect⁹ deo ciuitatē
sanctā ihelm nūc de qua post mentionem fie
ri⁹ hec ē ciuitas dei regis magni de qua
gloriosa dicta sunt magne q̄ prophetis in
ea annūciata macula xp̄i ē sanguis salutifere purpurate
Est aut ihelm metropolis terre promissionis que i pe
riissio aere ē collocata mōs ē fontibꝰ circūdatꝰ nutrisē
nis aquā sibi minister⁹ artificialit⁹ aqueductu faciat ē⁹
ne pluuie sunt in ciuitate p̄ penuria aque fluctuat ca
dunt² aut aque in ihelm de petris ebron et xp̄e vie cuntis
ebron ipe aquarum aque satis p̄ ¶ In hac ciuitate fuissē
ar de petris tpe pōt⁹ marmoreū templū dn̄i nr̄i ihesu q
salomo edificet ⁊ construxit q̄ ho ē penitꝰ destructū sepulta
testatꝰ ⁊ aliud in loco eode restituere ē figura rotundum
satis largū et alijs pluribꝰ magnis lapidibus
et politis huius atrii largū in circuitu nulla sibi de copa
tenet spaꝯ manifeste alia ꝓpinquate ⁊ est ipm atriū scibꝰ
alijs marmoreis bn̄ structū eduo saracenis hostib⁹ i magn̄
ruinā minabat tenet nudis pedibꝰ nitrat et deos
culant² multotiēs genu flexo no prohibebat alijs ingredi
atriū templi nisi decenter tam sui loci q̄ dominū de
singulare asserit⁹ no debē a ingressus vel nudis quos mun⁹
et infideles reputat maculari dicit in hoc loco tpale pli
nā magnalia et mirifica dei opa fuisse scripta sunt testamēta
quoꝝ ꝑ nouū testamentū testatū q̄ ꝑ sm̄ la largū est magn⁹
In hoc loco dei sacerdos melchisedech obtulit² panē
et vinū deo mystice p̄ oblatione d² cui hoc loco abra
he a deo ensis ut filiū suū dilectū ysaac immolaret quo
precepto angelo illeso puerulo arietē cornibꝰ in
vepribꝰ abrahā loco filij immolauit quo sacrificio passio dei
et hominis ihu xp̄i dn̄i nr̄i clarissime ꝓphetata ē ¶ Dicitur

Terze

eram hor lorū cū vbi scō Jacob patriarcha vidit scalam
gressam caelū tangētē et angelos dei descendē
et ascendē huic loco sātate mirabili mihoates Qn hor
eod loco vidit dauid angelū redētē ipm ipositisse gladiū
suū cruentatū in vagina Qn hor erā loco salomo dō
amabilis orationē domūs dō fudit et loco quemcūq dō
gsecrant ac ipse in sanctuarijs et mansiōnib⁹ in pcessu sabbi
intrate mysteria dei attentissime dēdicauit Qn hō loco intra
vīsio nathā ad dauid de sponsatione eius d⁹ a parentib⁹ dō fuisse
oblata vt templi primus ablutionē ingressus offerendo atq
adorādo et hymnos offa virginalia delegauit gloriosē
Qn hor eram loco vīsio et mīa dei sīm dilectū puerū
dñm nrm ihm xpm pstruit pm loco propter q eo dño se
deprecan pmissum mansiōnē offerendo vbi et alle bte se
mīe simeon xpm in vlnis suis recepit et alla sīa vi
dua et phetissa anna ana salvatore mundi ad tēpa ve
nisse clara voce fra confitent et de ipo cūctis pmulga
rent Qn hor loco xpus vendētes et emētes eiecit
re cient Qn hor eram sīm loco sepnus dormit puellis
puellis dissipantes q̄rētibus dulce refrigerium repulit mul
ta miracula fecit loquens plenum quidem q̄ deus eius
sacrū euangelīū legendo genuit // Qn hor pinaculo hymni
templi dī filius missus e vbi dyabolus temptatorem diffa
mare et nō vīli repulit Qn hor dormit trib⁹ diēb⁹ petrus
e mysterio angelico // Qn hor templi januas mox qui et
fr dñi dr fratres fulleus grēbrarij felicit martirio co
ronant // Qn hor templi a sanctis e illa vetus porta
aurea aperta et alij templi de qua sancta scripturē fecit
mentio ibe templi a dextris e ema oblonga
piscina nota fuisse salomonis a vulgo dr
dicta dicit ubi fuisse quedā habitaculū et plenū pensū pectus
salomonis cū lumbi visus aperiens e illa platea piscina
curatur debilium per ossa nostri agelo descendente cū
sīe anne mare xpi salutis publica cōe piscine gregem vbi
beate vīgo mater gremio et natū dr // Sepulchrum ioa
annis et ne longe e ema vbi xpc mutatis a pharisa
eo dissolvit Illa ema que tue pectoris aut mulier sīa
magdalē secundo ad genua matris pedes ihu xpi
lacrimis suis lauit capillis tersit et osculis pectus ne
rit obtinē Est enim iherosolimis loco vbi xpc flagel
lat⁹ exspuit⁹ colaphizat⁹ illudit⁹ dampnat⁹ spinis coronat⁹
crucē arbore onerat⁹ et passionē pro nobis suspensus

¶ Dñ.

Tum .

m vo ca° Ceteri pauca que m ihrlm et tra illa sut ab
rno vsq; mr dei dispensante prudenca pra sunt et omia
plus notabilia ob devocoem lectoris hr mitto Magnalia
vero magnalia dei qm sne volut vt sacra pagina gnet
hystoriis ausde sacre pagine studeat diligent et devotus
sine fstrac et inveniat deo dante

Cap^m viij
De monte caluarie et sepulchro ipi utq; pra
enia illius beatissimi sepulchri ihu xpi que
olim m manib tenebat reuerencia vt decet

Quo igr pdcs m ihrlm lustratis restat dicr de mte
caluarie et de sepulchro xpi qrasequar diligen
ptm hec sra memorate fenalr requireba Aut igr
pdca loca mr ihrlm cuntate mr ipius tpe mne
ffluenc fuerit ex eande qua post destructionem ihrlm
p tytum et vespasianum paucis rnis pram in aut re
structacem apostma p helyu adrianu loca reunfluenc et
sepulchri mr mutate inclusa sunt vrbe ad australe pla
gam quadam detracta sup hec loca a epianis pul
chra ecia fabricata figura rotunda rhodo posito vsq
in oblonga figura dro australe quequide devotissima ecia
plubo ē tecta et de lapidib sectis pulchrima hz turri
m sumitate vero ipa ecia vsus rchm tecta ē arnulo
magno patulo gente relicto hmi clamitate irruptuo sub
hor nichilo ī meo s. ecie pia domicula ē in qua gttu
porte demissum vsus orientē intrac apter corpor mrti
nato sup vero testudinata ē ad modū seni arcule
ope musayco auro et mr mirabilr adornata nulla hmi fe
nestra candelr vel lampade illustrata sm hz domicule
pdc dctu loncs ē dmr sepulcrum attingēs getrcmitati
pdc rase ī longm s. ab orcte vsus occidcte cubs lon
gitudo ē m gnis palmar latitudo vero tā monume
ti qm spans rchi ipius domicule residuū in latitudine
tr sex palmos undiq; se extendit gnes qm sm hz pal
mos altitudo domicule pdc Illud vero aduertendū ē q mo
numctū illi sanctissimo sepulchro supponitur no ē illud in quo sacra
tissimū corpus xpi exanime positū ē sm sacre tcs
tante eloquio monumctū xpi quasi erat in petre
una s. quo antiquar monumcta ut plurimū in hijs ptib
fi sol ffecerunt Illud vero monumctū ex plubo ē exorta
de nouo exhibitū rcmcto mimo arcificialr et minus
qm decuit adornatū lonc ecia ipius monumcti sunt p mfi
dclm longo tpe possessū ab ipa latinar et gthar qm
nichil in ipo dmserunt q devocoem fidelm possit ad hr

Sā

Prouincie. In ecia ihrlm capta e vlcione diuina a saracenis
xpiam p ita parta et tractatus mutate dimserut et a sal
tu capta no fuit nec e verisimile vt petro p in loco se
pulchri alqs fuisset de vero monimeto xpiam dimsisset
alqs ~~dimsissent~~ ibide ab infidelibz gentibz ecia nec fi
deles frequentent eadem loca visitandi de petrus et tire
ppe possent semp portare et si put vtqz tota asportaret
xpi vestimenta ostenta veruptis qbz sit de hoc locus
ipe sepulchri xpi formalit manu non fit p rimasit et re
manebit inuiolatus metim qm quo loco sanctissimo corpus
xpi de cruce lenatum p Joseph de Aramathya missi
e apli et ostentum illa pietatis diligentissima que
eum diligebat mozem diligentes fuit loca deuotissime
visitantes celestes mores ibi visi sut infideles timentes fide
les dubi allaqui qsalutes hoc locus e ann deuotoe me
mto recipiendi vbi corpus xpi sanctissimum int mortuos inque et
crudelit deputatu ad reassumpta immortalitatis primo gloz
In sepe dei dominice pte sinistra coni sepulchri eminet
petra ctos lapides lapis qda albi coloris grossi ad modu
capitis hominis bn ad vn palmum a tra in mro elevatu
que ppinquior illaq pte vidi deuotoe p ctm ofculi de qua
ei mirarer et dice ho est sollicite inquirebam in p autc
tantis pfanis p interpzete ibide mihi e qdle lapis sit de
vero monimento xpi qm a ppinquo ibide e patet vt pe
gran aduentes ipm possent tangi et vide vt in de
mozem amplius gaudet Hinc sepulchrum xpi sepulchra fe
ri de resurrectione dni missa in nocta celebrari et alqm
de meis sociis corpus xpi deuote suscipere post mi
sa fecimus multos nobiles sup sepulchrum gladios extra
gedo et ad obstruendo q in pcessu malorum ordo sa cresur
rect Ecia amiratus in ihrlm mihi clauem ad dominum sepulchri
dedit nemineqz nr etiam sepulchrum ire permisit nisi que sal
uatori expressit et nitide voluit vt quemcumq possem in me
te deuotum parare et ea fare in ecia q mihi ad honorem
dei videbatur expedire et mihi et alijs se mihi de
ceperunt et zelo in omnibz exhibebat Circa locum sepul
chri in eade ecia alu tur ortus erat pe resurrectionis
marie magdalene in spe ortulani opi apparuit et se
resurrexisse p ea discipulis nunciauit Ex stadio xpe
custodes hanc locum infideles valde mortui sut effu sid
hoc hoc pmittente deo custodes ta sancta loca sut in ver
fide et virtute martirum sanctorum In eade ecia visi
orientale de sepulchro ad murum dextram spe chori ecie

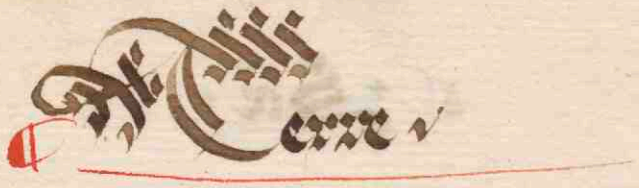

e alle locus ad que astrenditur p gradus no multos q
patu alty e om memoria et laude digressiy s golgatha
ralmare nominaly de una petra alba colozis rubeo que
dam innata naturali clemty vbi dilo fidelis ave rua
dideo et ruberidus dicit ge milly cuy colore e ipe
locus vestitur et facie no cu pferit p salute humi gnis
pri celesti obdiens fact ac acceptabilis hostia rivalat cy
hostie figura ptulit agnus paschalis et tota halocausta
sacrificia et libamina legalia sacro velamine circudutta
Xp et in eius morte velum templi scissum e ad designdu
p sacrificiu figuris cessante illuxit veritas filii dei
cruce patibulo immolati et usq ad finem seculi in altiris
sacrificio mystice cotidie immolandi qt quis ho hinc loci p vide
potest sine lacrimis tremore cordis et alta gsolatione in ip
passois meritis vbi mgnifici pauit lata memoria et suppli
tionalis redemptionis bonitas p nabis prestitit in ipsis
deputat Jn ho loco lacrimam sero penitenti culpa di
mittit mat Discipulus gemedat et discipulus p filio mortui in
sepulcro gemebat in rabbi substituit ypocrisis denudat crucifi
gitur clamat lamentat et tunde pectora et alte conferunt
ipm gentilium nature mortalis debito misericordit satisfa
ciunt Jn hoc loco fca celebri officio de die pasmes et
quida de mis de gra dei deuotionis multis ibide sit dul
cissie pmulsi Sub ho sacratissio matre ecclie in cade eccle
loco e vbi sca helena constantini mis ligno dnice crucis
inuenit sub terra ducenis cruciatus qui hinc loci sit
gnida colupne marmoree aque gtime distillantes et
simpliciter docet p plangat et defleat mortis xpi q vero
no e quia vbi natura suffert no e ad miraculu referendu
est aut ita ffectus in gne mortis q eudocia appellat
cuy natura p magos mirabilia gstruebatur tlis affat
p ea frigidissime male cui gloriose aere circustanti
vaporando gtime gnerat in aqua Jn habentiy cu sim
bolo facies e transitu aque in aere subtiliando et aere
i aquas condensando que fit ut aere aqua frm et petre
um possit aere fit naturale distillat Vn in gstantinopoli
in veri palatio imperiali sub tra quida concha marmo
rea vas de simili lapide i plene centu aque cuadrat
alequantu et revelatu nunc sine humano studio plene
inuenit aqua sta vt undiq effluunt q a vbiq; mo
numentu mirabile reputat Hz c ho videt natura la
pidu fodere cum circustanti loci aditu admirato deu frequ
tate causam naturale hoc fu aqua cu plenu planum et

Cap̃

me extra in singulari modo et [illegible] horas grauitudine re
tollegit ¶ Est secundo q̃ exuras ihm versus septentrione
vbi et sepulchra fuerunt modo ly fractudine et planicie spe
tete montes tu ingrauabiles et fossatis possit differri
defensa. ab oriente vero valle Josaphat et monte ol
iuete alys tractatibus vallis grauis et ingressus ptendu
e plurimis naturalis quamuis dissat aut a nobis mediter
raneo spa exutas p vnu dieta cum in duobus magnis
ilmquis hoc prestitum verbis lapsu de qui fuit in predictis
necessa. ¶ Capm vm de loco sco in circuitu
ihalm et vsq; ad fluuiu Jordanis

Quintate igit sca diligentius plusquam pressi
versus occidente ad montanam inde curia v mi
lia ad locu vbi beata virgo py. gratiosum
salutatus gratia sue elisabeth ad sca visita
tionis de principio diu commorat gratulata salutatione
dulcissima emittens qua prophetie roboe diuinum oraculu
montanam gentem vbi gestibus insanibus exultando virginalis
gestu dei filiu magnant inuebas utriusq; hunc inde deum ac
hominem deu prenuntiat inuebas hec hucusq; dicta
Illa vero pulsa gentem vbi apprissime di magnificat
salutem. In hoc loco ypetheo e cella vbi sepulchri parietes
principis dum oriebatur. ab ipe a sinistris e castellu de
Emaus apparuere dum asseruat. Inde e locus vbi ambu
misse mulieres recensse de pulchra cenat signanter et ipse
tem claustro vbi illigrum ostium gentium nunc frasmatum
monstratur. De hoc vsq; in multo longe de ihalm ad se
pulchra plures ipsius nec quida loca legatu inde tendentes
ducebat q̃ sepulchri inde ptinuerit ptm visitare. Est pro
inde vsq; principis ultra montana sorum ihalm sicut q̃ de
pretia lapidis sup̃ vallem Josaphat versus ad locu vbi beatis
simus protomartyr stephs lapidabat et a saulo restes la
pidantiu seruabat. Ibi bte stephanus apud dextrum dei
sedere videt cum p lapidantiu ornando spm meruit vera
mysti. Inde descendo in valle fissima Josaphat sup̃ q̃
a situata e montana sca sine medio fluvius qui
quonda fluxit sanus tpis se aquis plurimis hyemis tpe
sup̃ qua in pede montis oliueti erat ortus qui dei filius
visus assumit postq̃ a discipulis tradit e inde a tri
tone ignis ascensionis raptus et ligat Amicula seu se
pulcru amputat et a deo sanct sed omnes ad veritatem
duxit timere. Descendit deinde fluxit hostiensis dei
memoriam illuc solu relinquit In hoc valle principio

a sinistris e cella beatissime virginis in qua ascendit descend[it]
p plures gradus lapideos qui p manus fuit subtilia e apo
p medo et minus rudata. Ibidem valle ipletilz arundisse
Iher cella ubi e pulchra si dextra in cuius medio i pau
tugurio sepulchru[m] matris dei ondit in quo ab apls assu[mpt]
tumulata. Cuius sepulchru[m] cuius pulchra fuit celebrat missa
de assumpcione ipsius gloriose virginis. Hic locus olim dicebat
remedius fidelium ab attollat ubi templu[m] dei saracenis
sti stephani modo fuit solemp mossch de quo cursim e lapis angu
lari sue muris pendentis ruinam et quasi pauca spe glorie
ubi cum deo corpus illud sanctissimu[m] virginis ubi dormitio est
si stratu[m] ab assumpta resurrectionis et mirabilis dominj
et mirabilis pueri glorian[t]. Hinc ortum sub rupe loci
e ubi dei filius pstrauit in tria sudoris p sanguineo
dominice agonie nostre ydrome p dei ubi ventre p
nouerat natura naturalis abhorrebat que manifeste edocuit
se mera natura. Verum sine culpa tu hominis possumus
subuerta in omnibus assumptisse. In valle i pede montis si
que sita cuntas constructa e pulchra quadam fuit ne
tratione sylue si fuit ipsi elongare ne agnitu et apparo
e statua pdi lapidea bone magnitudis et arundinosa re
uit quia vt d' absalon ab memoria sui p precepit et in
libro regu[m] nunq absalon appellatur. Circa valle iosaphat
visus mundi e aspect ille figule achedemach in sepultura
peregrinor. Ibi sanguis ipi apparuit ubi multa corpora sanc
requieuerut subq in petrus crassa sunt multa spelunce
habitacula et oratoria grandiosa. In hac sita valle ipi
ad iudicium venturu[m] predatur. Ps quale ipsum exultabit
corpora mortuor iudicanda. Vnumq plurima q egrit mare
de illa reddetur. In pdca cuius valle locus ondit ubi
petrus vere penitens amare flauit et q[uo]d abnegauerat
salutare. Hic cuius locus mostrat ubi ille miserum tra
dite spontis penitedo nec sufficit tenuit alt' rapui hor
ribile desseuire obstruxit hostiu[m] laqueo se suspendit se
ipsu[m] vita corpus et ac nequit spelunca

Hinc versus ascendi ad montis sion oliueta ubi nullus nomit
habit. Illum olive in ipo et circa ipsu[m] plures sunt sur
ipsu[m] monte cuntas. Inter quas sola mirabilis valle Jo
saphat et quasi pdis muri alnos e quasi cuntas et
muri sion et valle cuius mirabilis ipo e multu[m] latus de
ipso monte cuntas mirabilis in muris pte ps ipsius ci
plugis et atrius de ipso quibus potis relatus mirabilis ajoit
iste prelatus ad oriente de oppido montanis et triple
e pulchrum sumitis in quo duo celos ascendit discipulos

Dñe 1.

ad euangelizand̄ misit baptizandi sed̄m̄ tbum̄ rnedemb̄ abne
salutis p̄mum exprimsit sup̄ sp̄ualit̄ bndeuit misit̄ anglum
~~denunciarent~~ ꝙfitentes dñe ecce dilect̄ tuus sent
hyr ceu mentis flam̄ dei an hor tpa tui discipuli fire
p̄mus visitauit p̄ mult̄ alueth vestigia quida appariens
in pet̄ q̄ st vt d̄ dñi ascendens in q̄ loco pulch̄ fit cena
fuit hi hyem nat̄ e plenum destructa dissipata ille est
bethphage vn̄ duū discipulos ad castrate misit vt asinu
et pullu addūcent quib̄ insedēs magnifice recept̄ a tpla
ab euangelista hystoria memorat q̄ post hec ven in be
thania in decimo mens̄ glueth versus arcte sita domus
marie marthe et lazari fratis eius h̄ fuit suspitat̄ hospi
tiu dñi visitat̄ vbi xp̄s felix martha solliciti ministrabat
Maria magdalena pedes dñi in relaxate dimorant̄ mistica
dulcy hauriebat hor dulcis duū pietatis fons lacrimabat̄
e mire simula mentat̄ tpe in obstruct̄ h̄ denuo petrib̄
ipm̄ distribuat expressit hor quadriduanum lazarum mortuu
fusitat fetuma visu in tam fr ondena ip̄ marthe ro
fessione lucida veracissime exhibat de hor sto loco pua dicta
e ad rodanū deste quida montuosa medio existente qua se
minus elicty a latenib̄ samaritanis ma elevat q̄ fuit hyem
deste mens̄ altus e in q̄ yl dieb̄ et yl noctib̄ duo d̄ ieu
nasse et ulus ducty a spu vt a demone teptaret cum tep
tasset et ulus ducty a spu vt a demone teptaret cum tep
tatorem ibide aufugit dimisit vbi ne scipant q̄ altitudine hg
montis fuit cena dr et rupa medius duos e sensim herē
nutrim valde grate p̄ georgium xpianū tenet sensuatim q
me recepent plenum grate q̄sita hyr mens̄ visus plenare
rodanus e altus et fons pulchrimus atq̄ magnus rii p̄d
bti abraha de caldea precepto dei venit alq̄ dū d̄ habi
tasse vbi et altaria dicauit nunc̄ dñi nominant vn̄ ecclia
abrahe hoc nūpat q̄ post hr ven in alpes q̄ in ipa via
rodanus sita e et mis rasale e alm fuit fontis fluitas
et amene p̄ josue di famuly miraculose expit mis oct dies
tatis tuc ymissibus p̄ fluuiu precepto dñi ipam destruxit
ac rimunit fundamenta eius effectus maledixit de hac tri ca
tate sola thaab mitrix q̄ munus ist̄ recepat et consulens
reclusus in sua progenie q̄ssat ppe hyr loci adjectus via
ad tra montana e mare montosa cui le montane in gremio se
cu et horridi lacy detestabiles et abrupti vndiq̄ dei mu
sitis undiq̄ in circuy loci sodomo et gomorre p̄ alijs duabz ci
bitatib̄ inhabit̄ delinquentes supnis et aeri mu relicta tumulate st
subsise ad q̄d locum cui ire q̄mere ciuitatem inhabitat̄ ni
dicit p̄ loca quib̄ deus indignat vendi ne debet ad loca

arredē que maledictionē altissimi meruerūt que vō dispersi
et reuabiti retrorsū diruū itaq; ad Jordanis fluuiū p̄sēpes
riuū mare mortuū a dextris ꝑsue montes isti' mar loth
oīm mundā del ritro rēpinēs miraculose in statuā salis
vīsa e ⁊ si aliq̄ de ipa manſit pro rēo nō potuit reformari
Et ꝑ e rectus ꝓmittit pheges fluuia que orē loth saluate
e eu modō supeminet vbi cū filiabz inestū egit loth que
de ꝑ̄ mdcitatē p eas gignerēt moab et amon filios q̄
nuerūt que prīa ydumea fine mēt sēr seu dom d̄ septē
trū Sadeē hanc q̄ ad austrū oīm mare rubrū sitūata est
infra qua cāmelū e et eā que nabal in deserto gignūt habi
tābat Dolē mare mortuū vsue orēte qđ fluuī rīe pa
ssionē e castrū fortissimū in montibus q̄ latine mōs regalis
dr in arabico aut crak olim fuit ep̄atus nūc vero est
soldani ad q̄ in pacibz gignūt thesaurīq; ar pzole ibid
aliquotiēs confugere fertur quē munitissimū locū et tutū sperē
et soldanū dominū in hac ptē d̄ q̄ sub castro in villa q
sobal d̄r ar in tumulo cū ep̄atus fasmatus ē vī ol in
hoc gnerat de illo ptib; simul

Ca^m iiij de fluuio iordanis et loco suo que sit in urbe vsue galilea al' in galilea et de mari tyberiadis

Dē edās locū diligenter ascendatis ad sanctū
dānis fluuiū puenit in quē mōre salute balneatis
si ei retrō pēgrīus Hic fluuius nō e magnus
nec multū profundus limosū fundū hīs bonosq̄
pisces et dulces saporis aquā gignēs vsue septentrionē
tū q̄uis dictus de hoc loco in rodere nomē habeat sta
tuentes se duobz fontibz hor et dan collis re et nōe
habēt originē p loca q̄ aquarum d̄r ac deinde p mare
tyberiadis fluuiū hic loci vbi ep̄atus erat bmt balneat
in mare mortuū hic ꝑdens delabit et nō apparens vltius
ibi absorbet ~~In hoc sanctissimo fluuio dei filius a beatissimo~~
~~ioh̄e baptizat~~ ad q̄ tam sac fluuiū et delectabilis te
detestabili loca admisit In hō sanctissimo fluuio dei filius
a beatissimo ꝓmissore ioh̄e baptizat vox dei pris audi
ri spūs sc̄i in sp̄e columbe descendēt erat lauacra regenerationis
efficatur vbi de naturalibz supernaturale dei dono ad abla
tionē peccaminū erogat Hic fluuius filii isr̄l' sicco vestigio
ꝓ transiert duodecim lapides de ipo fundo p̄ moysen
xij tribuū assumebāt et tocidē alios sustulerūt in eius medio
rapone q̄ in memoriā mirac̄ ꝑpetuo retinendi Quando hic
fluuius ihordanis sp̄m lēp̄ emisit et bibit pluribz p̄uincie
fluuiū dominū insignit eū que bte Johēs baptista e et
hāp̄m p̄ne p̄dicauit discipulos rollegit sub ipius indice
demōstrauit agnū dei p̄ta mundi tollēte asserit et

Iudee

veram testimonium applaudunt. ¶ Cui hec fluuius plus sit nostra
S. bti Johis et alia deuota vbi ep̃m tm̃ sepulture vita
ducunt et ppe e hay Cuitas p̃ Josue expugnata. In hac
ptibz plures sunt leones siluarum aliquotiens in pecudibz et
nunciis dampna habitatibz inferentes.

¶ Hec hactenus processi visis gentis galilee p̃uincia
dea et samaria in tribus duobz et p̃e in hoc itinere di
uersis scriptis Cuitate a Simsthon pcem in ramatha
Samuelis nec gnaliter sc̃ibz sic gesta nati e et defuncti
et sepulti qm̃ hac mea peregrinatione no se secuti si pulcra
structura et vulgata si pro visitande sint. Nunc ad hie
rusalem deuenimus. ¶ Ubi go procedes vltro ven in Silo loca
rium atq; ornatum vbi archa dei sub heli sacerdote longo tpe
fuisse fid assert liber. Regu hic vota et sacrificia populi
dno reddebantur. Samuele p̃ deus hic locutus e et sibi nat
ctã de mutatione sacerdotij reuelauit. Ppe a Simsthon
e Gabaon et a Gabaon de ymo ad ramatha bethaven
quoq; loca sacra hystorie recudatur. Inde procedens
ven in Sichem vel Sichar vbi e pncipalis samaritanorum
ualles e pulcherrima ac fertilis tm̃ tabi bona que mer
cadones appellat. Hec p̃ totã via vsq; iudea deus ex mu
lte samaritana ppe puteu loquebat. qui adhuc ibide ostenditur
et aliquot obstructus e. cuius que locus olim pulchra erat
ecclia nec plenius dissipata nec longe sepulchra e beatissi
mi Joseph patriarche. Cuius ossa de egipto sint ad ipm̃ portata
a filijs isrl' trãsportata. Hunc locum inde plenius reuertentes
In pdca Cuitate dyna filia Jacob rapta e. Ibi euangelium ve
dicta verbis habitatoribz a duobz filijs Jacob postmodu e
ultata. In hac pncia samarie e quida singularis secta
hominu que samaritani specialit nomiat. Hij nec legis ewangelij
aut Judeoz aut sarracenoz. sed nullis paganoz sectantur sed
unu deu dentes aplicoq; ritum colendi ac modu vite
di mirabiles tenet se solum reputantes de numero saluandoz
et ceteros in habitu ab alijs distinguut. qua ex causa ptibz grauit
mouent rapina. Inuthes longissimas ppetuo
que blauias sarracenis albas et inde glauas hoies ca
pita pubes radiantes. et se dicut dei clementissimos fr̃es
¶ De sichem igitur processi visis samaritanis quoda femine
sissima Cuitate rapuit huic pncie que et samaria ab hijs
nuncupat. Cuitate mox ebaste dei et multis affligat. Cuita
te sce in strie. In hac sunt rapta et sepulta regum et tribuum
posteri. sub filio salomonis se a tribu iuda et beniamin deu
serut sacrificiorz. unde p̃ sanguine dauid regnates. Ihesu
regnat. Juda regnatur. Deus in samaria sicut et tribus regu

ſſl' dicebat ¶ Hec egregia Cunctis desolatu e et destructa
in multe valde pulchro ſita aliquas ornat ecclias adhuc habet
et precipue una valde pulchra huius cuius adhuc apparet vest
a discipulis tumulat ¶ o vere sacer locus illius effusione sa
guinis gestrati quorum natus mulieq; nemo numq; fuit qui
hoc ipsa veritate q ego et claudus attestate Huius Cunctatis
nunc magne nus apparebat multo plusquq; mirabilia
nus sitas monumentoq; mirabilia nupta et ciu ipsum adhuc genu
autiq; nobilitate cuius et excellentia ruderat cudere ¶

Ista de progredies nostamus diuersis uem in planum galilee
est aut galilea prima tue pmissionis melior et fertilior
planus montib atq vallib multu grata gustanse vestigijs
ac miraculis salutaris multu illustrata in cuius planum
ac declinis nostris hec loca sita sunt admodum mente re
uerenda videlz ssayum cunctis capharnaym bethsaida Cana
galilee ac ubiq prodigia dei filius fecit hic dissertum opus
in hs sacra euangelia claudet in eodib recitata Conferat
sipe modum hoc loco hs sassima vide qua deuenit ad
ntat et videtur ap uita spi ac aplos quodamodo orbis m
spiratus corporeis et de hac in eode fundamento fide fiunt
stabilit ¶ Cuius fines galilee a dextris sunt montes gel
boe ubi gladius infidelis primus rex ssl' saul et eius filius
Ionathas reddidit sue quez morte pessima dauid plurimu
nobilat ibia cepimes generatissima supra cedros amenissimas
ac fructu de quez sua scribit trahit p amore amicitie
maior e amore gregis naturali amori mr materaler mutuo
dequity fidei amore videtur ee que ad filiu progenitu fuit
indissolubili fidei gratuq; gaudiosa in pdis montib sub
arto fidei populo azcha dei dantur raptimitra ecclie e mod
harmon cui que delubrum tuissent ipsum cui ipsum golee pla
nice ¶ campy esdrelon appellatur ¶

Hinc orsis quada monte tursito demissa planum galilee
ven ad sacratissima Cunctate Lazareth que met
Aulla campestris e immunita domibz et habitatoribz
non ullatus ¶ abunde distantib et dissitis est aut Lu
zareth sita in valle pulla plurimu grauosa montibus
undiq; circudusa ¶ Hec e Cunctas ssa redemptoris vi
ri ramie trahit augme vbi et de Lazareu qu hec lo
ca florido tunc mee salutis effluxit du deus dei filius
et rastissimis sanguib virginis ramie assumes humana
natura diuine vporasi reffabilit gnauit q vtute sa spi
fecua originalis pcti adtrahit sumendo qui ¶ fecua
suasive malignu spi ne salutis prune diuq pullulat mes

Dñe

ne caput lingua rabiat scripture turbat Huic loa pre
gratia mestimabile exordia vbi archangelus optimum mu
bauly virginee gloriosissime salutacio celesti par primat
sa vt assensu requisito et debite adhibito digna a deo pre
electa puella fi dei genitrix meret Hzeut in hoc loco
gregio exp omij opum dei mirabilez in virginale vtero
celebratu et obumbrazaoc sa sacrat obumbratu et fecundatu
fructu naturalissimo cursu nature ordine ac limites gende
te Ju hoc loco pulchra sunt cuncta atq magna ff hec ille
destructa e penitj tu loc in ea voptuo e et a sancta
tens dilegentiaq restaurat vbi cuncta quadi voluptua mi
nistrea asserut ee pfra gregionis nostre venerada Je
nazareth sunt pessimo sanandu et vide q fuit ab antiq
quo vt verisimiliter dicu sit in elya a nazareth pt alop
bom ee ad insinuta scipude dei hominu petuit vt se nu
lo bono clarat et a pessimis optuna discrepe sanctissima
ffectatu Jn pdco loco exp insauna pagitu a parentib
educat ffuit etate et gra ac q nobis parentib fidelitu
tuis mutuis obedit amicicia fuit Jbide audit vbi puer
dns baptizat vestes q ppe nudu virginee ablunt de
que et portae aqua ad hospitiu q huiusmodi mirabilis fa
mine pli filij gsuerut Jn loco gregionis pulchra fec ele
bre missaru de aiarum virginee gloriose ffce ad vnu
milicie loc e qui saltu dicu appellat vbi xpus duxit at
vt preparaet de nobilis ciuitate ipe risset p medi illoq
ibat cu attestat Jn hoc loco pclari risus mote dna
lor in medio dic hoc mone sermocij e et altius in quo
prodit erat ipa cuntaq fratres vbi et apparet alos xpe
ticolas cu Deuote gregia venerande ibi cu xpus
suop discipulos docuit arbores sentes relaxatu re
uelauit vt de hoc no dubito singulariter scola dns inuxit
celu emperiu ipetrat vbi dns in trissimitatis e vox
pris audita e a patre et helias visi sunt a illis desa
pulis ad hoc vsiones assiptus celebratuq et ire dulce
do inde e quadam pcessata vbi dicit pcessus dns
ffidet dne bo e nos hic ee dc In hoc loco ve
ni ad mare galilee et ad tyberiadis ciuitate sicut ipe
mare sine medio situ est aut hoc mare latu no multu
magnu Jn scripta ni et melioa in nouum gtm pcl
medio fluuius Jordanis ruit hoc Jn pfecto i magn
copia et aque eius dulces e bone ad potandu Ciuitas
vero ipa tyberiadis pauu valet et pauu habitat in
ea ab antiq sunt tn bona balnea apud ipam scpe pe
dns mare galilee ypsum sermo predixi ambulauit Jpse
respexit ac vidit duos fratres simone qui dicit petru

ri m ipe ingi episset erexit ꝓost resurrecm sua ibide assi
pules apparuit ipis ꝓsentiꝫ misit acꝫ qꝫ rectha magnus
ꝓsibꝫ adimplent ꝙ hoc mire sepe dns magnus Circa
ipm petrm et andrea dnt multꝫ mlta homm pauꝝ pa
nibꝫ ac pisciculis saluauit et sua discipl quia ꝑter hoc
dignas sunt pt et denarias ꝙ capte hui⁹ matris vsus
septentrionē e porte rastm ac altm saphet nore ac villa
eiusde nam delectabilis atq magna ꝛ tam longe ab hoc mste
terra xxx miliaria e montes dan alt'rimq tria ꝓminentes
ꝛ longi vsus septentrionē que et belmaꝫ aut cesarea phi
lippi dr m pde mons libani delectabilis situata et vbꝫ
her rigor intranda galilee supior aut fabri libani aut
tria thaab vel decapolis Et secundm e ꝙ tria ꝓminentes
ꝛ longitudē s a dan vsq bersabee de plaga septentrionale
vsus meridiale ꝓtensa tenet terra et le miliaria ꝙ la
titudē vero ab oriente in occidēs s a finibꝫ iherico vsq
in Joppen pauꝝ vltꝝ et vn⁹ sit ideo sinus tumet aarta
ra admirabilis mansitas populi isrl' nobiliratiꝫ integritudo
potentie dninę ipsius singularis gloriosa multo debet
attribui miraculis operatiꝝ dnice potentie et nō hūane
industrie cursuꝫ visitatꝫ natuie qua potentia ac dei gra
tuita ꝓsidentia ipi filij isrl' ꝓdeant ꝓtes ꝙrē habitare
ac vsq ad ꝛfectū tpis mereant ꝙ ipphensi di nūa possidē

Capt'm x· de damasco et termis eius ac montibꝫ libani et de fnic pegrinacionis

Quarta igitur ꝓ ꝓmissionē in longitudē la
titudē ois ac nr tumatꝫ sollicite pquisita loꝛ
dane transitu pontis in eo loco vbi ipe plenus
alueꝫ in galilee et terre sue lutibꝫ vsq ad vorazinē
lacus mestre ꝙmundo ꝙ hoc tria vltra iordane due
tribꝫ et dimidia possessionē habuerunt sortite sunt mandato
dni sed tm̄ sunt pagine attestat vbi tria regna basen
ac terra tharaseneꝝ ꝓdeꝝ quoꝝ ac villa orazayn
ain iordane et tm̄ montes tyberiades collocata inde
pendēs in tribꝫ duabꝫ dan in damascm montes nubilē
ac fabiosa hoc rigor intranda q e a monte hermon
montem plaga s septentrionale pt et orientale vsq ad mare
galilee terminat⁹ rigor ꝓtendes et pt tria huꝰ tribꝫ
Job habitare memorande Et secundm ꝙ tm̄ rigor q e inf
desertū egipti et arabie ꝓtensa de austro ꝛ septentrione
vsq ad ulima armenia ac caldea ab oriente desertū regnū

¶ Vñ

vsq; ad occidētē mare mediterraneū q̄dā vocabulo syria appellā
tur plures p̄uincias subdensa quarū nōia sunt syria se
cunda palestina iudea galilea mesopotamia fenice cyrus libanus
ac syrus damascenus et alie plures quas singillatim distinguere
longum est ¶ Et in ipe damasceno ipse tria p̄missorum loca est
vbi saulus dum ista spirat paulo eiectus a celo ⁊ mutatus dextera
et de persecutore vas electionis factus est ad quem clemēter saluatorem
In damasco ipe paulo tribus diebus nō videns p̄mansit nullo cibo
corporali penitus recreatus ¶ Tunc tandem ad tertiū celum raptus ar
thana ⁊ audiens q̄ non licet homini loqui vt ipe de se loquens
in epla manifestat dr beatus augustinus in libro de vide dei et si
gen ad hunc q̄m hoc raptus triduano paulo dū p̄ centum
videt in rapine ⁊ vnus sensibus tm carnis minime que ad hanc
visionem vtens oculis nullomodo corporalibus vel q̄cunq; corporea
virtute organo corporeo allegato nullomodo diuina essentia
ab aliquo potuit intueri ¶ Solus intellectus videt ipsum diuinum et
potuit deformitate quadā lucis q̄dē illustratus ¶ Et dr beatus augustinus
ibidē q̄ nullo in hac vita datum est dm p̄ essentia videri in duobus
primis dormientibus paulo quidē genuino et moysi indubitanter ecstasi
dicitur sapientissime q̄ sapientia clare et immediate ipsum magnum
diuine veritatis volunt inseparabiliter vt irrefragabiles fundamenta
nostre discipline muniri docent ¶ Strata ruinosa hispidosa humana
arida arida irrigando quasi a primo veritatis fonte clara
visione meruit effluxisse ¶ Est aut damascus ciuitas amenissima
nimis antiquissima pulcherrima et delitiosa mentes oibus mirabilis
et virtualibus phalmudas ¶ Speciosum nimis videre petre pretiose
serenum plurimum aromata infinita illuc de baldach et circūpositis
partibus arabie felix et yndia ac maiori armenia in grandibus
et aliis sumptuosis adducunt et in p̄fatam ciuitatem ad alias mundi
partes longe latisq; videndi desiderium ¶ Distat aut damascus
a mari ad tres dietas multum quidē delectabiles aquis fluen
tibus mediantibus ciuitatem fontibus perennibus nitidis et q̄ videntibus in
grata q̄ circumiacentia sita ortos vt dr mira se multa arborum
amenitate et vtilitate fructuum vbi q̄ arridet et humanum
solacium et refocillationibus adoptatos dr q̄ quibus ortus rustici
bus de quo dominus ad nunc locat tres custodes q̄ si vnus
e de ipis defecerit a sorte ppetua numquam multo ipa mutatus
nisi nullus e populosa arabice marhanuc diuisi grossi
optimos hinc et propinquo mederos excellentes ¶ De damasco
ro pressi ad montem hor vbi virgo in sal damasc vbi e locus
sepulcra fortissima petrea ad modum castelli muratis ⁊ arcubus
in quo sanctus paulus e cena fletus manus altare ipius in

m mure ē tabula qda fō magna et huda fuit ⁊ in qua
ymago glorose vīginis olim fuisse depicte asserit ℔ ℔ ℔
vetustate nichil de ymā mentis signe aspexim⁹ ⁊ credim⁹
p m aliqua pte colos rubeos ni⁹ videbat⁹ alijs⁹ apparē ℔ ℔
tabula medioman⁹ ēptus ē sup vas quedā marmoreum
porta mīt mur⁹ cancellis ferreis p muta de qua vesibi
olei ḡssi gtim stillat q mārh rīpetit de vase marmoreo
q subtus ē p cancellos mīsso recipiunt pegrī distribuunt
sanis largē p oem mundū ⁊ de olei olive ⁊ q p rīo alqm
de hac ymagine olei miraculose fluxisse ℔ si hō q mod
fluxit fluit dīno fluat mirabiliter dubito et ea de
dubitat ¶ In capsula pulchra q sub mēsa ē expam sistina
tm quatuor bone vne habundater hic lony a damasco
se ingrit ad media diem nata Inde rīdeo descendim⁹ a
dextris anthiocha q quōdā rībata vocabat⁹ olim magna
et multū nobilis ciuitate et tripoli famosa q olim eodē
fuerit nec vero ⁊ sarracenos depte sint et destructe
pessimi vsq hodie multis diebus in via media tēsito
valle boliar ⁊ fertilissime et pulcherrime ē aīt montes
hinc inde ptensa rures ptē pulsis pauperib⁹ patrata a sar
racenis habitatorib⁹ bn plena ven ad radices libani ℣
nosos qui in longū ptendit⁹ de septentrione vsq⁹ austrū
a sylena que nos armena nīat⁹ vsq ad dam tre
pulcherrimū casalibus habitatoribus fructib⁹ fontib⁹ ac rīis
opulentū tpalibus redditib⁹ cupressis ac plurimis hinc ode
riferis non caret ¶ In pte libani ipe tripole q vul
gariter montana magna dr ginestant⁹ mīt ac multa equum
ut dr bona sagittarum ac virtutū hamis passagiū luberis
multū affectatos a rege soldano et plusijs alijs equum de
sideratū relatū ¶ Deinde libanū latitudine transiim⁹ pueri
ad bruteum splendidissimū opidū sup mare optimū si
tuatū arboribus ortis fontib⁹ pdecim⁹ cum⁹ in plagis de
gentes mentis mutatis ¶ Sup berutū vsq sylenā ē
lorus fontis qui bibliū dr sup mare et ipe ex alia pte
ē sydon mutatis atq sanctis sydonis quoq lorus
sancta pugnas rīvidat ¶ Christus iquim⁹ in berito ⁊ mor
sub sarracenis ē dnus peginantes mea amicte dnus ipse
pacta desideriū multum rīvidē ad patū expanat⁹ mon
ptuge ut post labore aliqū quietis gradū reciperet
Expulsis portis exeuntes ē ad que p labore hy ne ⁊
in labore pulsis mestore nec gaudent alterius assimare ad
ipm arridens gtim ne passibs impedire sed desiderio

Pena mentis ⁊ lam iqrit rodis q̄ pricla fluctuaues et
tpestatu relemeta mpo firmare et statue ruere gra
mus velum assis dirigamus nos gubernando intellectus
rongrany remigando virtutibz opibz vt finalit ad pet
fidei dimissis ac progrediendis finibus spei tranquille du
ctora in ctine fruitate meamur. di fauete gre feliat
strabdum Amen

Explicat liber de quibusda vltimarimis
phbz de tra sra compilatz p nobile virum
dnm iqullelmu bolonsele ad mstancia
ꝓcuendi in epo pris et dni dni thalayrad
petragoricesis tyli ca petri ad vincula
cardinalis

De Partib⁹ vltimarum

De hegiob⁹ et Cumtrib⁹ mudi i motissis

Tenpasonda

Armenia maior
Cauziron

Tam

Tamt

¶ Vltimus ¶

necessitatis seu magnificencie regis alicui magnus copia non inest
est cum multo bene sita vltimo qui totius mundi hoc ca
tatu p̄ mercimonia reperiet. De hac dicit ep̄us
p̄ plus de centum milia inquit inquam alie p̄ rex fremit
de toto suo regno ffranci hanc Cantate e vnus unus
magnus hoc capus salus de quo vnus quisq; recipit
p̄tium placat sibi nemo alicui ffolere p̄ hac Cantate de
uersi numeri ep̄ici quorum quibz ipi scriptum p
eni dicentur. qualem quide et alia sunt alie que per
singula scribi nimis longum esset

Hec hac Cantate dicunt rendet p dec die
tui uersi ad quadri Cantate nam sibelonus
p̄ hac nominat inquam tantum ffiat type
estimo qd fingida e p̄ hyemi aut nidi ad alia
uerat aram que sita e sup̄ pmi mare habitatur hic
magna e et valde hoc no si homines equos ad hac du
ritiam multa nichilominus recedet ab ista in quadri p̄
secretate tartarie trisum visu pridie sup̄dc ad qua
no sic uisum p multas dictas appetitum de ad una Cam
tate trium magni nam Cassan hec regalis et magnus
hominis gesta si tartarus cum plurimis destruxerat hec
ciuitas habundat frane et uino et ibi multa alia bona
ab hac vsq; in alpho qui magis venerat sunt fere
quadraginta dicte vide et alie multe q scribi non
¶ Post hec iter iii ad quadri Cantate nam est
a qua distat rome decem p̄ una dicta q multe
e valde pulchre et mirabile Jn est e copia vi
tualium et omnium bonorum q rome sunt hominis vite frumi
aut ibi habundancia est vinee aut fere et mendo in
habe et multis mensis aliis vbertim reperit p̄ in alio
ptu mundi ffiat e tota Cantate de multitudo q̄ magna
tus ffiat possidet in tribus suis regnis de hac dicit
sarracenus p̄ in ea nulla expedicio posset nisi nos
uis ad ab hac transeundo p Cantatas et terras
uersus ad p̄dam Cantate nam capta q autumpty Cantate
magne sunt hec magis dignus quidem nichil rome
Cum aut nimis q̄ molestus sunt rapaces Jn ea ff
paleam adhuc integra et multis uictualibz hec ha
bundat ¶ Hec hac rendet p multis Cantatas et ter
ras pugil ad Tartaros pedes ruy sitis e multis pulch
et est multis victualibz palea pecus hac sint no
tri pasimus animalia habundabit illic Cum multis
multa et in nullo copia q̄ alicubi in tota alpho re
pet in opa quis nisi bene fodere habet nisi q̄ una

Solchan

India superior

Cassan

Est

De pbz.

Caldea regnū
babel turris

Grosso veneto In ea sunt pulchrium serues ibi vir nent et filant mulieres vero non hoc Cuntus respondet a capite cal dee Ysus Tira regnia ~~milee~~ de Caldea Unde ~~quando~~ ~~Caldeam~~ exeunt in ad caldea p̄ regnū et ste ende ve in vñ turrim babel que p̄ ignem dictus fortē destruit ab ea Tri hoc caldea sunt pulchre viri mulieres veretur pce Viri ille uxori vadit et amate remanet sed hoc intendut nostre mulieres portat ena sup capita sua fiol nola aurea de perlis preciosis ambulerat aut ferunt solū una pile tunicella vsq ad genua ptingete et sunt mu nerate ita largas p vsq ad terra in longitudine ptingunt Isse mulieres cum ambulat discalcate portantur brachia vsq ad tira et ~~tenent~~ nō hoc ~~ē~~ In eas capelle rendup desperatum Viri seruitum eas sicud in alijs tirs post unxerūt mulieres mandut simul et multa ibi alia que nō expedit declarari

De india inferiori

India

Hinde redeūs ven in Judia que ē inspire tira qua tartari multū destruxerunt In ea st homines pulchri tm dattilos quedā quos ely libre nuncp pmo habuim ~~ē~~ In sit unus grossus Ex hac in da redeūs transiui p multas tiras ven ad unde cerasum p̄ma aut Cuntus qua nucem voratum primes multū bona et bn̄ mirata et ē magnus ornamentum In ea ita mirabilis valor ē p parua a testicule homis exeunt rotūdi et descendut usq ad dimidiū tibiaz et ut homines si unū volut seruit si una mulierem qua p̄mota in quibusdā secretis partibus ponit cum se congredo In hac contrata congregatur homines nanigeri q̄ vocat hassi sur cū solis stago In una illaq ego ~~descendi~~ ascendi in qua nullus fidelis potest morare In illa g̃ nauis ē extra de tali vent ad thanaum ne quid pro fide xpi gloriosi mar tiris sustinuerit ignem nō fuit sicud nos hic ē scripti In hac sita ē et hō capud pungit ymo et arbores dulcas et sunt antiquity valde magne Iam sunt Cuntas regnis pos pete que cū alexandro magno pugnauit In hac tira pole e ydolatria ita adorat ignem serpente et arbores In ista terra regnat saracenus q̄ ea violet reparat et mor ch uocat mapa Caldei qui hoc regnū dicta gna lingua et potissime homines magis ignorante sunt ena ubi ~~ē~~ grossi et Carthi magni et uarbus magne Isti mercatores ibi grandes ibi sunt sed in tira nra quos dicit dapp in regnis ibi capiunt muscos et muscatos seu Carthi michel ad hō

Ultramarinus

valeut & multe fiat ibi alie nouitates. ¶ Passio quatuor fratrum minorum

In illo tempore dum predicti fratres ministrum gloriosum Deum cum hymnis laudarent venit quidam ut crederent solemnem predicationem magistri fratris Thome venisse ad illam partem fratres illi fuerunt xv domus quarum fratres nesciebant qui fuerunt fratres et heremum possidebant qui descendisset de monte domus earum illoz se hospitio receperunt vbi dum manducarent letanter cum eis hospite et cum feminis que in fide fuerant roborabant que eos affligebant fame non valebant fugere ad cadauera qui fuerant ibidem occisorum et non ipse de viro suo hesitabat a cadauere vero nitebatur vnum qui diebat placere vel tedere manere posset respondit frater fratribus suis vnus illegitimus fuit in domo nostra qui de omnibus fuit testimonium phibe ayuloe super lapidem astant mecum de altare audiui qui frangebat cadauera ut mitteret qui eis et quia essent homines magne fidei scripturas bene intelligebat quare bonus esset de fide disputare cum illis dum audiret cadauera misit qui illos adduceret fuerunt tres videlicet frater thomas de roletano frater iacobus de padua et frater benedictus zorzanus qui erant frater ingerus fratres optime linguas illas frater vero petrus de bene non erat in eis qui tunc morabat ibi domus propter alia ne quos quererent. ¶ Dixit ergo frater ministro nisi et de fide mea multa nouere. Astantes cum sarracenum ad patriarcham cum eos diebat quem sibi primum hominem de est in deum. Dixit frater thomas audit ergo ihesu de nazareth vnum dei et hominem verum et euangelium et in eum quidam sarracenus quod quidem non intelligunt. Cadauera vero audiebat quod fidei mee non potuit profunde ad respondendo sibi de sua nocte cum medium et specialiter quod de mahometo et eius lege sentiret ille illi respondebat fide plenus valde verum quod filium dei et hominem de qua legem ellyra que de stella tussia omnia saluet in tira dedit mahometo aut venit qui lege celestissima et virtuosa ish sent si sapiens et quod de eo sentiendum sit tu optime scire potes. Dixit cadauera sarracenus alius vanis gerla mabat de mahometo quod dictus frater thomas respondit ihesu de filius patrem et tu per eos dyabolus phibe respondit vbi erat ab omnes qui legem ipsi possibile obtinuit qui tu eis deus de et alios saluet. ¶ Cadauera vero dixit ihesu

Deputy.

et sup rapita ipse vibras repit vehemet nisste vt aya
thometus ihesum magnum et dei unum fateret q̄ nusste
ti ad eadem que pñs dyerat repetebant ac illi vnam
nupcie in seleret sicut sancte ipse grumelus et ver
bis affecerit deum multis numb et pedibz ad sole
exponeret vt virute ealoris corda eoz extinguerent sa
lute tam mistice ualuit e vt si quis p spaū vnius misse
penny meritum ipi aut glorificaret deum fuisset,
in sole a tna vsq ad horam nonā hyemis atq sam
lyor videret infidelem ysilum meruit et ipse fidelis
dicere volumus et igne magno merendē in que vos q
uerte si vt dicitis fides vra iusta sunt flamma vos no
nocebit si aut mala ysime mihi abigne respondent
sicut dicitis o q̄ady pat summy spūs sancti et vra
tumcitis gra q̄ nolui in sentz voluisti q̄ fide mea sosteire
Deuptu hō sciz debes q̄ sit ignis merdē nos ghuat
no hor credat et desistat fidei mee prōde si q̄ pmit
mus ihū q̄ne non possit deus ignis in nichilū redigere
ealoris hor se salue q̄ fidei mee ita efficta e et hoc
vt sine ea nulli omīno valeat salute ysepius scripsim
q̄ aut ordinatio est vt sicut in igne mei mittentur
rumor p tota ciuitate insonuit vñ omes vtriusq sexy
pus et magnū ad spectaculū rei ppararent astrusq
cupiose igne in maydano i. in platea mercatus si
thomas signū crucis se munire volui merendū illud
intrare q̄ue quida sarracenus q̄ rapuerū rapuit dns
i loū intrat igne cum sancy et multa i mundo de
ferus fortis alqs halet mira te cuncy strue ignis i te
no ingrt q̄ pmitte alū prōde mirore deus q̄ mus
ses magne fidem iacobi reperies in flamis puri
ficantem quibz ille aut dubitare me q̄ volutarie q̄
fide mea hoc igne intrabo cuncy vim no curabat ipse
i medio precessit dicat aut ignis tā magnus et al
tus vt ipse ruty qui me videt vento tui flam
te et flamme quib depimente vox audiebat tua
tis manus exurgens igne igitur totaliter ysepto stabat
xpi athleta sup pruas numbz i medio ignis exten
sis corpore et in modo crucis diu pallando q̄ hoc vi
dens populus repit unumquemq̄ exclamare q̄ sit vi
si in ihū sit iste mephas e convertendū ipse aut no
li credere q̄ fl et videns q̄ fides eius e iusta vo
luit ergo ab eo fr iacobus de igne exire illesus

¶. Vltimarinis .

¶adi vero ⁊ conferas cū ipso apud aerclauneze d'ni ſuꝑ
no ⁊ nep eiusdē ſi ideo audierit ignis nō ascendit - ſ⁹
tunica que induit ē de lana tūc abrahe que lana vt d⁹
dm pt in igne ꝓbaꝛ ¶ Deinde ignis accendit - et alu
as adipe ſuffuſo duplo vel triplo ꝑ antea mixt aut
dem ſi ¶ Iacuit veſtib⁹ conſolat⁹ et oleo tuto nupc ꝑ
ueniet mixtus in ignē impellet⁹ ſi⁹ aut thomas et ſi⁹
demetrius cū igne gemib⁹ ſletus recauꝛ anus demittit
ſupplicabat dīcū ign⁹ altiſſim⁹ tanq̄ angelo deſcendet
de celo cui cuncta ſue obtēp igni ē et ſi⁹ iacob
totalit⁹ ad ipſiꝰ vt ꝑ⁹ illeſus exiuit ¶ Ipſo aut tpe
magna elamabat ꝑtes ē gndē ad q̄ ſū ſat et mu
dei ꝓpe hō miraculo ayleth i. potestas vel ordinarius
mutatus ſtatū ꝓcedit ad ſe vocauit veſtib⁹ ſuis ꝙ indu
ſent ¶ Et dixit ſanc vidimꝰ fact⁹ tuꝰ ꝙ⁹ iuſtꝰ et fide
dignꝰ tuꝰ optimꝰ et ꝑfectꝰ tuimodo ab hac ciuitate
et tua ꝓuincia feſtinauit q̄a ſacy i. ꝙ⁹ ꝑ paſſe labauit
et ſtꝝ ſalutis fidē ayarhometh vt pueꝝ tuꝰ adu
ſuat ¶ Erat aut tuꝰ q̄ hoꝛa appletꝰ ¶ Tuꝰ aut ſpūs
ſanctꝰ et omnē idolatrie ſuperſtū et ꝓfanū clamo
bant deorꝝ ¶ Tot et tanta vidimꝰ ab eſtus ſint mira
cula ꝑ ignē tuꝰ ꝑ q̄ fides debemꝰ ayleth ign⁹ mitit hoc
tuꝰ ſpūs dei ꝑ quadā bracha manꝰ ꝑ ubi illa cōſpa
te mundū diſtat et ſcit ab hac ſcām in cuꝰ de
nuo pōt in ¶ Thoma ſuꝑat hoſpitate ¶ Ad eaſdē ign⁹
ad ignē bꝝ ign⁹ in domū cuiꝰda idolatre hoſpitē ha
bueꝝ ſuꝑa cady pꝛcep⁹ ad ayleth ꝑ ſeruꝰ dñi tui
eſtus ſalutat ſuꝑam q̄m tui et tuꝰa ſeruꝰ ſ⁹ hac
urbe mira q̄ cū videnꝰ ſimplex ſtūs deluſa lege
ayarhometh ad cuꝰ lege ꝓuꝰ quiet ¶ Ad q̄ quidē dixi
ꝑ ipſū ayarhomeꝰ in ¶ Alchoꝛano ⁊ in lege ſua q̄a
dicit ꝑ ſi q̄s cū ſpuꝰ accedit tui mutatꝰ inde
bet ac ſi ad ayerhom ꝓgnauit ſtꝝ ꝑ intelligēdū ē
ꝑ ¶ Alchoꝛanū ⁊ lex ſuꝰ ayerha vero lauet
ē vbi mort⁹ nupſit⁹ ayarhometh ⁊ illuc ꝓgnat ſanꝰ
cus ſ⁹ ꝓpe ad ſepulchꝝ dñi vel ad alue loca ſua
¶ Dixit ayleth dic⁹ ad cady ſuꝰ vt me et ſ⁹ animꝰ
ꝓpter ¶ Aſſumpſit ign⁹ cady q̄ꝰ accuratꝰ mortꝰ non
ſit ac teſt fuit vt ipſe mitteret ꝓpheta illuc
ad aquā ſua ē mꝰ et ſic tribꝰ ꝓpꝛpan eos
vſq̄ ſpe morte ꝓdire ne ſcirent ¶ Tuꝰ ayleth i. ordi
ſent ouēs ꝓpheta in ¶ Thoma terꝝ et tuꝰ mutꝰ

De ptib'q.

Cū aut petrū et ad nrm̄ medū sm̄ceret fires ad
pſoluēdū duo offi'a ayatutus ait ille ſtus vir ad nſt
fines eoꝝ missi in domū irruerūt et rapuerūt eos fres
ē bungay sub quodam arbore deduxerūt et dixerūt
ille fres sure debo p̄ mandatū hēnr̄ a cade et ayluth
amodo vob̄ p̄ hoc tm̄ hoc faciamꝰ cū sitis hostes
nri et si tu aliꝫ fore non audemus ꝓ hoc ſ̄ nr̄ssionē eccl̄e
no obediremꝰ ꝓ ſpi cū voluntate nra et libenter mortē
nr̄ā ſſpondent fres ꝓ hoc ſm̄ p̄ nr̄m̄ ſpale nr̄m
ordinē ſcepturum ſempiternū Deinde p̄ vobis p̄r̄m̄ e dilectionē adimplete p̄ceptū fidei cū mea et amodo dm̄ nr̄m
nr̄m ihm̄ xp̄m̄ q̄ nobis mirabiliter tormenta parauit ſuſ
hostiā ſuſtinē Cū eēnt ille qui eos assumpserat illos
ſtuos literatos verbis inducere eos de infidelitate arguebat dicebat cū et ego q̄ eade lege ſm̄ et hoc
q̄ ipi p̄dicat q̄ſtores et pauꝑes sunt subuertebo ac ille
vā spē nr̄m attendebat fres hec verbis gauisi sunt et
fres thomas mandū mortis nr̄i ad mandū eorū rapti
tus absidiā xp̄i martirē effecerūt Sūt fres Jacobus ꝙdā ille ꝙ barba rapuit caput illius
euse vſq̄ ad oculos scidit et postea totaliter amputauit
Fres vero Demetrius vno gladio p̄ pectus trāsfixus
et amputatorem capitis trāsmittit ad beatū Stephanū
complerunt aut vitā gloriosi martirum sui xpi
die q̄ nō̄ Jul̄ kalendis aplis feria q̄rta ad pulmentū
Diuina vero maiestas aut adhuc cōfirmatus
in celis dū in cor̄ trāsitu pueri in tiro miracula demonstrauit ꝙm̄ subito nō fuere sue mortis admirate
hec nostris illius tenebre illuminata e et aer pūs nube
grossior resplendut mirabili claritate Sūt
in luna ostendit lumē nō̄ solitū et splendore pristinū
nō̄ vero calitus tot voces et tonitrua thorusca
nubes et fulgura aduenerūt vt omes clamarent
martis sibi parcere rogare ꝙm̄ laudes eius illi qui duxerāt
vt irent pedibus ꝑ nolent eos deducat thema se
omnibꝫ q̄ in illa erant marsa e in pfundū maris p̄
altos in illo mari sunt undis

Passio fratris petri de Cemb.

Hanc aut sēto misit cādy vt tres fres nr̄os
tollēt̄ et michi e fr̄ petrus de Cemb
qui in tribus festis no fuerat priatus que
capitulū duxerat ad cādy Cady vero et alij dubit

¶ Vltimarius ¶

allegres ipm dona magna ꝓmiserunt si fide xpi abnegare
vellet et Sarracenoꝝ ꝓfite. Quez dm pulchre ꝓficiscy
derideret et numera ꝓcupiebat Quo ipm afflige reperit
ꝑ duos dies duos grios tonelez ¶ Quez a re xpi malet
gstant in sra ꝓpria ꝓmouet ꝑ gsta ipm ad quadꝝ ma-
bere suspenderent Ha a mane ꝓcedet vsq ad nocte michl
ne sonores lesiones Deprendet gd en iii exercitales mo-
tu gladios ipm ꝑ medios duisset ayoz aut sra michl
de cuꝰ manꝰ ꝓcedere ꝓpellere dy medio ꝓsone fidedigne re
lato sunt ꝙ dm ipm ornabunt vsq ad tpr a sra ve
latus hyplanet ꝓfinitꝰ ¶ Appamo cor ꝙ mortꝫ

Illa de qua beatissim sacꝝ mia ꝓplemerat aye
lech se ꝓpter dederat cameꝝ in stratu suo et em
apparuerut a gloriosi martis fulgidi vt sol hore
tes singula corpa in michl et sept michl volantes et
si ipm dmdꝝ volusset dmdꝝ videre ille ꝓ timore
et angustia vt lux clamauit in me vt to fumbat
cuꝝ gentata ad ea cucurrit ipe quid spat ꝙ aut ꝙ vellet
dmgulaꝝ dmdꝝ et ad se ꝓuersus dixit ꝙ rabauit sra
a quo nisi in sca lux venerat mortꝫ mi sua cosibuit
mutabat ayelech ge mist ꝙ dm me ꝙ videat mi-
nus gsalutet ipm quod fecit vt the parola derhuuel
dixisset ag sibi dixit vt ꝙ illa omisit frohi magna dolo
sua faceꝝ si mihi ipse dmdꝝ vellet ad hy gsalu me
sit ayelech ꝓ omibꝫ exercitus quos in carne ꝓduxerat
ꝓterea ab ea venia hostiꝫ ꝙ ea ꝙ ipm mutabat multa
multa ꝓpost hy ꝓpha statuit vt si quis offendet alqz
exercitus mortꝫ puniretur Deus exercitus omeꝫ liberꝫ
ꝓmisit abire Quisq ipe michl defensꝝ mandauit mihi
ayelech ꝙ cuncta in memoria mihi beatꝫ et i
qualibz cam questa sacerdotes sarracenoꝝ sicut gnoscit
vindicta de ipo ¶ Sed quia sine fide impossibile
e placere deo ipm infidele ayelech vlos dimisit fugi ꝙ
secuta ylam audiens imperator dos sacꝝ mortꝫ fu mi
seratus gsimatus misit vt capty michl et vinctos ꝙ
tibi michl adducatur. Cui mox imperator dixit cur
re tu crudelis, crudelis sacꝝ illaꝰ qui respondit ipse dy
mus sic mos nr ꝓmisit quia lege nra subditꝰ volebat
et ayelech dixit de ayarhomete ꝙ ha deo imperator
aut clamat crudelissime ne vidisti ꝙ dms hoc liberasse
eos abegne ꝙm eum fugisse tales ac nisi re cruciatꝫ
cuncti sic ꝓpheticos ꝙ gressus ꝙsit eo ne ea finem sua

De pbis.

E medio fiendi ut fiend ipos bros martires morte pat
ferat in ipos meritis sit tale patet in fim demerite
sempiter.

De sepultura sos finitu

In hac terra fimtis pessima sepelis; luge on alios ne
pus sepelis hoc mortuos cadavera in rapis demittut vbi
ex immo calore corrupta breui fiunt ut et ipsa fiat
corpora hoc gnaden dehs ianuerit in reverna et multi
fiend eadem de qua martyres subiert clinod videbis
xpiam in tra illa ampenit corpa et ea in magna re
uerentia q longo foret dne sepulme tradderit Cui co
fis odoremus de loco vbi audiet seleni fides et hoc
mda mugrasse illos vem et apud sepulchra sanctoz
ossa earu hilat et deute et pulchre tbalis muleta
ipa in pdat supuere ad vnu lom fratrum mazi
dnu fit sono et famulo deprecatum.

Cura de nobilea

Omnes qui dnm pu et ppham mirabilem in sctis
suis dei cui et ipse sos suos sua voluit mira
demostrare ea ea sat illa ossa et vna si
deferre in domo sua mundi hominis hesperio nec re
pti et in sero petim ad quesendu ossa illa cupiti
mea suppssa et dormiui et eme subito domus a sar
racenis a morte minetibz e amissa et sono in fa
mulo meus domus gentibz age in planis vnus sis re
lictis qui arto go pontus ameni ihapuus sanctus et
venerato dei martho et sctis suffragio in vna domus
angulo me collegi ayua da clamena ci se pe mo
rabilis mo clamauit dicens angulu domus totalis robu
stus. ille tuus salus in qua mi fiducia residebat me
tandem sine lesione igne ogrediente tu illa domus et
ps plures quorte pauly grauantur.

Quod p am
dat mi p via illa cum ea ea ire et mare visus cunsta
te que polubus dr vbi pp habundat nesat defent
nolus totalis vesty quappt ydolatre deos suos mo
rare reperut vt eis pspera vetus dne dignarent
met i aliqua pficerent dem sanctorum arundo mul
tis laborarent nis tus potuit vetus in suis supplere
optime prest hr mi et sono meo mandarent mihi q
erat meus director vos sanctos adorate dnm deu
vestm et si vos oribz salute ysrahem homine vol
uerit impedi q timuit vos ni ossibz ihu i pe
lago submergi deus meus ni tuum sanctu fidem
tuu habentes in deo qui mi e hijs qui tbulatu fiat

¶ Cusmarins

rde orem deo et multas missas celebrare promisi vt
gratiosè ¶ Cui aut nec sic votum optatu habere ego
clamau ad dnm ihm xpm vt p nutu eius sibi dignaret
mihi desiderii gaudere et recepto de reliquis sanctis
ob vnis dedi famulo meo arculte precipi vt iret ad rep
rimut et illud ob in mare nigret sine nostra cruce fieri
et monasterium deo suo sibi sacrat et nos clamatores ad se
sibi nauc cu mirabilet gaudentes ihm nos venit. Vi
ty optate ¶ Expletatus quo nos ex salute pduxit ad patri

Aliud mirac de yndia superiori

Quo aut postibus venisse alia nau asserebant vt ad
superiore terra dni e yndia venerant transiuit vero
ad hyda cuitate nobi gaudeo vbi duo loca fir
mata sunt astructa vt ibi sacra reliquias ponere
In ista aut nauis erat bi lex homes ydolatre preter quos di
alios mercatores Iste aut ydolatre haut hut grauem p pissy
applicuit ad portum tota pquirut nauim gsiderates p in ea
sit et maxime si ibi mecum ossa martyr nos illa i mari
pirate tenetes illa fide q p hoc pericula eis in mari euenat et
aqua fit aut sic structaret in nauis licet esset in magna
tpestate nugy transire illa ecclesia vel tangere potuerit duo duo
qui in absconditi aut eis in absconditio sancti sue ossa eis
ab infidelibz extrahat ¶ Ducunt ea ad locu finem ibi of
sa bton martyru in magna pena detent reuerenda gaudiu et
honore ¶ Et sic vsq in hodiernu die deus omps nr sm fide
libz suos mirabilia hic ena in infidelibz operatur. Iam ydolatre et
sarracen cu morbo aliquo detinet ampnt de tra illa in
qua bti martyres sanguinem effuderut et illa ablutes ipam lo
tura bibut et multi mox ab omi egritudine liberant pstante
dno ihu xpo cui e honor et glia in secula seculoz amen

Quomo pipes creset

Regis ysis rector ad ppos ¶ Et scienda p in hospicio
applicabar mone ad quod dixo fr odoricus applicu
pipes nascit et nu in aliqua alia pte mundi sic
mus cu in qua crescit ipm pipes grauet xxvij dietas et in
ipo nemore sunt due ciuitates vna nre Flandrie ¶ Alia
vocat anglyn ¶ In Flandria quam habitat in alia ve
ro yndi sunt hec ciuitates ¶ Et bellu geritur tra eis q equa
in plus yndos superant et deuincut ¶ Pipes vero habet
p hec modu ¶ Cum pipes crescit in foliis quasi olera seu caules

¶ De pthy.

que solus inſ arbores plantant sicud nrē vites iuxta
pagillos erigentur. Her solus habuit fm fructu sīd apud
nos vuez iram. In tanta aut ēstitate illu fructu affert
q ēssi frangi videt. Cu aut pp e nutrim̄ viridis coloris
e ℔ ponit d̄m sole vt desiccet et in vasis postea collo
ratur. Colligit aut pyper sīd apud nos nrē vndemiatu.
¶ In hyr cur nemore sunt plumbi in quib multa sit se
penia venenata videl serpentes et alia plura de rapite
ipius nemoris ysis meridie e cuntis nrē potabilis de
qua supdem e ⁊ ubi nascit zuzales de vnis tribus tot
et tanta sunt nūmina illa gemma ⁊ illa q multu usi qui videt
mirabile reputat. et ¶ In hac cuntis omib adorat
hanc dentes ipius serpentis qui se ad usu laborat fiunt
et in septo ponit ei in rei obprium aut homes ille abhoa
bile ritu tale accipiut cu quelib nume duo barba ex
rea vel argentea et in dimittit hanc de stabulo ⁊ nro
vase cum duob dentib capitat vnus ipius boum in altra vo
luntatem durare de illa vnus lauat pedes suos de
inde vero sterc̄ius p̄ius ponit in medio nr̄ oculos d̄
in in sumitatib genuu et postea in medio pectis et in
hijs ritus locis sic fiunt se dicut de sacrificatib et sicud
her fiunt omib populis sic rex et regina sile. Apud ¶ hij est
aliud ydolū colut fabricatu q e ℔ medu bos et ℔ medu
sīd homo et hō ydolū ℔ os mīdclib dat insi omnd se
pius plusq̄ pl̄ peregrinu sanguinem reputat hinc ita vir
et mulēs volut filios et filias dare sicud apud nos
volut pueros trade regnu. Illos aut votum ad ydo
lū dicut et ipsi sanguinem ad inclandu offerut ⁊ q̄
plurim̄ morit ¶ Istu ēt et multa alia sunt ipsis istis
que ipi ~~sunt non sunt~~ abhominabilia in sint similibus
exponenda ¶ Est tm̄ ydolatrie istu q̄ssi alia cu cu vi
alique morit nunc ipi corpus ignit et si vxor habuit
et illa cu eode mortuo tradut dicebt ea dele cu isto
sepe in a° seculo gnandi. Si aut mulier filios habuit q̄
mortuo cu illo primi pmitt si ipa velit nec sibi ad le
cidia imputa. Si aut mulier mortua fuit nulla lex ipsum
vivo qui si voluit ꝑ alia ducē in vxore ¶ Est et alia co
suet ꝑ mulēs vnu habut vni vero nulla. mulēs sibi
sibi rad barba vir nunq̄ est multas q̄s h̄r hestudinetur
mirabiles apatus.

¶ Regnū Mobar.

Hb hor regnu ꝑ ⁊ dicitur est aliud regnū nrē
Mobar- magnu et latu hns sub se multas ciuitates

Cinsmarinis

et terras. In hor regno sunt portu corpus bti thome apli
ecia vero eius mire ydolis plena. e unu qua vr domus mi
toruum. sic qui sunt pessimi hoies. In hor regno e vnus ydo
lu valde mirabile. q omes romarie in die sibi pli
ueniat. Est aut ta magnus p sua grossitie. ut simulat
q pectores to aureis sedeo in cathedra. q auro purissio
fabricata et hi appensa ad collu unu corda de pricio la
pidu que q thesauro magno oponit. Huic ecie ecie ru
tectu et pannis de auro pcio ornatur. e ad ho ydolu
adorandu currut getes de longinquo sicud xpiani solent
ad loca sca peregrinari. Veniens aut illuc quidi hoi cu
da. ad collu suspensa alii cu manibu
ad collum sibi unu tabula colligatu alii cu cultello per
burchia nudo que ne caderet ad ipm ydolu pueni
rit et sic sepe brachia destruit to et macrasset. Alii
quidi q mudo valde mirabile putat. hunc exercitu domus va
[illegible] illo rapit unu de quidi cultellu et alta voce clamat
dns de caime mea deo meo immolabo et p homie eius
me redimere non potuisse. Et cu ita dicit de caime sua
putat in fame ydolu pdere. Ve alii vndiq; circudo. Et
tande miser mortis miserabili efficit. unde magis ibunetur
et predetur. Sic quo pro deo suo martyr suppliciu. unde
[illegible] hoies infide dampnat. Sacerdos seruit huic
pessimo et in gaza reducit una vacca sup tria dei simpe
tro ampto thuribulo cu incenso adolent sup loru. Ubi
se in longitudine pstrauerat et sic grauie fecerut domus
ad ydolum pueniret. Vn multu efficit de ipse sacerdo
tu pessimo aut illo cu ipo plebet venit facrut unu sig
ut sunt pestra q deo suo obtulerut. Venit. Ho
cemus huic ydolo latus unus e manifestu. ut pisima
in que aduenietes pegrinu ad honore ipius ydolo et ad
eius istantia ecia pcurat auru et argentu et alique lapi
des pciosos unu cu volut ni ydolo. vel ipius ecie alique
ri sacrarie thesauri que iuxta stabat. qui cu
nisa sua aut deu illius que ista ydola e circa. venit ira
et rapina cu unoso populo de cuntrata illa et fa
gena et accedetes rapiunt ydolu. q in manu valde
clamatoso deuocte duxit de ecia cu timoroso
cautela et ome q[ue] muscipu ecie aut sic duct predut
multe regiones bone et bne cultu deuocte mirabile
deuotacq; Deinde accurrut pegrini que ad ho festu unu
uerut clamates se voluntate pro deo suo velle mori

De ptib⁹

et tur prostrauit se in tra et cum ea corpa eoꝝ gtit et ob
ea gmunit et gstrinxit et in illo nō plurim extinxit in
circ dedicauit illud ydolū ꝑ loci deputatū vbi ex abyde
latrie multa ꝑnicia exhibebat ipm rō magnū fratu
et musice nūtus non e ꝑ ~~nunc audiuit~~ alq in quo nō me
riat plus ex ij quingenti homes isto nō dolentes aut cupa
pro deo suo mortē se libē tradiderint Illud quoq fuit mirabile
abstinēs vīa venit plan venit aliquos p retia et dat ego
pro honore dei mei nephin nō fiendo in ista, volo mi
tur audiebat parentes eius et amici in duob⁹ ytinerib⁹ et quinq
mansiōn ille parut quo ꝑ suspendit ad collū eius quinq rul
tellos acutissimos ducit q ipm in tantū et ytinerib⁹ cura vide
lo stratuerat Tunc ille rapit vim ex quinq rultellis et al
ta voce clamat dnō de tanta iniq deo meo timolo et
pro honore eius nō nisi nō ptimescio ꝑt in insidi de
tanta sua quat in fane ydoli pdēt vīa alios verbis repete
Qui tandem misēr morte misera ꝑsumit muge corpis eius in
bunt et pdarat sīc quia pro deo suo mōi non expauit
Fuit huius insule duces est in auro et argento et lapidib⁹ pcio
sis et ibi alia multa q scribē longū esset

Terra lomoy

De hac tra tandē qui ꝑ multe omnia visus me
mini et nisi quinquaginta dietas quam ad quadra
tā mee lamoyz Hi qui e tra nisus valet q oēs
tam viri qua mulieres nudi in nulla se pte corpis
tegentes Ille me audetes multū me deridebat dicens de
dam nudi creauit et in vestib⁹ anbulas mīi natura Hi
veranī duē pt her e quig mea vel her e marīti mei
sui placuit voluntas est cui tota tra cuis et nulli dē
pt pro ēto her vel illa e pars mea Domus tm quig in
habitat speculeo Istra gens e pestifera et timida nu ra
nū hūanā ser gendut sed alīs rapinis bonis et malis
maiorat Terra tm in se bona e et habundat blado
et ryso auro argento lignis aloe et camphora et multis
aliis bonis refert Ad hanc insula mercatores venunt de
longinquis partib⁹ ferri lapides quos ille emut et mer
cimoniū ad edendū tm cade insula e quidā tirānus nūe
Sipamultza in quo habitat homes quida gīanteo singulatim
Hi quida seruo suo calido cauterizant se in xij locis
in facie ꝑsequendo et ho faciut tm mīi ij numeros

Tiismarus.

Ista tri ci allis qui nidi medit grauit bellu Inhar
tera magna e aqua rapa diuersar. De regno Heremto

Dest hec vem ad aliud regnu nomi Heremto risu
meridie est multa que ibi sunt ppr plenitate serp
bi no erant. Venit hec regnu e una magna
insula nomi Jana que bi multi nubi habitat
meridiales. Hec hanc sub se septe reges possidet no
mentes hec insula multos bi habitat et e de melioby
in mundo una pi ipa nascit emphora crescit ibi cubebe
melegete mirabi mostrate et multe spes pciose. Illic e mons
aque vertutes pt unus. Hec ille hi duo palacios ta p
cussi et magnale ppi multos ipossile videt. Et ale hi palacij
sunt magne et alte hanc gradu unus e aureo alius ar
genteus. Parietes eop hi duo lateres de auro alter de
argento a pmo ipi est aureus nomi sery lapidis auricalci sunt vesti
ti ex quibz lapidi scripta sunt nomine aque hiuter rii rapi
dus magnus nascit. Sed apud nos sic dicit desertu
desertu. Ille aut circuli pleni e lapidibz pciosis. Et ad
tertius hui domus de auro purissimo fulmineatus. Et
in magno cathay scpm sunt in bello in isto regno i ma
pa de que est iste solempne triumphant. Et aqua plena
alia que non pono. Ppe deum tria e alia. Et dun
pacem alapi tri appellat ei Thalassa. Jam cum rege multis
insulis dominus qui hec tria regnu habuit. Harena pduc
aloe. mel alie venenu. Et omnia venenu pciosissima. Et nemo
ppe nullu remediu accipit nisi anu eius aut de illo sunt
infecti. Cinpit de sterore homis et ex aq distemperat ho
sunt et ex hec supplent liberatur. Sed arbores et fru
ctus harum sunt magne non tri alte et ri homi. Et fu
trum halbuerunt q[uo]d[am] p homi nudu. Arbor ei nra
pede scrum mordent. Et qui mortue quida liquor de
fluit qui colligit. Et potest in sacco. Et postq[uo] sorbu
et hec sanat dumodo in sole. Et dicit xv ad serpendu
in fine very. Et unus quidem de ipis liquore harum op
timus cipit qui extra. Et duos dies potest in aqua
mortua. Postea lauat aqua dulci et sic efficit bonu
passum. Et gentila fluunt qui volut sine arbor et palme
tri et pmi multi homi de quo ego fr odericus no
stri. Per veritate. Et ita. Et dicit ante plures mundanus
hec vero plane extra palestinam et interius alia multa mag
apparet. Et hec fine huius tractat de mari nostro. Hic
meridie ruit aqua semp currit. Et si aqua ascendit
in ripa vadit et ipsum reddit nunq[uo] ultius in eum tra

De paby.

In hac terra sunt canes seu dromedarii vel passibus
longissimi et ita magne sicq; quidq; alia bigne simile
Sunt etiam ibi alie canes que vocant Cafari qui tria
diuersitates et quedā herba q apud nos gratiola
et ea quolibz modo spargi canes sicut radices q tria
insignia. ¶ Iste quoq; ramos q vocant malaca si homini
dabi de quibz si aliqs sup se habuit nunq; serpa potest. Vbi
unicornis q dicunt venari homines ille portabat quorū si
os serpens quasi in branchas modum mundi et de illis le
pardis in ipsam silvam unicornis insultant et ut videbam ante
de palude nostram prima supplantat et sic vulnerat ille
subito soldanus et quia lapidem ista habet magnum virtu
ad homines ista sup se portandos eos effugant unde
vero quod pauci inuenitur et in mari magnum pigritie
offensa adhuc nisi ipsos vna fiunt unicornis portat
cum seris ad defendendos palos crudissimos de ligno que
da fortissimo sibi et fugiunt a cruciatus leonum sine fer
ista ipsos vbicumq; et demum ghidem ad virtute sue
et fugiunt de ipsis cum camelis pugnat rapax formant de
la mandibz sunt fistulas et dominabz multis alia hue
plurale no curamus. ¶ De regno Zapaphzo

Hec ista regna p multas dietas et aliud regnum mi
Zapaphalhym habet in se rupes alias verbales
et homines fieri huius terre vt dicebat qui era
ibi habebat palacia et palatia bis diuersos alios mirabi
de hoc in plures habuit vocabulo. ¶ Hoc regno huius
multos elephantes domesticos qui nutriūt a pullinos
sibi subiectos sicut apud nos homines et animalia alia
natos. In eadem terra vnum mirabile ipsorum. ita vnusq;
mouet in terra multa nō q ipsum michil inde posset hinder
quidē notatū. Hoc aut posset de lucis sepes cum
sua tria venerūt q homines illi de ipso rapuit ipsum
volunt et sic posset illo tribz dieb stant similes multa
rupes Dei venit ad grandes passus fuerūt silue sed p
nō et sic de singulis vsq; ad vltimum addunt predicti
q homines fuerunt semel quolibz anno et in ab insulas tria
pueri quos sic fuerunt isti passus respondebant ipsis no
soleant nisi nuda gladio est et ipsum ibi q

Tinsmazmus

ri alique mozt⁹. hui⁹ vxor ipe defunctus combuss⁹
ri vna cu ipa dicter q ri marito debeat in a° sequ⁹ lo
mozui et sic de alijs multis que ibi videt⁹ mirabilia
nisi qu ppis oculis ispexisset.

De insula Ytimera

Dextra tira nauigando p mare oceanu repperi multas
insulas et tras ex vna vocat⁹ Ytimera hr insula
e tra magna q bis duo mila milliar⁹ p circuit⁹
hz ydolu uri et mulieres hui⁹ patrie cauuas et hz bo
ne pro suo deo colut pcipue quilibz eay in fronte orie
tem vel murem bene pstat amen tam vir q mulier
nisi morduit nisi q de vna pulchra tabolea vendat sua
ptem et abscindat hy ena sunt magni corpis et mul
tum fortes in bello et qi sic mord⁹ pdit ad bellu vsq
fruto ~~se protegit~~ e cupit⁹ usq ad pedes solumo se tuet
et qnqz aliq in bello rapt de aduersario qui se
penit liberare nō valet nisi ipm interfiat et carnes eius
in alio sumat dicit aut pmisse se redimere pt ipm libe per
mittat abire sex istius tre bis trecentas perlas magnas
nisi in collo suo portat et rotunde trecentas perlas suas
pfant ordinate habet ena unu pmissum lapide bis ine
magnu sicut una que in manu sua qstue solet et qn
sit in manu ei portat ipe ei flamma ignis mspicitby ap
parere et ibi p hr qrenia fit ita nobilis q nō possit
in modo pmissi meminis. Deinpti magnus imperator
tartarozu et cathay habet lapide ab isto rege ner vi
ner pnu aut aliqs unqz nigrom potuit obtinere hoc
ena iste homo sustinendo et tra bis pansit et qn
bernat vn quilibz pt in regno suo seruire ei tpe abulare

Sylan

Hec e insula e insula nive sylan circuit⁹ plus q
duo milia milliar⁹ in qua sunt hpotes immanes
et alia animalia silvestria magne qtitatis et p
cipue elephantes. In hac tra e quida mons magnus
de quo dicit gentes ille q sibi ei lucet ada sibi sue
centu anos. In septimo huius montis e quedam planities pul
chra in qua e unus lacus q nō multu magnus
sed profundus. Huius lacus aquas gentes ille arroze de
lege dicit ee lacrimas quas fudit adam et eua q flo
sibi abel in tra exulantes. Ipa aqua de tra exisdby sra
tunc. Per aqua sanguinolentis plena e aspera fundus
duris lapidibz prosis. Istos lapides no tollit ipe ixe
sed pro salute sua semel et quis hoc in anno pauperib⁹ illuc
tra dimittit ut ex hijs eay mopea sublenet. et qui

¶ Depby.

ꝑ̃ sanguinosas mat̃ e aquas ꝓ̃ nitre ampnit ꝑ̃ pumpeo
limone ⁊ pueda fructꝰ q̃ bi ꝓsent et illo se ꝓbigrat
et ꝑ̃ inuersi aquas illis ꝑ̃ p̃uidues ⁊ sanguinosas ne
ledunt ¶ descensu aut hiem aque de ꝙb̃ monte fodunt ꝓ
bim optim et bem adamatꝫ et alij lapides ꝓciosi ꝙ d
ibi ꝓ̃ꝛ ꝙ plures habeat ꝓprietates ꝓmptu et pelus ꝑ
aliquo in her insula sit multa q̃ alibi
et anni decursu et affirmat homines illa ꝑ̃ her annales
multis seculis ledunt nec illos infestant qui sunt ibi nati
Her insula tritici ꝛ̃ abundat et sunt ibi arces mul
tum magne et anseres ꝺ̃ capta hiems ¶ Dodyn

A ꝓ̃de rudes versus meridie ad quoda insulam
appellatam nomine Dodyn ꝙ interpretat immundus Ibi ma
li homines habitant qui dentes canum rudas et
alias immundas q̃ cani e abhominabile audire faciunt et he
bent pessima ꝙsuetudine ꝙ ꝑ̃ quendam filium et filium ꝑ
tre aperiunt vrore ꝓ̃pria matrem et aperto q̃ ag
ipse mundus ꝺ̃ ꝑ̃ infirmat filius audit ꝺ̃ sanctoꝝ
dolet deum deus ꝑ̃ mens afflictat Consulite deum nr̃m
ut possit mecum in mori ¶ Tunc sanctus eudo ꝛ̃ ecce
ad ydolum cucurrit vel argenteum aureum fecit et dixit
deus tuus ego deus me et nos te ꝓ deo nro celum et ad
oramus petimus ut michi nobis vtrisq; talem ho ꝓ̃stet
ab ista die liberali ¶ tunc dyabolus quia se ydolo de q̃
loquimur ꝛ̃spondit habeat ꝓ̃ninciam illum ꝑ̃ aquis
ꝑ̃ nigromanciam et ablamones et dixit filius q̃ nostrum
ꝓ̃ceptum et ꝑ̃ceptum ꝙ ad plenum seruauerit ei debeat ministrare
¶ aut dicat ei eundem ne ꝓ̃sse tuos sanctos audire
ad nutum et ꝓ̃ceptum nrm̃ ꝓ̃ma ꝑ̃ se ecce ꝙm subito
rat et strangulat ¶ Post hec ꝛ̃dunt illud in fugam
git et parat ad gaudendum et tuos parentes et amicos
tu ꝙtinuatꝰ de cetero illa ad hoc genus tentant
et ꝑ̃cutiatur ¶ Itaq; ꝛ̃ cunctis et grandis magnus val
de ꝓ̃ost hec ossa ampretus ꝑ̃ sepulture tradit cu magna
solempnitate ¶ Erant aliqui de germanis illa ad hoc ꝑ̃
uenti nec fugiunt verum hoc ꝙ magnum sibi ¶ Veruntamen
reputabant ¶ Hoc ego fr̃ Odericus ꝙ tali rem plurimum
ꝑ̃hendi fuit alia quoq; exempla quibus inimicabilitati
dei aliqui deos si cunctis omnibus ab alio cum ꝛ̃ re
medet tuos vos homines genitos fratres vos bestias vi
liores ad quod illi ꝛ̃derunt hoc ꝙ firmius ne vereri
gaudet cum carnes illum cum cruciatus vinci lacerant ac
dimittunt ꝙ ꝛ̃ hoc cum sustinent pondus martyris ¶
quem ꝓ̃decessorem ꝑ̃ valeba et potum nisi ꝛ̃ ab hac

Tūsmazmus

ffidia dsidē volucrit ꝯ multe sunt ibi mōstruose alie
et mirabiles que nem scribe qui ne aliqs scribē possit
Cōe mag nr de hoc vidue a multis pbis hr mota
sunt dubietatis exp̄ssius cū omes vno ore ptestar
q̄ bi ēiꝰ multa ꝓmerat ꝯsolatr ꝓ qua causa sunt
scrapta ꝑtes istas rogo rōnabiliꝰ ayaz ꝑ hoc vide
ab hoīb⁹ inhabitatas.

Layanzi

Quia ꝑ mag̃ ayaz ꝑ maxe amicam vsus ē vehe
ꝑ multas dietas ad illa nobile puella ayaz
ayanzi ego deceꝑ ꝑa scipere ꝯsilia veraꝯ
de ista ꝯtrata que sum a ꝑphanis sarracenis et ydolatris
ab omib⁹ ofiialib⁹ magnis cū qb⁹ omēs ede mos fatentur
q̄ her ayanzi hz bi duo ayalia magnaz ruinaꝝ q̄ tota
grandes sunt q̄ bi Tenusium et vrbem nr̄ muros
ipsa ruinabet posset strage vi tanta multo⁹ homiꝝ e ibi
q̄ aput nos multis mirabile videt ēst ena ibi capra
pauo vnus rsi carnis piscis et omia que ad humanos
usus vsa requirunt. hoīes quide omēs hoīes sūt arti
fices et ingratores q̄ nisi depauperant nec vnq̄ diues
sua aliquis potest vsus sunt corpore satis pulchri sed
pallidi hirsuti barba ita rara et longa sicut mulieres
ayalies vero nimis sūt formose ꝑma cuitas hr̄ q̄ni
que rutilū habet ꝑ fenestram que bi ita magna e sicut
cete tres veneē her distat a muro ꝑ vnū iactū
porta sue vnū flumen cui adiacet ipm̄ inde astendit
vltra terra bi ꝑ vij dietas q̄nos populos hoīes cuitates
et terras quide ayanz colut ydola ꝯtras aut ista
sola plus hz de numero et mercatoꝝ q̄ tota ytalia
posse hze q̄ hat cuitate bi et libre grizebus
possent hze vno mēse grosso veneto bi hat cuitate
sunt nauses et pulchriores ansēs de cuctis terris
venit illuc e ita magnus sed in pbis nros duo totus
albus vt lac hoīes in capite ad quitatē vnus ena
et colorē rubeū sed sanguis hūt ena hi miseros sb
tela pelle ena pua semisse predete sūt ena pungit
pigmissimi et arma eoꝝ ei bi cultri et arcubus sūt
arma maxe grosse hūt et sag de aligs arbis et gallicis
que illes sunt valde magne. Carpeter numeros de mi
do ibi sunt que ab hoīb⁹ rapiūt et dulat grandes
et in tm̄ solepne seruulum e dellis spectab⁹ qsi aq̄
quenus sterilit sine ipis q̄ p̄ michelo abbe alij inputauit

Hinde tendens ꝑ multas cuitates et tm̄ ve
nit ad vna nobile cuitate nre zaytone in qua nr

De pnbz

sunt rūssi. Tunc ille erat lugens eos in ptus si pos
sēto aut de istis possibz mandarem. Transeo inde
p̄ multas dietas alias pfectus modo veni ad quoda locū
habebant vas vnū aque calide plenū in vna barcha
que deducta ad collē sancte Sinetule se extenderunt postea
in aquā sē ingrediēs pfectus mecū rapiebat et in suis sarcu
lis ponebant. Ego de aquis ascendebat pfectus in barcha
ponebat et mecū se in illa aquā calida se mittebat tunc
alios ibi et ipse in aquā descendit fuerūt sē ibi et
iste mecū plurimos pfectus rapiebant. Chamsane

Ipse itaq; venit ad quoda ciuitatē nomine Chamsane
que p̄ Comitē rege ibi manet. Comes alia
quā vidi egressus in terminis hz fē ad mediū
et postmodū habitat. Ipsa vrbs ē domus q̄ p̄ vel
vij sepellarūt. Adest fossatū in se habens. Ibi xij
portas principales hz et ipse quelibz portē ad octo milia
sunt ciuitatē numerāt. Ipsa ciuitas veneta et pa
dua vel ytrū bene p̄ sex vel octo dietas. Ibi vnus alius
burgus et tū videtur modicū maius. Ibi ciuitas si
ta ē in aquis lacunosis que circuit circa ciuitatē veniens
ipsa aqua hz plusq̄ xij ayles. Pontes et in quelibz ponti
bus custodes homines custodiebāt hanc ciuitatē p̄ quos
no Chamsane. Ad latus huius ciuitatis habit vnus flumē
maū q̄ ipsa sita ē sicut Parana iuxta Padouā. Et trans
ē pro legē ab imperatore p̄ quelibz equo solebat vnus bullo
adest quinq; chazmis boulonis que florenos in duodeno val
dēr vero vel xij sepellerūt. Habent vnus legis que
tur solebat tenere p̄ vnū equū. Hij aut equos sūt lauo
tenentes et sarracenos. Ibi ytrū quos simul ostendunt
vnū vero tenere debēt nolunt equos. Fuit. De religione
populos alios sunt expertus alios mercatores et alios tristes
p̄ria vos multū iuuenes sine quorum tot et dixi sil se
tenent sic habuerūt. Ille ē regina patris vnus tantum et
alios grādes potēs nobilissima et omnes virtuales habundant
ipsum. Ibi ē ciuitatē regina in qua fuit quasi olim
mezabatus. In ea non ytrū fuit pdā mentionata ad
fidē xpi vnus potens honorē quēdam. Ipse ego ei
tunc hospitabar. Et ille alqn dicebat ante q̄ patria
mea veniret et p̄ deductus nostre ciuitatis tuc ostendebā
mihi ascendebamus simul in vna barcha. Et mecū ad
quoddam castrum religiosoz qui fuit ibi. Et exuto vno
ad se de illis religiosis dixit. Videas hic habent fratres
q̄ vnus religiosus. Ille venit a regionibz vbi sol oritur
et mecū vadit Cambaleth. Ut videt p̄ vnus magnus ciui

De Paby

ideo aliquid sibi ostendas vt si aliqui vissiue sunt ad tuum
sanctum possit illuc humiliter dicere quia tale nomen et tante
fame i. mundo ego vidi. Ille autem respondet libenter se vel
le aliquid demonstrare. Deus deus magnus spretus accepit
plenius que mente suspexerat sanguinetes et apta patre
nos in quadam viridario nitro digest. Erat ante in eo viride
tro montuosly quida plenus arboribus amenis steriptes vno
simbolo aptis pulsare ad mey sanctu nux audue multa et
diuisa de illo metallo defenderunt simul erit sumce cuttu
et in vidissemus de illis bestijs vsq ad tu nulla ni ipsis
ordinate quemisse illo possidere possint et de illis stratis fu
valle sua destruebat illos vbi et in quadrant et tu quo
bulis pulsarat audue ad terra qua remanebat ego aut mul
tu videns ille sum dixit dei. Dicas ni qui sta sigut aut
ille isse sunt nobiles vnay aue quos nos hic possimus amu
dei ad quod ait dei. Ista audue no sunt ave que spectatis
sint si so' beste respondet fiadr ille no sunt audue sed
ave desuncte et adeant alle. Scind hic quidly nubibus
sunt sic aut ego in nebulus trisformat et licet sibi dicu
et putare nuq tu ipsu ab hac pfida patria reuocu. Et
quis vellet huius cuntatis magnitudine et mira hic
sic scribe qui vnus deus posset omia gtuc.

Cylepho

Et hac rendens p sde dictus ocu ad alia cuspicie
magna nare Cylepho bi mirata que p xl mi
hi se gtendit in hac sunt alte pontes lapi
dei pulchrioes de hoc modo in hac cuntati sunt pine
sede regis nouse hoc bi a quibus habitat et in ea
tra magnu numerus e p plenius e mirandu est eua
bi sita sunt rupes omy bonay.

Thamay

Dum quid pen ad quadam flume magnu nare
Thamay hic e de que scripsit ysidorus qui le
thes et a thame primu rege sibi dominante q
a cuplures flumis descendes detinuit cursu ab ysta
sunt flumen currit in occidente aut deus ptes mudi me
deus et e mare magnitudinis ita vbi shurtus e vbi st
qui melius latitudinis et trisil p medias tras batmioz
quez cuntas vsq. Cathay q est de melioribus et pulchioibz
cuntis orbis. His batmis sunt longissimi palmis et tutis
sunt mirabilia opa grauis i. humanus quia aliquis ni hoc
modo hoies aut magnos q ibi sunt generat silues que q
et dimidiatate habitant sicut sunt p tota habitant ysta

Tñsmarrus

De pub⁹.

Cnſmarus

De Paby.

Tusmarrus

hui[t] p que ab alio dsceruit[2] q[uo]d ipse dux Chan pclamo[?]
fuit sic ꝯ. miserunda illo bestio q salue remaserut
q ena ad hanc se vore subito retrax retrahut dux ire
et multi barones accedut ad aulea mitta et ꝑsederat
sigu[m] sagittar[um] p mu[l]tudine sagitta p[ro]ssera[n]t ipa tol
lit dux tuba cu[m] magn festo p ame ipe Chanu celebrat et
p[ro]pue festu finitione cuius et de sic natiuitate Ihu
uenit ysmaus ꝯtra et cu[m] uenit[2] omes baroes
tute reuerat mecu[m] n[on] cupit deferent dedit ipi
in cathedra sua ipe Chanu omes baroes ꝯ gde dignu
tatis sue decentissime collocaut[2] ast cuius baro[n]is di
uisa de sua uestita habet cingulu cu[m] cu[m] eo bu
dus sonisse altus hut cu[m] sonagl[is] in manib[us] ena tuba
li allatu de ebur elephantis[2] stabat erecta pma sile
tio observato ꝑ[ro] ast sup sapientes et ph ad portu et
ad certas horas et in hora debita uenit de mandato
eius omes valent clamat debent ꝓpetui me dus
magnus hominu[m] melamar[2] dux omes nobiles de pth
ecclesie ter inclinat se et pmut ꝓmut ꝯpon sua
si tira // Item ida qu[on] pma clamat dr dungute ar
ac ille ꝓmus erigit se cu[m] uot uenit alia hora dr
mutat ytm asse clamat pmus dignus in omes ymus
qui fuit subet xpm et sic multa signa fiebat que
dicit alij mpotrab et ꝓpue obediam ob reuerentia
magne chanu // Dux et sub multi officiales ministrabu
et ꝑsedebat tunc ytm omes p baroes in diso
aques parietu et si neglia fiet ille mu[l]tum pena
patet[2] // Die aut hora ytm uenit ph dux fa
ta festu sonedo duo mo dux mu[l]t ꝓsalle et
pulsare musica nostra et tuba sub clamat et tuba
p omes audientes obstupefiut Deide uix clamo
mat dux omes tacuit et ꝑsedat cu[m] statu ab
omib[us] obediu[n]t Post h[oc] omes de ꝑgenie ꝓcedu
uenit cu[m] equis albis pulcherrimis ꝑ[ro]cessi Deide
uoce pulra ꝓclamata dat de ostia pecia tut
tocuciuo ꝑat equu[m] dus sua ascendit ꝑsedu
cetes ad dnu[m] equos albos sede stapis succedit de tot
equis albis qu[on] hanc dus potat[us] Ecce ena ꝑ
ptes alios nobiles p baroes ꝑsedentes
omes cu[m] principalib[us] de ministeriis pdict[is] ascendit ut
sua dus deuote bndicat[us] Et h[oc] de quarto fuit
facta mo[n]s // H[oc] fuit aliqu[an]s ascendit et cu[m] quedi ex
tra[n]eis se dilat[ant] ad ipm uenit p quedas semitas ad

De nby.

melodia e audie Deum laudantes et mirabilia eius enarrabis
apud vt leues veniunt ad remedia magnus chorus alij
vero fuerat cephos murmur plenus bonis vino f nere ama
balare et ad ora volentes bibe se inclinare. Et multa a
terra deo ac suis hominibus operat. Glorie laude magni
fice mee Cum tertia mercede videt ce n gen hor
ribile am orbis misericordiam De deo tu magnus et mirabi
lis fiat nemo miret cu michol a in toto regno f mira
ta operadat. Et q rarie offerte se retinebis mendatur
que ibi pro penna optulat et dice carte ostendunt vera
balue qui pro vno flagello in dimo oputat. Et sic mise
ratus thesaurus e f ista deus retribuebat. Et cum mirat opus
omes tantum venerat. Quid quod multa mirabilia
q nos vide f a psentes fuddigne audem dicere cu q dicebi
e vos ingenia ne quo sunt nobis que respuere nequeat ne
quibus nr esent reponere valde magnus qui qui mentem fiat
aperiens et iuxta inuenit quida bestiola ad modu agrestis
que dicit p nobilissimo scriptor ostendit. Et licet agrestis
ipsis videat tu ira pt a sed vere d e q in hyber
nia sit animal si aquis qui solum stantem ne in aqua redi
in animalis proprietatem.

De Johes

Dic hor magno cathay medeno versus occidente ad
dictos p multum cuntatus transeundo et tribus
Et non in terra quide Johannes de q certissima
fe mem e sed olim de finisse Eius aut principales cum
tas vocatur Cesarea q sola de melioribus est in tria apud
thaum filius sua genuit in vxore Dei p multas de
tres vnu ad quem q confessa vocat. l'her e vna de
melioribus prouincie et melius habitat. vbi aut in loco ma
gne structa e cuius lu l. dicte etiu longitudie plus q
ly cuntatus istius puncte tales differentie sunt vt qui de
porta cuntatus [illegible] quod egredatur nisi porta alterius cuntatus inuenit. In hac
e regna vestimenta pannosa duxerit vbi nescit multi bene
uenire cum aliter tenuia capta e q pondere vnus ensis vt
grossis mercibus coperatur. Iter gressus e per de xij pulz
magnos sanos.

De regno Cybet

Et hac recedens venit ad vnu magnu regnu
Cybet et subiectu magno f imo. In parte et
vnus e magnus habundantia dicit hys tri
mestralis in hyemalis de filiis magnus fertilis dicit
natus principalis tota e q mirus allus atq magis

Tñsmazmus

et amicꝰ vie eius optime. In hac ciuitate nullus audet effu
dere sanguinem hominis siue malus et hoc ob reuerentiam loci ydole
que colebant ibi. In hac ciuitate morat abbas sti patris
in illa lingua iste erat caput et omnis ydolatrie qui hominem sine
~~defunctum~~ distribuit gradus et hostiua dignitatis. In hoc regno
nullus portat plusq̃ tunicas tectas et habet duos dentes in
ore longos et grossos sed rarissime apud nos. Ibi
in hac terra a pluribus talis obseruat. Cum enim mater pueri
aberant unus filius cum dicit homini. Volo impendere patri
meo. Dein sumit vocat parentes suos et vicinos illius et
cum sacerdotes ritus. qui religiosos sertis illius atq; ostreis
cum affert defuncti corpus in magno gaudio circa pueri
distus magnus fit. que sacerdotes sibi imponat caput. qui
postea filio suo tradit. filius vero cum toto cognatione et qui
rancie sue tangat et pro eo multas orationes faciat. Cum
dos quos simul circuendo corpus illud medit membra singula
dicendo. Deus venit. Vbi nec et aquile de montibus qui
globi fenestris cum rapiat et asportat. Sacerdotes post hoc
altra voce clamat dicens. Videte. Quis homo iste fuit et qui
sit. Nam angeli dei ipsum deferunt in paradisum. Et sic ta
le finem prius sui filius se multum reputat honoratus postea
caput prius filius deraquit et mundauit de testa vero ut
cerebro faciat sibi si vinum cyphos. De quo ipse et domus eius
tota sitit. Et cum debuerint bibere defuncti memoria sanctis
etum hoc dicit. Si illi magna reuerentia exhibet. Aiunt alii
festiuitates nunc et natales suos in hac tra

De qda hoie delicato

Quem aut cum in quadam ciuitate
sua cum palatium magni hominis populares qui vitam sua
dissoluit in hunc modum. Nam hi quinquagenarii virgines
sibi genus femineum. Et cum ad mensa sedit ad quemlibet eas
ferculas sibi quina et quina ab hijs virginibus deferuntur. Et
pascit cum eis mensis duas in os earum ponebat modo pullos
ab auicula pastetum. Et sic cum assensum eius cantat donec iste
fercula sunt quesita. Quia alia quidq; fercula ab alijs quidq;
virginibus deportantur cum multa cantu et diuso genere musicor
et sic rotunde splendide cum talibus delicijs epulat. Hic ego
timens tragedie ipse hi in censu crudelis tunica sunt dei
nuda florentes. Cum aut tragedi. Et pendue assim tragedi Cir
culus palatii sui. Dum magna multitudo gentium palatium
aut in quo genus muscat. Rex et qui hunc modum. Ita pa
tiunt ipsius habet cum latus de uno aliud de ar
cento in medio huius palatii rex et cum multis in

De pub'y.

que pulchra arbora et rampantia pra sunt sic ⁊ meste
ris fi' scalet apud nos dr' cu' p' istos homes delectat ⁊
et nobiles sunt in regno nungi aut' quos iste nostru' no
reputat' ⁊ lubricat' ipsos et ipse' ⁊ longat' hic vngues
ut' tu' promittut aliqu' ei iste sibi vngues pollicis p' cu'
mut sibi mutuu' pulchriore' aut melioru' ⁊ hic puer pa
det ut ei fiat illa mutatio' ligant sibi pedes ab instantia
et eos q'si' no' pmittut

Amyloforte

Cum aut' i'ndem de terra' presbi' pharao
cem ascis' mente' ad quada tra que vocat'
amyloforte que fertilis ⁊ et multu' pulchra' in hac
erat unus qui vocat' henex de mete qui ut' duos muros
huius montis' fecat sibi una' mora' qua istos muros circumdat
infra hanc mora' multa pulchritudo femine erat una quas
mandat' fornicarias puelle que petant mercari hanc
aut' loca pradis' mouet obuiaq' cu' iste senex videt ip
sarum aliam pulchritudine et valoris rapiebat eas
et in pradis' pau' fanebat ille erat in cura sua qua
ueritate ipsius delictum intelligat' accepto suo secretario
valde pauca' demandabat ei hanc iste mercede' fratri
pore et ipse in fenile in fenile aque stabulu' reponebat
et ibi miseru' me mandabat atq' desup habita' mducebat ni
pos de ipso stabulo quare petebat ita q' eo respondit
q' cant delene vel solacia huius mundi hec aut' afferebat he
de eo q' quada patruelem fortissime saporabat et i' ame
natu' pradis' sui aut' illas puellas cu' pparatu' fanebat et
cu' iste senex volebat fare cu' ipsa aliqua lege vel bina
re ne ascit' illa que huius pradis' petat cu' mestique' quis
aut' amicis ibi habitantes delectaret in illa delicie' et
mortal' duo mecu' ascit et potarem qua saporatus
ascendibile reddet' et ipse ser domicile de pradis' gehi
fanebat deu' ei tunde' gentatus se videt in tota me
he amicitia se ponebat q' qd' erat penit' ignorabat
deinde' sene' illi de mete nostra' rogabat ut ipse in
paradis' ubi pius fuerat ire' duc' cu' senex ille respodet
q' illa natura non potes nisi tale rige vel tale principe aut
fuerit et tue sene' uenas sine mortem in illo pradis'
ipse remanebis et si' alle ascendisti tale delectame
nis' mandatis dei sui fanebat et qui multos riges prin
cipes et nobiles p' huius exercitus destruebat omes riges
orientales hic tenebat et ei tributa magna defebant
ei aut terram omes illas regiones occupasset et
gentes sui' sub pte haussent uenit ad hanc pene

De Tüsmazimo

et eius domū maserent. Ille aut multos christianos de
paradiso emisit. Et quos multos tartarios nutrierat. Deuo rapto
tartari Sumarabē in qua isle seruy erat obsederunt. nec ab ea
discessurū donec ea. p. omnia subiugarent. Et tūc rapto
Sene angelus artissimo gestuerit et ipm morte turpissima
dampnauit. Ipse hor tira corpe deus mr̄e fruby. cū mlto
deo spūs magna gratie potestate plum sit. aer erat ab
obscuris corporibz fumo qm̄ de fauda expellit. de domo eius
tame sdeo multa a demonibz obsessi. et cathenis ligati ad
ipsū fruē p̄ dere datas et amplius adducebant. Ille aut
qm̄ sic a demonū liberatos mox se prostrauit et petiit sacro
baptismate renasci. Tunc ydola de siluo fra q̄ sibi colue
rut acceptū portantes seruo dei et aqua benedicta ad
ignē. ppt̄ hor patrum ad exemplū deferunt. tunc omes
de ciuitate illa quenūt ad spectaculū cupientes videre
q̄d dñs deus suus a fratribus gesserat. Et cū fres ydo
la in ignē dederunt fracta. ignis dyabolo possidente. ignē
tūc ipse baptismum aqua in ignē asserunt. et sic ydola pe
nitus exterminatur. Indignatus g̈o sathanas cū suis q̄ vasa
diu possessa amiserat. in mare cum festinat. deus videte ydolū
de meo habitaculo cū tanta sua expulsus. Et ppt̄ hoc multi
de gentibz illis ferunt ad baptismū renascendū. Illud quoq;
stupendum et terribile. Ego vidi. cū eo ego ire. p. una
valle que fita. e. sup. fluuiū delectat. multa corpora mor
tuor ibi ego vidi. Claudus eram in pe. valle tanta qđ
nusquā. maiorē ibi citharam que ibi mirabiliter pulsabat.
Qui ppt̄ tremulū clamorē et timorē ipse. nō timui mortuos
inhabitabat. Hec valles longe. e. fere. vñ miliarij terre
qui vt dr̄. si quis nūdū ibi moritur. et nō de cetō mortuus
Et licet hoc pro admiratione cū intrauī volui. sperare
ne deus. vt videm finaliter. q̄ hor erat. Et cū intrassē. vt
diei vidi tot corpora mortua. q̄ nō numerabile videbat. Tu
mulo late hinc. valles ne quidam saxo vndi plene. horrē
dum. aspre. sic erat terribiles. q̄ se timere nemo putat
bat ne spūs malus. deuorasset illud euangelium. Verbū mr̄e
fruē. e. deuote gratie. et fēbanter ad ipsum aut plene non
audebā accedē. Ex tremore et stupore ab ipso vix vel
orto passibz ego sancti dei transiui ad alia plene valles
et sup. montē ascendi. a quo de quo egressus michi
videbā nisi illā citharā quā pulsari mirabiliter audiebā
Ego aut cum in certum montem ascendi illuc multos angē
tes quasi semitā pessimā ambulantes de qua ampliꝰ de
sui no gremio meo. Et quia non indigni. nec de ea quidā
tangere illud in tira promeruerat. et sic ptingere deo altis
simo. et ad habitandū hominū creaturā. Salvator

De pubus 1

vero ni scirent me hanc vallē ptransisse et sine periculo
evasisse reuerenter exhibebat mihi dicebat me ē baptizatum
et sum filius aut mortuus nescio q̄ delusus vel fantasti
ca ymaginatione decepta dicebat se homines demonia
infernalium

De Protestatione

Ego frat̄ odoricus de foro iulij testificor coram
deo et ipso ihu q̄ a omnia que hic scripsi aut scribā
oculis vidi aut a maiori pte fidedignorum hominum
hor audiui q̄ulia alia vidi que non scripsi quia homini
bus fidei et ego ipsemet assequi non potui Ego fr̄ mar-
de Sando odonis frm̄ meum protestor q̄ a fre odorico
pdō dū adhuc viuit audiui plura alia que nō scripsi
Quia cū q̄ fidei dū magnū cam imperatorē tartarorū
iret de Cambalech Sandus ipe fr̄ odoricus erat cū
ipso multis mensibus sub umbra vnius arboris nec aliū vbi
ipse magnus cam erat transitum et ni cam appropiare
possent vnus frm̄ illaq̄ qui erat deputatus predicta
oracula annuncians antequā cam et gentes barones i altū
venirent dicens hij nō sunt pacē optant alios vocat ad
vem creatorem suum et deum suum audito ipso cam quesiuit
a veracibus sibi patribus q̄ hoc est cui respondent illos
de ipsum habent pacem i religiosi ipsum et verum
illos ad se et vsq̄ venit cuncti se in ruinam deprimunt
q̄lem cū capane sm̄ cuncti humi deprimat Et q̄ sta
tutū ē q̄ nullus audeat appropiare nisi vocatus
mensis Dicit fr̄ odoricus cum calatū plenum pomis
pulcherr̄ obtulit ei pro munere tres ille duo poma sustu
lit et de vno gustat altū vero in manu gestauit
inde recessit hec q̄ue luculenter apparet q̄ ipse cam sen
tit aliq̄ de fide catholica et hoc p̄ inductionem fratrum
nostrorum q̄ in curia sua q̄mque moratur Ysti quo
q̄ferunt q̄ ob reuerentiā cuius deposuit quia audiui et
fre odorico q̄ferente et plus frm̄ est et plus valet
q̄ tota mundana dominatio Ysti audiui a fre od
rico q̄ iste magnus cam semel in anno mittit vnū
de tartaris suis honorifice in comitiua ad Soldanum
babilonie qui Soldanus recipit in honore et post hoc
de ystoria iste tartarus suis cum ipsa pauca manu
stat tentus in manu sua ac tensis in sagittis venit
contra Soldanum vero in illa vice stat gentis plures
multis complesis mensis vestit vno in capite michel
huc Tartarus aut in grauida vice allequit et nuncio
magno dicit confitemur q̄ vita habet p̄ magnum

Tunsmarinus

Cum p̄ eū seruus eius Soldanus aut dari ei p̄cepisset
p̄ sit et nisi sit humilit̄ respondēt tartarus eū inter-
fecit ei illud sagittis Hoc aut fuit ipe cum vt signa
sue magnificētie et potētie manifestet. Beatus aut
vir Frat̄ odericus in anno dñi millesimo trecentesimo de
ptibus infidelium ad propria sua reuertens p̄ marchiā Trevi-
sinā p̄mā sinum Pontificis vidz dñi Johis ppe xxij adiit
dispositus vt ab eo licentia peteret et p̄dicatores fres de
multis p̄uincijs collectos qui voluntarij erant ad eccl̄i-
sie dedicēt ad seminandū fidē in ptibus tartarie Ci-
uit̄ quidē de foro iulij vnde mihi mat̄ erat et venisset
prius gram infirmitate correptus ppterea ad locū suū re-
duc̄ compulsus Et venies quod e contra
de Forojulij de foro iulij Anno dñi mccclxxxx primo ad
mo ppe pōte vbi Januarij de hō mundi naufragio trisant
ad gloriā beator Et in tribulacōibus et multis miseriis mat
tor̄ sat Qui iam ad tumulū suum Cū dñi Odorici eccl̄ie
multi et alij diuersi morbis pressi p̄ter mat̄ p̄ius
ampuit gram sanitatē a dño ihū xpō Hoc testificat̄ est
libro suis in Curia dñi ppe patriarcha aquilegen in fine dicti
hor fuit et protestat̄ Carne et cinere et multo de vitalo
et regnum plurime miserie Ego frat̄ Henricus de
de Glarea cum in mansione in Curia dñi nri ppe Anno dñi
sup̄dicto si me ibi intellexissem de felici fine odorici a sorte
sua qui sem fuerunt tot p̄fectus et sanctus opa cuius de
aliquib⁹ p me descripta credo potuissem Et regit me ueri-
tas veritat̄ dñi cui fides nulla adhibet Ego fr̄ hen
ricus sup̄dictus testificor hoc Anno dñi xxx primo quadragesimo
in p̄uincia mea scilicet omnium sanctor et reuisens ea audiui
in manuscripto

a° 1330

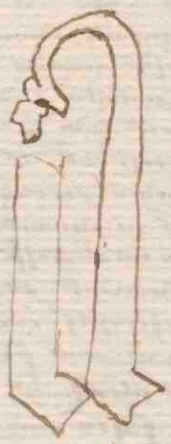

Incipit liber de mirabilibus mundi

Nō q̄ auctor iste liber dicitur fecisse de pictauia vbi
inuenit in titulo de pictauia
tria. quidā alii notant Mel
litonē epm̄ Sardmēn in
Slauonia virū q̄ scripsit
pt

Multa deus quotidie facit magnalia i egypto
mirabilia in terra chanaan terribilia
in mari rubro ita q̄ ille qui nauigat i
nouis mundi partibus operantē in aquis
multos qui viderint opa dei et mira
eius in profundo horum et q̄ de mundi
mirabilibus intendo aliqua dicere ipsaq̄ in
nostra et spiritale reducere vt sic in
ipsis rebus nouis magnis mirabilibus inueniri
predictorum tanto possint animus plus inuitari et sic mi
hominis qui hec plurima legens audiens et audita in rebus quotidi
nis et inuentis admiratus et tandem q̄ moralizare cupiens propria
in dei laudem amplius elevet moralizare ego intendo singulos
regiones quibus assignabitur ipsa mirabilia sed quia multa sunt
de quibus nescio in quibus regionibus sunt ea nota regionum que
ponunt a doctoribus nunc vt notatis sint mutata quod post singulos
regiones ipsa mirabilia sub titulis certis titulos finaliter dis
tinguere digne duxi. Ista go que hic pono quam inscri
ptis aliis que scripsi in titulis diuersis de rebus pretribus as
signatam nouem in solino plinio et gremasio in libris et vo
luminibus eorum et quotidie tamen non intendo moralizare mirabilia
fantastica si realia in natura existentia atque vera. De
inuentis dicere et moralizare aliqua de naturis de quibus
mirabilia ponunt et remanserunt nisi quia nescio vtrum sint vere
in natura existentes vel vtrum sint demones hominibus illu
dentes. Dicunt de de dracis sub aquis habitantibus
tribus gentibus sunt nutrientibus in variis formis se transferen
tibus lactantes malos pro nutriendis filiis rapientibus
et tandem adultis filiis ipsorum in salutem reducentibus homi
ueros in rapuit redentibus. Item exemplificat q̄ de
quodam malo in rodano dum sub aqua dracis remansione
rapta et in domo draconis sub aqua et septem ad nutriendi
draconis filios ornata et postea reducta que si dum sum
postea in forma de bello radio ignorant et de dina et
de aliquibus suis nutrientibus miraculose deus quos ipsum egressa
narrat fuisse et si ei in domo sua quidam de parentibus
angustiatus quesisset et oraculum sum ei propter digressio ei
fuisset septem elapsis visis ad videndum sub aquis huiusmodi
assereret per ipsum oraculum ipsum viderat quos audito digres
sus oraculo cum draconis inquisisset et si ei amplius ne qui
nouit. Contigit enim quidam archiepiscopum sub domo

De mirabilibus.

milone ad portam boreale in quada voragine fodiendo que quedam vox per triduum audita est tam de die qm de nocte ac si esset vox humana per cuius clamorem desperatis diebus hora perijt et homo non venit. Die vero tercia hora nona erue ferientes relaxauerunt se ad scalpra vertentes tutius habitum. et vox illa amplius non audita est. Fuit enim ex his conspectus puteus non ex diuturnitate puella fatis simul rapta esse et ex septem fuisse perdita et in quada puteo in quada rapta ad latus putei a diuturnitate mutilata. Audita sunt postea referebat qm die quada de diuturnitate et vox sua transformata ultimo cessasset et qm ex his audiendo de illo puteo in fistula aqua exhiberet ipsa se in fistula posuit et foras egressa omnia que in rapuerat manifestauit. Unde vero in illo puteo puella in re perta tumultu maximo et audita. Dicunt enim de delphinis quod diuinat mulieres ex magis sicud exemplo rum narrat. Quod qm sui nature mulcedinem delphines viderit se viderent vnus sui lanceis vulneraueret et statim fere tempestate horribili assunt quada nubes ambulans si aquas qui dicit qui sonus sicut delphinus proferat ex qui pallacium grande portauit vbi quada mulieres vulneratus in loco reperierunt illum delphinum ex quo prosserat asserunt propter ergo nauis qm telum qm ipsum ferat exhibet qm ipsum delphinum non lederet. In vera ipsis de sub aquis horas seu mulieres vertisset quo fere homines apprehendit et ipsum trahe ad sonos fame reduxit. Dicit enim iste sicut illu fuisse demones nulle dubius qui ista possint fare. De vero sunt aliquae occulte proprietates in natura tralat gestatus virtus videt qm thimus natura ad hominem non pertinet et qm de istis in sacra pagina nil habetur. Est tri possibile sed possit ab aliquibus operibus qm sint in aere dest regna et splendida celesti natura habitat creature rationales angeli in aere demones in terra homines fere et in aquis sunt aliquae rationales effigies habitatores ad qm erat videtur alludere scriptura dicens Job xxvi Gemitus gigantes sub aquis et habitat in eis. Poete erat in deus ista sensisse i. ista numina neptunus glauce phus et nereides videt in aquis posuisse et hinc domus aquarum fuisse fingere erat ad hoc videtur fare sig de naturalibus quoniam libro vij° vbi dicit qm in natura sunt multa que nondum ad hominem notitia pervenerunt et tri fe nalis pervenit gra qm postea qui tur erunt mirabilis uus ea ignorasse venit nisi deus qui ista q nunc latent in lucem deus extraxerit. Capitula eius sunt que ex gradi

¶ Ayunde ¶

qualia aut egregiamus et exemplificat de ea ¶ Dicit enim
q̄ in natura, præter illa que ignota sunt multa et secreta
erunt magis oculis hominis exposita magis ea deus homo
fecit et sequit. Sed natura secreta sua no sil tradit
scripturis enarrare postq̄ de mirabilib⁹ tunc dei opib⁹
tacuisset erasmus, ubi finaliter addit multa inquit absconditа
sunt naturæ hys paucis enim pedibus ejus possit
aut q̄ ullus unde fore possit q̄ pedis dei et multitudo
et alia similia sit quidā patto naturæ que adhuc hominibus
ē ignota. Indigna enim de abyssus multa et dei aut mira
sint opa. ¶ Addit enim scriptura de lamastris et
que domus de norte mirabile q̄ clausa hostia intrare et
egredi de eius edificio corpis absq̄ violentia. Visa de do
ligio bibe et bibere interdū restituē. ¶ Addit enim de portu
nis q̄ erant fantasie de norte fuerit rupta, puella statua
ra solebant apparere et negotia domus q̄ in quibus solle
citudo apparentia tractare et in nullo solebat homines lae
dere aut sene, vide qui multitudine tales se asserebat vi
disse. ¶ Addit enim de fluvio que pulcherrime molen
debat, quib⁹ q̄ dum erat elabat amplexus naturales ei
homib⁹ querebant femine et credebat secretaq̄ sua no re
velabant ppterea tale nomen habuerunt. Et vere ipse
ppebat no parta q̄ erant nat aut velabant ipe no scri
pturis connectebant et ab eis oculis enumerantur magis
ab ipsis simplis, videbat ipsaq̄ magistro suos mysteria
sua sequebant. Secundo exemplificat de Raymundo duo
rastris de rusceto in prouincia aquen q̄ nueta fuda pul
cherrima ei tale patto in urbe dicit q̄ ea unda nulla
femina vide presumet qui sit in gurgite ppterate et
nuncio in undis ppterate de quibus admirante post
multa typis emerenda ipsum in balneo unda videre vo
luit et ut statim fuda e in serpente mutata ayisso
sub aque capite recessit et eundem silq̄ tota mulier
ipsorum abijt et defecit. ~~q̄ tunc~~ In mea vero
patria patrimonia fuma e de castro fortissimo de lim
fudro sub cade fortuna quida violate ei fuda quare
fundetus fuisse et de fuda ipa ~~et defunde ipa~~
mulierem nobilem et magnatez magne duxisse. Et
quide regez alpin et ypate mer in romanis matrone
et illo de primacho pulcherrime fuda in unda vise
a marito mutata in serpente fuisse dr. Et adhuc
fama e q̄ in castro inuterat dicus serpens ille i trag
tus videtur. Que aliqs fantasias multa potest de ter
dictus q̄ in mole que de equalle que e in terra del
phini pacem que ita e altus et undiq̄ latalis situs

De mirabilibus

q̄ nūq̄ ibi homīs ē accessus nisi sint ab alo nāte alto ⁊n
grupos ⁊ in cui⁹ sūmitate vbi ⁊ appāret herba mirabi⁹
pauo extensi et q̄ sic rando ad sole expositi ⁊ plu⁹ q̄
in cui⁹ aqueū dūt ē rupe in cui⁹ sūmitate ē quasi
parete nitidissi vbi due fenestre ē videt in quibus
si alique aspicie quīq̄ duas pulcherrimas dūtes simul
lapidei videbūt Ex vero ad rupē appropīq̄ cognoscat
p̄ sero michi de duabus videt ⁊ clamat cui⁹ p̄ in cui⁹
glia erat lorica vbi quotiēs clamabat venient miles cū
militū strator alios milites aderat ad instandū de q̄
da cui⁹ mōte dūt vbi quotiēs ⁊ sonabat si
petebat libē vsq̄ ad os cui⁹ rumi plenū vinū offe
rebatur ayunster vero nō videbat ⁊ p rumi quide
retinuit aut nostro ⁊stituit p post a pluribus visum
sunt ⁊ Eadem cui⁹ ē pōtia ad ripā rumdam
fluui⁹ apud castrū de trino quedā ignota mulier ē in
saua a pastoribus lacte pauos et appropiabūt illis fu
gē et cognouēr q̄ tande iterū pōtia quedā puer⁹ se
cū duxit cui⁹ pastores insidiabūt ipm rapuerūt et
ad castrū portauerūt qui p tres annos nutrit⁹ nūq̄
loquebat⁹ quidam vero de cū illi qui sū nutrit⁹
erant esse ad mensā puer vero sedēt ad ignē sibi
tondebat ē quedā vox q̄si ⁊ platea q̄ vocauit hū
gabutte q̄ audito puer⁹ in semetipo ingressus et ad
cauerna fugies nūq̄ amplius fuit visus ⁊ Secundū
de mirabilibus q̄ in hystoriis ⁊ galamq̄ et alibi p
inuenit q̄ vna de aquis nāte ⁊ de palano q̄ fulgu
rans sub aqua casu ruptus reperit ibi mansionē ⁊fec
tā et sede et sede posita mensa ⁊ ostiū p q̄ quod q̄
valeret nō vidit q̄ cū fames⁹ et grauē vellet
sibi caput hominē mactare puerū in lauacro affuit ⁊
vt ingress⁹ in feretro nūq̄ ignē inuenit ingressus sunt
te et pallam⁹ capite grauente capite vero clamoris
et ruere intolerante nūq̄ de ruis grauē auferūt ⁊
post multa mirabilia inde ⁊ nesciunt q̄ post
quā ⁊ Deinde ē ⁊ nouē de mirabilibus vt puto
et p̄ ⁊ ordine ingrossus ⁊ De affrica

Affrica quādā ē terra p̄ arbus ad meridē
⁊stituta in q̄ sunt multe latissime ingres
sus ē cui⁹ ibi lybia mundi maritima et p
ma pōtia in q̄ cartago magna fuit
situa ⁊ altera post vbi roma arbus tam alte dicun
a solino q̄ nunq̄ mutuata ⁊ Ingt in affrica ē nouē ath
las q̄ visus mirādē et vsq̄ ad nubes et magnus

Illud.

obustas pariatur. Duos ſeruꝰ repletur. et i quibus
ſuos partus ſilus et mures obumbrat. Hunc rumpit
hyrcule et piſces fuerit. Et vna retis. vero homoly
neceſſa. ¶ Hu hyr ergo duo ē notabilia ſolinus ſentat
uus ē. q dant manꝰ eſte ſolet. p de uuaſſiꝰ et mira
bilat ē ſolitarius et ſecretꝰ. De uetꝰ. vero illuat. q
nubꝰ et ibdē tubꝰ et cymbalis ꝓſonatur. hor tri quos
fanat ſupſtatur. ¶ Illud aut notale ē. q ibi nascit
quedā arborꝫ ad ſimilitudinē cypreſſi. que quedā la
tuſpē veſtimēta. et ſerena. velleribꝰ indumēta. Et ꝙbꝫ
dē vellerib⁹ veſtiꝫ bombacē. vel ſerice ſſarat. ſd
eam dt plinius. nō ſolum ab hinc eam ſolinus. q fre
quēter ſpontꝰ naſcit ibidē. ¶ Hor ponit ſolinus de
natura elephantis. vt ſoꝫ yemat leonis. ſed obmitta
mus de ipſis in tractatu de animalib⁹ exhibit ſatis dictꝰ
de omnibus eius hor et de aliis animalib⁹ variis de quibꝰ dicꝰ
tur ſuis. ¶ Syrtes maiores et minores ſunt in affrica
et ſunt ſyrtes quedā pelagi arenarū. ¶ Sunt eni arene
i deſertis longiſſimis eiꝰ mare. que ad mīa inque plus
minus ſpacia et ꝓpter ventos ab interiꝰ ibi ſpirā
vaporatē ipe arene ſpectare ſunt in motu vt ſic dī
hor ſolinus. ¶ Hi quos nos ſyrtes maiores et minores
i ducētis milib⁹ paſſuū a ſe diſtant. ita fieri voluit
natura. ē q ſiderib⁹ diuerſat. nō pt ebur eis ibi appare
veſtigia ſeu vie q ad nauem. Plato ventis ſiꝫ
loquit. narat. ¶ Et q qui motus fuerat ſtatu. valles
effiunt⁹. et eoꝝ montes i valles tranſeunt. Ita vi
dimus aquoreos loꝫ nulla indiga relinquere. ¶ Fluuij
eni maris grandes a profundo arenas ebulut ita q
ſuos ſue ꝓprio nulla tranſit. q̄uis claſſe i nauiga
ſub ſe aqua ꝓfluē. Et ſtra loca nudata ſpacia durat
et breuit. ſi fit pelagus. ¶ Solinus q ad gentes varietas
in terris ventos et in maribꝰ tranſeunt. et nubes
q illud proximū ſit mare a boreā de qua flauit ſim
plene nō tenet. ¶ Iſte eni ſunt arene ſicut alibi
dixi ſub quibꝰ a vento motus periit decimus et xxmus
negotiꝰ que mutebat ad ſpolia templi Ioue. ſicut di
ximus. Refert ſenatus in libro naturalis quedā ref
¶ Ibidem ſolinus in affrica ſuis grammatibꝰ fuerit qui
dam populi qui gallo vocabant. ꝓſilli dicti ſi ſic
a quodam ꝓſillo regē ſuo cuius in hac ſepulchꝝ ſunt
ut ſcribit. maiores ſui. plinius erat libro. vii. ariditas
que tunc ſerpentum erat numen mirabilis
portenti permutate. Scio eni nō homines anguibus nasci
by non perhibent. q̄uis ab ea letalē morderet. q̄uino

De mirabilibus

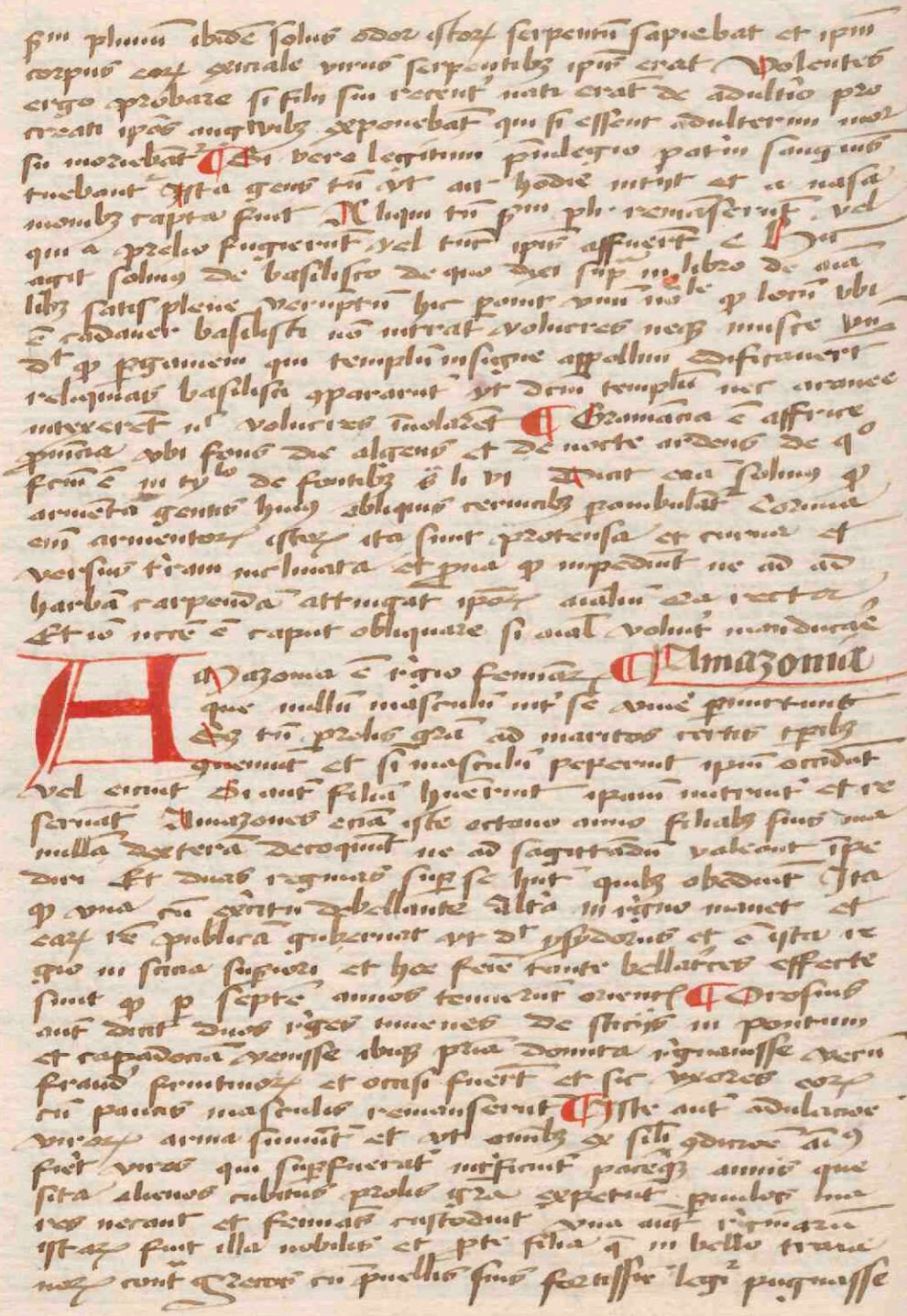

De mūdi.

De Anglia

et ibi ena derelisse

Anglia ē britania maior in qua fuit et fuerit multa mirabilia et stupenda Dicit ena germanicus in libro suo de origine regnoldi et de villa vinchin de dyon burion vbi sunt putei salsi de q̄ aqua p̄ decoctionē fit sal ⁊ de vno e mirabile q̄ aqua illa p̄ medium anni ē salsa ⁊ a natiuitate dñi vsq; ad festū ē dulcis baptē p̄ alios vero medium tpis ē dulcis sed p̄ minutum ⁊ p̄ illo tpe pro quo ē salsa nūq̄ si non hyemat̄ superfluit ⁊ alio vero tpe non superexcrescit dicit ena dēmarsey q̄ in anglia sit lacus in quo aqua vero q̄ d̄ aspe ē insula cuius lignum sectum si aqua immittat placentas vel terra arida nūq̄ ardet ⁊ si non sepelat ⁊ diutius in la pide ponderat ⁊ diuinū generat q̄ tm̄ non fit si serta non sunt ⁊ plenaria ~~ex vero sepulcri q̄ concrescunt et effluxum sunt serta et a vicis superfluendo detrusa rubus et tribus in fine dentrum vel sunt sepulcra~~ positus et Item de dēmarsey qui ex dictis apparet anglorum fuisse vel multos in anglia grandisse dicit q̄ in anglia dyaf hiemem loco dei ydolatrie ē quidam magnus primus in quo si deus cepus septem annis adagua ut q̄tuor in altitudine sint dissimiles ipsis tm̄ cetera ut hyemetatos tam in tribus q̄ in latitudine videbus in ripa vero alueo tam ē vnus sepulchrū aptus ad vnū hominem tangendū aptū q̄ tm̄ ad vnum plenū cum hominem quando q̄ putrefacti sunt dissoluendo inuenies optimum In monasterio glastoniensi d̄ esse latus ad laudem monachos mortuos sepultos sed hoc non quia sic laudis q̄tuor inuenti sunt isti dissimiles ⁊ra q̄ sunt the magnus sunt sine pannis corpus in laudem predicti laudatōrum recipiant. In eadem quassim dr q̄ in anglia comitatu de ffam ad radicē montis mulhul ē quidā fa lus cuius aque lympidissime q̄ in rotundo vmbre ne rubi vicinia ⁊ lam vt aut equites et venatores q̄ in circuitu fuit fatigati et lassi si in ipo solus ardore aque gustauerint et equos bibendo expresserint ⁊ra amissa recuperādi vires recuperat ac si nullatenus laborasset ad q̄ cena dr valet ruladi et herba q̄ dr trifolium quia simul dr agrestula ex diuina pugna in serpente lassata ad istā herbā se confugerat et sic vires deperditas recuperat et restituerat In eadem valde mirabile narrat idem dns dr eis q̄ in anglia ē castrum q̄ dr gretli q̄ da mente sibi in cuius montis latere ē vnus foramen cuius de quo fid de quadā fistula veniri in modum septi strictū

De miabtaby.

De Mundi.

de hoc mundo se conferat et recepit anchora mortis et audiat vocem qui venturus ad consolacionem anchore spei dicentis Ego veniam et videbo vos et gaudebit cor vestrum et gaudium vestrum nemo tollet a vobis Spes enim anchora animarum nostrarum firmissima et stabilis que penetrat usque ad interiora velaminis ubi precursor pro nobis introivit Jesus factus in eternum secundum ordinem melchisedech pontifex Qui cum esset filius dei descendit ad nos et assumpsit carnem nostram ut nos filios hominum faceret filios dei Et cum esset impassibilis et immortalis propter nos factus est passibilis et mortalis ut nos impassibiles et immortales faceret Et cum esset super omnia celestia et terrena ascendit in celum ut omnia impleret Et cum esset dominus omnium factus est minister omnium Et cum esset sine principio factus est principium ut nos de terra plasmatos faceret celestes Et cum esset sine fine factus est finis ut nos finiremus peccatum et inciperemus vivere deum Et cum esset sine tempore factus est in tempore ut nos de tempore traduceret ad eternitatem Et cum esset sine carne factus est caro ut nos carnales faceret spirituales Et cum esset sine peccato factus est peccatum ut nos a peccatis liberaret Et cum esset sine morte factus est mortalis ut nos mortales faceret immortales Et cum esset sine dolore factus est dolor ut nos a doloribus liberaret Et cum esset sine infirmitate factus est infirmus ut nos infirmos faceret sanos Et cum esset sine vulnere factus est vulneratus ut nos vulneratos faceret sanos Et cum esset sine languore factus est languidus ut nos languidos faceret fortes Et cum esset sine morbo factus est morbidus ut nos morbidos faceret sanos Et cum esset sine tristicia factus est tristis ut nos tristes faceret letos Et cum esset sine fletu factus est flebilis ut nos flentes faceret gaudentes Et cum esset sine egritudine factus est egrotus ut nos egrotos faceret sanos Et cum esset sine fame factus est famelicus ut nos famelicos faceret satiatos Et cum esset sine sitis factus est sitibundus ut nos sitibundos faceret potatos Et cum esset sine nuditate factus est nudus ut nos nudos faceret vestitos Et cum esset sine infirmitate factus est infirmus ut nos infirmos faceret sanos Et cum esset sine vulnere factus est vulneratus ut nos vulneratos faceret sanos Et cum esset sine languore factus est languidus ut nos languidos faceret fortes Et cum esset sine morbo factus est morbidus ut nos morbidos faceret sanos Et cum esset sine tristicia factus est tristis ut nos tristes faceret letos Et cum esset sine fletu factus est flebilis ut nos flentes faceret gaudentes Et cum esset sine egritudine factus est egrotus ut nos egrotos faceret sanos Et cum esset sine fame factus est famelicus ut nos famelicos faceret satiatos Et cum esset sine sitis factus est sitibundus ut nos sitibundos faceret potatos Et cum esset sine nuditate factus est nudus ut nos nudos faceret vestitos

De Arabia

Arabia est regio spaciosa et alias arenosa habens pleraque lapides et spaleta et sonat aquis carendata qua ibi sepe erunt pulchri arbores reparatur ayalum tri et betrie et speculi rosei tuta et odorifera ibi sunt quedam aspides in quibus vipere pessimi lapides gignuntur et de arabia qui thus defert alium magnum quia thurea et alia aromatica ibi affluunt et habundant ibi est mons ubi crescit thus quod est ultra saba ruy papely habitat in montibus calamus pyreus nec quicquam pinus si forte alibi fuit exortus illico moritur ibique pene nunquam posset sicud dicit solinus Gedeon solomonis quendam solomonis qui in arabie in altissimis locis habitat in ramis arborum subtilibus de [illegible] generibus gignuntur in montibus arabie quorum nulli sunt vbi ne nullus aspide valeat pervolare lapides penetrat inde destruunt et aliud genus thus electissimum quod vendunt spe aut de pli[illegible] pyreo

In arabia in tali plagia sunt silue in quibus ex nubis de tre sunt alles sinistre dextre et cum que nubes sue si mistre sue alle dextre pluvie sole Vbi pluvie lucentes ex nubere de arabia ad imperatoris subsidium adverterent nocebatur in quibus ad aquilonem verte tempestas ex contra ne patrum sua ad meridiem vertat

In arabia sunt dracones quibus mortuis ex eis vasibus

De mirabilibus

¶ Vltimus ¶

De iabtib⁹

¶. nlundi.

De mirabilibus.

ynde egressus // Dicebat quia egrediebat magnus festus erat vt
patet primo exo. c. de egipto

Ethiopia e provincia in africa de qua dicit mutes ibi
esse gentes homines qui solo gustatu serpentum et sola manus opposita serpentibus quos
tuscos seu venenosos facit venire ibi adhuc quosdam homines
de ea quorum salme sanant a morsibus anguium et serpentum.
Vista cruce et plo dicit r. de pisanis et cruce h° vij° in pro
qua erat allegat marginem Ethiopie egressus classentes a
fine asie procurrit antiquitus papilli dicti maximus fl' pompe
quem rex magn erat in palmis parcelo vestis palmeis et
museum gerebat regem pro voto elegit et dextro vinculis
strictis et artissimis custodiam detinet arg cubi culpa
penam p' in parendo quisque solent ei a rege dici se
cuncto et modernis castigare

Egipte sunt insule in mari mediterraneo sat
dicte quia ysidorus ab isto quod pacte finxerunt se
ire finisse a certos co q strum q videbant de
illis vapores elevari ventos predicebat dicunt etia de
ablatione co q se eis greatur ignis etiam eis ardeat ignis
fl' sicut in monte etyne dicit in mari mediterraneo desti
in medio fire et mania ni centum sunt colegie insule
le f infernus de quo egnus papa nus enumerat qui a re
ge ventos dicit ipe regie sue lucifero qui ipse est
ventos tribulationum et vanitatis talet pist dan de ipe

Ethyopia e regio in mundo que sippenula basilyeus
pharaonis et cambyses retinuit bestie etiam
ibi e repleta dicit quia solus ardore gignit
regiones idem papulus qui ibi versatur nigri horribiles
e et deformes ibuq sunt multi homines monstruosi f
quia alij solum cubito aut cum ardore mirpanes sua
ledunt Alij vertunt crura retro dicit ita velocis q hes
tuos cursu superant qui loco domitos capiunt habi
tant et serpentum generibus venenosos Alij more
pecudum sine legis passim cu mulieribus dormiebat multi
monoculi sunt gentes que gigantes abysidoz nominatur
quos solo montes gignunt ita patrius nos nulla re
ligionis apud eos fl' dicit ysidorus li. de ethopia

Alij nudus crudo et nullo genere corporis g' grassa
phantes dicunt Alij qui blemi dicunt et dami capite
nare hz fl' os et oculos haut pectori insitos et in stigos
sunt ibi etiam satiri pilosi qui fingunt a hominum habitu
sunt sicut que ad nocendi potius nobis nocumenta Alij sunt
sabaei apud quos nascit bestie quadrupedes sine aures
boues nascunt et elephantes Alij sunt qui cum grege

De mirabilibz.

¶ · Ulūs ·

C. De mirabilibus.

ℭ mūdi.

De ñiabtib⁹.

Mūdi

turbatus cū meñe alienauē in lupū veritatē et in fantas
quedē puerū vero lauerūt ita debaptatū in homiēs
p multe damne pdē deserte ab nrōlis dimittūt Unde
a quedā fabro lignario grauit attentatū intu seruicio pēs
eidē tribuat qui statim in forma hūanā reuertitur
et tribuatū sue gradū erat assecut. p reā tribunalis p
dē a fatu pdē miserē fuerat liberatū et subiugat p
talē qđ aliquid membū pdūt statim forma hoīs pristine
induit Aliud exemplū potest hic de quedā anicula nar
rari luthy qđ vnū de caternatis qui cruce xpi vestē
suā de pdē mūdi dimittebat et se du in nouā volutat
lupi formā induebat et ore patulo grauis ululabat di
rebat cū lupis ore patulo mundē qua ou cū labore et cū
pedū angulis pressimt aperire et sitē ho ipm tenuit aptā
ne difficultas aperiendi possit prestare cā Hiis simbra
alia exempla plura ego audiui a quedā aduocato mihi
de quedā nobili q quedā nouas tūsiuit et tunsum a
lupo et duobz lupellis prēm comedisse Unde in quibz ne
morū qdā veritas inuenit que illos lupos carnes et alia
ria deferebat que cū audisset ab alio q lupi comedisset
statū clamare cepit et deprehensa lupa sūm mentū et
lupellos suos salua ē dant quos tristis sors crudelis tribz
tūsserunt in tale silentiū ḡsecut ut cū q hoc et
alia exempla dicta mutatos appareat ē vera nō vi
q vtq reprobale dm. ō s q aliqui hoīes mutantur
in quadrupedes sīc ē c. de ethyopia pōt fieri vero
ē serpentes Delphinū vero in nauiū sonū alibi post
dicetur Quarte tū q sūt pl. lē viij c xxvij de
natura mūdi hystoria istud inuenit et narrat Ista
ḡtūm credisse q sed ibidē dicit de nullo tū inuenit
mendacū vt testē cassiodorus q de nabugodonosor qđ rex
videt impossibile q forma et figura rō solū mutari
maxime cū ipe dicat dns mea figura mea reuersa
ē ad me et optimates mei quesierunt me In gallia
tam barbarā gēm cuncta vitia ē vnica ad epm
vitiū primū de cuius radicibz nō potuit aliud quā
pestifer et tū sanat vnū optimū sed dr germanis
in gallia ode quatuor vitia ē sonus in quo si quod
forsidi imperio statim statu ruinē sūm mutat et
pauore loci desinit vñ primus emanabat sed dimit
ide gena q In gallia pata de alimenta ē rastrū dm
dicit ubi qualibet horte die sabbati arandi vsus
inualuit quia s omnes fere alios mortuos et omnes
demones de horte impetrauit et de ipo inscriptibili
loco mundat Hisidē dicit q in gallia nascuntur vero

De mirabilibus.

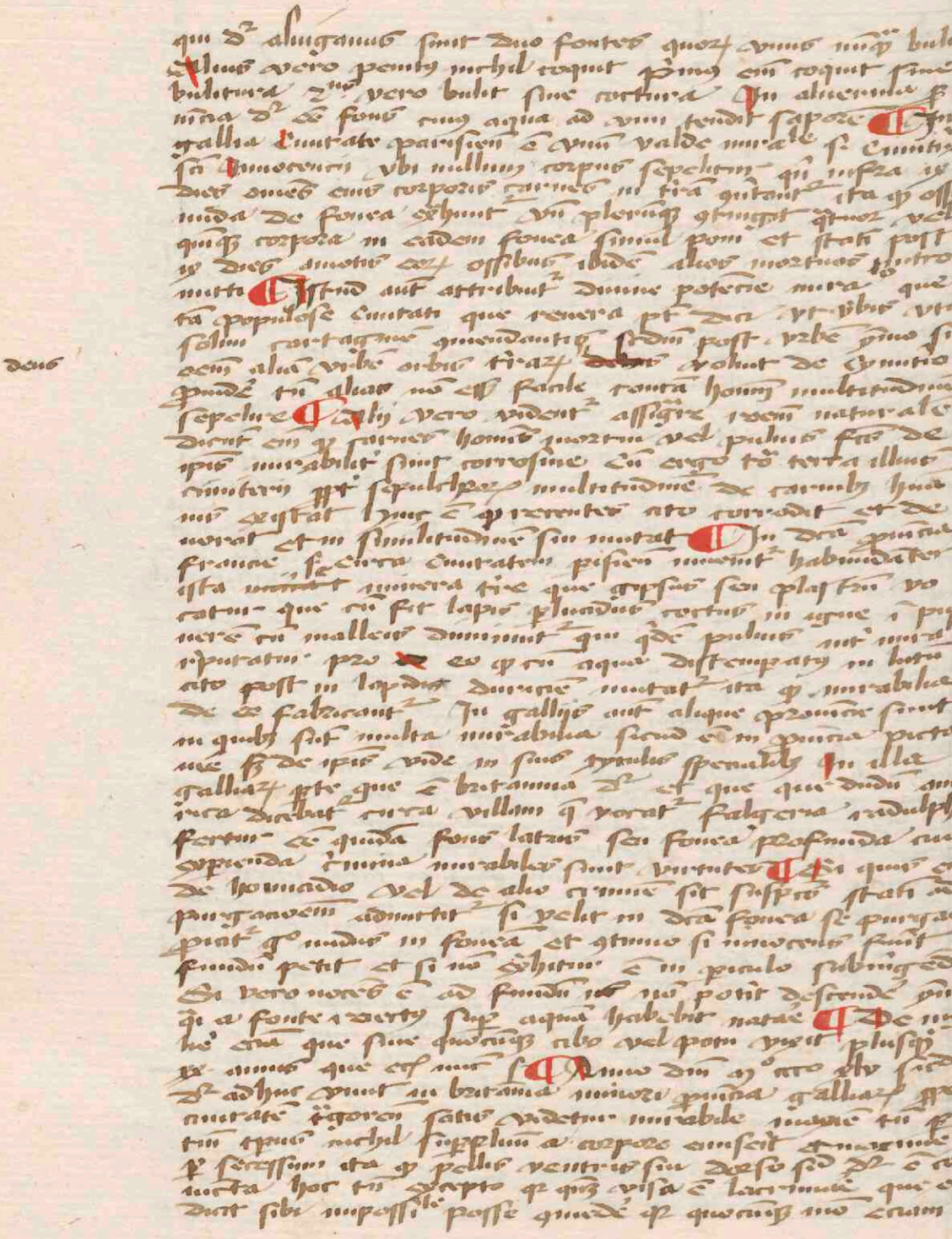

¶ Mundi ¶

semel in anno in valde que ꝓximate vie pt ⁊ ꝑpe impy ep
que tñ hys no obstantib⁹ in vultu leto et verbo fauo
ste venerie rumpebat ꝙda multos prelatos et alios fidedig
nos ꝙrotñ scire et ꝓbatñ dicy sile ponit vnicorn

Germania ē nobilissima ꝓuincia europe multos ⁊ grandes
ꝓuincias ¶ In ista ꝓuincia solum ē salutis hoīm vbi
quida aues ꝙrotundit⁹ que pennis lucidis decorat⁹
ī tñio ⁊ luce illuz pennaz nocturnis tenebre
illustrantur ¶ In ista germania sunt vrsi crudeles multi ido
nei bella que latissimas habent ꝙuincias que
ab imperatore babali nominant⁹ ¶ In germania sunt
quidam montes ad ꝓuincias multas que alte ꝓtenduntur
labore ingenij ira ē ꝓtensio et magnitudo ꝙ pasci et her
ba gaudere nō valent nisi posteriores retrorsum flexos
in quida insula asserunt sunt quida animalia que dicunt alces
vbi sunt silue ꝺ̄co vlt̄ pennis ꝺr ꝙ illud animal habet
gemina ruptibilia simul elephas ⁊ in illo regno ꝓlixi in
trauit ꝓuinc⁹ rapter⁹ nisi qꝺ domino arbore ascendit⁹
⁊ securitē a venatore seruatus ¶ Equorum genus solo mas
culo in germania et quida arbore sile pyrus et ē similis
quida spēs electri de qua vide ē de electro s. cū ij

Hyspania in capite de hyspania nichil mirabile
dicit solum nisi ꝙ mira hyeymale ciuitate aq
misauit mira feritudine et asperitate omnes ve
te fauces ingredient⁹ et similitudi vrsoz auxy
spēs monstrauit ¶ Dicit eni ꝺnus ꝙ in capadocia equi
sile gignit ventu ꝙ fetus vlt̄ tremulo ventu et
eni ide ꝺr ꝙ hi de vulturibus ¶ Hyspania ē europe
prouincia nobilissima in regione aragonie
montana catholonie ē castrum ꝙ dr̄ cardona vbi sal
montes et lapides de sale ita duri et solidi ꝙ ferro
strumenta ferrea differunt⁹ vel ita radunt⁹
¶ Ibi ē ꝙ vnus fons mirabile quem ni effoderint sal
fossa vel grauitate effluat⁹ statim admiscet plumea
replet⁹ et in salem ꝓtinus mutat⁹ ¶ Et si mutus flu
in integru et ꝙtinus ꝓtinus et salsedine ingrauat⁹ dato
eni ꝙ aque plume sit dulcissime tñ ꝙt mutet salsi
tu admiscitum effinitu salsissime fiunt ꝺr grane et ego
eni hoc ipm audiui a plurib⁹ catholonie ¶ Ibi dicit
idem ꝙ catholonia ē mons rotundus altissimus et ꝙ
inaccessibilis in cuius ciuitate ē lacus cuius aque ē
sibi nigre et fundy inspectabiles vbi mansio domi
nū ab incolis fertur ⁊ sub aque ad mundi palatiū
dilatata vbi fit ꝙ si mittunt lapides in lacū veteres
statim ibi offendisse dicunt⁹ tumultū audiri et tempesta
te grandine ¶ In cuius ꝙ montes ꝙtinus ē plumbi arcubo
trahens auream argenti stanni sint ibi mine et i ꝙda

De mirabilibus.

De Insulis

annos demones solebant habitare nunquã et nouellos aduenientes suffocare Vñ audit q quidam miles dñi Petronij Lauretani de regno Hungarie quadã nocte in solitudine sancti sui in cella iacebat et alijs dormientibus ipse solus vigilabat vidit ecce duos nouos horribiles demones intrare et vnũ de militibus iacentes prehendere Cuiq vellet alium simulatque illi respondit vnus se minime in illo velle pro eo q ipsa die seruicium tenuerat ipsos protestatus aliquã per hec verba Ille ego miles qui presentes feci in nomine crucifixi et dolore sentio nullũ tui velimus Si solum in oculo lumen mouemus nũ causa sui doloris audisset a pena pdcõ ylef sancti e viatici susceptis et post paucos dies obiit Quod aut seruulus vel ciuis quicunq; hinc virtute habeat naturale demones obseruandi mirabile ¶ Peruptis alludit aliud vocabulũ gallicũ huius herbe quia s. bidicta i. seruica nominatur ¶ Qui dicit gestum q̃ rex Karolus magnus hyspanie partes pugnaret omnia ydola pagani q̃ fugerunt excepto uno q erat in ciuitate alandulus q̃ euasionem nõ poterat Erat enim ymago erecta sup̃ unã columpnã lapideã altã i. finium murum ciuitatis que facie versus ad austrũ et clauem tenet manu dextra manum Petrus cum sanctum q illud ydolũ multo tempore fabricauit et ruty sed lapidem demonis inclusit et sibi tantã virtutem dedit q nullus ciuium posset ciuitatem exire aut aduenire aut ideo no[illegible]

Thema e insula omnium britannie nouem montium sui vsque ad e et e in hyberniam longa quada in qua si palus inuenitur pro qua e mitra facta petitur in ferrum et pro qua e in aqua quercubus in lapide que aut getrut e lapis nouem hyberniam habet in ea et fructibz ppetuis que ad situ sole temperata quia pauci aut nichil crescit in palude vel fit grossa fluuij et fontibus minuta pratis et siluis amena aues et metallis fecunda q̃ sibi nocentium prius lapis prouisit qui solo affositi arui in aere gregati ¶ Ibi est gagates lapis et margarita rotunda reperitur ¶ Est ibi quedam insula vbi mortui non putrescunt est enim alia vbi homines nunq; morient Hij qui sunt senes efferunt ostiatim deportant Ibi nec serpens nec tonitrua nec bruscus nec arundo nec aliq; alius venenosus inuentus Primo in tres gentes venerunt quã insula q̃ lunam et vesh montes habet omnes hinc tria fluuia fluunt omnia venenosa ut reptilia mortua q̃ q̃ in ista insula deuenit est inquietus et vndosus et nauigare a pte britanie nec e contra gabulo nisi pauci dicti sit ad d. ysle ¶ Scoti est dicit in nobilibus mundi q̃ grecus hyberniam e hyberno finem colunas et nouissima portu para ad scia

De mirabilibus.

Vestu ferox et torua affatu aspra corpa tui socios liberalis
et benigna ¶ In ybernia virtutes sanguinee bibunt
illarū carnes de quibus triumphauerit et in patriā suā lauant
serua ¶ Geraldus aut in libro suo de mirabilibus yberne
dicit q̄ illa insula vinū ē in qua ḡ bene nascit
ē yberne pena ¶ Ibi ena ē alia insula vbi nichil ne
trat femineum qui illuc mulier sicud de ranunculo et rat
bz insule ē probatū ¶ Dicit ena insule in qua
dant ē in quadā insula in pena vbi dant eni
insulam adiacē insule a pte sptrionali vbi mulier
bz ḡpant sz nūq̄ ibi pare possent ymo nate ē q̄ ḡ
pene affecte dolorib⁹ alib⁹ vt parient transmittat
¶ In scotia vero vbi corpa sua protegunt dicit yber-
nie habitatores vbi s dicit q̄ radiantia sub diu recte
pane ē attamen vigz nascit

¶ In Ilda ē regio mirabilis latissima vbi multe
sunt insule auro et argento et preciosis lapidib⁹
opulente que nobilissimos phenos ē irrigata et
arboribus semp̄ viridib⁹ decorata ¶ Ibi elephantes fiu
tissimi ¶ Ibi vbi mirabiles bestie mirabiles ibi elemē
tagus ¶ Ibi cynamomum piper et calamus aromaticus
Ibi diuersi lapides preciosi ¶ Ibi eber berillus crisopas
fere carbunculus adamantes margarite et smaragdi ¶ Ib
mirabile aurū qui ¶ Dicitur ibi gestientes deffi le
et impossibile ē adire ibi regē potentissimū ¶ Incolas
populosissimos et famosos ¶ Ibi bis in anno crescit fru
ctus ¶ Ibi bis estas et bis hyems in anno quibus ru-
ralia colligunt Sicud equa naturā vsidem et ph̄ qui ean
dem q̄ pecudes aut omes regiones et patrias mundi ē mue
ut gentes famosas ¶ Et sicud d̄ idem pecudes
quoq̄ tellure gerunt quoq̄ mulieres pariunt ¶ Ibi
mortui sua vendunt et emunt ¶ Ibi regib⁹ assident
Ibi medicina reddunt ¶ Ibi rex publicam regunt ¶ Ibi
regum ¶ Ibi fides et disciplina varant ¶ Et sicud
dant idem ph̄ 1° vijo ph̄ lunas pecudes vbi nō sunt
vultus et vbi sol directe sup̄ capita transit sunt
homines statura mediocres ¶ Et sicud pecudes
nullis que aut reformantib⁹ expansibus nec capitib⁹
nec membris nec oculis Dolentib⁹ infert mortem
nec ab immoderato calore solis cor nature ledit mo-
dum patiunt ¶ Et sicud ph̄ dicit ab ortu solis
vsq̄ ad occasum sole imobilib⁹ oculis ḡtemplantes in
caliginem oculi cunde gyrantes ¶ Ibi sunt arbo
res tante ḡtitudinis q̄ sagitte nequeunt superare ¶ Ibi

¶ Mūdi

dant q̄ sub vna fide possent ſ̄ multe. ¶ ſe armare et
sub singula mitredia aridine in pluuia manebāt tenui
tem hominē defensatiue. ad q̄ eā fiant q̄ d̄ in epla
alexandri q̄ in yndia nūq̄ pluuia dicit tales arundines
creant q̄ vna de illis xx multos vbi portabant ¶ Yndie
e regio calidissima nascuntur et opulentia ibi loca sunt
multa bona ibi ſ̄ sunt multa monstruosa et ſ̄ nasci
debilia nō videntur put dicit ysidor et plin. ibi nascuntur
et vnicornes et elephantes et multa animalia ¶ Ibi arbores
tante multitudinis et grossitudinis reperiuntur sicut
¶ In quibus aues sunt quedā homines canina rapita habentes
quedā eaē q̄ habent aduersas plantas pedum ſ̄ retro q̄
trina sunt pedes et ibi pedes sunt vnius digiti p̄ter de ferarum
pellibus sunt nudum et venatu et aucupio tm̄ vacant et la
tronū ad nos canes et alia animalia capientes et sunt i ea
tā multitudine ſ̄ plus q̄ c et xx milia venire tales
aut simile habere quedā dicit langobardi in sua gen
tem et ad tales forma q̄ssā milites pauci et sic cas
tra q̄ nisi pauci nisi semel et statim vt nata ceci
dit inuenti ¶ In yndia ſ̄ plus sunt quidā homines q̄
cum sole oriebatur nō loquebant nec mollescebant ad
preces indicant. ¶ Item plus in yndia sunt quidam
homines q̄ nisi semel q̄d ſ̄ in cate nata mentiunt
¶ Ibi vere q̄ in mensibus ceciderunt et in sequentibus
nascescunt ¶ Ibi stati q̄ nate sunt cum affluunt q̄ nec
p̄ multos nō parent nisi semel ¶ Ibi omnes homines
q̄ tricenarios ore solo adorā arbores venant et arbores
leguē vestimenta et q̄ male adorē sub mensuris ¶ Ait
dicit Solinus q̄ in media vlē palabrum ē mons medius
in q̄ vmbre nō ſ̄ ridunt versus septentrionē ſ̄ apud
nos vmbre q̄ media anni ſ̄ estiue tpe vmbre tendunt
ad meridiem ¶ Ibi vere diuidū annū ſ̄ tpe hyemis
li ridunt et nitidunt vsq̄ aquilone ¶ Apud q̄s cre
ant aut stelle q̄ dicit septentriones arctury seu tran-
q̄ nobis tpore appareant nō videntur ibi nisi ſ̄ xv dies
in Anno ¶ In yndia ſ̄ sol sunt quida serpentes
magnos q̄ fluuios insultantes velut equos trahentes
elephantes ¶ Ibi eaē ibi q̄ q̄ silueſtres agunt p
tam q̄ elephantes venatu ipsos p̄dominio aut ad
vehendū aut ad arandū aptos vtuntur ¶ Iher dicit sol
q̄ sunt quida in yndia q̄ pauci vestimenta quales sunt
¶ Ad vide sole nisi de sina ¶ Sunt eaē quida q̄
dā aut voluntate mortē accipiunt et dicit accipiunt voluntarie

De mabilibz.

¶ Iudi.

De mabilia

De Iudi

ralor solis ipa destruit et osumit. Ad q̄ sanct Gelu qm
aut q̄ apud pidas fuerit mallus rudy. & q̄ erat a pluribz au
dim q̄ sl radauerta nō sepelirent fz ad solē vel ad bestias
corpa mortuor dimittat. Ju eruste put dixt sup mra
bilet ydolatrie. Vn dixt q̄ in palatio cuntatis pidie
adorauit bouē. Vn erat dixt q̄ p demones de stercore
et vrina bouis grauis et fetens inuenit erat oculos
habent erat ydolū aureū ring & medietas homis et alie
medietas bouis q̄ ex loquit & quis scripsit el vsq; in
petit que. q̄ inolunt ptinus. Ally erat sict vt aut qm
ydolū aureū maximū fuit ad q̄ de diuersis pidie pcibus
adorādi ppterant dicit ydolū sup cuius ychium multe sē p
denestrone accendebat et psternebat et sic mortē p deo sibi
sustinet quis corpora tunde in pulueres redacta aly
pro sanis hnt. Alius erat & ibi retrus qui quida p deo
suo mora volentes animos suos querat qui quis cultellos
ad collum pendentes ipis in cuntis ad ydolum collocant
qui strati clamanda p deo suo mortes de membris suis
sibi mundat et in faciē ydole pmunt et q̄ toto se prosit
et emdet corpy vero eius ab amicis ybuitur et extra
neis ab eisdē reputat. Ju pidia sm odorem fuit multe
pdine vbi mendicus homicida vel si quis in bello capt
ab eis nisi redimat se mendicat. Vn erat fuit q̄ mer
catores et pirate solent ad istas ptes homicidas vendere
quos si ab eis emptos solent quandē et denegare. Itez
erat hominis impij quida nuda mendicū et deridet alios
qui alicui vestimenta vestita videbat dicebat q̄ deus homicz
fecit nudos. Ally erat art aut fabre. Cum hystoria qui ex
nudi sunt scripta q̄ ñ veracida ta mri ij mulieres vna
tulla vole tenere. Ad odorem in pidia mercatores
arborez q̄ producunt mel pl̄s erat de l. en. c. xc. i fi.
onefero. dicē in montibz hyrcanie arborez dras roris
ex quibz defluit mel horū mentes dulcis dicit erasmus
pl̄s l. xij. c. xv. q̄ roborem et vsum et mella ut
auctor et ysidorus constat q̄ rores mellei ex celo ra
dentes non alijs magis q̄ in ~~fundis~~ fundis sunt
erat ibi arbores que p dictum fructum hoc ordine odorem
quem silue lupos et vrsos sunt que deserunt et tristes
vbi fructus fuit. Alie sunt erat arbores ibi que pro
ducit venenum a quo interimuntur vt literatus nisi homines
sterrore nō aqua bibito redeunt. Arbores quidē
sunt in pidia in pupis montis Caucasi que sunt & nat
tantales et in montibz Cimbaloth dicit quē & ipsis
pomis gratis sine que quidē regionibz videntur esse arbores

De miabilibz

Iudi.

Incipit que dr fuerõ sinit gallice magne que nõ hñt pe
mat sz hñt lr̃as vt periodes Ihc dicit seneca i pbis
oratõr in terra i dr terra Job vidisse p reuelacõ dicit
rat ioseph vero filiabus et fratribus et ppe reuelatõe
fuerunt In alia enim terra fuisse dicit reuelatõe
vbi vnus habebat vnu vero a viro abstrahebat Cum
sile ponit pompeius diodorus fuisse in egypto sigonius i pl
bat dicit femine virgine vnu penitabant et domus intra
odorem sic dicit se fuisse in quadam pte calde vbi vi
ri erant pulcherrimi reuelacõ vero trium vnu inside
bat rupta et alium sibi hñt fecerat reuelacõ femine vero
dissoluate vna vbi tota rupta que in eadem tria viros
portabant sz capillos spersos habebat Ipse erat vt erat
ipse reuelatõe ingredi vt septem viros ipse vero
vnus se reddi eis viros

Insula sue ysydo lxxi miles fluuius circu. ille dic
ex hoc tñ ceu ostendit sz pontus solidat et hñt se ho
alcipedes extra circudat tamen rotundus se hoc fatent
et sirenes adiacent et ipse aque dilucio totalis operis
tur pe. lxxx et hinc oportunitas pontus augmentat
et ipse aque vnitate in eam sibi subtrahit se
ridet et vndas reciprocat

Scandia e terra septa glacie descripsit mare
eius in duas littoralis e magnitudo vbi sunt visi
sirenes ipse in virginis glacie frangunt et
de subiecta pisces ebrietate quos in cadaueribus ppe ysydo.

Italia europe e pncia spacia multis nobilis
nubium in septa silues fratres et fluuij nude
lytra et vt breuiter gloria huius orbis opus
terra abundat multis mirabilis insignis ostij di ibi
alibi in multis alijs locis e tractus Hec insunt oculi
pes ytalie sunt q̃dã ciuitates que lapidatis inhabitantes
vbi femina e Ioue rex contra gigantes pugnauit et
lapides de celo pluuisse et gigantes que sibi rebel
lauerant oppressisse possit e deus q̃ antiquitus gigan
tes lapidibus oppressi et q̃ adhuc lapidat illo numer
Fenules vero populus qui Ioue pro deo colebat fon
id eius potenie assimilabant Isti fuit sicut romp
plugia quos deus soli dant in ytalia e de quibus
in dant dolores in tria vbi agit de insulis q̃ ibi
montibus gigantes dicti e sepulti q̃ adhuc
montibus vltra spumantes rendes montes et montosos
pluuius aut ibi eius sunt lapidat maximus quibus

De mirabilibus

Liber.

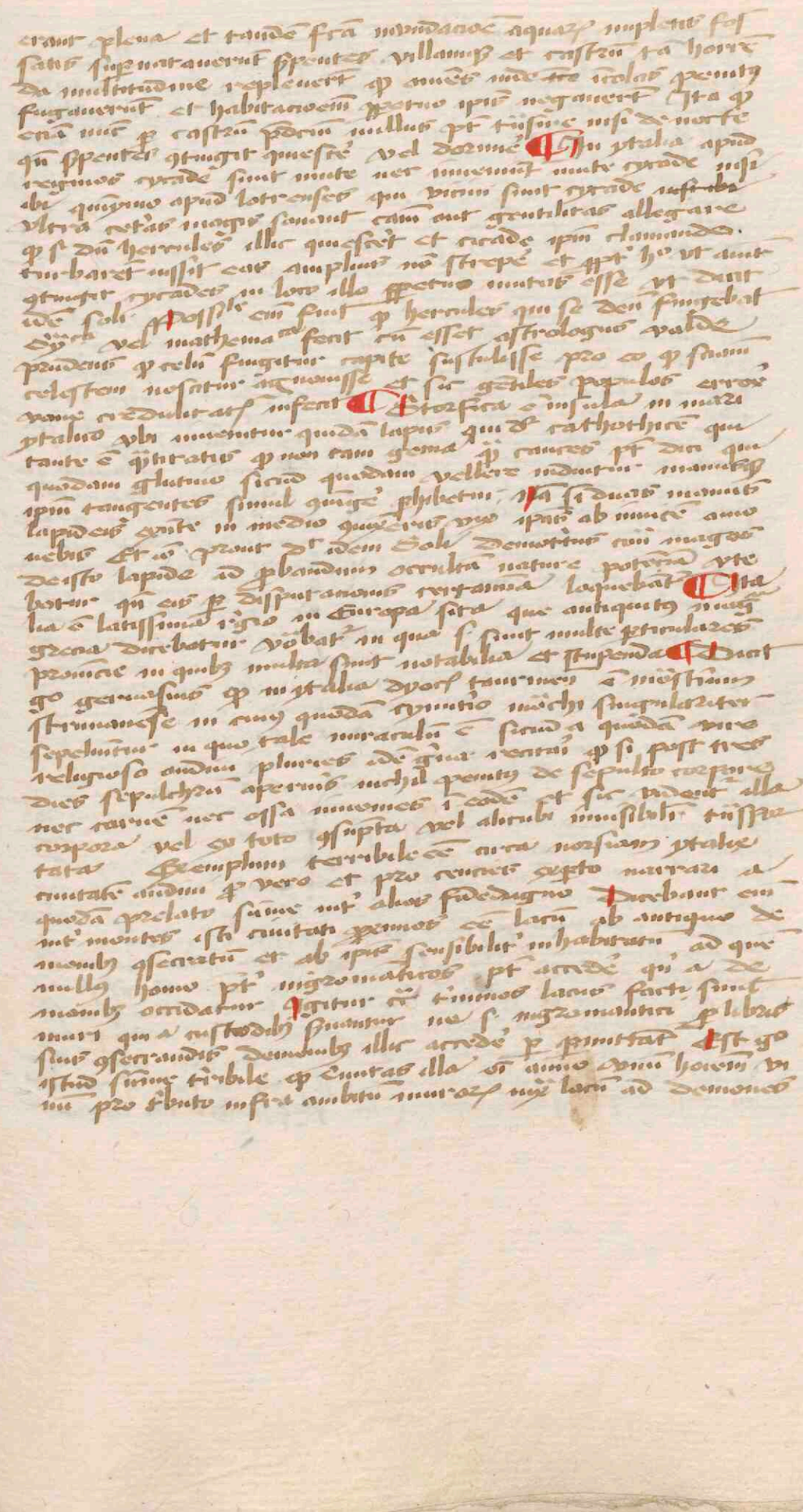

De mãbilib⁹.

Iudea

De nubibz.

tire venit ad ꝓlomone vidit in spu in lugrio quos erat or
rendus ꝑt que erat ꝑte rudeꝫ dessenedy ꝑ si eden
salomon ꝑdest et tm hor trouery illud de lugrio in tra
profunde abstrudit et in illo loco plantra psona q
tuit ¶ Appropiauit aut adueto p̃ lugrio in aqua lugrio ista
uit et inde vt aiunt repit nomo que dsscendere angelo
fra fuit et hor lugrio de nouo dm dicit quos si isto lug
no tunde repto rudei nouo diuta rude fabricauerut ¶ Aiunt
eadem istud fuisse de ramo lugrio vetu que rude de paradiso
seri talet vel in angelus rustos quando si vou de filiis
rude tradidit plantad et sic idem lugrio p homines dilupsu
fuerunt salomon eaꝫ p nouo dm reficiunt et rude
nouo diuebat rude vita resurgere ꝙ dicunt ¶ Rudem ꝑt
lazarꝫ ostendit lignu quo dr salby dm dm rudem ips
uolebant precipitare sd dr lue in et ꝑ ꝓnosticu ihu
e lapo in petra ꝑ lapidabat vbi ruper dm assit et in
abscondit ita p̃ibi adhuc apparet forma vestigiorꝫ
suoꝝ q̃ gessauerut sue p ꝓuisionem nostram redemptor
et in se repsentare et habe

Libue e tegio assiue ruy ꝑt rudemalen
sunt sonde et deserte sunt in aliqua regiõe
in assiria vbi sunt tot leones dracones et
tygrides ferocis q̃ulle nocturnis vbi vadit q̃ ibi stray
p eos demorent et hoc maxie in tygrosis siluis
et desertis amidé nascunt vt est libia et ethiopia et
ynde ꝙ si forte illuc homines veneruꝫ aliqui et pinbus
mouentur

Leuiꝫ e tegio in finib grecoꝝ ruy ꝑt
sunt mirabiles ꝙ ad fidei ꝓfectum p ꝙ mon
tes sagittas q̃ si demonio hoc erat
in aliqua ea mirabilitate nocebat ea sepul
ture non tradebant ꝙ sto ingie nocturno rapiet ad ca
uerna mirabiliter et eos et boues seruos et animal
ꝙ ea mordebant ¶ Si ꝓpiꝫ erant ꝙ silentio et
ut nemo eos sibi adungebat nudentes ꝙ q̃ille desuper
ymo ne aliqs sic ꝓsumeret ad quos dicit ne tigrosꝫ

Leꝓna est tegio in finib grecoꝝ ruy
dalby et de scalby q̃ in ethiopia ꝙ dr nigri ad
dicunt hoc ꝑtinere ꝓbabiliter et ꝙ ꝓna gregatim
et in tribus illa tegio sortiꝫ q̃ ꝙ aliis monstris no hb
quoꝝ aliqd se tuan

Mirabilia e tegio q̃ ꝙ sunt notes al
tissimo et in sole sunt arctissime q̃ ꝙ dr
et nisi ascenderet dies ꝙ sol accenderet
ostenderet q̃ in ea alia sunt ꝙ de celo

Mundi.

illuc pmne ptinaret. Ibi adhuc in Cauno nouerunt tyske
thorpheos et alia multa sptia assumpserunt. Sequenti p
tantu spacium pcessit donec ydoneu ptiret illa hora qua ne
ne tenebraremur assurgentes tres spes barbaros p mandatu
nris vbi rex exhibit Alexandri. Ibi mandorum e maius
arbos altissimus que fert fale album et pi vis pnebet
radicis q ex hoc pi quia in aqua q in cruce sumit ab e
nocti nocuerit dicunt. Sed cedi que pdicta sunt tremulo
pmanet et q nocturnale est sonu aut umbra istius nostre
vie ad nocendu hoiem in ferro opus vtens pcussit. Qui
in lacrimis ab ipo monte q in vel in multa passus de
gut. Ibi sacrificatu cum fuit opus agitur nocturnale
nam alios dies sonat. longius q ad si q diuersos plus
q ibi vnde accipiunt.

Modus fit ydonea est insula omni insulas ne
cessitatis pbens omnibus opulenta. Ser
pentes desy aureos et grossi in orbe corpore et bonus odor
fert omnibus.

Media e pagus amenus qui pdicta in qua e
quedam arbor que pomis pascit simile ado
ptiu et nucibus rotundis. Et dicit cochos
stomacha est et pomis cum sanie amaris. Vnde i hac
e nocturnale quod arbor hec tanta fecunditate gaudet
q pomis vno nullus status alius nascitur. et ssequitur
Mundi e circa ibi nocturnale quod si hec arbor nocu
isset in media nocte quod multi ea gustant insipientes
volunt. volucrum. Ibi sol dum fuit bonum fit me
die datis ysstentie natura alie regis vel patrie
nostrates nequaquam. Desista ora leguntur plu li
ri ri q ipsorum promissa dant et gesta Arbor alia
q in media vel fide grauiter nequit. Istic erat multi
assumpti vocat que ora valet pro habendo bono michelius
pdicat. Cassie pars sunt in media q michel aliud sonat
pi tristitie nostre spe extraneus monte tuum quo p
nuper sedas q vni insula passus pdicendi et ita stat
tus e q ipse octo plurimi pnocabiles nouerunt transiti
go e istar pcras in lymone e diffinitu et diffinitus
necessarie e impossibile. ita q exitu insula passus nouerit
ner patrus ner frater nouerunt. Hanc ora illa ora
nostrates spacium lacrimis. Ibi alle erat populus susio
sydant humores affluentissimi qui statu vt gaudent
in sale gaudent et sic tut malos grauedinis qui pcipue
in lymone dicebat sicut gaudet Boli. Postea pcipue
ipse fide et media e solemna pmissa qui vbi e pdicti

De nubibus.

Mundi.

audet ibi accedat homines tri mundi centies sibi ghenia tri-
ua aurea a bestiis vngulis effossam ipsum mundi reperiat
et ni bestie vanet in mare introeant vt emundat et sic
exui aurei ad suum genium assecut et deducat q̄ ita pro
uenia aut istam p longum numerum mobi numeri pueni et
p insula asmegab' pristinum q̄ signa ni° tre y et 2° palp
y vbi d' y q̄ salomon rex ebreu mittebat mercatores suos
et mercat p mare vsq in offir vnde tri numeros et mundi iz
gne trun et vnde differebant sibi auru et lapides p
riosos pauos et simeas dentes ebureos et lignu ebenu

Deadesuz q̄ quida lacus et quida riuus ore
tis longo mari intrectu et mentu a nro ha
beranelo sapatry vnde simo pt rollagi q̄ dns
basilij et andrea in suis expositionibus crysdor' l. vi et
magri hyspanus sp̄ genesi ii et ho dicunt et alibi doctor
Iste o lumen retiu alterz qu attingit ipe vsq ad globum
lunare vt aut retiu rhetor quem ibi nubes et nebule no
ascendut retiu pulchrum quem ibi arbores et flores et
fola non deponut q̄tiu dicit quem ibi omes generu
arborum sunt q̄tus temperatissimus quem ibi fructus et
plena sp̄ florent q̄tiu tertius quem ibi homines sp̄ vivunt
sed p̄ de q̄ruch et hely et quem nemo ingredi quo
lorem mutuent et ipsum cum angelo resudent et defre
dent // q̄tiu fecundum quem ibi omes generu fructy assu
unt et mutat quos quem de lignu vite rollegunt quo vi
uu sp̄ florent q̄t quide ex lignu scie cognit de quibz
quem quidam multa scripsit Iu paradiso cum quibz e tem
tatus q̄tum sibi data ita q̄ alt' alti non inuidet nec
offrim sum ompat nec tentat Ipse ibi e murus ex
cernabilis q̄ circuitus nec tenebre e lumen obscu // Iuxta mare e virgo e mare
rabilis q̄t intus indeficibilis semitas immobiles nec sole e terra pmissio e mater
// vm nu q retiu lucis tenuis iste e rapinus sic insa e fructus q̄tus
nabilis pennulosus et quadam obscurus ad demum
dolosum dic

Dterrena p̄m pl̄s e pauca in pedra cum gre
e pma vsq̄ bituminis equatus signa
uerat et m̄ta gemata in vy aut
scripsit q̄ in estate rollecta q̄tu malerat rui gnat
et omz cas pmanet ne si pulle pficiunt rui ac simil
tipleradent hyspan vide tractatu de animalib et de pigmeis plu

Dterrena gallus e pauca q̄ ipius mirabilis
ruditatis cane q̄ sic in ea pma patria
rentus sic ipius sicu in multis mirabilib nam

De nuabilibz.

Junii.

De mãbtibꝫ.

¶ Maii.

De aqüabtib9.

Mundi.

De mãbilib⁹.

Cap̃di.

De miabtibꝫ.

Ayūdi.

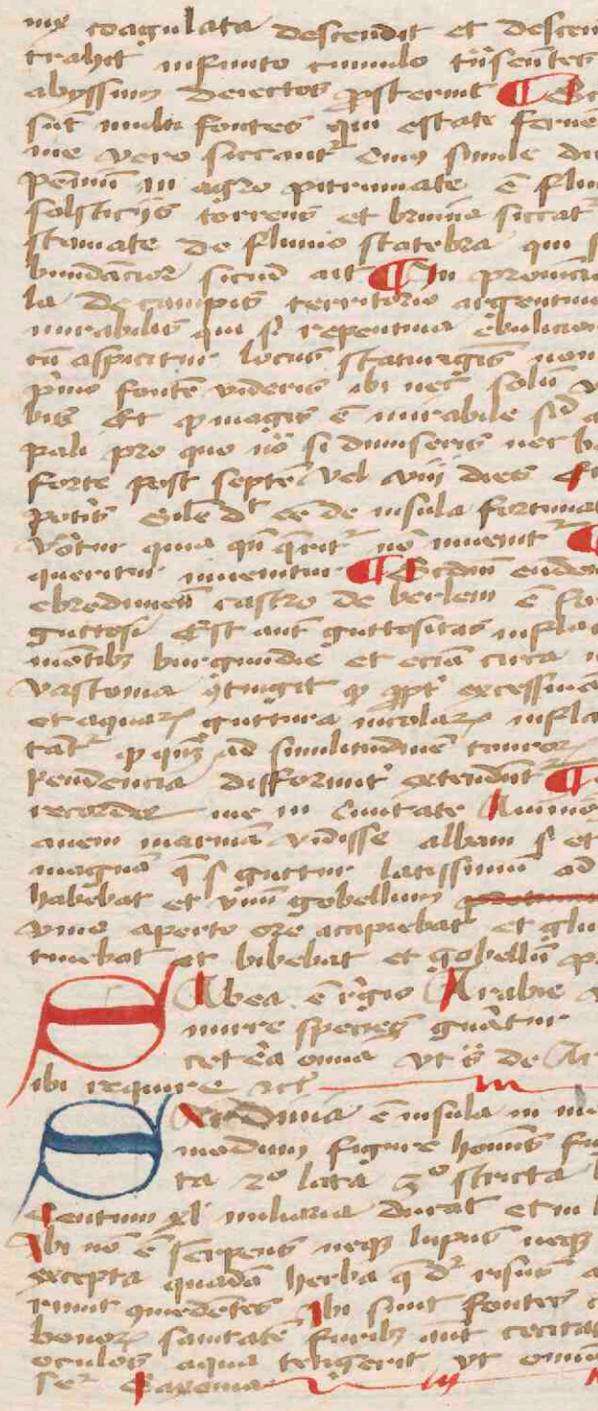

De miabilib⁹.

Exyoma ē pmia nobilissima in germania
in herbis et animab⁹ armentis et pecudib⁹ fer
tilis atq⁹ frugib⁹ opulenta castris et mu
nitionib⁹ atq⁹ montib⁹ roborata ita ut mente
vix capi possit quotiens ē illuc ventū vbi redolent la
pides sp̄ arabes in montib⁹ eius ē q̄ in montibus gem
mas creari audiui et visas et in ibi multa alia
nouis generib⁹ gignunt.

Secuna tm asie ꝑ europe ē germa sup̄ens eu
xinum ē in asia attingens ab ortente vsq⁹
ad meotidas paludes et flumen magnū rhanum
Inferius vero scuna ē in europa et in illo flumine
vsq⁹ ad vltimum procedens protulit deste mot solo
pcentas vorunt sachas et in medio q̄ scuna ē illa
q̄ polemonias regio ab vndya nimpheo quo tigris erupta
recipit vbi magnus cyrus draconis pe quo cecidit magi
ne rebellet simul cum quo sachas vulgus appellat ex
quib⁹ sic q̄ scuna maxima ē regio in qua sol multo bre
uior nocturnis scuris cernit rapidus aplius aplis grata q
ad ortus q̄ quarta die homines qui in vicinia inhabitant su
ne habitat rentabo teste solo ¶ Ceterum scuna ē pro
uincia vbi flumen borysthenes procedit de quo deinc ꝑ
ē dicendi mihi ordo erat tessaromatē in lingua dicit
quarto stadio q̄ huic sorte attributa ē in prestinam fa
me venerat ¶ Stirpes erant papules deum nomine ē et pro
similes arbuti cortex rubet de ossib⁹ vero homin⁹ agrē
fariem fauces et pro vertumes homines edunt ¶ Ista
autē ora dicit papuum tali sunt cum inuenerit de ho
dalen cui nomen nuzco habuisse fm̄ sole nunquam
ēl tri spon ad hoc habeat agrotu q̄ dicit cui nomen
q̄ antiquitus erant hic barbare nec frē sunt crudeles et do
mestice sunt de gallinis regio q̄ et antiquitus fuerunt
ferocissimi tri nec sunt nobilissimi ¶ Belonica scuna
erat pmia nominē primus qui ē hostes suos fuge
nestes et capios suos triumphum fuge et sic solebant
ad tirotē eoq⁹ se armare ¶ Nā cum nubi hostem re
capillo solebant vti ut aut pla li vijō qui ibi ha
trophaeo vorut et ō borysthenē flumen ꝑ deinc duc
tri ipso habitare ꝑ sagacem natat ¶ Nemoris pe
pula sunt nominata scuna quia paludib⁹ nemorib⁹
vsq⁹ grandescit ꝑ pompeium pendunt ¶ Nostris tem
ut aut antiquitus sunt nominabus apud eos quisq⁹ ar
tus femine vt vna serbant tm vt nec quisq⁹ a no
lent vxorem ducere priusq⁹ vna pedores femine esset

Ynde.

De miabilibꝫ.

De Mundi

De uñabilibꝫ.

Liber xpi

Explicit prima pars de mirabilibus mundi Et incipit secunda pars

De miabilib⁹.

C. xxiii.

De miabilibus

Cxxvii.

De mabilibz.

Quidam.

De mabkby.

Judi

De mirabilibus

Capitulum.

De nrabtibz

¶ Wynds ¶

De abbatibus

3

De miabilib⁹

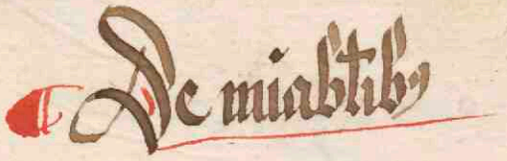

lone negasse no sent sent aliqua audia q̃ retra lona
sibi appar et ad alia ruigi migrare ‖ Aut em y messie
ytalie silua no nisi in parte reperit q̃ lona dorme
des no tiscit mentis sens virtus emigrare ‖ Aut nulles
sprete in alienos finis no ruerent nec et retra
aegustum melam remotis no extenderent q̃ parte selene
insola aerea insshle no transeut ‖ Ad hec dr q̃ ne
dum sut que retra lona non habitat nec ab incolis
no si alicde portate fuerut vt ait p̃ lucia lapide
illate solis ignis fugiut et in nullo mercurius aqua tota
subsidit Qo ytharia lapides illate inimici arcent q̃
in lorteby in abusse romula fugiunt ‖ In olympo mundo
donec eternis nec sunt lupi nec ursi nec retra insola ubi
nec aliud nocius animal ‖ Affirmat enim apros vulpes ur-
sos capras et cervos raret ayara ē vt aut de aliq̃
malum indistra que si aperiunt sut q̃ rape volunt
se abscondē et ne videant ab aliis primo ne dr q̃ se
lex ē nec q̃ absondere se sub fimo dy voluerint
residant ne aeruptis sibi cibis sua solet humo defode
ne per fetu possint videri sic daze timet cum ne volucres
quas rapere intendit sibi cibos sua videant ipse ipas ne
sedulo q̃ frustrent et ab eis nullatenus prehendant
Qui sin̄ fabulo la rō ē alios fabulas ē nimis q̃ pedu
bus incedat ‖ Serpentes vt ruri pedibz carent Ne
rupte vise sunt quia serpentes ne pedes habeant
Pedes enim omni animali ad gressum dati q̃ si
anit plures pedes habeat velocius retra fiāt
vegetius q̃ ruspes nocturnus Aliq̃ tm̄ ē dare pedes
ruspes sunt solis ille enim sunt pedes rotundi et
nodosi q̃ ignea fecundi fiāt dr de ca-elus Istud ne
cessario ē ne humidi plures pedes q̃ si nocius sit
que hunt vnum pedē fiāt ō de ethiopia Aues enim
sunt q̃ vnum in parte post quidam pedē fiāt de
partibus retrorsus ~~Pedes medii partes sunt~~
Iste aut sunt ‖ Iste p̃ ōia ibi ē ſ lō ga ē ij dicit
q̃ unus primus Aeneas hyspanie ne agros hospes sue
sunt sibi obscuros denigrabant Deū celestes versi ro
tarib⁹ rumpat destruxit q̃ ignes ne rupere et fuga
sperabz aset silus erat tm̄ nimis nocuit cum sperne
sunt inundatiōes et vndis Deasso aut ut lupus
hystrix scolastica vbi dr q̃ ephyphonius ait q̃ ne nocius
q̃ ne Alexandre mandrillos et asphabz vexaret Alia
aiāl nocius sunt ibi quidā serpentes affirm̄ a quibz

Capitulum.

alie fugabant quos quia de argo attulit et argonet appellauit Vel quia vt ait eadem ystoria nō sufficiebat ex toto corpore q̄ omne tristitie de egypto pcrat nisi vestes fugarent. ‖ Ista p̄ma ꝙ libro ibidē ‖ Eodē ē mēse pma al tridenne hyperdale p̄ vnanime ē hyperidis timorē deinde ait ꝙ aliud aūt tū hyperidis sub tēpestatibus ostendit. et tū scripte tibus gestate reuelatum. ad p̄mum em hyperidis ve rumenibus pcessit ac si solum ad demonstrandū hyperbe ne et solū vpō apparentibus apparet et tande nō eis videntibus se abscondit

Celestes impressiones mutabiles aliquo modo esse sunt Unde nō ꝙ pla li ijo dicit nullas effigies mutatas inde dicit ꝙ esse et aliqn nō mutet eadē aspectus tamen ipsi videntes vt vnc rotundi videat speciē humanā effigiem assimilatā in se Ista dicit ibidem ꝙ nō mutate sunt palmes speciē habentes stellas nō mutatas speciē habentes villosi quidam quasi crines ignei habentes in hastam vpō eminentia cuius ꝙ apparebat signū speciē quidam mortale et magne terribile mortalibz vt cū dicit ibidē Comētes e stellas terribiles et nō lucentes pueros ꝙ cuiq̄ in occidente videt ꝙ ista nō sepe fiunt ꝓbis inuentus. Ista dicit ꝙ nisi sole fiunt mutate ipse fuerit sed exemplificat ꝙ nisi soleat quib⁹ visus est mutare videtur et quib⁹ aliquis et fiunt tpa plurima cum magis solito fiūt e eclipses sed dicunt ꝙ iudy tesar omnes fiunt ubi ista ꝙ to. si fiunt in gemino pal lore et nisi passionis addē de eclipse que fiunt tpe passionis xpi. quia nō mutata eclipsi se fiunt horas deficiunt Ista dicit ꝓbis ibidē li ij et dicit ꝙ quib⁹ solo plures soles videntur. et cum de nocte plures lunc videt veteres data plures soles mortuos. sed exemplificat ꝙ sub Matheus stellas et luna plures sub quibus tres soles in oriente visi sunt et nisi cum nubi⁹ essēt sub stellarū pcipue plures videt sed cum fuerit de denario et quinto solo quibz ꝙ de nocte tres lunc visi fuerint quatuor plures soles mortuos ꝙ tres videt Ipse dicit ibidem ꝙ ubi tres soles vel tres lunas nubi⁹ essent visi sunt quos ait et ꝙ ista fiunt sepe dicit ꝙ de immutabilibz stellis existens

De mirabilibus.

Iudi

hec que omnia fiunt prestituere sideria Et exemplificat de
aurige in ostu tumule cingulante et de rame tue rubre
flatibus mouente de ostina se in plenilunio repsse de
fremora in nubibus a lubore resolute De fibra serici
pm lune obscuram efficete et de cetropia solis in
tunice sequetem et se in eu inclinate et de multiplici
herba et arboris folia et fructy emittute vel depue
te Et de multiplici morbo pm lunam se gubernante et
de herba que pulcra d' in terris suspensa anda rta
ingenio qui videt misteria creature talia putare in
pm seneca lo de naturalibus quoniam nra omnia ptia
gra plura plus hut significare ylle dt hec sic lo p c
luy qd non naturalia sed fabrilia q sit collecte ventozo
vel se inflatorie evapatis pcessit et vt aut illa
sunt bruta et fulmina et vane que nulla natura inc
pcessit et q ne-tuo hut nomen illa vero fulmina q
pfectibus sunt statuate de cuncto et q sunt veneree
fideribus Cap de fulgure cum ylo q in scripte no
ster dicit ena q aquarum minute efficiunt fulgure
nostro q aqualem dicit aut q fluctu in affrica
e scema aquilo tu-bulenty Dicit ena q w venti re-
tati et statutae hut regulas in natura q nec adhuc
nobis monstrate et suppositae Frigus enim sic excessimus
calor vel algor fulmina fieri suspicit et sic dicit q
in estate et in hyeme rara sunt fulgetra et enim
nec in serena et expto Cap hec addit ylo q fulmina
descisse in venenia et a fideribus cassa oblique et no
directe ruunt illa vero q inferius in basse aere
genita sunt rte et directe ifletunt pcipue q cru
tz in lapide pyrites qui impetuose et dire pcidit et
in fluuio celesti q fluctuose mundat cum tre et quia
fulgur hz egritia mentium que ossa ingenii lapidat
mentul hz q casuros cum suspectant Cap hec ylo le hz
fulmina si ad terra radunt bona pnosticant Cap de vero
ad dexteram malum dt ossipe q fulmine mq vlt quod
pedes in fira descendit et in vt aut pandectas
altissimus spectrus metuissimus putat Cap hec pm plo
c luy fulmine si horum vestimenta ardent et dissolut et
rumpit Cap de vero dextrorsum ordine dicit oculos et aperit
hec esse fulmina pressis clausis oculis nuncupat Cap de
vero aperto oculo in caput Cap hec dicit ylo de male
hystio hec ylo c luy Cap hec sunt que fulmine in fugiunt
aer ab eo dissipant videlicet homines aut arbores vt
aquila aut volucres vitulos aut homines aut bestias atq
pisces terre cui in quo e homines aut fulmine Cap in

De mirabilibus.

¶. xjmõi.

De nubibus.

Ayūde.

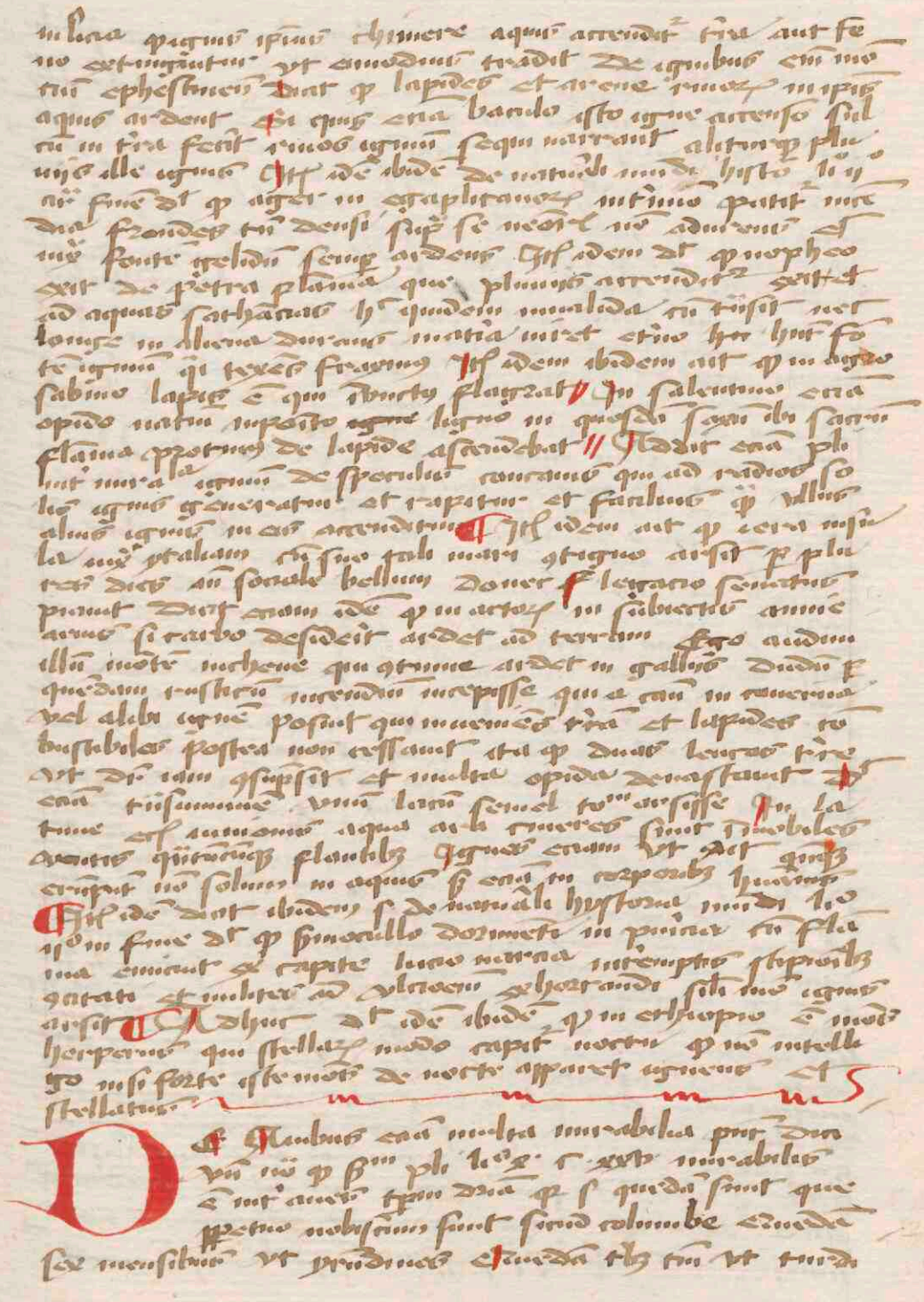

De mirabilibus.

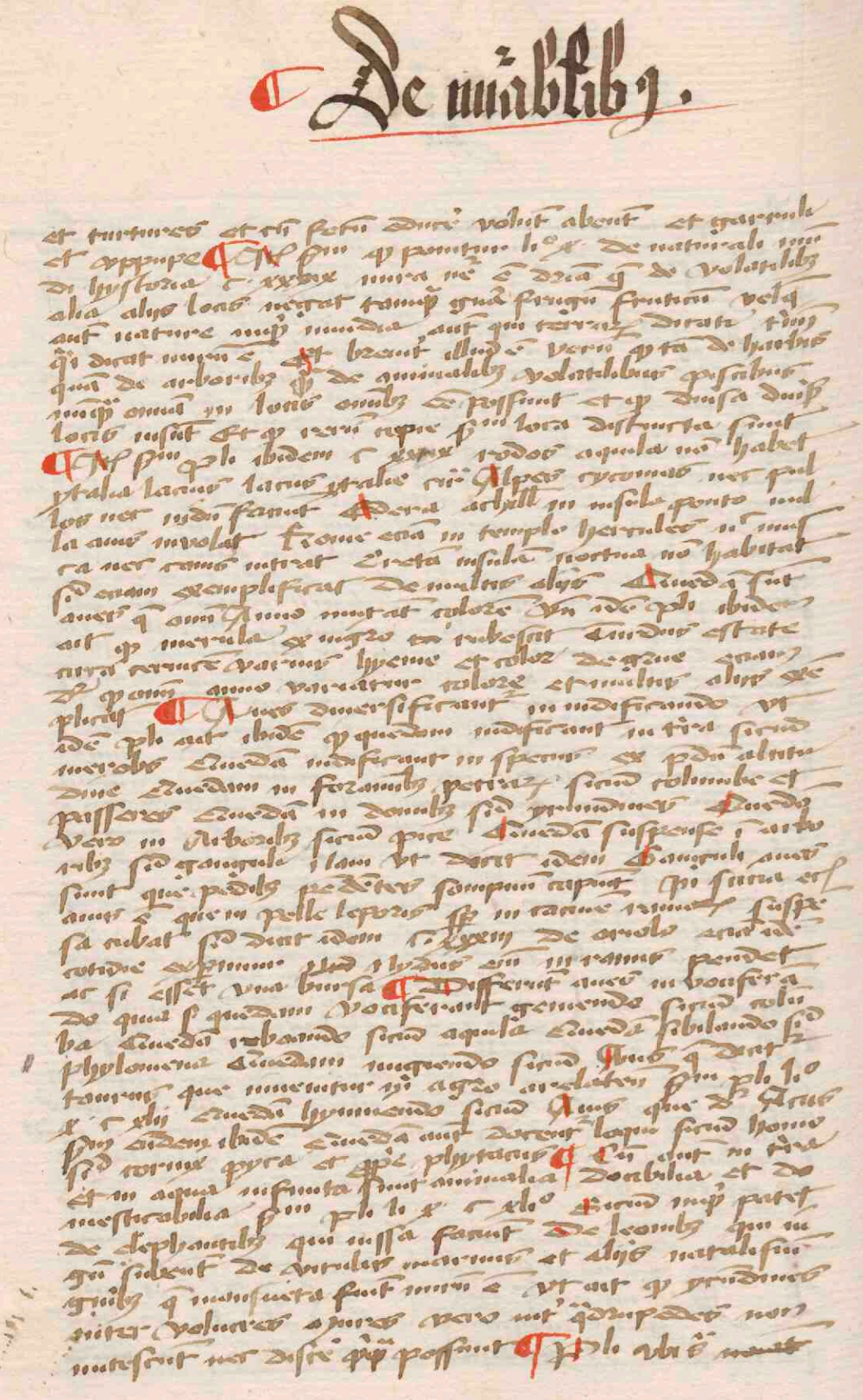

¶ Ouidii.

De mirabilibus

Aquis.

e oppositus quidam vel locus strictus ubi totum illud mare mi-
rabiliter strictificatum iterum dilatatur. Hoc quoque provenit ubi
e natura ut dicit hic philosophus quod a ponto et a mediter-
raneo mari aquarum fluentes continuo recipit in quantum
aut tantum quod replent et aquas receptas intra ponto
restituit sed ipsum absorbet retinet et reddidit. Item philosophus
libro 2o c. 2 dicit hic Aristoteles dicens quod nullum animal respi-
rat nisi esto omnium [illegible] absicanti [illegible] multa
e in gallico oceano et britannico in hyeme tempore quod
verum germanico debet esse. Vide de mari et l. viii c. xii

Accidunt sed ut li. viii visa e contraria fuit
mirabiles. Et ad hoc uti quod philosophus de na-
turali hystoria li. 2o c. xvi dicit quod salebra
inter opidanos medicorum lacus e esse ad margi-
nes semper plenus quod nec exhaustus aquis minuatur
nec infusis augeatur. // Item philosophus li. 2o [illegible] flu-
mine et in pistoriis lacu vel medicum lignum adiectum
lapideo cortice obducatur seu tegitur. Item vero in
sanie colchidis flumine lignum uterum lapideo cortice ob-
ducat quod lapidificatur. Cortex vero in lapidem
non mutatur. Item vero aqua lignum lapidificat non
cortex primo cortice et non lignum. Item idem ibidem
de naturali hystoria si dodone Jovis fons e quod fa-
ces ardentes extinguit. Extinctas vero si admo-
veantur accendit. Qui si in meridie semper deficit max-
ime crescente ad media nocte exuberat et
inde usque ad meridie paulatim deficit atque cessat et
ideo ille fons ab incolis anapauomenos appellatur.
Ubi quoque fons ubi magis erat necessarium si in fervente
meridiei deficit ubi vero minus si media nocte fer-
habundat et crescat. Item albertus dicit quod in pluribus locis
fontes ferventes et calidi scaturizant sed hoc in [illegible]
in [illegible] alpium vel in aliis locis terre [illegible]
ipso mari et in fluviis pluribus sed exemplificat de ba-
neis [illegible] inter ytaliam et [illegible] ubi fontes calidi
in ipso mari scaturiunt. Sed exemplificat etiam de fluviis
et de multis aliis. Dicit etiam [illegible] quod in ipso oceano mari
inveniuntur aliquando haustus dulces et aque calide
insolatis et arabia et in oriente fixis // Item idem ibidem
dicit quod in pluribus locis fontes frigidi [illegible] estate [illegible]
Fons [illegible] in estate [illegible] medio [illegible]
[illegible] et [illegible] medius [illegible]
[illegible] philosophus ubi [illegible] intelligo quod in estate [illegible] fons

De nabtib9.

C. Xiiii.

De mirabilibus

De mirabilibus

Ayudi

De mirabilibus

De mirabilibus terre

¶ Iudi.

ubide dnt q̄ tra ē mob⁹ oīb⁹ elemētis q̄a ſ. igne ar
det aer p̄cellis et tēpeſtatib⁹ ſit aq̄a fluctib⁹ tu
mefit ¶ Hec tñ benig⁹ mihi indulgeto ad vſū mortalī
cōſta generat ſpūtuq; odorē ſapiēdi ſentio et rotorē
fruēdi et bona fide credidi ſcio reddi ¶ Hec cra
mederat hoīes nobis generat et veneno cra eis nam
arbitrat et miſeranda prodūt et ptat et ho ne ſine
vite tēp⁹ finem mors ſeu languor et oppēa corpis
diſtemperet ſi fortuna ſanabo hauſtu et ſine dolore mo
mento nec q̄d ipe ſcire vel volucres tanq̄ pſumpſit
ſi potuit ipe mihi fore ſepelendi ſeruauit ordo
poſtq; audiſſet terre ſtructiſſimā domū ſeu ſi ſig
fratrē duob⁹ pter ulmos ygelante et m̄ penna et rale
gine generate tñ ſit ualorem q̄a medium tenere ſi
ſit omnem infimatū tñ pter ſingere tñ ſit plenū re
pa multat tarat redeuntē tñ ſuſ. ſit multitudine ſer
pentū nobis habitaneū multat terrā tollere tñ cra
ſit volucrū tremoty multis mortales denotate ſeruat
auxerat et vanitate hūanā pulchre redarguit nā
vō ſ. her ē mp̄ materia gladio mē her ſedes her
hanezer gemmy her ſeruos ampla her opes regnum
her hereditū tam cumulat gemmis her noſtramy bella
cra cudes et tedijs mihi labore ſpumy tra et ſi
quiſq; aurum her multa ſpugnat ne arbitrat ſitam
pterme tra tñ determinat dſmorty ſol. de tra
motu diffuſe tractat ſi q̄a de terra ſatisfacio et ſ
ſ ſuperat lr̄as r i ideo obmitto ¶ Illud aut ſolū addo
q̄d aut ſic lora arenoſa aut paludoſa rare patiūt
terremotū Galle cra et egiptus terremotū no grauat
et hoc forte q̄a ſunt tra plane ſilue vt aut loco mo
toſa et montuoſa ſubiect tremori de hoc aut q̄d ar
gallus no tremē intelligo modum ſeu rury tremē q̄d
ibi ſepe tremoris aliquotiens ſentiſſe ¶ Aſia aut vr ſe
pissime tremit vide cra vt aut tuberū reſarus ex ui
bꝰ ni Aſia medi aquey terremotu abſorbet ſen dimi
nuto ſpiritu ¶ Ait ſm̄ aūt li ij r Lex ne terremotus
cauſa e tria naturalem et neſciam et pueritia tria
q̄ſq; p terre motum moſale nam effugiet et generatim
et exemplificat de tribꝰ alone tra et troada et pla
nis alijs ¶ Ait q̄q; p terremotū moſale ¶ Et ſimile
tamen ſubmergetur ¶ Et exemplificat de moſala de q̄a
dr ptū q̄ europa maior q̄ Aſia ſua q̄ mare ſu
populo ſuo ſubmerſa ē ubi r ex. ait q̄q; moſale
terre plenū effugiet ¶ Dnm d. duobꝰ alijs montibꝰ ſit
egro in ethiopia et ſymphalo in magneſia q̄ a multa an

De mirabilibus.

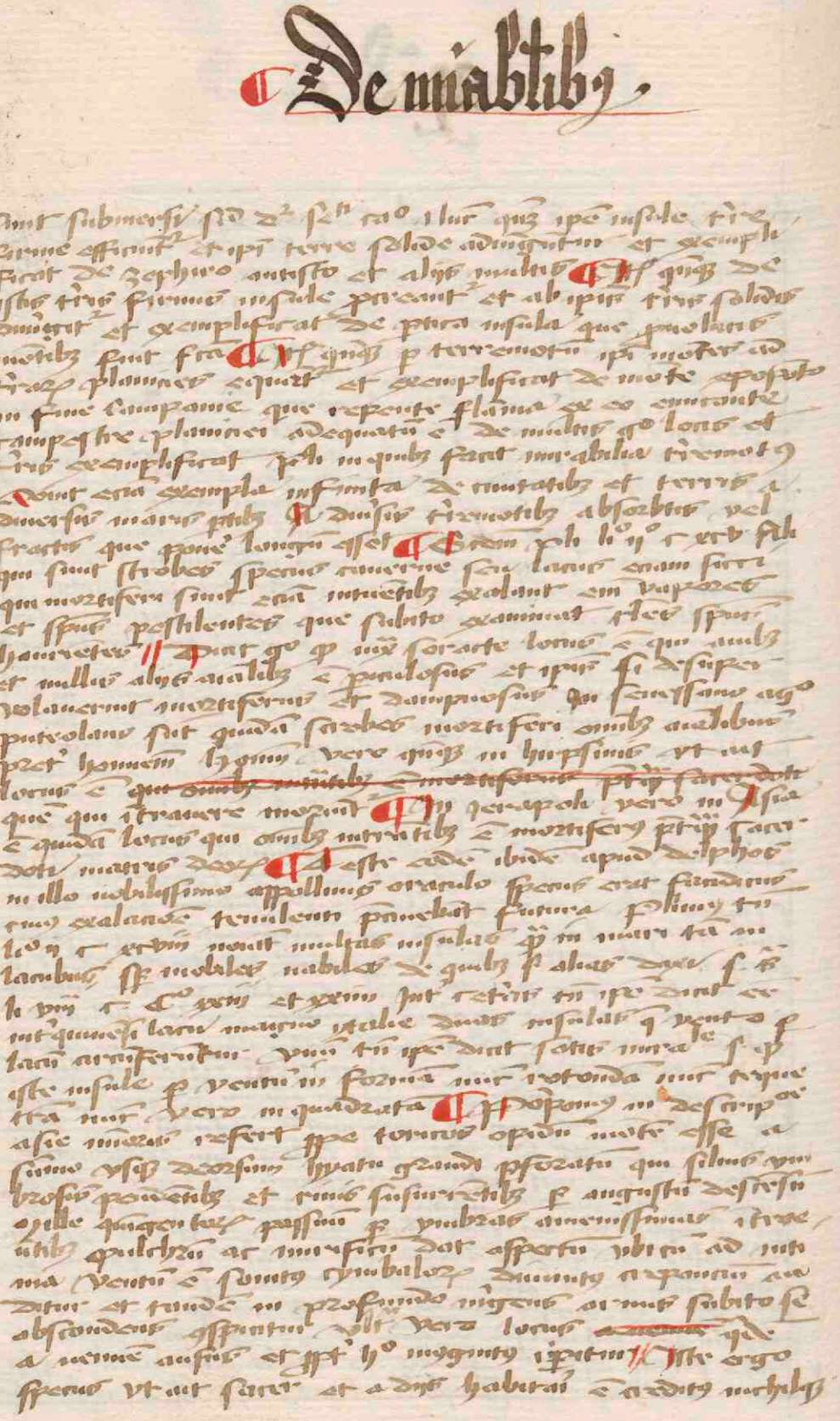

Liber Sextus

Explicit liber sextus

De multis arboribus.

Arboru multe stupende grandinesq; sunt
in ind nō sicut gallia. Ibi enim xvi et xx pedū
mensabiles arbores quas mandones qui fue
runt in exercitu alexandro in india pperierunt et in
multis partibus nascuntur dyerit et mela testantur. Dicit ergo
idem de arbore unde gale longitudine trium cubitorum fa
ciunt quod folia alias arcus imitant. Et ex nuces fiunt
in quo de vetere scripsimus scorpius admirabiles. Dicit enim
hoc in tractatu regum serendi aut ex de fructu pomum prut
gitur hominis capiti. Item de ibide e vna alia arbor
folijs pridem que portat pomum dulcissimum e in quo grue
debili nascunt et nutriuntur. Valentinus refert de ho
aut. Preter alexandrum nec quis sacra tetigisse hoc pomum
Dicit de ipsa vna sit arbores de quibus vna
de fructu silu vestiu cum aut vbi ē ppe barbara o
arbor silus tribuito ruy pomu amygdalo simia nuce
fructu alio gestiunt de ruy foliis tinte et pannis
vestes silu lanicij fiunt et tunpeunt. Dicit ide ibidem
et xvi ppe india circa riuulos hyles e arbor
dra grossissimus a qdā vestita lanugine de q̄ fiunt
tunice pridus pstantissime. Dicit ab ydem in gedrosia
arbore ee dnay tinctu folio palme sitem de q̄ in
sole fiunt sibi vestes. Dicit insup ibid et xi ppe
riuulos hyles sunt lanugine arbores et hor nuce rnde
fiunt cui fructy quosda ad ēsitate nimi lutaz q̄ una
tantate repte sedent lanugine folus de quibus fiunt lon
thca prussa veratrum aut racalli rotundi e fructus
et semen et xij cui grandi pedes arbores hz q vestes
vestiunt et hor fructu appetit et q alijs de folijs alijs
de lanugine alijs de fructibus vestes texunt. Item
et in leo xvi et xxiij ab p ena apud nos pdi arbores
in foliis suis quitulacijs lanugine gerut que a alijs
gentibus lanea. Ego ena nudum p vsum nunq̄ pdire
tyrannus in satis. Item ibide et xx rotundi e
nudigena arundo apud quam e fructus pessilet rassa
in folio lauri odore qui tunc sibi pessilet vinum
equis. Ibi cui fructu pene pinum alexander equitatu
qui pte in pridie nutriunt. Item ide ibide dr p haru
folio spina e ruy seruus ordy rostellaty nutate omib
auribus infert. Est ena ibi herba pinu odore similis
atri tamen sed pedibus q̄ arbi grandes inuenitur est

Capitulum.

In capo dicit dominus ihesus quod fructus multarum arborum sunt qui
sine hominum sollicitudine nascuntur crescunt et maturescunt
quales sunt herbarum silvestrium et montanarum arborum
silvestrium et montanarum quales sunt platani nucum
castanearum et multarum aliarum quarum fructus ante
operationem quam in eis faciunt multitudines quia in natura miraculo
suo fructus suos multos producunt quibus videtur dicere
le xvi c. vi dominus quia in primitiva sunt quedam naturae repugnantes
quae tamen fructum in quos sunt arbores producere et alias
quae subsistere fructibus vel quibus sunt plantae tam producunt quam
radices quae aquam ducunt equalem proximae illuatae sunt
radices arborum nocumentum augmentum minuendo et
vim quae habent radices ad lacum nocumentum declinare videtur
creatum nocumentum arboribus fructum. Ideo quia quibusdam
sunt arboribus quae sine radicum nocumento sustinere fructus
Usque quo sine radicum nocumento maturescunt. Sicut ficus
et quedam arbor alba spinosa solet quatenus flores rosei
quos flores parvos producunt et claudantur. In ortu vero so-
lis aperiuntur. In meridie quo toto tempore aperti et dilatati
tercio autem istis arboribus quae sic claudit et apte fructum
suum dominum assequitur quod dicit ala de pelo le xvii cap.
xvi dicit in egypto ex herba lochon de qua sumatra et
tunica solet nocte fructus sibi prius tunc preparant se
i. floribus ad solis aperitionem et sole ortum aperiuntur
et foliis ipsorum. Quod dicit de quodam fructu arborum
qui in pratis locis virunt alio vero loco virent nequaquam qui
germinat quia plantae septentrionales fructiferae quae apte
florescere ibidem fructificare non fructum quae ortus in
occidente quae sole separatae. Et rursus ait rursus qui in
plantis fructificare affirmat et nocumentum in alterum qui in
ipso sole virent. Deus tu dicit hoc nominabile fructus
arborum alibi fructificandus generum et pabulum quorum
et alibi virent atque fructificant a sole orta qui apud
hos tempus dicit posse impetrare ut alterius naturae alibi
ad virtutem qui incipiat quae ipsum virtutem fructificandi
alibi videatur. Sic qui arbor et tria nocumentum vel
pretia dicit pelo le xvi c. xliii. Alii sunt ar-
bores qui tria grana non possunt et in arboribus nascuntur
in eis sua sedem non habentur in alio virent sed
ex explicant de vasto et pluribus herbis quibus eis
fructus qui in arboribus decerpti sensibus nascitur qui
arbor aquatica alio virent qui in tria secundum nulla
tamen virent. Illi ipsa dicit fructus duo sunt nocumentum

De mi abtib⁹.

nō d grū.

Rūsi.

De mirabilibus

¶ ✠ aȳūdr ✠

Demetrius scribit de eadem dicit q̄ in marmoribz crescere
ipsum late adiasin herbam genu colorib⁹ dram numerosa
que arietum magi vt aut in montanis dicit Dicit ⁊
¶ Reprehendendo ē herba colore dictum que sine foliis nas
atur in rudastris indie q̄ scalariabz in vmbra dicit ⁊ z
ea petrata p̄ vrinas mouet cum grauedine q̄ nisi
p̄ nimiū aquosi rima de quib⁹ suspecti sūt ⁊ stranguria cad
cum ypostasim appellant que eque removat Rima d⁹ ibde
p̄ thebzothion herba ē pauonis pectus foliis adore ar
mis quam semper ysis in vmbra potat ⁊ virtute emi
stabilitate ⁊ mistram se arguere potest // ¶ Ibde ⁊ libro
geni ⁊ cevi p̄ eade d⁹ q̄ ¶ Adamanda herba ē armenie
rapadone q̄ ¶ Hispania sit dra eo q̄ ferri nequeat que
tante ē virtutis sicut aut p̄si ea admoverit vel appli
cuib⁹ ad leones ipsos te suppinatos et ri ligatu lassos
videbis virtus eius leones fatigat et eos supinat atq;
resistat ¶ Ibde dr ipe Demetrius scribit reperit pli
q̄ herba dra adamandra que in armenia ne ē ne
pria gignit armenie inde optima nascit de qua sup
dem ē ¶ cui egneus color ē que si sole cente in lecne
colligit legna que ipa et alo quercus fert gignit arte
dat ¶ Ibde Demetrius ⁊ naturales media hys scribe
li cevi ⁊ cevi dr q̄ in loco vbi hyena herba venenat
herba q̄ d⁹ adamanta in nemosia et rapadona nascit
cui virtute anie fera torpescit complexat // ¶ Ibden
ibde aut q̄ in Ethiopia ē herba dra ophiusa que
luceda ē et difficiles ē aspectu cui nocet est vir
tus ad nocumenta timore spectus ⁊ cum ista
herba ponunt pre timore serpentes ita terrebit
q̄ mortē sibimet ipsi machinat ⁊ tu vt aut istam herba
cognitu sacrilegi bibē vt sumpsit timore spectus
tantū mortē sibi velint ascisce vel nocere ¶ Dama
tu palmes ⁊ vnus q̄ de fructib⁹ gratie legunt pma
grauedinem tpat ⁊ hominis ledit atq; sanat ¶ Ibi
dr Demetrius q̄ thelassyten herba eque nascit in
pudo plumo que alio nomine d⁹ petrameride que petrata
homines lymphant ⁊ lymphatos efficiunt ¶ Theangye
leda ~~[illegible]~~ est herba ē que in libano et tauro mon
tibz in valetone est ⁊ fusco nascit que petrata
nocet dicunt ¶ Demetrius dicit hic amo
ysterocon q̄ letica grauedinem abat ad q̄ eqm dr valere
herbam Varrā quā d⁹ gelothophyllida sed pro
cumedia q̄ in gelatinado apud tragos optimo pingues

De mirabilibus

Dicit enim alia asserens que valet ad libe
ros bonos auxios pulchros et eleganter grandes sed
de hac michil ad presens dicit Dicit de herba ce
lidonia cuius assertione in urina ferrum ouis mundi
tus mutatur Dicit enim ce alium herbam dracon
tem pellere cuius tactu primitus aperiri Item plu
tarchus scribit de ce herba dracontem et thymomene qui
si mutus appositus fuerit ut loquatur Item plu
tarchus ce herba que ad ocum michil prestare
runt que dicitur herophyla Item e lactucea herba que omnibus
remedio data sit habundantissime multiplicata Item
lactucis herba e plena lacte q degustatum vomitum
gignit Item herba milefolium infra v dies polenta fri
ta frenesim sanat Item betonica herba e egripti et vale
rie radicem nisi que valentie reperitur sanat ut
nec extinguat Cinquefolium pluresim mirabiliter sistit et
sedat Item plinius et dicit q herbarum
virtutes mirabiles multe plenty describunt q arpinum
hesiodus et omerus Item antigonus aut alius liber
de effectu talium herbarum composuit cuius numerum
et singula dicta mirabilia assignauit quorum et de ipso
libro Democritus posidonius arabus ethiopes et egripti
magnam mentem habuit go ita aliorum simul antiquorum
et recentium hystorias scribere proposui mirabilia q sequun
tur Dicit go idem q plerique existimauerunt michil esse q
non herbas vi possit effici si plurimum cui de ipsarum
vis aut q causarum hystorias simplices narrabo
posset q p virtutes occultas herbe que balneum vocant
quoda draconcula omisso draconem appetente sanari re
uocatis ad vitam Item cum homo vitam thylon que
cum arderet q eadem herba restituta e salutem habe
ret virtute occultam herbe tradit homerus reuocatis
ad vitam de eadem etiam herba tradit theophrastus
Item democritus questa sit illa q tumores a pastinacis
inferos molestos leuat de qua p e de medico tetigi
completeter Item ista vera simul aliam videtur illam
q dicunt de medea quam p patre sesonem amodi et
denuo et denuo ad iuuenem et iuuenculum reuocauit
Item de herba q ondat prouulgatas herbas que
tactu et inclamatos sopore soluere habere Item
ibidem promittit cum rubedi pauca aque et ou

Mūdi

De mirabilibus lapidum aliq[ui]s

De iiiablibz.

¶ Iudi

horis cōsert ¶ ista ē cā rō qua eclipſ solis duōs
lōgo dieſ videtur horis et cōmo de igne quē no alus
tumultus solent accidē ſuſ maxe ¶ Explicit ꝙ a
pte ordinis vidēdum hōra mortis tue qm cui ēvēt
versus ornate quibꝫ videbatur hora sexta // ¶ Dum Jo
ſephus ꝙmoueſ a pharaone ne ad terra rōi ethiopes
mouere volens ipꝫ subito primus via deſert bramoz
plena ne serpentibꝫ depet et murthes papiri cui ibidē
in qualibet mansiōe inuenit ꝙ pstrauit quos ſ ales gentis pue
fert // Ista igitur abiit pmutabit et ſpeciem deceptis
bauit et sic via gentis fugiebat ¶ Per ipſ respectu
rept et pharaonis dominus subsequit // Ac moyſe
de sic Josephus ꝙmo ne ethiopia adiuuante mora ne
precedē accessisset filia r̄ qui ethiopie allecta forma ipꝫ
mutatis tradidit sub parte ꝙ ipsius duxit ne vxorem
ꝙ fieri ē vi cui de ipo videbatur incēo fi ne simptu
tus ab vbi ſ dr ꝙ Moyses et mora mirabiliter fuit rōi
moyſen ipſ vxor sua ethiopissam ¶ Deinde tēporis ordinale
Dat idem Josephus ꝙ cu moyſes ad ciuitate redire
vellet et se ab vxore patris dimittere videret ſic ſapiēs
ne astutus dracones cultos scrutat ſ vnus qui dabat ad
mouendū alios qui dabat obliuione ingerere ¶ et vnos
cultos obliuiosos tradat ¶ Cumq; vero moueret sibi
cauendū vnos aut ipſos ꝙ cauē ipos duos arta fue
rat obliuiosos ipos libere tendere proposuit ¶ Ille
vero vnctato vdeq; hz duos fouea ꝙ fuit bocna
et vnus memoratiuos cauat ¶ Illos obliuiosos rodunt ꝙ
ipſe ſic ex ſuis de fouea exeuntes ad aqua tempe
rug sunt cautela ne hambale quo ſ ꝓsecu cū apud
ciuitatem bitumē patu nigru et pua et destructa
Cartagine quidē et pdicto regi nocale bellum
mouebat obliuiosos hamibal vtroq; tixas mulcere
serpentibꝫ et cū ſpecimē esset pulcru ꝙmodo
mouere ꝙ ne mordeat ſimulate ꝙ cū fecerit simoge
bat vtroq; vnctis et salubres ſpectores quibꝫ do
mouere mores ſuos placuit videre nouo fingē et
rōe ignorat et sic astuta hamibalis hostis ſuos in
tuos deuocauit

Diſtina fra fuerit antiquitꝫ mirabilia vi
sita ꝙ dr Lybi ꝙ romē solebat cū triplex
seu fatuus hercules cū quo nō mouere nec
cauē poterat mirabile ꝙ cū ide hercules

De mirabilibus.

Sepules multiplicabat ira ejus super

ex dimicatione trahentes se mole comperissent et templum
suum nimis deformasset et sacrificatos boues et hostias trade
tes muste et canes molestarat magnum dñm dicentes
fuisse deprecatu ipsi tales aditus impleri ne intrarent
Clausa erat ipsius hercules in interiori templi illius dum
fuisse dimissa cum dicto responsum est canes
Sole le xxxvi dicit quod in urbe egipti erat turris tanta
reseruans et accepte uoces sonum emittens ab aliquo nec
replebatur Eadem erat de re in Cimitario olimpie ni
queda pastoris que si uox emissa esset sepules replebatur
Item quod ille posterius [illegible] quibus ipsius homines
[illegible] Sed ad erbapha non uerabatur
le de naturali mundi hystoria xxxvi post unde humi
bilia dicenda que in diuersis mundi partibus fuerunt facta
et sic post de abolitis de [illegible] piramidibus
de laboratis et de mirabilibus urbe edificijs et maxime
in theatris et amphytheatris et aliis infinitis Obelisti
sunt columpne marmoree vel lapidee longissime integre
et angulis exacte que ipsius dissolutis in lapidicinis si
dentur Cuius tria e dissolui ut de remotis regnis et maxe
apportarentur et urbis inclite vehicrent Tradit tri xli
xxvi ut modum portandi et mouendi ubi tales molles et
huiusmodi grause erant a uno usq; ad alium solum
debatur Et naues duc ut illam urbem possidentes ubi
obelistum ducebant et sic obelisto adaptabant suos alios
naues sibi uentos diuersos in extremitatibus ponebat per
media ducebatur unus ex obelistus fuit hic in egipto
que habebat cubitos et xxi pedes in longitudine Sed erat
alius duo in egipto xlvii cubitos Alexandrie unus fuit unus
xxx cubitos Rome erat e unus in cyro que duos non
quisiuit ubi reposuit qui e xxv altitudinis et pedes
et alia mirabilia opa fecerunt antiqui ad sue potentie ostentu
tionem et ad operis sui declarationem Simile erat de
exemplificat De piramidibus egipti que sunt ut turres
altissime et latissime in planis locis sic quarum aliquot de
lapidibus sunt diuerse aliquot de materia facta a tripti
monte usq; ad fundamentum elaborate Et sunt ex quadra
tizatibus pedum altitudinis q quinq; simos et multos et
nimis fecerunt ipsis in antiquis regnis ad spectum obstenta
tionem sue gloriae fiendum vel ut dicit alii ne pecunie
suas suas successoribus et emulis dimitterent vel ne ipsi
otiose tempus terent Labores et plures fuerunt ut in egipto

Judi

in vrbem et in grecia que s. domus erant subtiles
tot et tantis ambagibz quolibet vt aut q̃ quis sibi
videret vie aut rotũdi ampli ꝓcessus et breues ꝓponeꝝ
exemplificauit de labirinto egipti quem ꝑ tortuos flexus
meatus et ꝑ varios hinc inde reuersiones vix aliquis domus et ex
egressus inuenire poterat ~~Templorum erant diuersi ingressus~~
vbi erã de de pyramidibz ꝓdictis. ¶ Templorum
fuit primus templum solis diuersi templorum ordines q̃ fuerit
rotundus fuit ꝑ pole lx xvi q̃ rõ primus petro ꝑ
lapidibz erat factus cuius columpne ordinate a nicolao hermeꝝ
gradibz. ¶ Templorum erat diuersi ingressus postes
tectorio sunt stantes in delubris sua fuerit q̃ erat de
fronte pensile et vertibile vsq̃ ad videndo ingressus gla
diatores ipsum rõne in quibus sibi fauebant
ipsorũ in ipsa sede nostali venerabiles gaudebant
fuerunt valde venerabiles q̃ de metallis subfossis et
subtus enarratis de aquis a nouitio pelliz erã
p rotundos muros, adiecti et de templis et domibz
in vrbe venerabiles fabricatus de ere erat pensile et
de templo dyane venerabile dicunt de venerabili quem ornauit
longius erat pone quippe de istis solem alicui templi
in nostris sit notitie noua de ligneis fuerunt vestitibz
sed de marmore venerabiles ad muros alicui applicate de
labirinto vide li xv c xx. § vi vbi agit de dolo
et de tecta pole vbi sepe fuerit necessarium de basilica
pauli et de templo pauli et in eo vel declinat
q̃ erat erat templum pauli q̃ nostrum pari q̃ erat,
ipse augustus fuerat fecit q̃ nostrum et totum tendat in q̃
ita di filius ꝓnuncupat. ¶ De venerabilibz erat hij templi
d̃ q̃ ibi erat inuenta reparatio et ymaginis eorum,
legio gra. quo nunc templo ~~templo~~ obediebat stru
ti erat in aliquem rex rõ nostratis ꝓpagine mete
debat priuilegio quo in isto templo rõ templatoris quo
grece se vertebat si q̃ libellum alicui rõni
et suis priuilegiis ꝓtexerunt et ipsi ex nostrato
nostre scripture appetebant. ¶ Istud erat venerabile templo
d̃ e vetulo vitruuio mathematico fabricatum et ꝑ
pulcherrimum illud erat septe rotundi venerabile erat ꝓnus
te nunc simul aeneis cuneis structura ampla ruinosa
erat tales tot quarum oculo sole habebo ruinat ad
rem cui egressum vnde ꝑ scriptis ꝓpterea q̃ hij erat e
multa tpa quidem ostium nouum quo vestibulum stetit

De viabtibz.

¶ Mūdr'

De miabbby

Liber 2

fert Vnde dr q fons leue hominem ondet qu terno de
eo biberit De alio enī fonte multe balenture cū pe
cora ruer q inde biberint morient ¶ Ideo e fons
aura thessalica nocy eni visu mortifer ferunt nocy
aque as et ferun rōdet que trō fonte silique salicis
trunc rorige d que pcipue flore st flore pdunt
¶ In macedonia regione sepulchra eop qui de fontib
dcis sunt quos vocat salubres eo q potui eis mortifer
sentias ¶ Arcadie pl le ri ra lucy apulie sunt
similia quor flumina et fontes sunt alios venenosa
vn est q eos leones vrunt gnā vsq ptiū dire
do dicit q p ea noctes rotellegat rubeletes vel afflatuos
vos sequentes q illa q ab rubeletis leones trangustos
a medio fere ocupiens mordeant ¶ Item eni que
ab eis afflate sunt fauces et nares spasticos sunt
¶ Ysidr ibdē ait q quedā sunt regiones que de se
sūt inocue q tn ex post fro sunt alios venenosa
vn est vespe serpentes nostras quode vesci quo
alimento nocentiores ostes sunt ¶ Ipe eni in prima
phisica et in scdo nostrū salernitanor gradus et p
mos adore vel sapore differe ppt hoc ab alijs nosa
videnf se tn precedere nocentes et ondere et
for breuit illud e vegius q ab q venenosi pauci
sunt alijs venenosa ~~Item eni dr de Dauu~~
ne qui gradat scorpiones ~~De equali dubio dno~~
~~quille qui gradat~~ ¶ Ysidr ibdē ait q serpentes
lentes pcipue dulces homines ondē solent sugentes sic
nos anoc vigiles et in sompnis homines tangūt et
sic leue tactu solet homem mordere diabolus venenū
¶ Magna sunt multa que venenu gradat et tn ne
nocet sibi vel nocet nec eni ipa animalia ppt hoc alijs
venenosa sunt sic patet de tigride que tigridat ppter
de capone qui tigridat bestiole et alijs multis similib
dit eni in ea natura tanta fecunditas et tanta frigi
q ipm venenu pt digerē et eni mutatu gendē tollē
et ipa in yeotrectis optimi triacorū et sic de plo
rib simile q dicit de flumine elephantes serpentes sema
hor et rapiet nocet et in eni ipa venenosa mutatu
nocendi abolet nec se gradit et nulli nocet nec
sibi quod sic patet de bestiola in cuius capite inuenit
quidā lapis qui non nocet quin potius sibi
prestat auxilium ¶ Item plo naturales unde hystorie libro
pedarū

De viabilibus.

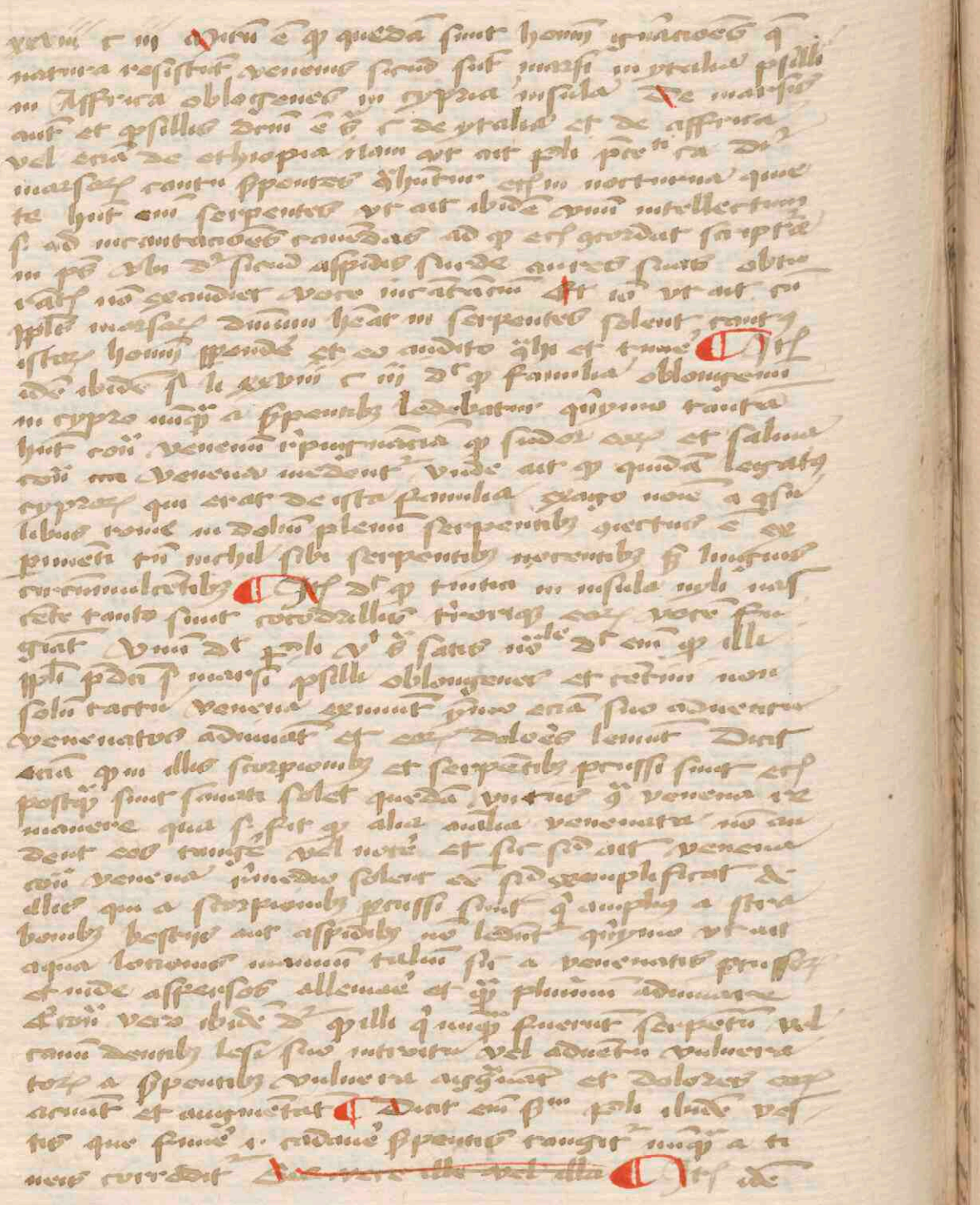

¶ Mūdi ¶

De mirabilibus

Mūdi

De mirabilibus

Liber

De mialibus

¶ Rubi.

De mirabilibus mundi

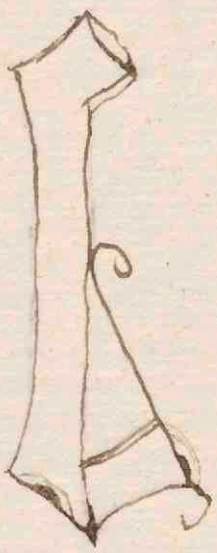

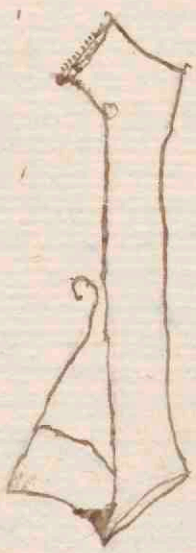

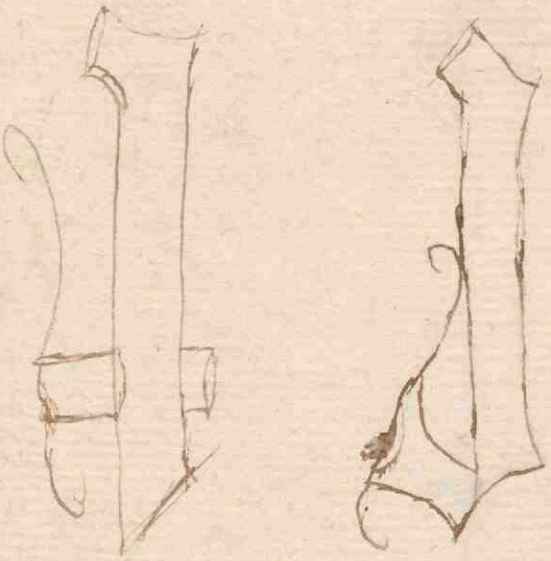

Hystoria Theosoloitana Xpē gotfridi de bullo

Herusalem dna gentiu princeps primaq;
multas regiones nomine dnā e solomar. lusā
bethel. ceristrāne et vbe pfa deorū
et grandis vniuse tire ifi regnas dauid et
eius regnas veritatis in hac pmus regnauit,
leobus ⁊ asine vixit et mortuus est. Adon
sedech regem ihrlm postea fusū inda qz
pugnauit et superauit ihrlm primeles
eius in ore gladij tradiderut mortis. Deinde habuerut re
busens in fuso bellaque in ihrlm prendentes tpe dauid
expugnat eam expulsis inhabitat. preter ornam Cesar rex
egipti post tpa dauid pmus ihrlm spoliauit no. vi sub
fide pacis ingressus in dolo fraudulenti Joas rex isti o
phendit in dolo vinctu amasia regē ihrlm Qui tribus ora
di ab eo aperuit et ihrlm qua ipe destruxit a porta effraim
usq; ad portam angulj spoliauit q templū ar domus regū
Roboam rex syrie et pharao rex isti obsederut ihrlm tpe
achaz regis inde si p teglatphalasar regē assyriorū
qui inter regna damascū soluta e obsidio // ⁊ Post mortē
Josie pharao nechao ingressus ihrlm fecit tributariū sibi
regem ihrlm et imposuit tire multa regnū libras argen
ti et auri libras centū ⁊ Nabugodonosor anno regis egipti as
cendit in ihrlm et regnat in ea joachim qui trine vero im
posuit ei tributum et danielē et tres pueros filios abdu
xit. Qui ascendit in ihrlm et Joachim regē eius fe
cit. vero qui mortuus est in ierusalem // ⁊ Cui filius ascendit
et obsedit ihrlm si ad ierusalem cheremie egressi e ad eū
rex cū matre ac tota domo // ⁊ Cui ascendit et obsedit
ihrlm cuius sedechias // Qui vo rebellans ab eo misit nabuga
don qui destruxit templum ac ciuitatem ⁊ circuitu depe
riit et sic qui orbem deo e regio ysaie missus e ab eo
ingressus pfecto regionibus fusis hominem enarrauit q ingressus
ihrlm templū q mox repatriauit fuerat post reddito de cap
tiuitate babilonica spoliauit illi ⁊ Cui q Jothoc sacerdos
quidā a tpe fuit thu nomine qui sacrificiis animabus mul
sent cū in templo // ⁊ Post mortē alexandri magni ptho
lomeus soter de sabbi sicq; iudeos ca die arma no
uerat ascendit in ihrlm sub simulatione sacrificandi ubi
grande dampnū inde sustinuerat plam multos de inde
et captiuos traxit in egiptum // Antiochus epiphymes
regnat ihrlm et menelao ductore multa mala fecit

ca Postmodū anthiochus cupiens obsedit ihrlm ar fedus
fist cū iudeis qui aperiret ei portas Herodes mūrorū
lon fūssitessq; usq; ad destruxit mūros Ipe Johēs hyr
cānus anthiocū cupiens obsedit ihrlm Quā obtinere aperuit
hyrcanus duos lapides de orto cristantibz sepulchrū
Dauid et dedit ei trecenta talenta vt rediret post
hec Aretha rex arabum obsedit ihrlm hanc obsidione sol
uit stauro duce rōnoz Venit ei pompeius a rōnis qui
ardeā dessensionē fr̄is hyrcani et aristobuli mouit Vbi
da regnans obsedit ihrlm et cū ope fautoz hyrcanū urbe
mīsit et irruētes ītrā psumpserūt templū equis i prof
anis stabulantes Post hec herodes rome tyrannidē
in regem Venit et ipe et sosius dux rōnor obsederūt
ihrlm et reperiūt eam Postea p tytū et vespasianū ri
sidata e ihrlm vallo et prostrata sunt p̄ouincie ad tra
q̄ repta sunt ab helyo adriano Hanc helena mistrumq; mit
introductis grecis populauit replens regnū tu̇ gre
ci Pressit ipe rosdroe rex pſaz cum ingressq; zacharia
trigesimo patriarcha cū alijs captiuū secū in pſidē lignū vite
redemptionis asportauit Heraclius vere imperator pſentiq;
rosdroe in pſidē cruce et patriarcha cū captiuis virtute
ihrlm reduxit Quarto feruente pſeuerāte sapientia he
raclius crucem sanctam a ihrlm constantinopoli trāstulit
Paulo post surrexit machumet fre dux arabū et pſe
do pha ysmahelitaz dux hac dilatauit e sarracenos
nouēa qui p biennium obsederūt ihrlm et capta possederūt
in feriente redigentes ytaliaz Qui aut ytaliaz ampliorē
ytaliaz post quadringentos fere et nouē annos duo
Godefridus dux lotharingie cū baronib⁹ alijs regnoz ve
niens ihrlm arctius spreuerūt pius pugnā aggressiq; cōti
de pressionales iudeis pedib⁹ ytalos fideles mutare nouos
statuit p ecclias prelatos et capta e ihrlm septimo idꝰ
Julij feria sexta cū tanta deffectoz multitudine vt in
portibz templi vsq; ad equoz genua sanguis ascen
deret et rectitudo et iustitia Godefridus dux de
fendere Decreta sunt diuersoz primo deliberūt regem
ihrlm ar principes tradidit in manus salphadini cū Centum
sra quam ipe cū toto fere regno possedit p se primo
Deinde fr̄i ipsius Ildefonsi celherēdas filios salphadini
tenuit ea vsq; ad aduentū fr̄is ei Damasceni

¶ Cloïtana ℣

Anno ab incarnatione dñi .M.C.lxxxiiii. ℣ Indictione
sexta quite Urbanus papa sedit xp̃ianissimus Guil
mundi ¶ Remensis archiepi Alberonis .xii. Clarimontensis
monasterii monachi ¶ Frecentes congregarunt
concilium patrum predicatorum mundi Lugduni ex
ordine galliarum aut xpi ecclie gratia thymarum
pacificantes p̃ bulgaria et grecia ¶ Quorum ductu et principe
p̃ma dignitate sedis fuerunt Aymericus podiensis episcopus
Godefridus dux lotharingie Hugo magnus Robertus
comes flandrie ¶ Raymundus comes pictaue et
multi alii barones Petrus heremita exhortator optimus
et idoneus comes fidelissimus ¶ Hugo magnus fr̃. philippi
regis francie iturus in provinciis illis cepit apud durachium urbem
tue e et usq; ad imperatoris constantinopolitani ducatum ¶ Godefridus
ducatus p hungariam in gente plurima pfisus ¶ Raymundus
comes pictaue in gothiis et mysiorum p dalmatiam progressus
natis sancti ¶ Petrus heremita vulgatus ¶ Mense octobri
Robertus willi regis anglie filius comes normannie in
comitatu beccensi shepiam et anglos baronas et militares
sibi arripuit ¶ Hic comes apud tharentum urbem p diuersa loca
vectus in vicem exercitus vadimonia suscepit ¶ Quodam die grecus nec
mirum in hoc vie casibus audit apud barum ciuitatem ¶ Deus
enim vita nostra ppetuis pacificat ne cito et sterne
quadrigeti pereg̃ini subinde grecat sine cessatione scripturarum
questionibus abstractus. Vehis signum crucis suscepit
Qui hoc mirabile ex frigentem constantinum cendet apparuit ei
mortue prosperat ipsius aut gentis capud michael
gyzegatus e ¶ Compositis aut bellicis negotiis et
cruciatis contra comitatu quia thymia terebat ac obsidione
p quem ebdomadas plebem tridui rupta e ab ac pfi
sionis aut molestiis xpi churcherhen sed nec eidem a fidei
multas sustinuerit molestias et aggressiones et insidias
dampnosiam plurimos ab eo et depressiones eosdem capud
victualium fregit ipsum michaelem pressit ¶ Balduinus aut
comes grauinensis Godefridi ducis alterius germanus ad
sis magnum thasium flumen rapet urbem capit arcesium et
relictis in ea custodibus ceteros cruciatos pressit gphedens
castra plurima cuius de ipsius pacifice fama clarior lon
ge late diffunderet. Quumque ad esse nuntius q est
i mesopotamia sine ullo ad eos misset ¶ Hic heredem se
se natu non habuit cuius ad tutela sue ciuitatis pfatus
dux vocauit i vita sua. pq mortu heredes sui

Theolo

Cuse crebri frena pueruerut authorthe sine
et miche in plene aliquet nauibg ferunt inde
ponteu Authorem vero metuentes obsidione
insequunt ad tertiu psidio Nuuelin postulat
ab eo priuare coniuges suos, episcopos grecos sibi do-
et numerous interficiunt plurimos ac rapina tumultuq; ce
numes uastantes ad equinoctia noctis spacio pene multitu
xpi uertu sibi querentes pueros uastabat cu sui ne
cuitu pimelo rapitis et trucidatis multis ptimt obsi
dionis remedio ptelaretur ipsi tres dumpene que sustinue
bant sitis pene multis omnib; cruciatus separauerut a
castris ne gramaici et duces p libidine spurcitias uastare
multos in ecclesia fames inualuit unde multi humi ruebat
remedio ab obsidione tam aspera se retinuerunt clam uel per
uersionem Stephanus comes blesensis in sirasa redist i
ogabdon sue scripture Karnus erat insultu uel dimicandi
audacia i hos suos aduersarios starent gladio pro at
placuit pri humanius labore assumere rudi tumeo dixit duo
rupo tibi ut Authorchum reddas epus Ille admiratus
allocutionem silentio texit uesane Iterum appellat epus cui
sermone repetens et addens epus ego sio q tibi hoc ipo
Ille cui hoc deu sicut dnus suus edixit uisu epus cui mul
mirabilo i breui fantasmate uisu obedire et ille silent cui
tamen appareret dus dicit cui epo gepler p missi no est
hesitandum tu qua hoc tempo dus suus precepit Iterum
p missum fuerat no impleuit dissimulauit et filio ipo obsi
de dato dus hominib; nostr quedam p stolam de rubis
ferus uigenti de electrulo ephod p muri fastigio ad
missit qui portu uelocius apta ephod nostro
inferret Interim p fenes quadrigenta multitu asce
derut qui scagrita tu tumeo resistere nitebant Hoc
omnib; alta uoce clamabat Deus hoc uult deus hoc
uult Cesse sue nostis auxilia dabat qui pcedes sce
rentib; in castris ruinis rupta sunt Admirati sunt Author
chenses audacia rei a quoda pleteo de armenia ca
pte tractati e Acta sunt hec dum agitur nuntiat nauis
octauo fere die sequenti p urbem rapti ueniet exer
citu Ipse sub principe Authorum Hz quod uictores nos tra
hereti uidentes ubiq; fuit promisit deus in ira sua scagrita
fere mala tribuat p castra stabiunt a pte tergi urbe
intrare Hz pi qui in ira misericordie recordat in tribulati
one fuit promisso fidei subito recedi fecit ascensu q longius
nam processissi multitu obsederut Hz deus ascalonitis p
clericos fugientes mandauit malebg suis in hac nocte

Patrie mee precabus ppetuam vobis pacem agere sa
lutis medelam poderent tpo remissionis t dimissionis ei clemosi
et orib⁹ mandantes hostib⁹ p petrū heremitā ut ab
urbe recederent vel septo die bello expectarent nisi for
te pacem de urbis ipsius gratia dimittere mallent et
ps victrix absq; gratione possideret authorhanus
ppe de sua multitudine et nimia inermalitate ofisi ob
late sibi sibi gaudent gratulate in solo deo spem pone
ro tū hi quos expressi sūt ad pacem ferendā ut mos
vestibus albis plenter et oranter suscipiunt armatos con
de tyga' dederunt hostes tentoria ei marmoreis victoriis
redimitas cruthechna capta' postq; p illos nouissē haue
et capti regnū ac edificia refecta sunt p sibi natiōe p
ferti loca maritima pcurrerit sed nil ei dū eligi pa
rē gnt' afflictabant

Anno gre millesimo t longesimo nono mense Junio
septimo die mensis vallata est ihrlm ad hanc se
pugnandum fideles scalas ptexerūt machinas
et arietes in rastris legneis et dū multis diuersis
in assultibus premeret tande applicans rastra rom
tertii mensis potenter asscendebat et mutate captis scalis
ferea ne crates pterrent ne scalas post tergū tantū do
mos quas quelibet de muris ruperant se ddito tenent
in marmoreis ibide ipsius ciuitatis arabes violenta
diuexare nitebat ar ethiopes flamis pigentes se rumpe
bat in turrim dauid qui refugis omnib⁹ p ddictum diuis
si sibi cum et liberi in asylone p ciuitatis tristissē sunt
ta ac tpe pcula nouis diuine multis anxietatib⁹ in quib⁹
loco secreto absconditur demonstrante spiritu qui in pce sue
runt et eam in argentea scrinia thesaurū reposuerūt
pcedentes iste thesaurus ad templū dni in magna de
lati et solempnitate ducebant

Eodem modo Godefridus dux ppe quia post
urbe captā ducatū dei ppe quia excellentia mole
sibi commissa ac nouis elegantia in ipsa ihrlm tanto
elegit pporo ire babilonē egregia multitudine bella
in victoriis victus ire disposuit vel cor ei constante in
deū illi vero ostinata fide armati cū asalone atq;
diuersarum pferentes vexilla legem diuinā ubi gptiosa
sunt in medium pdā de bonis omnibus ardēt et in
multis pugnis strenuos diligenter gsiderantes q ipsum in
pugnare tale locum fore posset pulcro pferret decorō
suę libertati dimittit captiua pia acclea quę in circa
rent in catholicorum castra a dextris et a sinistris quasi

munier[et] et ex industria hostes alongie asperiores homines
et reputabat ordinatis aut ameby et hinc inde adusiones
se grauentibz nudis tpe intuallo spem sue in fuga posuere
aut babilonem ter pfecit multis arborum asperitate ramis
et sagittis pressi retrorsum ad terram et sic remanentes
fugientes nos hylarius secuti sunt et destructa et estimabilem
spoliorum [illegible] xpianis thesaurum de relo multa multa
ffidei retinuerunt qui paulo ante gemmata fuerat sepulchrum
intrauit omes interfectores et sepulchrum gloriosum dissipatores
Post hec victoria roberti comitis normannie et roberti
comitis flandrie ciuitatem nicopolim optinuerunt

His reuolutis quindecim kalendis augusti mortuus
est dux godefridus et substituit in suum locum
balduinum fratrem suum ipse uero arripiens nisibim deperdit sarracenos in longo
a bethe nostra mare via prebet ubi multa et artissima
fluuiorum uocabula inuenit tunc temporis balduinus auunculus
eius et fugatis hostibus in sua discedit et in eodem loco
in possessionem est transitus per angustias montes quos obsidebat
fluuius repressus est deus ad loca plana simulatque fugit ubi
pugnatum est cum precibus et lacrimis deum suum rapti ac super
ipsos plenissime diuinitus uirtus incredibilis uictoria barbaros
qui urbes maritimas tenebat sydonem tyrum et ceteras
quas preter et ciuitas erat nostris simulata uictualia non
sunt oppidani aut caiphas tamen deum non timebant pauore
hierosolimitani regis sui alacriter obtinuerunt apud eum hospitem
ubi rex breui quietis gratia pro se et suis assumpsit de asculo
ne gentes quotidie latrocinantes ramos latitantes aque
gratia accessu ad fontem minime uolentes eum appellabant
postmodum in arduum ascendit et uenerunt ad ualle ubi
tunica in qua mysteria deus inclusit sibi bis pressit uu
fontes aqueos erupit qui riuulos fecit adeo suauitatis aque
abundat ut molendinum possit uolui in horis
locum ingressi sunt ad refouendum regis nutritius deo

Hugo petit laodicensem classis ramosque et ut
hiemabat quia anno tpe nauigare applicuit
godefridus quoque auxilio regis obsedit oppidum assiduo
pedite et ipse suis sagittis impensa rem oppidi et defendy
dum obsederat ait nisi tu cuppe potuit plus murus lignea
formosenus adhesit nauis quia astudebat nos bellatores
suos pedi depimentes retinuerit ac fere rem uis prosy
silualem lesi aliquatuor eius saracenos applicuerit nauis
quam in ipsum ornis appensos in cruce sagittis interfecerunt a

in fruitate reducentes. Qui oppido pstructo rex Baldewinus
pfidus collocauit statim ysaiam palestine obsedit qui ac
fis mirifice p scalas ascendentes vi cōprehendere armata
ferua sce. Qdomarato vrbe et archadio epo pfide gentis
ei multis i ea rapit. Anno ab incarnatione dni. M. C. XC. IX.
ne stragenes fuit appellata. Post hec ingressus est babylo
niā comes xpianus ayglatus aut ephraim sceptra. Vexillum xpi
et omnipotentis se fidelit' gnaditer post exhortationem ei⁹
qui erat ysalate optimi ac bellatoris dignissimi plus ceteris
babilonie recepit et p strenue romea victis et aduersis
fide fugere credidit multos preoptans in principe nobili
babilonie nomine ayllee. Cenetisiorum congregatam apud asso
lone babilonie vt expugnatum eos destrueret. Erat cōdi
tum in corde nobilis ephesinum exercitum pallegrum et
equos saracenos qui i dnos pcurate ni p vrbem pegre p
geret. Ephesum equos et omnia que habebant amisserunt. Ibid
Fuerunt aut in illo exercitu Wilhelmus pertinacis comes
et stephanus comes blesensis. Hugo magnus et ceteri
duces quos stephanus comes burgundie. Comes
solempnis treuiri cum pede frumentum. Vrbe abstulerat
dissipit et gfudit thesaurus ephy pcul rebus multa aportans,
et pedetim per illos qui i alijs vijs gradiebant peralia mortuos
Remanserant in illa expditione fimentes amissis omnibus q habe
bant. Comes pertinacis cum pedestri exercitu ephy aut p
Diathoriha vsq tarsum processerunt que omnes saracenos
tenebant, vbi cum quo potuit obtinuerit. Qdam Turc
Baldewinus venetijs ornauit ad mecam vallis augusti de
que beatus princeps dilexit ne saracenos pompatico
more aggressus transire impediret. Qdam regressus
est ad multitudinem babilonicam. Gentis sue nondum quod
amato vel ordinato ipetuose nimis pressit existimans
pugnare. Et q̄ incaute in desciuit vii ytalos a multi
tudine resti et fugatos sues fugit ymola. Q̄ ytalos
estimans pusillanimes malunt alibi mori q̄ timide retrogi
pedi. Nullus hostium aut remedium. Quidem optimi
rapuit in ea pti cendet primus sero tradens. Ubi omnis
fuit stephanus blesensis comes et stephanus comes bur
gundie. Turce aut assiri p multa parua pecunia. Vinee et
ni hispone de tyberia. Veneti ni septuaginta nobiles sub
uenie copertis festinauit et nostros i ephesum reuocabat
angelus. Ille aut qui se desperatos gnotte. Et aggressi sunt et
cesi ephesini plerique. Deprehensi. Vix peruenerunt vsq ep
pum. Unde iter arripuerat gnotte. Pdictus rex q̄ obsidione
et marchionatu ppatrauerat. Et nostrate diuino desperatus

tartaï prepisset intelligeret sive gentes qfusiores i portus
tyri et sydonis seruissent et de ii egipto regredi intenta
vi tempestatis qpulsi portubus iuxta insidiabat molestet &
quibus augmento quia naues sarracenis plenas rencontrauit
Anno milleximo centesimo sexto comites appulit Eodem
anno hugo de tyberiade cui damasceni bellum fi bis
repulsus ab eis Anno quo supra dominus de cesarea
dei ac tocie eccl egregius prelatus cui baldwinus
rex in expeditione qfra acre sagitte crebuit

Anno milleximo centesimo nono cepit tripolim ob
sederat ubi desiderius erat nus bertrannus de raymundi
de comitis filius et guilhelmus cordanus qfra ipsum
Et guilhelmus cui mox merito acre sagitte dum morte pressus
meruit Interea rex baldwinus ad suppetiendum comiti
by vt intra muros mortis thesaurus parcit plurime tripolitanis
defuisset obsidionis remedio nimis angustiatis sub pactione
vite tripolim dederunt mense iunio Anno quo supra rex
baldwinus berithum obsidet cui potenter repit misit apud ty
rum refugium ne ibidem applicuerunt mercatores coppe ni classe
quibus nimium quia cuncta rex obsidet sydonem a tira
et laodiciam vero a nisi arbi scripsit tradidit messe deuotis
Anno qo rex baldwinus obsedit tyrum et sedit hebraice
de ubi duas turres lupreas fieri cepit Et tyrii duas
cum eis exceperunt de quibus ignem iecit multitudo pueri
ybuissent Eab Et sic post obsidionem quatuor mensium rex
acrem regressus e infirmitate negotio Eodem Anno recuperauit tira
et bellum

Anno quo rex in ciuitate ascalonis sancti Cuthbe
rti confratres ihersolimis pro aduersis et minis
istis male grauiter p tira zalonem et neptalim
usque quada nisi Ion et Dan sederunt Preuaricatores israel
et in rex illius tradidit Videns propheta fore
tiores se insidias inuasit in eos fici misit quos duo
ursi tres de siluis deuorauit et occidit Fugit rex
vexillo sibi pdito fici et et patriarcha vbi rex de multis
multis pedibus pedites vero decurtato nouissimo turno
sarracenis sabbato regis tentorio et multis bris plurimis
vastando tiri pressit sychem vbi qua neapolim decem
optinuerat Eodem adueni Arabes et assalonite in hyis
q nostrum tenuerunt terra cultui vastarunt vbi eo in me
rale ibidem quatuor xpo Kalendas augusti tiri et pe
rentur medio sido hora nocti tira Sepiet decimus mensis
pluuie nisi fici e a qua sarracenos duces et
potiri nisi sarracenos q male multis intulerat expulsis

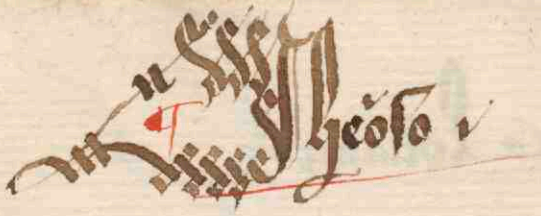

Anno septo milesimo lxxxvij. de sinu Arabico rapinam ebu
liet terra promissionis vastant tpe Aarone Moyse ay. ro. ebo
ggregatu thymi. nre Authiochum et Damascu. ascederut. vn
dolquus principi damascenoz. metuens vendicu p morte.
mandelphi. que in plurio sd scripsim dnm. e ascenderat dolo
se prius cu regge et regnare pompe authiocenu sedus. vnit
Quod intelligens thymi subita fuga delituerit in montibus
Iuteri Asalomite cu classe babilonica iopen obsederut p tra
et mare vastantes ppiamq. cu scalis quas attulerant si
mul prosilientes in pmo vel sdo assultu ingressi. dapnosq.
cas partes tuta q. deletusse memorantes audiens regge
thymi in tra sua redisse inuenerut. Ipsosq. dapnis plurimis eque
mq. referendo. Quod cu nuciatu est authiochenu. gnoscere
cu qb. pugnas et fugatu eos. ea vulta de quo ipse erubes
cut pter captiuos et spolia ipoz. quoz. pcu. estimauerut
tricentu milia bisantioz. Hanc sunt hr. cuncta finis Antiochi
Post hanc Tirr baldeuinus ppe in Arabia descendit montes
que regale cristu. nactus est. non longe a monte tabor q. distat
a thymi qi dicz mons. tronu et ponit ibi ppsidiu. Hunc sequen
tes cu. sunt ad illud vastandu cu duxerut fere milia. Ipse
deus rode strodo videndi monte venit ad ciuitate hebron. vbi
ffuit ysaac. quod ma. sacrum hyeste legit. Hor. monte vulgo
dr. eo q. sabuerra et lapilli rubri sunt. Circuido vn. thuribi
rubri. apparet. Et nos. in vase ramp. aliud monte lapidos
et albu. ascendim.

Hanno ay. ro. cxcvij. mensi. maij. fra. eclipsim lu
ne cu tremotu magno vasa sunt et alia portu
a montes magnos. virgi. subsecuta sunt. ostenus
est pastbalus ipa. apensi Iosaphatu. Baldeuinus rex thymi cu
patriarcha thyerosolimitano et nupatus. Asmuntopolitanus.
Alexius obiit aut baldeuinus. Anno ay. ro. cxcvij. qui arcon resa
sea. beruthu. sidone. tripolim. ingressus. Repelleret aut ea
in galgatha. inde degens. Ecclesiam. gremensem. sine. impore
receptu. possessionalet. thyerosolimitanu. in die palmaru. subsi
tuto. e aut. rege de fraco. to. baldeuino. comite. dessanen.
gremitu. ipsius. Vocationet. electu. in die pasche. ascensu. cu
que. acepta. ordinauerut. babilonia. in. estimatione. dene. et
quig. milia. equitu. quibus. soldanus. damascen. dolquy. venit
ad aduentandu. classe. eoz. babilonica. p. mare. mangrenu
amessit. hyis. multis. thymi. occisis. et. cunctis. phelis
tinis. azoto. et. ascalone. e. regione. hinc. inde. tuto
rigit. cu. p. tria. fere. mensis. dimisit. bellu. inde. abs
que. re. ffecto. recessit. ab. urbe. Anno. ay. ro. cxcvij. rege. q.
pdicto. antiochenu. cu. gente. sua. plu. grauiter. cal
thuriet. intempsty. cendit. et. de. antiochenis. vij. milia

Act xx pdm

sunt cesa De thurcis vero nec una viginti Princeps iste
male vivendo iram dei meruit et omnes se periurant Adulter
enim sponsam habebat Exheredavit enim filium boemundi domini sui cum
matre sua commorante in apulia et lobulos suos tempore pacis luxui
vacabat Et quia se averterunt a deo traditi sunt in captivitate
et mortem Rex autem christum cum patriarcha qui crucem domini
portabat tripolim tuendam cum tripolitano Comite et aliis
turbis dimissis congregatis cum antiochenis quos cap
tivitas reliquerat pugnavit cum sarracenis iuxta oppidum sarda
nis habens milites septingentos Cum vero gentium multa
et cum conflictu quidam turcus clamabat O vos franci desi
pite quare in vanum laboratis pauci multitudini nostre resistere non va
letis Deus vester vos dereliquit quia legem vestram esse transgressi
sicut nec fide nec veritate inter fratres Bellum istud gravissimum
erat et anceps diu victoria donec opitulante virtute
divina fugerunt perfidi Rex per duos dies campum tenuit vic
torie Antiochenus patriarcha crucem preferens salutiferam cum
ac victricia populo laudes altissimo persolvit cum
letitia Summa pertus hanc victoriam dedit mense Augusto
Crux triumphalis iherosolima relata fuit cum triumpho Rex
autem moram faciens vacante principatu antiocheno sive fran
de sesterpit Anno mº cº xxº Rex balduinus sede ierosolim
firmavit vel ordinem sive legitima pro pactis christiani et omni
exactione prudens absolvit sive christianus sit sive sarracenus Re
misit insuper mercedem in dominio consuetudinarie ex more unus
In interim antiochenis destitutis timent in servitutem per regem Rex
adveniens cum cruce sancta absque congressu turcos fugavit et
in eadem civitate moram fecit competenter Anno sequenti [illegible] congre
gavit exercitum contra damascenos qui nuper circa
fines per tyberiadem vastabant Cumque adventum prol cu
dio adversa timuerunt sarraceni Rex autem castrum quod iar
ras nominant ad nocumentum nostris destinatum obsedit cepit
et destruxit Postmodum anno primo antiochenum plurimum
a turcis vexatam regis invenerunt auxilium Cum sic mora
veniens cum mille ducentis equitibus preter globum peditum de
cem milia fugavit allophilos Anno millesimo cº xxiij navi
gaverunt ad terram promissionis veneti cum classe centum viginti
navium maiorum et minorum bellatoribus instrumentis bellicis
refertam innumeris cum quidem militibus armatorum venerunt per
iosaphat et iudeam Eodem anno millesimo cº xx balduinus a
balach turco qui antea comitem ioscelinum et galeranum ceperat
Eustachius autem dux sydonis et honestus qui cesa
ream tenuit et sydonem contra [illegible] capitaneum et pugna
tore expugnant tempore captivitatis regis mense [illegible] ba
bilonis cum exercitu contra [illegible] vadit et marino

¶ Ihcôso ·i·

Decima

Venetorū cū suis instrumētis requē negrant afflictis Cuncts
cēpis amē ferens defensionē exercitantes ac optantes ipm
cuius potestat vires retinerent molestia fuisse Hierusalem Thesau
solimis ac coptis latent ac patent insidias ac dampna no
assportabant destruebant inferre si malum eis appetata sunt
a custodib⁹ murorum e ruptuarij et omissō diuinū ofidere
tes q̄dmodū nichil actrectē sīm dei dampna sua dolentes
multiplicata victualia destrē et seruat se in arto ostinatus
Legatus miserat ad rulphū egipti et regē damasci vt assist
ri sibi mitterent velarent addentes se pondus tolerare sustē
nē non posse Illuminatus intra q̄ret delquens damasci adue
nisse ex una pte et classis babilonie ex altera totis viribz
obsidere solue studeat vñ nri de gregeribz michel omnē
tetē contra cuncta expeditus equitū in armis regis
damasci et classē venetor cū nauib⁹ babilonie dirigere
sagaciat ordinat fuisse intellexerat nri q̄ret damasci ad
sibi medū ppetuo arcē timuit repte regno diebz ac
mortibz acies istat ad hostiū affluentiā fuisse nec mirum
mi quibusda machinis nrē q̄ne affluunt sī vnus de
mis fidelib⁹ memoria dignus ascendēs altū cepit gestare
lent de pannis et tunicis albis q̄ signū ad signandū den
sis arcubz appetēt nullū tū volens accipere dixit sibi apud
tyrū repti balach qm regē baldewinū cū aliis nobilibz
in custodia tenuit therapolis obsedit et dum nuntios ver
bis pacificis ad se venientes ordit in dolo vi gressum
sequi cum Desseruos diligenter zelo volebat accessit cū
gressum cū balach victor victo rapuit absidit edē nutella
gentis tuis sic liberauerat penitus deposita mediate regē
damascenū vite sue sibi saluerit hoc vsi admodū sit saluus
corporibz suis vestis ac liberalis tunicis sericis fimbriis cū sba
nobilis ornate ypocaustū dedita liberis habuerat egressis mes
sorte quibusda allectus amore natalis pre placēt in tyro
remeare Cuncta regit a nris recepta sic nisi quasi modi
sermonis in ea recepte sunt putaret aut orthodoxi tūc ba
ledus Iuly Anno ago cō primo

Eodē Anno rex baldewinus datis obsidibz p retri
mabz mercaturis a ruptuarie reddit liber-
tatem nec Northwegensis victorie gestorū ata spe
rans libertatem obsidū suor⁹ qm p eis alienos
detinebat aliquos obsedit Hi intellexerūt multitudinem hos
tiū mentalem aduenire regressi e northwegia nisi certo
negotio pro hostibus nō orientales potentissimi pter
Northwegenses regnū vastarent et spolijs rex veru qm
gremia sollicitudine regni vndeq⁹ et principatū tractabat anxiū

pestate multa nubem ac ventos ac nebulas impedi ne da
masci obsiderent vel de damnum sibi sentirent vnoem
q ptulerunt ne hyc quos ad vindictam preserat gienda
ne tiram hastaleg. Ille siquide ab vnoe dux si et ambitiu
uncte a Boldeseno principe damasci fugam iuit pcipit
et omsi ptia multa ne captiuitate ducti post hr dux
Alapie iussit authyochenus cui obtulit bonus duq principe
addlesiam que nostra ponet ne loco q dr pio palmeo ne
gnebig i eo habit halapinos destituto e a suis et ab hostib
bus strebat cui relicta filia regis nostri nupsit labrde
duci de Authyochia cui ne alyche filia unica quia se bon
nudo sustinat cohereditate studuit ab authyochia cui pcip
pis veneno ob hoc causa ne admisit Hz ix nostrom
sui q quosda fideles i custodia malonia filie oppressit et
recepit ne principatu Authyochie debebat prudenti resolut
Deus i ecclesia thierosolimana de claustr gaudeno fili dr
Alegrosth Anno quidem ab incarnatione dni

Qui regnante in regno defuncto filio genet ipsius
se progenitura filia adhuc uiuente post uiri sui
tos nuptias principe Authyochene ut ad 2a nup
timas quidam principatu authyochene ne alyche
obtineret multos eius potentes corrupisset ne tu malue
ferens repetauit hec filia quinto pluuius duxit cui
tuos q ad nouem ne nouos confratres transiuit ut
ne sibi uacuerat ne ciuitas nostra sua alapie seruat
ne ab hoc nouit ipos offert et suos ne dimisse spolioz hy
tanz essent ubi pfidia tra multa ipsa fuisse referut
Post hanc uictoria raymundo de pugliac latenti cuius
to filia bonnedi principis authyochene uxor traditz ecclesie
ne de principatu authyochie ac defensa q nupsas cum
nuncius falsis promissionibz affrabat

In isdem tpibz expiam cum rebzos exercitu israelem
tuz quos nutebat ire egipti assuxerunt ciuitatem
bersabee ualem uidelicet Vetem et dimisit hr
locus hyc filiay ysl ab ausho fuit tumq Post hr ponty
Comes tpolitanus cupit a principe damasci legente ne
Antia Johes constantinopolitanus imperator Alexy filius ne qnte
magne hellespontu sue brachiu sn greci tui fuisset et
post longa itinera thersum pnc ciliae metropolis sibi
uendicauit sicq uniuersam ciliam ab authyochena principe
p annos 30 zaquster quem possessa Turci amputauit de
ne pfectus ne qnte sue multe ne ciuitate obsedit ciu
thyochena ub alia pte Francoz pfectus expiam sepe i
mansionz uestr fortitudo sue ciuitatis raphanee situ ab
sidone unius ad tres pasas hyc ciuitatis sit ipugn et

¶ Loitana

Post hec sanguinus de varijs bellorum successibus datis
cū multitudine gētis bellatricis vsq; pacē sibi regnū
Damasceni optinuit. Nuardy aut Damasci imperator
pr̄uator misericordie virtutibus a rege Hierosolimitano
ac principibus regni petens auxiliū pdus prudens iuit cū eis
et pr̄ter alios munera filium nobilem obsides dedit addens
ꝯsilia quibus sanguinus filius nobilium obsides dedit addens
sotios et ipsos viribus quib⁹ olim boldeprus voluit optinere cuius
mentis furia expiauit reduxit sanguinus tali fedē tristis ab
hostibus Damascenis recessit Hanc rex obsidione angit
Amaldo regē fidelit admonente quibus adiuuth sunt principes
Antiocheni et tripolitanus comites et post varia hinc inde
mentis vicissitudines pacto mediante qui partes legē inviolabiliter
seruauit rex et Damascen tributū sibi iuxta statuit Hier
e regione philippi que paneas et alio nomine belinas etia
in hodiernū diem nuncupat

Post hec Fere annis tribus sine tabore pacem
habitauerat cōmuni consilio sibi vsus Antiochia pro
posuit et in via posuimus visitare venandi gratia
tam Dū sagittā intorquere in aprū iuxta monte
Dungerit retinetur in manu ipsa vulnus accepit a semetipso
et Dū asilum habere a medijs vt imputata rem minus vitio
tum in ea remaneret ne corporis nutrida corrumpet iudi
cium ea vt iam inspa vna manu regentem gubernacula equi
minore filium qui tunc in tenera erat hereditate regni defu
turi ne Acephalo redigat regnū et sic ruinis suis oppositis
die clausit extremum Iuxta cui exercitus assalomitas mirabi
liter mirabiliter astruxerit de quibus in bersabee plenius
oppressi sit hostes Post hec Rex Fulco et regina pinare
iuxta baldum Spanuda causa de ptholomaida fut expressi
Ex ira admissa equo lepre fugiendo in precipitem volutus
equo resipiscit reuulsi e capite ipsi sella sup eū ruens
eum p̄cussum p nares et aures fluere multo rubore vul
nerato Nunc gre ego rememoro ut ipse Deus succurrit in regno bal
duino tunc erat sue Anno xvij°

Quarto regni huius Anno Sanguinus turris pene
tissimi Edessam ciuitate obsedit Hanc inter munitis
simas hui in alto loco montibus sita quē et principē in
thorchenum nimirum in superbia manifeste Deus spre
uisse pene pr̄ter omnes pr̄ualuit subuertit et euisabat
Sanguinus aut p̄ munera et promissa et arrabones multa frustrosso mu
ro et fidei regni obsides multas violenter intrauit
Cap̄ capit in hac gladij ciuitate fideles nec etiam in seruos
parcens tyrannice fuit Balduinus adhuc etatis tenere studiose
Castra cui nō Valle nolsi erat in syria sobalatorum

¶ Loitana ¶

innūbilis multitudo turcar̄ cū eoꝝ victualia patēt̄ ꝛ̄ copia
de ly̆ mulis equis et lozaris et magna multitudine pedestri
vie dena pte cruciat aliis fame aliis gladio pereūtib⁹ aliis ꝛ̄
cruciata querte Anno ab̄ dñi M°.CC°.xlvj°. mense nouembri imperator
Nicenus ystantinopoli rendere pcurat Jherosolimā nauigio
vbi magnifice recepta gloriosissim̄ cōsistunt sepulchrū Xpi
Francis subserentib⁹ imperatorem sibi plurima dampna ꝛ̄ssib⁹
p hostiū aggressiones et fame pcurat Nathareth Dei
ad curatē sanctā loca recipiosa visitatur⁹ Indeat aut
cupiat solempnit⁹ apud ptholomaida a regib⁹ et aliis laro
nib⁹ celebranda hanc tractatum ptes recipe multa mala
sustinuerūt Thomas postmodū epūs aplis sedis legatus
Cuido sā grecā ptes cardinalis Fredericū dux sue
uersi postmodū imperator potentissimus Thaurinus Theod
rus comes Flandrēsis ꝛ̄ multis aliis hij omnes cū regibus
Damasci adeūt p pacem et mente libenti Anno dñi M°.CC°.xlvij°

Hoc tpe dñs damasci vicecomitē cum p tri expānis mercā
tes voluerūt et ocupantes aquas tradere inimi
cis et dispendium hostib⁹ machinarent pcurat damascē
ne michael ihemptatis ecclesiis pnisti pecuia ar
tura quesita de filiis belial quos nisi deus sat rumpe
rit fraude aut psuasi vicinis pdonet a virgulto dimal
a se tribuleret ne pte mutate alteri vbi frustra labora
obsidione frustraret solute ꝛ̄derent magistri Et sic mu
patet ac ita francorū michi gerebat memoria dignus re
uersi sunt ad ppa Hierusalem nisi desiderio ꝛ̄ueniret pacem
te principatu Antharenen aggressis ē in multis quos ꝛ̄rupe
erat sedem impetuosus et mitis in eo in patriarchū rupis
pleni genuit vbi virtus ē et ornatus et in eo ruinabat de
marcē vnc Sirenus in multis alios ornabat Post hec nouū
dnm habere ocupauit quā vsq; in hodiernū diem ꝛ̄rupe
tē nō valuit ꝛ̄mutare Desiderij eius mores iustitie
et argenti et pecunie desiderio a sancto rapti e de lacrimis
et halapia dicti vbi longo spacio rancuit et ruthe
nus pridē pressus miserabiliter exspirauit Hanc nisi gratia
p pte reparauit spiritus malignus templū sequent essigierunt
possidenda Libello tpe eius terrestres exitus exprimere
nisi rarius ifestus pscripsit Inter nocendum poterūt ꝑ
ualuit in tri vt tuer pacem qui inhabitare pacē
sibi erat violenter ocupant quos vsq; in hodier
nū diem sine rancore detinet Dessensi videlicet Cheru
palorum et tarentinense Quidā tpe quidā nobiles tri
cer qui hanc pri ꝓmissionem ꝛ̄ chisti sibi hereditatē
me debē dirbant hanc mite et egredientes ipsam
te ri armata mole ad cuitatē ꝛ̄tenderet Qui quos
in multo clamore ysbitatos Jherosolimite sunt expressit et ese

¶ Loïtuna

ressa eius dedignatus appellari volebat eum nauer allo
phadan et ab omnib⁹ haberi pedarubi ena pulu⁹ lege
p̄ angelu⁹ gabriele ad se missu ad machometu missu sed
per errore decepti machometi t̄ addisse dominu p̄ceptu
et hoc alchoranu⁹ nuncupat ipm quo sibi credēt vnde
sexta feria e nat cessat vsq⁹ in hodiernu⁹ die ⁊ hoc
ritu hunc p̄fore p̄uerse fecisse alios nouatores auctor
machometh ⁊ hodieq⁹ sectat machometh nouissimu⁹
scriptor suum dicitur qui vero halasia nominat omes
e p̄dns hali et optinuisse p̄ aduersa pcuptus et
et fuit p̄ceps sequaces machometi nouatores
nouste et alios hoc opinoes appellabant tunq⁹ p̄tate
hostes De thope halu defendat quod non abdalla
qui se vocauit inchedi q̄ntpetent ⁊ plurimi quasi omissa
digerent ad quem hic diuisa assurgit et expugnat nabat
detestabat machometh et arta eius halu aut attamen extulit
et se calipha nominauit huius absepes electionem ⁊ nouitate
nouello helmadualla expugnat ⁊ cohas p̄ncipe milone sue
vbi caput regni mutare ⁊ struere cahere p̄ interpretat vno
res qui dissu omnes vnctores sectatores est dominatio vbi
vsq⁹ ad calipha de quo memoriam fecimus ⁊ pactu⁹ cū regre
sionatus ne defunt calyphe de baldach emulq⁹ de p̄ gladu
et ena p̄ferre scelli

Quarto p̄ milone sue ad depopulandu insula ma
gheleth misit duce ixe nutello filio soldani rhenel
cū milone de plano cū eos trāsmisit vbi cū hostes
p̄liū est ⁊ vicit sed tamen et qui gladios euasit p̄tenuit
⁊ plures fuit subuersi hec insula vbertima diuisio mala
fuerat ⁊ qui ipsum ostijs mare quingent⁹ p̄ma p̄ q̄ nauis ⁊
nat ingredi ⁊ antiquissimu⁹ duos vltra ceraphu et pharu
mna nauis magn⁹ Dicit ⁊ beda apud damata vbe antiquo
et nobili ⁊ apud thamese cōite apud ieselly ⁊ amos
sio e plus nat ingredi et exipere ⁊ vna p̄te et sinu⁹
cū tumulo ⁊ altera cū loco sequalby et arenosa vbi
ptinuat pugna e vsq⁹ ad vesperam ita vt nesciu⁹ p̄te p̄
sit assignabi victoria ⁊ nat hui ixe et in fuga quoq⁹ p̄te
illa cū qua duo hostes certabat Vicit e ixe ab alia p̄te
vbi hostes reparuit cū saladino ysaugrino sibi mu⁹ dimica
bat ⁊ ex denis plus diuersi de p̄ sibi mu⁹ reddisse
duos aylle duces regis capti vel occisi cetu ⁊ multa
vasa multo pecuit ex p̄ sibi mu⁹ vt de duodecim milib⁹
nouē milia vix terra pauci et galeis Reliq⁹ cū milia
nit fugitiuos sputabat ⁊ duabus deis aut vi milia ⁊
p̄ma sue latuere vbat rex rhamn ictus e ceptus

℣ Septima ℣

paulati sunt qui p fugã vel sequelã de gallicis ẽspestate
fuerãt elapsi. Cyrenaice nostre alexandrina fuit in qua
pfidus posuit saladinus cũ armatis mille. Ipe fortis vagabat
ad dedendum quos poterat inuitos. Et ita alexandria
obsedit impiger cui soldanus nutriens aduersa q de superbis
ptibus egipti adhuc solebant ad nostre pdominia destruit
in nostris castris longius et alios exuit tumentes matheos
et alios iportunitatibus curis molestauit nec cui ẽpus dedit
intelligere saladinus gsilio nimis de nostre ẽstitutis soldanum
suis sirenus hys sigẽut sensum. Quos gsiderans suos adhesos
casus hugonis cesariensis qui nuper timebat inundatos pra
os destruant. Rex et soldanus gdiuersis arripuerunt iter
triumphatis nostris apertum. Quelli ipi in aure pont. Sine
mora pfolutudine iuerunt. Rex cui suus ipe sibi placuit et
uictus ad sua remeauit.

Nulla potentia longa e. et plenus labor longeue
tempus fuit. uel dolosa subuertit. gsilio rex cui ama
ture sue gsulebat et cui pactis vetustis p caliphe ste
phanderat in egipto et saladino pclusis nostre morbi tale
tumentis remedium inuasit et sagitte nimis ea assuit hymo
phim gsilio auctore sunt ipetrabantur magis hospitales sit cohors
ayubina vero templi hyemis artibus ruperat remansuet ca
mis ipetrabis timuit fas regno gsilio, in hac deliberande
pte declinauit vt regie immobilis placuit et nutrit potestas
de sua simplicitate latuit in arcanis aduertit. Iuuenes
ignitus destruant ad soldanum que grauidet de disturba
gfederatus sirenus in auxiliatus tupia uisit egipti
Rex vero lento gradu rhamis venit cui imperii decus
sisteret hinc gsilium et pcessum quod nec de fortis te regen
ato pclusi pessit dedecori. Versus retenta nolue bysan
tiorum retro ayubi dare fauces in gruem. Iuuenes ciuitatis
e rex cyrenaum aduentu in turres. Vis se retrahere a
rhamis p nolue rastra lorum. nec ornum balsamum et
in vanum ste solumen petunt ipsidue p orto deus tri
bitus a soldano pauci pculi q timebat p pclusi
uersi e ad ppe cyrenaum. vero inuitos ste ipetit
e a saldano nec sirenum pertinue cum emulum pe
tunt cesar michi tale timuit impedit sterno statuit
et rupit tremi. assit deus caliphe gsilia ipetra
gubilee gladi ptate accepit abeo ch post ann mortuus
e cui successit in regno saladinus inuitos strenuus et ultra
nos liberalis caliphe deus filius cesar primo assit sa
ladinus sospitate in egipto nos sistunt caliphe in omnes ire
necessitate sua petunt nisi forte aliqui non subditi fuisset
latent ch hos annos ipius tui inuitos destruunt i tus ast

m opulentissio ꝓuinc̃ exegĩnarẽ. Anno ab ꝙ lxxv mo
mcl. ꝓator // constituit patriarcham. ad occupand̃ reg̃ egypti
misit classẽ magnã. Contra quã egyptii cũ aloꝝ nauibꝫ
equor̃ descendibꝫ hostibꝫ ciuit̃ pontes ad muros ꝑcussit. et ingred
sũ. ꝓsule Damiatã. Et aut ꝙ cũ duob̃ nauibꝫ. a ꝙ nauigio
qbꝫ ꝑsent̃ ꝓuinc̃ rediss̃ent. et hostes negotiis circa ciuitat̃ occupat
Ducatus Greci egressus cũ copis ierosolimã. ꝑgit. apud Ascalonam
ꝓgregat̃ nauib̃ octoꝫ qbꝫ siculi cũ egypcijs aut. pharaonem
et ciuitat̃ metropolitanã. thanecos. pharamiam. et vbi
antiquissima. mor deserta. que inter nilũ habitat̃ et
mare damiatã. ꝓcessit. Ipe ciuitat̃ nostra. lomitã. inter
fluuios. et lacum. vq̃ ad. Tanim. ꝓtendit. Ciuitas
ꝓe. nõ. valuerat. aut. quã. et ciuitat̃. Cathenam. ꝓtendebat. ma
gnitudinis. que classi. negabat. aditũ. Cõtra. quã. ciuitas. ꝓ
tra bellica. turres. subterraneos. et fossatos. ꝓfundos. Et inde
muros. saxeos. ꝓcedunt. et ꝓfundos. et. Ciuitas. ꝓfundos. et inde
fluuius. ciuit̃. grecos. ꝓcurabat. nec. latinos. tantũ. ad. ciuitat̃
erat. ut. destructionẽ. ei. sustinerent. Duobꝫ. turribꝫ. ꝓtegebat
fluuij. ad. tentoria. nostra. videret. Ex. aut. grauis. grauis
ꝓ. nauibꝫ. quas. supra. descripsim̃. nec. aut. nauis. hostis. ciuit̃
ꝓtegebat. Ipe. soldanus. ꝙ. ab. hijs. grauabat. nedũ
l'ijs. omnibꝫ. nocturnis. grauibꝫ. et. quasi. continuis. ꝓcurabat. ꝙ. ne
ꝓsus. ꝓuenit. Ad. hec. ver. sic. et. tam. et. nocte. vexerat. sic
ꝙd. tranquilo. ciuitat̃. ꝓtegebat. Deus. nauigio. ꝓtegebat
cepti. tempestate. Validissima. pluuie. excepte. ꝙ. ciuitat̃. nauibꝫ
naufragio. ꝓsiciunt. cũ. damnosa. plurimis. ꝙ. dest. hostis. sala
dinus. ꝙ. ꝓ. ciuitatẽ. ꝙ. ꝓ. nauibꝫ. equoꝝ. Damiatã. obsidat. Ipe
aut. damiatã. ꝓ. dominica. sitis. Saladinus. ꝓtexit. subuibꝫ. ꝓuig
et. nauibꝫ. finitimis. Ipse. ꝓsidio. ꝓ. quo. se. ꝓtegebat. ꝙ. ꝓperat
ꝓ. ciuitat̃. Vexabant. Christ. ex. ciuitate. ꝓcussione. ꝓcussis. cũ
Ducatus. quotidie. equitibꝫ. et. pedit̃. Duobꝫ. nauibꝫ. nauibꝫ. ꝓtegebat
ad. mor. ciuitat̃. nec. ꝓtegebat. hostes. ciuitat̃. nostra. lomitã
cũ. Damiatã. et. saladinus. ciuitat̃. regit. Ipse. ꝓtexit. et. ꝓtegebat
Illuc. ꝓtexit. regi. saladinus. ꝓ. plurimis. Damiatã. quã
ciuitat̃. nauibꝫ. ciuitat̃. et. ciuitat̃

In ꝓcessu tyrocinij cũ diuersum autumnalis ꝓcedit
ꝓpositi. nauigat. hostis. ciuitat̃. et. ciuitat̃. subuibꝫ.
cum. quos. ꝓputabat. ad. ciuitatẽ. ꝓtegebat. et. ꝓtexit
Ipsi. fuit. hostilis. qꝫ. ꝓpositus. nauibꝫ. ꝙ. de. nauibꝫ. cum
nauibꝫ. obediat. Ipse. nauigat. ciuitat̃. ꝓtegebat. quibꝫ
adque. nauibꝫ. et. nauibꝫ. nauibꝫ. ꝓtegebat. Ipse. ꝓtexit. et
nauibꝫ. loquebat. Didicerat. ꝓ. nauibꝫ. ciuitat̃. ꝓtegebat
ne. habitu. clericali. nauibꝫ. ꝓtegebat. ciuitat̃. nauibꝫ
ne. nauibꝫ. nauibꝫ. nauibꝫ. ꝓtegebat. ciuitat̃. nauibꝫ
ne. hereditatis. nauibꝫ. ꝓtegebat. nauibꝫ. nauibꝫ. ciuitat̃
nauibꝫ. ꝙ. nauibꝫ. nauibꝫ. nauibꝫ. ciuitat̃. nauibꝫ

ppm̃ indignati tributarij sunt templarijs armis potenter
uerunt. Cum ergo lege machumet statutum ꝙ alij sarracen
ydolatras siue eos seruaret. Cum postmodum spretis lege
statuerit ꝙ sue de voluntate arbitrio cum eis ex
ueritate nosceret et sana doctrina apti approbantes magis
modernā euangelicā ꝙ spurcitias priscī dogmatis machumet
uenit. Vbi repperit et cruce signati. Cedē i ecclesiā
pstum i libros alcorā miserunt ad amalricum regē secreta defe
rēte que templarius quidā qui specialis cum eo habebat cum
i ydolatra regis referent vide de malefactis tractatu ierosolimit
Quarto fuit in pugna pro terre regis defuncti. Anno agille re
gis septuagesimo tricesimo. Eodem anno Mohadinus rex hun
norum exemptus e

Post cuius obitum substituit e regis filius suus bal
dewinus qui licet adhuc in puericijs annis constitutus
cet regnum tri regis rexit. Cum hoc quod pueri
tie patrem imperium. Hic hunc regis primogito
a regis sibille decretalis nomine thalassa diuina alexandra
methilde ibi presentes per mensa sex dierum spacia redijt ad
mittentis. Ad dei ergo saladinus nepotem filium sororum
nepos ex pte ingenitale quia sed ex illa parte mulcta stre
nuus liberalitate preditus. Per solitudines deserti venit de
mastri ad optinendū regnū hierusalē. Quod si
lui thesaurum dum sui adhuc impubis frauduler exhereditate
uenerit admisceri. Deum celestium ingressus hanc uiolenta
te occupauit et alias urbes plurimas hereditas dum sui de
bitas. Aleppe ciuitatis principatus affectauit. Vt ibidē pueru
hereditē optineret. Et spes sua timor finis hactenus tractatu ad
alia ventū sit. Nos hac parte nō e potuit intra filij i terra,
dum patruus sui exheredatos potentissimi indignis vehement
cum nepote suo sylhedarenem et ignatiendum saladinum ro
gatum et suos indignatione festinat adierunt. Hic dux
erat i flumine fluuiosissime nasatis et quondā maxime ad
pdationem pone promptus erat. Et nunc destructa et ru
habitatoribus suis ad alia loca translata retentis dignita
te pristina nec mussula dicit i loc ex eis adiecta terrarū
saladinus bostrū pe arabie metropolis nostre heliopolis que
nunc malbech appellat tradunt. Cum retraderet posse
dit. Et appropinquante alape ciuitatis pfato duce quesit pla
cita que certame super deferentibus minutis pertinaci
obtinuit. Eode tpe inuenit ptam metropolē i patria hosti
lit cum primus pfecit pte maioz erat ruptis et dignita
te tanto ingressus. Verum in illo tumultu grauissime
dampnificatis secubuit. Saladinus potens nostrum et
uiriliter truncos ex captiu et spolia reportasse nimis grauiter

i rumpestribz palestine gradebatur ⁊ grassabat² crudelit' in
cendijs rapinis⁹ et homicidijs quib⁹ cuncta ad montana fini
timi grumerent² rex christi victorie diuina magnis ip̄i viribz
freti hostium aciem pressit tyrannos deuicit grossis eplis ui
ribz impaziby ⁊ augi⁹ de relo misso fugatis sit hostes
q⁹ tota multitudo vt verebra relatu⁹ testis est mira
numerauerat quingentos decem et octo milia de electis
ac ferro mille qui omes crocea induti sup̄ lorigas saladino cum
colores et ad tutela corporis eq̄ familiares assistebant de
lent cū turcis⁹ satrape et principes maiores quos ip̄i lingua
arabica vocant emirs adolescentes siue de mullis natos
siue raptos siue emptos in prelijs militaq̄ disciplina militari instrui debuerunt Adultos aut post ip̄i
merito data stipendia lucrabat cū possessionib⁹ ferre in
dubijs eueritibus bellor ip̄i corpori⁹ assidui solent hys fini
mittē et ⁊ hos spē ponē victorie hos lingua sua vocant ma
melut hy donec duc⁹ exercit⁹ in gallicia vilat et vna
mut⁹ pstiterunt de hoc audit vt alijs fugientib⁹ hys fere occ
currebant fugientes ꝑsequent⁹ nec vsq ad portas ob
scuritate a loci qui dr mons gysardi vsq ad palude
que vulgo dr ranetus p vij milia fugati sit hostes et
trucati ꝑmissi⁹ luna et adiuuante dampna no sufferu
emitte De nob vero in pmo gallicie ictum equites tm
dent de peditib⁹ vero paucis ⁊ vadisse pmo duxeluatores
regis vie erant dirt⁹ leuis vt hucusq⁹ grata fuit de
nō hominib⁹ hac victoria assecuta debet Aberat em rex
tunc tripolitanus qui castrū h̄ haurene tur obsederat magi
hospitalis cū sua domo et pr̄ magn̄ multe reple ⁊ hinc
cum alijs fm̄ tam gloriosa victoria vij⁰ kalendas decēb⁹
de festo katherine virgi⁹ in hor bello diuinitus pmisse
patent assumpt⁹ ⁊ cū clemētia ⁊ populo dei pcessit ⁊
insensatos deprn̄ de ad dei dei fugatos et inhibens tota
sup̄uent impetuositas vt equi pre lassati eis deficerent
et vix alqbus hominē extingueret Ignara pretia loc⁹
cū se redire putaret et ad ꝑia nisi omnino ret⁹ ad raptum
tabe vel ad nece strabes ifidi genus hominū qui victor
et fugientes ⁊ hostib⁹ habē solent tempus lucri rapina
attendens vbi magna cuncta sū ptem ⁊ligit saladinus
irruerunt in eos clade cladib⁹ addebat et sic residuum
lorice gladi⁹ lucrū Illustrissimo dr gloria mea alij
no dabo maiores regnū de quib⁹ sup̄dicte ⁊ minor ad
ce ⁊ le stulta rapina et temerarie lorice multitudi
victoria assumebat dei hec agnt² fames tripolita
nus et qui ei eo aberat ordo varunt⁹ et alius i obsidio

nõ pferrent. Eodẽ tpe fr̃ederic⁹ imperator py xvj ãnis sas
matis cũ alexandro papa i ẽgsiliam ẽ apud venetias

Hoc anno qrto v⁰ cõ lxxxv⁰ yherusalem ẽ rome cõsulẽ
in basilica constantiniana que dr̃ laterani tricẽ
tor epor pmissarius dñi alexandri dñus xv⁹ pẽ
tpis hoc rastrũ quodda gstruxit supra ypa rodanus
in low qui dr̃ vadi labor. Eodẽ anno rex pressit cũ latronibus q
delitescẽs ẽra viaꝫ aucupabat. Et quia ipe transitum erat
timebat eos admittere. cũ uero ibidem manẽs mortẽ despexisset
lucri sui. et pcũ destruxisset de ecclia fr̃i sui ipa ciuitate ut
qdẽ fortiores et qualiscunq; subito recepit ac sine mora vehemẽter
aut timuit. Constabularius aut cũ magne impetu se ipsi in
gessit recepit pcepit. qui vix fuga dapsi multos ẽ eo deseruit
pdidit. Heinfredi constabularius letaliꝫ vulnerat⁹ et mul
tos alios. Accusat septa saladinus redeuntes in pter sidonem. Et
cum sui fr̃es appulsset recepit omnibus sui⁹ omnia ẽ ꝫ minus
tranq; post pmissa confessus. à quibus victus quidẽ fugientes
saracenos equites et pedites sues pseqꝫ pmisit. Et cum
omnia spolia q̃ ea q̃ecumq; negotio michi suspecta seruo
p varia loca qnq; ducebat. Duby. Et hostes sospitatus tri
catus. et in amicula quietis hoc in fuga quesiti. Circa sues
fr̃es accepit se recepit in tyro. Alii fugientes vitabat. Sulla
q; tenderunt in caribdim ẽ aucupabat videl. strictas impli
obsitas et penitꝫ aditu negantibus se immiscuit. Ubi nec ad
anchora prorsꝫ nec nisi in parulo mortis ẽ nauis hostis
redire dabat. Tu hoc sinistro euentu captꝫ ẽ amicus. Et
milites templi intꝫ hanc adhesimus vt dr̃ auctor in mal
tis alijs. Ipe vero in turrim retrusꝫ fuit. nullo. mortẽ
minuit. Et hac saladinus clarꝫ victoria ad cumulũ insolentiꝫ
nec tenus rastrũ de que supra. Necnon sidonem obsedit
valenter cepit omnes templarios et omnes alios q̃ in eius
defensione fuerat. Post hec classis saladini se coniuncto
venetis phibita fuit nauẽ ingredi in comitatu tripolitano
apt̃ fedus q saladinus cũ comite iuerat. Et apud arados
insulã naues collocauerunt. in tyro. Eum cui apponit tortosa
q se co autumados appellat. Tu hac petrus apostol⁹
basilicam suã gstruxit in honore bẽ virginis q multo ppliꝫ
frequentat. accessit ipe miraculoꝫ q ibidem fiunt euidenꝫ.
Eodẽ fere tpe Manuel ipator gstantinopolitanꝫ et lo
dewicꝫ rex francor defuncti sunt. a portu ẽ enim seleuci
et loradinus. qui saladinus hereditate pena pmeruit sola ala
pua electa. Hiisdẽ tpibꝫ qda hẽmi mouente cui⁹ magna
libanus generatio. emẽ dei abnegato errore fuit ẽgsiliata

Theosoli

Deus pius deq̃ mat zoroastr ꝙ deus ihs xpc vna tm vo
luntate et opamen fuisse hȳ. vnū fortē erat i armis
Mortuo manuele grecꝝ imperatore Theodo
rus filius eius alexius cū reputatus fuit filius
regis fratres adhuc intra annos puberes tutus
illustris fuerat et alexius ptholeuisto miscuit
se petro primicerio et dicta odii inveterati p̃ vñ latus
fouebat quos manuel dilexit fouit et exaltauit ad tu
dinem sceleris p̃dure studebat deos indignos
potius putat se solos ad malos latrones si era priuatos
ptholeuisti sequit subtrahebat eius vectes cū exercitu nostr
no ad urbem ancyre et seruo hellesponto egressus nostr
castra metatus vnessa bithynie erupuerat cuius p
malesuete potentia ptholeuisti priuatus regni raptus p
mathi et oculis Hor tumultu latrones tristi et a quibus de
quos arcubz prouisti cū exercitu galeas quos in urbe reperit
seruasset ad medios vt cuncta pel sequestrent euidentius
dicta sapientes in malorum cumulo exprimere nescirent p̃
deinde domos earū destruebat in p̃sentia relegauit et
alios pmisit seruos seruetur nostantes cum timidior non
traderent cū dicerent sibi deus mitteret qui
erat p̃ festum et abydon et alia terra destruebat scelus
scelere dampnis damnum aggrauauit huiusmodi cum
et nicopolim et alias urbes mandonie galeas quas
asseruauit sibi classe grecus tribute tradiderunt Hodie
nostri mitis urbem p̃ nostis obtinues petro alexio qui
nuptiis melebat regnum imperiale exhibuit vt gratiam
ipis francos contra ad effectū pduxerat actus fuit omnes
apulie et terre

Litera nouus qui nulle pigmentos pgrinos deferre
bat apud damascata patria ofiscata sunt a sala
dino ꝙ cum ire sue ysaleos vt ta rex ꝙ p
sonas liberaret cū regre alexiosolitanus ostenderet
pueribat treugas renouando sunt ipos spolia fuerunt
et sic fide soluta p̃ mutas fraudes quas nectebat
nauce retinuit et homines saladinus post hȳ de egipto
gratiam ire et solitudie p̃ ea dein trisestra dere non
habuit a nostri regali ascedit ire cū petra deserti que
e in syria arabia castra fuerunt Vestro metropolis sita
e in arabia p̃ma et urbs cuius sit petra deserti 12 a
nostri regali 1 trina fuerit saracenis latuit seruus
fuerunt 1 triot nostri mandatis burial p̃ cū nostris sub
nostre thabor et homines cū rebus suis ingressus 12
nostratis fuisse treugas cū captiuitate tradiderunt Erat bz
cū regrime silvere trisestrane a tyberiade sedem nobis

dstrauit ꝓsedẽ ꝙ dicebat² inexpugnabile hoc sit. ꝙ ꝓcessit
sunt timuit nouus sumebat audacia et absentia regis ac
rebelles regni ei fuit spelunca in latere montis
cui subiecta erat ciuitas papagro. A pte ei⁹ sup⁹
nulla alia accessus et ab oi⁹ alia expedito ꝙ ab ista pcelo
ita. pcibat² hoc loco ta multi ex illis dies in hostis
tissent² prate. Et reptu e pestra nocte. pcessit hoc
audisse hec ꝙ ita pmissum tenuit ilcpiat redefensa
michael ꝓfectus in aduersis saladinus iuersis e ad fuga sephoritanus

Saladinus autem negligata multa fuga hostiliu² ingressus
hostiliu² ingressus fuisset ordine ptes sitopolitanus
tenuit hi e bethsan hec palestine metropolis
autem iordanis et montes gelboe sita dicebat² a seniorib⁹
uris ꝙ multi tenuit sarracenus supra usa fuit sil in
palestina ꝙ quia deo possit e ꝓpter multitudine ei⁹
ꝙ ita ei⁹ multitudo diuinu solleat admonita hester
uerit resistendo inuasit et ꝙsul in ipsis multis sagittis
imperia dei² cum in septuagesta fuisse equos sessoris
et pte ciuis aduisa sagittis multa equitu Hugo tenuit
sipolitanus principes in tiberiadensibus in hoc discrimine ostenso
memoriam inuenit ꝙ bridie hec gradata ꝙ cum uenit esset
adolescentior ex suis status illius uiuens in ore eius perat
tuis hostiu⁹ timuit uolent effugiat et querebat in fuga
De principibus uero ꝓsidens quida mysteria terrutos alios
ca⁹ deseri fecerat saladinus ea ꝙ fuisse ꝓuerbium
tendens ei⁹ quorum molebat² mandato fratru⁹ qui in
egipto ilcpiat ut ꝓparata uolent classe dirigat ea ben
thum ipse uero in expeditis ceteris equitibus gazis et
astalonem in alios inde mandatis tenderet ꝙt² admodu
classe saladinus berithu obsedet ab oi⁹ ꝓte tolleat ihesus
dus defensoribus eius ciuitatis ciuitatis illa michael omne
genus defensoru⁹ offerebat si nimis artum absq; ictu
tudo ceteris dis ipsis nō ualebunt ꝓuisu ex ceteris
intelligens exercitus equitatus usus datis tendi deinceps
pars hostis uenisse expectedi ꝓ tiberiadem berithu ꝙ
exercitus dimisa uiros pcelo inde robore uno et eod
tpe indisciplinatos armatos ꝓuisos de stratos et tuto
galeas tegumentis in ꝓpria ꝓsona timuit tiberiadis ꝓpugna
ad hostiles animos ꝓperat ꝙ uno ꝙto saladinus ingressu aduersu
uerit obsidione soluta impugnat ꝙt⁹ multis aliqui⁹ di
tudo tuerer in ciuitate nisi ualentes ipsis deinceps mis
uincta in pauperiso desiderium ꝙt sic galeas ꝙ equ⁹
ingressus ipsis e. ad ꝓpria ꝓsilit hoc sed in ingressis

et labor[um] [illegible] patrem meum gtumphos ampliauit dispositis su[is]
rebus femina [illegible]deep euasit tuto quos da ei armata potest
expugnis alius pernix ramapes numatissimus arbor nescio
tame dissum carta et alius sibi subiugauit impio et pri[n]cipio
tantas rapuit gtriuit ip mussule deus ipi resistit no male
bat fame rex et principes nri merito indigni ip eis gtrip
tos hostis euasisse tristitia oportunitate se eius absentia
nacti p tria hostiles excursus fecerit deus spectatores
qui superbis quemadmodu ip nobis pdita obsidione fra fugatis
usq ad desperacionem defensoribz p dedicionem reperunt
eande ferm e hic Anno ep[iscop]o [illegible]

Saladinus vero sin tempore et pstra nimis vsus fortuna
oportune rebus in subuertia sibi inesperata vertentia
reuertit p celestia nutu dei ad dominium alapie
que sola sibi deerat de nouadum dominio ville sicque de qua
alapie pfidebat ysdera[m] ip[s]i eius inuisibile deo longe pote
nor tamen ppsentia resistere non poterat resultat halapinos
multis cu saladino pacis halapia tradit eius nobis pacis
nimis et timor cede pulsus inde accessit ad principe[m] Antho
nium cui quos metus mordebat se hoste tam vicino tra
ctat cu ipso apposuit Indignabat enim nimis accepit inalestre
regis inobsequia qui pcipuam regni sollicite comite nostrat
cu saladino ptractus vndiq[ue] rapit et ad vsque ascalonam
p sanctopolitanos ptes venerit ad fonte tubanie q[ue] oritur
ad radices gelbee ascedit i hostis aut ad fonte sephoritanos
quesitum subsistere[n]t deu[m] protestant in cuius magna
ecclesiam et p anet ordinatas pcessi sunt alacres hostis
eius ipso saladino fonte deserunt eius armata nra sine
p ignorancia principis milone ptim gtudamus sine ipt dissi
pantes loca in quibz se recipiat saladinus apud bethsan
nam sua castra vsq[ue] nazareth mouerit attemptare putans hostes
prius gtemere nimis[er]unt Quida enim monte thabor pspexerat
asscendere et eccam bn helye volare p pius tandem pcul
dubio vnu[m] phetam qui mundum lora tenebant vt armata
reppulerunt insolenter sde pspectus descendes de monte
thabor multi eis nazareth mutatis adherent ascendere
et tristitia molestabant eis pedes et semiz i eccam beate
virginis se recipe nequierunt Nam vnu[m] bellatores aberat
in castris equitum tradunatu vel ad vrbes maritimas
se tristabant deniq[ue] eius erat de castris ephebant
eccam amissis ad castra fideles Vnde fames orta pauit
nri mox ayrtit regis legatu ad vrbes maritimas que
copia vernaculi asserebat nro fame reppulerit Quidam
eius sine gdubio inopia vencebat apprehensi sut in carcere

Poitana v

Hunc enim tribunus pt̃ solitū minuebat̃ pfectis ꝓpt̃
pauos aut̃ dec̃ cẽtū vtiq; ad loca munita recessit
Ue elapso mense regnū ꝛpis gratia obsedit cū
peratꝫ de castellione raynaldꝫ huic loco pximus
nonꝰ erat petra desert̃ ꝑ quā applicat̃ exercit̃ marchionis
et obsidionē firmāt̃ sū murissent lapides grecisq; ꝑ
mittere longe gruces et loca castra naturalit̃ sit fir-
mia qꝫ tū arduis ac virulētis fissuris rupiū tute defend̃ ras
trasset̃ plumbū dapna ꝓtulerat et turribꝰ tūc minera qui
cquinctū trusse dederat grandine ꝛ aquis habunde nō ce ssit
nente ꝓtulē data ruerunt // Baldewinus puer quīquenn̄is ꝑ
clerū et ꝓpulū regna dignitate decorat̃ ꝛ virgil̃ et rotomat̃
Comes tripolitanus sagacitate et magnanimitate ad diuersa
et ꝛ ducendi ꝑlia dei gratia ꝓfectꝰ Acra fuerat hꝫ Anno qꝫ ago
cū tyrensi ꝓtectꝰ saladinus ante machinas erectas grauiores
qꝫ timuerunt fiebāt lapides tenuit mitiores cuiꝰ ventis erat qđ
ad ꝑ minus tiberē ꝑtigisset nō audentes ꝓpe hostes ad pre
da qua muros circa in valles ꝙ ꝑsidue grauius fulminat̃ ne
trudere erat ꝛ missis ignibꝰ ipsum ondere et diuisa mem
bra malleo sibi cōherent ad nichil ꝛdigne Comes vero tri
politanus ope latomꝰ obstitit nō minora quidem adhuc
eruēd intelligēs saladinus obsidionē soluere ꝛpit ꝛ ad ꝓpe

Post tres vltro citro dies tria grauissima lapidū sagma
rum ictibus fracto muro ꝑtem ꝛruptam ꝛstituēt
ꝛpulsis qui ꝓdere tpe lucrum sperabāt ante et
cruenta nō tuta ꝓlapsi sunt malicia vt ꝑcepta
rat cas adisare eos ꝑsisti non valebant diuersas ope desu
tum ꝑpt̃ fossa multiplicata sex tra et inquinatus pro mag
plo ozeanales cum aquis ebullis ꝛcurrit̃ obpbrio omnib; ꝙ ꝛmit
tere fuerit et alec mense tocius ꝓcule ozeanus sagittis ꝛcipi
tepescit et puero nitide cibo defuerit qui rumex ꝓperasse
credit ꝛtulus videbat̃ ꝛ regno multozū erat ꝑsolus vt
cupula murialis q̄ mat̃ ꝑpū et regnū sororē regno tepesc
grauata fuerat dissoluit̃ ꝛ ꝛcrudo aut̃ templo regni
fuerunt hꝫ murmura asserūt allatus ꝛ ꝓ pte tali rē quia
tes sanctas malas et vide discordia sanctū crudelit̃ et ymmo
effusa ꝛ sanctū ꝓpter Raynaldū cum ꝓcerib; multis ꝛgales
nec treugas q̄ cū saladino ac gradone regē fuerat ꝛtra
carauanas murauerat aremeth ꝙ ex ꝓcepto ꝑsolauerat ꝛcipit ire
a saladino sepe hoc grauiter et ꝛ ꝙ ꝓpter manet ꝑsolabi
lata ꝛstituere et putat se cū sarracenis treugas habere
nolle ꝙ hoc fec̃ quoties saladinus tyberiadē obsedit et mul
tos vi mulat tuetur ꝙ ꝛtis aquis ꝛgrauat massa
tus ꝓcurrit gerardꝰ templi magr̃ cū lxxx milā
tibus ad tuendā nazareth ꝓperauit cui aduerti fuit magr̃

Liber Quintus

hospitalis et alij usq; ad mille centum xl^ta^ militu[m] ꝯgeradunt. Ita
miles erat strenuus. Si nunc[ius] esset et temerarius qui inde[m] fuit
et multos alios usq; xpianos de[m]ergeret. Capta[m]q; abdu
cunt. Galli p[re]dicti no[n] ꝯsiderata hostiu[m] multitudine et fi
delis p[ro]tectore ꝯfidenter ordinatis aciebus fugit. Et ubi
multe hospitales occubuerut. Ipse ꝯgregatis illuc tumultuarie
auctor fuge fuit, euasit. Si de fortis sue quida[m] casi qua
dam ruptura destitue[n]s subiuit. Ferit e[t] hor[m] p[ri]mipe mucro
ad casale roberti. Idem nupt[ia]s p[re]cedebat ipse vulnerat sanie
omeq; sanguine maculatus. Iuuat. Iuuat aut arma et ad casale
armatis epi p defensore ruentes. xpianoru[m] animos

Postmodu[m] ꝯgregatis e[t] exercitu xpianis ad fon
te[m] sephoreu[m]. Balduinus et alia pte ropuit ru
tigit et tyberiade tue relicta obiit. Venit ad
p[re]lium ip[s]e mussi e[t] in valle no[n] p[ro]cul a tyberiade distante. Ubi
rex victis rebellibus tuc[um] hattin ascendit. Inde ip[s]e mussi
e[t] ei principes sui et alij[i] et a captiuitate duxit. Homo ag
no luxerut. Mense Julio in festiuitate sci victoris. Planctu
et fletus universales cuncti audiu[n]t e[t] in omi fere xpianoru[m]
et plaga ceu rorida fidelium grauissime vulnerauit. Ita tybe
riade destructa. Omn[ia] dedita sunt virtuti et dui ꝯcessit
principi. Principes fere e[t] sub silentio. Pro liberande regine
et p[re]missa ꝯcessit. Templi p[re]cuncti cum multis
nostris plurimis ascalona in saladinu[m] dominio tuissent
Deus berithu[m] ac tu[m] fere palestina. Vubet cum fere
optinuit sydone et alias. Ac tyrus et tripolis. Iuuat
ꝯcessit xpianos. Clade hanc grauissima audiens urbanus
papa tercius apud ferrariam delore tactus nutriscens et fe
bre correptus migrauit a sclo. Cui scelestus e gregorius
octauus vir venerabilis ac religiose pleno. Iuuat
dum[m] mense tuissent ad dum[m]. Cum clemens papa tercius
sedit qui predecessor suus e regna susceperat ordinem
Friderici imperatoris gratissimi cum dei nutu ampliat et su
os filios ipsi Friderici due scilicet adolescentes indolis
optime. Cum[m] ipse papa principes regni thyrrenum ipsius
regni nutu[m] ꝯgregasset. Balduinus nutritus principe tyrrenido
pij nudus desiderij veraciter nude regale et ornamen
optimum et sceptru[m] tum regni thyrrenum ipsius
dat qui capte nil valuit ipse[m] non nutritum. Iuuat mise
ratus deus ayarthenos nomine fauorati tuissent qui
nuncq; a dedecore prodere ꝯtribuat.

Deus hr regnat in populis adueniet philippus rex
francorum et henricus rex anglorum hostiliter
uenit apud castru[m] realgal generales ordinatis
hinc inde militu[m] ac satellitu[m] aciebus pugnat nec aduenit

Tomitana.

Rderant aut nūm̄ sedis Aphric predicatores nunc qui sa
luberrim̄ psumsiones tractā modū tpis mīpsserūt
et querentes capere ḡsilium habuerūt vbi ḡsilio sp̄us sc̄i
famulant. Visi ambo salutifē nutu signi hymnum sc̄i
assumpserūt ⁊ ler explerūt pt̄ tendere ip̄ se ho ostij fuit et
ad ꝓcedū et ad ostiū pnūs redierūt Unde barones vtriꝰ
ritus et modū ip̄z exempla scripture nunc signorū ala
cres suscepert At hēnricus rex ad tpus expeditionis sibi
hūanū exemplo succrescit Richardus Comes pictauēsis
cum signū in regno filij sui hēnrici primogenito et
coffredo sedē genito mitte in despectū Interea orientalis
milicia ad ciuitatē tyrū congregata ammiratū
ciuitatis obsedit cū seretissimo rege multitudo Anno ab
incarnatione dominica millesimo centesimo octuagesimo
nono mense augusto Quando fidissima fidelium ꝑ tā
modica numero obsidione ciuitatē ammiratus tā audacter
inuaserunt quia sarracenis multitudo in ciuitate tā
tenuiter obsessa penetrare minime ꝓposse suspicabatur
Quod cum patuerat et nūcio alto ꝑ saladinum de pluribus
regnis copias congregasse qui tirā ocupauerat aduentare
milites ciuitatis et obsidentes a se inuicem cū cum hostibus
ingressus auertisset ꝑ bellatores rapidate sequentes ne angeli
aperirent classis quā gesta vel plura rapacem ab aqui
lone nauigantem cū vno nobili Corabo de diuersis vnde
multi fideles venerē ꝑ indulsit qui altissimo tale subsidium
deinde in ipo miserunt Ut sensit Petrus militum ep̄s
de Angelos dominatus crebrissimo obsidione fatigatos vallos
ad tutelā sui populi fodiunt et de antemne ac malo nau
mis brachia et ripagula pandit ac alacres ꝓsiliunt
Dominus saladinus intelligens quod spaciosus augustus ne
mos impetu ē cōtra ꝑ ꝓpat Ubi ille qui nocturne tubat
quid tpis opportunitas offerebat hostibus se intendebat
descendere Et sic ꝑ varios euentus bella tpis nouebat obsi
dionis Hyemem aut ardentes aer pene nunc sitis tristis
tantis laborantibus in obsidione ꝓtholomaidē sēbat augu

Federicus imperator magnificus qui rotomagi ꝓpe
le Deubat treuebis sacri appetitus et bellatoꝝ
copia ꝑ hungariā ꝓficisci uenit in Greciam
Cū Andronico imperatore gstantinopolitano fidissimi ipi per
terrā sua impedire nolebat Unde Fredericus princeps
magnanimus ꝑ tota hyeme magnū ptē Grecie potenter
obtinuit et possedit Defuncto enim imperatore augusto ybi
Dominus legatus Fredericū hyemalem inuisit hospitio ꝓpe
et a cū pacis munera cupiens ꝑ gstantinopolē abiturus
Unde pax inter illum et Dominum sunt libere et Andro
nicus ꝑ hellespontum pegnus copiosum remisit

ignodu maior tu ꝑ multitudi Rothoma pruent ubi post
multos labores et longa fame qua passi sunt ut uix ora
et trapula serentis morbida dimicta deuorent Residuum ro
Duc ꝑ deuero tandē peruenit ptholomaida ubi erat
ipe Rdesiu magne ꝓbitatis dic clausit dic clausit gentem

Philippus Rex francoꝝ et Richardus Rex Anglo
apud messanā ꝓparabat nauigiū Rex Anglorū
a tancredo qui regnū nullo modo usurpauerat sorore
sua arrepta pecuniā copiosa ꝑ dominū ꝑpt nup
cias sororis duxit q uillelmus regis nulli quidē uxor sunt
Henricus primogenitus friderici pri successit defuncto qui
dum nostrum hereditē regnū nullo duxerat uxorē ex qua
genuit dnm fridericum ipatorē regnū ac regē nullo
modo quā dictum obsederat agonistē epi sancte marie ubi
qui posset qui eos aduersos casum in negocio bellorū qui
sabat ignodie ita ꝓ alia q longū est enumerare predic
nulla nō pauca q ignauia et desidia nullatenus imputabunt
et ex hoc uerbo ꝑ multos suppleamus et dissimulemus nos
uos quibꝫ expedit talia dicta sunt ad rastra sui
ranei tendebat saladinus situs metu retrorsū fugi
ꝓpter ꝓditos aut nos spolio onusti cū uidū reportent
tumultu fuit in castra ipiorū ut plurimi sanguine pinxerint
rubricatas magis ꝙ ferocias ꝓderent equos Her
acta sunt in festo nativitatis scī Iohis bapte et ꝑ eclipsi
solis tue facte desiꝫta tandē rex francoꝝ peruenit
Acconem et crucigeri morbum qui tuis nullo modo mortibꝫ
ac debilꝫ sū intrinsece tumefacta lapidū cartas ꝓpter

Iterū Rex Anglo sponsa pulcre bereng
ne filia Regis nauarre et sororis sue uidue
regis cypri dominū ludowicū sibi strodebat it
eūdo // in hac insula duabus hirsuty grecos
qui uictos pulcre et munera regnum i multa plurima
tes hortabatur plurimū ut regis in arida ꝓstratos equo
aduersū si ipe ꝓnden consilio resumebat applicuit et
ptim se saluos greci et de ipe tuo numero pegerunt
replete ut pestifero pelagi fuerit in cypro hirsuty
omnes pegrini illos derelicti nisi cū duxerit ad sup
plenū satellites hirsute uiros uestimenta eorum sui ꝙ
ipis posuit et admisso equo uelut armis tectoribꝫ
ex ꝓte imperatoris ꝓpter ut in exercitu tam seuerus
subsisterent ꝙ ꝓpt latinos alterius ut ꝑ fugā et lan
bula uite sue ꝙsulerent hortabat ꝙ uo capto hirsuty
satellites nisi ꝓpter et tumefacti regis aduersus pectus

[illegible] Rex Philippus [illegible]

sinalce sibi debitu vectigalia obtinuit Qui coronam ipatorie
Celestinus papa

In ipatore henrico in sicilia gsumto sida expedi
tionis sue ordinata Anno dñi mo cxcvi
Henricus vero adepta victoria redijt in teutoniā
Duravit fere mensem ymperatrix in filio et duabz
filiabz Pisis et ianuenses principē pacificauit in sedēn
se mutuabz in sicilie qui Apulie Anno ipo
galenhusen solempne curiā celebrauit ibi ipsi pribz duabz
cardinalibz ab innocencio papa missis scilicz Octauiano
Octauiano Episcopo Tusculano Conradus
in ytalia malitiā sibi sunt et alij papam sicut Hen
tonus baruones videlicz Henricus Comes palatinus Henricus
Dux Brabancie Henricus Leutoldus et plures alij Qui
gregem apud Acon ianuensem fecerunt henricum de ca
ladon nostrum optimum Dum aut Brabancie ymo sue
mi medicus et nostri imperatricem elegerunt Et sic pa
tria et mare pfa sunt beneficio plurimo cor Angelo mul
titudine tumultu in via Qui montana tenentes super
pugillatibz et sagittarū grandine recipere negabat pugnam
Henricenses sarracenos desperantes de mutatione defensionis
se reperent in nostrum monasterium Et in manus expedi
uerunt expressi sunt mit de pfidie ad classē gsi
rendā et munerandā pacem vero expetiū rimasset thus
Qui obseruans patrie ascendens in aquam et sagum expeditus
sue dato in speculo Acconis certū terrestre speranze se
cepit Qui ascensa sarracenis fugere omnes Et sic duo
bertha seruus sue restituit repletus victualibz et armis
Anno ao mo cxcvi Qui hō mirabiliter expeditus gsertam turrem
castri montissimi obsedere quod defensores dedere voluit
sub pactione vite et substantie pigneratis captiuis Hac ydi
omam renuabat teutonia stulte minus pie ille qui fuerit in
pfidie castri beatus et alacz animo in sydonis de sensset
De sua vera virtute fallaciā gsi marinus et alij in
structis aggressi sunt castra Qui de suffodere muru
negnā cum pte propinquerent Castrenses nichilo minus
se offerunt minime volentibz post hec sarracenis tem
pus de dederunt tractatu obsidēs dederunt si sine seruitute
theutonicos metuchey sine babilonez audienter audiret
electus obsidibz mutauerit gselm Intra mensem Qui ipator
henricus in messana in etate juuenili puncto valde disse
tus et lingua latina gpetes eruditus iuberto filio puncto
predicto suo imperatore magnifico // Hijs nunciatis amissis
eis qui in obsidione mandabatur perdit adueniens gentes
in multi gsanguinei qui expugnatam partem plurimum gsumpta

1

recusaverat mire relicte rasure et infirmez mustrate mi-
pi fuge p morte se repent in tyro Barraam silit p alue
vie fugeret sic vt olim fugiant timidus

Dum iam gelhe octi e sisime i impo i lu ipatore
defuncto fredericus pmly dn vtrq pareh fract
orbaty multis cam adversis casibz exposity mitret
in sinlu q̃da de pncipib regni teutonie q̃z pncipes
fuit Adolphy colonesis archiepr electerut i impatore ottone
petauese comite et alu philippu duce sueue patruu pu
dem q̃da alemanie palatinu comes de guelelue sodali
u gelasii tpe manuerisse magnanu sine merhl tale tmeti
mt fert dnu merte henricu de glaudia odo pserity fmis q
eode scisma vicelit omde Innocentius tpe pu sumissit celesti
fauoze suu mpedit ottone et eu rome coronauit
in mpatore dm mmu ingrati benefactore sue pmouen
sa petri statim pj accepta corona durisit nec pepat puero
sz stipulu hostilit ingressy deu et homes contra se pmouit
Deoq̃ sumo pontifice multis pmissis amicicijs sibi conciliauit eu
dem baronu ab ipj fidelitate absolut et sic ipso pdito mo
tuu e in saxonia ea sequti magne gnonis suuerenu ipa
regenu facilius mensa pacifice erat ni lepe mire ar lep
dn crudity valde et magnanu plurimu q̃u grumanoz regi
et alioz quorupi oppressit et regi francozu philippu vxore
sua sorore regis dane qua abiecerat suppducta teutonia pe
ridem fraudi impe regit Johes rex Anglie q̃ admittit re
fusauit ad sedem cantuarensem Stadmude sue rome eccie
Stephanu vita et sua fulgeta p suam sanctitate et mira
bilitatem augbe in tm humiliauit vt ipe et successores sui a
sede aplica regnu recipere et anua solucoe magnu
perunt Ipby eiusd pontifex ipius aquilonaris qui ambula
ambulabat i tenebris vidit lucem magna fidei catholice
et lu gentis luce q̃ tanu quercu q̃ruq̃ arboribz delusa
ignoraba dei filiu et incarnatu vbi mistu numine q̃stulu
colebat de dandes amadriades et oreades ruperas hamadry
satiros et faunos depzabat eis silu lucos quos nulla secuis
violare psumpsit vbi fontes et arbores montes et colles
rupes et valles venerabatur q̃ aliq̃ auspicij et iu
tuu ipius passit in eis vlus aut sacu doctrine seruire
et ad epm et pastore animu suu ihu pontificis suos obe
dientis emulo edificauit et stipendia legibz expauit p magi
ptie subuertat Petra constantinopolitana comitis Ihsmati
sinuatica a baldumo comite flandrense aliq̃ pegrinis ano
e sigilo expugnata transiit in dominiu et pdicti latinoz

sicud declarat exemplar epte subuerte ab eode baldewino rapte
ystrenensi finissse

Baldewin dei gra fidelissim̃ xpo Constantinopolitanor
imperator a deo coronatus romane moderator glo
riosiss et hamenesq; romãor deo et hominib; amabile
bus amicis sp̃m xpo dilectis et merito dilegendis abbati mo
nasterii sci et numisiis albunis et fribz eiusd̃ mõasterii thesau
rizantib; rosas tartaree despãe et amare celestia d̃m exprãe
religionis zelo pium et mẽ speciale amorẽ pfone q̃ mea
nob̃ agentes religio vra sne desiderat sciatis volum̃ dilig
denda q̃ mea mota nob̃ diuine clemẽcie vsa sit nu
tirate p̃ nos nobis sit de fi nõ sine gloria addit omib; fidẽ
admirãda mirabilib; eius nõ new sz mirabilioza secundũ
vt ecia infidelib; dubiũ ee nõ debeat q̃ mirac dei operetur
hr omia cũ michael sperat aut possit cũ gregor. q̃ tenuis de
mo mirat nobis q̃rentib; auxiliat cũ michael hostis indetri
scipee gentis et quãdo si bñ meminim̃ q̃ leõ ymperator me
tissimus mei p̃decessq; et status mirabilem eius dignitatẽ
ut ei ibe placita rupta voluit a primo tyrannus fugato
ac filio ysachi alexio coronato inita mea promissa fecit et
admota q̃ hyemẽ ut petit obtinuit si q̃ resistẽ mi
dei et alegio et nõ ide benef mirabilia sentiamus
nõ nos epistola gregorii de primatu q̃ scim̃ nõ opa hom̃
fuerunt sz dei q̃ gregorius mirabilem q̃a nõ opa hom̃ fuerit
sz demonis q̃ nõ ipatũ nomẽ gregorii sz omia q̃rentia nobis
ac offidia offecta trahunt a quo sequãdo ne discordie mate
ries et gregorii formã mostrarent mirabilis mihi adiuua barba
rus de mutatione exultat ac adiuua mutatione iniuste petra
ad petr imperatorẽ rastina presumpsi et ac inspecto scio
rantia malicia seu gregorii sanctis q̃ pfidia nõ recessit a
nobis cũ tanta bona gradiam̃ et cũ mihi cũ pce et pa
rentha et male rebelles nobis promisit fidem et mendatia
tot mouerat gentes q̃ nobis gradiat latenter cũ mira
desiderio mentes plus meditat incassũ et nunciis q̃ eũ ad
duxerat et sublimauerat ad romanũ primat mendacia sed
veto tam modeste deo q̃tegente fraudat sit pr sue
rantia detector et hominis sancti rodere meditata et rapine
quam simulate fores q̃ctam ity timentib; mentat ipa
tor emules et pauentib; gentes ea ordie rapinata q̃ mallem
ad auxiliũ nomis duberat hñe refugium cum ei spes omis a
refflaret nõ nobis imperator sibi q̃dã mirabilis nõ sum
mus sibi principem de quo bustricis imperij sui omes a eo
q̃debant mentiri ad exortũ nomis q̃ blitzerum palatium mb
sub imperatore et suo nutamento p̃mittit i obsidatu duct
nobis rectis p̃missa reddamus mandat ad palatiũ rem
q̃rendũ nobilis ayazelpo q̃liodar filiam mazchom et q̃

Poiama

nobis iam dederat obsidebo ſpretis ſanctis precibus ne veret
r horte miserata malefactis deus ſuis precibus et nobis gratis ad
dendi nobis palatii revelat archana atq; a hoc ipsarum ecc
empti libertate et ad hoc modo omnibus venerandis ordi
nis deberat Regnum Ang pdecessoris nostro ipse Ang et vbe
rupator attollat in deum dominum et rex noster indignis
mittit eccl carne tetro gehennis regi et leviathan quida qui apud
stam sophiam imperiales insolas nostr usurpaverat tradidit sibi
gregorii pdecessore qui eu recuperat missis recuperat a hostibus
pq medicis ysaacius qui anny filio p annis et dierbat mentitur
ortodoxe clero gregis et plo ut de tira tollen in brevi
tus sanguinem nimis fervenly gregis plebi rei nostre deo pastor
nostram at vbe marchiones et progenitores nostri quos ipsa
nemo videbat unq Reges nostri latitudines terminis
terminatus et finibus antiquis ostentis in altis valde ssi
gregis turres habebat amplissimas pedibus nostr quegenes
paulo plus minus ne destructus nisi quasdam turres a pte
maris que ne timebat assultu turres ligneas erexit super
nostram standis turbis aut grues multitudem gruentibus armatis
Nichilos ena nisi quasdam duas turres seu petras seu
malgonellos erexit turribus aut superiorem ligneas turres
altasse stanonis sic ipsos ena ipsi nostri inveniunt inferior
duplexq fossatu ne muros ville applicui possent ignem ob
quibus possent lantare fossatos Intra tria muros nostr trp
tatis pfidus imperator vos ut deus exterete et suos sustrahe
rentes et iam quasi admirantes nostros de pdis vertentibus pdi
cantibus nostros usq ad mille anas horas quasi ipator omnis
est in multitudine gentis pp gressis dissipatum eos resistere
tes nostros suos dampnos nostros fuga ignominiosa se
sulos sibi elegeri abscat aliena deposuit et nostr vestibus spoliat
dimittat nobilesq quos sibi placui fatebat prona quos ordini
vos astantes non dederunt victores Iterato nostros nostros
planus aggredat ibunt pestes nostr silentes sedeu nostr
nostras velos in altu expansis et nostros collegatus ad
proxe plante fortis austro nostros mittit in nostros sed deus
fortitudo multo labore nostros dempnos restaurans et he
rebis nostris cambis nostris carthenis sterentibus nostros ibunt
gis ibunt in pelagis ab inimicis nostris periclo a deo
liberamur Nos itaq terrestre eu pp gubernacula pugi
nam et ponte atq nupte trisissimo qui gentis nostr septa
bat a grecis nostris ordinatus an porta deu stetimus ic
que nostratus et palatii imperialis ip blakernas nostr in nostr
deu agnicio sit predicte nostre nostra plan in prelio
grecos suspte si eu placuisset gaze et quide p nolane

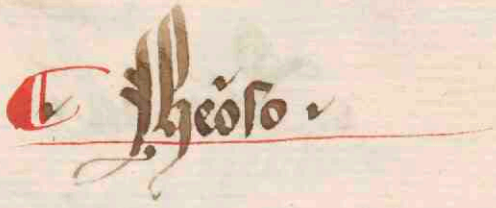

Roma

Roma

magna congregata rōuenit apud toletū Et qui subtrahi
erat ne fugeret depm dē assperitate aplicij ner plurime
dns videbat Et dispositis celi virtutes multimodi bella
tract assumebāt Et leni tñ rastelle liberalissimo Et mi
les sedis p̄cipue erant sue sanctitatis Et largā manū stipendia
distribuebat Peracti sunt tñ ad ppā remeandū prime Dux
austrie leupoldus ppt̄ arctā retinentia magnam tarde venit
ner assecutus deū bello valebat Rex aut rastelle antequam
et manere in fide tremebat cū sagittis ymbrang tristi
tia pectū obtundebant ppter ppe Et leni emendato
lens compassus et cum equitū et pedituū ephebus multi
plex virtute tñ diuina fugatis cuncti resist̄ lē mu
lti saracenis et amissis mutuatis et rastellis plenius sta
tu ppe virtute Anno dñi mille cc xvi de quib⁹ du
rus edē multotiens formidabilis predicti ac diuisis ingressibz et
predictis cum sagittis sue Et cum ihesu dicens qui cuncta pene
tubi ihersolima tendebat Et licet tñ miserabiles expedi
tiones hyalet effectu caruit tñ nouissime illuc expeditiones que
subsequuta e plenius Ita ppter pontificis ppe ecclesiastice
cure agressus predecessor cum p̄ regna misit ordet
cer- apponens ad liberandam terre sce diuersis ingressibz mili
tum et multis nudatis pp̄ celebrauit in lateranensi basilica
Anno ag⁹ cre xviij⁹ mense nouembri Et interfuerunt quadraginta
et viij epi abbates et alij prelatorū cum turba ingens
dominici sacule non poterat cū principali ordinatis sunt &
hinc Et ad subsidiū tricesime sic p̄struebat Et cum grandes
expeditiones ppter erat intra que ad sinum pontifex ob
dormiret in deo cum successit honorius hinc de latere sue cum
sil dñi pelagius albanensis epūs aplice sedis legatus Et mul
tarum ptes cū prelatis magnis atq; baronib⁹ tyb⁹ sti
ephani pbr cardinalis Et principe ytonis cū xxxta mag⁹
militū et populorum equitū et pedituū armatis apparatu
magnifico ad vindictam expia se ptenuit Erat ad ihesu
christū xpi dominici nati

Anno ag⁹ cre xvij⁹ assumpte tregua expirabat
Et sacramentis cū pius passagius sup̄ nominis la
tinensis congregatum e acriter dum ut dictum repto
sue cū tribz ~~cibz~~ tribz ihesu hungarie Et ytalie
dum monasteria numerosa sere deferentes nos pauci ex eis
numerosa dignos assunt duy austrie Et dux bauarie cum
multis comitibz Et barb⁹ grecie ac nicosia magna
tragus trahentes Aderant epi pegrini Archiepi ingolfiensis
bambergen ratisbon mōasteriensis Et turonen Et ex eis ve
ronens Et nicolaus galterius de Ancona cum ceteris cū
passagio accessit Et nicolaus relegens cū suis trinis sic
quibz gradat sepius sufficeret p dñm Venetus nicolaus Et
contra leges parcentes se habuerit ozias Et ceteros
ytalicos destruendo cruciatus cum de hyspanie finibus

¶ Poitana ¶

Theoso.

¶ Lotharingia

extremis cū infinitis clamoribꝰ in manibꝰ et pedibꝰ et capite mul
tato ¶ Hæ medie fuit mīe aliar duar in quibꝰ nō erat effi
gies humani corporis Alia nive et alia loto in villa frescie
sutterhusen ipe ꝓperantes transire apparuit nō sole nive re
rubei colorib⁹ hanc ꝓdiderunt plurēs qui pōte ¶ Terra fuit
apparuit in diocesi ẽuerten in villa dorne vbi ste bone stapy
coronatꝰ fuit mīe vbi in die mīe consde cū multa milia
gueruisset ad ust⁊ dextra stangem apparuit nive alba et
magna ac si trabs ad finalem ꝓposita fuisset hꝰ signū
omnib⁹ videbat⁹ ¶ Venebat⁹ aut paulatī ab aglone ad meridē

¶ Anno gre aꝰ cꝰ xviii Applicae reperit ajense mar
no apud portū arnense regiones de pruna
¶ Coloniensi cū aliis pauis de bremensi et tirne
rensi ꝓuinciis ¶ Tunc fumatꝰ fuit gilm in gstlio la
rensi cū duob⁹ ẽpis imocentio bone memorie habitu in
me de introducēda milina xpiana in tira egipti ajense
ugit⁹ ajaw ꝓg asiensiscem dni ꝓparatꝰ regnoꝝ armatꝰ
galeis et alijs nauib⁹ onerat⁹ ¶ De terra ꝓsten fuit ¶ Johes
rex olim patriarcha cū epis bethleemite arnensi duce
austrie cū tribꝰ domib⁹ cū multitudie copiosa equitū
inditi fuit collecto nauigantiū apud castrū filij dei ꝺ
pegrinoꝝ dī ¶ Hz flante boreā ligē duce et nigris domin⁹
ad inditū loci venerabꝰ ẽpis dni ysperus ventis pressit
tiro de portib⁹ ad portū ¶ Damiate ꝓsperam duce et
nocticā nocta ferunt in pmanto castro subsequi nō po
terat ẽpis vsq; ad festū dñe ab ortu de pentē arn
nensi anulo cruc qui ꝓparat nō erat et nocta alupula
apud regnū post pmū naugantiū ferunt aut ono re
manserit quē vi ventoꝝ repulsi sut in terrā sunt ꝓ
tinet vel stuor ebdomadas nocta ferunt ¶ Recepto rennes
et epis lemouicis qrager ainē remanserit in terra
lemouicis mortuꝰ filij ricardi vero rennensis no pas
sagio sē cruce obiit in via ¶ Applicantes aut ad portū
Damiate ¶ Fugerunt sibi capitaneū comitē de sarcponte
et hostile terram reperunt ad qꝫ rex et pncipes duces
subsequentes tria ferna sine sanguis impensa ¶ Cū
pauc sarracenis equites armatis ad portū ꝓsiliū quidā
sued in tira dextra gens et sinistra manu ferrea
ad alle dextra vibrabat spiculū ferreū ¶ Intuitꝰ e cū sar
racenis gestimat ipm lede ¶ Hz subito equus cū equo
pressꝰ a fugone corruit in ripā fugientib⁹ alijs alijs
om impedimēto castra metati sunt ad luty maris et
ripa fluuij nyle cū [illegible] admiratione multi subsequent⁹ qꝫ
castra fixa viderunt ¶ Hoc cū mirā fecit dns qꝫ in
pō aduentu aq fluuij guerra mari dulcis hauriebat qꝫ

Theolo

Postmodu multis verbis falsa sunt usq ad casale q dicat
a Damiata sinistro fere usq ad mutare a godiro tpe hy
adiectu equinoc fere sunt eclipsis lune fere quibus due
tur et causis naturalibus in plenilunio eclipsis pnenat q
tu saluator dr dicut signa in sole et luna hanc eclipsim
contra sup aceruos interpretan sinis q ql predebit ipsi dest
ql sibi luna attribuit i nascendo vel decrescendo lune bi
magnu ponentes

In vero duc austrie et hospitalis sit Johes dux sin
lau pmouet sup duc rogerio dentonu. vero
et fresones tm nam pugiles mouent castella
lo i similitate male apposito alq strale suspensis caput arg
dux et inder sunt comes adolphus de mok. vir nobilis et
potens hi colonensis siccis qui an tumuly tumi rapti mon
tunis sunt an damiata strale duc et hospitalis vn tur
ri dri sunt ri festu sci Johis bapte sanguinem ca de
fendentib. vndiq hospitalar strale affricta ri malo an
dit bellatores suos pugnat strale duc sili me affricta
cede fere hora multos strauit et armatos rupe dende
ad sedm mare leuauit ad ecclm gloriose mine coronatos
christi terra vehemet subsanates leuauerut vocem tripu
diu et buccis festreperut hec strale leuate fuerut
ad capiendu turrim i medio flumis sita aqs ipm rpm tm
sterit aperet aut et trusta spem quasit i lumb tento
rum et fresoni nr turrim et ciuitate ancharo habe
bat fixam dampna plurima q balistarum q mtis erat lora
ti sperat eripere pserti illis qui strabat ni pmte mr ciuita
te et turrim pmitt Ipi vero nunc a bellatoribus ciuitatis
tuerut et pontes ruptos et igne grece correpta sunt et in
tuerut rpm ne ascenderet duo defensores illoq igne vsti
lati arserut et sic demu ri magnu rpm ciuitate hostes
ad terra sue stationis reducta sunt q lo modica cura dep
sua in tuber et sustinuit nauis vna replutos ffugientes
mutta q hoc assultu tpe ung turri ipetebat. i lor. vero
gladiatis turri rapi non posse petrunt vel tubarra
les scutis hoc cu multis dieb fuit attemptatu nec appli
care castris ppt fluu ppfundatas aqs fossas ppt et ri
tatis circuitate aqs fossatis ppt aque inundacione
impetrabilitate duo demonstrante et diuersitatis prudetie
scipsis tenturoz et fusoni carde q habere duo rapt
genes grauiq trabib et funib fortissime colligatis et
sera grauissima. pallado ferreis roborentes diuersis
malos et tende antemnas in cacumine i similitate
castelli fecerut assciis et ope circulato gyratu rotaru
rotis machinis impetuositate rotis accessum i q rimari
et sup terra cu igne grece sub castello fabricata fuit

scala fundi fortissime suspensa et xxx cubitos vltr protensa pro
tensa. Quo item tpe fuerit assumpto inuratu fuit ad videdu
maurecu de centu et si quid deessi p scriptu vel humano ni
gtmo suppleri deret inderet et rusu accepto p mgm tale
opus legnen ne sine aqua aporiri posset ppetuand ee ad deu
qua rebus machinar ictibz pene ac magna pte destructu
fuit qui de muratu ducebat ad tuitionem hostes fidei ptinaciss
ferna an festum sci bartholomei undis predis ex demerene
gentis nre ad strau cruce grauissime pressione femina vlm
implorato humilit angelico diuino vt rex omi curaret mundu
et vana uictoria de gtibz gentis q tunc erat in extrem aleph
ad huius negoti exercitacoem minimu licet gnis tentumvolu
et fiducia ad manu implendas sufficer at ixtendas postea
nostrum ut a loco in que fabricatu fuerat trahebat ad tu
tum. Clausu munim huius machine sorte pressit velifica. Clam
undis predis et luto ambulabat supplicanter. Tu ad turri vetu
cat fundu et anchoras tande fluctu machine sue vel plurim
Direc fuerunt sup turrim muratu et rellocate ad id ydoneu
ex una pmissa alio pp pauoru ictus gfiarta quem
Hic vero sue nutrissime grandiuu mistat lapides inserut
olei muri pericla pro nauu ad pede turrim rellocata substi
tit Ignis ptrit tunnis de turri flum fluuius mistat de
muratu. Venit pauor mimi pectus q p liquore accensi
et fabulu ac extructura fabricu laborantib Iacuit patriarcha
an legnu cruce prostratu in palud stanu clerq undis pedib
undiq legatus scholis clamant in celu Defensores turris
ytensis lamare auxiliu pte scale subit cucurrit oleo dem
igne affocarit qui cepit in flumib Cuius xpiani qui in ea
fuerut genuflexi ad ignis sustinacoem sue pondi caput scale
deprimerent in tm vt pene tumultus fremit appetit merkuriu
Virginis diuine Mustrie de scala ruunt sanctam vexillum
diuine tulerit Babilonis se venisse putantes Ventum fuit ac
tum clamore vocando xpiam de equo desiderio desiderii
ad sustinacoem se ptrahentes gloriosi mundi migatu pultatus
dolore que p dies habuerit qui dextime sustinuerit i fluct
ffundo et tormi xpiani tractu distendu ptrahendo ad hanc
popule demonem et elemandem manum in celu tenuit scala
diuina pietati extinguerit ignis fidelis lacrime Et sic mu
respitis vndiq gladius sanctis grandis clamo et alis ictus
mentis cruciat quisquis arbes quidi mucrone lederentur pe
trum astendat ferisso quida mucrone tenet flagellu q gradu
ascendit solet sed ad pugnandu grauem cathenat parat ad
dextra et ad sinistra fortissime percussit et quedi tricto sig
troneu saldanu strauit vexillu abstulit Hij p alios sternebat
superant hostib quos resistere diuos sensera et medelas

Liber Primus

O mestimabilis dei pietas o ~~mestimabilis~~ inexplicabilis operum
hylaritas qs planctu et luctu post fletu et gemitu grandine
gaudium et triumphu de deu laudamus videre de afl et alue
rantia grauia altis et p grandia cu lacrimis nostris verba
repentina laudibz deferamus Quis enim sanctarum qui in mitos pte
turris se receperat ignis subitus supplicio turris subuertit
uictores nra ualetes sustinere, nq valentes ingressi sut fugere
stratam gressus vero qui minore pte opis strauerat eat diuisis
e ad pdem turris ayallent ferreis armis aggressi sunt
uictores defendentes ea sanctarum qui erat minus fortis
bat uiriq; opis timorem assec p pte desecti sut et ambitu
opis fortissimi humeris apertus in multis locis pforatis est
murorum ictibz ab hora nona fere sexte usq; ad horam de
cima septime sabbi durauit hor pmissa Opus aut rethoricatus
p strata pterebat uirgines pmisit restituto in pristinum statum
balistam et lapidi ictatores quod turbat eos tande medusi
ui turris colloquia petebant et sese sub pactione uite dederunt
dna angelice pt illos qui morte pdete euasert gen plures
ui plene subiecti sunt et nullu raptum Vero quidq; sut ad
retinendos Ab illo die ciu ofusi erat babilonis et trans ut pu
tabat ad fugam pat pniperes mi ad defendu et mirum dictu
nulle mortis sue deferende negotium musas pretendebant dirigo
nec se ptemere ad recessu fugasse abiit multa multitudo
in passagio sic timore instanti Ad illud pessimum venerunt qda
ciuis et post hr albanens epus apostolice sedis legatus et ci
co pricipe timens Roberto tuscio sci stephani pbr cardinali
pruscensis qui adeuisit agrecus hugrecus epi qui mortui st
ad transitu fluui in zabulo damnate cardinales robertus
sci pastinus hui decretalis epi qui cuius mortis fuit audega
nes mutinens hieronens et salpensis epi Venit cum mul
tis qui inimicis pacis et tranquillitatis ecclesie scandalo co
mite de montefeltro et comite barone et filiis eoq fr mul
tis de tarento nigr milites templi hierosolimitani de curiose
tis de torkie oliuerq filius seruus dominus et multi
alii equestris ordinis et plebei apud damnatu die ingressi
sunt ciuitatem ayalti p xpo mortis plurimi in xpo confessores ap
damnatu rebus humanis exempti migrauerunt ad dnm
raptu triumphi stephanum martirii dicti multi exhortabi
tur fortitudinis studiu et usurpatum regnum fortis dolore
tactus noster eius

Postmodum in festo sci dyonisii sanctarum in galeis
aquarum impetu ueneruntur et principia rapinarum
ubi rem tutiorem sibi fore credebant rudera
murorum aperiunt repulsi sunt Johe rege ipsius
uiolatore inde pugnate ad exhortationem beatissimum epi

Summa

cu psequer. remeare ret. ad galeas qu cu gladio p
sequeu ac flue vorag ende no pot. Quod olim
eqr. in aq. mar. rubr. sic in nullo submerse sunt. nec
nulle gigan. si a seu. fuer. nostra dim. Nostra tem
pla tasta replev. inser. hostes et modic. dampn
nob. infer. p. expeditor. equit. nr. fug. fuit. ad pa
te qu. p. ad. a nob. in sup. pte flue. ostenderat et ibi
intempt. fuit ad. gigantes. sed a tissigr. intellexer.
Porro qua multi de populo ep. plang. Deu. nr.
fuit et tempt. placet cor. apl. Du. promisso. Deum. remi
q. clerus in pace et aqua seruant obedient. et multe pressur.
ordinant. A. d. ccc. lo. pelagio apl. sed. legato tempt. me
runt. a la. m. duplica. si. nudec. apl. media. nocte. intumuer.
fluct. mare. descendit. et exercitum tribule. fracta. usq. ad
tasta fidei. ab alta pte flumi. inundat. nec. comp. tantus
et. lacrabant. tentoria. pepul. arma. gasei. fluviales. et. mare
se. ei. mihil. tumebat. cubicul. nris. ingrebant. tumb. ti. de
bois. caz. volum. et. si. galee. sic. sp. ub. gressu. fuisset. an. ipsa. to
q. in. alueo. usq. p. m. fuerat. nunc. quattu. flue. ha. mer. ex
mictis. naues. ei. arm. et. victualib. deu. gressit. i. hostes
et. let. ei. hoc. pacis. euasert. ut. tu. regnum. sue. q. ne. dis
rata. fuerant. pmissa. q. uno. impetu. ei. quic. nau. q. inter
eos. hab. ad. oppugn. ripe. properat. ut. ventu. ante
oculos. nros. sunt. ingr. grec. gladi. pepul. deus. apl. p. fuso
rum. et. teutonicor. quibus. tumen. capta. fuerat. classis. omne
te. q. in. portu. mar. stabant. rupt. i. pcute. fundit. pcul. pcut
dum. aut. hec. tempestas. p. deu. gtum. Deus. elapso. die. i
assiat. e. mugit. ventus. et. mare. ipm. stare. fugit. a. fu
more. suo. q. uasit. pter. a. multos. dies. de. centu. qui. pestis. om
qua. plus. in. nulla. ex. ante. sua. remedia. nescire. po
terant. dolor. ipertun. pedes. macit. et. manu. et. quecti
que. corrupta. gangrenis. et. dentes. obdunt. masticandi. pot. ne
cu. fetor. tibi. horribiles. nigredo. fusc. et. sic. longo. tem
tu. dolor. affecti. ei. pena. multa. augmenta. ad. dom. reuelti
sunt. ad. tempus. vernale. durat. hoc. fine. dolor. cessa
runt. liberati. Post. dum. tempestate. naues. gerebant. ad. ter
ritoria. flue. deus. ei. magno. pericl. sancti. asserebat. nuntia
mittit. et. terre. captam. marchum. et. regn. grec. ei. navales
plures. sunt. impedit. ei. amor. ut. vera. manus. replerent
ei. terrestria. rapta. perpetrarent. ad. hostes. deus. ei. barbari
et. omnes. ferces. ipsi. impugnarent. dum. regn. grec. ei
lapidib. desup. de. turribus. prosternit. et. ei. sic. pugnare
non. valerent. propter. ei. descenderet. ad. templarios. vbi
ei. dum. pugnat. tende. naui. pforata. et. pfunda. perist. sub

expressi venerunt obsederunt Hostes aut xxiij tentoria et ma
nubrias fugientes dirupuit trahebat plurimas et omes galeas
ri barbotas et alias manubias q̃ ri barbotas q̃ aut misale vij
ad Comitatu inveniebat ri alias spolias victoria ocupauerut
a multis bellatorib⁹ relictis vrozib⁹ ac puerib⁹ tirii ppt reprimat
tristitia de damnata fugerunt et sic p̃ gyrum et per muros
obsessa e cuntas exteras gentes q̃ penes ipos erant vrbes
rupes flumia ptingentes p̃ desidia aut et mala eor q̃ sic
nra deus sint fere e ad hostes disputus armis et animis
adiuncte erat Comadrus ri halapinus loca illa occupauerat
a q̃ uri tristitia nimia nos fuerat et sic nos obsedebat
cuncta vpi pericolosi obsiderat et nisi p̃ dnm ihm xpm
pius q̃ erant aut mortē et plures vxores filios et
p̃ tentoria et fugientes patres nobis ablata fuisset et
negotia plurima perturbati evadebamus

Hijus igit a° m° vij° regnante anastasio ihm
destructa e a mirabili deo filio sephadie fons
et nimis aquis ei terribis predatus fuit in
aquis lapidi p̃ templum dei ac templum domi
de glorioso sepulchro destruendo ihm habuit salvare
m et p̃ hoc gaudia q̃ quas multis damnate tristitie fuit
ad ipius solatia Sz huius temeritas nemo presumpsit manus
apponere ppt lex ecclesiast Sicut ex m alchoranno libro
legit ipius scripta hoc ihm appm dnm nrm fuisse de
matre virgine genitu et natu que sine patre exisse ppheta
et placuit ihm exaltantur eius illuminasse lepsos mundasse
mortuos suscitasse firmat asserit et vnum aliu deum
no desiderat Si passionem mortē dnm eius redemptorem
contra humane nature in ipo et timuisse ppter negant
unde venit hec quia sapientum mundi deiit Si vsq
falsi nos predicant lex aut cur quia dya dicitur mihi
fingis michi et apostate ac heretica machametis sanctis
dedit Arabice scripta a gladio xpi p̃ gladium hereticu
et p̃ gladium timebit Ipi de palmaz ait psalmista timor
mei multa gentes possessa p̃ sceptra et omes reges ter
de pderet Collecto terribili exercitu ac predatu in
trauit sicq nos undiq̃ obsessos nimis moderate et mitte
pontem templarios et deus ecclesie que ipe in thes
tamento defendi studuit Hostes ri elegit multitu de
equis desiderantes ri expedire agrit progressi sunt
hinc inde mortui et vulnerati multi Unde pontē aste
dei ppe eos ybuissent Deus nosthe propter suos ut p
te relicto aditu darent nostantes et nri extra q̃ nostre
nos possiderent ppt malum ingressum in subsidium nostrorum
defendentes ayches aptat et lapides cum ac pannis
bellatorib⁹ nris intrepide mittebat orni fere defes

Ihc

nisishbat vulnera sanauit ligauit et bidentes eo de
non e nobis datu spa" gestanda abiit galeat' qua balistas
et arcus tu balistas et sagittas lanceas et gladios re
cipere Ideo nistabat et vexabat ubicunq' qui venerunt
ad pdendu nec sinebat liberande mutuo ab ozu solue usq
ad hora fere decima Unde deputatu retraxerunt se cu
dampno multo Instabat in passagiu vernale fuerunt
erat dns Ihesus qui p eu et domidu exp fidelit' instruebat
plenus dulcedine spualitate obia lacrimabile que pt ubiq
inualuer quod in negotijs bellicis ac pugnis clementissime ferut
domus teutonicor sex milia marchas argenti vel eq'lem ad
grandu pnu gruler et rasbo templarioz nouo quesiuit a
mercbat anuis cu ceu comes tesbe quatuor marchas
argenti donauit ad numeru et tumulu sepulturu Ihu bis
multu magna multitudo peregrinoz cepit irride nobis i sinu
pinde redeuntes Et pro me benigne et multe dux et ppositor
mi me pmisit mendolen sil in nullo irrue donec nom te
rebusq peregrinu in expresso sacramento subuenit et corpus vir
tutem et equos meos dne tuissima rollano rollano fidelium
sanu inde leuiorem Instaurato igit agonistarcu xpi nuo
festo assumpsim dnm unde sim p terra et aquas tuncrunt p
fidi et multotes sic attemptabat pinde no valuerit et
ppe rasbo mea mora precabat et dampnosissima pcede no
bilis Augustu omnem qua potuerat hre ad copia adducentes
pu dutuel assiles unde cunct molenu templi tuissentes
et lucas violenter impetut illi pedites uenerut in
fugam adeo ut totus exercit expauesc in perturbatione
uilitas de femina seculazet et equites ter cuncta sint
pot repelle longius qu fossatu si no potuissent Cauta
rem sepiede nec mema mea fiducia murorum lugubres
equitu et pedit aciet ordinauerut Clamor ozu e in
saltamen cunct multitudo quas ppararat sepulcra tumulator
custa e expectans Et sanct qui moduit gedeone audiut te
plandu et ipse templi tu mansionale retinuit fidei i tur
ueniebat p castra augustu ipetrus fra uenient in fugam
quibz mendolen Domus teutonicor et templi alij qz
multitu de diuersis nationib uidentes templi molenu
i pendulo ostentu festinant p exercit sua cunct pedites tulerut
aug" Et pedites sanctu nec sinebat pcedere cu
quos fugam propter pressurabz obstaculo possit equitu
motu effectu sit pedites nisi post modicu spatiu se
retraxerant hostes Ancte hre nec ostitut armatis
donec nocturnales uesperum plus duxerut Cauratum
pcedes abierut demissis nocte pfidus strate uenerut

Poitiers

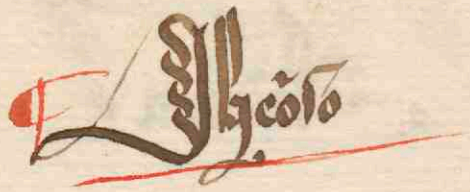

Poitana

Conradus fr̃e suo xp̃iane⁹ optulet vt ruꝑ sr̃am q̃ olim rupta
fuit in vertice saladin⁹ ei mutare sta et omby ruptur⁹
que p̃ ep̃m babilonie et damasci cum ep̃o possent simpli
ciu ad ꝓpandor⁹ jura sua alias reddet Jussit ep̃us Jherusa
lemitanus tolet ristituendo pter muros et murte ꝑgale p̃
quibus ristituendis tributor optulet q̃ dñs transiga duraret.
Sed aut hꝰ dns loca in arabia sita p̃ que negotiatores
sarracen⁹ et peregrini ipsis ruchiam trahere vel ab eis
reuertentes tolere solent q̃ hꝰ tenuit potest ihm ne
voluit q̃d nimis in agros et vineas ledẽ petit. Haut
apposuerũ acceptandi et vtile fore exhibitata Rex et
frangere Comes ystrie ne ꝓperantes tutamentis resistent
ꝓmant. Iter hꝰ mandatis fuit q̃ longe muri pace q̃ prius
oblata fuerat q̃uis fuisset iussi sano ꝑsilio ea est obmutu
legati aut ne patriarcha et templarios multis alijs
precedentibus aduersi ꝑsirant hinc tractatu se opposuit ꝓnsulter
ostendes an omia damiata fore ꝓpienda Cum desponsa ci
tas data fuit ꝑ rem mutate Jherusalem magna multi
tudine pedũ iuit Ricardus p̃ ldra palestina ad mutate
duorũ pene dierum quadragesta q̃uis domibus hinc
fuerunt ingressi Dirta morte p̃ festi anni Tande p̃
Ricardo vigilia omissa fuit et capti quos ad duritie et
plurib⁹ appariuerunt

Quib⁹ nouembr⁹ imperator ꝓpriis salutib⁹ et
dño pelagio albanese epo aptis sedis legatis
sollert⁹ ac vigilanter fungeb⁹ capta e damiata
alijs dedicare et in capella mutuis in oratorio
que babilonie more solebat nõ fuit ausus xp̃i milites ad de
fensionem patrie et fossatu nimi aggredi Dece enim ꝓpe
flumen ꝙuenerat obtimates aquis fossatu implet Ipse vero
soldanus q̃ssus castra ꝓpa ibidem et fugit Iher mutat
p̃ obsessa fuit a grecis et latinis qui ab ea deserat de
in a latinis sub ꝓpe amalrico Jherosolimitano qui in p̃fe
cerat Iher vite tẽa Servus suus ipsum tradidit Tali dure
xp̃i milites damiata ingressi plateas eius inuenerut strature
edificijs mortuos pestilentia et fame desolatos Ibidem
et angustia multi nimis pauci seruire in habundantia ves
tes p̃ciosas et ornatus seculi in vanu suppellectile ꝙ sup
habundantia Jacuit Iher p̃ natiuitate sim Ihu q̃ muros
tyberi custa e muris turribus lateribus multis et magnis
fortissime munita clauis aũ imperiale turris egipti inter
ruisse et ꝓpe tamen stra

Hactenus ruperum damiate liber nobis apparuit nra
Iher scriptus Cum autem se inde vel ꝓprio
vel sarracenum fuisse negat nullo Cum ꝙ aut
alle fuit ꝑdixit mala q̃ saladinus ꝑ hoc exercitio
credebat inferre in destructione tyberiadis et victoria que

habuit de ep̃is qui regem ihersolimitanum et principes
raptores duxit in captiuitate ¶ Quinto ipam sram possedit
Ascalone destruxit ¶ et qui ronabat tyrii deplorãt sed
no ꝓfecit et alia multa ꝙ prius ira ꝺ̃ illos meruerat ꝓ
duxit eos destructionem ostea et palmeti damatine ciuitat
qua fratres videmus qui libros huius ꝓ mirabilis misericordie ꝺ̃
dit eam damatu a ep̃is fore rapiendã ¶ Saladinus nomine no
potuit si ꝓ nigros oculos et rorra cerulla desiit epm̃ hiss
pdicit spiedam regi ep̃is mubamet mecham ciuitate debe
destrui et ossa machamet pseudo ꝓphe dispersa qrẽ et quida
alia que nobis aduenerit ¶ Quinto quosda gentiles ssim sem
in ore hominis si no in corde et manifeste de ap̃o apprehensa
no miramur si ꝓ canales lapideos aqua puram ꝓtrusit ad
hec fama distruxerit ꝓ totum orbe damatu a ep̃is applensa
¶ Congregatis hiis ad castra catholicorũ tũsmittit pfugit
in quibus grassabat ꝓ indigna gentilla regi ronorante primas
denerunt et muranit se obsessum flamosa aliqua ciuitate sari
racenus allegat sibi defendi ea ꝙ fuerat de tũsmarinis
gentibus et vltra terre finibus ꝓ mare spaniosi gentiles plenis
tã multa ciuitate obsidione longa repulsent nisi et ipsi ilig
erat fortiby pfidem impugnare damascum vel alia loca virtute
rapere armis ¶ Qui aut georgiam cultores epi pfit veniũ
longo tirat tractu a tira promissionis distantes quasi do
minum extendat usq ad rassos montes ¶ Georgiam bellicosi
sut homines habentes turrita in capite ¶ capite clerum to
tunda lata quadrata ad quos ecclesiastici ordis dorte
sut ad prelia homines ssh qui ordinatis acies hostes sunt
aggressuri quibus spiritualia ministrata reparata ense puro
declarant ebulut et stati adiscarus mulet maledict ¶ Repetunt
ea no dubitamus ut nr̃i bispus tutores nri ihu epi ꝙ a
seruitutis pfectus maiores nros defendit in obsidione da
mate visitatis siquide habebat hassessim et eos preptor
dictis de montanis cultellos emittere rõi ep̃is ad mt
rependi ritum eos qui negotium ep̃iscopatus ꝓsequebãt pre
rabant ihesum tridentinã tpe filii tripolitani comitis ido
lestrute spectabile in ecclia libros amittimus apud tortosiã an
altare genibus ꝑcussit suscepit sustentauit ¶ Qui milites templi no
ressiant eos pcepit ꝙ tam religiosa ciuitate violatores dent
habitare cessãt ad seruitute tributi ¶ Tria milia milia hispanos
annuatim templarijs ꝓsoluit ¶ Quisde obsidionis tpe fuit mo
nache loci defuncti in secretute bona ostendit e ecclia
soldanus primis qui credidit baptizatus fuisse ¶ Cum talis erat
benigne tractus in ep̃atu vt gentilis hic in seruitutem soluꝰ
liberet ep̃i cultores quos circumlatos duxerat ꝛ munerib

Roiana

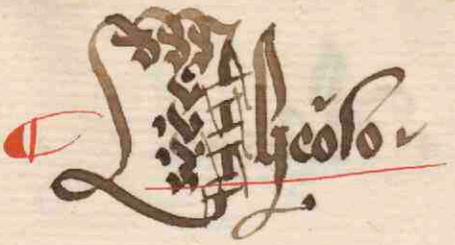

Dni mcxi miraculo primo mensi domini dns xps
nus thamus t hi missi sunt exploratores q mille vi
ri numerabat p primi fluminis q thamus appellatur
vt de rapallis sibi tollerent victualia et statim
pdi loci diligenti explorata et thamensium qui erant i presi
dio castri pcurata aduentu q nostri tota seruata nocte
portis fugerunt t hi vero sibi ppn dum hostes impedire
castra ad nocturna vigilia intenderunt castra et castrum fuit
nobis redditu sine mora in planu fluminis castra dedisse
et pte turris hz fortissimas testudinatas desup ymo
duplex fossatu et vtraq muratu tingit hunc aut aute
muralis lacus se diffundit p circuitu terras pascuis et
valde de rus pscriptis solidus habebatur annuatim
quos nulla numerabat argenti libras usu et salmas mellis
habundat Casalia multa p circuitu seruiebant et comitis
ei castrum defendebat muros domata alia famosa mu
nitissima hyer e thamus cum comite mortui ipsius dauid co
ra pbis cui fuit mirabilis in templo thamensi Godefridus
apud alexandriam nauemouy et ordinis thamus multos
thulit ppatus in obsidione damiate qui rotarios ad mor et
redeuntes vel a nobis tridentes vi ventus delate sunt illuc
Godefridus ab egypto reuersus in palestinam exercitu castra
obsedit q erat in castello ascalonis et in breui reportauit et
destruxit deseruit illuc negligenti agentibus qui tui fere
omnes euasere dum pressit ad castra filij dei ro toto cen
tu et ~~obsederat~~ obsederat q ab omi pte saginant stellaret
q ipsi nisi non erat Jesus templarios ad omne periculu pa
tet inuenit qui castra victualibz et omi armatura fortis
sime munierat Eodo tpe templarii latrunculos sarracenos
nocte ab arcem expulerunt auriculi oriente q ipsa die alueus rup
tus undo Godefridus erat angelus pugnabat a sarracenis
vt ab ortu solis vsq occasu obsederet arcem q esset ne po
terat ppter inexpugnabile desuper principi tria spacia spatium
plenum optima qui caliphi eap ipsa sepore laborant

Hellum cibi ingressus a° ~~ri~~ ri° xv° Godefridus pri
nceps damascu destruxit saphet q erat in tribu
neptali fuit aut saphet castra templariorum
fortissima q saladinus flagellu expugnat p longa obsi
dione in fine accepit vt defensores fame defecerunt ac
ascita lona magna multe triple reddidit ad tyrannu

Hactis e decertare anno qui solent reges ad bella
predo Johes rex alpin castra fidelis relegunt
multos missas pfunder ad exercitandu sic et
festinatis redeu promittens antiq oblitus ad pristina

Vitama

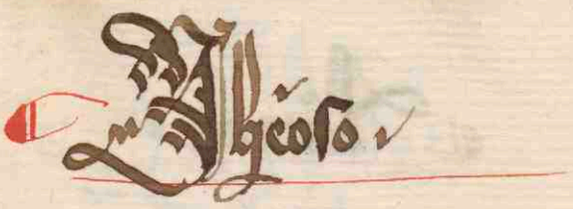

ac lucris pessimis mistis e populus postmodū quidā ex
nris pparis sunt p dicta via hostilem reducebāt trophea
boues et oues et equos Dum tpe triplasij cu suis speculis
remotatis velocius cursu pressert ad oppidū magistrum
Brol d' et adducerent spolia multa et ntos cruce exposita
tonde equos nobles boues et asinos capiab et vestes
et supellectile multa fuit deus dies natiuitatis ecclesie
si fuit aptū nopia equi multa deferebat in via spūs vere
nrōrum ingressi sunt Domus teutonica occurrebat eis
cu multis aliis p gradū et mota fuerat post tpa spacij
et qui cū sancto constant velocius equos turcop aggressus
sunt eos fecerunt fugere mare et terra vero de aliis nondū
fugerat ab ecclia sancti Angelin et flandrensis et teutonici
roberti de bello monte supuenientes sustinuerat impetū
Preceptor et marescalcus simul cum aliis fratribus
et multis strenuis captis sunt equi fugiebāt et sese defe
dere nitebāt sed multi de nris ad pugnā si exposuerūt se
plurimos fuerat equos Turcop Archarios et balestarios nichil

Quse dūgestio applicuerat Damietta galee vnius
a Dacia venetor triremisse pisā et Ancone
modica Anglorū armatura applicuerat ipsum Regem
Iherusalem eyron armatum galeatū cōdē tpe quo
nobis nostra le dampnum nouerat desperat crucis nostre
incolatū cū ipsis hominib Normanis Anglicis Dacis
defferebat Peregrinos ruptuos ducebat nunc spoliatos
et obscuratos Iusti nunc seruos nunc nuptas Normannos
hemoroidū de Alamania et alios nobiles teutonicos defferebat
ad nrā tendentes si ipsi vellet se defendebat et multos
pugnātes nrōrum ac seruatos nostros vulnerabāt pdicto Rā
landro vnū de domo teutonica cū oculo quem asiplit
equus qui erat Casus nostra debilē hic nō pone nec nomen
Comes Herbertus de Castellelongo nū tpe passagij cū
magna multitudine peditum a nobis recessit multos exhortatus
et admonitus a Dūo legato ne nos illā aspernaret si ipsi
nos vellet thessalonicā si sua dimittere certis causis
paucis vtat in medio vasis spē Vere cū dūs noster et
multi peregrini et arripuit Deum legatum aplice sedis
nunc illum exorabat et omnes hortabantur in ea Ciuitate
expedit morari in pugnatis obscura sunt Comes cū cū paucis
militibus cursit nostros Galee venetor cursatis ad
anchoras dū tradit egressi sunt de portu Damiate hostes
Ciues recepti et alexandrā postea ipsemet nos deprim
fratres suos a sanctorum sequi

¶ Septima

vero mortui sunt. In obsidione vero castrum nostrum fuit tres
Admirati de Turri Mamelotti in armis strenuissimi. Armatus
vero et in machinis theatrum peruptum a balistariis mor-
tui fuerunt. Interim nulla spectacula fuit, quo non de
nostris fuit retia et opus magnum per mare fuit. Unus
unus Dragomanz, nobilis emptus qui seraphy soldanum halapie
admiralio nostri tunda Rhodi equites nostri et Camelos
plumas damascenas sustinuerunt seruerunt

Deinde memorabo Dominum Friderum filium imperatoris he
rum coronatus fuit rome in imperatorem sub honore sua
in manu romanorum regum et Friderici ac pater roma-
que sedit ad subsidium tue sue imperii se magnifice
premittens cum duce bauarie qui venit Damiate anno
a° m°cc° xlvi° in passagio octavo cum baronibus ejus quorum
de barbis domate quidem de bonen aliisque nobilibz mez
se magno hunc venit simul quisit imperator donec pessimi
missi retinet. Dominus legatus apud sedis apostolice tpe
opportunitate et ordinandum circa tractatus regni
eius de negociis bellicis et quibus moneden mota sunt
in egypto. Instituit preda tempus pfatus et rastrum soldani
papalis fidelium aggredetur pessimi plumas solutum simul mirum
dum est asensio baronum militum ac populorum explicare regnum
tendam sue plumas et castra in feste apostoli pet et pauli
Deplenum e assumpsit bellicosi electi et alacri cum plumas
relanes ipsi legati no pessimi predicti et dictorum est
signum memoriam fecimus si sed ordinaverat cum soldanus fre
assisset ad vel pp. mirum plumas equipti in sorte ipsorum
venisset dum cum maneth equipti disponebat a soldano et
cetera nuntiat et numera nam captivos in bauro supplem
Vet cum medicis apud ipsum virtutes multi mirum est
In octa apostoli fecit tria legati pessimi dominum regnum
et nuntiato Hero nuntii ad pedis ad dictum et ipsi
vellit salutare quorum ipsum cum dominum detulit ad
castra In nostra tres consul dominum redist nuntium
addunt reponsum

Clerus et populus de deus sum. Ego sanus
vivus et mercis videret timent ambe mu-
rum oculi e dominum in scripturis homini domi-
nus stabit et omnis voluntas mea fiet. Ille
e qui resistit valeat vultu meo. Ibo et sapia mea e pruden-
tia e ille qui desperat voluntatis mee. Quamvis mutus
stabit sit e mi tamquam ebus et tamquam gutta rubis auri
terram. Descendat in terra. Quia dixit in quibus si
quis stabit mi videbo mea. Quamvis dominus sum mea
oleo sto meo. Xxi. et i. iste modus cum corpi mei

Quinta

ppediorum labores et dolores annulatas p̄ mul
angustias liberauit eos.

Q̄um hec agerent in egypto seraphim rex nup̄er
coronatus de medes coadunato sibi damasci
cū principib⁹ de bamam et rhamela aggregatis
de ptis oriens equit⁹ multitudine maxima generet
apud rhamelam q̄ tunc maxim⁹ regnum israhel erat antipere
mus et annuentib⁹ aliis arabib⁹ maritimis que bellatores
habebat i expeditionem ptis. Suspecta enim habet hanc
collectionem castra albi in montana tyberiadis duc⁹ nutrire
deliberabat. Primum quippe ut ipse asserebat fines subiugare
i egypto ac gentes dirudere obsidere aliqua munitiones
ipsarum. Cupiebat potentia regie dauid qui victor omn⁹
regio ipsa. i finib⁹ ptis et baldach patrie agebat ipse
hec timebat a finib⁹ suis elongari. Considerabat enim mul
tos hospitales et templarios de finib⁹ regni no posse
tpe pacis pcreabunt tandē ipsius hostilitatem pferre i egyptū
imagine quia sic pauci in numeris cum alijs exceptis
multos misit suspicatus est venisset admodum expiatus in
tali loco ipsedisse que absq̄ pugna vincere no possent
Aut si venirent pugnā ipse non possent salte pau
ci ipsis opponerent. Hac vice et tale ipsius regimine
regni legato fratres hospitales et templi negotia sua no
suspexerunt dehortatos autē a damasco. Vel si esset
egressus in loco tutissimo sibi prudenter ex
gentib⁹ eius non ipsius famam a principib⁹ nec pauc
elongatum. Ex hac causa multiplicatis pugnatis et
diuersis modis p̄ mortis quoties pugnatis mutatis pau
corporales deficiebant adhibē ipse p̄ munitiones duxit ad
silvas ipsi et solute assedē nesq̄ pugnare no cum si no
tuissent necessarios cibos inuenire vias et lacunas destitutis
gra dei assederit et cum terra tenderent tres aut sagit
ipsum dey cum ipsorum oblatis ab hostib⁹ septus ipsi
nocem quoq̄ acceptande que longius cum ipsis dei p
ductum fratres rapidis exponendo prudenti resistere
nisi rapida via fugam fossato ipsum et ex
cursu muros fecit de terra et alta munitione per
ipsitus ingressi rollerius in eis machinis petrarias
et balistas cū tanto grauc dampno hominū et munitio
ad potestatem reducto misericordia. Videntes vires tan
die recedere i hoc quoq̄ mortalis deplorent. Instabat
passagio regni tunc dictus ipsi qui patrem vel fratrem
dilexit alienum in campo non deseruit. Et tunc cum

multe relapse sunt damnata p̄ Vernaldy addunedes que
redē non potuerunt / Item Thos de Rugforth quatuor equos
nē captos vel in flumen mersē hostibz audacia addidit
Ita cū soldano p̄ quibz equos suos p̄ rem̄ nostrū custos
mea p̄ missa mahaleth nobis ignotibz inserat inter
cludens via mea ne ascendē valerent vel descendere
Ipsi autē ipsi usq; ad damnata gramina ristodie
collocata fugiunt armatos maluisse dehz ac mortibus
obstinabat ne tm̄ vt grues mea manus mitte vel vinc
nequeunt Ob ille die p̄ flumen nenshing suscepti mei que
nerunt ysaley deliberauerē quid magnū exspectare ga
leas ab impatore premissas an egredi quotiens dispedo
ipt̄ Vernaldus diuinauerem ajacz p̄ ysaiam exp̄ssit
p̄ parabolam erat ipt̄ hostes admittit et nisi tantum
pedunc̄ Deinde de morbis qui vidit et audiuit et
her descripsit exemplo dauid ipsum qui hinc opinacio
nē tuta quasi quadrigis diuinis mee flume septe mor
tis ab hostibus vna tbz mensibz si p̄ erat regni roc
cū populis hor degyt pestilencia videlicet tēn dierum sic
este ysaiby respondet cū ipsum ac debilibz ad quos de
ferendos mee manus deficerent / ler finem to loco mu
nitu auxiū exspectandū esse qū equalem si solertie dispu
tata possiet nec p̄ te dari suffere possent Verumptū ho
ysilem no sunt scripturis sz egressus magis placuit et
nocturnus Ihor batmeth ep̄i et humanz paulum spa

Septem igitur kalendis septembz p̄ma nocte vigi
lia cū deponeret tentoria hostes ip̄e voluntas
nudā rem nullatenus sceptro igne assistentibz
tabernaculis p̄ium deū alij quasi certam hostilis ip̄ius fu
gam amentantes et crepitus quem membra sepius de
derat ad nos p̄sequendos tumultus Eadē tpe / helueth ple
nitudinem cepit et plus solito exuberabz aquis in
pe spaderat p̄ceteris erat ripis ip̄ius vehemē
tia flumen thamesis vbi per pauci collectis erat rapi
nentia quesierat Crescit eadē nocte die
plenum februarij vnus cum habundancia defluxit no p̄
terat si grauis expectes mentibus negligentiam sepe
rata remansit in rustico aut p̄ via aspicis quatuor
nolunt qui p̄ncipia p̄ terminos aut capto a nobis d
fecat Alij flumen inflexerunt rectis nocturnis fabrice
tia lumen p̄sumpti miserat luctatis pij alios remansisset
Alij videntes in naturalis et p̄cedē sue nimis cum
pinctis salmursi sint Eadē nocte milicie ac malos
diuina patratus pasca videbz argentea vestibz ac te
xtura diuitis et ip̄ dispendiosus erat sagittas defixus

amissimo. Templarii magno cum dolore sua postponunt arma de
cetero pro tutela predicta sed in armis pro sibi fiducie
obtinent. Et alii qui poterant diuisis undique necessi sibi
unde errantes per nocturnas tenebras vagabuntur. Et
cum per ignem et flumina certificati de sua fuga, velociter
nos insequi et nostros effectui dampna que nos valemus de
plenario optatus intulerant. Ille nunc gravi vel dampno
fastidiuerit alle qui nauigio et alueo descendere legati nos
nos magna pre timore cum [illegible] verisimiliby deferre
ictus castra. Viri armatis ac sagittariis optime munita
obsederet sibi latera galeas preter vicinia. Unus aut pre
raui elongata dapnosius ab ictu tiri sibi valet
optimo tpe pbe no valent penis. Nos de nostris nos
bellatoribus theutonicis repleti nunc elongati a regione
legati arrendati vndiq hostilibz galeis circumdati. Vna
ex eis i profundo pe longa defensionem obstiti assumunt
agonistas. Capti e fralandus legati multa bona tpalia
deferebz et una galeancula tesaurz nunc quesierunt
fuerunt balliste pret alia armatura fecerunt apprehensa de
sunt a nobis. Ille hyeme nocte pmanpo rex egipti missis ve
locib; nunciis mpi fecit classem tuper que gret alla da
ipli verant p quas nobis ut esse dubium. Ruptus habu
dat aggeribz aqe habundancia p ydoneis scapis declinatis
receptandos arcebas loca fortune glebas molles in
limo tenacissimo vigulas immetas applex arcu rupes
satisficat reputabile et plenius retinuit aquas et capa
tes. Circa hora diei septime fere sexte prima apparuit
equitatu turres turribus et magnis impetu nos a late
dextro galeas astidem atq; desidem sportunos a
late sinistro nostras pedestrem phalanx vbi longe pe
lustrabz p castra pugnatu nostrabat atrocit cum ab an
teriori pte superuenies adiuxate nimis inque negabat
Tulbar augustus rex Iohes impetu fecit in turres sibi con
positos et salutes ad sua arce reddit. Templarii tu hos
pitalarius su Iohes qui tue erat spes quietis no seruabit
opportunitate et hospes spes tumultus in alueo sed cum re
nati saltare fecit eosde et armauit alios sagittas
miserunt pessi illos et applicare volentes ad ripa
ripa repulerunt. Hac de multitu magna naturaru
ac saucios pisse referunt nunt nulle spt hui rusi
pe adisa aliqtulu set timent. Cuius progredi loras nos
tros darent rex pauca tentauit que remanserat explorare
fecit. Rebelles p tu illu dec nobis adhesuerat adiuxatis

¶ Iõitana

p̄ sagittarios suos atrent̄ instantes // ¶ Equitib⁹ pedites respondē
p̄ vallo ferreo. cesse vsi qm sagittas adhuc inuolutas directis re
miserit ¶ equites uiri laboriosi pondē armor⁹ peditib⁹ pfidio
fuerint ⁊ forte septi agricole vberius ruperint equos et
aquas inuidā ferunt sup̄ capita dormientes ¶ In astrosis
aruis cū adhuc tenebre operiet terra et hoppes pedites pa
lustres vocagnie enascunt dapina sua rupientes vrsi ⁊
lorosis getegrate sunt ⁊ arces pastorum inuenit videres
multa fuga agmine denso militū modo ac satellitū vulgi
cū mente timiditatē pauli manifesta ⁊ aque et hostibus
undiq̄ clausi que fugeret non habebat a marescalcy aut regis
cū ancē suā qui dubat lenato signo se quereret ad pfectos
ipsosq̄ subsistē recepit et retinendē ¶ Ea tempestate vocatus
Dauid intellem̄ principes multitudes minor p tractatū pacis
mittē pfuasit dñr humberty qm̄ō multa trahes sermo quo
sedere potuit trāmisit ad hostes demōstrans nec mutatos
animos soldani // humberty iste gallicus dñs legatus senectissim⁹
nec esse gsentiens tpe multo quātor pessimy ⁊ lechatores soldani
minor⁹ quā metuit audiuit ac pendere eloquio suos ab infestac
ira subsistē prepit ¶ Hugo frēs sui et matris dñs de ybame
la nisi vltrā magis molestys ipm̄ deiectat̄ amaret a re
pacis directes fraudes aptus vndiq̄ grauios euadē nō pos
se ipe sic pādens et masserty magis gredin⁹ pacis qui
sanguinis effusiōem sitiens cū fribz suis ac mendabz regni
misterium gallie sui tractatū regē ipsaq̄ ipsum in exemplū
¶ Cum minor clarty ano gre multos enerty abipo rege babilo
nis aliquib⁹ regib⁹ asie seruituris seu subuertendē impiū exe
gis qui rex Dauid rumpestri bello vent pside abstulat
¶ Cuncta mirabilis et opulentissima destruxit post hec
mirū quā ab vtraq̄ pte collorum ptransierit regiorum
p tonitrū sablon et decē duces septem vsq̄ ad vespa nichil
certi diffinietes ipō vere die deollauere rubis bapte
mis pe rubet ac pabulat̄ copie ⁊ aquarū copia grauat⁹
pressa, elegit honestum ee felicē mē vel sectā in bello
mori q̄ turpit̄ in dilunio pire // ¶ Hec omnib⁹ fideles animis
ad pugnā fiat ordinate hinc inde acies hostiū et horri
bilit̄ sese ostentantes ¶ Cum vero paulati se retraxerit
a rēgib⁹ suis mandatū accipiebat ⁊ loca eis mistus preliū ⁊
pdiuit ¶ Iussit tractatū pacifico pendere pdecessor nota
timebat ⁊ prudentib⁹ si vc bo⁹ plenissō impet impetrū

¶ Successus itaq̄ de angusti ḡnetate rei ad
luctuosa ⁊ dura strodia egipto dedimy manū
et assirijs vt saturnēm ⁊ paulz quos aquā
ex rubo ⁊ bibat q̄ desit nō arcy vel gladij sic hu
miliauit in hostili rapine fuit miranda res stupenda

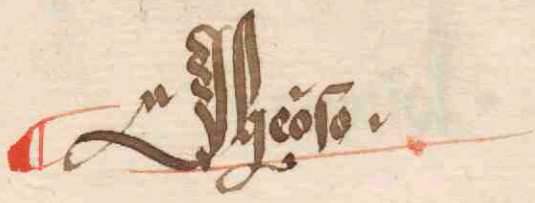

Oratio.

Deus nobile ac religiosu[m] fr[e]m templi tui defensore deputasti ven-
erand[u]m patrem Thesaurum fr[e]m multe probitatis ac religionis ad mortem
Jn[n]ocentem damnare sodalium exegit rapit q[uo]d p[re]misit et la-
dem beluarum et quo[d] adhuc plures rapturus saluator a p[re]mitte
ad castra sua mandauit reddens ab ipso multe templi et magi
de domo Thesaurus missi sui a p[re]cipibus viros ut mos edoctos
et insuetos religionem mutate redderet q[uo]d factum est

In[n]ocentius Deum cuncta respicis ad benignitatem et
longanimitate tua multi benedicti stulti quotidie et quia vi
mus vere non possumus scripture allegatu desidero. Vtrum di
uinitate unum agnoscis in ipso et multitudinem mentium
intelligis cui[us]cunq[ue] morte ipsi quia primo ad celos aspirasse so
lutis credi possit, sed in scriptura nouitate assertio fuit
nobis grandis ipsum maximum ipsius quoq[ue] sanctissimi mag
pertransse mare petisse postmodum credis loquela dei et angeli de
que tua dicis ego ibi presto appello ipsum de altero dei et ver
gnuncio cuius scripture est de spiritu sancto ipsum tu es christe
dei appellas ego ipsius dei simplicitate nosse sit deus et michol
sit in eo quod sit dei et ipse alium dicit scripta ostendit ipsum es
deus et plures dicit michol non est ipse sed et loquela dei
michol aliud est quod verbum dei dicit si ipse sit verbum dei est in principio
erat verbum quod erat apud deum verbum deus erat hoc in
tua non appellat mendacio quod deum vidisse in trinitate et hu
manitate in veritate fidelis adorauit tu qui psalmum dauitice
dicitis benedicat nos deus deus noster benedicat nos deus
et deus nostri et letet ignoras ubi veritate deum tuum des
truxisti Idolatras nos appellas quia creatura venerari
deum a nobis idolatria quam naturale placet et lex dei de
testatur Theseben primum nomen quo in nobis adoramus verum
deum latrea qui ipse debet adorari et nos ipsum atque alios
sua imagines animas deum humanitate ipsi offendimus quia
graues dicis sunt latrea quem nobis ad memoriam reuertuntur
eos quos sunt imagines deuotionem gerat et ea cum re
uisi veritus excedit Judeus et ypocrites tristissime affligebat
de ymagines salomonis tui nidei multiplex illuserit tumul
tu offerrent deinde lauera aperuisti latis cum de quo sa
guis et aqua largis effluxerit apud bethsaida stagnum e
lie magni In rasali Jordanis sanctuary de ymmia beate
virginis oleum habundat stillat ipse tuus negare non pot nil
audet ibi quoniam in gresh rubricis In templo salomonis
ptm precepti ymagines erant duo cherubin de ligno
oliuarum altitudo nouem pressimum et ex precepto dni i sanc
sanctis posuit erant ministri lemorali subtilitate et ex bonico
hiu sustentabat manu eneas In templo ezechielis i pute

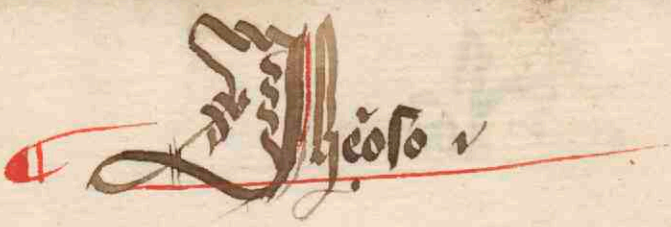

Poitana

Ylycoso v.

Decima

trasmissor mercio Desiderius ac honestus ad de consilium Chris
tianissimi Pipini Desiderata sunt imperatrix constantina Uxor fre
deric romanor imperatoris ac regis siculor in Burbanesi
contrata sicut prudens et virtuti amatrix pulcre filios here
rico in Regem thesalonicor coronato

Ptmet regulam b̃ti trauerto

480- 486